gabanť ť ꝓpungebanť. Q̃ aũt beata Maria fuerit immunis ab oĩi peccato actuali.ꝓz ex verbis Aug.dicentis in libꝛo de natura ť gr̃a. Excepta sancta virgine Maria: de qua cum de peccatis agitur nullã prorsus volo ꝓpter honorez ꝺñi de ea habere questõnem. Scimus eñ q̃ ei plus gratie collatũ fuerit ad vincendũ ex oĩi pte peccatum: que cõcipere et parere meruit eum quem nullum ꝓstat habuisse peccatum. Hac inquã virgine excepta si oĩes sancti et sancte interꝛogati fuissent dum hic viuerent an sine peccato essent. omnes vna voce responderent quod ait Johannes. Si dixerimus quia peccatũ non habemus. ipsi nos seducimus.hec Aug. Et loquitur de venialibus. Nec sic intelligendũ quin ꝑ aliquo licet paruo tempe possit sanctus homo se reperire sine peccato veniali etiam. Sed quia non potest diu manere quin labatur in aliquod.quia si possumus vitare singula:non tamen oĩa ꝑm Thomam in summa. Itaq̃ cum Mariã quam pater ť mater in templo dereliquerant ꝺñs assumpsit quotidie in gratia ꝓficientẽ. Et cum ad etatem.xiiij.annoꝝ pueniſſet.admonuit summꝰ põtifex ipsam ť cereras virgines vt domũ ꝓpriam seu suoꝝ parentum redeuntes nuptijs operã darent. Quod cum cetere virgines libenter annuerent. sola virgo Maria vt ꝓtraria dicto restitit dicẽs ꝫ seruare nõ posse: cũ deo vouisset ỽginitatem. Sup qua re anxius ť ꝓplexus pontifex: tuꝛ q̃ votum foꝛe implenduꝫ lex iubebat. tum quia ex alia pte mos tũc erat ꝓtrarius vt quis seruarꝫ virginitatem ꝫ ꝓpagatõni carnali opera daret: dignum duxit diuinũ oraculũ ꝓsulendum superhis. Nec moꝛa cunctis dei ꝓpiciatoꝛio audientibus audita est requirendũ esse ysaie vaticinio cui virgo desponsaret.illo vicꝫ. Egrediet virga de radice yesse ť flos de radice eius ascendet. et requiescet super eum spiritus dñi. Jussit ĝ pontifex vt oĩs apti ad ꝓpingium de familia dauid ỽgas suas adducerent ad altare coꝛam eo. Qd̃ cum fieret ť inter alios Joseph suam ꝓpereret: statim virga ipsa germinauit ť floꝛuit.ť in eius cacumine columba ꝓsedere visa est. Quo signo ostensum est virginem Joseph desponsandam foꝛe. Unde ei desponsata ad domũ parentum vel ioseph deducta est. Tunc eñ de moꝛe erat desponsatas aliqñ accedere ť manere in domo sponsoꝛum seruata oĩi honestate et ỽginitate vsq̃ ad diẽ nuptiaꝝ.

Quãuis per .§.XII.

istud signũ ť modũ p̃dictum potuerit virgo desponsari Joseph tñ hoc autenticũ nõ est: ꝫ certissimũ est eam Joseph fuisse desponsatam.euangelio attestãte. Matth.j. vbi dicit. Cũ esset despõsata mr̃ ihu Joseph ť Luce.j.dicit. Missus est angelus gabriel ad Mariam virginẽ desponsatam Joseph. Ex quibus verbis etiã patet q̃ añ conceptõnem xpi fuit desponsata. Q̃ etiã votũ virginitatis emiserit asserũt doctoꝛes. Sed vtrum añ desponsatõnem vel post. Aug. videt dicere q̃ añ desponsatõnez mente deuouit: sed postea oꝛe

expꝛessit. Dicit eñ vt habet.xxvij.q.ij.§.j. Beata Maria ꝓposuerat se votum virginitatis conseruaturam in coꝛde: sed ipm votũ virginitat nõ expꝛessit oꝛe. Subiecit se diuine dispositõni dum ꝓposuit se ꝑseueraturã viginem: nisi deus aliter reuelaret ei. Cõmittens ĝ virginitatem suã diuine dispositõni. ꝓsensit in carnalẽ copulaz nõ illaz appetendo: sed diuine inspiratõni in vtroq̃ obediendo. Postea vero filiũ genuit: ť qđ coꝛde ꝓceperat simul cum viro labijs expꝛessit: ť vteroq̃ in virginitate ꝑmansit.hec ille. Consensit ĝ in cõiugalem statum Joseph deo reuelante. quia sic deuouerat.et reuelatum etiã ei fuit q̃ a viro illo nõ cognosceretur.

Titulus quintus de sexta etate mundi.

Capitulum primum.

Exta mũdi etas inchoata est in xpo ihu ꝑm aliquos a natiuitate eius que fuit anno. xlij. imperij augusti octauiani. Et quinquies millesimocẽtesimo. xcix.ab initio mundi ꝑm.lxx.ť Bedã.ꝑm vero hebꝛeos ť Hieronimuz anno ter millesimo. dcccclxv. Scõm alios inchoatur sexta etas mũdi a baptismo xpi. quia tũc collata est virtus regenerativa aquis i baptismo. Scõm alios i passione eius quando aperta est ianua paradisi. Et vtrunq̃.s.baptismus ť passio eiꝰ fuerũt sub Tyberio impatoꝛe successoꝛe immediato octauiani.

Hic igit̃ dñs ihs ꝑm carnẽ assumptaz descẽdit de tbu ꝛ gali ť sacerdotali ꝙ pr̃iarchas sacerdotes ť reges. sacerdos ipe ineternũ ꝑm ordinẽ melchisedech ť pontifex futuroꝝ bonoꝝ. ꝓpꝛio sanguine ingrediens sanctasanctoꝝ. ť rex regum et dominus dominantiũ. vt dicit in apocal. Et initio habet oꝛiginẽ et verum fundamentuz imperium xpianum ť summũ pontificium. vt dicit distinc. x. Qñ idem mediatoꝛ in textu ť glo. Sicut i firmamento sunt duo luminaria magna sol maius luna minus.ita in xpo firmata pontificiũ vt maius ť imperiũ vt luna que illuminatur a sole ita ť imperiũ erudit̃ ť indicatur ꝙ sacerdotiuz distinc. xcvj. Duo sunt. In isto igit̃ capitulo aget̃ de vita xpi ť miraculis eius ꝑm narꝛatõnem euangelistarum cum quotatõne capituloꝝ.postea de pontificib⁹ summis ť impatoꝛib⁹ ť de notabili⁹ gestis tempibus eoꝛum. Natus est igit̃ dñs ihus ex Maria virgine die dñica vt dicit Aug. in specu. histo. vñ ea die habitãtib⁹ in regione vmbꝛe moꝛtis lux oꝛta est eis Isaie.ix. Qua die dixit deus i principio mũdi. Fiat lux ť facta est lux Genes.j. Nam vt dicit Leo papa. In hac die. s. dominica ť mundus sumpsit exoꝛdium ť moꝛs interitum ť vita accepit initium. s.ꝑ resurꝛectionem di. lxxv. q̃ die. Quod mysterium omnis creatura miratur etiam celestis. ait Hieronimus. hoc pꝛecinere oꝛacula ꝓphetarum vaticinia sibillaꝛum. Dicit enim in Hieremia. Nouum faciet dominus super terꝛam. femina circũdabit virum. Nouũ quidez

est oīm nouitatū: vt maria circumdaret: nō aliun de ab hoīe accipet. ꝫ a spiritusancto vīz oīm ꝟgra z gloria pfectum in vtero ꝓcipiendo. Sed et ysa. lxvj. dicit. Anteq̄ parturiret pepit: et anteq̄ ve niret ptus eius pepit masculum. Quis vnq̄ au diuit tale. et q̄s vidit huic sile. q. d. null⁹. Añ eñ q̄ parturiret Maria añ q̄ apiret ianua pudoris eius: que nunq̄ ꝟapta est. ꝫ vt porta in domo dñi p̄ quā dñs ingrediebat z egrediebat solus: sem per clausa fuit ineternum vt vidit z p̄dixit in spū ezechiel ꝓpheta. pepit maria filiū suū p̄mogenitū saluo signaculo virginali. ꝟsicut resuscitatus egressus est de sepulcro ipo clauso z saluo sigillo sacerdotali. Quis audiuit vel vidit simile huic: certe nullus. conīūcta q̄ppe sunt in mysterio isto inquit Bern̄. deus z homo mater z virgo. fides z cor humanū. nunq̄ fuit vel erit simile. Hinc ma ximus in sermone natiuitatis. Videruīt quidem mirabilia z innumerabilia pfes nri opa dei. Cel lū illis angelicas rorauit escas dulcia pocula la/ pis durissim⁹ ministrauit. tubar strepitu validis simus hostiū murus corruit. Jordanis fluui⁹ suū ppetē meatū in fontē retorsit. Sol q̄ cōmoratus in celo victoriam populo p̄lianti cōcessit. Ḅ vo nullis videre datū est. vt vnigenit⁹ altissimi quē trementes archangelorum potestates suscipiunt hoiem se hoibus exhiberet. Ḅ ille. Que oīa ī figu ram ꝓtingebant illis. j. Corinth. x. Et q̄ potior ē lux q̄ vmbra z veritas q̄ figura. si illud q̄ mira ris vmbra est: q̄ntomagis id cui⁹ est vmbra. s. mi randū est. Ambro. de ꝓse. di. ij. Reuera. p̄dicta. n. mirabilia figurant mirabilia facta p̄ christi nati/ uitatē. Nam dedit de⁹ humano generi de celo ro rem diuinitatis. z abundantiā oīm pfectionū de pinguedine terre. i. nature hūane xp̄o. Petra q̄ ē xp̄s firmissima p̄buit suauia pocula doctrinarū z sacroꝝ ꝟplis. Tuba p̄dicationis aplor̄ q̄ exiuit in omnē terrā ad nunciandū hoc mysteriuꝫ. Muri viciorꝝ corruert. Jordanis sensitiue que fluit ad inferiora ꝓcupiscenda z ad mortē. se retorsit ad superiora et vitam querendū. Sol iusticie cōmora tus in celo aereo. in cruce ꝓtra aereas ptātes tri/ umphauit. Hec est dies quā fecit dñs exultemus z letemur in ea. ait p̄s. qō exponit Ambro. de xp̄i natiuitate. Nam natura humana assumpta a ver bo vtiq̄ tota dies est que nescit occasum peccati nec tenebras ignorantie: quā fecit dñs trinitas il lam carnē z aiam z vnionē cū verbo. Et iō exul temus corpore laudes cantando z p̄s. Letemur mente iubilando. Ilñ z leo papa in sermōe. Sal uator noster hodie natus est: gaudeamus. Re/ mo ab hui⁹ diei alacritate secernī. Exultet iust⁹ q̄ inuitat ad palmā. Gaudeat pctor q̄ vocatur ad veniam. Animet gentilis q̄ aiatur ad vitam Hinc z Faustus in sermone natalis ait Ducite fi deles festiuissima gaudia. res eñ hodie nobis p/ fecta est noua q̄ olim fuerat repromissa Intrat ar tifex mundi angustias ventris humani. Efficit grauida mater intacta. et ecce tanq̄ sponsus de thalamo xp̄s marie ꝓcessit ex vtero. O noua et inaudita p̄mixtio. o mira z inexq̄sita ꝟcompago.

Unit eñ deus homo verbū z caro. Hoc aūt my steriū tā ineffabile nullus intellectus creatus nul la scia capere potest. Nam vt quidam alius dicit. Que natura nō habet: vsus ignorat. ratō nescit: mens nō capit eloquium tacet. ingenium hebet. terra stupet. celū pauet. creatura mirat. mediū q̄ silentiū tenent oīa hac die implēt. Jtē Alanus in claudiano. Logice vis exulat. oñe rhetorice pe/ rit arbitriū. ratioq̄ vacillat vt nox splendescat. sol tenebrescit eclypsi. sol verus languescit vt as tra reducat ad ortum. egrotat medicus vt sanet morbidū egrū. celū terre se confederat. Ledr⁹ yso po. ipe gigas minimo. rex seruo. diues egēti. pur pura sacco. Ḅ ille. Jtem alius. Celum in testa clau dit. mundus pugillo ꝓtinet. a centro spera cingi tur. in centro iacet circulus. fontē excedit riuulus de vase prodit figulus. Sol etern⁹ obscurat. lux z vita obtenebrat. portat q̄ portat omnē creatu rā gubernat q̄ oīm gerit curā. dyameter infinite palelle lateri iungit. puelle verbū fit infans z ta cet. sursum stans in imis silet et in nubibus tonat Hec ille.

Genealogiā igit̄ .§.i.

generationis xp̄i sm hūanitatē describit math. ī p̄ncipio sui euāgelij eā inchoans in abrahā z ter minans in ioseph viro marie de qua nat⁹ est christ⁹ Johannes aūt enāgelista euāgelū initiauit a ge neratione christi eterna sm deitatē dicēs. In p̄n cipio erat verbum. et inde descēdit ad tēpalē sm humanitatē dicēs Et verbū caro factū est. Lu cas autē inchoat euāgeliū suū a cōceptu p̄curso/ ris christi: scz Johānis baptiste. nunciato p̄re za charie in templo p archangelū gabrielez in festo ꝓpiciationis q̄n intrabat in sancta sanctoꝝ. Qui gabriel z nomen z sanctificationem eius in vtero z austeritatem vite z officium p̄dicatiōis p̄nunci auit. Et q̄ dubitauit petens signū. signū accepit mutus effectus vsq̄ ad natiuitatē eius. Reuer so aūt zacharia domū suā ꝓcepit ex eo elizabeth vx or sua sterilis iohannē baptistā. Et nota q̄ zacha rias sorte exīt vt incensuꝫ poneret in tēplo. ex h̄ nō p̄t argui sortes eē licitas. Nam vt dic̄ magi/ ster Grānus. xxvj. q. j. His ita. Anteq̄ euangeli/ um clarescceret multa p̄mittebant q̄ tpe pfectior vtzacharie vel cōsanguineoꝝ nec legali nec euā gelica vel apostolica auctoritate ꝓhibita est. ec/ clesiastica tamen lege interdicitur. Sic et sortib⁹ vti permittebatur in veteri testamento vt ibi pa tet. sed ab ecclesia sunt ꝓhibite. ne sub diuinatio nis specie ad ritus ydolatrie redirent fideles. z permaxime in electionibus ecclesiasticis. ¶ In sexto autem mense sequenti a conceptu Johan nis. Missus est angelus Gabriel a deo in Naza reth ciuitatem galilee ad virginem Mariam de sponsatam Joseph. Et cum ex salutatione an/ geli dicentis. Aue gratia plena dominus tecum benedicta tē. Maria expauisset. ipse angelus cō fortans nunciauit eam altissimi filium cōceptura Interroganti aūt virgini nō q̄ dubitaret de ver bo sibi nunciato vt zacharias. ꝫ vt audiret de mo

do huius cõceptus. qñ inqt virũ non cognosco. id ẽ nõ cognituꝝ me ꝓposui. vt exponit. xxvij. q.ij. §.j. Rñdit angelus modũ exprimens. qꝛ. s. nõ hũano semine sz ope spũssancti cõcipet. Exẽpluz adducens ꝓceptus elizabeeh sterilis q̃ erat occultus sibi. nõ vt tanq̃ dubiã ex hoc credulã redderet: sed vt leticiã letucie cumularet ꝛ vt cogitet iuuencula de antique obsequio. s. in eꝰ partu. De/mũ marie dicẽti. Ecce ancilla dñi fiat mihi ſm ẏ̃bum tuum. tũc ī momento verbũ caro factum est et de virgine maria. i. de purissimis sanguinibus eius in materia corpis xpi coagulata ꝛ in oĩa lini amenta membroꝝ distincta simul ꝛ aĩa de nouo a deo creata est illi corpori infusa. ꝛ deitati vnita oĩ gratia ꝛ sapĩa ꝛ gloria repleta: oĩa hec simul in instanti. Post cõceptũ exurgens maria abijt in montana ad domũ zacharie ꝛ ea salutante elizabeth. exultauit miraculosc infans iob̃es in vtero eius: ꝛ accelerato sibi vsu rõis vt ꝺr: cognouit aduentũ saluatoris in vtero virginis exñtis ꝛ eũ reueritus. runc sanctificatus est ab originali. s. mundatus. elizabeth q̃z reuelatione sibi facta de ẏ̃bo dei in virgine concepto exclamante. vñ hoc sibi. s. meritũ ꝛ gr̃a accidisset. vt mater dñi veniſſet ad eam visitandã. beatissima ẏ̃go cernẽs iam manifestari mysteriũ qõ oĩbus erat occl'tũ. repleta spiritu feruoris in cõprehensibilis in grãrũ actones se effundens cecinit illud deuotissimũ canticum. Magnificat aĩa mea dñm ꝛc̃. Mansitq̃z cũ elizabeth maria mensib⁹ tribus. s. vsq̃z ad partũ iob̃is quẽ vt pie dicit expectabat. Exinde parturiente elizabeth iob̃em ꝓgratulabant ei omnes vicini ꝛ cognati: et octaua die cũ venissent ad circũcisionem pueri. Nam si esset p sanctificationẽ in vtero ab originali mũdatus: tñ vt cõformaret alijs de illo ꝓpho: circũcidi decebat. Facta est disceptatio pia int' ꝓpinq̃s eius ꝛ matrẽ de impositõe nominis. Mater eius volebat eũ iob̃em vocari alij rennuebant aliud nomẽ querentes sibi imponi. Cunq̃z ad zachariã patrẽ accessissent ꝑ hui⁹ rei determinatione: postulans signo pugillarẽ scripsit Job̃es est nomen ei⁹. ꝛ illico aptũ est os eius qui mut⁹ erat ꝛ ꝓphauit impletũ eẽ declarans mysteriũ incarnatiõis qõ adhuc erat secretũ dicẽs. Benedictus dñs de⁹ isr'l' ꝛc̃. sup q̃ mirati sunt 'oĩs et diuulgatũ est p regionẽ. Mato iob̃e Maria reuersa est in domũ suam et ioseph ꝓcepit de sponsa sua maria q̃ esset grauida. cunq̃z iustus esset et sciret eã nõ cognouisse. nec tñ vellet eã traducere id est accusare ſm Aug. ij. q.j. si peccauerit. cũ nõ credẽt tamsanctã tãpudicã adulteriuz cõmisisse. cogitauit dimittere eam. sz angelus ei reuelauit ī somnis q̃ nõ timeret eã accipe. qꝛ de spũsãcto cõcepat filiũ quẽ vocaret ih̃m. qꝛ saluatur⁹ erat populum. Noli timere accipere mariã ꝓiugem tuaz Crisо. accipe dicit. i. domui retinere. iã. n. illã domi habebat ſm morẽ antiq̃ꝛ q̃ sponsas tenebãt ī domibus sponsoꝝ cũ omni pudicicia. sed illã iaz mente dimiserat xxvij. q.ij. Priusq̃z. cõiugẽ tuã. Orige. i. sponsam quã tñ ꝓiugem voco. nõ ex cõiunctione facta vel futura tecũ: sz vt dyabolo virginitatem eius occultẽ: ꝛ vt legis instituta nõ destruam. xxvij. q.ij. inuenta. Grego. Habere voluit dñs mariã ante suam natiuitatẽ sponsũ. q̃ tamen ad eius nuptias nõ puenit. Nam sicut discipul⁹ s. thomas dubitans et palpans factus est testis vere resurrectionis. ita ioseph sponsus marie factus est custos sue integerrime virginitatis. xxvij. q.ij Sic quippe.

Cum aũt exisset .§.II.

edictum a cesare augusto. s. octauiano vt describerẽt vniuersus orbis. q̃. s. romano impio eẽt sb̃iect⁹. Nam simplicit nulli vnq̃z fuit subdit⁹ totus orbis. ex ipso edicto ordinatũ fuit vt oĩs irẽt ad ciuitatẽ suam vñ originẽ traxerant vt ibi describerẽt singuli ꝛ soluerent denariũ argenteuz ob recognitionẽ subiectionis impatori. Maria cum sponso suo ioseph vt traderet exemplũ obediẽtie supioribus etiã ethnicis. ꝓfecti sunt de nazareth in bethleem ciuitatẽ puulã vñ dauid oriund⁹ fuit. ꝛ ipsi ex eo descendentes. ꝛ qꝛ multi illuc ꝓfluxerant vt paupculi nõ inuenientes domũ q̃ eos recipet: intrauerunt q̃ddã diuersoriũ. locũ. s. non habitabilẽ sed q̃ diuertebãt gentes tpe pluuie vl ad colloquendũ sil'ibiq̃z circa mediã noctẽ dñicã nõ cũ dolore vt cetere mulieres sed cũ sũmo gaudio a nobis incõphensibili pepit. iuxta illud ysa. Germinans germinabit letabũda ꝛ laudans. sic̃ germinat terra herbas sine sui aptõne pepit filiũ suũ ꝓmogenitũ nõ quẽ alij sequerent nati: sz ante quẽ null⁹. i. vnigenitũ. ipaq̃z mox quẽ genuit adorauit. Nullaq̃z ibi obstetrix nll'aq̃z ãcilla vel nutrix vt ait Hiero. ſ ipsa sola ẏ̃go lactabat vbẽ de celo pleno. Pannisq̃z eũ inuoluit ꝛ reclinauit ī ꝓsepio inter bouem ꝛ asinũ vt cõiter ꝺr. Cui illud ꝓgruit Abachuc. iij. In medio duũ aialiũ innotesceris. Et ex halitu calido aialiũ nat⁹ puer caleſiebat. Apparuit aũt angel⁹ dñi cum magna luce pastoribus q̃ in illa regiõe custodiebãt greges suos vigilantes ꝛ nũciauit natũ saluatorẽ mũdi. et p⁹ hoc audita est multitudo militie celestis cum eo: laudãtiũ deũ ꝛ dicẽtiũ. Glia in altissimis deo ꝛc̃.

Pastores g̃ illi loq̃ntes ad inuicẽ dixerũt. trãseamus vsq̃z bethleẽ ꝛ videam⁹ b̃ verbũ qõ factũ est qõ dñs fecit et oĩdit nobis. Et venientes festinanter viderũt infantẽ cũ matre nec credit ibi defuisse ioseph q̃ tanto mysterio pueri nati fruebat Et pastores adorãtes reũsi sunt ad sua. glorificãtes deũ ꝛ diuulgãtes factũ. Et maria cõseruabat omnia ẏ̃ba hec ꝓferens in corde suo. Conferebat em̃ vt ait beda ea q̃ nouerat p̃nũciata p ꝓphas ꝺ filio dei ꝛ suo: ad ea q̃ videbat q̃tidie ipleri in eo. mẽti ea mãdabat vt tpe suo aplis ꝛ euãgelisti ea manifestaret q̃ his pñtes ñ erãt. Octaua ẏ̃o die natiuitat̃ sue circũcisus ẽ puer ꝛ vocatũ ẽ nomẽ ei⁹ ih̃s. Elbi dic̃ Grãn⁹. xxv. q.j. §. vlti. q̃ xp̃s q̃ legẽ dedit. ipe em̃ carnaliter impleuit octaua die circũcisus. ꝛ quadragesima ī tẽplo pñtat⁹ vt in se ipso eam sanctificaret. Postea ẏ̃o vt se dominũ legis oñderet contra lr̃am legis leprosum tangẽdo mundauit. Causa aũt huius circũcisionis cuz

ea non egeret multiplex assignat. sed non est hic locus eius. Hec lucas.

Die aūt tercia .§.III.

decima ab eius natiuitate. magi. i. sapientes pci/pue in astrologia t reges ductu stelle que apparuerat eis vel ipsa die natiuitatis vt cōius dicit vel anno pcedenti talem diem. ab oriente venert hierosolymā credentes ibi natū tam egregiū puerū eis reuelatū dicentes. Vbi est q̄ natus est rex iudeor? Quod herodes rex iudee audiens turbatus est t oīs hierosolyma cū illo. vñ cōgregās pitos in lege inuestigabat ab eis de loco natiuitatis quē magi querebant. quo ei exposito q̄ in bethleem fm pphiam michee: dicentis. Tu bethleem terra iuda tē. Indicauit magis ipis locū. eis iubens vt inuentū notum ei facerent: simulans adorare velle quē intendebat occidere. Exeuntes ḡ hierlymam reuiserunt stellam cui? aspectū ingressu hierusalem amiserant. Stella igit̄ añcedebat eos vsq̄ ad locū vbi puer natus erat. ibiq̄ se firmauit. Ex quo agnoscentes puerū quē cū matre maria inuenerūt esse deū verū: adorauerūt offerentes singuli (qui dicunt tres fuisse. s. caspar. balthasar t melchior) aurum thus t myrrhā. Aurū ppter inopie subleuationē. Thus ad tollendum fetorem. Myrrhaz ad membror? ?solidationē fm Bern. Vel aurū in signum regie potestatis. Thus ad indicium diuine maiestatis. myrrham ob signū sue mortalitatis fm Leonē. Hec ex muneribus ptestantes se de illo credere: vl' vt auctorem totius phie seu sapie q̄ diuidit in naturalem moralem t rationalē. fm Grānū di. xxxvij Demū post adorationē admoniti i somnis ne redirent ad herodē. reuersi sunt p aliā viā in regionem suam. Aug. dicit stellar interpretes. i. ?stellationū sub quibus hoies nascunt magi nuncupā/tur. nūc aūt mathematici. sicut de illis in euangelio legit qui xp̄m natum nunciauerūt cui? arti sciētiā vsq̄ ad christum fuit ?cessa. vt xp̄o edito: nemo deinde natiuitatē alicui? de celo interpretetur. xxvj. q. iij. Igit̄ genus. ¶ Quadrageſimo aūt die oblatus fuit xp̄s in templo a maria t Joseph fm legem purificatiōis. t oblati p eo i sacrificium par turturū vel pulli columbarū. t redemptus quinq̄ siclis argenti. quē p̄sentatū in templo symeon senex agnoscens saluatorē. accepit i vlnas benedicens deū t dicens. Nūc dimittis tē. Et matri restituens de eo pphauit dicēs. Positus ē hic in ruinā tē. t gladio passionis ei? aiam transuerberandā. Sed t anna pphissa q̄. lxxxiij annor? erat in tēplo assidua cum cognoscēs alijs manifestabat. Hunc morem adhuc seruāt mulieres fideles. vt. s. p. xl. dies post partū ecclesiā nō ingrediant. et hoc nō q̄ in veteri lege mandatū. nam hoc esset iudaizare. sed ex quadā reuerētia ad ecclesiā. Verum vt dicit Greg. di. v. si mulier eadē hora qua parturiuit nō in contemptū ſ deo gratias actura vult ecciam ingredi nō ē pphibenda.

Herodes aūt cū §.IIII.

magi nil ei nunciassent de puero inuento. extimauit p̄mo eos deceptos nō inuenisse. t ideo erubuisse ad eū redire vel nunciuz mittere. Sed post̄q audiuit rumores augeri de puero nato rege iudeorū. ex verbis pastor? t symeonis. t anne pphetisse: arbitratus est magos studiose illi occultasse inuentū puerū. et ppterea videſ se illusum ?a magis iratus est valde. t tractare cepit de mō occidendi puulū ibm. Sed interea cū de nece paruulor? disponeret citatus est p epl'am a cesare augusto vt romā iret accusationi filior? rñsurus vt ait cōmestor. Qui cū pficiscēs pcepisſz i via magos transuectos in nauib? tharsensiū eas cōburi fecit fm illud. In spū vehemēti conteres naues tharsis. Cum aūt coram augusto disceptasset pat̄ cuz filijs. facta est reconciliatio inter eos hac lege vt filij patrē venerarent̄ t subiecti essent. et ipe de regno ad libitum disponeret. Reuersusq̄ in iudeaz populo insinuauit ex decreto augusti de successore sui in regno iudicem constitutū. et vt dicit. ne forte ipse herodes ignobilis ab ipso semine israelitico haberet extrane?. cōburi fecit omnes libros in quibus nobilitas generis in templo reseruabatur ascripta vt deficientibus pbamentis ipse ad hanc ptinere videret. Vtq̄ suam sobolem regio iudeor? generi cōmisceret abiecta vxore deside sibi mariagnē aristoboli neptē t hircani filiā matrimonio copulauit. Conceptā aūt crudelitatem de nece puulor? vt ad xp̄m veniret post̄q remeauit de victoria cāe factus: audatior? executiōi mādauit. vt ait cōmestor. Nā mittēs in bethleē t in omnibus finibus ei? ?gregari fecit vt imaginari potest in vnū locū t adduci p matres vel nutrices eor? sub p̄textu alicui? pietatis t munificentie oēs paruulos illi? regiōis a bimatu t infra. i. a duobus annis t citra vsq̄ ad natū vnius diei. Maz annus iam transierat p? adorationē magor? q̄ fuerat occupat? in accessu ad vrbez t formosior ac maior ceteris talis paruul? rex iudeor? putabat: vt int̄ tot occisos ille includeret̄. Sicq̄ plurimi paruuli p christo interfecti sunt martyres facti et dicti. nō loquendo ſ moriendo testificati sunt q̄r numer? ignorat̄. Nā q̄ in officio eor? ad laudez canit̄ id Apoca. Centū quadragintaquatuor milia habentes nomē agni scriptū in frontibus suis ponit̄ ibi numer? determinat? p indeterminato. sub q̄ cōprehendit̄ magnū mysteriū elector?. nō q̄ p̄cise dicat̄ eē nūer? eor?. ¶ Ante vo occisionē innocentū appuit angelus dñi in somnis ioseph dicēs Accipe puerū t matrē ei? t fuge in egyptū. q̄r herodes queret puerū ad pdendū. Qui ?surgens nocte cū mre et paruulo prexit i egyptū. Et igresso egyptum vt ait ?mestor. sicut in egressu isrl' de egypto. nō fuit domus in q̄ nō sit mortu?. s. p̄rio/genit?. ita in introitu ihu in egyptū nō fuit tēplū q̄ nō corrueret ydolum. Juxta illud pphicū ysa. xix. Ecce dns sup nubē leuē (scz v̄ginis q̄ nesciuit onera matrimonij nec alicui? peccati) t ingredietur egyptū t corruent ydola egypti. Ibiq̄ dr mānsisse annis. vij. Vbi dicit Aug?. Fugiat minister xp̄i sicut xp̄s fugit in egyptū a facie herodis. Fu/

giat qui specialiter queritur dum p alios firma ē ecclesie salus. vij. q. j. §. hoc tunc. post ca. aduersitas. Sed mortuo postea herode angel⁹ dñi in somnis dixit ioseph q reuerteret cū matre t puero in terrā israel. q: mortui erāt q querebāt aīam pueri. i. vitā tollere. Qui reuersus audiens q archelaus filius herodis regnaret p patre in iudea timuit illo ire: ⁊ secessit in ꝓuinciā galilee in ciuitatē nazareth habitās cū maria t filio puulo.

Cū autem iesus .§.v.

factus esset. xij. annox ascendentibus maria t ioseph hierosolymā ad tēplū in festo fm mandatū legis: t puer iesus ꝓfectus est cū eis. In porticibus aūt tēpli manebāt layci. sepatim tūc viri a mulieribꝰ: t vt pie credi potest maria seq voluit iesum: sed ipsa in oratōne a sensibilibꝰ abstracta nō aduertente puer iesus se subtraxit ab eiꝰ ꝓsentia. In se aūt reuersa t nō videns secū puerū. extimauit eū ad ioseph accessisse. pueri eñ t cū maribus t cū feminis ꝓpinquis ire t manere ꝓmittebant. in recessu aūt a templo cū sibi mutuo obuiassent maria t ioseph t neuter secū haberet iesum cogitauerūt ipm in societate eē cū alijs eox ꝓpinquis Inter ꝙs reqrentes p diē t nō inuenientes. ceperunt dolere timentes ne forte deuenisset ad manꝰ archelai vel alia de cā eos deseruisset. vñ hierlem reuersi post triduū inuenerūt ipm in tēplo. i. porticu templi vbi a doctoribus legebat: sedētē ī medio eox t interrogantē. oñsq stupere sup verbis eius. et pie imaginari pōt q de aduentu messie disputabat. Cui mr̄ btissima ait. fili q̄d fecisti nobis sic: Ecce ego t pater tuus. s. putatiuꝰ seu nutritiꝰ dolentes querebamꝰte. Quibꝰ rñdente. Quid ē q me querebatis. an nesciebatis q: in his q̄ ptis mei sunt oportet me eē: nō intellexerūt. Descēdit demū cū illis in nazareth t erat subditus illis. Et iesus ꝓficiebat etate sapia t gra. Qđ non est intelligendū q̄ ad habitū sapie vel gratie. q: a principio ꝙceptionis plenissimus fuit: ⁊ q̄ ad actū demonstratiōis exteriorꝭ. q: opa faciebat maioris sapie t gre ostensiua. vbi Grānꝰ di. xxxvj. §. ecce q sacrarū ait. Saluator noster in tēplo ꝓus ī medio doctox sedit audiens eos t interrogās: t postea p̄dicare cepit. q: ꝓus debet q̄s addiscere t postea officiū p̄dicandi assumere. Nil aliud reputur de infantia t puericia dñi iesu in euāgelijs p̄ter p̄dicta. Reputnt aūt quedā alia in libro de īfantia saluatoris. sed q: liber ille ponit int apochriphos di. xvj. sancta romana: ideo illa dimittūt tāq̄ dubia de veritate eox. Qđ vo egerit t vbi habitauerit tpe adolescentie sue t vsq ad annū sue etatis. xxx. nullibi habet. t di. lxxviij. ꝓbr dicit dñs iesus. xxx. anno baptizatus cepit p̄dicare. A p̄dicatione iohis baptiste inchoat marcus euāgelista euāgeliū suū dicens. Q̄q de iohanne fuit per malachiā ꝓphetatū. s. Ecce ego mitto angelū meum. s. iohannē. p ysaiā vox clamantis in deserto. et hec lucas dicit. ceptū. s. p̄dicationē iohis āno. xv. imperij tyberij cesaris q̄ successit octauiano. ꝓcurante pontio pilato iudeā vt vicario ibi imperatoris: t herode tetrarcha galilee. sub pontificibꝰ sacerdotū anna t caypha. et de p̄dicatiōe t baptismo iohis oīs euāgeliste testant. Austeritatē victus t vestituꝰ ei⁹ describūt matheꝰ t marcus. s. q erant locuste t mel siluestre et locustas aliq intelligunt certas radices herbax t vestimētū eiꝰ ꝺ pilis camelox. Predicationem eius in genere ponit matheus. q. s. omnibus dicebat pnīam agite appropinquabit eñ regnū celox. Addit etā increpationē quā faciebat scribis t phariseis: dicens. Genimina vipax tc̄. Lucas xo refert documēta diuersa q̄ dabat turbis t q̄ publicanis t q̄ militibus ad eum venientibus. Unde Ambro. singul q̄q generibus hoīm ꝓueniens tribuit sanctꝰ baptista rūsum. publicanis ne vltra p̄scriptuz exigant. Militibꝰ ne calumniā faciāt p̄dā reqrūt. docens idcirco stipendia ꝓstituta esse militie: ne dū sumptus querit p̄do crasset. Misericordia autē cōis est vsus t ideo cōe preceptū. Oñes in cōi mouētur vt cōferant nō habenti. di. lxxxvj. In singul. p secundā tunicā intelligit supfluitas. Nota etā que dicunt de stipendiarijs t officialibꝰ. xxiij. q. j. militare. Marcus xo dicit q iohes baptizabat t p̄dicabat baptismū pnīe in remissionē peccatorum. t multi ab eo baptizabant in iordane ꝓfitētes pctā sua. Johannes autē euangelista ꝺicit q mittentibus iudeis ab hierosolymis sacerdotes et leuitas ad eum interrogandum si esset christus vt plurimi extimabant asseruit nō esse christū nec helyā nec ꝓphetā: sed vocē clamantē in deserto: quam p̄nunciauit ysaias: assignās cām quare baptizabat. q: s. in aquā p̄cise disponendo hoīes ad pnīam ⁊ post eum veniret q̄ baptizaret interiꝰ. s. xps. t signū sibi forte datum ad eū cognoscendū. Refert autem Matheus expressius q christus accessit ad iohannem cū baptizaret hoīes in iordane petens ab eo baptizari. Et cum iohānes ex humilitate recusaret. dicēs. Ego a te debeo baptizari: xps hoc sibi mādauit dicens. Sic decet nos implere omnē iusticiā. i. ꝓfectissimā humilitatem Et tunc baptizauit eū in quo actu vidit iohānes celos ei apertos t colūbam. i. spūmsanctum i forma columbe descendentē sup christū. vocēq patris intonantē. hic est filius meus dilectꝰ in q̄ mihi cōplacui. Marcus idē breuissime narrat. Lucas q̄q adijciēs etatē tūc xpi. vt q erat incipiēs q̄si annox. xxx. vt putabat filius ioseph q̄ fuit hely tc̄. exprmens ascēdēdo. lxxvij. generatiōes vsq ꝓgenitus fuit vsq ad adam: ptingens immensa mysteria: sed nō hic explicāda. Et nota q. vj. die ianuarij in epiphania terciadecima die a natiuitate sua christus fuit adoratus a magis. postea reuolutis. xxx. annis eadem die baptizatus a iohāne baptista. Et inde anno reuoluto eadem die in nuptijs fecit primuz signox. s. mutando aquam in vinum. Hoc firmiter canit ecclesia. et fm Bedam sequenti anno eadem die satiauit quinq milia hominū de q̄nq panibꝰ t duobus piscibꝰ.

Cū aūt vna die .§.vi.

rum staret iohannes cū discipulis iuxta iordanē

videns xp̄m inde transeuntem dixit. Ecce agnus dei. Quo audito duo ex discipulis ei⁹ secuti sunt eū. ꝛ vnus ex illis erat andreas frater ſymōis petri. q̄ accedentes secū ad domū habitatiōis. ſ. xp̄i manserunt ea die cum eo. postea andreas inueniens germanū petrum dixit se inuenisse messiam ꝛ ducto ad christū ip̄e ei dixit. Tu es symon bariona tu vocaberis cephas qđ interp̄tat petr⁹. Sequenti die ambulans p galileā inueniēs philip̄m dixit ei. seq̄re me. Qđ ꝛ fecit philip⁹. postmodū inuētū nathanael pitū legis dicēs se inuenisse messiam duxit eū ad iesum. quē laudauit valde dicēs Ecce vere ıſraelita in quo dolus nō est. Et cū interrogaret nathanael iesum vñ eū nosset. respondit. anteq̄ philippus te vocaret cū esses sub ficu: noui te. Tunc nathanael p̄fessus est eū esse messiam dicens. Tu es filius dei ꝛc̄. Et xp̄s dixit q̄ viderent angelos ascēdentes ꝛ descēdētes sup̄ eum.

Audiens aūt iesus q̄ iohes incarcerat⁹ eēt abherode secessit in galileā ꝛ venit capharnaū. ꝛ cepit p̄dicare dicēs. Pnīam agite appropinquabit enī regnū celor̄ inq̄t mathe⁹. vt impleret qđ ꝑdictū est p ysaiam. Gentiū ppl's qui ambulabat in tenebras vidit lucē magnā ꝛc̄. ſ. doctrine christi.

Ambulans aūt iuxta mare galilee vidit duos fratres andreā ꝛ petrū piscatores ꝛ vocauit eos. q̄ relictis oībus secuti sunt eū. Deinde vidēs alios duos fratres iacobū ꝛ iohannē filios ꝛebedei cum p̄re reficiētes retia: vocauit eos. q̄ relicto patre ꝛ rethibus secuti sunt eū. Qui tū redierūt ad sua. sed postea altera vice cū piscassent p totā noctem ꝛ nihil prendidissent. post p̄dicationē factaꝫ in nauı symonis iuxta littus ad iussum xp̄i. symō petrus laxans rethe cōprehendit piscū multitudinē nimiā: vt impleret nauiculā suā ꝛ socior̄ iohannis ꝛ iacobi. q̄ miraculo viso extūc in totū secuti sunt christū. Cōmestor tñ ponit istā vltimam vocationē in scō loco ꝛ scām notatā in ꝛcio loco.

Dicit aūt ambro. q̄ soli petro dicit duc i altū nauim hoc est in p̄fundū disputationū. Quid enī tamaltū q̄ altitudinē diuinarum videre scire dei filiū: ꝛ p̄fessionē diuine generatiōis assumere quā licet mens humana neq̄at plene rōnis inuestigatione cōp̄hendere: fidei tñ plenitudo p̄plectitur. xxiij. q. j. nō turbat. Et circuibat iesus totaꝫ galileā p̄dicās ꝛ sanans oīs infirmos ad eū perductos de quibuscūq̄ locis.

Celebrat aūt nuptijs in chana galilee q̄ cōiter dicunt fuisse iohis euangeliste. affuerūt ibi virgo maria vt p̄sanguinea ꝛ iesus inuitatus cū discipulis suis vbi aquā cōuertit in vinū. et crediderūt in eū discipuli eius id ē magis firmati sunt in fide. Johannes aūt nō cōsummato mr̄imonio virgo secut⁹ est christum.

Extinde cunti in nazareth ꝛ intranti synagogā datus est ei liber ysaie p̄phē quē apiens legit qđ primo occurrit. erat aūt istud. Spūs dñi sup me eo q̄ vnxerit me ad euangelizandū misit me ꝛc̄. ysa. lxj. Quo lecto dixit illō tūc adīpletū. ꝟ lucas Qui etiā refert quod dixerūt ꝛ pharisei. Quāta audiuim⁹ facta in capharnaū facꝛ hic in p̄tria tua q̄ nō fecit ꝟ induxit exemplū helisei ꝛ helie faciens tiū miracula alienigenis nō israelitis ꝓpter icredulitatē eor̄. q̄ irati duxerūt eū in supciliū montis vt p̄cipitarent eū ꝟ euasit.

Vocauit extinde matheū stantē ad theloneū. dicēs. sequere me. q̄ secutus est eū. Et faciēs ei matheus conuiuiū in domo sua multi pctōres cū eis comedebant de q̄ cū pharisei murmurarēt cū discipl̄is. rñdit iesus: se venisse ad vocandum pctōres q: sani non egent medico.

Videns iesus .§. VII.

turbas ascendit in montē ꝛ ad eū sedentē accesserunt discipuli. i. xij. apli iā electi ab eo. qđ⁹ fecit p̄ lixū sermonē: quē totū refert mathe⁹ solus p tria cap. ꝓtinua: exp̄mentē totā vitā x̄piane religiōis Q̄ lucas aliq̄ ex his tangit cōiter dicit ꝟ aug. ꝓtinere ad aliū sermonē quē fecit iesus cū descendit de monte ꝛ stetit in loco campestri vbi erant ꝛ discipuli ꝛ turba copiosa plebis circa eū. Vbi etiam post admonitōnē ad dilectōnē inimicor̄ hoc addidit xp̄s. Abutuū date nihil inde sperantes ꝛ erit merces vr̄a magna. Ex q̄ p̄hibet vsura etiā mental': vt p̄z ex devsur⁹. ꝓsuluit. ꝛ. xiiij. q. ij. p totū. ibi etiā xp̄s ad misericordiā faciēdā inducit dicens. Estote misericordes ꝛc̄. et modū dandi elemosynā habes di. lxxxvj. Nō satis. ꝛ plene in q̄rta p̄te in tit. de misericordi.

Reuertendo ad sermonē factū in monte. ponit p̄mo de septē beatitudinibus q̄ sunt actus x̄tutū ꝟm tho. ꝛ p̄mia earū. Mā qđ octauo loco ponit nō est specialis: ꝟ p̄batio q̄si aliarū ꝛ p̄fectio. Grān⁹. xxij. q. iij. Ex his oībus. post ca. b aūt vita: sic ait. In lege vete. testr̄alis pena statuta est. in lege euāgelij oī peccāti venia repromittit p pnīam. Vnde illa cepit a terrore dicēs. Ego sum de⁹ zelotes visitās peccata. i. puniēs vsq̄ in terciā ꝛ q̄rtā generationē. hec aūt a lenitate mānsuetudinis ꝛ miscōie ita incipens Bti paupes spū. beati mites. beati misericordes. In illa hr̄ q̄ fecit hoc vel illud morte moriat. In ista x̄o gaudeo sup̄ vno pctōre pnīam agente. et nō veni vocare iustos ꝟ pctōres. Initiū q̄ p̄dicationis saluatoris ꝛ p̄cursoris ei⁹ ad pnīam pctōres inuitauit dicēs. Pnīam agite. b ille.

Exide oīa dit p̄sidentes debere eē p̄fectos appellās eos p si militudinē sal: ꝓpt prudētiā ꝛ sapīam: lucē mōi: ꝓpter vite exēplaris relucentiā. cuitatē in montē sitā: ꝓpter eor̄ ad subditos eruditionē ꝛ ꝓuidentiā. lucernā accensam: ꝓpter feruoris et fame eminentiā ꝓcludens q̄ docens ꝛ soluens. i. ꝺ faciens dei mādata minim⁹ vocabit i regno celor̄. i. nullus ꝟm Greg. Inter cetera ait xp̄s. nō veni soluere legē sed adimplere Isiō. Iustū est p̄ncipem obtemperare legibus suis ꝛ tūc iura sua ab oīb⁹ seruanda existimet: q̄ p̄imus eis reuerentiā p̄bet. dist. x. Adimpleuit aūt legez ꝟm Tho. in summū legalia ad literam seruando. secundo que figurabat in se p opera adimplēdo. tercio moralia recte exponendo falsos intellectus scribarū excludendo. quarto impleuit p̄ficiendo. i. sacramenta gratie instituendo. quinto ꝓsilia moralibus p̄ceptis addendo.

Deinde euacuans falsas expositio/

nes scribarũ circa legem. declarans nõ solũ a malis opibus exterioribus abstinendũ ꝫ etiã cogitationibus. dicẽs. Nisi abundauerit iusticia vra ꝛc̃ prohibens irã ꝛ appetitũ carnalis ꝯcupiscentie. libellũ repudij. Crisosto. Deus ex operibus nõ iudicat. s. solũ ꝫ ex cogitatiõibus. xxij. q. v. Qui periurare. ꝛ de pe. di. j. Si cui. Criso. Adulti corpe castitati student. adulteriũ voluntate cõmittũt. cũ dñs dicat. Si quis viderit mulierẽ ad ꝯcupiscendũ eam: iã mechatus est. Ergo volũtas sine ope frequenter peccat. xxxij. q. v. Sicut. n. ait idem ibi pctũ sine voluntate nõ facit opus. ita ꝛ iusticia ex opere nõ ꝯsummat: nisi affuerit voluntas. Ambro. Ira sepe in crimen inducit etiã innocentes. qz dũ plus iusto irascimur ꝛ volum⁹ aliena cohercere pctã ipsi grauiora cõmittim⁹. xi. q. iij. ira.

Occasiones pcti cum dicit. Si oculus tu⁹ scãdalizat te erue eũ ꝛc̃. p oculũ intellige speculationẽ aliquã. p manũ actionẽ. p pedẽ affectionẽ. Vl p oculũ doctorẽ vel cõsultorẽ. p manum administratorẽ: p pedem seruitorẽ. q̃ se scandalizãt. i. ad peccatũ inducũt. sunt eruẽdi. i. subtrahẽdi ꝛ si necessarij videant. Hiero. Resecãde sunt carnes putride, morbida ouis a caulis repellenda est ne tota dom⁹ massa corpus ꝛ pecora: ardeat corrũpat. putrescat et pereat. xxiij. q. iij. Iuramentum illicitum et vanũ ꝓhibet dicens nõ iurare omnino. i. sine cã vrgenti. neqz p creatorẽ neqz pcreaturas. Aug. xxij. q. j. sic ait. Ita itelligit ꝑcepisse dominũ ne iurẽt. ne quisqz sicut bonũ appetat iusiurandũ: ꝛ assiduitate iurandi ad periurũ p ꝯsuetudinẽ dilabat. Et ad hoc facit qõ subdit. Sit sermo vester est est. non nõ. i. simplex locutio sine iuramento affirmatiua vel negatiua ꝛ vera. ꝛ vt qõ corde sentit ꝑ est vel nõ: ita ore exprimat ꝑ est vel nõ. i. affirmationẽ vl negationẽ: et qõ amplius ẽ. i. iurare: a malo est. i. ab infirmitate seu incredulitate eius cui loqueris. qz. s. nõ credit qõ est qz nõ est malũ iurare cum oporteat. sed ꝓcedit a malo infirmitatis humane nõ credentis simpliciter loquenti nisi iurẽt. hec ibi. Et q̃ p creaturas nõ sit iurandũ. q. e. habes in ca. considera. cũ quatuor ca. sequentibus.

Mandat dilectionẽ inimicoꝝ. corde oris ꝛ ope excludendo odiũ eoꝝ dicẽs. Audistis qz dictũ est antiquis. Diliges amicũ ꝛc̃. Christus in euãgelio ait audistis qz dictũ est in lege: quemodũ vltionis lex statuit oculũ ꝓ oculo ꝛ dentẽ ꝓ dente. Ego aũt hanc vicissitudinẽ tollens ꝛ ad mansuetudinẽ ꝛ charitatis pfectionẽ vos inuitãs dico vobis nõ resistere malo. ꝫ diligite inimicos vestros ꝛc̃. Quis iniquus bonorũ est inimic⁹. quis amicus hui⁹ seculi inimicus dei est. Inimicus autem dei: iusticie et bonitatis est inimicus. Gratianus. xxiij. q. iij. hec aũt. §. sequẽti. Aug⁹. Ego ad dilectionẽ inimicoꝝ vos moneo. qz ad sananduꝝ vulnera pctõꝝ nullum medicamentũ efficaci⁹ eẽ cognosco.

Et ynam fieri instruit nõ ad ostentationẽ sed sincera intentione. Tria sunt genera elemosynarũ. Una corpalis: dari egenti quicqd poteris. Alia spũalis. dimittere ei a quo lesus fuerit. Tercia delinquentẽ corrigere ꝛ errantẽ in viã reducere veritatis. Albinus di. xlv. Tria. Qõ aũt dicit. Nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua. i. sinistra hoc est mala intentio nõ se immisceat dextere. i. bono opi tuo.

Orare in secreto cordis admonet ꝛ quid orandũ. formãs ore suo oratoꝝ dñicalẽ. Quã statis ad orationẽ fratres dilectissimi: inuigilare ꝛ incumbere ad preces toto corde debetis. cogitatio carnal⁹ ꝛ secularis hois abscedat ne quicqd tunc animꝰ pret id solũ cogitet: qõ precat. Claudat ꝓtra aduersarium pectus. i. soli deo pateat. ne ad se hostem dei orõnis tpe patiat. Ciprianus de ꝓse. di. j. Quã. Et hoc est intrare cubiculũ secretum cordis clauso ostio. s. sensuũ exteriorum.

Modũ ieiunandi tradit nec eẽ thesaurizandũ dicens. Cũ ieiunatis ꝛc̃. Cũ ieiunas vnge caput tuũ ꝛ faciẽ tuã laua ne videaris hoib⁹ ieiunans ꝛc̃. Debet ꝫ ieiunium esse cum elemosyne largitione. Vñ greg. Qõ tibi subtrahis. s. ieiunãdo: paupi largire. Et hoc est vngere caput. s. xpm oleo miscẽdo cũ vicioꝝ remotione. Augu. Ieiunium generale est abstinere ab iniquitatibus. de cõsecra. di. v. Itẽ pius papa. Nihil ꝓdest ad meritũ. s. vite eterne ieiunare ꝛ orare et alia religionis opera facere: nisi mens ab iniquitate ꝛ lingua ab obtrectationibus cohibeat. de ꝓse. di. v. Et ꝫ est lauare faciem. i. ꝓscientiam. Tercio debet esse ieiuniũ cũ pura intentione ꝛ discretiõe. Hiero. Sit tibi ieiunia pura: ꝓtinua moderata. i. q̃tidie esurire ꝛ quotidie prandere. Curat vulnera languentis: curatosqz sanctificat ieiunium. de ꝓse. di. v. Et ꝫ est nõ velle videri hominibus ieiunans.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Ambr. Omnes cupidi oñs auari giezi lepram cũ diuitiis suis possident. et mala quesita mercede nõ taz patrimonij facultatem q̃z thesaurum criminũ sibi congregauerunt: eterno supplicio et breui fructu j. q. j. Cũ ordinaretur. Itẽ Hiero. Accepisse pauperibus erogandũ ꝛ esurientib⁹ plenis illud refutare. vl cautũ vel timidũ ẽ. aut qõ aptissimi sceleris est aliqd inde subtraxisse: oñm predonũ vincit crudelitatẽ. Socrates ille theban⁹ hõ q̃ndaz ditissimus cũ ad philosophãdũ pgeret magni auri pondus abiecit. nec extimauit se sil ꝛ virtutes ꝛ diuitias posse possidere. Et nos suffarcinati auro xpm sequimur. xij. q. ij. Gloria. Ambro. vere ille thesaurus dñi est. q̃ optat qõ sanguis ei⁹ optatus est. q. e. aurũ. s. liberãdo hoies a miserijs.

Lucerna corpis tui est ocul⁹ tu⁹ ꝛc̃. Mat. vj. Oculus est intentio. corp⁹ẽ cõgeries bonoꝝ opeꝝ de se. Si ꝫ oculs intẽtiõis est simplex. s. ppter deũ. tũc etiã opa q̃ sequũt sũt lucida et bona. Et ecõtra si sit mala intentio. Ambr. Nõ satis ẽ benefacẽ nisi id ex ꝓbono fonte. i. bona volũtate ꝛ itẽtiõe ꝓficiscat di. lxxxvj. Non satis: et. xxij. q. v. Scriptũ est.

Qui q̃cnqz vultis vt faciãt vobis hoies ꝛ vos facite illis. Mat. vij. Grãnus di. j. in ꝓncipio. oñdit ꝫ ee de iure naturali. et glosa ibi dicit que vultis. s. rationabiliter.

Intrate per angustam portã quia lata porta et spaciosa via que ducit ad pditionẽ et multi sunt q̃ intrant ꝑ eã Mat. vij. porta p quã exit ad viam est appetitus, via est opus exterius

Sed arta est cū ē fm rōnē ⁊ opa ꝟtuosa.q; virt⁹ et scientia circa difficila. Adamātius.i.origenes. nō peccare solius dei est:emendare sapientis.sed raro inuenies q̄ se corrigat.rara ꝓfessio pcti rara penitentia.repugnat natura.i. sensualitas ⁊ vere cundia.q; obnoxia est culpe omnis caro. ꝑōderat eīm futuris ꝓsentia:seris iocunda.leta tristi/ bus et p̄ opera tardioꝝ⁹. Velox iniquitas que ad nocendum suggerit.lenta virtus ⁊ cūctatrix: ante iudicat quid decoꝛ quid honestū anteq̄ in/ cipiat iniquitas oīa precipitat.de pe.di.iij.Inter hec. Item lata porta est ⁊ viam fm sensualitatez viuere ⁊ opari mala.et hec ducit multos ad pdi/ tionē.Aug. Non gaudeant pctōꝛes q; plures in uenīunt sibi similes.nō eīm minus ardebunt quia cum multis ardebūt.ij.q.j.multi. Nolite san/ ctū dare canibus ⁊c. Mat.vij.hoc est ī multis spi ritibus facile sacre cōionis nō sunt tradenda con sortia.Ambro.de pe.di.j.Hi qui.i. peccatoꝛibus q̄ī sunt notorij. Vel etiam cauendū ne verba p̄di cationis vel disputationis circa secretioꝛa fidei i/ dignis pandant.vt dicit origen̄.di.xlij. In man datis.de malis ꝓphetantibus vel facientib⁹ mi/ racula.j.q.j.Prophetauit. Renocat homies a sollicitudine tpaliū.s.nimia ⁊ indebita dicēs.Ne mo p̄t duobus dn̄is seruire.s.deo et mūdo.con/ cludens ꝙrite primū regnum dei ⁊c. Quod p̄/ cepit dn̄s non esse cogitandū de crastino.post.scz ꝓhibuit nimiam sollicitudinē vt dictum est. Nō ideo ad hoc fuit ꝓceptum vt nihil pecunie serue tur.sed ne deo ꝓpter ista seruiat⁹ ⁊ ꝓpter inopie ti morem iusticia deserat.Aug.xij.q.j. habebat. et quod subdit christus.dici sufficit malicia sua.id ē sollicitudo sua ⁊ laboꝛ:que malicia dicit⁹.q; malū pene est et affligit.xiij.q.v.§.Sed hoc. Preci pit nō esse iudicandū.s. temerarie nō reprehendē dum alterius crimen qui est peioꝛ.sub simlitudi/ ne festuce ⁊ trabis. Nec temere indiligenterq; in/ discussa q̄ modo iudicemus.dicente veritat⁹ vo ce. Nolite iudicare vt nō iudicemini. Mala vero audita nullū moueāt.nec passim dicta quisq; vn/ q̄ absq; certa ꝓbatione credat. et inducit⁹ exem/ plum dn̄i qui mala zodomoꝛ quoꝛ clamoꝛ ad ce lum ascenderat absq; fideliū testiū ꝓbatione non iudicauit.ij.q.j.Deus omnipotens. De malo iu/ dice dicit Grego.. In grauibus pctis quis posi/ tus:dū suis p̄mittit⁹.aliena nō diluit.iij.q.vij.am broꝛ.Judicet de alterius erroꝛe q̄ nō habet q̄ in seipso condemnet.iudicet q̄ nō agit ea dē ⁊c.q.e. Hortat⁹ ad frequentiam oꝛationis sub simlitu dine vicini petentis ouū panē ⁊ piscē.que signāt spem charitatē et fidem. Idē lucas.sed ꝑius po nit simlitudinē de habente amicū ad quē vadit. media nocte vt cōmodet sibi tres panes. cui ꝑus recusat:postea ꝑseueranti surgit et ei dat q̄t̄ hz necessarios Importuna in euāgelio mulier.s.cha nanea tandē meruit audiri. Clauso ostio cū seris licet media nocte ab amico amic⁹ panes accepit. Deus qui nullius viribus intra se supari potest. publicani precibus supatur. Ninive q̄ pctis pie/ rat:fletibus stetit.Hiero.de pe.di.j. Cauendū dicit a falsis ꝓphis subvestō ouiū. Attēdite ait a falsis ꝓphis.insinuat q; in die iudicij multi.ꝓphe et miracula facientes reprobabunt⁹.q;.s.mali fue runt. Demū ꝓcludendo sermonē.xps eq̄pat audi entē ⁊ obfuantē doctrinā suā sapiēti edificāti do mū suā sup̄ petrā.que firma ꝑmanet aventis pul sa fluminibus ⁊ pluuia.audientē aūt ⁊ nō facien tē que audit assimilat stulto edificanti sup̄ arenā domum que cito ruit.

Exinde descē/ .§.VIII.

dente de monte secute sunt turbe multe. et alij q̄/ dē ob deuotionē doctrine et vite.alij od curatio/ nē habendā:alij ad obseruandū.alij ad curiosita tē. Et occurrentem sibi leprosum ⁊ dicentem. Si vis potes me mundare : tactu manus sue eum a lepra sanauit.quē ad sacerdotē misit vt se ostē/ deret:in hoc innuens q; mundat⁹ a lepra pcti 'ni/ hilominus dz se sacerdoti p̄tare p ꝓfessionē ⁊ sa crificiū satiffactōis offerre. Ingressus postea ī capharnaū ciuitatē centurionē exaudiuit exp̄mē tē paliticū puerū.i.seruū suū male vexari.illū ab sens sanando ⁊ centurionē de fide multū cōmen/ dando sup̄ israel.p̄nunciās ꝙersationē gentium in centurionis mira fide⁊ reprobationē iudeoꝝ. Alia vice in synagoga sanauit quendaz in die sabbati habētē manū dexterā aridā.et indignati pharisei ꝓpter hoc cogitabāt q̄d facēnt de iesu. Socrū petri febricitantē ingressus domū eius pedibus apl̄oꝝ mot⁹ sanauit.Et p⁹ occasuz solis in firmos q̄sq; ad se ꝓductos liberauit ⁊ a demōib⁹ o3sessos. Exeūtes aūt demones a multis clama/ bāt q; tu es fili⁹ dei. Dz xps increpās eos nō sine bat ea loq̄ illā veritatē.in h̄ docens.vt nec etiam veritatē a demonijs inq̄ram⁹ vel ꝓtā ab eis cre damus.q; intendūt decipe. Egressum aūt in des/ tū cū turbe req̄rentes inuētū retinere secū voluis sent:nō acquieuit dicēs.q; et alijs ciuitatib⁹ opoꝛ tet me euangelizare. Quendā dicentē eū velle seq̄ vt discipulū recusauit.q; ad auariciā lucri vel oīnationē hoc querebat. Aliū se ob hoc offerentē sed ꝑius patrē sepelire volētē iussit seq̄. nec de pa tris sepultura curare. Et altero offerēte se ad euz sequendū:ꝙ ꝑius velle ire ad renunciandu his q̄ domi erāt.dixit xps. Nemo mittēs manū ad ara trū ⁊ respiciēs retro apt⁹ē regno dei. Pt⁹ resu/ scitatōnē puelle narrat math̄. de duob⁹ cecis q̄ ac cesserūt ad eū ꝓillumiatiōe ⁊ introgāte ihu si cre ditis q; hoc possum facē vobis.⁊ rīndentib⁹ q; sic dixit:fm fidē vestrā fiat vobis.Et tactu suo illu/ minauit eos.Et cū eis mandasset ne cui dicerent docēs in h̄ occultare bona opa ꝑcipue ad vitādā inanē gloriā.illi tñ p totā prīam diuulgauerunt. Transīēs p nauicuiā mare in lacū genezareth cū dormiendo orta esset tēpestas ꝓpter q̄ disci/ puli eū excitauerūt. Surgēs imp̄auit vētis ⁊ ma ri.⁊ cessauit tempestas. Reuersus capharnaū sa nauit paliticū p tegulas submissuz ante eū.Et q; xps dixerat ei.Dimittūt tibi pcta m h̄ oīdēs pec catū cām esse sue infirmitatis.pharisei dicētes in corde eū blasphemare.quia hoc est ꝓpriū dei

ipſi autem credebant eſſe purum hominem. oſtẽdit chriſtus eis deitatem ſuam ex cognitione cogitationũ quod eſt ſolius dei. Manifeſtauit aũt ſe hoc poſſe ex ſubita ſanatione eius. ¶ Vocat⁹ ad p̃ndiũ a ſymõe phiſeo accеſſit cũ diſcipul' ad domũ eius. et comedẽtibus illis mulier que erat in ciuitate peccatrix acceſſit ad pedes eius: ⁊ lachrymis rigauit eos: crine tergebat: vngento vngebat. Et murmurante ſymone. chriſtus commẽdauit eius dilectionez. hec cõiter credit fuiſſe maria magdalena ſoror marthe ⁊ lazari ſm Grego. Que dicit peccatrix nõ ex eo q̃ publica meretrix ſed q̃ al's multum vana ⁊ laſciua mẽtez forte corpore ſm illud qđ in hymno habet. P⁹ fluxe carnis ſcandala fit ex lebete phiala ⁊c. Aliqui tamẽ doctores dicunt hanc non fuiſſe mariam magdalenã ꝑ aliã. ¶ Cũ aũt ingrederet ieſus in quoddaz caſtellũ. ſ. bethanie vt cõiter dicit. mũier martha nomine excepit illum in domũ ſuã ⁊ cum ſoror eius maria maneret ad pedes xp̃i ad audiendũ verba eius. ꝓpter quod martha conqueſta ẽ apud ieſum de ea q̃ eam nõ iuuaret. ꝑ ſolam relinqueret adminiſtrandũ. Reſpondit chriſtus illaz excuſans. eo q̃ elegiſſet optimam partẽ. Eſt eñ vita contemplatiua p̃ mariam figurata tutior iocundior ⁊ diuturnior. Actio tñ marthe non mala ſed bona ac etiam vite preſente congruẽtior: vbi naſcit homo ad laborem. Utilior ꝓmiis ⁊ meritis fecundior accidentalibus. Nam quo ad eẽtiale ille maior q̃ in charitate pfectior. ſiue in contemplatiua ſiue in actiua.

Aſcendit autem .§.IX.

ieſus hieroſolymam cũ diſcipulis in paſchate iudeoz et intrans in templũ. i. in porticibus templi facto flagello de funiculis omnes eiecit de tẽplo ementes ⁊ vendentes in deteſtationẽ ſacrilegij ⁊ irreuerentie erga eccleſias ⁊ ſymoniacorũ. qui figurant ꝑ emptores ⁊ venditores. j. q. j. Et mercatorum iniuſtoz. di. lxxxviij. Eijciens. et. c. qñ. Petentibus aũt iudeis ſignũ ad declaranduz in cuius poteſtate hec faceret. Rñdit. Soluite templum hoc et in triduo excitabo illud. loquens de templo corporis ſui. Soluite. i. ſoluetis mortẽ inferendo. Excitabo. i. reſuſcitabo. Qđ iudei intelgentes de templo ſalomonis dixerũt. quadraginta ⁊ ſex annis edificatũ eſt templũ iſtud. et loquebant nõ de edificio eius facto ꝑ ſalomonẽ q̃ illõ completum fuit in. xj. annis ꝑ de reedificato ꝑ neemiam ⁊ zorobabel poſt captiuitatẽ babilonicaz ſub dario ſecundo. ¶ Veniente aũt nichodemo phariſeo et legiſdoctore diſcipulo occulto chriſti ad eũ nocte ⁊ dicente. Scim⁹ q̃ a deo veniſti magiſter. nemo eñ poteſt hec ſigna facere que tu facis niſi fuerit deus cũ illo. Ex quibus verbis oſtendit hoc cõtigiſſe poſt plura miracula facta a xp̃o et diuulgata. Rñdit xp̃s. Amen dico vobis. niſi q̃s natus fuerit denuo nõ põt videre regnũ dei. Declarans ipſe ſcdam natiuitatẽ eſſe ſpũalem. ſ. que fit ꝑ fidem. in baptiſmo actu vel ꝓpoſito: q̃ non poteſt eſſe ante primã natiuitatem carnalem ex vtero matris. de ꝓſe. di. iij. ¶ Qui in maternis: vbi etiã in ſequentibus oſtendit ⁊ neceſſitatẽ baptiſmi ⁊ pſonam diſtinctam ſpũſancti qui ſpirat vbi vult. ⁊ aſcenſionem in celum ⁊ figurã paſſionis. ⁊ vtilitatẽ in ſerpẽte eneo: q̃ ſicut moyſes ⁊c Adijciens. ſ. immenſitatem diuini amoris ad noſ quia ſic deus dilexit mundum vt filium ſuũ vnigenitum daret. ¶ Exide altera vice veniẽte xp̃o in iudeam ⁊ ibi manente cum baptizaret nõ ꝑ ſe ipm inquit iohannes. ſed ꝑ diſciplos ſuos. facta eſt emulatio quedam ⁊ zelus indiſcretus diſcipulox Johannis contra chriſtũ. eo q̃ augebat quotidie magis fama ſanctitatis et miraculorũ chriſti: et diſcipulox ſuox numerus augebat. vñ diſcipuli ipſius iohannis accedentes ad eum dixerunt. Rabi qui erat tecum trans iordanem cui teſtimoniũ phibuiſti hic baptizat: ⁊ omnes veniũt ad eum. Quibus iohannes ad illuminandũ eos ⁊ tollendũ zelum eox dixit. Non poteſt homo accipe quicq̃. ſ. licite ad aliquod miniſteriũ ⁊ vltra cõem legem: niſi fuerit ei datum de celo. Ipſi vos ſcitis q̃ dixi vobis. Non ſum ego chriſtus. ſcz vt vos putatis: ſed q̃ miſſus ſum in teſtimoniuz añ illum. ſ. chriſtũ de quo loquimini. Qui hz ſponſã ſcz eccleſiã. ipſe ſponſus eſt vicz chriſtus iſte. ego aũt amicus ſponſi gaudeo non contriſtor de fama eius. illum. n. oportet creſcere: ſcz in fama vt cognoſcat ⁊ adoret vt deus: me aũt minui vt ſciatur ſcilicet q̃ non ſum chriſtus ſed ſeruus ⁊ amicus eius. Qui de terra eſt de terra loquit. qui de celo venit ſup omnes eſt. non enim dat ad menſuram deus ſpũm. Qui credit in filiũ habet vitam eternam: qui incredulus eſt filio nõ videbit vitã. hec baptiſta. ¶ Relinquente aũt ieſu iudeã ⁊ eũte in aliam ꝓuinciam. ſ. galileam oportuit eũ trãſire ꝑ ꝓuinciam mediam inter illas. ſ. ꝑ ſamariam et itinerando venit ꝓpe ciuitatẽ ſichar que olim dicta eſt ſichen iuxta prediũ iacob. Et fatigatus ieſus ex itinere ſedebat ſup fontem qui ibi erat expectans diſcipulos q̃ iuerant in ciuitatẽ ad emendum cibos quia hora erat quaſi ſexta. Tũc venit quedam mulier ſamaritana haurire aquã. a q̃ cũ chriſtus poſtulaſſet ad bibendũ de aq̃. Rñdit illa iudeos (qualẽ ex habitu eſſe cognouit) nõ ꝓuerſationem habere cũ ſamaritanis. Sicq̃ poſt longam diſputationẽ mulier illa laſciua que poſt q̃n q̃ maritos in cõcubinatu manebat ꝓuerſa audito q̃ ipſe eſſet meſſias. currens ad ciuitatẽ nunciauit omnibus vt venirent ad videndũ eũ. Interea diſcipuli reuerſi cum cibis cũ ſollicitarent eum ad prandũ. rñdit ſe habere cibũ aliũ ad manducandũ. loquens de cibo ſpũalis refectionis quez habebat ex ꝓuerſione populi illius ciuitatis q̃ cõfluebat ad eũ videndũ ⁊ audiendũ: et manẽte cũ illis duobus diebus ad preces eox: multoplures crediderunt in eũ vt mũdi ſaluatorẽ. Figurat autem iſta fatigatio ieſu ex itinere aſſumptionẽ carnis paſſibilis a verbo. in via incarnatus: ſeſſio ſuper fontem. hora ſexta et reqetio eius in virgine: ſexta mundi etate. mulier illa ſignat vel naturaz humanã vel eccleſiam collectã ex gentib⁹. q̃ poſt

vsum legitimū quinq; sensuū cū puenit ad vsum rationis adherebat fornicando erroribus varijs diabolo. Sed sitiens naturaliter verū et summū bonū: audiendo doctrinam christi cōuersa est ad xp̄m. ¶Qui cum cōuersis manet duob⁹ diebus. i. in operibus dilectionis dei et p̄rimi. ¶Deinde rogatus a regulo p̄ filio infirmo ad mortez ex febribus. vt accederet ad domum vbi iacebat infirmus scz capharnaū non accessit. vt ꝑpenderet q̄ absens eum curare poterat qđ ille nō credebat: z vt doceret q̄ in necessitatib⁹ magis debem⁹ aspicere ad naturā q̄ ad fortunā. ¶Et ideo ad seruum centurionis se obtulit eundē nō rogatus: ad filium reguli renuit accedere etiaz importune obsecratus vt ait Greg. ¶Demū dicētes. sibi iesu. Vade filius tuus viuit eadē hora vt cōparit a seruus sanatus est filius. s. hora septima. qz scz per septē dona spiritussancti sanaꝫ aīa a febre peccati: qđ procedit ex inordinato calore appetitus. ¶Cum aūt appropinquaret dies festus iudeoꝝ: xp̄s ascēdens hierosolymā intrauit porticus cuiusdā piscine q̄ ibi erat: qui porticus quinq; erant. vbi iacebant diuersis languorib⁹ detenti. expectantes aque motū illius piscine. q̄ fiebat tpe incerto per angelū domini. post quē motuz qui primus infirmus intrabat in piscinā sanabaꝫ. iesus aūt videns quendā cōtractum. xxxviij. annos habens in huius infirmitate ibi iacentē sanauit: dicens. Surge tolle grabatuz tuū et vade. Super quo iudei scandalizati sunt videntes illuz die sabbati ferre grabatū. postea xp̄s cum in templo reperiens dixit. Noli amplius peccare ne deterius tibi cōtingat. vbi ostendiꝫ infirmitates ex peccatis p̄cedere. vt extra de pe. et re. cū infirmitas. qđ tamē nō semp accidit. ¶Q; aūt aqua haberet virtutē sanandi partim fuit ex ministerio angeli. ptim virtute ligni crucis fiende ibi absconditi a salomone. q đ postea enatauit ꝼm cōmestorē. partim ex figura baptismi ī quē descendēs vnus sanatur scz in vnitate fidei z dilectōis manens. ¶Quinq; porticꝰ signāt legē mosaicam in quinq; libris q̄ peccata ostendebat sed nō sanabat. ¶Exinde multa christus dixit iudeis cōtra incredulitatē eoꝝ z de sua diuitate: z q̄ pater operaꝫ vsq; modo. s. opera gubernatōis mundi. et ip̄e cum eo scz ꝼm deitatē. et q̄ pater dedit ei potestatē suscitandi mortuos et iudicandi. ¶Et q̄ venit hora in qua oēs qui sunt in monumentis audient vocē filꝫ dei. ¶Et qui audierint viuent. ¶Et p̄cedent q̄ bona fecerūt in resurrectionē vite: qui vero mala in resurrectionē iudicij. ¶Et q̄ Johannes baptista testimoniū phibuerat de eo qui erat lucerna ardens z lucens. in cuius luce voluerant ad horā exultare. scz repugnantes eum xp̄m. ¶Et q̄ testimoniū habebat maiꝰ iohanne. ¶Et q̄ scrutarenꝫ scripturas quia ip̄e testimoniū phibent de eo. Sed nō poterant credere: q; gloriā hominū nō dei querebāt. et eum venientē in noīe dei patris nō receperint: scz credēdo. alius veniret in noīe suo. scz antixp̄s: et illum sucipient. s. vt messiam p̄missum.

¶De vocatione et missione apostoloꝝ. §.X.

vbi sciendū q̄ apostoli fuerunt a xp̄o tervocati. primo ad aliqualē noticiā eius. de qua vocatione habeꝫ Joh. j. secūdo. ad familiaritatē. quādo ad verbū xp̄i iactantes rhete cōprenderunt tot pisces q̄ impleuerūt ambas nauiculas: tunc secuti sunt eū. tercio ad discipulatum eius. z hoc qñ ambulans iuxta mare galilee vidit petrū et andreā piscantes z vocauit eos: dicens. Venite post me: faciaz vos fieri piscatores hominū. ¶Postea similiter vocauit eadē die iacobum et iohannē qui erāt cum zebedeo patre eoꝝ reficientes rhetia: et secuti sunt eum. ¶Et hoc quo ad petrū andreā iacobū z iohannē. Nam de philippo et matheo specialiter habeꝫ vocatio eoruz. De alijs apostolis quādo vel quō: nō habetur in ꝑticulari de vocatōe eoꝝ. Sed de illis. xij. facto eis sermone in monte de quo supra z deputatione ad apostolatū z missione ad p̄dicandum z faciendū miracula seruanda p̄ eos quo ad austeritatem et paupertatē: p̄cipue narrant Mattheus marcus z lucas. ¶Et marcus quidē dicit q̄ xp̄s ascendēs in montē vocauit ad se quos voluit et fecit vt essent duodecim cū illo. et vt mitteret eos p̄dicare. ¶Et ponit noīa. xij. apostoloꝝ sicut z alij euangeliste. s. Symonē cui imposuit nomen petrus. Johannē z iacobū filios zebedei quos vocauit boarges qđ interpretaꝫ filius tonitrui. Andream fratrē petri. Philippū z bartholomeū. matheuz thomā z iacobū alphei. i. minorē. Thatheum q̄ etiā dr iudas. Symonē chananeū fratrēi⁹ et iudā scarioth q̄ tradidit eū. ¶Post sermonē tū factū in mōte misit ad p̄dicandū ꝼm matheum et lucā. hos. xij. misit iesus inq̄t matheꝰ preciens eis z dicēs. In viā gentiū ne abieritis. scz nunc nec in ciuitates samaritanoꝝ: sed ite potiꝰ ad oues q̄ pierūt domus israel. ¶Et euntes p̄dicate q; appropinquat regnū celoꝝ. Infirmos curate. leprosos mundate: mortuos suscitate. Demones eijcite: gratis accepistis gratis date. Nolite possidere neq; aurū neq; argentum nec pecuniā. nō peram neq; duas tunicas nec calciamēta neq; virgā: dignus est enī operarius mercede sua. ¶Circa ista documēta data aplis est q̄druplex modus exponēdi. primo q̄ ista nō fuerint eis data vt p̄cepta obligantia ad obseruantiā eoꝝ sub peccato mortali: sed vt quedā monita ad dirigendum vitā eoꝝ vt sunt ceremonialia religioseoꝝ: q; vt religiosi p̄uersabanꝫ sub discipulatu xp̄i. Secundo mō q̄ etsi p̄cepta erāt tū tpalia fuerūt q̄ relaxauit tpe passionis et vltra. Tercio mō q̄ xp̄s sub his intendebat eos et successores eoꝝ in p̄latura z p̄dicatura remouere ab inordinato affectu terrenoꝝ et in actu etiā ab eis resecare nimias diuitias: in auro et argēto z pecunia nō portandis. Corpis delitias. in calciamētis z duab⁹ tunicis nō habendis. Adulatōnes et blanditias cum ait Neminem perviam salutaueritis. Animā solicitudinem in p̄rouidendo in pera sacculo z pane non

¶

ferendis in via. Et q̄ ꝓmederēt coꝝ eis apposita q̄ scz apte in cibū venūt. ac etiā in iniurijs vindicationē in virgā nō portanda vt dicit Ambro. q̄ ad istud vltimū. xj. q. iij. Ira. Quarto mō vt ista intelligant̄ phibita fm sensum mysticū. In auro s. mūdana sapia. In argēto vana eloquētia. In pecunia intētio lucratiua in p̄dicando. In calcia mētis affect⁹ mandat̄ exui a bestialib⁹ passionibus duplicatas ꝓuersatōis seu ypocrit̄ interdicitur in duplici tunica. panis etiā portari nō ꝓcedit ne sustentatōz vite p̄ncipaliter ex his intēdat. Virgā cui aliq̄ viator innitat̄ nō portet. s. ppie cōfidentie vel hūane. Neminē salutet se vel aliū certū z securū reddēdo de sua saluatōe. q: nouit dñs q̄ sunt ei⁹ ait ap̄ls. Et nemo scit vtr odio vl̄ amore sit dign⁹. Eccēs. ix. inquit Salomon. Nō trāsire de domo in domū iubent̄. ne scz curiosi q̄rāt vitā alioꝝ. nec sint vagabundi z relatores nouorū. Addit marcus. q̄ xp̄s illa ꝓhibuit eis hr̄e vel portare: nisi virgā tm̄. et q̄ calciati irēt sandalijs forte posset sic ꝓcordari q: marcus loquit̄ de virga. i. baculo ad sustentandū: alij q̄ virgā ꝓhibent loquunt̄ de virga. i. fuste ad pcutiendū. Et sub ea cōcessa intelligit̄ auctoritas regimis z potestas exigēdi necessaria. Prædixit q̄s eis xp̄s aduersa q̄ paterent̄ exhortās ad ꝓstantiā z prudentiā dicēs: Ecce mitto vos sicut oues inter lupos. Estote igit̄ prudētes sicut serpētes z simplices sicut colūbe. Q̄d exponēs Hiero. xvj. q. j. Si cupis ait. vt. s. alioꝝ nō supplantent̄ insidijs. z ne mini machinent̄ dolos vt colūbe sine felle. Cautos eos reddit de psecutōib⁹ eoꝝ i q̄bus fugerēt de vno loco ad aliū. q̄n. s. non est necessaria saluti gregis p̄sentia eoꝝ vt declarat̄. vij. q. j. §. vlt. Sz et ꝓtra illos q̄ nollēt recipere vl̄ doctrinā eoꝝ audire. etiā puluerē pedū excuterēt inde recedētes. Ponit exinde exterminiū sequendū in illis q̄ nō recipiēt eos. mai⁹. s. iudicio sodomoꝝ. p̄nunciās ve parata corozaim bethsaide: capharnaū. vbi p̄dicauit z multa miracula fecit: eo q̄ nō sunt cōuersi ad pniaz z fidē ex doctrina z miraculis tantis: cū sodoma tirus et sydon ciuitates infideliū cōuersi fuissent si illa vidissent. Quare q̄ ibi nō fecerit illa miracula vel docuerit. rō reddi nō p̄t. sed admiratio haberi: et totuz iustissime factum. vt dicit Aug. xxiij. q. iij. De tiris. Roborat eos ad patiaz exēplo sui q̄ magister existēs z paterfamilias nō fuit audit⁹ sed derisus z belzebub vocatus. Et cū ducerent̄ ante reges z p̄sides ꝓpter p̄dicationē doctrine eoꝝ nō cogitarēt multa. s. p̄uisione q̄d responderēt. Quia spiritus sanct⁹ loquer̄t p̄ os eoꝝ. Cognati etiā et parētes infideles. scz aliq̄s traderēt eos z morte ꝓcurarēt. et essent odio oīb⁹ hoīb⁹. s. reprobis. Sed nolite inquit timere eos q̄ occidūt corpus. Timete aūt eū qui p̄t aiam et corp⁹ pdere in gehennā. Nec ꝓpter affectū ad ꝓsanguineos patrē matrē vxorē filios et al̄ assequēdo doctrinaz et vitam christi se subtraherēt. q: q̄ istos diligit plusq̄ salutē suā vel xp̄m: nō est dignus eo. et inimici hoīes domestici eius. Q̄d aūt dicit. Nō veni mittere pacē sed gladiū loquitur de pace carnali quā peccatores querunt in mundo. Cuius ꝓtrarū xp̄s venit mittere gladiū scz verbi dei destructis talē pacē. Pacē autē verā mandauit oīb⁹ nunciare et ea salutarent intrātes domū dicentes. pax huic domui. Et q̄ recipiētes eos: mercedē reciperēt etiam si calicē aque frigide darent z in noie discipuli. Q̄d vero ait. Nihil opertū q̄d nō reuelet̄. intelligitur hic vel in futuro iudicio. Refert marc⁹ solus. q̄ finito ad discipulos sermone. ip̄s veniētibus ad domū. cōuenerūt ad iesum turbe multe scz querētes eum alloqui vel curationē. ita vt nō possent māducare. s. ex occupatiōe circa eos. Et cū audissent discipuli exierūt tenere eū dicentes. q: in furorē versus ē. hec euāgelista. Videt̄ imaginandū q̄ iesus fecit aliq̄d feruoris signū inusitatum ex ꝓsideratōe diuini honoris cōsequētis ex miraculis factis p̄ eum z deuotōe hoīm: sed apostoli adhuc rudes z taliū inexperti suspicabāt̄ furorē. Addit etiā Marcus q̄ exeuntes ap̄li ejiciebant demonia z vngebāt infirmos oleo et sanabant̄. Alter a vice vt refert solus lucas. Deli gnauit iesus z alios. lxxij. discipulos. z misit eos binos ante faciē suā dicēs. Messis quidē multa operarij vero pauci. Rogate ergo dūm messis vt mittat operarios in messem suā. pene oīa māda/ta q̄ duodecim mittēdo ad p̄dicandū dederat eis imponēs. Reuersi autē p̄dicti missi a p̄dicatōe retulerūt xp̄o cū quodā gaudio vano et superbo dicētes: dñe etiā demonia subijciunt̄ nobis i noie tuo. Quos xp̄s ad humiliationē z timorē reducens ait. Videbā sathan sicut fulgur de celo cadentē. s. ꝓpter superbiā. Vidit aūt hoc fm diuinitatē. Nolite g̃ in hoc gaudere ait. q̄ spirit⁹ vobis subijciunt̄: ꝙ gaudete q: noīa vestra scripta sunt in celis fm p̄destinationē. s. et p̄sentē iustitiā. Ubi nota q̄ sicut ep̄i tenent locuz apostoloꝝ: ita p̄sbyteri succedūt loco. lxxij. discipl⁹oꝝ vt habet̄ di. xxj. in nouo. Et subdit ibi iesus q̄d ad oēs p̄/latos extendit̄. Qui vos audit me audit. s. obediendo: et qui vos spernit me spernit. mādata vestra iusta transgrediendo.

De panibus et §. XI.

piscib⁹ miraculose multiplicatis a xp̄o in fractione eoꝝ ad satiandū multa milia hoīm. et de ambulatōne ei⁹ sup mare. Ubi ꝓmo sciendū. q̄ de multiplicatōe quinq̄ panū z duoꝝ pisciū narrāt oēs q̄tuor euāgeliste. ap̄propinquāte igit̄ pascate iudeoꝝ. cū xp̄m cuz discipulis ascendentē i montem secuta esset maxia multitudo. xp̄s quinq̄ panes ordeaceos z duos pisces q̄s puer habebat acceptos z frangēdo eos multiplicatos porrexit apostolis vt ap̄onerēt turbis edētib⁹ sup fenū ibi ortū p q̄nquagenos. et satiatis cūctis q̄ numero erāt quinq̄ milia exceptis puulis z mulieribus. collegerūt ap̄li reliq̄as remanētes iussu xp̄i z impleuerūt. xij. cophinos. Johānes aūt exp̄ressit in ip̄a narratōe hui⁹ miraculi interrogationē xp̄i facta ad philip̄m z responsionē de ducētis denarijs nō sufficientib⁹ ad emendū. et de insinuatōe

andree facta xp̄o q̄ vnus ibi puer erat qui habebat quinq; panes. Q̄d ergo alij tres euāgeliste tacuerūt ip̄e iohānes exp̄ssit. Et q̄d marcus et lucas exp̄esserūt de ordinatj turbis p̄ quinquagenos ad comedendū in sedendo: mathe⁹ et iohes obmiserūt. nec ex ista varia narratōe p̄t dici i euangelistis falsitas vel ꝓtrarietas sicut nec si plures recitādo aliq̄ gesta p̄vnū, aliq̄ breuius aliqui extensi⁹ illa narrent de circumstātijs Figurat aūt in hoc ꝙuiuio spūalis refectio q̄ fit i ecclesia militāti ex doctrina quinq; libroꝝ legis mosaice: et ꝓphetaꝝ t psalmoꝝ q̄si duoruz pisciū. Ut em̄ dicat gratian⁹. di. xxxvj. §. ij. Sacra legis t ꝓphetarū xp̄s disserēdo exposuit. et hoc ē frangere panes et pisces t postea eoꝝ sciam dedit discipulis et p̄ eos illa fidelib⁹ dispēsauit. Duodecim cophini reliquiaꝝ recollecti: signant difficilia mysteria scripture quoꝝ p̄li nō sunt capaces. q̄ ip̄i doctores p̄ se debēt colligere t speculari. posset etiā exponi de ꝙuiuio eccie triumphātis. Alteravice cū turbe cuz xp̄o triduo pmāsissent ad audiendū verba ei⁹ i ꝑloco deserto dixit iesus. Miserior supturbā q̄: nō haberēt ad manducandū t dimittere eos nolebat ieiunos ad p̄pria ne deficerēt i vita. Et ex septē panib⁹ q̄ repti sunt apud discipulos t paucis pisciculis fractis et multiplicatis a xp̄o saturati sunt q̄tuor milia hoīm exceptj puerulis t mulierib⁹. Et supfuerunt. vij sporte de reliquijs. Signat refectionē spiritualē ex. vij. sacramentis ecclesie quā p̄cipiūt q̄ pfecte dñantur coꝝ poꝝ ꝓposito ex q̄tuor elemētis. et q̄ passionibus sensitiue p̄ q̄tuor v̄tutes cardiales. Mille em̄ signat pfectionē: Post miraculū aūt factum de quinq; panib⁹ t duobus piscib⁹ vt refert Johes hoies viso signo dixerūt. hic est vere ꝓpheta qui venturꝰ est in mundū. i. messias p̄missus in lege. et sciēs iesus q̄: volebāt eū rape t facere regē fugit in montē. docēs in hoc vitare dñia q̄: piculosa. Et q̄: discipulis iusserat vt p̄ nauiculā p̄cederent eū transfretū. Nauigātib⁹ discipulis sine eo erat nauis eoꝝ i medio maris q̄ fluctib⁹ iactabatur p̄p̄ ventū ꝓtrariū. Circa quartā vigiliā noctis viderūt iesum ambulantē sup aq̄s maris ad eos appropinquantē. et extimātes fantasma esse: clamauerūt p̄ timore. t hortat⁹ est eos ne timerēt dicēs. Cōfidite ego sum. Petr⁹ aūt vt refert sol⁹ mathe⁹ dixit. dñe si tu es iube me venire ad te sup aq̄s. dicēte eo. veni. Cū incederet sup aq̄s: videns ventū validū timuit t inde cepit mergi. Et clamans. dñe saluū me fac. xp̄s eū p̄ manū apprehēdit dicēs. modice fidei q̄re dubitasti: et cessauit tēpestas eo ingresso nauim. Magnū hic mysterium de naui ecclesie. q̄ fluctib⁹ tribulationū t tentationū quatit: ꝑ nō submergit nō deficit. Amb̄. de ista nauicula sic ait. xxiij. q. j. Nō turbat̄ navis q̄ petrū habet. turbat̄ illa q̄ iudā hz. Et si multa illic discipuloꝝ merita nauigabāt: tñ adhuc p̄ditoris pfidia agitabat. In vtraq; petr⁹. sed qui suis meritj firm⁹ est turbat̄ alienis. Caueamus q̄ pfidū: caueam⁹ p̄ditorē. ne p̄ vnū multi fluctuemus. Ergo nō turbat̄ hec nauis in q̄ prudentia nauigat. Abest pfidia fides supat. quēadmoduz eñ turbari poterat cui p̄erat is q̄ firmamentū ecclesie est. Illic q̄ turbatio vbi modica fides: ibi securitas vbi pfecta dilectio. h̄ ille ibi. Et q̄d ait ambro. de naui petri q̄ nō turbat̄. intelligit de p̄pria naui petri q̄n rhete iaciēs ad iussum xp̄i piscium multitudinē nimiā cōprehendit.

De sacramēto .§.XII.

eucharistie multiplicit ꝓmēdato t murmuratiōe iudeoꝝ t recessu discipuloꝝ p̄pter hoc. Cū q̄ recessissent alij discipuli q̄: dixerat xp̄s caro mea vere est cib⁹ t cē. p̄pter hui⁹ verbū interrogauit. xij. ap̄los si et illi vellēt abire. Cui petr⁹ p̄ oībus rñdit. Verba vite eterne habes. ad quē ibim⁹. s. vñ cōsolemur nisi ad te. vbi Ambro. xxiiij. q. j. Quae dignioꝝ ait. hic est sol⁹ quē nemo dz deserere nēo mutare. cui bene dicit dñe ad quē ibim⁹ t cē. Videdes executoꝝ celestiū p̄ceptoꝝ. q̄ qñ hoc nō mutauit hospitiū: celestiū ꝓsortiū habitatōis emeruit. p̄dicta aūt de sacro enarrat sol⁹ iohes. Post miraculū de quinq; panib⁹ t transsretatione q̄ sequuntur scribit sol⁹ ioh. vicz q̄ turbe q̄sierūt eum. Quibus dixit. Queritis me nō q̄: signa vidistis ꝑ q̄: māducastis ex panib⁹ meis. signās i eo illos q̄ xp̄m querūt in clero vel religione p̄pter tpalia et subdit dicēs. Operami nō cibū q̄ perijt: sed q̄ pmanet i vitā eternā. i. opamini taliter q̄ ꝓsequi possitis pmanentē vitā patrie: nō tm̄ vt habeatj vitā tpalē. Et interrogantib⁹ q̄d facerēt vt opa/rentur opa p̄fis. Rñdit. Ut crederēt i eū quē misit pater. i. credēdo diligerēt. Et dicētib⁹ ip̄is. q̄d signū daret vt deberēt in eū credere. cū p̄res eoꝝ habuerint signū mānē de celo vt crederēt deo et moisi vt ab eo misso. Rñdit q̄ non moises dedit eis panē de celo verum. sed pater suus daret panem de celo verum. panis em̄ verus est q̄ descendit de celo t dat vitā mūdo: ip̄e. s. xp̄s. q̄ tñ nō intelligētes sed de materiali dixerūt. dñe da nobis sp̄ hūc panē. Sed declarauit se esse illū panē vite et q̄ veniret ad eū. s. sumendū nō esuriret. s. mundana. Dz q̄: nō veniebāt ad eū. s. credēdo in eū. iō nō poterāt ꝓmedē panē illū. Et subdit. Omne q̄d dat mihi p̄r ad me veniet. et eū q̄ venit ad me scz credēdo nō ejciā foras. s. extra ecclesiā q̄: nō veni facere voluntatē meā ꝑ ei⁹ q̄ misit me. Et h̄ est volūtas p̄fis vt sibi dati p̄ p̄destinationē. s. et p̄fitem iusticiā nō ejciant: sed i corpe eccie viuāt Et subdit. Nemo venire p̄t ad me nisi p̄r q̄ misit me traxerit eū. et ego resuscitabo eū t cē. Ubi augusti. magna gre cōmendatio. Nemo venit nisi tract⁹ a deo. Cur istū trahat illū nō trahat: noli iudicare si nō vis errare. si nondū traherj: ora vt traherj. Idē. Si trahimur q̄ inuiti credim⁹. Noli cogitare te inuitū trahi. Nō em̄ inuit⁹ trahitur anim⁹ sed amore. Ramū viridē ostēdis oui t trahis eā. Fluces ostēdis puero: t trahis eū. Porro si poete licuit dicere. Trahit sua quēq; voluptas nō necessitas sed amor inuitās: quāto magis dicim⁹ hoiem trahi ad xp̄m. q̄ delectat̄ iusticia. delectat̄ veritate. beatitudie delectat̄ eterna vita.

qđ totū est xp̄s. Deinde dicens se esse panē viuū qui de celo descēdit quē q̄ māducaret nō moreretur.s.eternaliter. Et panis iste quē daret erat caro sua. Cū q̄ illi iudei litigarēt dicentes. Quō pōt hic nobis dare carnē suā ad manducandū. Ostendit necessitatē hāc manducādi dicēs. Nisi manducaueritis carnē filij hoīs et biberitis eius sanguinē: nō habetis vitā in vobis. Qđ illi male intelligētes. s. de carne sua visibili vt comedunt carnes de macello dixerūt. Durus est hic sermo. q̄s pōt cū audire. Et ex hoc scandalizati aliq̄ ex discipulis recesserunt ab eo. Sed nota q̄ xp̄s manducat dupliciter ad vitā. Uno mō spiritualiter tm̄. qđ fit p̄ habitū charitatis qua xp̄s vnit nobis. et hoc est necessariū cuilibet saluādo. quō etiā p̄unti baptizati comedūt carnē xp̄i et etiā nō baptizati iā vere credentes. Alio mō p̄medit sacramētaliter ⁊ digne. et hoc est necessariū adultis baptizatis loco ⁊ tpe suo. s. put eccīa mādat ⁊ cū adest copia cōferentis. tūc autē nō p̄medit caro xp̄i materialit vt illi intelligebāt. sed spūaliter. i. sub illis specieb⁹ occultatū. vñ dixit. Uerba q̄ lo quor vobis spūs ⁊ vita sunt: caro nō p̄dest quicq̄. i. verba intellecta spūaliter q̄ dixi iustificabūt vos. carnaliter aūt intellecta nil p̄derūt. de p̄se. di. ij. prima heresis. Ex p̄dictis igit xp̄i verbis ostenditur ⁊ veritas corpis xp̄i in sacro: et necessitas ei⁹ et vtilitas: et idoneitas ad manducandū vt. s. veniat ad xp̄m pede intellect⁹ credēdo. ⁊ pe de affectus diligēdo eū. de quib⁹ oībus habes de cōse. di. ij. Reuera. et multis alijs capitulis.

De missione di §. XIII

scipulor iohis ad xp̄m et p̄mendatione iohānis a xp̄o. et ieiunio discipulor iohis. et interfectōne iohannis. Cū ḡ iohānes baptista ab herode fuisset incarcerat⁹ audiens opa xp̄i mira: misit duos ex discipulis suis: dicēs. Tu es q̄ ventur⁹ es: an aliū expectam⁹. Quadrupliciter exponit ista locutio. prima est Crisostomi. q̄ dicit. q̄ iohānes nō p̄ se sed p̄ discipulis suis fecit istā interrogatōz vtrū s. esset messias p̄missus quē expectabāt iudei. cū em̄ videret iohānes discipulos suos maiorē estimationē de se hre ⁊ minorē de xp̄o q̄s debebant. vñ xp̄m emulabant q̄ crescebat magis i fama q̄s iohānes. ne in errore p̄manerēt post mortē suam misit ad xp̄m interrogandū. vt. s. discipuli iohānis ex miraculis xp̄i q̄ viderent p̄ciperēt ipm esse messiam venturū. Secūda est Ambro. dicētis q̄ iohānes nō fide: sed pietate dubitauit. i. ad modum dubitātis locut⁹ est. interrogās si esset ille q̄ ventur⁹ esset ad passionē ferendā p̄ mūdo. q. d. Quādq̄ tāta erit dignatio tua vt sicut in mundū venisti: ita etiā digneris pati. cū sis agnus innocentissimus nō mortis reus vt ceteri. nō hoc mūdus merek. Tercia est Grego. in omel. dicētis. q̄ iohānes nō q̄siuit vtrū esset ventur⁹ ad redimendum sua passione genus humanū. hoc em̄ p̄nunciauerat cū dixit. ecce agnus dei ⁊c. scz immolandus in ara crucis. Sed q̄siuit vtrū morīēs dignaretur p̄ se patres in limbo visitare et educere: an aliū ad hoc mittere. vt posset hoc sciens iturus p̄ mortē ad limbū istud p̄fib⁹ illis nūciare. Quarta est Hilarij exponētis p̄mā p̄te illius locutōis assertiue nō interrogatiue. q. d. Tu es oīno q̄ es ventur⁹ mundū saluare. Secundā p̄tē negatiue sic. An aliū expectam⁹. q. d. Certe nō expectam⁹ aliū sīc exspectāt nūc p̄fidei iudei. Venientib⁹ aūt discipulis iohis ad xp̄m. ⁊ faciētib⁹ dictā inq̄sitionē. Tūc vt ait lucas. fecit iesus multa miracula q̄ hic narrant. Et rndit discipulis illis. Euntes renunciate iohāni q̄ audistis ⁊ vidistis. Ceci vident ⁊c. q. d. Ex his potestis p̄cipere me esse messiam. q: illa operat⁹ sum mira q̄ p̄nunciauit esaias. factu⁹ xp̄m cū venerit. Esa. xxxv. dicit. deus ipe veniet ⁊ saluabit nos. Tūc aperient oculi cecorū ⁊c. Et significāt illa miracula etiā effect⁹ gre xp̄i in aiam nr̄az cū venit. Illuminat em̄ intellectū dirigit claudicantē affectū. purgat leprā. i. peccatū. reddit obediētie auditū. resuscitat actū faciēs meritor. euāgelizat instruēdo p̄mū. Post recessum discipulor iohānis xp̄s mirabiliter p̄medauit iohannē. et de cōstantia in veritate. q: non arundo mota vēto dubior. et de austeritate vite et sinceritate doctrine. q: nō mollib⁹ vestitus nec adulatōib⁹ vsus. et de magnitudie sapie: q: plus q̄ ppheta. et de puritate p̄scie q: angel⁹ p̄nuncia tus illi. Ecce ego mitto angelū meū ⁊c. Malach. iij. et de excellētia meriti et glorie: subdēs. Inter natos mulier⁹ nō surrexit maior iohāne baptista Ubi duo excipiunt p̄m Aug⁹. s. Virgo maria q̄ fuit nata nō natus. i. femīa. secund⁹ multomagis xp̄s q̄ nō fuit nat⁹ mulieris. i. corrupte ꝑ virginus Ui⁹ subdit xp̄s. Qui minor est in regno celor. i. in eccīa militāti: maior est illo scz in pfectōe. Minor aūt tunc fuit xp̄s i etate ⁊ in opinione hoīm. Uel aliter q: minor angel⁹ in celo tūc em̄ adhuc nullus hoīm erat in celo: maior ē pfectōe naturali illo et perfectōe gr̄e. q: cōsumata erat i angelis gratia. Et subdit xp̄s. A diebus iob. regnū celor vim patit ⁊ violēti. s. sensualitati resistēdo rapiūt illud. Deinde inuehit p̄tra iudeos murmurantes et de iohāne ⁊ de se Cui simile estimabo generationē istā ait. Similis est pueris ludentib⁹ i foro ⁊c Uenit iohānes nō manducās. s. cōia. et dicūt demoniū hz. venit filius hoīs xp̄s manducās et bibens. s. vt alij: et dicūt ecce hō vorator et potator vini amic⁹ publicanor. et iustificata est sapia ab oībus filijs suis. i. iusta reputata a discipulis suis. Ubi Aug⁹. sic ait. Ostēdit filios sapie intelligere. nec in abstinēdo nec in manducādo esse iusticiā: sed in equanimitate tolerādi inopiā ⁊ temperantiā p̄ abundātiā. nō se corrūpendi atq̄ oportune sumēdi. vel nō sumēdi ea quor nō vsus ꝑ cupia reprehendēda est. di. xlj. qđ dicit. Et cū q̄dā vice interrogarēt discipuli de aduētu belie p̄cessuri messie aduentū. Rndit xp̄s. helias iā venit et nō cognouerūt eū: ꝑ fecerūt in eū q̄cq̄ voluerūt. Et si vultis recipe iohem ipe est helias nō fuit quidē iohes helias p̄sona: ꝑ zelo ⁊ officio et solitudie. Nā vtq̄ magno zelo dei reprehēdit malos etiā reges et sicut helias p̄ueniet scōm xp̄i

aduentū et ap instruendū t oisponendū ad xp̄m ita iohes primū aduentū. Alio tpe interrogā-tibus pharisei's t discipulis iohis xp̄m. q̄re sui discipuli nō ieiunabāt sicut ipsi. Rndit Jesus assignās duplicē rōez. Prima est q̄ nō p̄t filij sponsi ieiunare dū cū eis est spōsus. i. nō decet ieiunare sed gaudē. Sponsus eccīe xp̄s filij' spōsi apli. et q̄diu fuit cū eis cōuersat⁹. noluit eos ieiunijs affligere. Alia rō est ad docendū q̄ rudes i via dei et incipiētes deo seruire nō debēt grauari abstinētijs vel duris p̄ceptis q̄ ferre nō possent: inducēs exēplū de vino nō ponēdo i vtres veteres. Cū aūt argueret herodē iohānes ō incestu t de adulterio dicēs. nō licz tibi hr̄e vxorē fratris tui. s. philippi a q̄ eā abstulerat. herodias ipsa q̄ recesserat a viro legitimo t adheserat herodi odio hr̄is iohannē insidiabat̄ ei t volebat occidere eū. Sed nō pot̄at. s. apte. Nā t ipe herodes vt refert marcus metuebat iohannē. sciēs eū virū iustū et sanctum. et audito eo multa faciebat t libēter eū audiebat. Demū ad instigationē ipi⁹ herodiadis tenuit iohannē t incarcerauit. Et cū in die natalis herodis coā eo t p̄cipib⁹ galilee saltasset puella filia herodiadis: ita placuit oīb⁹ q̄ p̄misit herodes dare sibi quicq̄d postulasset eiā si mediet̄ regni peteret. hō iuramēto p̄firmans. Que a mr̄e edocta petijt oīno sibi dari caput Johis baptiste. Et cōtristat⁹ rex. s. de petitōe ipa ppt̄ iusiurandū ne. s. videret̄ periurus nō seruādo p̄missuz iussit āputari caput iohānis in carcere t dari puelle. et allatū caput i oisco et datū puelle ipa matri pessime p̄tauit. Quo audito discipuli ei⁹ tulerūt corp⁹ eius t sepelierūt. de capite xo ei⁹ quō fuerit reptū hist̄oria inter apocripha p̄putat̄. di. xv. Sancta romana. De hoc aūt iuramēto herodis sic ait Amb. in li. de officijs. Herodes saltatrici p̄miū turpiter p̄misit crudeliter soluit. Turpe q̄dē regnū p saltatōe p̄mittit̄ crudele ē q̄ mors pphete iurisiurādi religione donat̄. Quāto tolerabili⁹ fuisset periurū tali sacro si tñ periurū dici possit: q̄ ebrius inter vina iurauerat. q̄ t iurat⁹ inter saltantiū choros p̄miserat. xxij. q. iij. vnusq̄sq̄. Et cū herodes audisset miracula xp̄i estimans falso q̄ ipe esset iohes. resuscitat⁹ q̄ faceret miracula dixit. Quē ego decollaui iohā. hic surrexit a mortuis. et iō xtutes operant̄ i illo. Quibusdā aūt dicētib⁹ iesu q̄ herodes volebat eū occidere et iō secederet: iesus dixit eis. Ite t dicite vulpi illi. Ecce demonia ejcio t sanitates p̄ficio hodie t cras. i. paruo tpe t tercia die p̄sumor. Dicitur etiā a iohe euangelista q̄ iohānes baptista nullū fecerat signū. s. dum viueret.

De institutōe §. XIIII.

sacror̄ noue noue legis est duplex opinio s̄m tho. in. iij. Una est q̄ xp̄s nō instituerit p se oīa sacra sed quedā magis p̄cipua. vt baptismū t eucharistiā. Alia vero instituit per apl̄os post aduentum spūssancti. Sz alia opinio ē t melior. q̄ xp̄s p se instituerit oīa sacra ecclesie. Nā cū sacra sint fundamēta legis euāgelice t causatiua gratie. et ipse dñs iesus sit lator ipius legis t collator gr̄e: s̄m illud Johis. j. Gratia t v̄itas per iesum xp̄m facta est. cōuenientius dicit̄ q̄ ipse per se instituit oīa sacra: sed nō eodē mō. Nā sacramēta principaliora t magis necessaria instituit magis expresse quo ad materiā et formā t vtilitatē determinādo. vt baptismū eucharistiā et pniam. alia vero implicite t figuratiue p se: sed per apl̄os explicāda et p̄mulganda. Et baptismū quidē q̄ō est primū et maximū vtilitate instituit virtutē purgatiuā cōferendo. q̄ baptizat⁹ est a Johanne in fluuio iordanis. Tunc enī tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuā cōtulit aq̄s oībus. Vñ et currebāt simul baptism⁹ xp̄i t sacr̄m circumcisionis ad peccata purgāda vsq̄ ad xp̄i passionē. Nā tunc euacuata est virt⁹ circūcisionis sicut et oīa alia legalia. i. ceremonialia mortua sunt et remansit virtus solū baptismi. Materiā autē eius expressit cū ait Joh. iij. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua t spūsancto: nō p̄t videre regnū dei. Vbi et necessitas ei⁹ exprimit̄ q̄: sine eo actu q̄ ad carentes vsu rōnis p̄posito cū deest minister vel facultas q̄ ad adultos: nō p̄t regnuz dei hr̄i. Formā xo cū resuscitatus ait discipulis referēte matheo. docete oēs gentes baptizantes eos in noīe p̄ris t fi. et s. s. Et actus baptismi seu ablutōis dū dicit̄ baptizātes. i. dicentes. Baptizo. Et p̄sona baptizati cū dr. baptizātes eos. i. dicētes. Baptizo te in noīe p̄ris t filij t spūssancti. In noīe. i. in virtute. Virtus enī trinitat̄ est. q̄ opereat̄ effectū baptismi. vñ t trinitas apparuit in xp̄i baptismo Ego nō est de substātia et si dici debeat. Quis etiam sit effect⁹ baptismi ostendit xp̄s cū ait. Qui crediderit t baptizat⁹ fuerit saluus erit. s. si vere et nō ficte et si gr̄az baptismalē p̄seruauerit. extra de baptismo. c. j. et. c. Apostores. Quantuz ad eucharistiā materiā expressit cū dicit. Accipiens panē t postea accipiēs calicē i q̄ erat vinū. Quo ad formā cū ait. hoc est corpus meū. et hic est calix t̄c. Et declarationē hoz habes extra de celebr. miss. Cū marthe. Utilitatē cū ait. Qui mādducat hūc panē viuet in eternū. Joh. vj. et intelligit̄ de sumptōe eucharistie idonea. De sacro pnie q̄tum ad necessitatē oñdit dicēs. Nisi pniam egeritis oēs p̄ibitis. Et vtilitatē inquiēs. pniaz agite appropinq̄bit enī regnū celor̄. Cōfessionez fiendā sacerdotib⁹ etiā post emundationē peccatorū p̄ p̄titionē p figurā declarauit. q̄ leprosuz mundatū a lepra misit Math. viij. dicēs. Ostende te sacerdoti. Sz hoc p̄ceptū de p̄fessione vocali p̄mulgandū Jacobo minori apl̄o delegauit. vñ dr. Jaco. v. Cōfitemini alterutrū pcta vra. i. sacerdotib⁹ q̄ claues hñt ecclesie t nō alijs. Postestatē vo ligādi t soluendi dedit apl̄is in p̄sona oīm sacerdotū cū ait resuscitatus. Accipite spūm sanctū. quor̄ retinueritis pcta. s. nō absoluendo retenta sunt: et quor̄ dimiseritis dimissa sūt. Et iterū ante passionē suā dixit eis referēte matheo Quecūq̄z solueritis sup terrā erūt soluta in celis. et q̄cūq̄z ligaueritis in terris erūt ligata i celis. Et intelligit̄ claue nō errāte. vñ dr. xxv. q. j. manet

petri priuilegiū. s. de absolutione vel ligatōe pfatis qñ ex equitate ferī iudiciū. In q̄ etiā ligatiōe et solutōe includit snīa excōicationis. Sacramentū pfirmatōis instituit tacite t q̄si figuratiue cū oblatis sibi quibusdaz puulis vt bñdiceret. et aplis eoz ex reuerētia magistri repellentib⁹ dixit ihesus. Sinite pnulos venire ad me t nolite phibere: taliū est enī regnū celoz. et attestantib⁹ matheo marco t luca: ihesus singulis man⁹ imponēs bñdixit eos. vñ et sacrm illud dicit etiā man⁹ impositio' vt de cōse. di. iiij. Manus q̄z. Aplī autē die penthecostes pfirmati sūt virtute ex alto spiritussancti. expresse aūt p aplos ordinauit hoc instituendū q̄ ad materiā t formā t modum. extra de sacra vncti. ca. j. Extreme vnctionis sacrm instituit silr scz p figurā. exprimēdo etiā materiā cū narrāte marco solū. misit aplos ad pdicandū et vt vngerēt infirmos oleo t sanabant. Ubi etiam virtus seu effect⁹ ipius sacri ostendit scz sanitas aiet corporis. Sed Jacob⁹ ipm sacrm magis explicauit dicēs. infirmat aliqs ex vobis: induc̄at pbyteros de eccīa q̄ orent p eo vngentes eū oleo. Matrimoniū t si institutū sit a principio in paradiso terrestri: tū vt sit sacrm ecclesie actuz significās nō solū aptitudinē illā indissolubilem vnionē xpi cū ecclesie seu diuine nature cum humana in xpo t gratiā pferens vt cetera sacra t si nō tantā: instituit xps cū dixit iudeis interrogātibus si liceret dimittere vxorē. Quos deus cōiunxit scz p verū matrimoniū: homo nō separet s. dissoluendo hmōi vinculū q̄cunq̄ sit ille hō: siue iudex siue priuatus siue ipsi piuges. De sacramēto ordinis magis obscurū est. dicit tū sm doctores et glo. in decre. xpm q̄ erat pontifex futuroz bonoz istud instituisse in vltima cena t cū dixit discipulis: hoc facite in meā cōmemoratōz et tunc dedisse discipulis oēs ordines. Et de potestate pficiēdi corpus suū verū non est dubium Ubi notandū sm Tho. in. iiij. cū sit triplex potestas i pferendo effectū sacramtoz scz Auctoritatis q̄ fuit i xpo sm suā diuinitatē vicz ad remouēdum pctā et cōferendū gratiā ppria vtute simul cū spiritusancto q̄ nulli creature pt cōcedi. Scōa excellētie q̄ potestas soli xpo collata ē sm humanitatē vicz vt meritorie ei⁹ passio operet in sacramētis t vt dari possint sacra in noīe ihesu. Et q̄ poterat dare sacrm quodcūq̄z sine forma t materia eius seu effectū alicui⁹ sacramēti sine sacro. puta remissionē peccatoz sine baptismo vel cōfessione et hmōi. Et sic p istā potestatē cōtulit ordinis sacramentū aplis sine materia t forma institutiōe. tercio potestatē scz ministerialē cōtulit aplis t habēt sacerdotes oēs. De numero sacroz t effectu et materia t forma: habes plene in tercia parte in pluribus locis.

De miraculis fa §. XV.

ctis a xpo et primo de obsessis a demonijs liberatis. Circa principiū sue pdicatōis refert lucas q̄ in synagoga erat hō habens spm̄ immundū clamans t dicēs. Quid nobis et tibi ihesu nazarene. Venisti pdere nos. scio q̄ sis sanctus dei. Et dicente ihesu. Obmutesce et exi ab eo liberatus est. In terra gerasenoz vt scribūt mathe⁹ marcus et lucas. liberauit demoniacū habentem legionē demonū. dicit aūt legio cōtinere numerū sex milia sexcentoz sexagintasex. Marcus tū plenius hoc narrat. Dicit enī q̄ iste demoniacus habitabat die noctuq̄z in monumētis t montib⁹ nudus et ita seuus q̄ nēo poterat eū domare. seipm lapidibus pcidebat: et ligat⁹ cathenis eas frangebat hic vidēs a lōge ihesum cucurrit ad eū adorās et dicēs. Quid mihi t tibi ihesu fili dei summi: adiuro te p deuz ne me torqueas. Dicebat enī ei. Exi ab eo spūs immūde. Et interrogāte ihesu q̄d sibi nomē esset. Rndit. Legio: q̄z multi erāt. Qui demones deprecabant eū ne extra regionē ejceret eos. t si ejceret: saltim in gregē porcoz q̄ ibi erāt intrādi licentiā daret. Data aūt snīa intrauerunt in porcos q̄ subito precipitauerūt se in mare ibi ppinquū numero ad duo milia. pastores aūt eoz fugiētes nunciauerūt in ciuitatē t agros: et exeūtes videre inuenerūt illū liberatū a demonio vestitū t sane mētis cū ihesu. Qui audiētes factū rogauerūt ihesum vt discederet ab eis. Et cū ascendisset nauiculā ad trāsfretandū. ille liberat⁹ cepit rogare eū vt cū illo esset. Qui noluit: sed dixit vt iret ad suos t narraret q̄nta dñs illi fecisset. Matheus aūt dicit duos fuisse istos demoniacos. nō est in hoc falsitas sed figura grāmaticalis q̄ ponitur pluralis p singulari. Sicut ibi cū dicit q̄ duo latrones crucifixi cū xpo improperabāt ei: cū tñ vn⁹ fuerit. Ideo aūt posuit ad duos. ad designādum gen⁹ humanū in duob⁹ parētibus primis. vel in plm iudaicū t gentilē distinctum a demonijs multis p multa vicia possessum a xpo liberatum. Ubi etiā nota q̄ neduz hoies ꝑ nec porcos sine snīa ei a xpo data diabol⁹ pōt nocere. nec sine iusta causa dñs porcoz fuit in hoc damnificatus. Tñ Jsidor⁹ de summo bono. sm catholicaz fidē. nec nature dei nocere quisq̄ pt: nec natura dei nocere quicq̄ iniuste pt. nec nocere iniuste patitur quēq̄. xj. q. iij. figurat aūt q̄ pcipue in luxuriosis demoniū potestatē accipit q̄ i pceps vicio rū eos submergit. Chananea q̄z p filia demoniaca clamantē t dicētē. Miserere mei fili dauid filia mea male a demonio vexat. et si pr⁹ duricia ad eā ostēderit. Mā in domo vbi accesserat ihūbil ei rndit. in via discipulis p ea rogantibus q̄ clamabat post eos. respondit. nō sum missus nisi ad oues q̄ perierūt domus isrl. Sibi q̄z aduenienti ait. Nō est bonū sumere panē filioz t mittere canibus: illa patiēter rndit. Etiā dñe. Mā et catelli edunt de micis q̄ cadūt de mēsa dñoz suoz. demū exaudiuit dicens. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Fides hui⁹ magna fuit ex altitudine veritatis. q̄ cōfessa est xpm deū et hominē cū ait. Miserere mei tē. cū tñ nō vidisset signa nec audierat legē. Ex latitudine charitatis. q̄ primi. i. filie liberatōe laborauit veniendo ad xpm et clamādo post ipm. Ex longitudie longanimitatis. q̄ pseuerauit repulsa etiā cū cōtume-

lijs. Et sanata est filia in illa hora. Ideo diftulit erauditionē vt magis excitaret affectionē qō fit frequēter ī oibus nostris. Panis fuit refectio copiosa doctrine ⁊ miraculoꝝ xpi. q̄ vt magis aptis fuit potius danda iudeis vt verū deuz colentibꝰ q̄ gentibꝰ tā q̄ canibus immūdis. p idolatriam tñ nō dedecuit saltim micas. i. aliq̄ parua miracula. et verba eiꝰ etiā tradere gētibus vt isti chananee. Hec aūt vt ait Criso. nō iuit ad diuinos. nō q̄siuit ligaturas. non vocauit impostatrices mulieres: sed relict oia diabolica cōmenta et venit ad ihm. Ad ipm em̄ vt ait Greg. vij. Primo cōfugiendū est. q̄ nostre possit curare aie passiones. Terū hoies ꝓpostero ordie ante sibi opē ab hominibꝰ accersiūt. s. indebite. Ubi aūt hūana subsidia defecerint: tūc opinanť diuini postulandā fauoris gratiā. de ꝓse. di. j. Dis. superstitiones em̄ et incantatōes sequi nō est ire ad xpm: sed diabolum. vt ostēdit Augꝰ. xxvj. q. ij. Illud quidem.

Quidā etiā obtulit xpo sanandū filiū suū habentē spm̄ mutū. quē mathe⁹ noīat lunaticū. qui spiritꝰ apprehendēs illū allidebat ⁊ spumare faciebat et stridere ⁊ arescere. et cū prius obtulisset pater discipulis nō potuerūt illū eijcere sicut ab alijs. Accedēs ḡ ad iesum ꝓ liberatōe: rñdit ihs. O generatio incredula q̄diu ero apud vos: q̄diu vos patiar. duc illū ad me. Cū adduceretur ante iesum spūs allisit eū ⁊ volutabat. Et interrogāte iesu a q̄ tpe eū vexasset: dixit pater: ab infantia. et frequenter cū in ignē ⁊ in aquā misit vt eū pderet. Sed q̄d potes adiuua nos. Cui iesus Si potes credere: oia possibilia sunt credēti. Et ait pater pueri. credo dñe. adiuua incredulitatē meā. Et cōminatꝰ iesus demoni vt exiret egressus est discerpēs eū: ita vt dicerēt hoies eū mortuum. Sed xps apprehendēs manū eū eleuauit sanū. Et cū discipuli domū eūtes interrogassent q̄re nō potuerāt eijcere ipsi demonē. Rñdit hoc genꝰ demonioꝝ nō eijcit nisi in orōne ⁊ ieiunio. Prius tñ dixit vt ait matheꝰ. q nō potuerāt eijcere ꝓpter incredulitatē eoꝝ. Et q si haberēt fidem sicut granū sinapis. s. humilē ꝓstantē feruentem q̄ signant in ꝓprietate grani sinapis q̄d est paruū tenax ⁊ calidū: diceretis monti huic. Tollere. i. diabolo recede ⁊ fiet: et nihil ipossibile credenti. Luca xo referēte dicētibꝰ discipulis xpo. Adauge nobis fidē. ait iesus. Si habueritis fidē vt granū sinapis dicetis arbori huic moro eradicare ⁊ trāsplantare: ⁊ fiet. Ambro. exponit morū signare diabolū. q: morus hz ꝑmo moras albas sed postea calore nigrescūt. Sic diabolus a deo fuit cōditus cū potētijs innocentibꝰ: ꝑ calore superbie facte sunt nigre ⁊ viciose. Dicit autē quis mōti vl moro trāsi hinc vel transplātare. qñ diabolo (mōti dicto ꝓ superbiā vel moro ꝓ maliciā) tēptanti se vel aliuz cū resistit vt a se recedat vel alio temptato vel etiā iā in eo radicato ꝓ cōsensum cū ex fide humili ⁊ feruida redijt ad pniam diabolus recedit. Juxta illud Jacobi. Resistite diabolo ⁊ fugiet a vobis. Nec sunt ꝓtrarij euangeliste. q: vnus dicit de mōte aliꝰ de moro. quia christus pluries locutus est de fide ⁊ vna vice de monte: alia de moro. Ad lram etiaz ab alexādro magno dicit factū. Ex eo aūt q pater huius demoniaci ait. Credo dñe adiuua ī credulitatē meam. i. modicitatē fidei augēdo. arguit Grego. de pe. di. ij. Cū sanctā. q in fide sicut in alijs virtutibus sunt gradus incipientiū. pficientiū ⁊ pficientiū seu pfectoꝝ. ꝺm illud Job. Per singulos gradus meos pnunciabo illū. Et hoc multipliciter diffuse oñdit.

Referentibꝰ q̄z matheo marco. sed luca plenius. Erat iesus eijciēs demoniū et illud erat mutū ⁊c. In q euāgelio ostendit. et xpi benignitas ⁊ iudeoꝝ malignitas: et mulieris feruens credulitas. Manifestat xpi benignitas in hoc. q curauit demoniacū mutuz. i. quē diabolꝰ fecerat esse mutū. Addit ⁊ matheꝰ q etiā erat cecus. vñ tria miracula simul fecit. qz restituit ei loquelā: visum: et a demonio liberauit. Qō miraculū quotidie facit ī peccatoribꝰ penitētibꝰ. quibus restituit lumē mentis amissum. De loqla triplicis ꝓfessionis. scz laudationū dei: admonitionū pximi: et peccatoꝝ sui ab operibꝰ diaboli detentū absoluit. de q̄bus mirant merito turbe iudeoꝝ. Malignitas ostendit. qz quidā eoꝝ dicebant. ī belzebub pncipe demoniorꝝ eijcit demonia. Alij temtatōis causa ⁊ calūnie signū q̄rebāt de celo. vt mugire tonitrua: chorruscare fulgura et hmōi. Que xps nō fecit. qz nō ex hoc credidissent sed calūniassent. assignassent ea vl causis naturalibus vel demonū inuocationibꝰ: sed ex occultoꝝ cognitione insinuat deitatis sue veritatē.

De eoꝝ locutōe ꝓbat multipliciter falsitatem in ipoꝝ pfida obstinatōe ⁊ prauitate pessimitate. et deitatē quidē suā primo oñdit. qz cognouit cogitatōes eoꝝ. Nā illud q in belzebub eijceret demonia dicebāt in corde suo vel ita plane inter se q nō poterat audire. dei aūt est ppriū scire occulta corduū ꝺm illud Salomonis ad deū. Tu solꝰ nosti corda filioꝝ hoīm. et ps. Deus q nouit abscōdita cordis. Et si demones videant aliq̄ scire. hoc nō est nisi ꝓiecturaliter inquantū p signa aliq̄ nō solū verba ꝑ ⁊ nutus ꝓpendūt de interiori dispositōe. vt dicit Aug. xxvj. q. iij. Sciendū Cū ḡ xps ostēderet se scire cogitatōes eoꝝ ꝓ verba q̄ secuunť: ꝓbat euidenť se deū. Ulū dicit euā gelista. Ut aūt cognouit cogitatōes eoꝝ. Secundo falsitatē locutōnis iudeoꝝ cōfutat q̄drupliciter. Primo deducendo ad inconueniens sic. Si xps eiecisset demoniū in virtute principis demonioꝝ. sequereť istud q esset diuisum regnum eius ⁊ dominiū q̄ dñať in mūdanis. et exinde q esset desolatū ⁊ annihilatū. qz hoc expientia rez magistra docet: q oñe regnū ī seipm diuisuz desolabiť ⁊c. Sed hoc est incōueniēs dicere. qz clare apparet ꝓtrariū scz q nō est desolatū vel diminutū dñium diaboli in mūdo tpe xpi: sed maxie regnabat in gentibꝰ ꝓ idolatriā: in iudeis ꝓ inobedientiā mandatoꝝ ⁊ pfidiā. Si ḡ nō erat desolatū reguū diaboli: ergo nec diuisuz. Si nō diuisum: ergo vnꝰ nō expellebat aliū. Qz si vnꝰ nō expellit alium. ergo nec xps in virtute belzebub

ẽijciebat. Secunda ratio est per locum a minori. Nam aliqui alij qui eijciebant demonia vt apostoli vel exorciste erant minores christo. Jpe enī dederat eis illam potestatē. et salomoni scientiā illam exorcismoꝝ aduirandi demones et expellē di. vt dicit di. xxj. §. j. Et tñ nō dicebant de apostolis vel exorcistis q in virtute belzebub eijcerent demones: ergo multo minus debebāt de se qui erat maior hoc dicere. Et hoc est quod dicit Si ego in belzebub eijcio demonia: filij vestri apostoli vel exorciste qui ex vobis descenderūt in quo eijciunt. Jdeo ipi iudices vestri erunt ad cōuincendū de vra falsa estimatōe. porro si in digito dei eijcio demonia qđ exponēs matheꝰ dicit. Si in spū dei q digitꝰ dicit. qui ꝓcedit a filio q ōr manus dei sicut digitus a manu z ꝓpr distincta mūera eiꝰ sicut digitꝰ hz plures articulos seu distinctas pticulas: ꝓfecto puenit in vos regnuz dei. ad qđ debetꝫ accedere credēdo: z recedere a regno diaboli qđ est destruendū. Tercia rō est p locū ab exēplis. Videmus nāq q victor in aliq bello vtiq non eget auxilio victi pfecte. Sed cū diabolꝰ q dicit fortis in naturalib⁹. armatꝰ i malicijs. custodiebat atriū suū. i. mundū vbi habitabat ne illud amitteret oia erāt in pace carnali. qz nō erat q resisteret vicijs suggestis p eū. Veniēs aūt dei filius in mundū fortior eoz certamē forte cōtra eū agēs. qz vt ōr Joh. iij. Venit filiꝰ dei vt dissoluat opa diaboli. eū vicit: fm illō Aug. manu inermi et affixa cruci debellauit aereas potestates. Et ita pfecte: q arma diaboli abstulit. scz malicias eius detegēdo p doctrinā z debilitādo p meritū passionis: et spolia distribuit. i. aīas qs deo abstulerat z sibi subiugauerat ab eo remouit p ꝓuersionē eaz ecclesie assignauit. ergo nō eget xps auxilio belzebub: cum sit oīno victus ab eo. Quarta rō est p locū a ꝓtrarijs. Nā ꝓtrariorum regula est. mutuo se expellere: nō vnū alterū iuuare ad suū effectū ꝓducendū. Sicut sanitas non iuuat infirmitatē ad corꝓ infrimandū z ecōtra. xps et diabolus sunt ꝓtrarij in se z in suis opib⁹. Nā xps optimus plenꝰ oī sanctitate. diabolꝰ pessimus plenꝰ oī malignitate. xps optat z operat ad salutē hoīm. diabolus cupit z laborat ad pditionē eoz instigādo eos ad vicia. nō ergo xps in ꝓcurādo hoīm liberationē a diabolo vtit auxilio belzebub in eijciēdo demones: cū intendant in hoies intrare p effectū malicie nō inde exire. Et hoc est qđ dicit. Qui nō est mecū. i. mee voluntati cōformis ad salutē hoīm ꝓcurandū vt diabolus cōtra me est. z q nō colligit mecū cooperādo ad inducendū hoies ad bonū: dispgit hoies abvnitate segregādo vt diabolꝰ. Tercio ꝓncipali xps ꝓnunciat pessimitatē ad quā vēturi sūt ex sua pfidia z obstinatōe in eo qđ subdit. Cū immundus spūs exierit ab hoie ambulat p loca arida et inaquosa ꝛc. Spūs iste diabolus est. q exiuit a ppło iudeoz: qñ recepta lege dimiserūt ritꝰ idolatrie egptioz. Eiectus aūt diabolꝰ p debitū cultū veri dei. accessit ad mētes gentiliū q erant aridi q ad humorē gre: et loca inaquosa q ad pri

uationē aq̄ sapīe vere. et ibi requieuit p tpa. Sz postea inquietatus per ꝓdicatōz apl̄oz et expulsus a gentilib⁹ p cōuersionē eoz: nō inueniēs ibi requiē. dixit p effectū. Reuertar in domū meam vñ exiui. i. ad ppl̄m iudeoz. et inueniens scopis mundatā z ornatā vacante assumptis septē spiritibus se nequioꝛib⁹ secū: ingrediunt ad domū priorē. Nā diabolꝰ inueniēs ppl̄m iudeoz vacātem fide z gra. scopis mundatā q ad immundicias exteriores legis et ornatā ceremonijs legalib⁹ ingressus est in dictū ppl̄m cū. vij. spiritib⁹. i. cū malicia oīm viciorum. Septenarius enī numerus signat vniuersitatē vñ cōcludit. Sic erit generationi huic pessime. Moraliter aūt spūs immundus q habitat in hoie ante baptismū vel i baptismo mortaliter peccāte p baptismū eijcit vel p veram pniam. q electus discurrit ad alios decipiendos eos scz q sunt aridi deuotōe z inaquosi doctrina sapie vacui. Sed cū ꝓceperit diabolꝰ baptizatū vel penitentē vñ exierat segnius ageret ociosuz: et solū insistere: reuertit ad ipm cū septē demonijs. i. cū plura-itate viciorum. modo de vno mō de alio temptās z supans. vñ peior fit status eius q̄ prꝰ ꝓpter ingratitudinē et negligentiā. Et iō dicit beda tractās illud. Reuertar i domū meā ꝛc. Timendꝰ est iste versiculus ait nō exponendus. ne culpa quā in nobis extinctā credebamus. p incuriā nos vacātes oppримat. de pe. di. iiij. Reuertar. et. ca. sequēti. idē ait. Quemcūq post baptismā ceperit heretica prauitas vl mūdana cupiditas: mox in oīm ꝓsternit yma vicio rū. Demū q ad vltimū insinuat magna deuotio z feruor mulierꝫ q dicit fuisse pedissequa marthe noie marcella. Nā extollēs vocē de turba dixit. Beatus venter q te portauit. nō solū xpm b docentē beatificās: sed z matrē eius. nō sunt alie mulieres in ꝓcipiēdo in vtero gestando in nutriendo filios beate: sed misere ꝓpter laborē dolorem et libidinē q̄ in hmōi patiunt. Sola virgo beata q̄ his oībus caruit. z talē edidit p quē oēs beatificant credentes in eū. Qđ xps approbauit dictū vt verissimū. Et addidit dicēs. Quinimmo beati q audiūt ꝛc. q. d. Nō solū que me portauit est beata: sed oēs q audiūt verbū dei et custodiunt illud. Et qz virgo maria permaxime audiuit et custodiuit verbū dei obseruādo: ideo p oībus beatissima. Cōcipit xpm q̄libet p bonū ꝓpositū ꝓuersionis. parturit p executionē boni operis. Nutrit p frequentationē oꝛōnis sacre cōmunionis. Auditio aūt seu lectio diuini verbi ē principiū huius. Beati q̄ qui audiūt ꝛc. Ex hoc q supra dicit. q spūs immūdus assumit secū septē spiritus nequioꝛes se. pōt hoc intelligi de septez specieb⁹ peccati in spiritū sanctū. scz ꝑsumptione desperatōe. impugnatōe veritatis agnite. inuidentia fraterne gratie: obstinatōe: et finali impenitentia: et cōtemptus ꝓceptoz suoz maioꝛ. de hac vltia hēs. xxv. q. j. violatores. Addidit q̄s matheꝰ pꝰ locutōz ō blasphemia i spm̄ sanctū q accesserūt ad eū pharisei dicentes. Magister volumus a te signū videre. Quibus rñdit. Se-

neratio mala ⁊ adultera signū q̄rit ⁊ signum nō dabitur ei nisi signū Jone ⁊c. Hec aūt eo loquēte dixit ei quidā. Ecce mater tua ⁊ fratres tui stāt foris volētes tibi loqui. Quibus ait extensa manu ergā discipulos. hec ē mat mea ⁊ hij sunt fratres mei. Quicūq; enī fecerit volūtatem patris mei. ipe meus frater soror ⁊ mater ē. ¶ Addidit etiā matheus ⁊ marcus q̄ ibus in dicta cōfutatōne iudeox ad exagerādā culpā calūnie seu blasphemie eorū de grauitate peccati blasphemie in spūmsanctū. in quem ex hoc inciderāt. ait. Matheus. qui verbū dixerit in filiū hominis remittetur ei. qui aūt blasphemauerit in spūmsanctū. non remittetur ei neq; in isto seculo neq; in alio Blasphemia aūt in spūmsanctū sumitur triplicit fm Tho. secūda secūde. q. xiij. Uno modo p blasphemia cōmuni in deum que est attribuēdo deo quod sibi nō cōuenit. vel negando quod cōuenit deo. prout quelibet ex tribus psonis diuinis est spiritus ⁊ ē sanctus. in quod crimē incidunt iudei attribuentes diabolo quod est solius dei. s. facere miracula: Jn filiū hominis verbum dicebant cū vocabāt eum voracem. potatorem. filium fabri. q̄ erant cōtra humanitatis reuerentiam. Secūdo modo dicit blasphemia in spiritū sanctū ex malicia nō qualicūq; sed illa q̄ renuit impeditiua peccati. que habet sex spēs de quib⁹ Tho. vbi supra. ⁊ magister in secūdo sententiax circa finem. inter quas sunt. impugnatio veritatis agnite ⁊ inuidētie fraterne gratie crescētis in mūdo. Et in hmōi isti iudei inciderāt. impugnātes veritatem doctrine ⁊ opex xpi ⁊ hoc ex inuidentia. Tercō modo fm augu. dicit blasphemia in spūmsanctū finalis impenitentia. nō prout dicit ppositum in futurū nō penitendi. quia sic est vna ex illis sex specieb⁹ blasphemie secūdo mō sumpte. sed prout dicit pmanentiam in quocūq; mortali vsq; ad mortē inclusiue. vnde Eusebius hoc sancti patres irremissibile peccatū ⁊ blasphemiā in spūmsanctū esse dixerūt. in sceleribus vsq; in finez vite perseuerare. de peni. di. iij. Inter hec secūdo. ⁊ in hanc blasphemiā p̄uidit ⁊ p̄nunciauit multos eis ex incursuros. Jt aūt irremissibile. quia raro vel difficulter dimittit propter sui grauitatem. quia ⁊ difficulter tales cōuertūtur ⁊ hoc quo ad secūdam ⁊ primā acceptionē. Nāq; tum ad terciā acceptionem simpliciter nō remittitur. quia nūq; talis penitet. de peni. disti. i. §. q aūt. post ca. importuna. ¶ Ex ista etiā sententia arguit Grego. d. xxv. Qualis. Aliqua peccata remittūt in alia vita quod verū est de vnialibus q̄ etiā in purgatorio per penaz expiātur. Nam ex hoc q̄ xp̄s dicit peccatū in spūmsanctū nō remitti etiā in futuro. innuit aliqua ibi remitti ⁊ si non nisi venialia vt Grego. ibi exemplificat. De his habes diffuse in secunda pte. ¶ Quod xp̄us eiecerit alios etiam demonia. patz p illud quod dictū est supra Lu. iij. q̄ exibāt a multis demonia ⁊c. Cū autem dicitur Mar. vltimo. q̄ xp̄us a maria magdalena cui primo apparuit resurgens eiecerat. vij. demonia. intelligit de septem generibus viciorum quibus diabolus possedit animaz ⁊ fi non corpus. nō de vexatione corpali. ¶ De quodam etiā eiciēte demonia qui nō sequebat xp̄m virtute forte exorcismox. cum apostoli dixissent xp̄o quod phibuerant eum ab hoc. Rndit ihūs nolite phibere. Qui nō ē cōtra vos: pro vobis ē

Preter demo .§. xvi.

niacos liberatos ex quibus aliq; etiā erant muti. Narrat marcus solus de vno muto ⁊ surdo nō tamē demoniaco sanato. Dicit enī q̄ exiens de finibus tyri venit per sidonez ad mare galilee ⁊c. Et oblatū sibi surdum ⁊ mutū a quibusdā deprecantibus pro eo: traxit eum a turba seorsum. Et mittens digitos ī aures eius ⁊ sputo suo linguā eius tangens. dixit epheta qđ interp̄tatur latine adaperire. Et statim liberatus ē. ⁊ a surditate et mutitate ⁊ loq̄batur recte. Et cum p̄cepisset ne cui hoc dicerent. quanto magis p̄cipiebat tanto magis diuulgabātur: dicentes. bene omnia fecit ⁊c. Ubi notandū in eo quod dicit deprecabantur pro eo. q̄ fm gratianū de pe. di. i. §. Deniq; oīm quos xp̄s sanauit. petito proprie vocis vel amicorum legit̄ precessisse. Jn eo q̄ xp̄s traxit hunc seorsum a turba. innuitur q̄ peccator qui ē surd⁹ ad audiendū. id est obediendū legem dei. ⁊ mutus ad laudandum ⁊ confitendū. si debet mente sanari: oportet a turba viciox segregari quo. ad cessationem actus ⁊ tumultu passionum. iuxta illud Ambro. Luz renūciatur improbitati. statim assistit virtus. egressus enī malicie virtutis operatur ingressum. xxvij. q. i. ¶ Jn eo aūt q̄ baptisando fit qđ xp̄s circa hūc egit dicens epheta. intelligi datur fm Rabanū vt p saliuā tipicā ⁊ sacerdotis tactum sapientia ⁊ virtus diuina salutē eiusdē cathecumini operet. Et aperiantur ei nares ad accipiendū odorem noticie dei. ⁊ aperiantur ei aures ad audiendū mādata dei. de conse. dist. iij. Postea in eo q̄ xp̄s p̄cepit nulli hoc dicere quia p̄ceptum referebatur ad misteriū nō ad vocale m̄sonū. vt. s. nullus q̄rere debeat laudem hominū in operibus suis bene ⁊ mire factis fm illud Ambro. Veritatis regula est vt nihil cōmendandi sui causa faciat. xi. q. iij. Si quis vero non obediat. et ideo diuulgantes non faciebant contra p̄ceptum. ꝫ hoc ibi notatur. q̄ quanto magis quis vere fugit gloriā hominū. tanto magis eū gloria seq̄tur vt dicit tullius de catone. ‖

De cecis a beo .§. xvij.

illumiatis ī pticulari vltra demoniacū mutū qui etiā erat cec⁹. xp̄s q̄tuor illumiauit. De prio narrat mathe⁹ post suscitatōnem puelle filie archisinagogi. q̄ secuti sunt ihm duo ceci itinerantem. clamates miserere nri fili dauid. ⁊ venientib⁹ ad eū in domū interrogauit. qđ vultis vt faciā vobis. Cū rndissent. vt apiant oculi nri. ait ihs. creditis q̄ hoc possim facere vob. Dicentibus vtiq; dñe. ait: fm fidē vram fiat vobis. q̄ statim sunt illuminati. q̄uis mādaret occultari factū. illi tñ diuulgauerūt p totā terrā illā. ¶ Marc⁹ narrat de

quod ad alio ceco q bethsaide adduct⁹ ad ihm fuit ꝓcantib⁹ p eo. quē ihs extra vicū eduxit ⁊ expuit i oculis ei⁹ tangēdo cū manu. Et interrogante eū si aliq̄d videret. Rñdit. video hoīes sicut arbores. iterū imponēs manū sup oculos ei⁹. cepit videre. ⁊ restitut⁹ ē vt clare videret oia. Cui mā dauit in domuz ire ⁊ nemini dicere. Referunt tres euāgeliste math. mar. ⁊ lu. de ceco illumiato a dño ihu in hiericho. ꝑ mathe⁹ duos asserit fuisse. ponēs plurale p singulari ꝓpt̄ misteriū. figurans cecitatē humani generis ex primis parentibus in vtroq; sexu ⁊ in vtroq; ppl'o. marc⁹ ⁊ Lucas de vno referūt cui⁹ etiā nomē marcus expримit dicens. batinn⁹ fili⁹ thimei q̄ sedēs sec⁹ viam mēdicās. audito q ihs trāsiret. cepit clamare. miserere mei fili dauid. Cū aūt increpareť a turbis. vt taceret ml'tomagis clamabat miserere ⁊ē. stās aūt ihs iussit illū venire ad se. q̄ ꝓiecto vestimento exiliēs venit ad eū. ⁊ interrogāti hiesu. q̄d vellet. Rñdit dñe vt videā. ⁊ hiesus ad eū. Respice fides tua te saluū fecit. ⁊ cū vidit ⁊ sequebať eū. ois turba ex hoc laudauit deū. i eo q̄ dī ꝓfestim vidit ⁊ seq̄bať eū magnificās deū. tria pñt considerari circa verā ⁊ pfectā ꝙuersionē. Subita illustratio q ꝓfestim vidit deuota gr̄a actō. q magnificās deū. q̄tū ad tercīū recta ꝙuersatio: q sequbatur illū. Ista ē dr̄a inter deū ⁊ naturā in operibus suis q̄zuis ⁊ ipe de⁹ vt primū agēs etiā ipe moueat naturā ad agendū. nā natura opať non ſbito ꝑ successiue vt patz in formatōe corpoz animaliū in plātis. Sed deus opať in instāti in illis q̄ p se solus facit vt in miraculis ⁊ in iustificatione pctōris. ideo dicit confestim vidit. Nescit enī tarda molimina spūssancti gr̄a ait greg. q̄ illuminat mentē. ꝑ q; vt dicit augusti. Qui fecit te sine te. nō iustificabit te sine te. i. sine tui coopatōe. iō ad recipiendū illuminatōem debem⁹ aliq̄ ex pte nr̄a facere que fecit iste cecus illuminatus a xp̄o.

Ubi nota p ordinē. vij. ꝙcurrentia vl' disponētia ad illuminatōem pctōris p gr̄am. primuz ē vt si nō sit in via mandatoz. saltim non extra viā p obstinatōem sedeat ꝑ secus viā p opera q̄ sunt de genere bonoz exercitatōem. secūdo vt sit mendicans p suffragioz ab alijs ꝓcuratōem. sicut multi p̄cat⁹ alioz sunt curati a xp̄o ⁊ sctis ab infirmitatibus corpalibus. ita ⁊ a spūalibus vt patet in paralitico a xp̄o sanato ⁊ alijs. tercium q̄ audiat de ihesu saluatore. i. despectātibus ad saluatōnem. Sic p̄dicante Petro cecidit spūssanctus sup oēs q̄ audiebāt ⁊ illumiati sūt mēte. Act. x. quarta q̄ clamet cognoscēdo suā miscōiam p venie appetitionē. greg. in moza. Multū clamat qui multum amat. vehemēter. s. appetēdo. q̄ō postulat. q̄nto. pstrepentibus turbis socioz vel passionum ⁊ impedire volentibus nō dimittat boni ꝓtinuationē ſm illud. Et ille si pseuerauerit pulsans. surgēs dabit illi quotq̄t habet necessarios. Luc. xi. Sexto eiciat vestimentū corpis p eius mortificationem. hiero. Qui pctōr ē ⁊ quem remordet ꝓpria ꝓscia. cilitio attingať ⁊ plāgat ꝓpria delicta vl' populi. ⁊ ingrediať eccl̄iam de qua ꝓpter peccata fuerat egressus. ⁊ cubet in sacco. vt p̄teritas delitias per quas deū offenderat: vite austeritate compensēt. de peni dist. i. Qui sacerdos. Septimū vt se ꝓsentet hiesu exprimendo miseriā cecitatis peccatoz per confessionem. Sacerdos enī repr̄esentat christum. Unde in prouerbijs. Qui abscondit scelera sua non dirigeť. qui aūt confessus fuerit ⁊ reliquerit ea. inuenet gratiam ⁊ per eam illuminatur peccator.

De cecoana. §. xviij.

tiuitate a christo illuminato narrat solus Joh̄. Preteriens inquit ihesus vidit hominē cecum a natiuitate ⁊ interrogauerūt eum discipuli eius. Rabbi quis peccauit hic aut parētes eius vt cecus nasceretur. Errabant hij putantes omnē infirmitatē ꝓcedere ex peccato actuali suo vel parentum. Sed exclusit christus hanc opinionem vt non veram. ostendens nō ex illa causa natum esse cecū. sed vt manifestarentur opera dei in illo id est ad gloriam dei consequendā ex illuminatōne eius. Exinde faciēs lutum ex puluere terre et sputo liniuit super oculos eius dicens. Vade ad natatoria siloe ⁊ lauare. Quod cū fecisset. visum recepit. Spiritualiter innuēs misteriū incarnationis christi signatum in luto facto ex sputo ⁊ terra. Sputum enī signat verbum eternum procedens ex ore patris puluis est natura humana ex puluere. que quidem cōiuncta sunt. quādo verbum caro factum est. hoc ergo misteriū positum super oculos generis humani ceci a natuitate p originale. id est intellectum per fidem receptū cū lotione secuta baptismi habentis virtutē ex passione christi illuminauit eum. Ex qua illuminatione quo ad populum gentilem gens iudeoz est diuisa. pie credentibus hoc factum a deo aliquibus ex eis conuersis ad christum alijs obloquentibus de christo dicentibus non esse a deo missuz ꝑ pctōrem ⁊ legis diuine trāsgressorem. Quo aūt ad historiā. reuerso illo domū ceperūt vicini eius aspicientes inter se disceptare vtruz ne esset ille cecus q̄ solit⁹ erat certo loco sedere ad mēdicandū. q̄busdā asserentibus illū esse. alijs ꝓtradicentib⁹ q; nō ille ꝑ similis eēt ei⁹. Ille audiens ⁊ grat⁹ ad ꝓfitendū bñficiū dicebat q; ego sum ille Et interrogātibus vñ visum recepisset. rñdens. Ex lotōne facta in aqua siloe ad mandatū ihesu luto p̄⁹ imposito sup oculos eius. Ducentibus aūt illis eū in synagogā ad phariseos interrogantes eum de mō illuminatōnis dixit vt ꝓius vicinis declarauerat. Et q; sabbatuz erat illa die. ceperūt dicere ex eis. Nō ē hic hō a deo q̄ sabbatū nō custodit cū tñ hoc nō esset contra obseruātiaz sabbati. alij xo deuoti aiebāt. Quomō potest homo peccator illa signa facere. ⁊ sic erat scisma inter eos. i. diuisio opinionū de eo. Uocātes autez cecū interrogauerūt eū. quid de eo sentiret. Qui respondit. quia ꝓpheta est. Non credentes autem ei miserūt ꝑ parētibus suis interrogantes si natus esset cecus ⁊ quō vidisset. q̄ dixerunt vtiq; esse filiū eoz ⁊ cecuz natum. ꝑ se nescire de modo

illuminatõis vel a q̃.ip̃m vero de hoc interrogarent.qz etatẽ habebat. Qõ dixerũt parentes timentes nõ displicere phariseis. iaz eñ fuerat cõspiratũ vt q̃ ieſum xp̃m cõfiteret esse. ejceret de ſinagoga vt excõicatus. Iterũ ergo interroganteſ eũ de modo.querebãt quõ possent calũniare miraculũ t dicentibus illis. Da glorią deo. Nos ſcimus qz hic homo pctõr est.q.d.a deo recognosce illuminatõz nõ ab isto. Quib⁹ ille. Si peccatoz ẽ nesciо.i. nõ scio eũ esse peccatorẽ ꝑ iustũ. Et replicãtib⁹.illis. Quid fecit tibi.q.d.nũq̃d inuocauit bezebub.stomachatus ille de ouritia eoruz ait. Dixi vobis vt audistis. Quid iterũ vultis audire. Nũquid t vos vultis discipuli eius fieri.q.d. Non q̃ritis vt sciatis veritatem. t efficiamini discipuli ei⁹.ꝑ vt calũnietis miraculũ. t ideo nolo amplius explicare. Tũc maledixerũt ei dicentes. Tu cũ discipulis eius sis. nos moysi discipuli sumus. Nos scimus qz moysi locutus ẽ deus. hũc nescimus vñ sit. Quibus ait. In hoc ẽ mirabile q̃ nescitis vñ sit. t aperuit oculos meos. Scimus qz peccatores deus nõ audit.s.exaudiendo hoc dixit nõdum perfecte mente illuminatus ait Aug. Nã t peccatores de⁹ exaudit t si nõ mereãtur. Vel ſm Tho. nõ exaudit peccatores inquãtũ peccatores.i.cũ petũt illicita.secus si licita vel necessaria. Et subdit celidonus. Si non esset hic a deo non poterat facere quicq̃. Qõ audientes pharisei vt blasphemũ eiecerũt extra ſinagogaz dicentes. In peccatis natus es totus.t tu doces nos. xp̃s autem iuueniẽs eũ in templo interrogauit si crederet in filiuz dei. Interroganti illi quis esset vt crederet in eũ.rñdit. Vidisti eũ t qui tecũ loquit ipe ẽ. Et procidens adorauit eũ dicens. Credo dñe. Tũc xp̃s dixt. In iudiciuz.s.discernendi in hũc mundũ veni. vt qui nõ vident.s. gentiles ignorantes deũ videant credẽtes in xp̃m.qõ postea euenit.t q̃ vident.s.iudei vex deũ tũc colentes.ceci fiãt in perfidią lapsi. Et li vt teneꝫ consecutiue nõ causatiue.qz aduentus xp̃i nõ fuit causatiuus cecitatis iudeoz.ꝑ hoc secutum ẽ in eius aduentu ex eoz indispositõne. Cum aũt dicerẽt pharisei. Nũquid nos ceci sumus. Rñdit. si ceci essetis nõ haberetis pctñ.i.si vosipos intelligeretis esse ignari veritatis t q̃reretis ipam.nõ haberetis peccatũ vestre pfidie. Sed qz dicitis videmus.i.estimatis veritatẽ cognoscere.pctñ vr̃m manet. Pluribus quoq; alijs cecis xp̃s visum restituit. vt patet math.xi.ibi.ceci vident.tũc scz illuminati ab eo q̃ discipuli Johannis venerũt ad eum. Math.xv. dicit q cecos claudos t alios languentes ante euz positos curauit. Et post electionẽ de templo ementiũ t vendentiũ.accesserũt ad eũ ceci claudi t sanauit eos. vt scribitur Math.xxi.

De mortuis ab .§.xix.

eo resuscitatis. Et primo de filia archisinagogi qõ fuit circa principium sue p̃dicatõnis vt refert Matheus Marcus t Lucas. Matheus q̃dem breuius alij plenius. In quo etiã miraculo aliud coincidit.s.sanatio mulieris fluxũ sanguinis habentis. Loq̃nte ergo ihesu ad turbas. accessit ad eũ princeps quidã ſinagoge.cuius nomẽ ꝑm Lucam erat yairus.rogãs ihesum vt veniret ad domũ suã ad resuscitandũ filiã tũc defunctaz. Nondũ puella erat defuncta ꝑ dimiserat eã pr̃ laborãtem in extremis vt dicũt Lu.t Mar. Sed Matheus abreuiãs dixit iam defunctã. quia hoc citius euenit. Erat aũt puella vnica pr̃i t xij.ãnorũ. Cũ ergo ihesus iret cũ patre puella ad domũ eius.mulier quedam quã Ambrosius dicit fuisse marthã.q̃ fluxũ sanguinis passa erat duodecim annis t in medicos cõsumpserat oñem substantiam suam pro remedijs.nec potuerat curari.sed deterius se habebat vt dicunt Mar.t Lu.intra turbẽ associantez ihesum se iniecit q̃rens tangere vestimentũ xp̃i.cõfidens inde sanari. Cũq; tetigisset fimbriã vestimenti.i. extemã ptem versus pedes.subito curata est. Qõ sciens ihesus q̃ oia occulta nouerat.ait ſm Lu.t mar. Quis me tetigit. Cui Petrus quasi admirans ait. Preceptor turbe te oprimũt t dicis quis me tetigit.q.d. Nõ vnus sed multi hoc faciũt.t ihesus. Tetigit me aliquis. Nam ego noui virtutem ex me exijsse.t circũspiciens sup turbã vt refert marc⁹. accessit mulier illa cũ timore reuerentie ante eũ.sentiens se sanatam t narrans factum. quã ihesus cõfortauit dicens.fides tua te saluam fecit. Vade i pace. Iter aũt ꝓcq̃nte venit nuncius ad archisinagogũ q̃ diceret filia tua mõ defuncta est. vt quid vexas magistrũ.q.d. Nõ oportet. q̃ veniat ad sanandũ.qz iã mortua ẽ. Nõ credebat iste tãte virtutis esse ihesum vt suscitare posset.ihesus aũt cõfortans eũ t ad fidem animans ait. Noli timere. Crede tñ t salua erit. Demũ intrãs domum vbi iacebat puella mortua.inuenit tibicines.i.ꝓnas q̃ canebãt carmẽ lugubre ad incitandũ ꝓfites ad fletũ.qb⁹ xp̃s ait. Recedite. nõ ẽ mortua puella ꝑ dormit.qz eñ subito erat suscitãda ac si dormiret sine aliq̃ difficultate t dilatõne sanãda.ideo dixit eã dormire. Sz illi estimãtes eũ loq̃ de somno deridebanteũ . ꝓpter qõ nõ meruerũt videre miraculũ. Illis ergo electis ꝑsentibus solũ petro t iacobo t iohanne t pr̃e t mr̃e puelle.apprehendit manũ puelle dicẽs.puella surge. Et cõfestim surrexit.cui iussit dari mãducare. vt ostẽderet vere resuscitatã nõ fantastice. Et cũ mãdasset ꝰ occultũ teneri.exijt fama hui⁹ in vniuersam terram illã. Spũaliter hic notat ex xp̃i aduentu ꝙuersio populi gẽtilis.t iudaici postea. Filia igit archisinagogi ẽ plebs iudaica. cui⁹ pr̃ fuit moyses legisdatoz. q̃ cũ alijs pr̃iarchis t ꝓphetis intelligẽs ſinagogã infirmã ad mortẽ.t nõ sanãdam a peccatis nisi ꝑ impositõnem man⁹ xp̃i sup eã.i.ꝑ misteriũ incarnatõnis vbi facta est vnio vtriusq; nature quasi quidam contractus. hoc deprecabatur hoc peroptabat. Eleniente autez christo ad eam curandã exemplo t doctrina. subintrauit mulier sanguinis fluxũ patiẽs.i.gẽtilitas.cui⁹ fluxus sanguis erat pcti cõtinua ꝓpetratio. Ab his sanguinibus.s.pctõz dauid curari orabat dicẽs.

Libera me de sanguinibus deus salutis mee. infirmata autē fuerat: qñ pnella illa orta. Nata eñ quodāmō fuit sinagoga ad lucē virtutū. qñ data fuit ei lex per moysen. Et tūc infirmata gentilitas. qz ex cōparatōne virtutū q̄ exercent p precepta. ostendit infirmitas z miseria vicioz. Medici q̄bus ista q̄sierat curati fuerūt phi z poete. q̄ suis doctrinis naturalibus vel moralibus nō poterant gentilitatem a peccatis sanare. s deterius se habebat quotidie errores multiplicādo. Audiēs aūt gentilitas xp̄m z turbā aplox p̄dicantē vtutes eius. cōcepta deuotione fidei credidit se sanari. si tangeret vestimentū eius vel fimbriā. i. si imitaret cōuersatōem eius. z si nō in faciendis miraculis. saltim imitando vestigia humilitatis eius qua in terra cōuersatus ē. Nō z facies fide sanata ē z in pace mentis dimissa. interea mort puella. qz plebs iudaica ad quā sanandā xp̄us primo missus ē in mortē infidelitatis incidit. sanata gētilitate per cōuersionē ad fidē p̄nunciat tū per pphetas q̄ ipa saluāda sit. quod erit in fine seculi. tūc electis tibicinis. i. reprobatis falsis doctorib⁹ iudeoz. qui z turbā tumultuantē qui nō credunt per xp̄m sinagogā saluādā s per antixp̄m. demū tenebit manū eius. i. opera ei⁹ viuificādo per cōuersionē ad fidē. z iubet illi dare manducare. scz doctrinā euangelicā z eucharistiā quam nūc mortui emanducare nō p̄nt. Et nō oñes ex gentilitate cōuersi sanant. Nam z si multi tangāt exteriori cultu xp̄ianoz. sola tū vna z in vnitate eccie z caritatis manēs cū fide z humilitate. cōuersatiōē xp̄i imitās sanat. Ilū beda. Quicūq; ab vnitate fidei vel societate Petri quomōlibet semetipos segregant. tales nec a vinculis peccatoz absolui nec ianuaz regni celestis p̄nt ingredi. xxiiij. q. i. Et in ca. seq̄nti ait Hiero. q̄ tales. s. mali z si offerant holocausta vt videantur ieiunare. dare elemosinas. puditicia polliceri. deus eā nō acceptat. cū. s. non sunt in caritate xp̄i.

De adolescente .§.xx.

filio vidue a xp̄o resuscitato. narrat solus Lucas Dicit. n. Ibat hiesus in ciuitatē naym. z ibāt cuz eo discipuli eius z turba copiosa. Cū aūt approp inquaret porte ciuitatis. ecce defūctus efferebatur filiꝰ vnicus mris. z hec vidua erat z turba ciuitatis multa cū illa. q̄. s: associabant eā. feretruz in quo iacebat filius mortuus seq̄ntem vt moris erat. Quam videns ihesus misericordia motus sup eam dixit. Noli flere. Firmātibus aūt se portatoribus accessit ihesus. z tangēs loculū inquit. Adolescēs tibi dico surge: Et resedit q̄ erat mortuus z cepit loq̄: z dedit illuz mri. Quo viso oēs magnificabāt deū dicentes. qz propheta magnꝰ surrexit in nobis. z quia deus visitauit plebē suā Resuscitatio ista signat viuificatōem pctōris p gr̄am. z vt dicit Aug. de peni. di. i. Resuscitatꝰ in corpore viuit absente suscitatore. Nō autē sic resuscitatus in anima. Luz eñ deus vita anime sit. aīa xo vita corpis. sicut corpus viuere nō potest aīa absente ita nec aīa nisi deo p̄sente. scz per gr̄am viuere nō pōt. Mortē ergo aīa p peccatū. ꝛm illud ezech. xviij. Anima q̄ peccauerit ipa morietur. z sicut dicit Aug. de peni. di. ij. Sicut tribus gradibus q̄uenit ad peccatū: suggestione. delectatione. p̄sensu. ita z ipius peccati tres sunt dñe. in corde. i ope. i p̄suetudie tāq̄ tres mortes vna q̄si i domo vt puella. cū i corde p̄sentit libidini. i. delectatōni pcti. altera q̄si iā extra portaz plata. vt adolescēs. cū in factū p̄cedit assensio: tercia cū male p̄suetudinis q̄si mole p̄mit aimus tanq̄ i sepulcro iā fetēs vt lazar⁹. Que tria genera mortuoz dñm resuscitasse nullus q̄ euāgeliuz legit ignorat. hec ille. Itē gr̄an⁹ de pe. di. i. §. Ex his. ait tres mortuos xp̄s audiuit q̄s alijs oratibus reddidit vite. Quartū q̄ discipulo nūcāte audiuit cū. s. q̄dā dixit. dñe permitte me sepelire p̄rem z seq̄r te. math. ix. §. qz defuerūt viui q̄ peoz orarēt resuscitari nō meruit. Et signat pctm̄ per obstinatōez a q̄ nō resuscitat alios. cū ponat obstaculū gr̄e. Adolescēs igit iste signat peccantē in ope. z hoc ē deferri extra portā. Porte eñ aie sunt sensus exteriores. p q̄s p̄mittit pctā operi. vñ ppheta. Mors intrauit p portas nr̄as. Portatores extra portā sunt q̄tuor passiones de quib⁹ virgilius vt refert aug. i li. de ci. dei. Hinc cupiūt metuūt gaudētq; dolētq;. Ista inducūt ad op⁹ malū z p̄cipue adolescentes. nā vt dr̄ Gen. vj. Sensus hoīs z cūcta cogitatō p̄na sunt ad maluz ab adolescētia sua. Et. xij. q. i. dr̄. Dis etas p̄na est ad malū ab adolescētia sua. nil incerti⁹ vita adolescentiū. qō etiā pt̄z p parabolā p̄digi adolescentis. q̄ recedēs a pre p̄sumpsit oēm substantiā suā viuendo luxuriose. Luc. xv. Vel q̄tuor portitores ad sepulturā. i. p̄suetudinē inducētes malū. sunt pctōz excusatio vel defensio. ps. Non declines cor meū in vba malicie: ad excusandas excusatōnes in pctis alioz adulatio. s oleū pctōris nō impinguet caput meū. i. mens mea nō foueb̄it adulatōne. Terciū ē prauoz associatō. ps. Cū puerso puerteris. Quartū corr̄eptōis euitatio. Eccl. Ut insipiēs vitabit corr̄eptōem tē. Hi debet resurgere ad vitā gratie. iste passiones in maluz vel inductōnes debēt cessare. z hoc ē firmare se. z xp̄s verbo inspiratōnis alloqui z loculū corporis afflictōe tangere. z eccia p eo orare. vñ Amb. Fleat p te mater eccl̄esia. videat te xp̄s flentem. z dicat beati tristes. Amat vt p vno multi orent. Veniq; motus lacrimis vidue filiuz suscitauit. de peni. dis. j. Et sic resurgit.

De resuscitatōe .§.xxi.

Lazari quod fuit p̄pe tēpus passionis z insignius ceteris miraculis. narrat solus Johannes dicens. Erat q̄dā languēs nomie lazarus a bethania tē. Iste Lazarus fuit germanus Marthe z marie magdalene qui fuerunt de nobili p̄sapia ex genere iudeoz. z magnarū diuitiaz. Mā diuiso int se p̄timonio marthe in ptem suā assignatū fuit castrū bethanie. marie castrū dictū magalon vñ dicta ē magdalena. lazaro edificia mlta. z magn in hieroso limis. q̄ vacabat militie. martha

gubernatione dom⁹. maria vanitatibus pulcerrima existēs. Hos ad xp̄m deuotos ⁊ p̄cipue maria discipulā eius factam post pedes dñi lotos lacrimis suis. xp̄s diligebat ⁊ in bethania in domo marthe frequenter hospitabat. Erat eñ bethania ꝑpe hierosolimā ad. xv. stadia. i. circa duo miliaria. Est eñ stadiū octaua pars miliaris. Sm doc. Cum ergo lazarus bethanie fuisset infirmatus. sorores eius miserūt nunciū ad ihesuz. q̄ tūc erat in prouincia galilee dicentes p eū. Dñe. ecce quē amas infirmatur. Non ipe accesserūt q⁹ nō decet iuuēculas discurrere ⁊ q⁹ germanū nō liceret in infirmitate deserere. ꝫ curā eius agere. Non autem dicūt veni ⁊ sana eū ꝫ tñ insinuāt infirmitatē. sanationē dimittentes in volūtate sua. q̄ melio nouerat quid eñ expediret. sufficit amanti indicare indigentiā. Si eñ vere amabit. prouidebit. Audito his ihesus dixit nūcio. infirmitas hec nō est ad mortē. ita. s. q̄ detineat ab ea. Nā ⁊ si mors secuta ē. ita cito fuit suscitatus vt nō videret mortuus. Et hoc fuit p̄o gloria dei vt glorificet filiꝰ dei p eaz. manifestando in hoc virtutē sue diuinitatis. ex quo facto nō sibi ꝫ hoibus ē vtilitas acq̄sita. Et post verba nūcij mansit ibi duobus diebus. vt ex diuturniori detētione in morte. maius ⁊ magis appareret miraculū. Interea eñ lazarꝰ mortuus est. Post hec dixit ihesus discipulis eamus in iudeam iterū. Inde eñ recesserāt ad tempus cedendo malicie ⁊ furori iudeoꝝ. q̄ q̄sierunt eū lapidare. veritatē eis p̄dicando ⁊ vicia reꝓbendo. Cui respondērūt discipuli. Rabi. i. mgr. nūc q̄rebant iudei te lapidare. ⁊ iterꝫ vadis illuc. q.d. Noli ire ne te occidant. Nec velis nos ita orphanos relinquere. ⁊ si de te nō cures. Cuibus ihesus. Nonne duodecim hore sunt diei. q.d. dies variāt per plures horas. ⁊ in q̄libet suꝑpte homo potest mutare p̄positū suū ⁊ volūtatem vt si vna hora velit vnū. alia velit contrariū. Sic ⁊ iudei. ⁊ si voluerūt me occidere potuerūt mutare p̄positū suū. Preterea dies cōtinet horas duodecim. vt eius partes in quas partes tunc diuidebāt dies artificialis. Ego igit cū sim dies spiritualis totus luminosus. ⁊ vos duodecim apostoli. vt duodecim hore a me lumē habentes. debetis me sequi ⁊ volūtatē meā. nō ego vos. Naz qui ambulat in die. i. opatur ꝫm illuminationem meā nō offendit. i. nō peccat quia illuminatur in agendis a luce gratie ex me. Qui ambulat in nocte in absentia. s. lucis gratie offendit. id ē peccat Nam ꝫm Tho. in summa. nō potest diu stare peccator in mortali quin labat in alia peccata. q.d. sequimini me si nō vultis errare. Et si dicat quō tunc iudas hora erat illuminata. cū xp̄s appellaret euz diabolū. p̄t respōderi q⁹ aliquādo iudas fuit bonus ⁊ in lumie gratie. ⁊ si malus postea effectus. vel q⁹ loq̄retur xp̄s de mathia ei substituēdo in apostolatu. Ne aūt apostoli estimēt leuiter ⁊ sine causa vrgēti eū velle ire in iudeaz. assignat causam sui accessus dicens. Lazarus amicus noster dormit. ꝫ vado a somno excitem eū. q⁹ amicꝰ noster. Et loq̄batur de morte eius. Ideo aūt scriptura appellat mortē corporalez dormitionē. ꝫm illud ad Thessal. Nolo vos ignorare fratres de dormientibus. ⁊ patz in libris regū. ex eo q⁹ sicut dormiens post tempus surgit a somno ⁊ sine difficultate. ita ⁊ omnes in fine resurgem⁹ in q̄ nulla difficultas deo operante illud erit. Et in somnis q̄ bñ corpore ⁊ mente dispositus est habet suauia somnia ⁊ surgit fortior ⁊ pulcrior. q̄ aūt male dispositus est habet somnia terribilia affligētia euz et inde surgit fractus ⁊ turpis. Ita spūaliter qui moritur bñ dispositus. s. in gr̄a. in terra. habz pulcras visiones i patria dei ⁊ sanctoꝝ. vñ gaudeat ꝫm illud. beati mortui q̄ in dño moriūtur. Demū resurgit fortior ⁊ pulcrior. q⁹ in aīa ⁊ corpe glorificatus. qui aūt male moriē cum mortali. s. habet exinde terribiles visiones demonū ⁊ aliozꝝ malorū vñ summe cruciāt. ⁊ in fine resurget deterior. q⁹ in anima ⁊ corpore cruciatus. Apostoli aūt vt rudes intelligentes locutōnem eius de somno corpis dixerūt dñe si dormit saluus erit. q.d. somnus in graui infirmitate ē bonū signū sanatōnis. vñ p̄ ꝫ nō oportet q⁹ vadas. ihesus ergo dixit eis aperte. Lazarus mortuus ē. ⁊ gaudeo nō de malo mortis ꝫ propter vos. i. vr̄am vtilitatē q̄ sequitur. vt. s. q⁹ nō erat ibi p̄sens corpore qū mortuus est ⁊ tñ significo vobis q̄ occultū ē. credatis id ē cōfirmemini magis ac magis in fide mee diuinitatis. Eamus ergo ad eū suscitandum. tūc Tho. dixit ad socios. eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cuz eo. q.d. Nullo modo deseramus eū sed exponamus nos periculo mortis cū ipo eundo. Quid eñ volumus sꝑuiuere eo mortuo. Eunte igit ihu cū discipulis ⁊ appropinquāte bethanie. cuz hoc nūciatū foret Marthe. occurrit ei martha dicens. dñe si fuisses hic frater meus nō fuisset mortuus. Ubi eñ est fons vite. mors appropinquare non valet. Sed ⁊ nūc scio quia quecūq⁹ poposceris a deo dabit tibi deus. Non credebat eū esse deum. q⁹ deū oportet orare aliū ꝫ putabat hominez sanctissimū. Dicit ei ihesus. Resurget frater tuus. Cui martha. scio. s. per fidē q⁹ resurget in nouissimo die. q.d. Nescio si de illa vltima loq̄ris vel de p̄senti. xp̄s aūt ait. Ego sum resurrectio ⁊ vita. s. causatiue. Qui credit i me: s. diligēdo etiā si mortuus fuerit p̄ius i pctis viuet gr̄am recipiēdo et credendo in me. s. pseuerādo in gr̄a ⁊ dilectōne ⁊ nō morieꝫ in eternū. i. nō ibit ad mortē eternā. credis hoc. Cui rñdit. Etiq⁹ domīe ego credidi. ⁊c. Reuersa martha domū nūciat sorori. s. marie dicens. Magister adest ⁊ vocat te. hoc eñ videtur quod sibi mandasset. Tunc subito maria hoc audiens. que p̄ius sedebat in domo lugens sociata a multis qui venerant de hierosolimis ad cōsolandas eas de morte fratris. surrexit pergens ad ihesum. Qui autem cuz ea erant estimantes q⁹ iret ad sepulchrum Lazari ad lugendum mota affectu naturali. secuti sunt eam. Sed relicto mortuo accessit ad fontem vite dominū ihesum. qui adhuc erat extra castellum. vbi ei occurrerat martha. ⁊ ꝓcidēs ad pedes eiꝰ dixit. Dñe si fuisses hic frat meus nō fuisset mortuꝰ. Ihesus autē

videns mariã plorantem ⁊ alios cũ ea infremuit spiritu. ⁊ turbauit seipm. i. cõtristatus ẽ ⁊ ostẽdit dolorem exterius dicens. Vbi posuistis eũ. Sciebat vtiq; locũ qui scit totũ. ℔ q̃rit vt ostendat se nõ ingerere ad miracula facienda ℔ ab alijs rogatus. Et adinnuendũ q̃ peccator signatus p lazarum mortuũ deo ẽ ignotus. i. ab eo reprobatus ⁊ nõ gratus in opibus suis. Qui dixerũt. Dñe veni ⁊ vide. Et lacrimatus ẽ ihesus. tum ꝓ passione sororꝫ lazari q̃ destitute fratre dolebant. humanũ ẽ eñ flere cũ flentibus. Et modicum plora super mortuo. defecit eñ lux eius inquit sapiens. Nec reprehendũtur pie lacrime i morte hominũ p̃cipue iustorꝫ. qõ ⁊ fecerũt mulieres. seq̃ntes hiesum ad crucem. Et ambrosius fleuisse a mꝛe legit audita morte alicuius iusti. tũ q; eũ p̃cessisset ad requiẽ: tũ q; difficile est tales repire ꝑ illis. Sed inuehit Ciprianus acriter cõtra inordinate lugentes vel ex desperatõe q̃si tales ex toto amittant. xiij. q. ij. q̃prepostex. Sed nõ minus fleuit xp̃s ꝓ passione lazari. q̃ de loco tuto erat reuocandus ad miserias ⁊ pricula mũdi. vt dr. xiij. q. ij. Qui diuina. hũc autẽ fletum q̃dã interp̃tati sunt ex dilectiõe p̃cessisse. alij ex simulatõe: dicentes. non poterat hic q̃ aperuit oculos ceci nati facere vt nõ moreretur. Ihesus aũt tristiciam ostendẽs venit ad monumentũ in spelũca factuꝫ. vbi lapis ad os eius positus erat. ⁊ dixit ihesus. Tollite lapidẽ. Poterat vtiq; ⁊ lapide reserato de sepulcro illũ educere q̃ ꝑ otuit ⁊ resuscitare: ℔ ad auferendas calumnias iudeorꝫ circa miraculũ fecit aperiri sepulcrũ Nam si nõ fuisset aptũ. forte dixissent q̃ non esset ille verus lazarus ℔ corpus fantasticũ ope diaboli ꝓcuratũ. ⁊ q̃ corpus ꝓprium lazari eẽt in sepulcro. Ut ergo aspicere possint ⁊ pri⁹ ibi corpus eẽ in sepulcro ⁊ resuscitationẽ ibi nõ remãsisse. ideo voluit aperiri. Martha xo tũc ait. Dñe iam fetet quadriduanus eñ ẽ. Quadriduan⁹ põt dici peccator mortuus in peccato. q; cõtra q̃tuor leges luminosas facit cõtra legẽ. s. naturalẽ. cõtra legem decalogi. cõtra legẽ euangelicã. ⁊ cõtra legẽ hũanam. Fetet aũt p malaꝫ famã prauorꝫ opeꝝ. Qui xp̃s dixit. Nonne dixi tibi q; si credideris. videbis gloriã dei. i. resuscitationem fratris. vñ manifestabit gloria dei. i. virtus diuinitatis. Sublato igit lapide hiesus eleuatis oculis ad celũ ait. pater gratias ago tibi tẽ. Postq; clamauit voce magna Lazare veni foras. Multa fecit ihesus in hui⁹ resuscitatione. Cõtristatus ẽ. lacrimas fudit. gr̃as egit. clamauit. oñdens q̃ multa oportet facere ad resurgendũ a peccato p̃cipue cõsuetudis cũ ꝓsuetudo dicit p̃bus sit q̃si altera natura. ⁊ cõfestim exijt lazarus resuscitatus ligatis manus ⁊ pedes istis. i. ⁊ fascijs ⁊ facies ei⁹ sudario coopta Et xp̃c ait discipulis. Soluite ⁊ sinite abire. Et sic ex incessu oñes poterãt p̃cipere vere resuscitatũ.

¶ Vbi nota qõ ait Greg. in registro. Tũc vera ẽ p̃sidentis absolutio q̃ interni seq̃tur arbitriũ iudicis Qõ bñ quadriduani mortui resuscitatio illa significat. q; s. dñs Lazarũ suscitauit ⁊ viuificauit dicẽs. Lazare veni foras. postea viu⁹ egressus de sepulchro a discipulis est solutus. xi. q. iij. Item Augustinus Lazarum resuscitatum solue dum obtulit discipulis. per hoc ostendens potestatem soluendi concessam esse sacerdotibus. de pen. dist. i. Quem penitet. Sic ergo peccator quicũq; resuscitat per contritionem. soluitur per confessionem: in absolutione vadat p satisfactõez

Narrãturet .§. xxij.

alia miracula saluatoris ab euangelistis licet minora predictis videantur. Referente eñ luca solum. Cum ingrederetur ihesus quoddam castellum occurrerunt ei decem viri leprosi. qui clamauerunt a longe. Ihesu p̃ceptor miserere nostri. Quos vt vidit dixit. Ite ⁊ ostendite vos sacerdotibus. Eũtibus autem in via mundati sunt. E quibus vnus solus qui erat samaritanus mũdatus reuersus est cũ magna voce gratias agẽs. dixit autem hiesus. Nonne decem mundati sunt. ⁊ nouem vbi sunt. non est inuẽtus qui rediret ⁊ daret gloriam deo nisi hic alienigena. Cui ait. Surge fides tua te saluũ fecit. ¶ Castrum est mũdus in quod ingressus dei filius per incarnationẽ. decem viri leprosi occurrunt. id est homines infecti peccatis ⁊ erroribus. decem dicũtur. quia transgressores decem p̃ceptorum ⁊ cõtradictores veritati fidei. sicut eñ lepra est infectiua aliorum. et corpus leprosi habet aliquã partem infectaz alã sanam. ita heresis vt dicit Beda habet vera immixta falsis. ⁊ alios inficit. propter quod sicut ex lege separabãtur a ceteris. ita hereticꝰ separãtur ab ecclesia ⁊ a cõmunione fidelium ⁊ mali etiã cũ sunt notorij. sed cum recognoscũt errorem suum. ⁊ peccata postulantes misericordiam. docet xp̃s modũ mundationis. vt. s. ostendant se sacerdotibus. recõciliẽt se eccie. ⁊ pctõres oñdant se p confessionẽ sacerdotib⁹. vñ Aug. sup illud xp̃i. Ite ⁊ ostendite vos sacerdotibus ait. Qui p vos peccastis. p vos erubescatis ꝓfitendo pctã. nõ p alios vel litteras significando. de peni. di. i. Quem penitet. Dñ aũt q̃s hoc ꝓponit iam mũdat q̃ ad deũ a lepra peccati. sed aliq̃ recepta remissione vt ingrati sequũtur ꝓpria cõmoda ⁊ hiesum nõ req̃rũt. ℔ iusti ⁊ electi q̃ significãtur p vnũ. q; in vnitate fidei ⁊ dilectõnis p̃manẽt. ⁊ samaritanũ qui interp̃tatur custos. quia. s. custodiũt seipsos ⁊ dei mãdata recognoscentes gratiam dei. hiesum req̃runt ⁊ magnificant. ⁊ hic laudat a xp̃o. alij vt ingrati declarãtur ⁊ reprobãtur. Quod innuit dñ dicitur: Nouem vbi sunt. q. nesciant q; non pertingũt ad numerum decalogi p̃ obseruatõez eius

¶ Idem lucas scribit de quadã muliere inclinata seu curua ita vt non posset sursum aspicere. dicente ei hiesu. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. subito erecta est imposta sibi manu. Qõ archisinagogus indignãs argueret dicens q̃ venirẽt alijs diebus non in sabbato ad curam habẽdam. Ihesus cõfutauit reprehensionem suam vt ineptam. cum curarẽt a periculis in sabbatis animalia eoꝝ bruta. vñ mlto magis licite potuit illa mulier sanari i die sabbati a vinclo infirmitatis quã

dyabolus tenuerat alligatā .xviij. ānis .ex q̄ iuit q̄ ope diaboli inducta erat illa curuitas. Ista mulier signat hūnā naturā quā pōdus terrene solicitudinis p̄mebat. nec ad supna aspiciebāt. q̄ solis his q̄ inferius sunt itendebat. xlix. dis. Hinc etenī Vel aiam peccatricē. Sz curata ē manu xp̄i. id ē gra tangēte mentē ab huius curuitate instigationē diaboli p̄curata. ¶ Matheus t Marcus dicunt q̄ seq̄nti die post diē palmarū ihūs a bethania veniēs hierosolimā cum esuriret accessit ad ficū q̄ erat in via folia tm̄ hūtem si forte fructuz ibi inueniret. t quia nō inuenit nō. n. erat tp̄us ficuū maledixit dicens. Nunq̄ ex te fructus nascatur. Quo dicto subito aruit. Et mirantibus discipulis dixit ihūs. si habueritis fidem: quecunq̄ orabitis fiet vobis. In quo oñditur xp̄m esurire. id ē desiderare fructū bonox operū in nobis t in populo iudeox si forte oñderit libex arbitriū. q̄ nō erat tēpus fructuū innuit dei p̄scientiā infallibilē q̄ tamē libertatē nr̄am non tollit. Cū ergo xp̄s nō inuenit in nobis nisi folia verbox nō fructus operū. maledicit demū reprobans. vñ ex toto a gratia arefit vt amplius fructū ferre nō valeat. t populū iudeox in folijs legaliū quiescentē sine fructu fidei reprobauit Gra. xxiij. q. iij. nabuchodonosox. ꝯ. post. ca. de tyrijs t sidonys dicit. Sed in his oñibus vicia nostra mentis humane ascribūtur arbitrio. q̄ diuina clemētia ī electis misericorditer vertit ad bonū in damnādis iuste relinquit ad malū. hec ille. Pietas fidei hoc credere debet nō discutere. ¶ De ydropico sanato narrat Lucas q̄ ihesus ingressus die sabbati ī domū cuiusdam pharisei ad manducandū. cū quidā ydropicus ante eū fuisset oblatus. interrogauit obseruāteseum. Si liceret in sabbato curare. Et cum tacerent apprehensum sanauit declarando hoc licere. cum t ip̄i sabbato curarent bruta. Et reprehēdit eos vel admonuit de ambitione t superbia vitanda signata in ydropico illo t etiam auaricia. ¶ De statere id ē certa moneta puta grossum vel bonoñ. inuento miraculose in ore piscis a Petro. Dicit Matheus. q̄ cū post trāsfigurationē suam xp̄s venisset capharnaū. accesserūt ad petrū qui didragma accipiebāt. i. certam pecuniā p̄ pedagio transitus. Et dixerūt ei. mgr̄ vester nō soluit didragma. Qui rñdit etiā. i. ita est. Et cū intrassz domū. p̄uenit eum ihesus. t dixit simon quid tibi videtur reges terre a quibus accipiūt tributuz vel censum. a filijs suis an ab alienis. Et respondente petro ab alienis. ait ihūs. Ergo liberi sunt filij. Ut aūt nō scandalizemus eos vade ad mare t mitte hamū t eū piscē qui p̄imū ascenderit tolle. t aperto ore eius inuenies staterem. sumens illum da eis p̄ me t te. Ubi nota q̄ ait Ambro. xi. q. i. Magnū t speciale documentuz ē quo xp̄iani viri potestatibus sublimioribus docētur debere esse subiecti. ne quis cōstitutōnē terreni regis putet esse soluendā. s. iustam. si eñ censum filius dei soluit. quis tu tantus es qui putas nō esse soluendum. Ubi dicit gto. q̄ tributū vel cēsus est signū subiectionis nō tm̄ plena p̄batio. extra de p̄uil.

Recepimus. Et q̄ xp̄s nemini erat subiectus. cū sine peccato esset t summus omniū. nō ex debito soluit s̄ ad tollendū scandalū. vñ petro dixit. Ut aūt nō scandalisemus eos vade. tc̄. Ubi Gregori. q. iij. Inter verba ait. vocandi sunt t ipsi detractores t scandalisati ex ignorātia. s. t trāquille ad monēdi. eisq̄ satisfieri oibus modis debz. q̄ dñs ait ne scandalizem⁹ eos tc̄. vt dictū ē. Si aūt sibi satisfieri ex veritate noluerint: habes ꝯsolationē quā in euāgelio aspicias. s. Matth. xv. Sinite illos. s. scandalisari. Ceci sunt tc̄. Notandū etiā vt dr̄. xxij. q. viij. Tributū. q̄ petrus nō ē iussus dare totū piscē vel caput eius. q̄ nō eccia debet dari impatori. nō pōtificalis apex q̄ more capitis ecclesie p̄sidet subijci regib⁹ pōt. s̄ iussus ē dare statere inuentū in ore piscis. q̄ de exterioribus reb⁹ eccie q̄ cūctis apparēt tributū reddit eccia. qō antiq̄tus ꝯstitutū ē p̄ pace t q̄ete. q̄ nos tueri t defensare debēt hec ibi. Et sic vt dicit ibi glo. Nō in signū subiectionis eccia dat tributum regibus vt accidit in laicis. cū eccia nō sit eis subiecta. s̄ ī subsidiū t causam tuitionis. Ergo nō ē dandū eis si nō defendāt. Et dandū dicit de exterioribus. id ē nō de rebus eccie q̄ sunt dño dedicate. s̄ de eis q̄ aduenīūt eis cum tali honore. s. tributi soluendi. ¶ Non sunt obmittēda miracula q̄ fecit tp̄e passionis. Nā cū venientibus turbis ad capiendum eū. ihū interrogante quē q̄rerent. Et ip̄is rñdentibus ihesum nazarenū. cū dixisset ego sum. cecidерunt omnes cuz ductore suo iuda retro p̄strati in terrā t iussu suo surrexerūt. vt ostenderet non sibi deficere virtutē euadendi t eos ꝯterendi. t ad innuendū q̄ ex sua p̄fidia darētur in reprobū sensum. ¶ Auriculā quoq̄ abscisam a petro dextrā seruo pontificis capiti restituit vt scribit Lucas. Ubi nota qō ait Ambrosius. xxiij. q. i. Si petr⁹ volens percussit aurē. docuit q̄ aurem in spū habere nō deberent. s. iudei quā misterio non habebant. s. fidem. Sed bonus dñs t ip̄i refundit auditū s̄m prophetica dicta. demonstrans t ip̄os si cōuertant posse sanari. q̄ in passione xp̄i vulnerati sunt. eo q̄ oīe peccatū in passione xp̄i abluat. Tollit ergo petrus aurē. Quare petrus. q̄ ipse est qui claues regni celox accepit. Ille cōdēnat q̄ t absoluit. t infra. Caueamus ne alicui tollat auricula dum legitur passio xp̄i. si ad diuinitatē ei⁹ referimus infirmitatem corporee passionis. exciditur auricula t exciditur a petro. qui non ē passus xp̄m prophetam extimari. s̄ dei filiuz docuit. hec ille. ¶ Sed ī morte eius sol obscuratus ē. petre scisse. velū templi diuisum. t monumentis aptis in resurrectione sua multa corpora surrexerūt ad nūciandū multis veritatē misterij. Sol enim intelligentie obscuratur in tanta dedignatōe xp̄i. corda dura vt Centurionis t aliorum scissa sunt ad compunctionem. Velum cerimonialiū ablatuz. vt pateant misteria occulta. t innumeri mortui peccatis surrexerūt ad vitaz spūs. ¶ Cōnectimus miraculuz q̄ piscatorib⁹ ydiotis s̄bito dedit pitiā p̄dicādi. ptātem miracula faciēdi. Et qō est oīn maxim ī vltia cena scip̄m dedit ī cibū ī sacro.

De aqua cõuersa in vinũ in nuptijs. filio regu li ⁊ socru petri a febribus liberatis. Seruo centu rionis ⁊ in lecto oblata paaliticis ⁊ lãguido in pi scina sanatis. ac etiã habente manũ aridaz. de tẽ pestate maris bis sedata. ⁊ ambulatõne eius sup aquas ⁊ petri. ⁊ panibus cũ piscibus bis multipli catis. dictũ est supza. Hec fuit absqz miraculo q̃ volentibus eũ de monte p̃cipitare et alia vice la pidare exiuit illesus de medio eorum. Et q̃ eiecit de templo bis vendentes ⁊ emẽtes tanta auctori tate. vt auderet cõtraire nullus. Et hoc de pticu lariter narratis. Nam vt dr̃ Johan. vlti. Multa alia signa fecit ihus q̃ nõ sunt scripta. Et Crisost. dicit q̃ sunt pelagus immensum miracula eius.

Capitulum. ij.

De doctrina christi

per parabolas. Et primo de parabolis agroꝝ seminatoꝝ ⁊ vineaꝝ. Et dicũt Matheus ⁊ Marcus. q̃ locutus est turbis ihus multa in pabolis: ⁊ sine pabolis nõ loq̃batur eis. Quod videt intelligendũ vt in pluribus. ⁊ hoc vt impleretur qd̃ dictũ est per prophetam. scz dauid. Aperiam in parabolis os meũ. eructabo abscondita a constitutione mũdi. Parabola autem dicit similitudo. quo verbo vtitur Lucas ⁊ ponitur similitudo eius qd̃ vel fuit vel saltim fieri potuit. fm illud phi in li. ethicoꝝ. Exempla ponim⁹ non vt ita sint: sed vt sentiãt addiscentes. i. intelligant manuductione taliũ exemploꝝ ⁊ similitudinũ. Et dicit hiero. q̃ morale est palestinis in illis. s. partibus vbi p̃dicabat ihesus. i. de more eorum ad omnẽ sermonẽ inducere similitudinez vt quod teneri sententia nõ potest. saltim similitudine teneat. Vbi inuitur q̃ turbis p̃dicando freqñtanda sunt exempla vt intelligant. ⁊ cõformãdus est moribus patrie in materia ad vtilitatẽ. Et vt refert Matheus loq̃batur ihesus ista in naui cula manens iuxta littus maris. vbi turbe stabant ad audiendũ. terram enim. i. affectuz terrenoꝝ dimittere debet qui p̃dicat ⁊ a compressatione hominũ segregari non turbis immisceri. Exijt ait ihus qui seminat seminare semẽ suũ. quã pabolã notant. Matheus Marcus ⁊ Lucas ⁊ satis concordant. Et ponitur terra que seminat sub q̃druplici differẽtia. s. lutosa. petrosa. spinosa: ⁊ fructuosa. quod potest accidere i vno agro quo ad diuersas partes eius. Solũ autẽ in illa quarta pte secutus est fructus perfect⁹. ⁊ cũ varietate scilicet tricesimi sexagesimi ⁊ centesimi fm diuersitatem. bonitatis partiuz illius terre. Iste ergo q̃ exijt de domo celesti est principaliter dei filius. qui ait Joh. x vi. Exiui a patre ⁊ veni in mũdum. s. p incarnationem. non deserendo cũ patre substantie vnionem. Venit aũt ad seminandũ verbũ veritatis. Ego. ait ipe Johannis. xviij. ca. ad hoc veni in mũdum vt testimoniũ perhibeam veritati. Et hec est semen suũ. quia ipe veritas est ⁊ quicunqz in veteri vel nouo testamẽto predicauit vel predicat veritatẽ. xp̃s est principium seu principalis sator. vnde ipse ait Luce. x. Qui vos audit me audit p̃dicator aũt est quasi cophinus seu saccus quo vtitur sator in semin ãdo. vnde Augus. Ego quid sum nisi cophinus seminantis. Ipe xp̃us dignatus est in me ponere semen quod spargo vobis. Nolite attendere ad vtilitatẽ cophini sed ad nobilitatem seminatoris. Debet aũt prelatus ecclesie seruare illud Apostoli. ij. ad Thimo. iij. predica verbũ. Insta oportune importune. vbi Gregorius. Dicturus importune p̃misit opportune. quia apud auditoris mentẽ ipe sua vtilitate sedstruit. si habere importunitas opportunitatez nescit. dist. xliij. Sit rector. Et Nicolaus papa dicit dispensatio celestis seminis nobis cõmissa est. ve si nõ sparserimus ve si tacuerimus. dis. ea. Quante aũt nobilitatis ⁊ vtilitatis sit semen verbi dei. ostenditidem Augusti. i. q. i. Interrogo vos fratres ⁊ sorores. quid vobis maius videtur verbũ dei. vel corp⁹ xp̃i. Si vere vultis respondere hoc debetis dicere. non est minus verbũ dei q̃ corp⁹ xp̃i. Et ideo quanta sollicitudine cauemus quando corpus xp̃i ministramus vt nihil de manibus nostris in terram cadat. de ipo tanta sollicitudie obseruemus. ne verbum xp̃i qd̃ nobis erogat dũ aliud cogitamus. aut loquimur aliquid de corde puro depereat. Et vt dicit glo: quãtũ ad effectuz non solũ non minus sed maius. quia p verbũ predicatũ conuertũtur homines non p eucharistiaz. Ager seminatus est mũdus seu collectio auditorum que est sub quadruplici differentia. Aliqui em̃ sunt dediti lasciuie ⁊ curiositati. cũtes ad p̃dications ad videndũ mulieres vel audiendũ aliquid curiosum. Hij sunt terra lutosa que est secus viam. que calcatur a transeũtib⁹ p semitas agrorum tempore pluuie. Sic mens horum calcatur cogitationibus frequentibus ⁊ vanitatibus varijs. Hij ergo audientes quia mentem habent ad alia. veniunt volucres celi. i. demones in aere discurrẽtes ⁊ rapiũt v̄bũ ō corde eoꝝ. qz ⁊ si audiũt verbuz. diabolus operatur vt non intelligat vel menti teneatur. Secũdi sunt duri ⁊ aridi p superbiam ⁊ insensibilitatem. signati per terram petrosam qui ⁊ si audiũt predicationes ⁊ mente retmeant ⁊ ceperint extra ad opera procedere bona. tñ quia non habent ad sufficientiã terram humilitatis ⁊ humorem gre. supueniente calore magne tribulationis vel temptationis deficiũt a bono proposito ⁊ virtutuz pseuerantia. ⁊ arefiũt a gratia. vñ nõ referũt fructũ salutis eterne. qz nõ q̃ incepe rit sed q̃ pseuerauerit vsqz in finez hic saluus erit ait xp̃s. Tercij sunt cupidi signati p spinosaz. nã ista tpalia bona ⁊si videant delectare. vere tñ vt spine pũgunt mẽtẽ ptinuis sollicitudibus ⁊ cum vsqz ad sanguis effusionẽ. i. pctõꝝ opatõem. propter auaritiã em̃ fiũt furta. fraudes: vsure. ⁊ alia. Hij igit audientes predicatões aliqñ ꝓpũgũt. ponũt se facere fruct⁹ dignos pñie. inchoãdo ieiunijs elemosinis ꝓfessionib⁹ ⁊ hmõi. ꝑ exortẽ spine cupiditatũ ita crescũt vt suffocent bonũ ꝓpositũ. nec restituãt male ablata. ꝑ ⁊ alia male acq̃rant. Quarti sunt bñ dispositi q̃ audiẽtes deuote capientes semẽ. i. bonũ ꝓpositũ hũiliatõe. retinẽ-

tes ruminationē accedēte pluuia' cōpunctōne sue
queniente radio solari gre. illuminatōe vtiq; fru
ctū affert. Et qō fructū salutis ꝓsequntur. hoc ap
paret vt p signū in patientia quā hñt in tribula
tionibus ꝛ temptationibus. Sed fm bonitatem
dispositionis fructū refert plus ꝛ minus. Ubi ma
theus ꝛ marcus addūt q; Lucas tacuit. q; aliud
trigesimū. aliud sexagesimū. aliud centesimum.
Ubi designat triplex status bonoꝝ cōiugalis. q;
bonus ē seruando q; audit ꝛ patiētiā habet. huic
rndet fructus tricesimus. q; numerus positus ad
manus ondit copulā cōiugalē. cū in designando
copulent duo digiti. Et qz cōponit ex trib⁹ ꝛ de
cem. innuit obseruantiā decē mandatoꝝ i fide tri
nitatis. Secūdus est status vidualis. q; continen
ter viuendo ꝛ patienter cū pfectiori obseruantia
mandatorū ꝛ fide meliori ē ceteris parib⁹. Unde
reddit fructū sexagesimū q; ē in duplo maior pri
ori ꝛ imponendo ipsuz ad manus qz digitus ꝑmit
alīū. designat oppressionē ꝛ afflictionē talis stat⁹
Tercius ē status virginalis. q; pfectissimus ē. vñ
ponit hic nūerus fm algorismū ad manū dextrā
nō sinistrā vt alij iferiores numeri. qz in carne p/
ter carnē viuere qō ē virginū. angelicū ē nō hūa
nū ait Hieron. Status aūt angeloꝝ. i. patrie cele
stis signat per dexterā. Hic ergo fructū vberiorē
reddit meriti ꝛ ꝑmij. si tū vt decet teneat. Post
q; aūt xps dixit ꝓabolam turbis clamauit. Qui
habet aures audiendi audiat. Clamauit autē. qz
aliqñ ꝑdicatori clamandū ē voce. fm materiam:
Semp aūt clamadū ē mente. i. desiderio. nō lau
dis ꝛ lucri. ꝑ cōuersionis aīarum. Et vult dicere.
Qui audit aure corpis. audiat ꝛ aure cordis. scz
spūaliter intelligendo ꝛ faciēdo. Et vt refert ma
theus interrogauerūt discipuli. Quare loqueris
in ꝓabolis. s. nō exponens: edissere saltim nobis
pabolā istam. Et hoc dixerūt. xij. apostoli cū eēt
singularis. i. solus cū eis. q̄bus xps assignās cau
sam dixit. Uobis datū ē nosse misteriū regni dei.
id ē secreta scripturaꝝ ꝛ ecclesie. ceteris aūt in pa
rabolis. i. supnaturaliter tñ nō intimo gustu cete
ris. i. sepatis ab vnitate ꝛ virtute vra. vt viden
tes nō videāt. ꝛ audientes nō intelligāt. ne quā
do conuertant ꝛ sanent pctā eoꝝ vt dicit Abar/
cus Ui. vt teneat ꝓsecutiue nō causatiue. Non. n.
xps loq̄batur in parabolis. ad obscurandū men
tem eoꝝ: ꝑ ex locutione xpi hoc seq̄batur. ex indi
spositōne eoꝝ. vt. s. audientes aure nō audirent.
opē illud faciendo: ꝛ videntes. i. intelligētes su/
perficialiter nō viderēt spūaliter. Et sic implet ꝓ/
phetia ysaie quā inducit matheus dicentis. audi
tu audietis et nō intelligetis. vidētes videbitis.
ꝛ nō videbitis ꝛc. Et aplūs exposuit predictam
pabolā. Ubi nota q; nou oībus oīa predicāda
sunt. ꝑ rudibns grossioꝝ: spūalibus pfectioꝝ. de
hoc. viij. q. i. Oportet eū.

Aliam parabolam §. i.

de bono semine ꝛ zizanijs. solus matheus narrat
xpm post ꝑdictā iutulisse dicens. Simile ē regnū
celoꝝ homini pfamilias. q; seminauit bonum se
men in agro suo. Cum aūt dormirēt hoies venit
inimicus supseminauit zizania i medio tritici. Et
cū ortū esset triticū. apparuerūt ꝛ zizania orta cū
eis. Interrogantibus aūt seruis dñm suū ꝛ dicen
tibus. Dñe nōne bonū semē seminasti i agro tuo.
vñ ergo habet zizania. Rndit dñs. Inimicus ho
mo hoc fecit. illiq; seruis dicētibus. vis imus et
colligimus ea. Rndit nō. ne forte euellentes ziza
nia eradicetis cū eis ꝛ triticū. Sed sinite vtrūq;
crescere vsq; ad messem. ꝛ tunc dicā messoribus.
Colligite primū zizania in fasciculos ad cōburen
dū triticū aūt ꝓgregate in horreū meū. Istā autē
exposuit postea discipulis in domo: q; primo dici
tur. Simile ē regnū celoꝝ homini pfamilias ꝛē
sic intelligit. Qō fit in ecclesia q̄ dicit regnū celo
rū. simile ē huic q; narrat in ista similitudie. ho
mo aūt iste ē deus pr omnis familie celestis terre
stris ꝛ infernalis p creationem. Ager suus vt ipse
xps exposuit ē mūdus. ꝛ inimicus eius ē diabol⁹
q; dicitur hō. qz rōnalis seu itellectualis vt homo
Serui pfamilias q; habitāt secū in domo eccie
sancti viri. Tempus. messis finis ē mūdi. Restat
videre de bono semine. ꝛ q; bonū semē pōt expo
ni triplr. ꝛ sic triplex genus zizanioꝝ p ꝓtrarium.
Est eñ semē bonū ex doctrine veritate. Est semē
bonū ex iure virtuositate. Est semen bonū ex ec/
clesie sanctitate. Super primū seminatū ē zizania
falsitatis. sup secūdū satū est zizania viciositatis.
sup terciū sparsum ē zizania maloꝝ vniuersitatis
ꝛ hec ad Roñ. Sed xps videt exponere fm vlti
mam acceptationē respectū tñ prime ꝛ secūde ac
ceptionis. Deus ergo in agro mūdi posuit bonū
semen bonos hoies: bonos fm naturā ꝛ gram/q;
primis parētibus infudit. ꝛ similiter in celo empi
reo bonos angelos posuit. Et licet p originale' su
perseminauit diabolus temptatōne primoꝝ parē
tum zizania: tñ' deus purgans illud p diuersa re/
media in ecclesia sua posuit bonos per gram infu
sam. vt patz in abel ꝛ alijs descendentibus ab eo
sanctis viris. Dyabolus vo superseminauit ziza
nia. i. hoies malos suggerēdo. s. maliciam' aliqb⁹
nō cogēdo ad malū. q; mali eēnt int bonos: sicut
chaym cū descendētibus ab eo. Et sic inter filios
Noe bonos Sem ꝛ Japhet zizania cham inuen
tus ē. In domo abrahe cū bono semie ysaac inuē
tus ē vt zizania ysmahel. In familia ysaac vt bo
nū semē fuit iacob. vt zizania esau. in filijs dauid
vt bonū semē salomō ꝛ nathā: vt zizania amon ꝛ
absalon. Post trāsmigratōem babilonis vt bonū
semē mathatias cū filijs suis. vt zizania menela
us iason ꝛ alij. In scola xpi vt bonū semen ceteri
apli. vt zizania iudas scharioth. In eccia primiti
ua discipuli aplōꝝ ꝛ sex diaconi. septim⁹. vt ziza/
nia fuit Nicolaus. Accidit' autē aliqñ ista mixtu
ra ex dormitōe hoīm. i. negligētia plātoꝝ ꝛ recto
rū. nō punientiū crimia. Simul igit oriūtur ꝛ cre
scūt triticū bonū semē ꝛ zizania qō dr loliū. simul
boni cū malis. Seruos aūt pfamilias inter
rogare vñ sunt zizania i agro cū bonū semē semi
nauerit. Et q̄rere ab eo si placet zizania extirpari
est bonos viros in eccia mirari de tali mixtura in

ecclesia cū de⁹ ipe ⁊ bonos oēs ⁊ oia bona para/
uerit ꝑ salute oim sacra documēta ⁊ hmōi. ac de
siderare si deo placeret q mali exterminarent ne
nocerent bonis. Dz nō vult hoc de⁹ imo ꝓmittit
vsqz ad messem. i. finē mūdi istā mixturā malorū
cū bonis. ⁊ hoc ne euellat triticū cū zizania. Naz
aliq ꝑ aliq tpe sunt zizania qui postea efficiūtur
optimū triticū. vt saluus factus postea Paulus
vas electionis. Si ergo tales cum sunt mali ꝑ po
stea boni futuri de mūdo euocarēt. cum sunt ziza
nia. eradicaret cum eis ⁊ triticū. s. qō sunt futuri
postea. Secūda rō ē. q⁹ talis zizania aliqū habet
potentiā secularē ⁊ seqlā. ⁊ si eccia vellet extirpa/
re. i. punire ⁊ separe per sententias. eradicaret ⁊
triticū q⁹ illi malignarent contra bonos. ⁊ multa
mala corpi ⁊ anime possent ꝓcurare. Et hoc no/
tat Aug. xxiij. q. iij. Nō pōt esse. ⁊ dis. l. Vlt cōsti
tueret. Tercia rō est: q⁹ mali suis moribus malis
sunt ad exercitiū bonoꝝ vt augeatur in eis patiē
tia. Vñ Greg. vij. q. i. §. penul. Ferrū nostre mē/
tis ad acumē nō ꝑt pertingere vtutis. nisi cū era
serit lima aliene ꝓuitatis. Abel esse nescit quez
chaym malicia nō exercet. Et sic ablatis zizaniis
eradicaret ⁊ triticū. ꝙtuz ad eius ꝓfectū. Quar
ta rō est. q⁹ si vellent boni se separe a zizaniis. id
ē malis. q. s. tollerarent ab eccia. i. detestationem
vicioꝝ illoꝝ. seqretur in eis scisma. Et sic ī tali se/
paratione euellerēt ⁊ triticū. q⁹ ipi boni efficerēt
mali diuisi ab vnitate eccie. vt docet augu. xxiij.
q. iij. dicens sup Johannē. Quid voluit dns nr
hiesus xps admonere eccīam suā. fratres charis/
simi. qñ vnū ꝓditū inter duodecim habere volu/
it: nisi vt malos toleremus ne corpus xpi diuida
mus. Qō ergo dicit dns per prophetā seruis su/
is. Recedite inde. s. a malis hominib⁹. exite ⁊ im/
mūdū ne tetigeritis. exponit aug. nō ē intelligen
dū de separatōne quo ad cōmunionē maloꝝ quz
tolerant. nec per censuras ejciūtur. ꝑ vt ipe expo
nit. xxiij. q. iij. Recedite immūdū nō tangere. est
nō cōsentire peccatis alioꝝ cū quib⁹ ꝙuersamur.
Exire de medio babilonis. ē facere qō ptinet ad
correptionē illoꝝ quātum ꝓ vniuscuiusqz gradu
atqz persona salua pace fieri pōt. Et recedere po
test intelligi ꝙtū ad domesticā conuersatōem cū
talibus. ⁊ hoc cū quis est infirmus mente. iuxta il
lud. Luz puerso ꝓuerteris. ad hoc etiā qō ait idē
Aug. dicens. Quātus arrogantie tumor ē quan
ta humanitatis ⁊ leuitatis obliuio. ⁊ arrogantie
quanta iactatio. vt quis se posse facere credat qō
nec apostolis cōcessit dns. vt zizania videlicet se
putet posse a frumento discernere. xxiij. q. iij. qn
tus. Et nota q⁹ per hoc nō tollit qn mali fideles
iustis de causis valeāt excōmunicari ⁊ sic separa
ri a fidelibus. q⁹ excōmunicatio non fit ad eradi/
cationē. s. salutis. sed cōuersionem. vñ pulcre in/
quit vrbanus papa. Notandū q⁹ quidā dicūt cō
tra euangelicā parabolam nos facere vbi de ziza
niis nō eradicandis dns ꝓcepit. cū aliquos ex
cōmunicatione dignos excōmunicationi subijci/
mus. Et aiūt hoc etiā sanctū Augustinū cōtradi
cere eo loco vbi ait. q⁹ nō est ꝑcidenda zizania. fe/
rendi sunt mali non abijciendi. Quibus hoc ꝓ/
mū respondendū est. Si heretici ⁊ mali excōmu
nicandi nō sunt. quare ipe sanctus pater Augusti
nus cuz legatis sancte romane eccie. ⁊ cū sanctis
episcopis suis Pelagium ⁊ celestinum nouaz he
resim in ecclesia introducentes excōmunicauit. ⁊
ab ecclesia dei sepauit. ⁊ similiter donatistas. idē
ipe dominus q⁹ parabolice hic enarrat. scz de ziza
niis. aperte alibi excōmunicationem fieri iubet. q⁹
vero corrigitur ab eccia ⁊ non obedit sit tibi sicut
ethnicus ⁊ publican⁹. vñ apparet liquido aliud
esse excōmunicationē aliud eradicationem. Qui
excōmunicat ad hoc excōmunicat vt spūs eius
saluus fiat. Et sic excōicatio disciplina ē non era
dicatio. hec ille. xxiij. q. iij. Notandū. Non ergo
eradicatur. q⁹ ecclesia nō intendit simplr separa/
re de terra viuentiū. ꝑ per excōicationē qñ cōmu
nitur ⁊ nō emendat. precidit aliqualiter vt emen
detur ⁊ nō tm̄ noceat alijs. saltim malo exemplo.

Vsqz ergo ad messem. i. mortē vel iudiciuz fi/
nale deus vult ꝓmissiue malos mixtos cū bonis.
Extunc autem dicit messoribus qui colligent tri
ticum. s. bonos. ⁊ zizania malos ministerū eoꝝ
exhibendo in preparando cineres mortuoꝝ. vt
scz separent altez ab altero triticū a zizaniis. Col
ligite ait zizania in fasciculos ad cōburendū. vbi
innuit nr ⁊ ablatio terrenoꝝ ab eis. quia colligite
scz a terra separando. iuxta illud Job. Dues cū
mortuus fuerit nihil secum affert. secundo condi
tio reproboꝝ quia zizania mali dicūtur ex eo q⁹ si
bi inutiles ⁊ alijs nociui. q⁹ sicut hic collecti sunt ⁊
puersati simul in vicijs. ita simul in fasciculos po
nent in tormentis. auarus cū auaris. luxuriosus
cū luxuriosis ⁊ hmōi. vt dicit Greg. in moralib⁹.
Tercō ponit eoꝝ cruciatio. q⁹ ad cōburendum.

Triticū aūt cōgregate in horreū meū. Vbi ele
ctoꝝ ꝓpietas designat. q⁹ triticum qō si cadit in
terrā ꝑ hūiliationem. si mortuū fuerit ꝓ vicioꝝ
extinctōem si ꝓsonū fuerit vt dicit hiero. humore
⁊ calore tpe frumenta in germē pullulat. dist. lvj.
Nasci. sic ergo multū fructū facit. Humor aute ē
deuotio. calor dilectio. Secūdo innuit angeloꝝ
cooperositas: q⁹ congregate. s. vos messores. i. ange
li oēs ad vnū dirigite. In horreū meū vbi signifi
catur eoꝝ felicitas ⁊ securitas q⁹ nō pōt eā amit/
tere.

De semine veritatis dicit dns. Ego te plā
taui vineā meā. omne semē verū. s. posui in ea. naz
ꝑ pr̄iarchas legē ⁊ ꝓphetas ⁊ euangeliū. vñ Ly
prian⁹. Relicto errore seqmur veritatē. q⁹ apud
esdrā veritas inualescit ⁊ viuit ⁊ obtinet in secula
seculoꝝ. Sermo tuus veritas ē. Jo. vj Et circa
credenda ⁊ circa agēda ⁊ circa appetēda. vt pa/
tet in scripturis. Sed diabolus supsemiauit ziza
nia erroꝝ ⁊ falsitatū. Nec mirū q⁹ ipse mēdax est
⁊ pr̄ eius. ⁊ ī veritate nō stetit. Joh. viij. Instiga
uit Ninū ⁊ alios reges ad inueniendū falsos de/
os vt crederēt eis. philos ⁊ poetas ⁊ oratores acu
it ad scelera multa. vt licita agēda. hereticos iu/
deos ⁊ paganos ad infideles errores. Et ista ziza
nia ē mixta cū tritico. q⁹ fm Bedā nulla est adeo
falsa doctrīa. qn habeat aliqd veritatis insertū nō ꝑ

mittit deus ex toto agrū ecclesie purgari oīm zizania. Eccliam dico numero fideles non merito. Oēs hereses ex fidelibus malis īstigatōne diaboli orte sunt. Et licz multe defecerint. tū de tpe in tēpus noue oriūtur. Qō z deus pmittit vt doctores insistentes pfutationi eox magis acuātur z exerceātur in scripturis sacris. Multi etiā errores sunt nec noti plātis. z ideo oportz illos dimittere. z in fine demū oīs veritas fidei declarabit z falsitas reprobabit. De secūdo semine. s. virtuositatis dr. Eccēs. Hanc semina semē tuū. z vespere nō cesset manus tua. i. in pueritia z senectute virtuose opare. Dicit Seneca q semina in nobis sparsa sunt. s. inclinatōes ad virtutes. Sz qz ex actibus freqntibus (dicit pūus in ethicis) generatur habitus. s. acqsitarū virtutū. ideo ex eis pficit z crescit illud semē. Addendo aūt virtutes infusas q infundūtur a deo. tūc vt ait ps. potens erit in terra cordis semē eius. qui timet deū z mādata ardenter obseruat. Et licet ī habitu sint oēs equaliter in eodē gradu. tū in exteriori actu earū magis refulget vnus q alter in actibus aliarum virtutū fm Tho. in summa. Diabolus autē cum dormiūt homines. i. cū dant se corpori z negligētie. supseminat zizania viciox. vt superbiā inuidiā iram z hmōi. Necvnq ager nre mentis qntocunq trtico virtutū abundet ē sine zizania viciorz saltim venializ. Qō deus pmittit z ex toto eradicari nō permittit. qz aliqs eradicaret z triticum p superbiā. vt ergo in hūilitate se cōseruent. permittit deus ista zizania. q tādē in messe. i. in morte mittūtur in ignē. s. pugatorij si cū illis decedūt triticū virtutū remūeratur in celis. Aliā parabolam de semine dictā a hiesu. ponit solus marc⁹ dicens. Sic ē regnū dei quēadmodū si iaciat hō sementez in terram z dormiat z exurgat nocte ac die. z semen germinet z etiā crescat dū nescit ille. vltro em terra fructificat primū herbā deinde spicam deinde plenū frumentū in spica. Et cū ex se produxerit fructus. statim mittit falcem. qz adest messis. Hanc similitudinez Grego. super Ezech. pulcre exponit dicens. de peni. dis. ij. Dū sanctā. Unaquecz virtus quasi quibusdā gradibus augetur. z sic per incrementa meritox ad summū pducit. Alia nanqz sunt virtutis exordia. aliud p uectus. aliud pfectio. Hos gradus dīs sub messis nomī describit dicens. sic est regnū dei zc. Semen hō iactat ī terrā cū bonā intētionē cordi suo inserit. cū. s. pponit virtuose viuere deuz sup oīa amare. qō quidē a deo recepit fm id apl̄s. Dat semen serenti. s. deus postq̄z semē iactū dormit ī spe boni operis requiescit. Nocte vero exurgit z die: qz inter aduersa z prospera proficit. z semen germinat z crescit dū nescit ille. qz cum adhuc metiri sua incremēta nō valet. semel cōcepta virtus ad prouectū ducit. Et vltro terra fructificat. qz ꝑueniente se gratia mens hominis spontanea ad fructum boni operis assurgit. sed terra primum producit herbā deinde spicā z postea plenū frumentum. herbā producere ē inchoationis bone teneritudinem habere. Ad spicam venit. cū se virtus ad prouectū boni operis pertrahit. Ad plenum frumentū perducit. qñ tantū virtus proficit vt z robusti z perfecti operis esse possit. Mittit autez falcem: s. deus z messem desecat. cū ad opa perfecta perduxerit fm. s. eius pfixionē per emissaz sententiā tpalem vitam scidit. vt granū suū ad celestia horrea perducat. hec ibi. Et ponit exempla de petro. Addunt z aliā parabolā a xpo dictā de grano sinapis qō minimū est cūctis seminib⁹. z satū crescit vt fiat maius oīb⁹ oleribus. ita vt in ramis eius requiescant volucres z sub vmbra eius. z huic comparat regnū dei. Hec est fides ecclesie humilis constans z feruens. q̄ quidem minima quo ad numerx fuit recipientiū eā in principio. qz discipuli xpi tm̄. Oēs secte doctrinarz habuerūt. quasi plures sequaces in principio earū. ꝑ hec fata. i. predicata p orbem creuit sup oēs sectas. ita vt in ramis eius. i. principibus z prelatis z doctoribus qui sunt rami p diuersas regiones sparsi. volucres celi angeli vel cōtemplatini. z alij populi requiescāt in vita exēplari eorū z p tegāt ab eis. Nolite timere pusillus grex ait xp̄s discipulis. qñ cōplacuit patri vestro dare vobis regnū. Sed quātū creuerit audi hieronimū dicētem. z gallie z britannie z affrica z ps z oriens z india vnū xp̄m adorāt vnā sequūtur regulā veritatis. dis. xciij. Legimus. Subdit matheus z aliā parabolā. videlz q simile ē regnū celox fermento qō acceptū mulier abscondit in farine satis tribus donec fermentaret totuz. Fermentum istud ē doctrina euangelica. vñ cū xp̄s dixisset discipulis attendite a fermento phariseox: intellexerunt postea q loqbatur de doctrina phariseorū. Mulier ergo id ē ecclesia istud fermentuz doctrine misit ī satis tribus. i. ī hoibus habitantib⁹ in asia affrica z europa. Et sic totū ē fermentatuz qz de omnibus partibus mūdi multi receperunt doctrinam euangelicā.

De parabola .§.II.

vinee ad quā colendaz diuersis horis multi sunt vocati quā ponit solus matheus. paterfamilias igitur vinee possessor ē deus. qui q̄s cōdidit gubernat cōtinue. Eccia vinea sua ē fm illud ysaie. Vinea dñi sabaoth domus israhel ē. nihil potest virtuose opari nisi in vinea ecclesie. Hinc lutius papa. A recta fide. s. ecclesie z apostolico tramite id ē opatione fm doctrinaz apostolox. ppt vllam perturbatōem nolite recedere. scientes iuxta saluatoris sententiā qz beati sunt qui pſecutōnem patiūtur propter iusticiā. i. ppter bñ operari siue in se siue in alijs. iusticia em colit ista vinea z persecutionē ī colēdo patit a carne a diabolo z mūdo. Et seqtur ī auctoritate lucij pape. Hec est apl̄ox viua traditio: hec vera caritas q̄ p̄dicāda ē z p̄cipue diligēda ac fouēda. z ab oīb⁹ fiducialiter tenenda. hec sctā z apl̄ica mr oīm eccliax xp̄i eccia. q̄ p dei oīm̄potentis gr̄am a tramite apl̄ice traditōis nūq̄z errasse probat nec hereticis nouitatibus depranda succubuit. ꝑ prout accepit a primis auctorib⁹ apl̄is xp̄i illibata manet. xxuij.

q.j. A recta. Et dicit ibi glo. q ecclesia hic dr collectio bonoꝝ fideliū q̄ semp erit ⁊ nō pōt deficere qz xp̄us orauit pro ea. Hinc ⁊ Dyonisius papa Unuquisq; suis terminis sit cōtentus ⁊ taliter ecclesiaz ⁊ plebem sibi cōmissam custodiat. vt ante tribunal eterni iudicis de oībus rōnem reddat. ⁊ nō iudiciū sed gloriā pro actibus suis percipiat. xiij.q.i. ecclesias.. ⁊ hoc ē colere ⁊ custodire īstruere corrigere ⁊ exempla p̄bere. Hec vt ait Greg. quod a principio nūc vsq; iustos habuit. tot quasi palmites ꝓduxit. Cultores vinee sunt q̄ alios sua doctrina ⁊ vite exemplo q̄si ferro excoluerūt ad fructū bonoꝝ opeꝝ ꝓducendū vel etiā oīes electi se in resecando vita ⁊ virtutes operādo in ista vinea coluerūt. Nec est incōueniens q̄ idem sint vinea ⁊ cultores fm diuersos respectus. naz inq̄ntū in se suscipiūt talem culturā p bona opa. intantū sunt vinea. Cultores. qz voluntarie ipsi agunt. Prima igit hora fuit prima etas mundi. in qua deus exijt nō localiter. ſ efficienter ad cōducendū operarios in vineā suā. i. bñ agētes ⁊ alios docentes in ecclia. vt abel. seth. enoch. ⁊ alios ꝓmittens eis dare denariū diurnū sero tñ i sexta etate nō de condigno. qz nō sunt cōdigne passiones huius tempis ad futurā gliam. ait aplus ad Roma. viij. Sed de cōgruo. Congruum ē em̄ laborantem ꝓ deo fideliter remūerari. Nulla aūt ē remuneratio homini q̄ eū quietet nisi deus. Hora tercia fuit secūda etas a noe ꝓtrahendo eam. vsq; ad dauid. in qua misit ad mūdū erudiendū ipm noe. sem. abraham. ysaac. iacob. ioseph. qui docuerūt homines deū verū colere. ⁊ seipos. Hora sexta fuit a dauid vsq; ad trāsmigrationē: in q̄ fuerūt multi prophete docentes viaz dñi. Nona fuit a trāsmigratōne babilonis vsq; ad xp̄m. in q̄ fuerūt ad instruendū alios sancti machabei ⁊ ꝓphete aggeus zacharias ⁊ malachias seu esdras. Hora vndecima fuit ⁊ ē sexta etas in q̄ sumus. in qua deus inueniēs multos in foro ociosos. i. gentiles nil boni meritorij facientes quos reꝓhēdit. ſ excusarūt se qz nemo eos cōduxerat. qz. s. nō habuerūt leges vel ꝓpetas q̄ eos instruerēt ad cultum dei ⁊ sui. Quos ⁊ in vineam misit cōuertentes se ad fidem ad bñ operandū. Sero qui finis est diei. ē finis mūdi vl vite humane quo ad vnū quemq; vt dicit Grego. Vocant aūt operarij ꝓ procuratorē vt ab eo recipiant mercedem. qz dño deo disponēte p xp̄m q̄ dr procurator nobis dat merces eterna. merito em̄ sue passionis nobis ianuam celestis aperuit. Cui etiā mādat vt incipiat reddere a nouissimis mercedē. naz q̄ decedūt i nouo testamento. signati p eos qui vndecima hora vocati sunt. si nullū obstaculū pcti ē in eis fidelibus. subito euolant ⁊ recipiūt mercedē glorie. ſ in veteri testamēto hora. j. iij. ⁊. vj. ⁊. ix. q̄ decedebāt nō euolabāt. ſ ad limbū descendebāt. Uidētes ergo alij priores q̄ hij nouissimi denariū acceperūt. i. visionē glorie ⁊ plenā ꝯtationē. quia plus. i. diuturnius laborauerāt. arbitrati sunt q̄ plus daretur eis. Sed nō acceperūt nisi denarium. i. visionē ⁊ fruitōem dei. q̄ vnū ē oībus sctis premiū essentiale. In quo tamē qui ꝓfectius dilexit in mūdo. limpidius ītuet ⁊ delectabilius fruitur. ⁊ sic stella differt a stella in claritate. quilibet tñ plenissime quietat ⁊ felicitat. Secūdū xo maiores vel minores labores ꝓ deo hic toleratos. sic maius vel minus est ꝓmiū accidentale. qđ est quoddā gaudiū de re creata. iuxta illud apostoli. Unusquisq; propriā mercedē accipiet fm suū laborē. Qđ aūt priores in cultura vinee videntes se nō plus percipere nouissimis murmurarēt. quasi eis nō redderet digna merces. cuz plꝰ alijs laborauerint. locutio ē ex ypotesi. i. ex ꝓsuppositione. ⁊ si rei impossibilis. impossibile ē em̄ ait greg. vt aliqs in gloria murmuret. nec vt aliquis murmurator illuc perueniat. Sed ꝓsupponendo per impossibile q̄ patres veteris testamēti murmurarent. reputantes se minus iusto remunerari. ostē dit q̄ ꝓqueri nō potest. Nā sibi dat qđ ꝓmissum est. denarius. i. supna gloria q̄ sibi ad oīa sufficit. ⁊ vltra condignū. Si aūt deus vult de suo gratis dare q̄ modicū laborauerit tantundem merces dis vel etiā plus. nō sibi facit iniuriā. Quātitas em̄ mercedis glorie dat fm q̄ntitatem dilectōnis hominū. ⁊ potest esse q̄ in breuissimo tpe conuersionis alicui ad maiorē caritatē ꝓueniat. q̄ ali diu in bonis operibus laborādo. Sicut em̄ si qs de suo ⁊ sua liberalitate daret vni centū florenos ⁊ alteri equalis conditionis solū decē. vtiq; non diceret facere iniuriā secundo. quia nil subtrahit de sibi debito. immo qđ illi non debebat. s. decem gratis dedit. vñ eū habet diligere ⁊ gtās referre. Ita ⁊ dñs deus cū nemini sit debitor ad danduz gratiam. sed ex sua bonitate dat cui dat. non pōt argui de acceptione personarū dando vni ⁊ non alteri. ⁊ plus vni q̄ alteri. An non licet inquit qđ volo facere ⁊ de natura ⁊ gratia ⁊ gloria cōferendis. An oculus tuus. i. mens tua nequā est i murmurando contra me. quia ego bonus sum. dādo alicui plus q̄ tibi videat iustū. quasi diceret. Nō habes causam iustā querele. Sic erūt nouissimi primi ⁊ primi nouissimi. id ē patres noui testamēti qui fuerūt vltimo vocati ad laborandum in vinea ecclesie. erunt primi ad recipiendū mercedē. quia possunt recipe cū decedunt nisi aliud obstet. Et primi. s. patres veteris testamēti erunt nouissimi quia tardius receperūt mercedem glorie. vl sic ad confundendam duritiam iudeoꝝ. Nouissimi. i. gētiles q̄ in nouissima etate fuerunt vocati ad fidem xp̄i. vnde nobis est merces predicatorie apostoloꝝ erunt primi ad cōuersionem ⁊ mercedem recipiendam. ⁊ primi. i. iudei qui primus fuerant vocati per ꝓphetas ⁊ patriarchas. ⁊ demū per ꝓdicationē xp̄i ad fidē erunt nouissimi ad cōuersionem ad fidem in genere loquendo iudeoꝝ iuxta illud ps. Conuertentur ad vesperā ⁊ famē patient vt canes ⁊c. Et tunc recipient mercedez illi conuersi ad fidē qđ erit in nouissimo. vñ aperte sequit. multi sunt vocati. s. p. predicatōem ad fidē iudei. s. ⁊ gētiles. pauci xo electi. qz pauci ex iudeis cōuersi. ⁊ ex gēt i bus nō oīes conuersi. Et ex cōuersis ad fidem pauci laborāt vt debēt

in vinea ecclesie.s. per opa iusticie.z ideo pauci electi ad pcipiendā mercedē. Denarius signat præmiū essentiale supnū. Et hoc rōne materie q2 de metallo qō durat ratōne forme.q2 rotūda seu circularis q̄ ē omniū capacissima z illud oīa bona comprehendit. Ratione figure. q̄ ibi videt.i. impa toris. Et visio ē tota merces q̄ clario2 est.z ideo subtilius videt oculus melius dispositus.z rōne cōtinentie q2 continet in valorē decem monetas datur obseruanti decem p̄cepta. Multi sunt vocati. Cipzianus. Qualem te inuenit dñs cū vocat.s.per mortē talem te iudicat.de penitē. dis.i. Hūqd. Multi sunt vocati pauci vō electi. q2 vt ait Greg de peni.dis.iij.multi bene incipiūt q̄ in malo vitā finiūt. Nō aūt bene incipit q̄ in caritate nō opatur. dicit ibi Grānus.z augus.in li. de correptiōe z grā ait.ppter huius humilitatis secretū.credendū ē quosdā de filijs perditionis. nō accepto dono pseuerandi vsq3 in finē in fide q3 per dilectionē opatur icipere viuere z postea cadere de pen.di.iij.idem. An adhuc iste nolēs corrigi.s.a vitijs poterit dicere. Quid ego feci q̄ nō accepi.s.donū perseuerādi.quē constat accepisse.s.fidē viuam z sua culpa perdidisse qō acceperat.q2 ex bona vita in malā sua voluntate relapsus ē. Electi ergo dici possunt pseuerātes. z hij pauci. Vocati nō solū mali ꝫ z boni nō pseuerantes. Unde Grego. de cōditōne electoꝝ ait super Ezech. Nō reuertabātur cū incederent illa.s.animalia q̄ viderat in visione significātia iustos. q2 electi quiq3 ait. Grego. sic ad bona tendūt. vt ad mala perpetrāda nō redeāt. Qui eñ pseueraverit vsq3 in finē hic saluus erit.de peni.di.ij. Pennata. Potest z moraliter exponi vinea ista de qualibet anima.cuius vites sunt potentie.fructꝰ opera. Adisso in eā diuersis horis ad colendū est vocatio dei ad virtuose agendū.prima hora i puericia.tercia in adolescentia. sexta in iuuētute.nona in virilitate.vndecima senectute.sero est finis vite.retributio mercedis p2o labore ē p̄miū. Sz aliquando contingit.q̄ hij qui tardius conuersi sunt cicius moriūtur.z tunc si pfecte p2o illo pauo tpe laborauerūt.citius p̄miātur q̄ qui in puericia vocati.z aliqñ etiā copiosius.si melius coluerīt. Nec iuniores conuersi possunt conqueri.q2 totum est ex liberalitate domini.

Aliam parabolā .§.iij.

de vinea a xpō predicatā.referūt Marcus Matheus z Lucas. ex qua arguit duritiā z ingratitudinē iudeoꝝ z notat reprobationē eoꝝ.z hanc dixit prope tēpus passionis. Homo quidā plātauit vineā z sepe circūdedit eam z fodit i ea torcular.qō marcus dicit lacū z turrim edificauit i medio eius. Locansq3 eā agricolis peregre pfectus ē zē. Homo iste deus signat q̄ plantauit vineam id ē plebem iudaicā qñ eam eduxit de egypto. et in populū suū peculiarē assumptis de cūctis nationibus elegit.iuxta illud ps. Vineā de egypto trāstulisti.eiecisti gentes.s. de terra promissionis z plantasti eam. Sepe quo circūdedit fuit custodia angelorū q̄ populū illū defensabat. Torcular qō p̄mit erat timor legis quo se a malis cauebant ne penas legis incurrerent. Turris erat templuz domini valde nobile z exoratōnibus z sacrificijs q̄ ibi fiebant tutabāt contra adūsarios. Locauit aūt eam agricolis. qñ ordinauit populū illū regi z gubernari per sacerdotes et doctores legis .ita scz vt fructū bonoꝝ opeꝝ quez colendo populus ferret dño ipi procurarēt.nō sibi reseruarent. peregre profectus ē.nō vtiq3 plebē illā deserendo: sed in libertate arbitrij tam sacerdotes q3 populū dimittendo. Misit āt suos suos dñs vinee ad cultorem. Matheus dicit in plurali seruos.marcus z Lucas.in singulari seruū. Nec in hoc videtur esse ꝓtrarietas. Quia q̄tum ad significatum vnus fuit vnitate finis.q2 vnū intendebāt ,pphete.s.fructificatōem vinee.i.populi illius dño. plures aūt fuerunt personaliter. Misit ergo ysaiam hieremiā ezechielē.deus ad erudiendū populuz illum. z reprehendendū doctores z rectores illius populi. vt populus ille produceret fructus bonorū opeꝝ ad dei honorē. Sed aliū occiderūt serra ferrea vt Isaiā.aliū lapidauerunt vt hieremiam.alium occiderūt vt ezechielem. Et iteꝝ misit alios seruos plures quibus similia fecerūt. nō recipientes nec audientes eos. vñ Stephanus ad eos Act. vi. dura inquit ceruice z incircūcisis cordibus z auribus vos semp spūisancto restitutis. Quem eñ iustoꝝ non persecuti sunt patres vri. Demū auidus fructificatōnis vinee sue.i. illius populi.dicit per effectum. Mittam filiū meū dilectum.s.per incarnationē vt eos doceat viam salutis z domino fructificare. Et nota q̄ lucas non dicit solū vt matheus verebuntur filiū meū. sed addit etiā forsitan.q.d. Erit in libertate eoꝝ euz audire z reuereri vel nō. Non ergo dicit forsitan quasi.nesciret quid acturi essent z q̄ non cōuerterēt ad verba eius. ꝫ vt ostendat q̄ ex p̄scientia ipsius dei circa ea q̄ debebat populus ille agere. non cogebant ad illa. Unde Augus. xxiij. q. iij. Habuchdonosor ait. p̄destinatōnem dei. id ē p̄ scientiam siue ad bonū siue ad malū in omnibus operari ineptissime dicāt. vt ad vtrūq3 homines quedam necessitas videatur impellere. cū in bonis voluntas sit intelligenda nō sine gratia.i malis aūt voluntas sit intelligenda sine gratia. scilicet causa operis nostri boni vel mali. Habens ergo vnū filium carissimū ait Marcus Hil cariꝰ vel preciosius eo misit ad eum. quia incarnari disposuit. Qui incarnatus z cōuersatus cum eis p̄dicans z miracula faciens populum admonebat ad fructificanduz domino.reprehēdens cultores vinee.i.scribas z phariseos.qui querebant populū illum per vineam signatū sibi fructificare in decimis z oblationibus:non curantes q̄ deo populus ille fructificaret per bona opa. Videntes ergo eum cultores vinee. id est opera eius cognouerunt eum.s.esse filium dei seu messiam in lege promissum.non q̄ vere cognouerint.sed talia opera eius viderunt q̄ ex illis poterant cognoscere ſm prophetias eis datas illū esse messiam ,pmissum

ꝛ filium dei. sed malicia eoꝝ excecauit eos. vt dr Sap. ij. Unde ignorātia non excusauit vel excu sat eos a peccato infidelitatis vt dr. i. q. iiij. §. vlti mo. Dixerūt ergo ad scinuicē cultores vinee. Ue nite occidamus eum ꝛ habebimus vineā istam. que est hereditas eius. quia isto occiso q̄ sua do/ctrina populū aduertit ad fructificādū nobis re= manebit vinea in suis cōsuetis decimis ꝛ oblati onibus ꝛ ritibus ꝛ sacrificijs. Et eijcientes eū ex tra vineā occiderūt qꝛ dñs hiesus extra portam hierusalē vbi erat vinea ista. s. populus passus ē. Concludens ergo parabolā ait xp̄s. Cū venerit dñs vinee quid faciet agricolis illis. quō tracta= bit eos de tāta crudelitate ꝛ ingratitudie. Ad quā interrogatōem respōderūt turbe simplices id qō ratio docet fiendū in tali casu videlicꝫ male ma/los pdet ꝛ vineam suam locabit alijs agricolis. Aiūt ei vt dicit matheus. sed scribe ꝛ pharisei ma licioſe intelligentes q̄ cōtra eos loq̄batur subdi/derūt qō ait Lucas. s. dicentes. Absit. s. q̄ debeat eos male pdere vt dixerāt turbe. ꝙ xp̄s ostendit verū turbas illas dixisse. vñ ꝛ hoc cōfirmās ipse xp̄s ait. Malos male pdet ꝛc. vt ait marcus malos iudeos obstinatos male pdit temp̄aliter i de structione hierosolime p titū ꝛ vespasianū qꝛ ad infernū propter suā incredulitatē omnes descen= dunt. Uineā. i. ecclesiā q̄ olim fuit in illo populo propter cultū veri dei. declinantibus oīnib⁹ alijs ad ydolatriā. locauit alijs. i. regendā ꝛ colendaꝫ cōmisit. s. p̄latis qui cōuersi fuerūt ex gentilitate. qui fecerūt pmonita vera ꝛ sancta exempla ple/bes sibi cōmissas dño fructificare. Xp̄e tū sup po pulū iudaicū ꝛ gentilem. ad quē erat vinea trās/ferenda in cultura quo ad cōuersos ad fidem ex vtroq̄ populo ostendit per prophetaꝫ dauid in ps̄. Cū dixit hiesus. Nūquid legistis in scriptu= ris. Lapidem quē reprobauetūt edificantes ꝛc. Ubi cuꝫ dauid fuerit ante cōstructionem templi facti per salomonē filiū eius videtur prophetas= se. ꝛ de figura ꝛ figurato. dicit em̄ mgr̄ histo. sco/lastice. qꝛ dū edificaret templū salomōis. ad ma uus venit edificantiuꝫ quidam notabilis lapis. quē cū pluries q̄ssent inter ceteros in pariet⁹ ponere nō valuerūt. quia nō coaptabat alijs. ali quando maior aliq̄ minor repertus q̄ꝫ expedie= bat. Demū in summitate templi locauerūt in an gulo templi. vbi ꝛ ex quo cōiungebant duo pa/rietes. ꝛ ita bene ibi optatū est q̄ oēs mirarentur vt a domino factū. Lapis iste xp̄s vt ait apo stolus. edificantes templum salomonis sunt idē ꝛ qui cultores vinee. i. gubernatores spirituales populi iudaici. Lapides erant homines q̄s eru/diebant ad legē dei seruandā. Uenit aūt ad ma nus eoꝝ inter eos. s. cōuersatus lapis xp̄s. quem volebant cū alijs edificare. i. reputare puꝝ homi nem ꝛ subijci ceremonijs legis quas ipe alijs do cebant. ꝙ nō apte poterat. quia faciebat ea q̄ erāt supra vires hominū. i. mores hominū. Uū prin= cipes sacerdotum q̄ edificatores erāt reprobauerunt illum lapidem ꝛ vt reprobū tractauerūt. sed deus exaltauit eū ꝛ dedit illi nomen qō est super omne nomen. constituendū in summitate templi ecclesie vt caput eius. in quo connectūtur in vnū duo parietes. s. populus iudaicus ꝛ gentilis quo ad cōuersos in vnitate fidei ꝛ dilectionis. Et qui ceciderit sup lapidem istū confringet. sup quē ce ciderit conteret eum. ꝛ loq̄tur p methaphoraꝫ de varietate casus iudeorum offendentium ad lapi dem istum xp̄m que est in hoc. quia q̄daꝫ cadunt sup lapidē. ꝛ sup q̄sdam cadit lapis iste. Qꝛ acci dit in vase terreo qꝛ si cadat sup lapidē frāgitur ꝙ quia i partes grossas partitur ferro reintegrari potest. Sed si sup vas terreū cadat lapis magn⁹ totaliter cōquassatur ꝛ cōminuit ita vt sit irrepa rabilis. Cadit ergo sup lapidez xp̄m qui eū offen dit grauiter. talis ꝛ si frāgatur ab integritate bo= ne vite. tamē vsq̄ ad finem vite potest emenda/ri ꝛ sic ferro penitentie reintegrari. Sed si expe/ctat vt lapis cadat super eum. i. iudicium mortis immittat. tūc cōminuit ita qꝛ irreparabilis sit q̄si vellet xp̄s dicere. Et si offenditis in me nō credē do. cauete ne pmaneatis in perfidia vsq̄ ad fmē Et dicunt oēs euangeliste tres. qꝛ cognoscētes principes sacerdotū qꝛ hec parabola erat contra eos. querebāt eum capere vt occiderent. sed ob= miserūt id facere quia timuerūt populū affectum ꝛ deuotum ad eum. ne eum de manibus eoꝝ au ferrent. Moraliter vinea est anima. vites po/tentie. fructus opera. plātauit cū creauit. Sepē ponit circa eaꝫ angeli custodiā. Torcular remor= sum conscientie qui premit. Turris ratio. qua po test discernere amicos ab inimicis bona a malis. Locat colonis. cū animā corpori infundit vt co/lat. peregre pficiscī dimittendo in libertate arbi trij. Appropinquat tempus fructificandi. cum in medio pueritie existit ꝛ habere incipit scintillā ra tionis. Tūc deus mittit seruos suos siue homies ad bona exhortātes. siue angelos siue inspiratio nes ad bonū incitātes. vt fructus deo referat bo= norū opeꝝ. Sed aliqui cōtemnunt talia ꝛ quasi occidunt. dū ipa nō sequūtur. mittit deus ꝛ alias inspirationes vel exhortatōnes vel tribulatiōes q̄ omnia similiter cōtemnit. Demū ꝛ ipse accedit per gr̄am inducendo ad veram conuersionē. sed talis aliquādo ita efficit ingratus ꝛ malus vt oc cidit ꝛ ipm xp̄m. se sua gratia priuādo. De quib⁹ apostolus ad Hebre. Rursus crucifigētes filium dei in semetipis ꝛ ostentui habētes. Cū ergo vene rit dñs ad hos in morte. male malos pdet ꝛc.

Aliam parabolā .§. iiij.

Solus matheus narrat a xp̄o pronūciatam imme diate post p̄dictam. s. de vinea. quā cum quis ha beret dixit filio suo maiori vt iret ad colendū eā. qui respondit se facturuꝫ ꝛ nihil egit. Alteri filio cū iussisꝫ idē. recusauit set iturū ꝛ tū postea acces/sit. ꝛ interrogāte hiesu. quis potius volūtatē pa tris fecit. Rñderunt secūdus ex quo iuit ad colē= dum ꝛ si primo contradixit. Uinea ista ē ecclesia ad quā colendā misit deus duos filios. s. populū iudaicū ꝛ gentilem. Hoc autē mandauit veriſq̄ per legem naturalē quam vterq̄ habebat. Sed

maior.i.iudaicus promisit deo se iturꝝ.qñ lege ei data que in moralibus erat explicatio ꝙdam legis naturalis.dixerūt moysi. omnia ꝙcunqꝫ precepit nobis dominus faciemus. et ei obedientes erimus.ꝛ tamē nō coluerūt vineam istam.ſ. obseruando p̄cepta legis. Alter populus gentilis. esto q̄ p legem naturalē insitam dominus mādauerit ei ꝛ vineā colere. tamē q̄ non obligauerūt seu receperūt illam legē decalogi. quasi recusauerunt ire.§ predicatione apostolorꝝ instructi intrarūt vineā ecclesie.cū magna diligentia colentes. hij ergo obediunt deo patri. Posset moraliter exponi de ecclesiasticis psonis clericis et religiosis.qui vocātur ad colendū in eccīa ꝛ multa promittunt facere. vt castitatē. pauptatem et hmōi. ꝛ tamē ex negligentia nō faciūt. Alij vt minoris status.i.laici ista non pmittūt facere ꝛ aliquando faciūt. Et ideo hij obedientes nō primi. hinc hiero. viij.q.j. Vereor vt quō regina austri veniens a finibus terre iudicatura ē homines tpis sui:ꝛ ninuite etiā ꝛc. Ita plurimi in populis episcopos iudicent ea q̄ cōgruūt officio suo nō exercentes.ideo hiero. Nō solū episcopi p̄biteri dyacones debent magnopꝫ ꝓuidere vt cūctū populū cui p̄sunt conuersatōn ꝛ sermone p̄cellant.§ etiam inferiores gradus.qz valde eccliam dei destruit laicos meliores esse ꝙz clericos. viij.q.i. c. Qualis. Aliam parabolā narrat lucas solus de vinea in qua arborē fici dñs eius plātauit. et cū in capite triū annorꝝ nō faceret fructum. dixit dñs cultori vince. ecce tres anni sunt in q̄bus venio q̄rens fructum in ficu nea hac ꝛ non inuenio Succide ergo eā.vt quid etiam terram occupat. Cui cultor rñdit dñe dimittam illam ꝛ hoc anno quousqꝫ fodiā ꝛ mittā stercora circa eam ꝛ si fructum nō fecerit in futurū succides eā. Vinea ista est ecclesia in q̄ tanqꝫ arbores varie plantate sunt diuerse nationes. Sed inter ceteras vt suauior plebs iudaica.q̄ cū expectata sit ad fructū plene cōuersionis tribus annis.ſ.tempe legis mosaice. tempe ꝓphetarū. tempe gratie adhuc nō produxit vere fidei fructus ꝓpter qđ q̄si ostendit dñs deus velle succidere eam.cū exterminauit populum illū p titum ꝛ vespasianū. Sed tamē cultores vinee p̄lati ꝛ doctores cōsiderātes ꝛ isto tercio anno.ſ. tempe gratie ꝛ si in fine eius fm ꝓphetias esse fructificationē dicū dño. optando vt adhuc expectetur ad fructū fodiēdo ꝛ sterc̄ora opponendo.

De tribus parabolis in quibus assimilat regnū celorꝝ thesauro. margarite.ꝛ sagene quas a xp̄o ꝓlatas refert solus matheus. §.V.

Dicit ergo . Simile ē regnū celorꝝ thesauro abscondito in agro ꝛc̄. Thesaurus iste est diuine sapientie cognitio.ſ.ip̄ius summi boni cū gustu gratie. De quo dicit Sap̄. vij. Infinit⁹ thesaurus ē hominibus.ſ. sapientia ꝛc̄. Iste habetur absconditus in agro humiliatōis. qua q̄s se humiliat. captiuando intellectū suū in obsequium xp̄i ad ea que sunt fidei.ꝛ sibi nil attribuit bonis quibus assimilat regnū celorꝝ thesauro. margarite.ꝛ sagene quas a xp̄o ꝓlatas refert solus matheus. Dicit ergo . Simile ē regnū celorꝝ thesauro abscondito in agro ꝛc̄. Thesaurus iste est diuine sapientie cognitio.ſ.ip̄ius summi boni cū gustu gratie. De quo dicit Sap̄. vij. Infinit⁹ thesaurus ē hominibus.ſ. sapientia ꝛc̄. Iste habetur absconditus in agro humiliatōis. qua q̄s se humiliat. captiuando intellectū suū in obsequium xp̄i ad ea que sunt fidei.ꝛ sibi nil attribuit bonis ut philosophi qui dicētes labia nostra a nobis sunt stulti facti sunt. se subiecit ad parendū voluntati dei ꝛ mandatis eius. Hic inuenit iste thesaurus quem qui inuenit omnia vendit ꝓ emendo agro ipo.i.omnia postponit ꝛ substantiā ꝛ honorem ꝛ scientiā ꝛ vitam .vt illā consequat humilitatē ꝛ sapientiam. ꝛ sic obtinet illud. Iterum simile est regnū celorꝝ homini q̄renti bonas margaritas ꝛc̄. Margarite iste sunt bona q̄ pulchra ꝛ p̄ciosa reputant ꝛ que naturaliter appetūtur ꝛ querūtur. vt diuitie. honores potētie. scientia delectatōnes carnis. vita moralis ꝛ hmōi. Duz autem quis ista q̄rit appetendo si inuenit vnā quā intelligit cunctis p̄ciosiorem. quia virtutem ꝛ valorem omniū aliaꝝ continet.ꝛ hec est vera beatitudo superne patrie. oīa tribuit vt istam asseqūtur. oīibus illis alijs bonis se priuat vt illud obtineat. quia affectum illius omnibus predictis p̄ponit ꝛ quolibet illoꝝ a se subtrahit quādo ad illud assequendum impediret. Item simile ē regnum celorꝝ sagene misse in mari ꝛc̄. Q̄ narrat in hac similitudine. Simile ē quod in ecclesia q̄ dicitur regnum celorū. Sagena ista est predicatio ecclesie. que auctoritatibus sanctorꝝ intexitur conligatis ad inuicem ꝓpter consonantiā. Piscatores sunt prelati ꝛ doctores qui iaciunt rhete predicationū in mare. mundane cōuersationis. in q̄ tanqꝫ pisces sunt hoies iuxta illud Abacuh. facis hoies sicut pisces maris. Capiūtur his rhetibus nō oēs pisces § multi q̄.ſ. suscipiūt fidē. Et ex his aliq̄ sūt boni pisces aliq̄ mali ī vna sagena doctrine ecclie. Demū ī fine educta sagena ī finali iudicio separabūtur ministerio angelorꝝ boni fideles ꝛ a malis. bonis assumptis in requiē. ꝛ malis foras eiectis. Et quod subdit xp̄s. Omnis scriba doctus in regno celorꝝ vt paterfamilias ꝓfert de thesauro suo noua ꝛ vetera ad gubernandum familiam. ita ꝛ p̄latus ꝛ doctor iactatorꝝ sagene de thesauro sapientie sue ad capiēdos multos pisces inducendos.ſ. ad fidem ꝛ si aliqui mali futuri sint debet ꝓferre in doctrina p̄dicationis noua.ſ. q̄ sunt de nouo testamento exempla ꝛ sententias. ꝛ vetera etiam que de veteri. Vel vetera.i. que pertinēt ad vitā veterē.i.peccata p̄dicare vt euitētur. noua.i. pertinētia ad nouitatem vite.i. virtutes docere vt amenē. vel vetera gentilium aliquādo. ꝛ noua permaxime doctorꝝ ecclesie allegare. Vel de thesauro sue prudentie ꝓfert noua ꝛ vetera.i. actus ꝛ verba quibus satisfaciat ꝛ bonis ꝛ malis quantū in eo est. non separās eos ab inuicem in p̄senti. quousqꝫ sagena sit plena.i. numerus fideliū p̄scitorꝝ ꝛ predestinatorꝝ ab eo p̄fixus qđ sibi soli notū est. Interea vt ait augu. Nescientes q̄s ptineat ad p̄destinatorꝝ numerū q̄s nō ptineat .sic affici debemus erga oīes caritatis affectu. vt velimus oīes saluos fieri. xxiij.q.iij. Corripiant. Non ergo p̄lati ꝛ p̄dicatores vel alij fideles debēt se separe a malis q̄ tolerātur. qz hoc vltimo fiendū in fine mūdi qñ sagena plena erit. vñ Aug. Maius maluz in septione bonorꝝ cōmittimus q̄z in coniūctione

malor fugimus. Tali deus nō imputat peccata sua qz nō fecit. Nō aliena. qz nō approbauit. ñ ne negligentiā. qz nō tacuit: nō supbiā. qz in vnitate pmansit. Jdē in ps. Quis dabit mihi pennas sicut colūbe. nō dicit sicut coruo. colūba t si a molestijs q̄rit auolare. nō tñ dilectionē amittit ꝑ sem p genuit. Sic bonus vult se separare corpe non amore ab his quibus ꝓdesse non pōt. ꝑ si aliquā do ligaf nō visco cupiditatis. ꝑ cura t officio vt deserere nō possit. tūc dicat cū apl'o. Cupio dissolui t esse cū xp̄o. ꝑ necesse est manere in carne propter vos t sic ē meritū ex desiderio. Ecce elongaui fugiens inquit ps. Qđ exponit Aug. Nō loco ne rūpatur caritas bonor t ne ꝓdatur exercitiū malor quos deus admiscet vt iudam discipulis. hec omnia. Augusti. vij. q. i. ꝑ cū aūt añ. ca. vlti.

De parabolis .§.vi.

q̄ xp̄s dixit i q̄bus oñdit magna benignitas t clementia dei in suscipiendo peccatores quersos ad penitentiā. Ponit aūt Lucas tres successiue ad hmōi. s. de ouibus. xcix. relictis in deserto ad querendū errātem. t de gaudio mulieris reperiētis. decē dragmas. t de ꝓdigo reuertēte ad patrem festine recepto. Dicit ergo euāgelista. Erant ap/propinquantes ad hiesum publicani t peccatores vt audirent illū. Sicut docente ps. Longe ē a peccatoribus salus. q̄ vtiqz est ex hiesu. q̄ t saluator interpretaf. nō q̄dē spacio loci q̄ vbiqz est ſm deitatē hiesus. ꝑ dissimilitudine virtutis. t tanto longior q̄to pctōr ē peior. ita t ſm ps. Prope est dñs oīb⁹ inuocantibus eū in veritate. t Joel propheta. Quicūqz inuocauerit nomē dñi saluus erit. Qđ nō ē intelligendū de inuocatione exteriori seu vocali sola. ꝑ vt dicit aug. q̄ vocauerit ad se sibi seruiendo nō ꝓtradicendo. de peni. dis. iij. Adhuc. Correlatiua eñ sunt dñs et seruus. Jste appropinquat ad hiesum cupiens. s. salutem t se disponēs ad audiendū t obediendum. Et murmurabant scribe t pharisei. Scribe doctores legis erāt. pharisei autē q̄dā secta iudeorq̄ austerioris vite t religiosiors ceteris erāt vt nūc sunt religiosi. Murmuratio autē ē q̄dā q̄rela cuz impatientia p̄cipue⁹ maiores. t ideo peccatū dicitur eñ di. xc. Alienus sit a fratrū vnitate q̄ murmuraueit. Ulñ t ista murmuratio figurata fuit i murmuratione quā fecit. Maria sor aaron cōtra moysen. ꝓpter vxorē quā duxerat ethyopissam. Maria eñ vt dicit Ōfanus signat sinagogam vel alios q̄ murmurāt ⁊ xp̄m eo q ecclesiaz de gentibus vicijs denigratā paus duxit in vxorem. vel eo q xp̄s t alij ꝓlati t doctores assumūt ad familiaritatē peccatores vt ex eis ꝓducāt filios bonor opex. Et qz iniuste murmurāt ideo a deo pcutiūtur lepra pfidie vel alteri⁹ peccati. ij. q. vij. ꝑ ante. c. paulus. Murmuratōem eor exp mittendicens. Quia hic homo peccatores recipit t manducat cū illis. q. d. Ex hoc oſiditur esse magnus peccator. Nam vt dicit sapiens. Oñe animal diligit sibi simile. t inclinaf ad illud. s. querſandū cū eo. Sed iste hiesus ostendit magnā dilectionē ad maximos t manifestos peccatores. qz recipit eos. loqtur cū eis familiariē ꝓmedit cū eis quo ipe ē pctōr vt ipi. qz si iustus eēt. horreret eos t vitaret. ꝑ male t false arguebāt. nō eñ xp̄s eos diligebat t familiaritatē oſidebat in q̄tū pec catores. i. ꝓpter pctā eor. ꝑ q̄ se disponebant ad emēdā t opa vtutū. t ꝓpterea vt audirēt doctrinā salutis ad eū accedebāt. ió xp̄s recipiebat eos sicut medic⁹ infirmū freqntat. nō qz delectet eoz infirmitas. ꝑ vt eā expellat. vñ Aug. i li. de peni. ait. Ex hoc ꝓstat ei. s. deo mlt̄ displicere pctā. q̄ sp ꝑsto ē ea destruere. si ea amaret. nō sp destrueret ꝑ quersaret t vt sua mūera foueret. Sp autez destruit pctā q̄ inuenit. ne soluaf quod creauit. ne corrūpaf qđ amauit. de peni. di. iij. adhuc isti. q̄ etiā isti murmurarēt nō ꝓcedebat hoc ex zelo iusticie vere qz eis displiceret pctm. ꝑ zelo inuidie t supbie. Jnuidie qz inuidebāt fame xp̄i crescēti non solū q̄ ad iustos. ꝑ q̄ ad pctōres deuote eū sequntes t audientes. quā q̄rebāt diminuere ex tali oblocutōe. ex supbia q̄z. qz cū ipi eēnt supbi estimantes se iustos. nō dignabāf quersari cū pctōribus tāq̄ nō eēnt digni pctōres ipi eor loq̄la. t sic xp̄m volebāt arguere vt dissilis eis videretur vñ Greg. i omel. Clera iusticia cōpassionē habet falsa dedignatōem. q̄uis t iusti recte soleāt peccatorib⁹ indignari. ꝑ aliud ē qđ agiē tipo supbie aliud qđ zelo discipline. Jndignāf eñ ꝑ nō dedignantes sunt. pscutōnem mouēt ꝑ amāt. At ꝯ q̄ de falsa iusticia supbire solēt. ceteros q̄sq̄ despiciūt. nulla infirmātibus misericordia condescendunt. t quo se peccatores esse nō credūt. eo dete riores fiunt. dist. xlv. Clera ad idem Hieronym⁹ super Hiere. Recedite inquiunt tales. sz polluni Recedite abite. Nolite nos tangere. Nolite nobis cōmunicare. Talis loquela non illuminat cecum. non sanat egrotū. non curat infirmū. ꝑ magis occidit atq̄ in desperatōnē mittit. boni rectores ex sua ifirmitate alior ifirmitatē pensantes. magi ꝓ hūilitatē t māsuetudinē studeant pctōres ab erroris laqueo eruere. q̄ ꝓ austeritatem in foueā perditōnis natantes propellere. di. ea. Recedite. ¶ Sed dñs post ostendit quāto affectu diligentia t gaudio debet peccator recipi ad penitentiā t ad hoc opari. dicēs ꝓbolaz hāc. Quis est ex vobis qui si habet centum oues t pdidert vnā tc. homo iste deus ē deus t homo conditor mūdi pascens oues suas in celis ꝓ fruitōnem: interis. ꝓ internā ꝓsolatōem. Centū oues sunt āgeli t hoies innocētes creati ab eo. Nonaginta nouem sunt nouē ordines āgelor. vt nonagenari⁹ designet pfectōem eor qz resultat ex nouē decies multiplicatis. Denarius autem quia est primus limes numerorum signat perfectionez. Nouenarius vero notat numerū ordinū. Centesima aūt ouis est natura humana. hec errauit. iuxta illud ps. Erraui sicut ouis que perijt. qñ. s. transgressi sunt parentes primi dei mādatū. in q̄bus cū oēs homines essent ſm virtutem seminalē. o nēs in adā peccauerūt t perierūt. errantē igiē hāc ouez scz generationem hūanā requens pastor celestis

quasi nonagintanouē dimisit in deserto. quādo deus homo factus est. nō in deserto. i. celo quod desertū dicit qz ab angelo malo z hoīe derelictū. sed in mundo. nō quidem angelos deserētes sm deitatē: sed ab eis differēs in assumpta humanitate. Quesiuit multū laborās in docēdo. sanando infirmos discurrēdo. multa patiēdo. sacramēta instituēdo p oue ista. Tandē inuentā in humeros posuit qui peccata nostra ipe ptulit in corpe suo. i. penā pectorū sup lignū crucis vt peccatis mortui iusticie viuam⁹ inquit petrus in canonica. Eamqz reduxit ad desertū celi cū ceteris. qui ascēdit in celū in nostra natura z alijs apuit. z cū amicis sanctis aīabus et vicinis sanctis angelis magnū gaudiū et festuz egit de natura humana reparata. Et cōcludit de quolibet peccatore cōuerso ad penitentiā. Ita dico vobis gaudiū est in celis sup vno peccatore pniam agente: qz sup xcix. iustis qui nō indigēt pnia. Qō intelligitur dupliciter. Uno mō vt intelligat de ficte iustis q se reputāt iustos et nō egere pnia: sed nō sunt iusti. Et clarū est qō dicit. xj. q. iij. Iniustum. Melior est in malefactis humilis cōfessio qz in bonis superba gloriatio. Alio mō pōt intelligi de vere iustis sed imperfectis z de peccatore cōuerso z p feruorē ad magnā pfectionē ascendenti. Ceteris eñ paribus maius gaudiū esse debet de iusto in innocētia permanēte qz de peccatore penitente. Matheus addit. nō est voluntas patris mei vt pereat vnus de pusillis istis. qō intelligit de electis. vel si dicat de oībus: intelligendū est de voluntate antecedēte nō cōsequente. de qua supra in prima pte titu. de lege eterna. et hoc exemplo ostendit peccatorib⁹ reuerti volentib⁹ ad pniaz cōpassione z clemētia vtendū. vñ dicit. xxvj. q. vij. penitentem ex corde ita oportet suscipi: sicut dñs ostēdit cum dicit q cōuocauit amicos z vicinos dicēs. cōgratulamini mihi: qz inueni ouem quā pdideraī. Ad idē Ambro. in li. de paradosio ait. pastor ille euangelicus laxam ouē verisse legitur nō abiecisse. et Salomon ait. Moli esse minus iustus. Debet eñ iusticiā tēperare moderatio. Nā quēadmoduz tibi curandū prebeat quē fastidio habeas qui cōtemptui nō cōpassioni medico suo putet se futuz. Idē in psona xpi. Liben ter ignosco ppter te indulgeo. Misericordiā malo qz sacrificiū. qz p sacrificiū iustus cōmendatur p misericordiā redimit peccator. Nō veni vocare iustos s peccatores. In lege sacrificiū: in euangelio misericordia. lex p moisen data est: per me gra. hec ille. de pe. di. j. serpēs. Addit xps ad idē aliā parabolā quā solus lucas refert dicens. Que mulier habz decē dragmas si pdiderit vnā nōne accēdit lucernā z̄. Mulier hec vt exponit Greg. est diuina sapia. q habuit decē dragmas. i. decē differētias creaturarū sua imagine insignitarū. Nouē fuerūt nouē ordines angelorū. Decima pdita natura hūana peccata primorū parentum quasi ignota. i. visione sui priuata. Sed ad inueniendū a diuina sapiētia lucerna est accensa qñ verbum caro factuz est deo operante. In xpi enim persona vt lucerna q antiquitus et mō etiā p pauperibus fit de terra est xpi caro: de nostra carne terrea assumpta. vt lichinū albū cum oleo fuit aīa purissima plena oleo gratie. Ut ignis fuit diuinitas. Deus eñ noster ignis cōsumens est dicit Deutero. Accensa igitur lucerna incarnato dei filio. euertit domū ꝓuersationis humane mutando mores p doctrinā suā z exēpla. qsiuit diligenter illa operās vñ inueniret z a deo videret p approbationē z gratie infusionē. Qua inuenta vicinas et amicas cōuocat ad cōgaudendū. scz creaturas angelicas z sanctas aīas. eis manifestandum p effectū z gaudiū de hoc eis tribuēdo Et cōcludit. Ita dico vobis gaudiū est coraī angelis dei sup vno peccatore pniam agēte. Hiero. Quia diuinitatis natura clemēs est pia magisqz ad indulgentiā qz ad vindictā prona: qz nō vult mortē peccatoris sed vt ꝓuertat et viuat. Si qs post lapsum peccatoz ad verā pniam cōuersus fuerit: cito a misericordie iudice veniā impetrabit. de pe. di. j. Idē possibile est vt quō ecclesia q prius habuit maculā rugā z immundiciā postea restituta est: ita et peccator curat ad medicuz. qz nō habēt opus sani medico: sed male habētes vt curet vulnera eius. et fiet de ecclesia q est corpus Idē. Ne forsitan peccati memores tardi⁹ reuertantur adhuc inqt. sedere vos faciā in tabernaculis sicut in dieb⁹ festiuitatis. vt qō facit baptisma: hoc faciat et penitētia. et habitēt in tabernaculis saluatoris in ecclesia. de pe. di. j.

Parabolā de .§. VII.

pdigo susceptо letissime a pre. sol⁹ narrat lucas q pulcerrima ē. Hō quidā inqt hūit duos filios et dixit adolescētior. pr̄ da mihi ptē substantie q me cōtingit z̄c. Dupliciter dat expositio. Prima quā breuissime tangā est de duob⁹ ꝑlis. s. iudaico vt maior ꝑ ppter dignitatē: et gētili vt minor sub vno pre deo cōi p creationē z gubernationē. quoz minor. i. gētilis a pre discedēs p idolatriā incidit in multa scelera z inopiā veritatis. Hec doctrine pboz et poetaruz siliquijs figurate. vt xxxvij. di. §. Hinc etiā. poterat ventrē mētis saturare. qz vane ꝑlo iudeoz cū pre deo remanente p noticiā et cultū veri dei. Demū ꝑlis gētilis in se reuersus. et miseriā suā agnoscēs ex doctrina ei ꝑpinata euāgelij: reuersus ad prem celestē p cōuersionē ad fidē. cū magno gaudio z ornamētis recept⁹ ē ad gratiā. Qō maior fili⁹. i. iudaic⁹ pcipiēs indignat⁹ nō vult intrare domū pris. s. eccie. cuius pater celestis p scripturas ad h exhortetur s extra in pfidia pseuerat adhuc. Moraliter signat duos stat⁹. s. iustoz s supboz: et peccatorū ꝓuersoz. vtriusqz tū stat⁹. pr̄ et gubernator est de⁹. Et qz pna ē oīs etas ad malū ab adolescētia sua. in pncipio cui⁹ habet vsus rōis z cōcupiscētia carnis ad delectabilia icitat: aꝑit qs in ea etate libtatē vt excutiat a iugo subiectōnis pentū z mgroz qbus pr⁹ subijcit. et h est adolescentē petere pre vt det sibi portionē substātie. Substātia qppe pris celestis est. quicqd habe/

mus naturaliū ſpiritualium et temporaliū bonorum. Quid enim habes quod non accepiſti: ait apls ad Ro. Petit ergo id eſt affectat et deſiderat in tali etate vti libertate arbitrij circa dicta bona eſtimans hoc ſibi ad bonū ſuum cedere. Pater autē celeſtis diuidit ſubſtantiaz quia libertatem arbitrij tribuit et bene ꝛ male vtentibus circa bona cōteſſa. Hiero. libro cōtra iouinianū. Liberi arbitrij nos cōdidit de⁹. nec ad virtutes nec ad vicia neceſſitate trahimur: alioquin vbi neceſſitas ibi nec corona. de peni. di. ij. Si enī inquit. Sed cōmuniter in adoleſcentia incipiunt homines male vti libertate arbitrij. quia ſtultoꝝ infinitus eſt numerus Eccē. j. Et recedētes a patre celeſti per amiſſionē gratie. pergūt in regionē longinquam intrantes ſtatum iniquoꝝ diſſimilē dei bonitati. Et poteſt ex euāgelij textu notari incurſio talis peccatoris in ſeptem capitalia. Nam in eo q̄ adoleſcens petit portionē ſubſtātie a patre. notatur ſuperbia p̄ſumptōnis. quaſi deus ſibi obligetur ꝛ p̄ſumens per ſe bene ſe regere. In eo q̄ abijt in regionē longinquā a patre. notatur inuidia. Nil enim tam longinquū a deo q̄ inuidia. cum ſit ipa bonitas ꝛ charitas cui cōtrariat inuidia. In eo q̄ diſſipauit ſubſtantiā ſuam viuēdo luxurioſe notatur aperte luxuria. que p̄cteris ꝛ apertius dominat in adoleſcentibus. Et ſi in omni iudicio mortifero diſſipetur ſubſtātia ſpiritualis virtutum. tamē in luxuria nō ſolum gratia ſed et ſubſtantia tpalis ꝛ fama. ſubſtantia naturalis maxime diſſipat: in eo q̄ dicitur. Ipſe facta fame in regione illa cepit egere. notatur auaricia. Nam vt dicit Hiero. infidelis id eſt auar⁹ quod ꝛm aplm eſt idoloꝝ ſeruitus: etiam obolo indiget. ſibi enī videtur omnibus egere. Et nota q̄ in regione illa longinqua a patre id eſt ſtatu peccati fames magna inſurgit: quia cum non inueniat nec in luxurijs nec in alijs vicijs quies mentis: remanet veri ſummiq̄ boni mentib⁹ hominū inſerta cupiditas. vt dicit Boet. us. et hec eſt fames ſpiritualis. In eo qō dicitur q̄ abijt et adheſit vni ciuiū regionis illius: ſignat ira. Liues enim huius regionis longinque ſunt demones in malicia obſtinati. vnus eoꝝ dicit abadon qō interp̄etat exterminator temptās de ira. huic adheret ei ſimilis effectus. iratū enī dicit Lrik. ſimilē demoniaco qui furioſa agit. et ire ꝛ inſanie nihil eſt medium ait idem. In eo qō dicitur quia miſit eum in villam vt paſceret porcos. innuitur accidia. In villa enī ꝯmuniter ciues ꝛ nobiles vt iſte erat ſtant ocioſi. qui et paſceret porcos. quia accidioſus et ocioſus paſcit ꝛ nutrit cogitatiōes immundas ꝛ laſciuas figuratas p porcos. In eo tandem q̄ dicitur: quia cupiebat implere ventrē de ſiliquijs ꝛc. inſinuatur gula que etiā in viliſſimis cibis nimis ardenter vel vltra menſurā offendit. Deinde inſinuat modus cōuerſionis eius ad penitentiā ꝑtritus. cōfeſſus. et ſatiſfactionem. principiū autem ſalutis eſt ſui cognitio inquit Seneca. quod fit per interiorē cōſideratiōnem. Unde dicit euangeliſta. In ſe autem reuerſus. Extra ſe manet quis. dum peccatis inuoluitur rōne nō vtens. Iz reuertimini ad coꝛo p̄uaricatores ait dñs per ꝓphetam. Et quia quatuoꝛ modis auertit quis a deo: et magis ac magis elongatur extra ſe manens. Et primū vt ait Hieronym⁹. eſt cogitaſſe que mala ſunt. ſecundū cogitationibus acquieuiſſe quarſis. tercium quod mente decreueris opere implere. quartū nō agere penitentiā: ſed ſibi ſuo cōplacere delicto. Hec Hieronymus de peni. di. j. Super tribus. Et in primo gradu poſſet etiam notari mortale. ſcz ex delectatione moroſa ſine cōſenſu ad opus: ideo quater deus animā inuitās ad penitentiā ait in canticis. Reuertere reuertere ſunamitis: reuertere reuertere vt intueamur te. Sunamitis interp̄etatur fm Hiero. miſera vel captiua vel mortificata. et totū cōgruit aie peccatrici. Reuertere ergo exeundo de illis quatuoꝛ gradib⁹. Reuertere inte cōſiderans ꝛ ſtatū bonoꝝ et ſtatū peccatoꝝ. Unde dicit in ſe reuerſus. Quanti mercennarij in domo patris mei abundāt panib⁹. In domo patris que ē eccleſia mercēnarij ſunt qui deo ſeruiu ut. et ſi principalier ꝓpter dilectionē patris: tñ ſperant nō dubitāt cōſequi et maximā a patre hi abundāt nunc vltra mercedem ſperatā panibus cōſolationis ſpiritualis in ipis operib⁹ ſuis. q̄ excedūt oēs humanas ꝛſolatōes. et q̄ narrāri poſſent omittant. Ego aūt hic fame pereo. ſcz in hoc ſtatu peccati. que em ibi refectio cū ꝛ pbs dicit. oīs mal⁹ implet penitudine: et nūc hinc nūc inde ſuis paſſionib⁹ ad diuerſa ꝛ cōtraria diſtrahitur. Et aug⁹. Juſſiſti dñe ꝛ ſic factū eſt. vt oīs inordinatus animus ipe ſibi pena ſit. Hic q̄ fame deficit p̄uat⁹ ſpūalib⁹: et in alia vita ſupnalib⁹ bonis. et quāta mala ſuſtineat ꝛ incurrat p peccātō hic eſt dicendū. Surgā igit ab actu peccandi deſiſtēdo. ibo ad patrē meū. ad deū me dirigēdo p timoꝛē ꝛ ſpem: p ſingulos paſſus recordatōis pctōꝝ me ꝓterēdo. dicā ei. Pater peccaui in celū et coꝛā te. In cōfeſſione. ſ. ſacerdoti pandendo ꝛ peccata manifeſta q̄ dicunt eſſe coꝛā celo: et pctā occulta q̄ dicunt coꝛā deo: q: ſolus nouit. et totū hoc cū humilitate vt dicat hoc ſentiēs. Jā nō ſuz dign⁹ vocari fili⁹ tuus. ꝛ ꝓponat ſatiſfacere ad mandatū dei ꝛ ꝓfeſſoris dicēs cū effectu. Fac me ſicut vnū ex mercēnarijs tuis. i. ſic illis mandās qō vis eos facere: ita ꝛ mihi iniūge ꝛ patus ſum Et ſicut illos reficis ſpūalib⁹ cibis: ita et me ꝓfortare licet indign⁹. Si igit peccatoꝛ vere ꝓuertitur ſicut mēte ꝓcipit. ita ꝛ ope exequit. Surgit q̄ a ꝓpoſito peccādi recedēs. Dicit em Calixtus papa. Mutat hō a pctō: et gra dei reſurgit a lapſu. di. l. Ponderet. Venit verſus domū pris. i. eccleſiā. dolēdo de cōmiſſis q̄ recogitat Ambro. Nihil eſt q̄ tāſummi doloris ſit: q̄ ſi ſub captiuitate peccati poſit⁹ recordet q̄s vñ lapſus ſit atq̄ vñ ceciderit: et q̄ ad iſta terrena ꝛ coꝛpea ab illa ſpecioſa ꝛ pulcra diuine ꝓditōis intentōe defluxerit. d e pe. di. j. Sunt q̄ arbitrant. Cū aut ad hūc lōgꝫe eſſet q: etſi attritus nondū tñ cōtritus. Vidit euz pater ipius oculo pietatis. quo oculo

dominus respiciens petrum postq̄ negauit fecit eum amare suum flere peccatum. Conuertimini inquit dominus Malach. scilicet ad me disponē do vos et abilitando ad gratiaz: et ego cōuertar ad vos eam cōferendo. Et vt ait Hieronymus. Moderatio dei et pietas solū nostrū reditū q̄rit ac nos cupit longa sua bonitate saluare. di. xcij. Diaconi. Et Leo papa. Misericordie dei mēsuram ponere nō possumus nec tpa diffinire: apud quē nullas patit moras cōuersio. Vnde sequit: Misericordia motus sup eū occurrit ei. ps. Misericordia ei⁹ p̄ueniet me. gratiā primā q̄ p̄reue/niens dicit sine aliq̄ merito p̄cedēte infundendo hiero. Vt quū magn⁹ aspicias: vt diues pastor morbidā nō cōtemnas ouē xp̄s de cruce latronē in paradisum tulit. et ne q̄s aliq̄ serā putaret con uersionē: homicidij penā fecit martyriū. Chryst⁹ inquā p̄digū reuertētem let⁹ amplectit. et. xcix. pecudibus derelictis vna ouicula q̄ remanserat humeris pij pastoris aduehit. Vbi vero pecca/tor intelligēs vuln⁹ suū: medico se curandū tra hit. ibi nō est virga necessaria sed spirit⁹ lenitat⁹. de pe. di. j. Importuna. Et cecidit sup collū ei⁹ amplexans eū. vbi innuit p̄iunctio p dilectionē Amor eñ fm Dyonisiū habet vim vnitiuā. Vñ apl's dicit. j. Corinth. vj. Qui adheret deo. s. per charitatē. vnus spirit⁹ est cū eo. Osculat⁹ est eū scz recōcilians eū sibi: q̄ prius erat inimic⁹. apl's ad Ro. v. Cum inimici essemus. s. p dei pctā: re-cōciliati sumus p mortē filij eius. ex q̄ habet vir tutē pnia t alia sacramēta. Osculū eñ signū est recōciliationis t pacis. Et remissa offensa ei re-stituit merita acq̄sita viuificās opera bona mor tificata. vñ Aug⁹. de peni. di. iij. Piū est credere et fides hoc expostulat. vt cum gratia xp̄i destru xerat mala prioza: etiā remuneret bona. Et cum destruit q̄ suū nō inuenit: diligit et amat q̄ in peccante plātauit. Dixit autē filius voce scz cō-fiteudo. Hinc Ambr. in sermone. Ecce nunc tps acceptabile adest: in q̄ cōfessio a morte aiam libe rat. Cōfessio apit paradisum. Cōfessio spem sal-uandi tribuit. Vñ scriptura ait. Dic tu iniquita-tes tuas vt iustificeris. hec ille. de peni. di. j. Pa ter peccaui in celū et coram te. Pater sacerdos dr. Grego. dist. xcvj. Quis dubitet sacerdotes xp̄i oēm fideliū p̄fes t magistros censeri: Huic g̃ cō-fitens dicat oia peccata t in deū cōmissa. et hoc est in celū peccare: et cōmissa p̄tra hoies. et hoc ē cōtra te. Vel in celū. i. occulta. Nota in celo id ē deo: et manifesta coram te. i. hoib⁹. Multiplex eñ misericordia dei (ait Leo papa) ita lapsibus hu-manis subuenit. vt nō solū p misericordiā baptis mi: ꝑ t p̄pnie medicinā spes vite repareť eterne Vt q̄ baptisum dona violasset p̄prio se iudicio cōdemnātes scz sacerdoti p̄fitendo: ad remissio/nem criminū p̄uenirēt. de peni di. j. Jam nō sum dignus vocari fili⁹ tuus. Nō peto vt filius deli cioſe tractari: sed penitētijs affligi. Aug⁹. ponat se scz penitēs in arbitrio iudicis in iudicio sacer/dotis. nil sui reseruās sibi. vt oia faciat eo iubēte p̄o recuperanda aie vite: q̄ faceret p̄ euitanda corpis morte. Et hoc cū gaudio: q: vitā recupe/rat infinitā. hec ille. de pe. di. v. ca. j. Idē Aug⁹. in sermone de penitētijs. Nō sufficit mores i me lius cōmutare t a p̄teritis malis recedere: nisi sa tisfaciat de eo et de his q̄ facta sunt: per pnie do/lorem: per humilitatis gemitū. i. humilē cōfessio nem p cōtriti cordis sacrificiū: cooperantib⁹ ele-mosynis t ieiunijs. de pe. di. j. Q̄ intellige cum adest facultas quantū ad cōfessionē t satisfactio nem. et. xxvj. q. vij. dicit. Affectū illū in se recipi-at penitēs: quē gerebat ille qui dicebat. iniquita tem odio habui t abominatus sum. Et ea q̄ dicit apl's. ad eos qui fm deū cōtristati sunt. Quantā inq̄t operatus est in vobis solicitudinē: sed excu sationē sed emulationē sed vindictā: in oīb⁹ ex/hibuistis vos cautos esse negocio. sed t in ipsis in q̄bus deliquit agēs mlta p̄traria: sicut zache⁹ fecit. hec ibi. Dixit autē pater ad seruos siue an-gelos q̄ cooperanť ad reducendū peccatores ad deū t bona eis p̄curandū: siue p̄dicatores qui in sermonib⁹ debēt dare fiduciā venie cōuersis ad pniam. dicēte dño Ezechiel. Nunq̄d voluntatis mee est. mors impij et nō potius vt cōuertať t vi uat. et iterū. Si auerterit se impius ab impieta/te sua: oīm iniquitatū eius nō recordabor. Siue ministros sacramētor̄ qui oībus penitentib⁹ de bent esse parati ad ip̄am ministrandā p̄cipue in morte. vñ dicit. xxvj. q. vj. Si p̄sbyter negauerit pniam morientib⁹ scz faciētibus q̄d debēt: reus est animarū. q: dñs dicit. Quacūq̄ die p̄uersus fuerit peccator ad pniam: vita viuet t nō morie-tur. Vtera enī p̄fessio in vltimo tpe esse p̄t. q: do-minus nō solū tpis sed t cordis ē inspector: sicut latro vnius momēti pnia meruit esse in paradi/so. hec ibi. Cito p̄ferte stolā primā. i. declarate et ministerio vestro ad hoc opammi vt puritas p/dita p scelera repareť. vera eñ pnia ait Aug. ad puritatē baptismi conať adducere confitentē. de pe. di. iij. Sunt plures. Johānes Crisť. in lib. de reparatōe lapsi ad hmōi sic deuotissime loquit. Talis mihi crede talis est erga hoies dei pietas talis nūq̄ respuit hois pniam: si ei sincero t sim-pliciter offerať. etiā si ad summū q̄s p̄uenerit ma lorum: tñ si inde reuerti velit ad virtutis viā: su-scipit. libenter amplectit. facit oia. quatenus ad p̄iorē reuocet statū. Quodq̄ adhuc est p̄stanti⁹ et eminentius. etiam si nō potuerit quis imple/re omnē satisfaciēdi ordinē: q̄tulamcunq̄ tamē et q̄brevi tempore gestam nō respuit penitentiā. hec ille. de peni. di. iij. Exempla ponit de Achab et manassen et de vitis patrū. Cito prof. sto. p. et induite illum. Vt enim dicit Ambrosius. Cum renunciatur improbitati: statim assistitur virtus Egressus enim malicie virtutis operatur ingres-sum. stola autem ista prima id est precipua t prin cipalis virtus potest intelligi: charitatisq̄ est ve stis nuptialis. Prima enim virtus est que resti-tuitur p p̄sentiā q̄ t operit multitudinē turpitudi nē peccator̄. Hac spoliati primi parētes p pecca tū nudos se p̄gnouerūt: q̄ pri⁹ ea iduti erāt. Jn-duite aūt dicit. i. docete p̄uersum peccatorē ip̄az

charitatem ostendere et exteriori conuersatione. Date anulū in manu eius. Anulus est fides qua deo desponsamur. Unde Oseas pphēta. despōsabo te mihi in fide. Date in digito nō in bursa. i. instruite eū vt cam operib⁹ ostendat. Ūñ Aug. In corpore vnice colūbe t immaculate scz ecclesie. nec hereticus nec malus xp̄ianus inuenīt. vt si cui⁹ manus esset arida. verū quidē esset membrum q̄uis sine sanguine inefficax t mortuū: ita et sine operib⁹ fides cū sit vera mortua est. j. q. j. Sicut vrgeri. Et calciamēta in pedes. calciamēta q̄ fiunt de pellib⁹ animaliū mortuoꝝ. sunt exempla sanctoꝝ: p̄cipue quos de mortuis dños viuos fecit p pñtiam mortificatos. Hec debēt ꝓponi vt pedes affectus calcientˢ. ne forte offendant nudi ad lapidē obstinatōis et supbie desperatōe vel vulnerentˢ spinis auaricie vel deturpentˢ sceno luxurie prioꝝ. Sed spe cōcepta venie t exemplis sanctoꝝ peccatricis penitētis. publicani. de p̄cantis chananee pseuerantis. pauli psequentis. latronis cōfitentis: fiducialiter incedaˢ ī domo ecclesie. Ambro. Nemo digne pōt agere penitentiā q̄ nō sperauerit veniā. de peni. di. j. immo et gloriā: cū latroni penitēti dictū sit: hodie mecum eris in paradiso. et paulo cōuerso visa est gloria supna. Adducite vitulū saginatū. i. admittite ad sacramentū eucharistie t ei penitēti ꝓponite. in quo est xp̄s signatus p vitulū saginatū q̄ offerebaˢ in lege. Ut enī ait Leo papa. mediator dei et hoīm homo dñs iesus xp̄s. hāc ꝓpositis ecclesie tradidit potestatē. vt cōfitentib⁹ pnīe satisfactionem darēt. et eadē salubri satisfactōne purgatos ad ꝯmunionē sacramētoꝝ p ianuā recōciliationis admitterēt. de pe. di. j. Adultiplex. Et occidite. i. ostendite q̄ p peccatis eius xp̄s vitulus occisus est. qō in sacro repꝛesentaˢ. Ūñ in libro sententiarū ꝓsperi dicit. Semel xp̄s immolatus est in seipso: et tñ quotidie in sacramēto immolationis illius fit repꝛesentatio. Uerus enī deus et ver⁹ hō semel tñ in cruce pepēdit. offerēs p̄ri seipsum hostiā viuā t passibilē mortalē: viuoꝝ et mortuoꝝ redemptōis efficacē. eoꝝ scz quos altitudo diuini ꝓsilij redimēdos iudicauit. prescivit p̄destinauit: et vocauit. de ꝓse. di. ij. Semel. Et manducem⁹ t epulemur. Apocal. iij. Si q̄s aperuerit mihi ianuā scz p ꝓfessionē: intrabo ad illū cenabo cū illo t ipe mecū. Nō aūt in eo pñt epulari sacerdotes q̄ dolose se offerunt scz ad pniam quoꝝ cibus est remissio peccatoꝝ inq̄t Origeñ. Ūñ et verus sacerdos ait. Meus cibus est vt faciam voluntatē p̄ris mei. i. vt peccatores cōuersi t penitētes saluentˢ. de peni. di. iij. Inter hec hir cum primo. Quia hic filius meus mortuus erat et reuixit. Obstinatio animi t cōfessionis cōtemptus (ait Gratian⁹) quedā mors est impietatis t lepꝛa supbie a qua quisq̄ reuiuiscit: dū sibi p gratiam doloꝛ delicti t cōfessionis votū inspirat. de pe. di. j. Perierat t inuent⁹ est. Ps̄. Erraui sicut ouis q̄ perijt quere seruū tuū dñe. supꝛa. Inueni ouē meā quā perdideꝛā. Et ceperunt epulari. q̄ gaudiū est in celo ecclesie. s. militātis t triumphā tis sup vno pecatoꝛe pniam agēte. Dū hec fiunt q̄ senioꝛ filius his auditis indignaˢ extra domum moꝛaˢ nec cum p̄re t fratre et cetera familia vult cōgaudere. signat q̄ aliq̄ superbi q̄ sibi t alijs videntˢ iusti et innocētes. q̄ nō se elongarūt a domo ecclesie p magna t apta scelera sicut magni peccatoꝛes: et in agro paterno laboꝛāt p opera q̄ sunt de genere bonoꝝ: turbantˢ egreferētes qō deus magnos peccatoꝛes. et si penitentes ad veniā recipiat. et feruentē ac copiosam gratiā et dona cōferat plusq̄ sibi. vt ptz in paulo t multis alijs. Quibus tñ pijssimus pater p scripturas sacras ostēdit sic dicere suā bonitatē: nec ex hoc aliquid sibi subtrahi paterne hereditatis. Et si ille indignaˢ permaneat: nō tñ optimus p̄r affectu desistit reuersi peccatoꝛis. Qō etiā figuraˢ in lazaro q̄driduano suscitato. ex qua re p̄ncipes sacerdotū t pharisei q̄ sibi iusti et docti videbantˢ indignati sunt dño: et vt ipm lazarum interficere quererēt. Sed xp̄s ad cenā accessit vocatus cum discipulis vbi t lazarus ipse cōuiua cū alijs erat domo odoꝛe repleta ex vnguēto effuso. Joh. xi. qō mysteriū tangit Ambro. dicēs. Quantūlibet mortui scz peccatoꝛis sit fetoꝛ scz infamie. statim abolebˢ ois: vbi sacruꝫ redoleuerit vnguentū scz pnie. Surgit defunct⁹ scz per gratiā. et solui iubentur vincula. s. peccatoꝝ p ministros ecclesie. Tollitˢ velamen a facie ei⁹. q̄ nō habet qō erubescat cui peccatū dimissum est. In tāta dñi gratia tantoq̄ diuini muneris miraculo cum oporteret oēs letari ꝓmouebantˢ impij: aduersus xp̄m cōsilium p̄parabāt. Nōne merito eoꝝ successoꝛes vos foꝛe cognoscitis. quoꝝ duricie heredes estis Nam si vos indignamini t ꝓtra ecclesiā ꝓgregatis cōsilium. quia videtis in ecclesia moꝛtuos reuiuiscere t peccatoꝝ indulgētia resuscitari: atq̄ qō in vobis est per inuidiā vultis rursus interficere suscitatos. Sed iesus nō reuocat beneficia. immo cumulat liberalitate. reuiuiscit solicite suscitatos. et celebꝛata resurrectōis gloꝛia letus venit ad cenā. hec ille. de pe. di. j. quantuslibet. Ūñ fuerunt quidā heretici q̄ dixerūt nō posse nūl⁹ semel per penitentiā peccata purgari. cōtra q̄s arguit Augustin⁹ per rōnes t exempla. de pe. dist. iij. Adhuc isti perfidi. Et q̄ intētio p̄dicatoris esse debet peccatoꝛes ad penitentiā reducere. ꝯ parabola ista esset optima materia p̄dicatōis totius quadragesime. Et primo dicatur de peccatis capitalib⁹ cum suis filijs quibus quis glorgatur a deo. de quibus supꝛa. et hoc in pte quadragesime. Secundo de reuelatōne ad penitentiam. et ibi de cōtritione cōfessione et satisfactōe in alia parte. Deinde de restitutōe virtutū fidei spei et charitatis vt notatum est. Demum de cōmunione et passione et in fine in resurrectōne de cōuiuio celestis glorie et resurretōe ꝛc.

De parabolis §. VIII.

quib⁹ xp̄s oñdit immēsam dei benignitatē t ꝑuocādo hoies ad ꝓuiuiū eccie militātis t triūphātis. et ꝓmo de militāti eccia ꝑabolā scribit

solus matheus dicēs. Sile est regnū celoꝝ hoī mini regi qui fecit nuptias filio suo ⁊c.id ē qō fit in ecclesia q̄ dicit regnū celoꝝ. Celi eñ dicuntur boni fideles.q; eleuati a terra ꝓpter ꝓemptuꝫ tpaliū. et ī his regnat ⁊ habitat deus per gratiā simile est ei qō narrat in ista silitudine. Vbi nota.ꝙ quia oīs nostra cognitio oꝛtuꝫ habet a sensu.nec spiritualia ⁊ diuina pñt intelligi ab hoīb⁹ precipue deditis sensibilib⁹ vt cōiter accidit nisi manducant per exēpla ⁊ silitudines reꝝ sensibiliū q̄ nouerūt.ideo ī sacꝛis scripturis veteꝛis ⁊ noui testamēti sermones de rebus spiritualib⁹ ⁊ diuinis sunt ꝙ similitudies reꝝ coꝛporaliū: vt inde aptius capiant. Cōsueuerunt autē hoīes maxie gauderet delectari in nuiuys.quoꝝ p̄cipua sunt q̄ fiunt in nuptijs.et in hmōi appetūt pſone se reperire. Ideo ad exprimendū aliquantulū gaudium et refectionē spiritualē que habet ab electis. nō solū in futura gloꝛia sed etiā hic in militāti ecclesia:loquit de ipsa sub parabola nuiuꝫ nuptiarum regaliū. vt hoīes incitent ad querendū huiusmodi refectionē spiritualē:cum oēs inclinent ad gaudia ⁊ delectatōnes.et spirituales delectationes sine ꝓparatōe vincant oēs coꝛporales et pfectioꝛes.ꝓpter qō dicit Beꝛn. Gustata suauitate spiritus: desipit oīs caro. Homo iste de⁹ pater est.qui homo ōꝛ propter intellectū: aliter tñ ⁊ incōparabiliter excessiuū q̄s homo vl angelus q̄ habitat lucē inaccessibilē: ait apl's. Rex est q; regit assidue q̄s cōdidit. Ps̄. Deus magn⁹ dñs et rex magnus sup oēs deos. Filius ei⁹ est vnigenitus patris.ideo primo vidun⁹ gloꝛiā eius quasi vnigeniti a pfe. Tunc aūt fecit pater nuptias filio.q̄ eum incarnari cōstituit. Sponsam eñ assumpsit natnrā humanā ex qua est ecc'ia.cui⁹ est caput:cum eā sibi vniuit in vnitate pſone verbū caro factū:hoīe scz deo assumpto nō deo cōsumpto.hui⁹ thalamus fuit vterus virginis.ſm illud ps̄. Tanq̄ sponsus ꝓcedēs de thalamo suo vt gigas foꝛtissim⁹ ex gemina substātia diuina⁊ humana.exultauit ad currendaꝫ viā.i. alacriter et desideranter q̄si velocissime curreret. Fecit viam de celo in terrā.de quo mysterio incarnatōis figurato in nuptijs hester ⁊ assueri summe letantur in patria dicētes. Apoca. Gaudeam⁹ et exultemus q̄m venerūt nuptie agni. Et vocauit multos. Nō dicit oēs.q; illi q̄ moꝛiunt puuli nō purgati ab oꝛiginali ⁊ sine vsu rōnis cuiuscunq; nationis sint etiā xp̄iane:nō vocant ad nuptias ecclesie. Oēs alij vocati sunt q̄ vtiq; ⁊ multi sunt: quia de oī natione q̄ sub celo ē. Et ante ipas nuptias celebꝛatas actu.i.mysteriū ꝙ actū incarnationis vocati sunt oēs.saltim ꝙ legem naturalē quā q̄ seruabāt vocabant etiā ꝙ occultā inspiratiōnē seu reuelationē ad credendū saltim,de deo q; est.⁊ q̄ inquirentiū se scz ꝙ bona opa est remuneratoꝛ.q̄ remuneratio pꝛocurata est in istis nuptijs. Et tales has nuptias intrabāt ecclesiasti/ce vt mēbꝛa eius.paucissimi tñ erāt vt iob:cui et plenius reuelate sunt nuptie iste. Vocati sūt specialī mō ppl's iudeoꝝ per legē mosaicā.ꝙ ꝓphetas.per exempla sanctoꝝ illius tpis. Et ꝙ maxima parte.misit seruos suos vocare inuitatos.cū vicz deus aliq̄s sanctos viros q̄ fuerūt veri serui eius.pfecte ei obedientes:in mūdo esse disposuit.q̄ et verbis et exēplis alios solicitaret ad bonos moꝛes ſm legē naturalē vel etiā scriptā.vt patriarchas: pphetas ⁊ gētiles. Et nolebāt venire.q; vt dicit in ps̄. Oēs declinauerūt.ſ.a via recta.simul inutiles facti sunt:nō est q̄ faciat bonum. Gentiles declinauerāt oēs ad idolatriā.iudei ad legis inobedientiā.ſm illud Hiere. A seculo fregisti iugū legis naturalis. rupisti vincula p̄ceptoꝝ scz legis scripte. dixisti nō seruiam scz deo obediēdo. Item misit alios seruos scz apl'os suos ⁊ discipulos ac martyres. et ipm sponsum ecclesie.magistrū eoꝝ in humanitate docentē et hoīes inuitantē ad nuptias.i.ad fidē. Vade misit dñs ait ipe per esaiā.et spirit⁹ eius euāgelizare pauperib⁹ vt p̄dicarē annū placabilē dño et diē retributōis bonoꝝ ꝙ malis.dicēs per eos. Dicite inuitatis. Ecce prandiū meū paraui. Cōuiuiū eni refectōis spiritualis ꝓmissum in veteri testamento.ſm illud esaie.et faciet dñs in monte hoc cōuiuiū pinguiū.cōuiuium medullatoꝝ.cōuiuium vindemie defecate ⁊ p̄cipitabit moꝛtē insempiternū. Christus ⁊ apli nunciauerūt esse parata Venite inqt iesus ad me oēs q̄ laboꝛatis ⁊ onerati estis:et ego reficiā vos Matth.xj.et iterum. Ego dispono vobis vt edatis et bibatis sup mē sam meam in regno meo ait ipse Luc.xxij. Et quantū roboꝛis tribuāt cibi huius mense nuptiarum regaliū ostendit ps̄.dicens. Paraſti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me scz reficientē et foꝛtificantē:cōtra diabolū carnem et mundu. Exquisite epule sint insinuat Apostolus.j.Coꝛinth.ij.dicens. Oculus non vidit nec auris audiuit nec in coꝛ hominis ascēdit. que ꝓparauit deus diligentibus se. Et princeps apostoloꝝ ait. Regenerauit nos deus in spem viuam in hereditatē incoꝛruptibilē incōtaminatā et immarcessibilē cōseruatā in celis in nobis.qui sub virtute dei custodimini per fidem in salutem paratā reuelari in tempoꝛe nouissimo. Et infra: In quo credentes exultabitis leticia inenarrabili et glorificata.j. Petri.j.capi. Ipsa autez fides huius mysterij iam peracti scz incarnatōis ⁊ spes perueniendi ad gloꝛiā per hoc nobis paratā:est refectio spiritualis hui⁹ prandij ecclesie. Ecce in pſenti dicit.prandiū meum paraui. Tauri mei et altilia occisa. Tauri signant patres veteris testamenti.et altilia sanctos noui testamenti. quoꝝ iam defunctoꝝ exempla nobis ꝓponuntur imitanda que nos in prandio huius militātis ecclesie reficiunt. Vnde Gꝛegoꝛi⁹ in omel. Quid per thauros nisi patres veteris testamenti significātur. Nam cum de permissione acceperant quatenus aduersarios suos odij retributōne ꝓcuterēt vt ita dicam.quid aliud q̄ thauri erant: qui inimicos suos coꝛpee ⁊utis coꝛnu feriebāt. Quid ꝙ altilia nisi patres noui testamēti figurant: qui dū gꝛe interne pinguedinē suscipiunt:a terrenis

desiderijs se iungentes quasi cõtemplatõis penna se ad sublimia subleuãt.xxiij.q.iij.Cũ in lege Notandũ dicit Grego.q in priori inuitatõne nil de thauris et altilibus dicit:in secũda iam thauri et altilia mactata memorant.q: omnipotẽs deus cũ verba eius audire nolum⁹ adiungit exempla.vt oñe qđ impossibile credim⁹.tanto nobis ad sperandũ fiat facilius:quãto p hec trãsisse et alios audimus. Vel fm Origen. Prandiũ est eloquiũ dei. Thauri sentẽtie ibi fortes. Altilia suauia ibi et delectabilia. Et oia parata q scz ptinẽt ad mysteriũ dñice passionis et nostre redemptõnis fm Crisi. Vel oia parata fm glo.id est introitus regni apertus est p fidẽ mee incarnatõis qui ante fuerat clausus.vel fm Crisi. Oia parata sũt q: quicqđ queriť ad salutẽ iam impletũ est ī scripturis. Qui enī ignorãs est inuenit ibi qđ discat Qui ptumax est inuenit ibi qđ metuat.qui laborat inuenit ibi ꝓmissa.quibus excitek ad opus. Vel oia parata sũt. Nil deest in prandio ecclesie de necessarijs et cõferentib⁹ ad salutẽ t spiritualem refectionẽ.ibi eñ sacra purgatiua peccatoꝝ: augmẽtatiua virtutũ causatiua spiritualiũ gaudioꝝ.ibi angeloꝝ esca panis de celo habẽs oẽm saporẽ suauitatis et qđ melius corpe et sanguine dñi.ait Piero.j.q.j. Multi. Ibi in ecclesia scz scripturarũ documẽta.de quibus ps. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua sup mel ori meo. Ibi diuina officia cantus organa suaue sonantis eccie. Venite ergo ad nuptias.s.ecclesie dicebãt apli p orbem discurrentes.q: in oẽm terrã exiuit sonus eoꝝ. Et qđ sonabãt pdicando subdit. In sole posuit tabernaculũ suũ.i.mysteriũ incarnatõis. Et quõ ad nuptias venirẽt docebãt p legẽ.s.dñi immaculatã.de qua subdit. Lex dñi immaculata legem scz et doctrinã euangelicã accipiẽdo:legem charitatis seruando. Et illi neglexerũt.s.p maxima pte. Nã pauci conuersi sunt ad fidẽ p xpm et aplos t primos pdicatores euãgelij:respectu remanentiũ in pfidia. Nõ venerũt ergo ad nuptias et sic muitati p pdicatores qui nõ crediderunt. Et causa hui⁹ negligẽtie fuit. vel inordinat⁹ affectus ad delectatões corpales. vel nimius appetitus ad diuitias tpales: vel pfidus cõtempt⁹ circa res diuinales. Et hec notank cũ dicit.abierũt alius in villã suã tc. Ad villã pergũt ciues ad recreationẽ corporis qđ de se non est illicitũ. Sz cũ qs ita delectatões et recreationes corpis q̃rit vt negligat ꝓpter hoc accedere ad ꝓuisiũ ecclesie p viã.s.virtutũ:iste eo priuak t salute sua. Qui ergo ne admitteret delectatões carnis noluerunt doctrinam apostoloꝝ recipere q̃ erat in ptrariũ. dicẽte petro. Obsecro vos tãq̃ aduenas t pegrinos abstinere a carnalib⁹ desideriis q̃ militãt adversus aiaz.sicut et nũc multi sunt quoꝝ de⁹ venter est.vacãtes libidini sicut equus et mulus: hi neglexerũt ad nuptias accedere. Alius ad negociationẽ suã. Negociatio ꝓprie est cũ res emitur vt ea in substãtia q̃litate nõ mutata carius vẽdatur.s.alio tpe vel loco vt dicit Crisi. dis.lxxxviij. Ejiciens. Hec q̃uis ex fine possit honestari cum ꝓpter bonũ finẽ.s.exercek vt est sustẽtatio sui et suoꝝ: puisio reipublice:subuẽtio pauperũ:t debito mõ fit.de se tñ videk deseruire cupiditati q̃ finẽ nescit cũ fiat ꝓpter lucrũ. Et iõ p eã auaricia designak.cui cõiter mercatores vacãt.bonoꝝ autem auctori inherere nõ valemus.s.p fidẽ viuaz nisi cupiditatẽ q̃ radix ẽ oim maloꝝ fundit⁹ euellamus.ait Greg.di.xlvij. Bonorũ. inquantũ.s. amor substãtie tpalis ꝓponik deo. Multi igit nõ audierũt assentiendo pdicatoib⁹ discipuloꝝ xpi. qui auaricie dediti erãt. vñ t paulus dicebat.j.ad Thimo.vj. Diuitib⁹ pcipue nõ in sublime sapere neq̃ sperare in incerto diuitiarũ suaꝝ tc. Vel aliter fm hylariũ. Alius in villã alius ad negotionẽ exponik.ambitõe seculi tãq̃ villa hoies occupank inquantũ vicz in villa habek dominiũ p possessionẽ ei⁹.plures ob pecunie cupiditatẽ negociatione detinenk. Vel fm Greg.p villã exercitatio terreni laboris.p negociationẽ alie mũdi actiones. Qui ergo intentus labori terreno vel mundi actionib⁹ deditus.mysteriũ dñice incarnatõis pensare t fm illud viuere dissimulat: q̃s ad villã vel negociũ pergẽs ad nuptias venire recusat. Reliqui vo ꝓtumelijs affectos occiderũt s.seruos inuitãtes. Et hi fuerũt maligni et pessimi.q̃ xpm t aplos et alios martyres occiderunt pdicantes veritatẽ.quoꝝ primi fuerũt iudei plequentes eccliã. Deinde alij tyranni gẽtiles imperatoꝝ romani t alij principes mundi infideles. Nõ audiẽs rex turbat⁹ est ira nõ ꝓprie sed translatiue in deo dicit.i.ad similitudinẽ hoim q̃ dicunk irati cũ puniũt. vñ Aug⁹. Ira dei non elt vt hois.i.cõcitati animi pturbatio:sed trãquilla iusti supplicij ꝓstitutio.de peni.di.iij.productior. Et missis exercitib⁹ suis pdidit homicidas illos. Exercitus regis supni fm Greg.sunt agmina angeloꝝ. In hoibus ei⁹ oñe iudiciũ p angelos exercetur.ministerio ergo eoꝝ psecutores eccie qui aplos t martyres occiderũt vt doctrinã euangelicã extingueret perdidit de⁹.et temporaliter male finiendo et eternaliter ad damnationẽ deputãdo. Et ciuitatẽ eorum igni succendit. quia secm Grego.nõ solum anime sed etiã corpora in q̃bus habitauerãt in gehennon igne cruciabunk. Vel etiam fm Origen. Ciuitas horum impiorum est peruersum dogma varium infideliũ.quod ꝓtinus cõsumitur et eradicak. // Notandũ autem q fm aliquos doctores prima et secunda vocatio per seruos ad nuptias exponitur t refertur ad popꝰlum iudeorũ. vt prima vocatio sit inchoata in abraham cui facta fuit specialis ꝓmissio de incarnatione ibi. In semine tuo benedicentur omnes gentes.et cõsequenter per alios patriarchas inuitatio ante vocationẽ videtur intelligenda per legẽ insitam naturalẽ que instigat ad bonum et appetit naturaliter felicitatem. Secunda vocatio intelligik inchoata p moisen data lege t cõsummata p sequẽtes ꝓphetas vsq̃ ad xpm t aplos in iudea pdicantes. Et p illos q̃ neglexerũt cunctes in villã intelligit. Crisi. populares iudeorũ q̃s mundi delectatio sepauit a xpo. Et p cunctos

ad negationẽ intelligit sacerdotes illius populi ⁊ ceteros ministros tẽpli deditos auaricie: ꝙbus et xps dixit. nolite facere domũ pris mei domũ negociatõis. ⁊ ꝺ a fide vera sepatos. ¶Qui vero odio et inuidia malignitatis xpm ⁊ aplos occide runt. hi signanť ꝑ occisores. ꝓtra quos irat⁹ rex celestis obstinatus ī pfidia misit exercit⁹ suos. s. fm hiero. romanos sub principib⁹ Tito ⁊ vespa siano. ꝙ pdidit eos et dispersit reliquias remanẽ tes. et ciuitatẽ hierlm principalẽ incẽdit ⁊ ad ni hilum reduxit. ¶Et dicunť exercitus dei cum tũ es sent infideles ipi romani cũ principib⁹ suis: qz iusſu et dispensatõe dei excitati ad puniendũ illos. vt dicť. xxiij. q. v. ¶. vltimo. et qđ sequiť. Tũc di xit rex. Ite ad exitus viarũ et oẽs vocate ꝛc. ex/ ponitur de vocatõe qñ. s. iudeis repellentib⁹ apo stolos de finibus eoꝝ dispersi sunt per orbem ad pdicandum gentib⁹. Potest tũ secunda vocatio exponi magis generaliter vt dictũ est vt inchoa ta dicať in xpo et aplis. et terminata ī pace eccie data cõstantino ꝓuerso ad fidẽ. ¶Propositũ tũ dei ⁊ ꝑordinatio deficere seu frustrari nõ ꝑt quin habeat numerũ electoꝝ suoꝝ in ecclesia militãti et postea triumphanti. vñ dixit rex ministris su is. i. plãtis ecclesie vel angelis. ꝙ ꝓpositi sunt ī vo catione gentiũ quib⁹ reuelat secreta sua ⁊ ordina tiones. ¶Et hoc est eis dicere. Nuptie mee parate sunt. sed qui inuitati fuerũt nõ fuerũt digni. q. d. ꝓparata est refectio spiritualis ⁊ eternalis ꝑ my sterium incarnatõis. ¶Et multi erãt inuitati et vo cati. et pcipue iudei per predicatões exẽpla ⁊ mi racula ostensa. Sed ex quo fecerũt indignos ex sua vel negligẽtia vel malicia. nõ ex parte sua qz deus vult oẽs hoies saluos fieri et ad agnitionẽ veritatis puenire ait aplus. Ite ergo ad exit⁹ vi arum. vos. s. pdicatores. ad gẽtiles ꝙ fm Remi gium erant in exitibus viaꝝ. i. in errorib⁹ ꝙ sunt extra viã veritatis. Vel fm Crisť. ad oẽs pecca tores cuiuscũqz cõditionis ꝙ sunt extra viã virtu tum q̃ ducit ad deum et in diuersis vicijs que du cunt ad diabolũ. Vel fm Grego. qz in scriptura sacra vie actiones dicunť hoim. exitus viaꝝ in telligi possunt defectus actionũ. quia illi facilius ad deũ veniunt: quos in terrenis actionib⁹ nulla prosperа comitanť. ¶Et oẽs quos inueneritis vo cate ad nuptias. Ambro. deus nullius crimẽ ex cipit qui peccata oĩa donauit. de pe. di. j. Nemo. scz veniẽti ad has nuptias ꝑ baptismũ et pniam Venitur enī nõ pedib⁹ sed fide ⁊ morib⁹. ¶Egres si aũt serui. vel apli de iudea ad ciuitatẽ gentiuꝝ euntes. intelligunť vel angeli ab interioribus di uine cõsultationis ad mysteria agenda ibi ꝓpre hensa: ad exitus viarũ. i. ad hoies in diuersis ri tibus cõuersantes extra verũ cultũ dei. ¶Cõgrega uerunt oẽs ꝙs inuenerũt bonos et malos. qz fm hiero. inter gentiles infinita diuersitas. Nã ali qui diti erant honestati et vite morali. etsi infi deles: et hi dicunť boni. Alij diti sceleribus. et hi mali. Ex vtraqz tũ genere ad nuptias ecclesie cõuersi ad fidẽ cõgregati sunt. Vel boni dicunť: vere cõuersi ad fidẽ. Mali ficte accedẽtes. vt sy/ mon magus. quos tũ plãti ecclesie ministri regis huius simul admiserũt ad sacra. qz bonos se ostẽ dentes fictionẽ eoꝝ ignorauerũt. vl̃ bonos ⁊ ma los. electos et reprobos. ꝙ ⁊ si vere ꝓuersi fuerũt vicijs postea se implicarũt vt Nicolaus vnus ex septẽ diaconib⁹. ¶Et implete sunt nuptie discum/ bentiũ qz ecclesia repleta est ꝓuersoꝝ ad fidẽ. qđ ꝑcipue fuit qñ pace data ecclesie post pſecutiões imperatoꝝ infideliũ data est facultas ⁊ libertas a cõstantino edificandi et officiãdi publice eccle sias ⁊ idola destruendi. et ꝓcalia ꝓgregandi et ꝑ dicandi publice: impleta est dom⁹ ecclesie. bonis tũ et malis immixtis. vñ Grego. in omeľ. Hec vi ta ꝙ inter celũ et infernũ sita est. sicut ī medio sub sistit: ita vtrarũqz partiũ ciues cõiter recipit. ꝙs tũ sancta ecclesia ⁊ indiscrete suscipit et postmo dum ī egressione discernit. Si igiť boni estis. q̃/ diu subsistitis equanimiter tolerate malos. quia quisqs malos nõ tolerat: ipe sibi per tolerantiaꝝ testis est qz bon⁹ nõ est. xxiij. q. iij. Hec vita. Ite Grego. Sponsus ille ꝙ vocatur⁹ erat ad nupti as bonos ⁊ malos ꝓgruens inuitatis. nasci vo/ luit de bonis et malis. ¶Quo exẽplo discãt paren tum suoꝝ iniquitatẽ sibi obesse nõ posse. dis. lvj. Implete sunt nuptie. s. bonis ⁊ malis. qñ fm ori gen̄. bonos et malos oportuit quidẽ vocari. non vt mali remanerẽt: sed vt deponerẽt vestimenta cõtraria nuptijs: ⁊ vt induerẽt vestimẽta nuptia lia. de ꝙbus apls. Induite vos viscera misericor die. benignitatis ꝛc. Intrauit aũt rex vt videret discumbẽtes. Crisť. hoc nõ dicť qz ipe deꝰ alicu/ bi nõ sit: sed qz vbi vult ꝑ iudiciũ aspicere ibi dici tur pris. vbi aũt nõ vult ꝑ iudiciũ aspicere ibi di citur absens. s. ꝑ eo tpe. dies aspectõis ergo ẽ dies iudicij qñ visitaturus est xpianos. ꝙ sup mensas scripturarũ vel sacramentoꝝ nũc recumbũt. Videt aũt dicť ibi hoiem. qz videre facit oẽs in iudicio demũ vniuersale malos cũ malicijs eoꝝ. vñ subdit. Nõ vestitũ veste nuptiali. Singulari ter dicit. Hoiem. qz fm Origen̄. vni⁹ generis sũt oẽs qui seruãt maliciã post fidẽ quam habuerãt. per vestẽ nuptialẽ intelligiť charitas fm Greg. quia hanc dñs habuit: dum ad sociandũ sibi ec/ cleťã veit. intrat ꝙ ad nuptias ꝑ sine veste nupti ali: ꝙ: in eccia fidẽ habet caritatẽ nõ hz. de ꝙ veste charitatis dicť in ps. de ecclesia. Astitit regina a dextris tuis ī vestitu deaurato quo scz ad bonos Vel fm aug⁹. sine veste nuptiali venit ad nupti as. qui q̃rit ibi gloriã nõ sponsi sed suã. Vel fm Hilariũ. vestis nuptialis est gratia spiritussancti et candor celestis habitus. i. puritas. de qua dici tur Eccs. omni tpe vestimenta tua sint candida id est cõuersatio mũda. Vel fm hiero. vestis nu ptialis est obseruãtia legis et euangelij quasi no ui hois vestimentũ. quã qui sub noie christiano in die iudicij nõ habuerit corripieť. Vñ subdiť. Et ait illi. Amice quõ huc intrasti nõ habẽs ve stem nuptialeꝫ. Amicũ vocat. quia inuitatus est ad nuptias vt amicus per fidem. intrat enī ⁊ ma net ibi: quia cũ alijs christianis cõnumeraťur et ad sacramẽta admittiť. Sed impudentie arguiť: qz

veste sordida mundicias polluūt nuptiales. Sicut enī p bonos deus honorat ꝛ ecclesia decorat ita p malos fideles ex peccatis eox dñs blasphematurvt dicit Apl's.et ecclesia decolorat. At ille obmutuit. Qui peccat ꝛ nō induit dñm iesum.s. suscipiendo fidē et baptismū.ait Origenī.habere videt aliquā excusationē ignorātie et hmōi. Sz christianus nullā:cum sciret quō cōuersari oporteret.et ideo obmutescat. Infidelis etiā q̄ iam iudicatus est.et nota eius damnatio. ideo in iudicio nō arguit nec discutit vita eius.sed tm̄ dānatur. Sed malus christianus examinat et interrogatur quō intrauerit sine veste nuptiali. Sz obmutescit q̄ cōscientia eius sibi indicat mala opa sua ꝛ iuste damnandū. Et quia nō est tempꝰ amplius penitendi vel voluntatē mutandi. ideo dicit rex ministris. Ligatis manibꝰ eius et pedibꝰ Manus sunt opa pedes affectus.qui tūc dicunt ligati:q̄ auferetur facultas operandi vel volendi bonū meritoriū. Ministri eiꝰ sunt angeli. De q̄bus dicit Math.xiij. Exibūt āgeli ꝛ separabūt malos de medio iustox.ꝛ mittent eos in caminū ignis. Mittite in tenebras exteriores.i.in infernum:terrā tenebrosam ꝛ opertā mortis caligine. Nam etsi ibi sit ignis crucians: est tm̄ nō lucens eis sed obscurus vt fumigans ꝛ vetulentus. Vel fm Grego. ligant tunc pedes et manus p districtionē sentētie q̄ modo a prauis operibus ligari noluerūt per meliorationē vite vel tunc ligat pena quos mō a bonis operibꝰ ligauit culpa. tenebras interiores dicimus cecitatē mentis:exteriores vero tenebras: damnationē eternā. Ibi erit fletus et stridor dentiū. Hiero.per metaphoram membrox corporaliū:magnitudo ostēditur tormentorū.vel etiā membra describunt ad cōpriobandum resurrectionis corporū veritatē.vt fm Grego.illic dentes strideant scz corpis: q̄ hic de edacitate gaudebant. Illic oculi defleant:q̄ illic p illicitas cōcupiscentias versabant.quatenꝰ singula membra supplicio subiacēt:q̄ hic singulis quibusq̄ vicijs subiecta seruiebāt. Et quia in nuptiali cultu nō initiū sed finis queritt. Ideo subditur. Multi sunt vocati pauci vero electi. Hilarius inuitati enī sine exceptōe publice bonitatis humanitas est:inuitatis vero et vocatis de iudicio meritorū,pbitatis electio est. Nonnulli em̄ ait Grego.bona nec incipiūt:nōnulli vero in bonis q̄ inceperūt minime pstiterūt. Tanto ergo vnusquisq̄ metuat ꝛ in humilitate se deprimat:quāto si sit electus ignorat. Elegit nos ait apl's.ante cōstitutionē mūdi.vt essemus sancti et immaculati id est sine macula mortalis:et sancti.i.firmi ꝛ pseuerantes.q̄ rigit hoc est ppriū electox et eorū q̄ vocati intrāt nuptias ecclesie per fidē multi.pauci sunt qui sint sine mortali et in bono pseuerātes Ideo multi vocati et pauci electi.

Parabolā de talentis §.IX.

Iste narrat solus matheus.quā xps ppe tempus passionis iudeis pdicauit dicens. Homo peregre pficiscens vocauit seruos ꝛc. Vbi ostendit rigor diuine iusticie in exigēda rōe in pticulari p morte iudicio. Vel vniūsali in fine mūdi de bonis nob cōcessis. Vnde primo ponit bonox a deo varia collatio.secundo collatox ab hoie diuersa exercitatio.tercio exercitatox cōgrua retributio. dicit g. Homo quidam pegre pficiscens. Homo iste ait Greg.redemptor noster est.q̄ in ea carne quā assumpsit abijt in celū. Carnis enī locus ppr̄ꝰ terra est:q̄ quasi ad peregrinandū dicit:dū p redemptorē nostrū in celo collocat. Vel fm Orige. dici pōt q̄ deus pegrinat in nobis ambulantibꝰ p fidē nō p speciē. Cum em̄ sumus in hoc corpore ait apl's,pegrinamur a dño. Vocauit seruos suos siue apl'os siue oēs fideles siue oēs hoies.qui diuersis modis serui eius dicunt vel obedientia mandatox eius.vel seruitute latrie vel puidētia vniuersali. Tradidit illis bona sua. Oia que habemus bona sunt dñi. Quid enī habes q̄ nō accepisti inq̄t apl's. Et vni dedit quinq̄ talēta: alij vero duo:alij autē vnū. Hilarius in quinq̄.duobus.et vno talētis.diuersas gratias intelligmꝰque vnicuiq̄ tradite sunt. Magis aūt pticulariter ista talēta a diuersis diuersimode exponunt, et aliqui tm̄ p doctrina tradita aplis ꝛ alijs ꝛmunicanda populis exponūt:vt Origenī.qui dicit, q̄ dispensationē eloquioꝝ dei a christo alij acceperūt amplius alij minꝰ vt ita dicā nequ in diuidio rex negocia intelligētes respectu meliorum. alij adhuc minus quasi vnū talentuz. Et quinq̄ quidē accipit talenta qui oia sensibilia scripturarum possit adducere ad sensus diuiniores.duo q̄ est corpali doctrina edoctus.i.sensu literali. Duo enī videt carnalis numerus esse scz in statu matrimonij. Si adhuc minus potenti:vnū talentū paterfamilias dedit. Aliter fm Grego. in omel. Vni dedit quinq̄ talenta ꝛc. Quinq̄ talētis donum quinq̄ sensuū exterioꝝ scientia exprimit.i. magna noticia et administratio rerū temporaliū q̄ p sensus apprehendunt.duobꝰ vero talētis intellectꝰ et opatio designat. Vniꝰ aūt talēti noie intellectus exprimit.duplicat aūt ea negociādo qui quinq̄ talenta acceperat.q̄ acceptis terrenis sensibus.vt ait Hiero.celestiū sibi noticiā duplicauit.ex creaturis intelligēs creatorē:ex corporalibus incorporalia. vel fm Grego. Qui ex scientia temporaliū assurgit pfectius in cognitionē diuinorū ea vtens ꝛ dirigēs ad dei cōtemplationē et amorē: vel debite administrationē temporaliū exercet. Duo aūt accipit ꝛ multiplicat fm Greg. qui etsi mystica ꝛ supna penetrare non pūt: p intentione tm̄ supne patrie docent q̄ possunt de his que acceperūt.et dum se a voluptatibꝰ ꝛ alijs vicijs custodiunt ab his etiā alios admonendo cōpescunt. Vel duo talēta accipit qui et virtutē bene operandi ꝛ intelligentiā supernoꝝ accipit fm Grego. Aliter fm Hilariū. Vni dedit quinq̄ talenta. Qui quinq̄ talēta acceperat populus est ex lege credentiū.i.iudaicꝰ.ex qua pfectus meritum ipius implere euāgelice fidei operationē duplicauit. Quinq̄ enī sūt libri legis moisaice. Qui

duo accepit gentium pplus est fidei atq confessi one filij iustificatus ꝛ patris dñi nostri iesu christi q̄ dñm nostrum iesum christum deū atq hoiem: ex spū et carne confessus est. Sicut em̄ popul⁹ iudeorum omne sacr̄m quod in quinq talētis.i. in lege cognouerat.idipm fide euangelij duplicauit ita iste populus gentilis incremento duox talentox intellectū atq opationem ꝓmeruit. Qui au tem vnū acceperat qō abscondit in terram. ppls est in lege ꝓsistens.qui ꝓpter inuidiā saluandax gentiū in terra acceptū talentū abscondit. In ter ra em̄ talentū abscondere:est noue p̄dicatōis glo riam sub obtrectatione corporee passionis occul tare. Aliter vni dedit: v. talenta t̄. per q̄nq talē ta possunt intelligi q̄nq genera bonox que deus ꝓfert aliq̄bus ex seruis suis. Vt p̄mū sit bonum nature.s. corpis ꝛ aīe cum suis potentijs.scōm sit bonū fortune vt diuitie potētia gloria ꝛ hmōi. ter cium sit bonū gr̄e gratumfaciētis cum virtutib⁹ ꝛ donis: quartū sit bonum gratie gratisdatevt p phetia opatio miraculox ꝛ hmōi. quintum sit bo nū glorie.i. eucharistia vbi realiter est ip̄e deus q̄ est ꝓsummatio oīm sacrox ꝛ finis.i. eius ꝓficiēdi ꝛ administrandi facultas vt in sacerdotibus. hec quinq genera bonorū aliq̄bus dedit ꝺeus. q̄ ea multiplicarunt inquantū debite se exercentes in eis meritum auxerunt gratie ꝛ glorie. Duo autez accipit q̄ recipit et bona nature ꝛ bona gratie gra tumfacientis. et si alia deessent vel pax de eis qō cōe est oībus in baptismo. et postmodū iteruz in in vera pnīa. Qui ea duplicant. qñ recte eis vtū tur vel ad dilectionē dei ꝛ ꝓximi referunt. Vnū autez accipit ꝛ nulli negak̄. s. bonum nature. q̄ et hoc abscondit: cum non sequitur dictamen ratio nis. sed abscondit in terrā cum rationē obfuscat: terrenis se implicans. vnicuiq dedit ſm ꝓpriaz virtutem. Ptum ad talenta doctrine ꝛ cognitio nis dat deus ſm virtutē capacitatis. Ptū vo ad talenta gratie ꝛ vtutū dat ſm virtutē conatus ad ea recipienda. Et ꝓfectus est statim. glo. nō locū mutans ſ liberā eis ptātem opandi ꝓmittens: et suo arbitrio relinquens. Qui ḡ q̄nq talenta ac ceperat opans cum eis lucrak̄ alia quinq: cū ex ercens se in bonis receptis in docendo vel in sen sationibus corpis ꝛ aīe potentijs in bonis tpali bus in virtutibus ꝛ gratijs gratisdatis ꝛ sacramē tis merita multiplicat. Siliter qui duo tantundē lucrak̄. Qui vnum nō exercet. est q̄ ocio ꝛ omissi one marcet. Post multum vo tpis. Ideo ꝟ dicit ait hiero. q: grande tps est inter ascensionē sal uatoris ꝛ scōm eius aduentū. In quo etiā inquit Criso. Vidi dñm etiam vbiq nō ꝓfestim ꝺxpetē tem rōnem vt discas eius longanimitatem. Vel etiam ſm Origen. Post multū tēpis.i. postq̄ di misit aptos ad negociandū animax salutem. Et ideo forsitan non facile inuenik̄ quis ex eis q̄ apti fuerunt ad hmōi opus vt cito transeat de hac vi ta. Sicut manifestum est ex eo qō apostoli senue rint. vt patet de petro ꝛ paulo. Venit dominus seruorux illox. Origen. obserua in ꝟ loco q: nō ſ ui ad dñm vadunt vt iudicenk̄: ſ dominus venit ad eos cum tps impletū fuerit. s. ꝓordinatū. ꝛ po suit rationē cum eis. Hiero. In rōne ponenda iu dicij est examen. Augustinus. Alia. s. bruta de suis factis nullā rationem reddītura sunt: q: rati onem nō habēt. hoies vo q: rōnabiles sunt facti de se ꝛ de omnib⁹ ꝛeb⁹ q̄s in vsum vite p̄sentis acceperūt: rationē reddituri sunt deo. ꝛ ꝓ actuuz suox qualitate recipient aut penā aut gloriā. xv. q. j. §. ex eo. Greg⁹ in omel. Hec lectio considera re nos admonet. ne q̄ plus ceteris in hoc mundo recepisse cernunk̄: ab auctore mundi grauius iu dicenk̄. Cum. n. augenk̄ dona ꝛ rōnes donox cre scunt. Tanto ḡ humilior quisq debet esse ex mu nere: quanta se obligationem ꝓspicit in reddēda ratione. Et accedēs q̄ q̄nq talenta accepat. Ori gen. Fiducia fecit eum auderevt ad dñm p̄mus accederet. Et fuus iste q̄ geminata retulit talen ta a dño laudak̄: atq ad eternam remuneratōez ꝓducik̄. Vñ subdik̄. Euge serue bone ꝛ fidel. Ra banus. Euge interiectio est letātis. ꝓ qō gaudiū suū dominus exprimit: q̄ bene laborantē seruum ad gaudium eternum inuitat: de quo ꝓpha ait. Letificabis nos in gaudio cū vultu tuo. Serue bone. Criso. Qui de bono loqtur qō est ad ꝓxi mū. Fidelis. q: nihil eox que sunt dei sibi approp at. Quia sup pauca fuisti fidelis. Hiero. q: oia q̄ in p̄nti habem⁹ licet magna videank̄ ꝛ plurima: tñ compatione futurox parua ꝛ pauca sunt. Su pra multa te constituā. Tunc ſm Greg. sup mul ta ꝓstituik̄: quando deuicta ois incorruptōis mo lestia de eternis gaudijs in illa celesti sede gloria tur. Tunc etiā ad dñi sui gaudiū pfecte intromit tik̄ qui in illa eterna patria assumptus atq ange lorū cetibus sic interius gaudet de munere vt nō sit quod exterius doleat de corruptione. Hiero. Quid aūt maius dari pōt fideli seruo q̄ esse cuz dño et videre gaudiū dñi sui? Per hoc em̄ vbuz ait Criso. omnē beatitudinem ostendit Aug. hoc em̄ erit plenū gaudium nostrum: quo ampli⁹ nō est frui deo trinitate. ad cuius imaginē facti sum⁹ Accedēs ātꝛ q̄ duo accepat t̄. Orige. Intellige accessum: transitū ex hoc mūdo ad illum. Utriq seruo ait hiero. s. et qui de quinq decem fecerat ꝛ q̄ de duobus talentis quatuor fecerat idē patris familias sermo blandik̄. vtrunq etiā simili gau dio recipit. nō cōsiderans lucri magnitudinē sed studij voluntatē. Et inde ait Orige. qm̄ eadē di cta sunt ambobus. s. intra in gaudiū. ne forte qui minorē habuit virtutē ꝛ totā illā quā habuit ſm qō oportebat exercuit: nihil min⁹ habitur⁹ sit apō deū q̄ ille q̄ fuit in maiori virtute. hoc em̄ solum querik̄. vt qō habuerit homo ex deo toto eo vtak̄ ad gloriam dei. hec sane intelligenda vicz vt om nes q̄ virtuose opank̄: licet vnus altero copiosiuſ ꝛ ꝓfectius: simili gaudio fruank̄ in genere: q: om nes deo fruunk̄ ꝛ oīno quietank̄ in dei visione. ſ in particulari illi limpidius videant ꝛ pleni⁹ fru antur. q̄ hic ardentius deū dilexerūt ꝛ gaudio ac cidentali plus recipiunt: q̄ ꝓ deo hic laborauerūt plus. Accedens aūt ꝛ qui vnū talentū acceperat Hiero. Vere qō scriptum est. ad excusandas ex/

cusationes in peccatis etiã huic seruo cõtingit vt ad pigriciã ⁊ negligentiam supbie ꝯz crimen ad/diceret. Qui eñ debuit inertiã simplr confiteri et orare patrẽfamilias:ecõuerso calũniaꝝ ⁊ dicit se prudenti fecisse ꝓfilio. nedũ lucra pecunie querẽt: etiã de sorte piclitareꝝ. vñ dic. Dñe scio q; homo durus es ⁊c. Origc. Clere dur⁹ est dñs his q̃ misericordia ei⁹ abutunt ad negligentiã nõ ad ꝓuersionẽ. Ihiero. Si nõ ꝓuertimur:si duri colli sum⁹: si vsqz in finẽ in malis ꝓseueram⁹:assidue peccantium nõ miserꝝ de⁹. di. xciij. dyaconi. Abet vbi nõ seminasti colligis vbi nõ sparsisti. Origen. Intelligimus q̃ vere dominus noster metit vbi non seminauit. qñ iustus semiat in spũ. ex q̃ metit vitã eternã. Congregat etiã vbi non spargit. q; sibi cõputat esse collata q̃cunqz in paupib⁹ fuerint seminata. Clel fm hiero. Intelligim⁹ ꝓ hoc etiã gẽtilium et philosophorum vitam bonam quã recepit dominus scilicet vt ducat ad fidem. Timui eñ te. Gregorius. Sunt plerigz intra ecclesiam. (quoꝝ iste seruus imaginẽ tenet) qui melioris vite vias aggredi metuunt:et tamẽ iacere in sui corporis ignauia nõ ptimescunt:cunqz se peccatoꝝ esse ꝓsiderant:sanctitatis vias accipere trepidãt: vl fm hilarium per hunc seruum populus intelligitur iudeoꝝ in lege ꝓsistens. dicens. Timui te. tanꝯz metu veterum preceptorum ab vsu euangelice libertatis abstineat. dicatqz. Ecce quod tuum est. s. talentum. veluti in his que a domino precepta sunt fuerit immoratus: cum tamẽ sciuerit mercendos illic infidicie fructus: vbi lex sata non sit. ⁊ colligendos ex gentibus qui nõ ex abrae sũt stirpe dispersi. Sed quod putauerat se ꝓ excusatione dixisse ait hiero. in culpam ꝓpriam vertitur. Unde sequitur. Respondit ei dom⁹. Serue male piger. Seru⁹ mal⁹ ꝺꝛ ait hiero. q; calũniã dño facẽ piger quia talentũ noluit duplicare. vt in altero supbie ⁊ altero negligentie cõdemneꝝ. oportuit ergo te committere pecuniã meam numulariis. hiero. Si inquit durum ⁊ crudelem me esse noueras et talia sectari tu scires. i. scire debẽs me mea diligentius quesiturum: ⁊ dares pecuniam meam numulariis. Pecunia predicatio est euangelij et sermo diuinus qui dari debuit numulariis vel ceteris doctoribus. quod fecerunt apostoli ꝓ singulas prouincias presbros et episcopos ordinantes. vel cunctis credẽtibus qui possunt pecuniam duplicare ⁊ cum vsuris reddere. Ut qꝫ sermone didicerunt opere explerent. Unde dicit Et veniens cum vsuris exegissem quod meum ẽ Gregorius. Sicut piculum doctoꝝ aspicit si dominicam pecuniam teneant. i. doctrinã:ita et auditoꝝ. quia cum vsuris ab eis exigitur quod audierunt. vt. s. ex eo quod audiunt studeant etiam intelligere non audita. adde et operari. Unde nicolaus papa. Sicut non leue discrimen incumbit pontificibus siluisse quod congruit:ita nõ mediocre quod absit periculũ est his q̃ cum debent parere despiciunt. di. xliij. dispensatio. Cum vsuras exegissem. vt vsuram vocat multiplicationem bonorum concessoꝝ spiritualem. de qua vsura spirituali dicit Leo papa. Fenus exercere debem⁹ ꝫ solũ ⁊ aspicere. vt quod hic misericorditer tribuimus a domino qui multipliciter ⁊ in ꝑpetuũ mãsura tribuit recipere valeamus. di. xl vj. sicut nõ suo. Gregorius pigrum seruum qua sentẽtia dominus feriat audiamus. Tollite aut dominus ei talentum. ⁊ date ei qui habet decem talenta. Gregorius. Opportunum videbatur vt ei potius q̃ duo talenta acceperat ꝯz qui quinqz dareꝝ illi. n. dari debuit qui minus habuit. Sed cum ꝓ quinqz talenta scientia exterioꝝ designaꝝ, per duo autem intellectus ⁊ operatio. plus habuit qui duo ꝯz qui quinqz talenta accepit. quia qui ꝓ talẽta q̃ncqz exterioꝝ administrationem meruit:ab intellectu eternoꝝ adhuc vacuus fuit. Unũ ꝫ talentũ ꝓ quod intellectum signari diximus. illi dari debuit: qui bene exteriora q̃ acceperat ministrauit. quod quotidie in sancta ecclesia cernimus. vt etiam intelligentia interna polleant qui exteriora fideliter administrant. Clel fm hiero. dat talentũ ei qui decem fecerat: vt intelligamus licet equale sit gaudiũ in vtriusqz labore:scz qui quinqz et qui duo duplicauit tñ maius debeꝝ eis premiũ q̃ plus in domini pecunia laborãt Equale intelligitur in genere vt supra dictum est. Omni eñ habẽti dabit ⁊c. Qui gratiam sermonis et doctrine habet ad ꝓficiendũ: nõ tenens ea inquit Crisostom⁹ gratiam pdit. Qui aũt studiũ adhibet: amplius attrahit donũ. ei aũt qui nõ hꝫ auferꝝ ab eo. hiero. Adulti cum sint sapientes naturaliter ⁊ habeant acumen ingenij. si fuerint negligentes: ⁊ desidia bonũ nature corrumpunt: et premiũ quod eis fuerat repromissum videꝝ ad alios transire. Potest etiam sic intelligi. Qui fidez hꝫ ⁊ bonã in domino voluntatẽ. etiã si quid min⁹ in opere vt hõ habuerit. dabit a bono iudice. qui aũt fidẽ nõ hꝫ etiã ceteras virtutes q̃s naturaliter videbaꝝ habere ꝑdet. Clel etiã fm Grego. qui charitatẽ nõ habet: ⁊ ea etiã que ꝑcepisse videbaꝝ amittit. seruus aũt malus ait Crisо. nõ solũ damno punit⁹ ꝫ etiã intolerabili pena. Ubi subdit. Inutilẽ seruũ mittite in tenebras exteriores. Ubi ait Origenes Nulla illuminatio est forsitã nec corpalis: neceꝫ respectio dei illic quasi indiguis speculatione dei Et inde ait Crisо. q; nõ q̃ rapit aliena aut q; male opaꝝ punit⁹ sed etiã qui bona nõ facit.

Parabolã de de/cem virginibus q̃ncqz prudentibus ⁊ q̃ncqz fatuis solus Mat. refert. ex q̃ ostdit q̃ nõ sufficit agere q̃ sit de gñe bonoꝝ: nisi fiant cũ debito mõ. s. i charitate. vel cũ leticia spũali. q̃ ꝓcedit ex puritate intentionis in bonis operibus. vel cũ misericordia et alijs virtutibus. q̃ꝝ quodlibet signaꝝ ꝓ oleum Dicit q̃ ihesus. Simile tunc erit. s. in iudicio futuro de quo loquebaꝝ. regnũ celorum. i. presens ecclesia. fm Greg. decem virginibus q̃ exierunt obuiam sponso ⁊ sponse ⁊c. Multipliciter a diuersis exponit. Scõm Crisо. Ideo dñs ponit pabolaꝝ in virginũ ꝑsona vt ostẽdat q̃ licet virginitas sit magnũ quid. est eñ gradus summus in castitate

§. x.

que debet esse in fidelibus. s. ꝓiugalis ⁊ vidualis vel virginalis. tamē si ab operibus misericordie sit deserta: foris cum adulteris ejiciet. Ūñ et hiero. qui non habet clementiā nec est indutus viscera misericordie ⁊ lachrymarum. cuius spūalis videat nondū impleuit legem christi. dist. lxxxvj. Decem aūt dicunt q̄rū quinq; prudentes ⁊ quinq; fatue. quia ſm Greg. in quinq; corpis sensibus quisq; subsistit. Geminatus aūt quinarius denariū ꝓficit. qui numerus est primus limes numerorum. vnde ⁊ vniuersitatez signat. et q: ex vtroq; sexu fideliuz multitudo colligit. sancta ecclesia similis decem virginibus denunciat. in qua q: admixti sunt boni cū malis ⁊ electi cum reprobis: ex his decē virginibus quinq; dicunt prudentes et quinq; fatue. Vel ſm Hugo. virgines dicūt omnes q̄ receperunt verbum dei. i. fidem. q: cū x̄bus dei sit summa mundicia. i. sine falsitate: accōmodat de sua mundicia his qui recipiunt. i. credunt vt. s. sint liberi ab ydolox cultura ⁊ alijs erroꝛib⁹ Vel ſm hiero. Quinq; dicunt prudentes ⁊ q̄nq; fatue. prudentes vicz q̄ quinq; sensus habent. festinantes ad celestia ⁊ superna desiderantes de visu eñ auditu et tactu spūali dictum est. s. p Johannē. Q̄d vidimus quod audiuim⁹ q̄d oculis nostris ꝓspeximus ⁊ manus nostre attractauerūt de verbo vite. De gustu ait ps̄. Gustate ⁊ videte q̄m suauis ē dñs. De odoratu in cāticis. In odore vngentoꝛum tuoꝛ currim⁹. Alij sunt terrenis fetibus inhiantes. s. mente terrena cogitantes q̄d est videre: amantes: quod est palpare. ab alijs ꝓcipientes: q̄d est audire. ad fetoꝛem malorum exemploꝛ se inclinantes. quod est odorare. ⁊ in vicijs se delectantes: q̄d est gustare. Et hi sunt p q̄nq; fatuas designati. Vel ſm Aug. in omel. Quinq; prudentes ⁊ quinq; fatue. signāt quinq; ptā continentiā ab illecebus corpis. Continendus ē eñ ai appetitus a voluptate oculoꝛ. auriū. olfaciendi. gustandi et tactus. Sed ista continētia ꝑt reperiri in bonis et malis. Partim eñ coz̄ deo fit ab illis. s. q̄ ad hmōi se ꝓtinent vt ei placeant ī interioꝛ gaudio ꝓscientie. q̄d exurgit ex pura intētione. s. placendi deo ⁊ hmōi. ⁊ hi sunt prudētes virgines. Prudentia eñ pmaxime respicit debitum finem. iuxta illud. prudenter agas ⁊ respice finē. Partim x̄o seruāt ista ꝓtinentia que virginitas dicit. q: abstinet se ab hmōi delectationibus sensuū coram hominibus tm̄. ab illis. s. qui hoc faciunt ꝓpter glouā humanam. et hi sunt quiq; fatue q̄ nō bene de fine iudicant. Utreq; tamē virgines vt qui vnā habet habeat oēs. sic et sensus omnes alterutrū se subsequunt. ꝓpterea necesse est vt omnes quinq; sensus sint aut prudētes aut oēs fatui. Vel ſm hilariū. In quinq; prudētib⁹ et quinq; fatuis. fideliū atq; infideliū cōstituta ē oratio. i. locutio absolute. et ſm hoc oleū in vase. erit fides cum operibus in ꝓscientia quam infideles nō habent. Quinq; igit prudentes sumpserūt oleū in vasis suis cū lampadibus. fatue x̄o nō acceperūt oleū. Istud oleū ſm diuersam expositionē positam sic diuersim̄ode accipit. q: ſm ꝑmam signat charitatē vel misericordiā ſm effectuz ei⁹. ſm illud Eccs. Oleū de capite tuo. i. mente non deficiat. Actum ad secundam signat deuotionez ſm illud Mat. v. Unge caput tuū. Scōm terciā que est aug. signat leticiam spūalem ex pura intētione ꝓcedentē. ſm illud ps̄. Unxit te deꝰ oleo leticie. Scōm quartā hilarij signat fidem cū opere eius. Vasa signant coꝛda vel cōsciam. Lāpas ex qua apparet lumen signat opera. De vase oleum ponit in lampade ad nutriendū lumen. q: ex charitate vel deuotione vel spūali leticia vel fide vera habituata in mente ad actum ꝓcedit bonum vt luceant alijs p exemplū. quod faciūt boni nō aūt mali. q: oleum deficit eis. Vel etiaz ſm Criso. Oleum signat verbum doctrine quo vasa aiarū implent. nihil eñ sic cōfortat sicut moralis sermo. Conseruat eñ lumen fidei ⁊ charitatis ignem. Accipiunt ergo prudentes virgines oleum q̄d satis sit eis tardente exitu. s. mortis. fatue et si acceperunt lampades in primis accensas: tñ q: ñ acceperunt tantū oleum q̄d sufficeret eis vsq; ad finem negligentes circa successionē doctrine que confortat fidem et lumen bonoꝛ actuū: ideo extincte sunt lampades eaꝛ. quod dicit de vtriscz. Exierunt obuiam sponso ⁊ sponse. Scōm hilariuz sponsus et sponsa ꝑsonā dici due nature in christo. vna ꝑsona. s. verbū vt sponsus: natura humana sibi vnita vt sponsa. Vel sponsus christus sponsa ecclesia triumphans. Apoca. Vidi ciuitatē sanctam hierusalem descendentē de celo vt sponsaz Obuiam aūt vadūt ad christi aduentum: q: cōtinue ad mortē tendimus. Ūñ ad nuptias celestes admittimur alij excludimur. Mora aūt faciente sponso dormitauerūt oēs ⁊ dormierunt. Mora ista est tp̄s q̄ differt finis vite humane. vl finis mundi. Dormire aūt ſm Grego. mori est. Dormitare x̄o ante somnū est ante mortem a salute langueſcere. q: ꝑ pōdus egritudinis puenit ad somnum mortis. vt quo ad finem particularē cuiuslibet dormire: ⁊ dormitare est in expectatiōe remunerationis requieſcere. q̄d fit ſm plus ⁊ min⁹. Ut ſm Hugo. Tardante sponso ad ꝓsummationem vite patiunt aliq̄ sensus dormitantes ⁊ quasi in nocte mundi agentes ⁊ dormierūt vt puta remissius agentes a sensu illo vitali. Nō tñ lampades ꝓdiderunt vel de cōseruatione olei desperauerūt prudentes virgines. Ūñ sequit. Media aūt nocte clamoꝛ factus est. hiero. Traditio est iudeoꝛ xp̄m media nocte ventuꝛ in silitudinem egyptij tp̄is qñ pascha celebratū est ⁊ extermiatoꝛ venit. Unde et reoꝛ traditionē apostolicā pmansisse vt die vigiliaꝛ paſche q̄los a noctis dimidiū dimittere nō liceat expectantes xp̄i aduentū. Vel media nocte. i. nullo sperante vel sciente. Ūñ hiero. Subito ⁊ quasi intempesta nocte securis oibus. qñ grauissimus somnus est. ꝑ angeloꝛ clamoꝛē ⁊ tubis precedentiū fortitudinum christi resonabit aduentus. Ecce sponsus venit. Hylarius. Tuba eñ excitante. i. virtute diuina sponso tñ obuiam ꝓcedit. Erunt eñ iam ambo vnū. i. caro ⁊ deus. q: in gloriam spūalē hūilitas carnis transforma/

ta erit. Vel fm Aug. q dicit sponso obuiã venire virgines. Exite obuiã ei. sic intelligendũ puto vt ex ipsis virginibus ꝓstet ea que dicit sponsa: tanq̃ si oibus christianis in ecclesia cõcurrentibꝰ filijs ad matrẽ ꝓcurrere dicat cũ ex ipsis filijs congregatis constet ea que ór mater. Hũc em despõsata est ecclesia ꝛ ẏgo est ad nuptias ꝓducenda. illo tpe quo vniuersa mortalitate in ea ꝓtereunte in mortali ꝓiunctione hẽat. Vel fm Orige. Ade dia nocte. i. in altitudine remisse negligentie. clamor factus est. i. instigatio angelorꝫ ꝛ bonum clamantiũ in sensibus dormientiũ. i. negligentiũ. Et suggestionẽ hanc omnes audiũt ꝛ surrexerũt. nõ aũt omnes ornatũ decenter lampadibus imposuerunt sed prudentes. Unde ór. Tunc surrexerũt omnes virgines. Grego. Omnes virgines surgunt. q; oĩs ꝛ electi ꝛ reprobi a somno siue mortis excitant. lampades ornãt. q; secũ opa numerant pro quibꝰ eternã beatitudinẽ expectãt. Vel fm Aug. Ornauerunt. q; rationes reddẽdas operuz suorum aptauerũt. Vel fm Hylariũ. Lãpadũ assumptio animarꝫ redditus in corpora. Earũq; lux est cõscientiã boni operis eluceſcere que vasculis corporũ ꝓtinet. Fatue aũt sapientibus dixerunt ꝛc. q; lampades nostre extinguunt. lãpades fatuarꝫ extinguũt. q; earũ opa q̃ clara hominibus foris apparuerant in aduentu iudicis intus obscurant. Date nobis de oleo vestro. Gre. Quid est q; a prudentibus oleum petunt. nisi q; in aduentũ iudicis. cũ se intus vacuas inuenerit: testimoniũ foris querunt. ac si a sua fiducia decepte dicant ꝓximis: q; nos quasi sine ope repelli cõspicitis: dicite de nostris operibus quod vidistis. Aug. Quorꝫ facta aliena laude fulciunt ea/dem ꝓ subtracta deficiunt. Cũ ex eo q; lampades suas extingui ꝓquerunt: ostendunt eas ex parte lucere: ꝛ tñ nõ habent lumen indeficiens nec opa ꝓpetua. Si quis igit habet aiaz virginalẽ ꝛ amatoz est pudicicie. nõ debet mediocriter eẽ ꝓtentus his que cito excrescũt. ꝛ cito caumate arescunt: ꝫ pfectus virtutes sequat vt lumen habeat sempiternũ. Non solum aũt he virgines fatue fuerunt qñ hinc recesserunt miscȯia carentes sed cũ estiabant se accepturas ibi vbi importune quesierunt Quis aũt illis virginibus prudentibꝰ nihil misericordius sit que ꝓpter misericordiã sunt approbate: nõ tñ sua petitione stulte petite sunt. Cũ sequit. Rñderunt prudentes dicentes. Ne forte ñ sufficiat ꝛc. Hinc discimus q; nullus nr̃m adiȷcere ibi poterit opib⁹ cum quibꝰ inuenti fuerimus. Et fm Hiero. Nõ est hec rñsio prudẽtiũ de auaricia sed de timore. neq; pũt in die iudicij aliorꝫ virtutes aliorꝫ vicia subleuare. Dant aũt ꝓsiliũ q; non debeant sine oleo sponso occurrere. Hiero. vẽditur hoc oleũ. et multo precio emit ac difficili labore cõquerit. qȯ nõ solũ in elemosynis ꝫ in cunctis virtutibꝰ ꝛ ꝓsilijs intelligim⁹ magistrorꝫ. Dicunt aũt prudẽtes. ne forte nõ sufficiat nobis ꝛ vobis. q; fm Aug. alieno testimonio nõ adiuuat quisq̃ apud deũ: cui secreta cordis apparent. vt vix ꝺsq; sibi sufficiat: cui testimoniũ ꝓhibeat cõscientia sua. Ite potius ad vendentes. i. ad doctores fm Orige. ꝛ emite vobis. i. ab eis accipite ꝛ p̃ciũ eoꝝ pseuerantia ꝛ amoz discendi. ꝛ diligentia ꝛ laboz cupientiũ dicere. vel fm Aug. Ite potius ꝛc. Ex isto verbo nõ sunt putande dedisse ꝓsiliũ ꝫ crimẽ eaꝝ ex obliquo ꝓmemorasse. Uendunt n. oleum adulatores. q; siue falsa siue ignorata laudando: aĩas in errores mittunt. ꝛ eis vana gaudia tanq̃ fatuis ꝓsiliando aliquam de his mercedẽ cõmodi tpalis accipiũt. ór g̃: ite ad vendentes ꝛ emite vobis. i. videamus nunc q̃d vos adiuuent q̃vobis laudes vendere ꝓsueuerunt. Uerũ q; vt ait Hiero. iã tps emendi excesserat. aduenĩẽte die iudicij locus nõ erat pnĩc. nõ noua opa patrare: ſz preteritorũ rationẽ exoluere cogunt Cũ subdit. Dũ irent emere venit sponsus. Ubi fm Crisosto mũ oñdit. q; et si efficiamur misericordes pꝰ mortem nihil hinc lucrabimur ad effugiẽdũ. sicut nec diuiti ꝓfuit q; factus est misericors post mortem ꝛ circa eos q̃ sibi attinebãt. Vel fm Orige. Dum irent emẽ ꝛc. Est inuenire q̃sdam q̃ qñ debuerãt neglexerũt discere aliq̃d vtile. In ipso autẽ exitu vite sue dũ disponũt discere ꝓphendunt a morte Vel fm Aug. Dũ irent emere ꝛc. i. inclinantibus se in ea que foris sunt. ꝛ solitis gaudere querentibus q; gaudia interna nõ nouerãt: venit ille q̃ iudicat. et que ꝓpate erant intrauerũt cum eo ad nuptias. i. fm Aug. Quibus testimoniũ ꝓsciẽtie coram deo ꝓhibebat. et intrauerũt cũ eo ad nuptias vbi mũda aĩa puro ꝛ pfecto dei verbo fecũda copulat. Et clausa est ianua. q; fm Hiero. pꝰ diẽ iudicij bonorꝫ operum ꝛ iusticie occasio nõ relinquit. Receptis em̃ illis q̃ sunt in angelicam vitã (ait Aug.) cõnumerati claudit aditus ad regna celorꝫ. Nouissime veniunt et reliq̃ virgines. Augustinus. Non dictum est q; emerant oleum. ꝛ nõ intelligende sunt nullo iam remanẽte de alienis laudibꝰ gaudio. in angustijs ꝛ magnis afflictionibus redire ad implorationẽ dei. sed magna est eius seueritas post iudiciũ. cuiꝰ ante iudiciũ ineffabilis misericordia ꝓrogata est. Dicũt ergo. Domine dñe aperi nobis. Egregia dñi appellatiõe. ait Hiero. confessio et iudicium fidei est. Sed q̃d prodest voce inuocare: quem operibꝰ negas. Vt fm glo. Dolore compulse expulsionis appellationem ingeminant dominationis. nõ vocando patrem cuius in vita sua misericordiã cõtempserũt Et rñdit. Amen dico vobis nescio vos. Augustꝰ. ex illa. s. regula. q; nõ habet ars dei. i. eius sapientia vt intrent ī gaudiũ eũ q̃ nõ corã deo ꝫ vt placerẽt hoibꝰ conati sunt fm p̃cepta eiꝰ aliq̃d operari. Hiero. Nouit dñs q̃ sunt eiꝰ. i. approbat bonos ꝛ q̃ ignorat. s. nccaria: ignorabit. i. reprobabitur. Qĩs malꝰ fm pȳm est ignorans. s. in actu electionis pcti. ꝛ licet virgines vel corporis puritate vtvere fidei ꝓfessione. tñ q; oleũ nõ habent. s. charitatis vel leticie spũalis ex pura intentione ignorant a sponso. Cõcludit. Uigilate itaq; q; nescitis diẽ neq; horã. Hiero. Intelligunt ꝺ oĩa dicta q̃ ꝓmissa sunt. vt q; ignoram⁹ diẽ iudicij: sollicite nobis bona opa prepemus. Aug. nõ solũ autem

illius vltimi tempoꝛis quo ventuꝛus eſt ſponſus ſed ſue q̄ſq̄ dormitiōis diē ⁊ hoꝛā neſcit. ad quā qui ꝓatus eſt: etiā ꝓatus erit cū illa voꝛ ſonuerit qua oēs euigilaturi ſūt. ¶ Pōt etiā ꝫ petitio ſatuoꝛ ad ꝓudētes ⁊ poſtea ad deū intelligi ꝑ ypotheſim. i. ꝑ ꝓſuppoſitionē. Cū eñ ſciant oēs reꝓbi in die iudicij nō eē locū penitendi vel materiam impetꝛandi. Unde nec petent: tñ ꝓſuppoſito q̄ petēt a ſanctis ſuffragia vel a deo miſericoꝛdiam liberationis nihil reciperent. Unſ hiero. In preſenti ſeculo ſcim⁹ ſiue oꝛationib⁹ ſiue ꝓſilijs inuicem nos poſſe adiuuari. Cū aūt venerim⁹ ante tribunal chriſti. nec iob nec daniel nec noe ꝛoga/ꝛe poſſe ꝓ quoq̄: ſed vnūq̄q̄ onus ſuū poꝛtaꝛe. xiij. q. ij. in preſenti.

Ad iſtā etiā vigi/ .§. XI.

lantiā dñs ſ. ca. xxiiij. hoꝛtatus eſt ſub exēplo patriſſamilias ⁊ ſerui diſpenſatoꝛis dicēs. Uigila/te q: neſcitis qua hoꝛa dñs veſter ventur⁹ ſit. Augu. nō ſolū aplis dixit eſſe vigilandū ſ ⁊ ſucceſſoꝛibus eoꝛ ⁊ oībus vſq̄ ad nouiſſimū ei⁹ aduētū. Unicuiq̄ veniet dies ille iudicij vltimus de quo chriſtus loquebaꝫ. Cū venerit dies eius. ſ. moꝛtis. vt talis hinc exeat qualis eſt iudicādus in illo iudicio. ac ꝑ hoc inuigilare ꝺz oīs chriſtian⁹ ne impatū inueniat cū aduentus dñi. Impatū eñ ſue/niet dies illa. ſ. vltimi iudicij: quē impatū ſueniet dies vite ſue vltim⁹. Neſcitis qua hoꝛa. Origeñ. Uani ſunt omnes ſiue q̄ ꝓſummationē mūdi ſcire ꝓfitenꝫ qñ erit ſiue qui vite ꝓpꝛie finem ſe ſcire gloꝛianꝫ: quē nemo cognoſcere pōt niſi ſpūſancto illuminatus. ſ. in hmōi. Uigilate ait Gꝛego. Uigilat q̄ ad ſpem veri luminis oculos aptos tenet. Uigilat q̄ ſeruat opando qō credit. vigilat q̄ a ſeꝛoꝛpoꝛis ⁊ negligentie tenebꝛas repellit. Inducit ad hec xp̄s exemplū dicens. Illud ſcitote q̄niam ſi ſciret pfamilias q̄ hoꝛa fur venturus eēt vtiq̄ nō ſineret pfodi domū ſuam. Oꝛig. Paterfamilias eſt ſenſus hois. i. rō domus eius aīa. fur dyabolus. Eſt aūt oīs fmo ꝓtrari⁹ q̄ non ꝑ naturalē introitū intrat ad aīam negligentis quaſi q̄dam effoſſoꝛ domus pꝛimū deſtruens quaſi naturalia aīe edificia. i. naturalis intellectus. ⁊ ꝑ ipſaꝫ diruptionē ingreſſus ſpoliat aīam vt domū. Aliquotiēs aūt inuenit q̄s furem in ipſa pfeſſione ⁊ comꝑhendens eū ꝓcuſſoꝛē ſermonē immittēs interficit ipm. vic̄ inſtigatiōe temptatōis ꝓpendēſ gladio verbi dei illud malū ꝓhibentis vincit tēptationē: ⁊ ſic quaſi dyabolū occidit. Non aūt in die fur venit. qñ. ſ. a ſole iuſticie aīa eſt illuminata hois ſtudioſi: ſ in nocte. ſ. malicie vel negligētie pmanentis. vl̄ tꝛe tēptationū vl̄ tribulationū ī q̄ nocte ⁊ ſi lumen nō ꝫ ſolis: ſaltim lucerna verbi ſ. dei. i. ſermonis diuini habens ꝓpoſitū melioꝛū et vigilantiā ne pfodiaꝫ hoc eius ꝓpoſitū nō ſpoliabiꝫ ſed expellet. Uel fm Gꝛego. Fur eſt moꝛs q̄ cū patrēfamilias. i. ſpūm doꝛmientez inuenit et impꝛepatum: domum coꝛpis diruit occidendo. et animam neſcientem ad ſupplicia rapit. Et ideo ait. eſtote ꝓati q: neſcitis diē neq̄ hoꝛam, hoꝛam vltimā dñs noſter idcirco voluit eſſe incognitaz vt ſp poſſit eſſe ſuſpecta. vt illā dū minime ꝓuidere nō valemus: ad illam ſine intermiſſione ꝓparemur. Addit etiā xp̄s exemplū de fideli ſuo dicēs Quiſputas eſt fidelis ſeruus ⁊ ꝓudens quē conſtituit dñs ſup familiam ſuā vt det illis cibū ī tēpoꝛe: Hylari⁹ dñs in coꝛ ad indefeſſaz vigilantie curam ſupꝛa fuit adhoꝛtatus. Specialiter tñ ꝓlī ꝓncipibus in ſpectatione aduentus ſui ſollicitudinem mandat. Huc eñ ſeruū fidelē atq̄ ꝓudētem ꝓpoſitū familie ſignat dicens. Quiſputas tē. qō nō imꝑtꝛat ignoꝛātiā dñi. neq̄ ſm Remigium impoſſibilitatem ꝓficiende virtutis. ſed difficultatē vel raritatē ſm gratianū de pe. di. j. §. q aūt omni. Et in dictis ꝝbis ſm glo. tres bone cōditiones ꝓpoſitoꝛ notanꝫ. Prima eſt fidelitas: dum dicit. Fidelis. Seruus fidelis eſt domino ꝓpter dñm ſeruiens. oues xp̄i nō ad lucrū ſ ꝑ amoꝛe chriſti paſcens. Fidelis eſt. qui nihil qō domini ſui eſt ꝓꝛium facit nihil de rebus dñi ſui vane ⁊ inaniter cōſumit. Scōm eſt diſcretio cū dic̄ ꝓudens. Seruus ꝓudēs eſt. q̄ ſubditoꝛ capacitatē vitā et moꝛes diſcutit. Prudēs eſt q̄ cognouit id ad quod opoꝛtet diſpēſare q̄ data ſunt. Ut det cibum in tꝑe neceſſariū opus eſt ꝓudentia ait oꝛige. vt aūt nō adimat cibos indigentiū opus eſt fide. Terciū eſt vitatio ambitionis cū dicit. Quē cōſtituit dñs. q. ſ. ſm glo. ſit vocatus a deo: nō q̄ ſe iniecerit. Et eñ ait leo papa. j. q. j. Principat⁹ quē metus extoꝛſit vel ambit⁹ occupauit. ⁊ ſi actibus ſuis vel moꝛibus nō offendat. ſui tñ initij eſt pnitioſus exemplo. Et difficile eſt vt bono pagā tur exituque malo ſunt inchoata ꝓncipio. Dicitur etiā fidelis ⁊ ꝓudens ꝓlatus eccie. ſm Oꝛig. circa redditus eccleſie. vt nō deuoꝛet q̄ ſunt vidu arū. ⁊ vt memoꝛ ſit pauper. ⁊ nō amplius teneat ſibi. q̄ꝫ his q̄ neceſſitatē patiūꝫ. Prudēs intelligitur vt intelligat indigentiū cās ꝓpter quas ſunt indigentes. Multa eñ ſapientia opus eſt q̄ vult diſpenſare eccleſiaſticos redditus: ⁊ ad hoc facit et modū ⁊ ꝓſideratiōnē dirigit. qō habeꝫ di. lxxxvj. Non ſatis. Et q̄ꝫtū ad fidelitatē. qō ait hiero. xij. q. ij. Gloꝛia epi. et. xvj. q. j. Qñ q̄q̄d habent clerici pauperū eſt. Ac etiā ſm Oꝛige. dō. fidelis et prudens. vt nō effundat rōnabilē et ſpūalem cibū q̄bus non opoꝛtet. nolēs oñdere ſe eſſe prudentē: vt. ſ. q̄ magis neceſſariū habent verbū qō moꝛes eoꝛ edificet ⁊ vitam cōponant. q̄ꝫ illō qō illuminat ſcie luce. aut ne his q̄ poſſunt acutius audire pigeat exponere altioꝛa. nene exponētes vilia contemnanꝫ ab his q̄ naturaliter ſūt ingenioſi: aut ꝑ exercitatōnē ſecularis ſapiētie acuti. Ad quod etiam facit qō oꝛ di. xliij. In mandatis.. et cap. ſit rectoꝛ. §. vlti. et. viij. q. j. oꝛtet.

¶ Criſo. dicit q̄ adaptaꝫ etiā hec ꝓabola ad ꝓncipes ſeculares. Unumquemq̄ enim his que habet ad cōmunē vtilitatē vti opoꝛtet. nō ad nocumentum ſeruoꝛ neq̄ ad pditionem ſuiꝑius. ſiue habet ſapientiam ſiue ꝓncipatum ſiue quodcūq̄ aliud. Quis aūt ait Baſilius difficile ſit inuenire in vno vt ſit fidelis et ꝓudens nō tñ impoſ/

sibile. Nec enim dominus beatificaret eum q̄ inueniri nō posset. Dicit enim beatus ille seruꝰ quē cum venerit ꝛc̄. Sup omnia bona sua ꝓstituet eū ſm Orige. vt. ſ. cōregnet cum christo cui omnia sua tradidit pater vt sint et ipſi dispensatores super omnē creaturam. Vel ſm hylarium. Super omnia bona id est in dei gloria collocabitur q̄ nihil est vltra quod melius sit. Et ſm Rabanū nō vt soli sed vt p̄ ceteris eterna p̄mia habeant. ſ. maiora. tum p̄o vita sua: tum p̄ gregis custodia Si aūt dixerit malus seruus ille ꝛc̄. non solū ab honore. ait Criſo. qui imminet bonis: sed etiam a pena qua minatur malis erudit auditorē dominꝰ cum dicit. Si dixerit ꝛc̄. Moram facit dñs meus venire. Mores huius describit p̄mo avana fiducia longeq̄ vite. Et vt ait Hiero. securitas parit negligentiam. negligentia offensam. de pe. dist. j. p̄dixerat. Et cepit p̄cutere conseruos. vbi nota superbiam. p̄cutit em̄ vt timeatur ꝛ vt ostēdat se dominari in clero. Ad quod optime facit q̄ habetur di. xl v. licet. cum cap. sequēti. Vel ſm Rabanum conseruos p̄cutere est conscientias infirmorum verbo vel exemplo viciare. et dis. xl v. capi. vltimo dicit̄ p̄cussor est doctor q̄ sermone inutili ꝓscientias p̄cutit infirmoꝝ. Manducet autez et bibat cum ebriosis. Hic ſm Augu. notat̄ luxuria ꝛ voluptas. Hiero. Tibi o sacerdos ō altario viuere nō luxuriari p̄mittit̄. Veniet dominus in die qua non sperat. dicit augustinus ad eſchium q̄ de tribus seruis dei p̄antibus se ad aduentum christi vno dicente q̄citius venire eū. secūdo tardius. tercio se vtunq̄ ignorare. vtunq̄. ſ. ſi citius vel tardius veniat. hic tercius magis euangelio consonat. Optat. n. quod p̄mus dicit. tolerat quod scōus sensit. in nullo errat. q̄ nil horum affirmat aut negat. Nam p̄mus si non veniat vt dicit vel credit nō solum errauit sed etiam p̄iculū incidit ne credat nō venire vnd̄e exā nō venit vt dixit. Secundus etiam potest errare si sc̄z cito veniat ꝛ videtur etiam negligentie occasionem dare. Diuidet eum dominus. Hiero. Nō est intelligendū q̄ gladio eum dissecet: sed a consortio sanctorum eum separabit. Vel diuidet eū ſm Orige. q̄ ſpūs eius id est ſpūale donum sibi collatū potestatis. ſ. vel scientie aufert ab eo: et scientiam cū corpore mittet in gehennā. Quō aūt tales serui debeant esse p̄parati ꝛ in diuersis vigilijs idē dominus ostēdit dicens discipulis vt refert Lucas xij. cap. Vigilate. et marcus refert dīm dixisse vigilate: nescitis q̄n dominus veniat. Sero an media nocte: an gallicantu an mane? Ne cū venerit repente inueniat vos dormientes. Hiero. qui dormit nō corpora vera sed fantasmata intēdit. et vacuus vigilat de his que viderat. Sic nimirū sūt quos mundi amor rapit in vita. deserunt vitam quod somniabant p̄ certo. Theophil⁹. Ideo tēpus aduentus sui nobis occultauit. quia nob̄ expediebat. Nam si nunc ignorantes finem non curamus. quid faceremus si finem sciremus? malicias nostras differemus vsq̄ ad vltimum. Sero ex istis q̄ quis morit̄ in senectute, media nocte: cum moritur in iuuentutis medio. gallicantu cuz ratio in nobis complet̄. Cum em̄ incipit puer ſm rationem viuere: tunc gallus in eo vociferatur. i. instinctus rationis excitans a somno sensualitatis. Mane est puerilis etas.

Parabolam de §. XII.

seruo narrat solus matheus. cui cū dominꝰ humilianti se remisisset. x. milia talenta. q̄ postea cōseruo sibi debitori in centum denarijs petenti dilationem ad soluendū dare noluit: iratus p̄tra eū dominus: totū debitū relaxatum repetijt ꝛ tortoribus p̄pter hoc tradidit. Vbi ostendū ꝛ diuīe clementie plenitudo: ꝛ fraterni odij magnitudo et ingratitudinis punitudo. Et p̄mo ostendit̄ immensa dei clementia in remissionem pct̄oꝝ penitentibus. Cū em̄ immediate dixit petro interroganti. si fratri delinquenti deberet dimittere vsq̄ septies. Et christus respondisset. Nō dico tibi septies sed vsq̄ septuagiessepties. i. omnes transgressiones quod hinc trahit. Aug. Nam lex p̄ denariuz signatur. quia in decem p̄ceptis cōmendat̄. peccatum xō p̄ vndenarium. quia transgredit̄ denarium. Septenarius signat vniuersitatez. quia septem diebus voluit̄ tempus. ducto aūt septenario nūero p̄ vndenariū. i. septies vndenario multiplicato: ꝓstituunt̄. lxxvij. Oia q̄ pct̄a voluit dimitti penitenti vere. Et ad h̄ inducit pabolaz dicens. Simile est regnū celoꝝ hoi regi. q̄ voluit rationē ponere cū seruis suis. Origen. dicit q̄ sicut dei filius est sapientia iusticia ꝛ veritas: ita ipse ē regnū. nō alicui⁹ eoꝝ q̄ sunt deorsū: sed oīm q̄ sūt sursuz. In q̄z sensibus iusticia ꝛ cetere virtutes regnāt q̄ facti sunt celi. q̄: portāt imaginē celestis. i. xp̄i. Hoc ḡ regnū celoꝝ. i. filius dei q̄n factꝰ ē in similitudinē carnis p̄cti. tūc silis factus est hoi regi vniens hoies sibi. Vel ſm Remigiū. regnū celoꝝ dicit̄ ecclesia in q̄ dñs opat̄: quod loquit̄ in ista pabola. Rex ḡ iste deus est cuncta regendo ꝛ gubernando q̄ creauit. p̄ seruos designant̄ oēs homines q̄s ad laudandū se creauit quibusq̄ natura legē dedit. cū q̄b⁹ vult rōnē ponere q̄n vitaz et mores ꝛ actꝰ singuloꝝ discutit. Orige. Dis vite nostre rō ponēda est cora rege. Nec h̄ dicimus vt suspicio sit ne forte res nccāriū hēat longū tps Volens em̄ deus ventilare oīm mentes. cito oia ab oibus oī tpe gesta singulis q̄busq̄ faciet i mēte ineffabili q̄dā virtute venire. Et cū cepisset rationem ponē. oblatus est ei vnus q̄ debebat decē milia talenta. Aug. q̄: lex in. x. p̄ceptis cōmendat̄ obligatio. x. talentoꝝ est trāsgressio oīm p̄cepto/rū ꝛ plenissima. Et cū nō haberet vnde redderet hō sua volūtate ꝛ sponte peccās: suo conatu nullo modo resurgere valet. Et nō h̄z vñ reddat. q̄: in se nō inuenit p̄ q̄ō se a pct̄is soluat. Jussit ḡ euz dñs venūdari ꝛ vxorē ꝛ filios ꝛ oia q̄ hēbat reddi Vxor: pct̄oris stulticia ēt carnis voluptas seu cupiditas. p̄ h̄ ḡ significat ſm aug. transgressorem decalogi p̄ cupiditate ꝛ prauis opib⁹ tāq̄ vxore ꝛ filijs penas soluē debuisse: q̄ō ē p̄ciū ei⁹. Preciū eū venditi est suppliciū damnati. Hoc aūt vt ait

Crisostost.non ex crudelitate iussit ꝫ ex ineffabili affectione. Vult eñ terrere ꝓ has minas vt supplicet seruus ⁊ nō vendaꝫ.quod factū est.vnde subdit. Procidens aūt seruus ille ⁊c. Vbi notandū q̄ rex iste deus: vult rationē ponere et incipit ponere cū seruis suis in hac vita ⁊ in futuro iudicio particulari in morte: ⁊ postea vniuersali in vltia resurrectione.et in futuro quidem nullus ibi locꝰ penitētie vel misericordie ꝫ vt ait cyprianꝰ. Qualem te inuenit dñs cū vocat.s.ꝓ morte: talē iter et iudicat.de pe.di.j.nunqd. Et de impenitentibus mortuis dicit Gratianꝰ intelligi illud ps̄. non dabit deo placationē suam: ⁊ preciū redemptionis aīe sue laborabit in eternū.xiij.q.ij.§.verū. Hoc in p̄nti nunc rex iste incipit rōnē ponere cuz seruo obnoxio magno debito qñ infundens compunctionē transgressori oīm p̄ceproꝝ:ostendit ei multitudinē ⁊ grauitatem pctōꝝ.ꝓpter que iubz vt in scripturis patet ip̄m cū vxore mala volūtate ⁊ filijs opibus.s.suis ⁊ oībus potentijs vendi ⁊ reddi.i.exigēti ꝺ diuine iusticie in gehennā cruciari ꝓpter demerita sua. Qō intelligens peccator.s.iuste condemnandū.tñ ꝓfidens de regis hꝰ clementia in vita ista.ꝓcidit ad terrā se ꝓsternēs seruus iste humilians se et recognoscens se terraz ⁊ vt terrā datū serpenti ad comedendum: de demerito suo nō se excusat:sed rogat sibi misericordiā fieri ꝓmittens ꝓposito in futurū se satisfacturum. Vñ dicit.patientiā habe in me.s.expectando:et omnia reddā tibi.s.satisfaciendo. Est eñ satisfacere ſm Anſel.honorem deo debitū reddere que.s.peccando abstulit:dū.s.tempus in quo cōtinue ei seruire debuit male viuendo subtraxit. ꝫ faciendo postmodū opa satiffactiōis ad q̄ alꝫ nō tenebaꝫ:quasi recōpensat subtracta. Hiero.quisquis es ille q̄ tibi ꝓscius es alicuius erroris.quāto tpe erraſſe te nosti.quāto tpe deliquisti: tanto nihilominus tempore humilia teip̄m ⁊ satisfacito ei in penitentie ꝓfessione:qꝛ si te emēdaueris si te ipse coꝛrexeris:pius est dominus et misericors q̄ ⁊ vindictā temperet ei qui illam penitendo p̄uenit.de pe.di.j. Vnde aug. Magna misericordia dei vt ad solam ꝓmissionē pctā dimittat.i. ꝓpositum confitendi ⁊ satisfaciendi.de pe.di.j. Est aūt larga dei benignitas ⁊ clementia erga pctōres cōuersos ait Remigius.qñ sp patus ē p baptismū aut p pnīam pctā dimittere.vnde subdit. Miserius aūt dñs eius dimisit eum ⁊ debitū dimisit ei. Criso. Vide diuini amoris supabundantiā.petit seruus solius tpis dilationē. Ipse aūt rex maius eo quod petit dedit.s.dimissionē eius ⁊ cōcessionem totius mutui. Ideo aūt nō anteq̄ rōnē redderet debitum dimisit.qꝛ docere voluit a quantis debitis eū liberat: vt saltim ita ad conseruos mā suescioꝛ fieret.sed que postea fecit indigna fuere ꝓrioꝛibus.sequit eñ:egressus seruus ille. Criso. p hoc quod dicit egressus:ostendit q̄ nō pꝰ multum temporis sed confestim.adhuc in auribꝰ habentꝫ beneficiū in maliciā abusus est liberatōe ad nō sibi data. Nam inuenit vnū de cōseruis q̄ debebat ei centū denarios. Intrōq̄ inuenit peccatum ait Aug. In decem milibus talētis obnoxio ⁊ decem denarijs obligato:denarius eñ est nūerus legis.et decem decies centū:faciūt decem milia. Alterq̄ ꝺ est debitoꝛ. vterq̄ venie deprecatoꝛ Quis eñ homo ⁊ debitoꝛ est dei ⁊ debitoꝛē habet ꝓximū suū. Criso. Tanta est aūt differentia peccatoꝝ q̄ cōmittunt in hominē ⁊ q̄ cōmittunt ī deum: quanta est differentia decē denarioꝝ ⁊ decez milia talentoꝝ.magis aūt ⁊ multominus qō ptz ex differētia ꝓsonaꝝ ⁊ a paucitate peccātiū.hoie eñ vidente ⁊ desistim⁹ et pigritamur peccare ꝺo aūt vidente ſm vnūquemq̄ diem nō obsistimus sed agimus informidabiliter oīa ⁊ loq̄mur. Non hinc aūt solū apparent grauioꝛa pctā in deū ꝫ etiam beneficio quo sum⁹ potiti ab ip̄o.fecit eñ nos esse ⁊ oīa ꝓpter nos opatus est.aīam rōnalē inspirauit nobis.filiū suū misit.celum nobis apuit. ⁊ nos filios suos fecit. Nunqd ꝺ si vnaquaq̄ die moꝛeremur p illo.retribuerem⁹ ei aliquid dignū. Nequaq̄:sed et ꝺ rursus ad vtilitatē nostram pꝛtineret. Nos aūt ecōtrario in legibus eius offendimus. Sic ꝺ p debitoꝛem.x.miliū talentoꝝ designaꝫ ſm Remi.q̄ maioꝛa cōmittit in deū. p debitoꝛē ꝺo centū denarioꝝ q̄ minoꝛa cōmittit in ꝓximū. Sed ille seruus ingratus nō voluit p̄stare: ait Aug.qō illi indigno p̄stitū fuit. Sequit eñ Et tenens suffocabat eum dicens. Redde qō debes. Remigiꝰ.i.acrius insistebat: vt exigeret ab eo vindictam. Origē. Ideo vt arbitroꝛ suffocabat qñ a rege exierat. Non eñ suffocaret conseruū suum si nō exisset a rege. Et ꝓcidens cōseruꝰ ille rogabat eū dicēs. Patientiaz habe in me ⁊ oīa reddā tibi. Aug. Qō debeꝫ.et si benigne remittitur nō tñ iuste repetiꝫ. Peccat aūt q̄ vltra modū exigit debitū. xiij.q.j. vt iste q̄ ei q̄ tunc nō poterat soluere violentiam psone inferebat. Ille autē noluit.i.tenuit ꝓtra eum. Hunc animū vt supplicia illi vellet.sed abijt ⁊ misit illū in carcerē.i.ſm Remigiū magnam in iram exarsit vt ab eo vindictaz exigeret a q̄.s.recepit iniuriā qō est debitū x.denarioꝝ. Donec redderet debitū.i.ſm Remi. apprehenso fratre vindictam ab eo exigit de iniuria. Criso. Elide dñi charitatē ⁊ serui crudelitatē hic totalem solutionem accipit a dño.hic solā dilationem petebat a seruo.nec tamen ꝺ dedit.seqꝫ Videntes aūt conserui eius q̄ fiebant ꝓtristati sꝫ valde. Aug.ꝓ ꝓseruos intelligiꝫ ecclesia q̄ illum soluit ⁊ ligat. Vel ſm remigiū.conserui forte angeli sunt intelligendi vel p̄dicatoꝛes ecclesie. vel quicunq̄ fideles q̄ videntes aliquem fratrem remissionē pctōꝝ adeptū nō velle miserere cōserui sui:contristanꝫ de eius pditione. Et venerunt et narrauerūt dño suo. Narrare hoc dño suo ſm remigiū est doloꝛes ⁊ cōtritiones in suo affectu demonstrare. Tunc vocauit eum dominus eiꝰ.s.ꝓ sententiam mortis ⁊ ab hoc seculo migrare iussit ⁊ dixit ei. Serue nequā.oīe debitū ⁊c. Crisostomus. Quando debebat ei decē milia talenta nō vocauit eū nequam neq̄ est ei cōuiciatus sed misertus. Qñ aūt contra seruuz ingratꝰ est effectus tunc vocat eum nequā. Nonne opoꝛtuit ⁊ te mi-

sereri conserui tui sicut et ego tui misertus sũ. Augu. dimitte ꝛ dimittet tibi dimisi pr̃ꝰ. dimitte vl̃ postea. Nam si nõ dimiseris. reuocabo te ꝛ q̃cq̃d dimiseram replicabo tibi. de pe. di. iiij. Vbi etiaꝫ notandum q̃ seruus nullũ dedit responsuꝫ. q̃ sta tim post hanc lucem argumentũ excusatõnis ces sabit. Quia ergo beneficio nõ est factꝰ meliorꝝ. relinquit̃ vt pena corrigat̃. Et iratus tradidit euꝫ tortoribus. quod non dixit q̃ iussit eum venundari. s. esse iratum. quia illud non erat ire sed magis amoris ad correptionem. nunc aũt sententia supplicij ꝛ pene. Tortores dicunt̃ demões. quia semp ad hoc parati sunt vt aĩas perditas suscipiant et in pena eterne damnationis torqueãt. Remigius. Quousq; redderet vniuersum debitum ponit̃ ait Remi. finitũ ꝓ infinito. et est sensus. sp soluet ꝛ nunq̃ psoluet. ꝛ ideo sp penam luet. Cõcludit xp̃s. Sic faciet pater meus celestis vobis s. sicut isti seruo fecit dñs eius. Vñ aug. Qui diuini beneficij oblitus suas vult vindicare iniurias. nõ solum de peccatis futuris veniã nõ merebitur: sed que sibi fuisse dimissa gaudebat. ei imputabunt̃ ad penam. de pe. di. iiij. Et Grego. di. e. Ex dictis euangelicis constat: q̃ si id quod in nos delinquit̃ ex corde nõ dimittimus. ꝛ illõ rursus a nobis exigit̃. quod ꝓ pñiam dimissum fuisse gaudebamus. Vnde dicit: Si non dimiseritis vnusquisq; fratri suo ex cordibus vestris. Ex iniuria illata alicui tria solent oriri ſm ꝑe. scilicet rancor in corde. i. odiũ. et istud debz subito dimitti. i. nunq̃ haberi. Secundum est signum rancoris. vt vitatio loquele salutationis ꝛ hmõi. ꝛ istõ debet dimitti q̃n ꝓcipue ille iniurians petit veniã Terciũ est actio iniuriarum: et istud nõ teneꝫ dimittere nisi facta satisfactõne debita ¶ Et ex ista parabola mouet̃ qõ a theologis in quarto disti. xxij. ꝛ a canonistis de pe. di. iiij. ꝓ totum: vtꝝ peccata dimissa ꝓ pñiam: redeant ad aĩam ꝓ sequentem culpam mortalem: Et tã in tex. q̃ in glo. po nunt̃ plures opi. Sed beatus Tho. sup quarto. in dicta di. pfectius respondet ꝛ determinat simpliciter q̃ non redeunt. nec q̃ ad culpam nec quo ad penam: sed quo ad certum effectum ingratitudinis quã ꝓ illã ingratitudinem de venia habita pctõꝝ peccatũ sequẽs est grauius. ꝛ puniendum q̃uoꝫ pena q̃ si nõ eẽt illa circũstãtia ingtitudis ꝛ ſm istũ effectũ dicũt̃ pctã redirevt ĩ dict̃ caplis

Non solum aũt §. XIII

ꝓ ꝓabolas ſz ꝓ exẽpla ĩ vtroq; sexu oñdit ihs magnitudinem miseõie sue. ad pctõres penitẽtes: ꝛ primo in peccatrice: de q̃ solus Lucas ait. Rogabat iesum quidã phariseus vt mãducaret cũ illo Vbi primo notandũ q̃ ait apls. deꝰ cũ diues eẽt in miseõia sua ꝓpter nos egenꝰ factꝰ ẽ. vt nos sua pauptate ditaret. Cũ eñ esset dñs oĩm: filiꝰ hois nõ hz vbi caput suũ reclinet. nec domũ nec agrũ. sed paucas elemosynas sibi oblatas ꝓ necitatibꝰ suis ꝛ suoꝝ retinebat. Vnde paup inuitatus ab isto phariseo accessit ad prandiũ nõ ignorãs peccatricem venturã et melius sibi cõuiuiũ pñie ob-

laturã. Et ingressus in domũ pharisei discubuit. Grego. nizenus. Lucas plus medicꝰ aĩaꝝ q̃ coꝝ poꝝ. oñdit ihm deũ ꝛ saluatorẽ nostrum pñsime alios visitãtẽ nõ vt de diuitijs alioꝝ aliq̃d sortiatur sed vt impartiat̃ de iusticia ꝓpria. Et infra dicit̃ q̃ circuibat discurrens. Vñ Greg. nãzan. Vadit q̃ppe de loco in locũ nõ solũ vt plures lucret̃ sed etiã vt multa dedicet loca. Dormit et laborat vt somnũ ꝛ laborem sctificet. plorat vt dat precium lacrimis. predicat celestia vt audientes exaltat. Et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix. Cirillus. Mulier inhoneste vite ꝓmẽs aĩ fidelẽ affectũ venit ad xp̃m. quasi petẽtẽ veniã cõmissorũ largiri. Grecus. quatuoꝝ euãgeliste dicũt xp̃m vnctũ fuisse vnguẽto a muliere: Tres puto fuisse mulieres ex psonaꝝ q̃litate: ex mõ agendi ex differentia tpm. Johes quidẽ narrat de maria sorore lazari que sex dies aĩ pascha vnxit pedes iesu ꝓpria in domo. At math. postq̃ dixerat. Scitis: q̃ post biduũ pascha fiet. subdit q̃ in bethania in domo symonis leprosi mulier fudit vngentũ sup caput dñi. nõ aũt vnxit pedes vt maria. Marcꝰ matheo similiter. Lucas aũt non circa tps pascse sed in medio euangelij hoc refert. Cris. aũt binas asserit fuisse has mulieres. vnã q̃ tinet̃ in iohanne. alteraꝫ que a xp̃o ponit̃. Ambro. sub dubio ponit dicens. q̃ põt nõ cadẽ esse mlier que vnxit pedes ꝛ q̃ postea caput. ne sibi contrariũ euãgeliste dixisse videant̃. Põt etiã q̃ meriti ꝛ tpis diuersitate dissolui vt adhuc illa peccatrix: iam ista pfectior. Aug. de ꝓsensu euangelistaꝝ. eandẽ mariam bis hoc fecisse intelligendũ arbitror. Semel scz q̃ lucas narrauit. cũ ꝑmo accedens cũ humilitate ꝛ lachrymis meruit remissionẽ pctõꝝ. vñ et iob. cũ de lazaro resuscitato cepisset loq̃ ait. Maria erat q̃ vnxerat dñm vnguẽto ꝛ extersserat pedes capillis suis: cuiꝰ frater lazarus infirmabat̃. Q̃ aũt in bethania rursum fecit. s. ppe tps passionis. aliud est q̃ ad narrationẽ luce nõ ptinet. sed narrat̃ ab alijs tribꝰ. Greg. in omel. posit eandem esse et vnam mariaꝫ. s. magdalenã ꝑmo peccatricẽ. de qua lucas hic. postea cõuersam pfecte vnxisse caput ꝛ pedes in bethania. ꝛ sibi ꝑmo resurgens apparuisse ſm lucã marcũ ꝛ iob. Vnde et lucas ipe post narrationem huiꝰ hystorie. s. de quersione peccatricis lauantis pedes iesu lachrymis suis. immediate ponit q̃ discurrente iesu ad predicandũ sequebant̃ eũ mulieres plures inter quas erat maria magdalena de qua exierant septem demonia. q̃ ꝛ marcꝰ scribit ca. vlti. Vbi et beda sup Lucã dicit. q̃ ipa magdalena est illa eadem peccatrix cuiꝰ pñiam prius ꝛ immediate narraverat. et Grego. in omelia dicit. q̃ maria septẽ demonia hũerat. q̃ vniuersis vicijs plena fuit. Septenariꝰ. n. numerus vniuersitatẽ signat. Tho. i postilla sup iob. dicit. q̃ hiero. criso. ꝛ origenes tenent q̃ ista peccatrix de qua hic: non fuit maria magdalena sororꝝ Lazari. que postea vnxit ĩ Bethania pedes iesu vnguẽto. sed ꝛ alia cuiꝰ nomẽ non habetur. Grego. Aug. et Beda dicũt ynã eẽ ꝛ eandẽ. s. peccatricẽ mariã magdalenã sororem

Lazari de qua hic.q̄ vnxit nūc pedes:z iteruz in bethania.Amb.vtranqz opi.refertz neutrā pfert Cōio:tñ opinio ē Gre.Aug.z Bede pdicta. Et ad hāc videt declinare Tho.in dicta postilla ca. xij.Que erat in ciuitate peccatrix.Hic oritur aliq̄ q̄ stio.vicz psupposito'q; fuerit Maria magdalena ista mulier sozor lazari vtrū fuerit meretrix publi ca.Qō videt:tum q: cōiter meretrices dicuntur peccatrices:tū q:'aliq̄ doc.scti hō dicūt. Trif.enim ait.Meretrix honestioz ē effecta x̄ginib⁹ :postq̄ eīm accensa est pnīa:exarsit in xp̄i amorem. Et Leo papa inquit. Q̄n hec mulier egressa ē pstibulum discipulus.s.iudas ingressus ē gehennaz Alij opinati sunt eā x̄ginē corpe etsi nō mente vt Johan.dañ.a q̄ xp̄c eiecit septē demonia.i. vnū viciū capitale cū sex alijs.i.luxuriā q̄ ad cogitationem.p cui⁹ assensum ei dñabat nō p opus. Media via videt ratōnabilioz:vicz q; nec fuit meretrix publica nec virgo corpe:sed in domo sua mēte z corpe inhonesta sicut accidit in multis mulieribus nobilib⁹ z diuitib⁹. Q; eīm esset publica meretrix nō videt:tū q: opulenta dña castri magdali.tū quia manifeste ꝓtra legem moysi vbi p̄cipit nō erit meretrix de filiab⁹ israel: cui⁹ generis ipsa erat.Tum q: hēbat germanū lazar nobilissimuz ciuem z honestam sozorem Martham. qui vnq̄ fuissent passi tantā ignominiā in ciuitate sua hierusalem. Et ad positōez doctoz qui eam noiant meretricē pōt dici q; loquunt p excessum.sicut et frequēter dicit de mliere inhonesta q; est vna meretrix etsi nō in loco publico maneat. Sz ppzie loquēdo peccatrix hoc nō signat.Est eīm x̄bale importans habitū vel frequētiā pcti vt sicut de masculo dicit peccato::nō solū luxurioso: ſ vt alijs vicijs irretito:ita z peccatrix dicat de muliere dedita diuersis vicijs. Q; etiā fuerit virgo corpore nō videt:vñ z in ymno de ea dr. Maria sozor lazari q̄ tot ꝓmisit crimina zc. Et postea.post fluxe carnis scandala fit ex lebete filia zc. Sed nec dicit in officijs ei⁹ x̄sicul⁹ q̄ dicit de x̄ginib⁹.s. Adducent regi virgines pt⁹ eā:ſ loco hui⁹. Dimissa sunt ei pcta multa. Nul tñ in his determinatū est ab eccl̄ia. Et cognouit q; ihs accubuisset ī domo pharisei. Q̄n fuerit maria inducta ad pnīam q̄ꝫ uis ex euāgelio nō hr̄: pōt pie credi q; ex auditu pdicatōnis xp̄i.nam cū multitudo maxīa ad pdicatōnes ei⁹ ꝓcurreret ex oñi genere hominū etiā iuuenū. Maria q̄ erat pulcra vana z curiosa.appetens videri z amari a mundanis. ibat ad loca vbi erat ꝓcursus hoīm vt videret.pgens q̄ ad p̄dicatōnem xp̄i.cum ihs eam videret z ꝓuersiōez ei⁹ futurā p̄sciret:cepit loqui ꝓtra vanitates mūdi z de penis sequēdis. Inde maria ꝓuncta finita pdicatōne audito q̄ pgeret ad prandiū:attulit alabastrū vnguenti. Beda alabastruz est genus marmoris candidū varijs colorib⁹ intertinctum qō ad vasa vnguētaria ꝓgruere solet:eo q; optie ea seruare dicat.suple. Intrauit domū vbi erat ihs. Greg. Quia eīm hec mulier turpitudinis sue maculas aspexit:lauāda ad fontē miscōie cucurrit. Conuiuātes nō erubuit. nam q: semetipsam grauiter erubescebat intus: nihil esse credidit qō verecūdaret foras. Discite q̄ dolore ardeat q̄ flere inter epulas nō erubescit. Et stans retro secus pedes ei⁹. Greg.nizenus. Indignitatem suā oñdens stabat post tergū z deiectis luminibus ante z effusa coma pedes amplectēs lachrymisq; eos infundens:rebus tristem animū ostendebat veniam implorans. Lachrymis cepit rigare pedes eius z capillis suis tergebat:et osculabat pedes eius z vnguento vngebat. Greg.in omel. Quot in se habuit oblectamenta:tot de se inuenit holocausta:Cōuertit ad virtutū numerū:numerū criminū: vt totuz denus seruiret in pnīa: quicq̄d ex se deū ꝓtempserat in culpa. Oculis terzena cōcupierat z vane aspexerat:ſ hos iam p pnīam conterens flebat. Capillos ad ꝓpositōnem vult⁹ exhibuerat:sed iam capillis lachrymas tergebat. Ore supba dixerat z forte turpia: ſ pedes domī osculās hō in redēptoris sui vestigia figebat. vnguentū sibi p odore carnis turpit exhibuerat:hoc iam deo laudabl̄r offerebat. Hec pharise⁹ intuēs despicit nō solū venientē peccatricē mulierē: sed z suscipientē dñm reprehendit. Q̄n sequit. Videns aūt pharise⁹ q̄ vocauerat eū ait intra se.hō si eet ꝓpheta:sciret vtiq; q̄ z qualis est mulier que tangit eū.q: peccatrix ē. Greg. Ecce pharise⁹ veraciter apud se supbus z fallacit iust⁹.egrā reprehendit de egritudine: medicuz de subuentōne. Que pfecto mulier si ad pedes pharisei venisset: calcibus repulsa discederet.inq̄nari eīm se alieno peccato crederet:q: hūc vera sua vestigia non replebat. Sic z quidā sacerdotali officio p̄diti si quid fortasse iuste exteri⁹ vel tenuiter egerint. ꝓximos subiectos despiciūt:z pctōres quosq; in plebe positos dedignant.necesse est autem vt cū peccatores quosq; ꝓspicimus nō sinet ipsos.prius in illorum calamitate defleam⁹ :q: fortasse in sūb⁹ aut lapsi sum⁹ aut labi possum⁹. Inter duos q̄ egros scz mariā z symonē medicus xp̄c aderat.cui⁹ sensum vnum: febris tenebat.alter sensum perdiderat mentis. Dñs autem (inquit Titus) nō verba eius audiēs:sed cogitatōnes inspiciēs dñm se p̄phetarum ostendit. Q̄n sequit. Et respondens ihesus.s.cogitatōni pharisei ait. Symon habeo tibi aliquid dicere.ex quibus verbis attentioz factus Symon ait: Magister dic.at ihs de duob⁹ debitoribus paradigma ꝓponit dicens. Duo debitores erant cuidā feneratori zc. Titus.q.d. nequ tu absq; debito es.quid q̄ etsi in pauciorib⁹ teneris supbias.quia tu q̄ꝫ venia eges. Q̄n z deveniā subdit. Non habentib⁹ illis vnde redderent donauit vtrisq;.glo.nullus enim potest a debito peccati liberari. nisi diuina gratia consequatur. Interrogatur exinde quis amplius largitorem debiti diligat.s. vel ille cui dimissa sunt q̄ngenta. vel cui dimissa sunt q̄nq̄ginta. Cui ꝓtin⁹ pharise⁹ rñdit.extimo quia is cui plus donauit. Qua in re notandū est:quia dum sua sententia pharisei ꝓuincitur:q̄si freneticus funē portat. in quo legitur. At ihesus. Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierē dixit: Vides hanc mulierē zc.enūerā

tur bona peccatricis q̄ erga eū ex dilectōne egerat: t mala falsi iusti q̄ ex neglectu cōmiserat. Intraui domū tuā. ꝛc. Titus. q. d. Facilis ēvsus aq̄rū nō est facilis effusio lachrymax. tu ꝓmptus nō es vsus. hec effudit nō ꝓmpta lauans lachrymis pedes meos. Cris. Sicut autez vehemēs ymber dum ꝓrumpit fit serenitas: sic cū lachrymis effusa paret tranq̄llitas t perijt caligo reatuuz. Et sic ꝑ aquam t spm̄: sic ꝑ lachrymas t ꝓfessionem denuo mūdamur. Vnde subdit. Remittunt ei peccata multa qm̄ dilexit multū. Greg. Tanto ergo amplius pcti rubigo ꝓsumit: quanto peccatoris cor magno charitatis igne ꝓcremat: Lytus. Contigit aūt sepius eū qui multū peccauit ꝑ confessionem purgari: pauca vo peccantē ex arrogātia nō venire ad ꝓfessionis remediū. Cui aūt minus dimittit minus diligit. Cris. Opus est q̄ nobis feruenti aīa: q̄ nihil impedit hoiem fieri magnū. Nullus q̄ destitutox desperet: nemo vtuosus dormitet nec h̄ ꝓfidat. Sepe eī meretrix ꝓcedat eū. vñ sequit. dixit aūt ad illam. dimittuntur tibi pcta tua. Ecce q̄ ad medicū venerat egra sanata est. Sed de salute eius adhuc alij egrotant. vñ subdit. Et ceperūt qui simul discūbebāt dicere intra se: Quis est hic q̄ etiā pcta dimittit. Gregorius. Dz celestis medicus egros nō respicit q̄s etiā de medicamēto fieri deteriores vidit. Eā autem q̄ sanauerat pietatis sue snīa ꝓfirmat dicens Fides tua te saluā fecit: Greg. Quia hoc q̄ ꝑcepit posse se accipe nō dubitauit. Theophilus: ꝑ q̄s aūt pcta dimisit nō sistit in remissione pcti: sed adiecit opatōnem boni. vñ subdit. Vade i pace: id est in iusticia. Nam iusticia est pax hois ad deum: sicut pctm̄ est inimicicia inter hoiem t deum quasi diceret. Opare oīa q̄ ad pacē te ducunt. Mystice aūt signat hec mulier gentilitatē deditam omnib⁹ vicijs. Que audito q̄ accubuisset p incarnatōez in domo symonis leprosi. i. in ꝓl̄o iudeox. ꝓuersa p ꝑdicatōez accessit p fidez ad dominū ih̄m deflendo pcta vngendo deuotōne pedes. i. humanitatē xp̄i venerando. Post altera vice etiam caput. i. diuinitatē eius adorando magis edocta: t in virtute ꝓficiens. Murmurat autem phariseus. i. ꝓl̄s iudeox de tali ꝓuersione t susceptione. Sed xp̄c ostendit ꝓl̄m gentilem p⁹ ꝓuersionem signa maioris dilectōnis ostendisse ad eū q̄s ꝓl̄s iudeox. t ideo sibi remissa pcta: Ad q̄d facit similitudo inducta de duob⁹ debitorib⁹. ꝓl̄us eī iudeoruz debitor erat deo q̄ fenerator dicit ex eo q̄ bona nobis ab eo collata quasi p mutuum. vult q̄ ei reddam⁹ ab eo recognoscendo ad suuz honorē vtendo cum multiplicatōne meritox. Et ꝓl̄s quidē iudeox debitor erat quinq̄ginta. q̄ est numerus iubilei. in q̄ fiebat remissio debitoruz. liberatio a seruitute. t requietio a cultura t're: erat eī ꝓl̄s ille etiā quo ad electos debitor dei debito pctī originalis nōduz purgata natura. debito seruitutis dyabolice debito quietis eterne. quaz habere nō poterat t si ad illam creatus oīa hec sibi fuerūt dimissa a xp̄o p passionē eius q̄ ad cōuersos ad fidē seu actualiter. Popul⁹ gētilis debitor erat in quingētis qui numerus resultat ex q̄n quaginta per decem multiplicatis. quia non solū per originale erat obnoxius deo t seruiens dyabolo t alienus a quiete superne beatitudinis: sed t pactualia debitor contra decem precepta agēs Vtriq̄ populo dimissum ē̄t tū ad electos vbi autem supabundauit delictum ait apostolus: superabundabit t gratia remissionis t deuotōis ac dilectōnis. s. in populo gentili ꝓuerso. Exemplū etiam notabile de misericordia eius ap̄aret i adultera. cui dixit: nec ego te condemno: vade t amplius noli peccare. Vbi tamen aduertendum: q xp̄c habebat potestatem absolutam sup quātumcūq̄ sceleratos in vtroq̄ foro. vnde t penā mortis debitam ꝑ adulterio in iudicio ꝓtentioso potuit simpliciter remittere absq̄ alterius pene inpositōne t in foro penitentiali potuit remittere q̄ ad culpam t penam sine ꝓfessione t satiffactione aliqua. quia potestatem excellentie habebat i sacramentis. Credendū tamen est q̄ infudit adultere tūc tantā ꝓritōnem q̄ sufficeret illi ad deletionem omnis culpe t pene. sicut t magdalene fecerat. Vñ cum homines nō habeant talem potestatem absolutam: nec in foro causax nec in foro animax: non posset iudex nec deberet absoluere reum sine aliqua impositōne pene siue in foro cōtentioso siue in foro penitentiali: quia vt ait Ambrosius. bon⁹ iudex iuxta leges t iura ꝓnunciat. iij. q. vij. Judicet.

Manifestatur §. XIIII

t erga viros delinquentes immensa clemētia ei⁹ Non solū in petro negante t apostolis tempore passionis omnibus a fide diuinitatis ei⁹ recedentib⁹: ꝑ etiā in zacheo: q̄ erat ꝓnceps publicanox. Nā referēte luca. Cuz ꝑambularet ih̄s hiericho. Hiericho interp̄retat luna t signat mūdū plenuz mutatōnibus vt luna. ꝑambulatio ih̄u est incarnatio eius. Et ibi sicut illuminatus est cecus: sic zacheus ab effectu terr̄enoruz immoderato ē separatus. q̄ ꝑ xp̄i incarnatōez mundus qui cecus erat multis erroribus obscuratus: t amoꝛ terr̄enox totaliter deditus: illuminat⁹ fuit t a cupiditatibus absolut⁹ dei gr̄a t doctrina. Sequit. Ecce vir noīe zache⁹. nomē exp̄imit vt intelligatur vera hist̄oria nō ꝑabola. Ꝓnceps publicanox. Cirill⁹ publican⁹ vir ē auar⁹ effrenis erga supflua alieni amatoꝛ. h̄ eī est publicanox officiū. vl̄ publican⁹ publicus pctōꝛ. hox talū hic erat ꝓnceps quasi peioꝛ ceteris. Quis q̄ de se despet: q̄ñ iste q̄ uenit ad xp̄m: cui census ex fraude inq̄t alchuin⁹ restituta tñ fraude: vt ꝑz infra. et ipse diues: vñ intelligas oīes diuites auaros. s. cōiter. Hieron⁹. Oīnis diues aut iniqu⁹ aut heres iniq̄. et q̄rebat videre ih̄m quis esset. Titus. Pullulauerat i eo semen salutis: q̄ cupiebat videre ih̄m. vtpote q̄ nondum viderat quasi vidisset recessit a malicia publicana. qui enim ihesum videt: non potest in nequicijs perdurare. et non poterat ꝓ turba q̄ statura pusill⁹ erat. Titus. Duo erāt impedimēta hmōi visioni. Nā retardabat eū ꝓl̄s: nō tā vi-

rorum ꝫ peccatorꝝ. ⁊ quia statura pusillus erat. Ambro. Pusillus malicia.i. ex defectu bonitatis que est magnitudo aīe: vel pusillus fide. Et precurrens ascendit in arborem sichomorū vt videret illū. Cirillus. Turba autem est imperite multitudinis ꝓfusio que verticē nequit videre sapie. Ergo zacheus ꝙdiu in turba est nō vidit xp̄m: ꝫ plebem. iam transgressus iusticiaz meruit: quam desiderabat aspicere in arbore sichomoꝝ. Beda. Sichomorus est arbor folijs moro similis: sed altitudine p̄stans vñ ⁊ a latinis celsa nuncupat. et ficus fatua dicit ⁊ signat crucem. Nam dominica crux credētes alit vt ficus. ab incredulis irridetur vt fatua. hāc arborem statura pusillus zacheus vt coexaltari posset ascendit. dum quilibz humilis ⁊ propīe ꝓscius infirmitatis clamat. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihū xpi. Quia inde erat ihesus transiturus. Ambr. Pulcre addit euangelista qz illa pte ihs erat transiturus. vel vbi sichomorus. vel vbi creditur⁹ vt mysterū seruaret ⁊ grām seminaret. Sic enim venerat vt p iudeos transiret ad gentes. Et cū venisset ad locum suspiciens ihs vidit illum. Cirillus. Vidit quidem hominis animā ꝓmptissime enitētem ad sancte viuendū: ⁊ eum ad quietatem conuertit. Beda. Perambulans dñs venit ad locuz vbi zacheus sichomoꝝ ascenderat. quia missis p mundū predicatoribus in quibus ipse loquebat ⁊ ibat. venit ad populum nationū qui passionis eius fide iam sublimis erat. Quem suspiciens vidit: quia p gratiam elegit. Vel ſm Ambros. Zacheus sup arborem qz supra legem est. Et dixit illi ihs. Ambro. Capit eum ⁊ se non inuitatus inuitat. sciebat enī vberem hospitis sui esse mercedez Sed etsi nō vocem inuitantis audierat tamē affectum ideo dixit. Zachee festinans descende: qz hodie in domo tua oportet me manere. Titus. Hic solū visionem ei⁹ desideraverat: ꝫ qui nouit plus facere ꝫ queramus: dedit ei supra id qō expectabat. s. ut in domo sua eū reciperet. Beda. Ecce camelus deposita gibbi sarcina: p foramen ac⁹ transit. hoc est diues ⁊ publicanus relicto amore diuitiarū. ꝓtempto censo seculi hui⁹: benedictōez dominice susceptōnis accepit. Unō subdit. Et festinans descendit. Beda. Qz descendere de sichomoro ⁊ sic in domo mansionē parare iubet. Hoc est ait apostolus. Et si cognouim⁹ ſm carnē xp̄m sed iam nō nouim⁹. Et si crucifixus est ex infirmitate: sed viuit ex virtute dei. Et excepit illū gaudens. Crisſ. Considera saluatoris nimiam bonitatem. Insons cum sontibus ꝓuersatur. Fons iusticie cum auaricia que est materia prauitatis. Ingressus domū publicani nullā ex auaricia nebulā iniuriā patit: ꝫ fulgore iusticie auariciā delet. Sz mordaces⁹ crimiatōis amatoēs iuehi tēptāt i his que ab eo fiebant. Sequit enī. Et cum viderent oīnes murmurabant dicentes q ad hominē peccatorem diuertisset. Idem vō inquit Criſo. incusatus vt epulo ⁊ publicanorū amicus spernebat: vt ꝓsumaret propositū. Quia⁊ medicus nisi patiatur sanie infirmoꝝ nō liberat a morbo. quod ⁊ tunc cōtingit. qm̄ ꝓuersus est publicanus: et factus est melior. nam sequit Stans zacheus dixit ad ihm. Crisosto. Audi mirabile: nondū didicit ⁊ obedit. Et sicut sol p radios infusus in domū nō illustrat verbo sed opere: ita saluator radijs iusticie nequicie fugauit caliginem. Ecce inquit dimidium bonoꝝ do pauperibus. Crisosto. Est autez diligentius attendendū: q opes zachei nō soluz erant iniuste. i. p fraudes ⁊ rapinas acquisite: sed etiam ex patrimonio fuerant ꝓgregate. sed in pte. alioquin quō poterat extorta inique restituere in quadruplū. Sciebat enī legem iubentem restituere in quadruplū: Et ideo subdit. Siquid aliquē defraudaui reddo ꝙdruplū. Aug. Qui ꝓtractus societatis hūane furti rapinis calūnijs oppressionib⁹ inuasionib⁹. aliq; abstulerit: reddēda potius ꝫ donāda censem⁹ zachei publicani exemplo. xiij. q. v. Nō sane. q fraudat restituere qō fraudauerat iusticie debitū exigebat. q vō ꝙdruplz superogatiōis. q medietatē bonoꝝ suoꝝ paupibus largiret: pfectōis. Restitutis ei male ablatis qō ibi restabat paupib⁹ erogabat. Et notandum ſm Theophi. q nō dicit dabo. ⁊ reddā. s. in futurū. ꝓmittēdo: ꝫ do medietatē ⁊ reddo ꝙdruplū in p̄sti factēdo. qō est ꝓ eos q ꝓponūt ⁊ nō faciunt Et rīdit ihs ad eū. Quia hodie sal⁹ domui huic facta est. p ih̄ ipm zacheū signās assecutū fuisse salutem p bonū habitatorē. Eo q ipe sit fili⁹ Abrahe. Beda. fili⁹ abrahe dicit. nō eo q sit de ei⁹ stirpe genit⁹: ꝫ qz est eius fidem imitatus. vt sicut ille terrā domumqz paternā deseruit: ita iste bona sua ptienda paupib⁹ reliquerit. Pulcre autez dicit ⁊ ipse: vt nō solū eos q iuste vixerant: ꝫ et eos q ab iniusticia resipiscūt ad filios ꝓmissionis ptinere mōstraret. Venit enī filius hois q̄rere ⁊ saluum facere qō perierat. Quia enī murmurabāt quidā. eo q cū viro⁹ peccatore moraret. ad cōpescēdos illos dixit: venit fili⁹ hois ꝛc. q. d. Quid me criminamini si rectifico pctōres ſm Crisſ. Taz enī ꝓcul est a me odium peccatorꝝ: cum eorꝝ causa aduenerim. Nam medicus veni nō iudex. ob hoc ꝙuicia languentiū patioꝝ fetorez: vt p̄stem remedia. Querit aūt hic aliqs quō paulus iubz. Si quis frater fuerit procax auarus ⁊ hmōi cum talib⁹ nec cibū sumere. xp̄c aūt erat publicanorū ꝙuiua. Ad qō rīdetur: qz iam dum ꝓuecti erant isti vt fierent frēs: Sed ⁊ tūc vitare p̄cepit aplūs frēs cū p̄sistant in malo: hi aūt iam mutati erant. hec Crisſ. Beda. Adystice vō zacheus q interpta tur iustificatus credentē ex gentib⁹ signat populum qui p occupatōez temporalium deꝑfluxt minimus: sed a domino sanctificatus: qui intrantez dominum hiericho saluatorem videre voluit. dum fidem quam mūdo attulit participare quesiuit.

Sintlumbi ve .§.xv.

Strī precincti et lucerne ardentes. Theophilus. lumbi. id est semper proclines ad opera exequenda domini nostri. Lucerne ardentes. Theophilus. id est non ducatis vitam in tenebris. Sed

assit nobis lux rõnis: ostendens nobis agenda et fugienda. Est eñ mũd⁹ nox. Lũbis p̃cincti sunt: qui practicã exequunt. nã talis est mistrantiũ habitus. quib⁹ optet adesse ⁊ lucernas ardẽtes. i. discretõnis domũ: vt nõ solũ valeat cog̃scere practicus q̃ agere opteat: ꝑ etiã quõ. alioquin inp̃cipitio sunt hoies: lucerne in plurali. Theophilus duas lucernas hẽamus ardẽtes. s. ꝓceptũ mẽtis iugiter in aĩa emicantẽ q̃ illustramur: et doctrinã q̃ ceteros illuminam⁹. Vel ſm greg. lumbos p̃cingim⁹ cũ carnẽ a luxuria cohercem⁹. In lũbis eñ in viris luxuria est: qz. s. inde decidit semen. Lucernas habem⁹ in manib⁹ cũ exempla lucentia in operibus nr̃is ostendim⁹. Vel ſm augus. Docet lumbos p̃cingere p ꝓtinentiã ab amore terr̃enox Et lucernas habere accensas: vt hoc ip̃m vero fine ⁊ recta intentõne faciam⁹: ꝑ si vtrũq; hox agitur: restat vt totã spem nr̃am in redemptoris aduentu ꝓstituam⁹. Unde subditur. Et vos similes hominib⁹ expectantib⁹ dñm suũ q̃n reuertat a nuptijs. Ad nuptias quippe dñs abijt. qz ascendens in celũ supnam sibi multitudinẽ angelox nouus hõ copulauit. Theophilus. quotidie etiã dñs in celis dispensat sanctox aĩas. quas ei paulus vel alter similis virginẽ castam offert. Redijt autem a nuptijs celebratis in celis forsitan vniuersalit̃er in ꝓsumatõne totius eccl̃esie. q̃n veniet de celo in gloria patris forsitan etiã singulis horis astãs in opinate cuiuscũq; ꝓsummatõni. Ut cum venerit ⁊ pulsauerit ⁊c. Grego. Venit dominus cũ ad iudicium properat. pulsat cum iam p egritudinem vicinam mortem esse denunciat: Cui ꝓfestim apimus cum eum amore suscipim⁹. aperire eñ iudici pulsanti nõ vult qui exire de corpe formidat. ⁊ eum quẽ ꝓtempsit se iudicẽ videre dubitat. Confestim aperit q̃ cũ tps ꝓpinque mortis cognouerit ex spe bone opatõnis facte de gl̃a retributiõis hũare scit. Beati sunt serui illi q̃s cũ venerit: inuenerit vigilãtes. Greg. Vigilat q̃ ad aspectũ veri lumis mentis oculos aptos tenet. q̃ seruat opando q̃ credit. q̃ a se torporis ⁊ negligẽtie tenebras repellit. Amẽ dico vob̃ q ꝓcinget se. Origenes. erit eñ p̃cium iusticia circa lũbos suos ſm ysaiaz p quã p̃cingit se. i. ad retributiõez se pparat. Vel ſm Theophilũ. p̃cingit se. eo q nõ totã vbtatem bonox largit̃: ꝑ hãc cohibet ſm certã mensuram. Quis eñ deũ cape põt quant⁹ est. Vñ ⁊ seraphi velari dicunt ppt̃ e⁹ excellentiã. Et faciet illos discumbere. i. oĩno requiescere. sicut in discũbendo totum corpus pausat̃: sic in futura gloria totus i corpe ⁊ aĩa tandem beatus quiescet. faciet discũbere fessos refocillans apponens spũales deliciat̃ Transiens ministrabit illis. i. vitam equalem eis tribuens. vt sicut illi ministrauerũt ei: sic ipse eis ministraret. Transiens dicitur ſm Grego. cũ de iudicio ad regnum redijt. Vel transit dominus cum ad humanitatis formã in diuinitatis sue cõtemplationem nos leuat. prima vigilia ſm Gregoriuz est puericia, secunda iuuentus. tercia senectus ⁊ cetera.

De diuite epu .§. XVI.

lone ⁊ lazaro mendico nõ pabolam. i. similitudinẽ: sed exemplũ rei facte ſm Bedã ⁊ vera historie narratio ſm Amb. insinuat̃ exq̃ nomẽ exp̃mitur. dicit̃ tñ et parabola vel similitudo. vt ex hoc alij admoneant̃. Nam ſm cirilluz refert traditio iudeox Lazax quendam fuisse tũc tpis in hierusalem extrema pressum inopia ⁊ infirmitate. cuius meminit x̃pc introducens eũ in exempluz ad maiorẽ sermonis manifestatõez. Et ex hoc innuitur aperte mirabili ꝓuidentia dei in hoc seculo: bonos deprimi ⁊ multipliciter affligi ⁊ malos p sperari: in alio vero malos in inferno torq̃ri ⁊ bonos i requie felicitatis pmanere. vnde dicit. Homo quidam erat diues. qz in p̃senti mali sunt p̃eminentes bonis in dominio. ideo pus ponitur vita mali diuitis. Homo dicit̃ prout deriuat̃ ab humo: nõ inq̃tum est animal rõnale: naz toto affectu deditus erat terr̃enis cupiditatib⁹ nõ vtens rõne. Quidã dicit̃: nec ꝓpriũ nomẽ exprimit̃: vt in eo crucier̃t in q̃ deliquit. qz enim fuit de numero illox qui vocauer̃t noia sua in terris suis ſm ps. ideo p⁹ transitũ hui⁹ vite nomẽ amittit. Tacetur etiã nomẽ ei⁹ quasi ignorer̃t a x̃po. qz pctõres dicitur ignorare. i. facta cox nõ approbare. Tacet etiam x̃pc ei⁹ nomẽ ⁊ sciret. ne scãdalizaret audientes. Nã iste diues vt refert Johã. do. dicit̃ fuisse ꝓsanguine⁹ zacharie p̃is baptiste. ⁊ multis nor⁹ Erat diues. Nõ est mõ diues: ꝑ paup cecus ⁊ nudus. Erat qz p̃terierũt oĩa velut vmbra. Non sunt ait Amb. diuitie i se crimiose: ꝑ luxuria infamat diuitias. et oĩs diues ait hiero. aut iniqu⁹ aut auar⁹. et vermis diuitũ supbia ſm aug. non solũ eñ auaricia ꝓsistit in licite acquirendo: ꝑ etiam in tenaciter retinẽdo: ⁊ nõ subueniẽdo paupibus q̃n optet vt iste epulo. Insup in ordine amãdo in diuitijs ꝓstituẽdo vltimũ finẽ ſm thomaz i summa. Qui induebat̃ purpura et bisso. ecce iactantia supbie. nã purpura ſm bedã ẽ color regij habit⁹ ⁊ conchis marinis ferro circũcisis emissa. bissus ꝙo gen⁹ lini ꝓdidissimi ⁊ mollissimi. greg. Si subtiliũ p̃ciosax̃q; vestiũ cult⁹ culpa nõ esset. nequaq̃ sermo diuin⁹ b̃ tãuigilãter exp̃meret: q̃i b̃ ponẽs vt cãm dãnatõis sue. nemo eñ p̃ciosam vestẽ nisi ad inanẽ gloriã q̃rit. glo. tho. p̃ciosaz. i. excedentẽ q̃litatẽ ꝓditõnis sue. et epulabat̃ quotidie splendide. epule notãt supfluitatem: q̃die ꝓtinuitatẽ. splendide lautã studiositatẽ. Purpura cinerem ⁊ puluerẽ purpura ꝓtegebat. ⁊ q̃lia vestimenta tales ⁊ epule corpori vermib⁹ corrodẽdo greg. Solerter intuendũ: qz celebrari ꝓuinia sine culpa vix p̃nt. pene eñ sp epulas comitatur voluptas. Hiero. Vẽter ⁊ genitalia vicina sẽ mẽbra. vt ex vicinitate membrox intelligat̃ ꝓfederatio vicioz. di. xliij. §. i. Exinde ponit̃ ꝙersatõ lazari. vnde sequit̃. Erat mendicus. q̃dã. Transijt mendicitas eius ⁊ omnis miseria ⁊ nõ est mõ pauper sed ditissimus. Nomine Lazarus. Ponitur eius: qz tales deo noti sunt. id est approbati ⁊ grati in opibus suis. qz gr̃a dei fultus, sic enim

interpretatur Lazarus adiutus.s. gra'oi. Ulce/
ribus plenus: vt magis ad meritū crescceret. non
solum mendicitas que est extrema paupertas pe
tens elemosynas. vnō mendicus quasi manu di
cens. Sed t infirmitas' t grauis. Quia vlcerib⁹
plenus: nō vnū sed multa habebat: adeo q iace/
bat. Despect⁹ a' cūctis vt domū vel hospitale nō
inueniret eū recipientē: ꝑ in strata iacebat. Jace/
bat eñ añ ianuā diuitis. Adirū ē q diues ille sup
bus t auar⁹ pmittebat eū añ domū ei⁹ manere et
nō expellebat. Sz totū credit diuina dispensatō
ne pactū. vt pauperi inde ageret corona patie q
tidie cernenti illū iniquū ita ꝓsperari: t se ab illis
scelerib⁹ librū tanta calamitate teneri. vñ tempta
ri poterat t diuiti iudiciū dānatōnis. dum quoti
die videns tantā inopiam nō subueniret etiaz in
minimis. Nam vt sequit. Cupiebat saturari mē
dicus. nō de carnibus t reb⁹ pciosis: ꝑ de micis q
cadebant de mensa diuitis. Inter totvulnera nō
meminit dolores plagaz: ꝑ famem. quasi ei dice
ret. Qđ pycis de mensa prebe mihi in elemosynā
fac damna lucrum. Sed nemo illi dabat. Crude
lis eñ dominus crudeles habebat t famulos: ita
eñ ait Crisosto. sunt conditōnis humane immemo
res diuites: vt tanq̄ supra naturā siti de mise
rijs p⁹ upeū suaz capiant incentiua voluntatuz
rident inopem. Insultant egenti: t quoz miserē
decet: his auferant. nō tñ suos t si afflictos de/
serit deus. Uñ t sequit. Canes veniebāt t linge
bant vlcera ei⁹. Cris. vlcera q null⁹ hoim lauare
dignabat t ꝓtentare fere immites lambūt. De
inde ponit migratio vtriusq̄z. Factuz ē inqt dñs
vt moreret mendic⁹. factū est. s. diuina dispensa
tione opante vt merces redderet inopi. Ut mo/
reret mendic⁹. Nō est mortu⁹ lazar⁹: ꝑ mendicus
pauptas t miseria ei⁹: ipe aūt q ad aiam viuit in
eternū t in requie. vñ sequit. Et portaret ab an/
gelis. Cris. tante pene repente delicijs ꝓmutant
portat post tantos labores q defecerat ne saltim
ambulās laboraret. Sz ista portatio nō ē corpa
lis sustentatio. cū nec aia nec angel⁹ corpalis sit:
sed gaudiosa assotiatio t defensio ab insidijs dy
aboli. Cris. Suffererat ad portandū pauperem
vnus angelus. Sed ꝓpterea plures veniunt: vt
chorum letitie faciāt. gaudet vnusquisq̄z angel⁹
tantū onus tangere. libēter talibus onerib⁹ ꝓgra
uant. vt ducant homines ad regna celoz. in sinū
Abrahe. Cris. in sinum abrahe portat vt illū pal
paret t refocillaret. Sinus abrahe padisus est. ꝟ
Crisosto. s. nunc. Nam in veteri testamento sin⁹
Abrahe erat limbus patrum. Qui sic dicit: qa si
cut sinus est locus securitatis t quietis. Naz que
secura esse volumus ne amittamus in sinum po/
nimus paruuli in sinu matris requiescūt. ita ani/
me descendentes ad limbū secure erant sue salu
tis t quiescebāt. s. nō afflicte a pena ignis: t si de
um non viderent. abrahe aūt dicit sinus. quia il
luc descendebant aie fideliū. quorum credentiuz
Abraham dicit pater. t pater fidei q primus fu/
it qui publice ꝓfiteret verum deum inter chalde/
os ydolatras t solum in familia eius ramāsit cul
tus veri dei. t ex magna fide credidit ex se iā cen
tenario t sterili vxore filiū nasciturū in q̄ gentes
saluarent. Sequtur de morte epulonis. Mor/
tu⁹ ē aūt t diues. q: defeceret sibi diuitie. qm̄ vt ait
ps̄. Diues cū interierit nō sumet oia. nec descen
det cū eo gla dom⁹ ei⁹. Cris. Mortu⁹ tūc q̄dez est
corpe: ꝑ erat illi aia mortua antea. nihil ei agebat
ex operibus aie. nā tot⁹ feruoz ei⁹ q̄ puenit ex dile
ctōne primi expirauerat: t erat defuncto defunc
tioz. Null⁹ ē q sepeliēdo diuiti mistrasse dicat vt
Lazaro. etenz q in lato itinere delectat⁹ multos
habuit obsequētes adulatoz⁹ vt puenit ad finē
priuat⁹ ē oib⁹. Et q̄d recepit aia ei⁹ audiam⁹. Se
pultus est in infernū. ea. s. sepultura quā hieremi
as describit de ioachim rege. Sepultura. s. asini
sepelie q̄ tūs ē. Eo mortuo fiūt ō eo tres ptes. nā
pellē recipiūt dñi eius. Sic t tpalia seu exterioza
bona signata p pellē recipiūt attinētes sui. Et sic
de pelle asini fiūt timpana ad quoz sonitū hoies
gaudēt t tripudiāt: ita diuitijs pcōz remanētes
ad vana gaudia vtunt. Caro asini a hōmib⁹ rodi
tur. t ꝓsumit: ita t cadauer hois. Ossa hō expo
nunt calorib⁹ t frigorib⁹ duratura. t aie pcōrum
cū potētijs suis pmanētes transibūt ab aqs niui
um ad calorē nimiū in inferno vbi nlla ē redem
ptio. vt ait iob. Basili⁹. Est aūt infern⁹ q̄dā loc⁹
cōis in intimo terre obūbrat⁹ vndiq̄z t opac⁹. cu
ius ē quodda orificiū in pfundū tendēs: p qđ pz
descensus aiabus ad penā dānatis. Augu. Se
pultura infetni penaz ē pfunditas. q̄ supbos t i
misericordes p⁹ hāc vitā deuorat. Demuz ponit
retributio ei⁹ penalis. vñ sequit. Eleuās aūt ocu
los cū esset in tormētis. Greg. Oculos aps culpa
clausit: nūc pena aperit: noluit in vita aperire oclos
miscōie ad mendicū. nūc cogit aperire cū pena ad
eum ꝓsolatum. Cris. Diuiti eñ mortuo augebat
exitum accubitus in gehenna t pspectus delecta
tionis Lazari. ne sola tormentoruz natura: sed et
toleratōne honoris illius intolerabilius sentiret
suplicium. Unde dicit cum esset in tormētis Cri
sosto. non dicit tormento sed tormentis. Infinita
eū tormenta possidēt: glo. Infinita duratiōe. ac
etiā a nra hic ꝓhensione totus in tormētis erat.
oculos solos liberos hēbat vt alteri⁹ leticiā pos
sit aspicere t magis torq̄atur inde. Uidit Abra/
ham alonge. Greg. Si abraham tūc in imis non
esset. hūc diues in tormētis posit⁹ nō videret. eos
eñ qui celestis patrie vias secuti sunt: egressum
carnis inferni claustra tenuert. i. limbi. Nō vt pe
na. s. ignis quasi peccatoz⁹ plecteret: ꝑ vt illos i
locis remotioribus requiescētes. quia necdū int
cessio mediatoris aduenerat ab ingressu regni re
atus prime culpe retineret. Et lazarū in sinu ei⁹.
Cris. Adulti ibi erāt pauperes iusti: sed qui iacu
it ad limina eius aspectui ei⁹ occurrit ad ei⁹ tristi
ciam. Hic innotescit. quia omnes qui a nobis of
fenduntur: objcientur nostro aspectui. Et ipe cla
mans dixit. Crisosto: Magnitudo pene magnaz
vocem reddebat. Pater abraham patrem vocat
Abraham natura. quia recognouit se de eius ge
nere descēdisse. Sed nō fuit fili⁹ ei⁹ imitatōne. qa

Abraham charitatiuus iste crudelis. Ille aĩ fo/
res tabernaculi manebat vt transeuntes recipet:
hic ⁊ manentes ante domum aduertebat nõ mi/
serando. Crisosto. nec tamen dirigit sermonẽ ad
Lazarum sed ad abraham. quia forsitan erube/
scebat. vel putabat Lazarum reminisci malorũ
ex ꝓprijs iudicans de illo. Miserere mei aut Cri/
sosto. Frustra agis penitentiã vbi non est penitẽ
tie locus. Tormenta te cogũt: non mentis affect⁹
qui est in regno celoꝝ nescio an eius q̃ in inferno
est valeat misereri. Mitte lazarum. Crisosto. Er
ras miser abraham mittere nõ potest: sed suscipe
re potest Lazaꝝ videre non dignabaris. et nunc
digitum eius desideras. hoc quod petis tu ei de/
bebas facere: cum adhuc viueres. aquam deside
ras qui delibutos cibos ante fastidiebas. Criso.
mutãtur res ⁊ notificat omnib⁹ quis esset diues:
⁊ quis esset paup. Sicut enĩ in theatro cuꝝ adue/
sperascit ⁊ astantes recedunt exuentes se et ami/
ctum deponentes q̃ reges ⁊ p̃tores visi fuerãt oi/
bus vlteri⁹ videnť vt sunt: sic ⁊ aduenięte morte
⁊ soluto spectaculo vniuersi lati⁹ egestatis ⁊ diui
tiaꝝ depositis ex solis opib⁹ diui dicanť qui vere
sunt diuites: ⁊ q̃ paupes q̃ gl'iosi. ⁊ q̃ inglorij. gre
gorius. Diues guttã aq̃ petiuit. q̃ in vita micas pa
nis negauit vñ dicit. Qui aũt h̃ fiat mẽtio de mem
bris vt oculis lingua ⁊ digito. nõ ẽ intelligenduꝝ
mãliter vt de mẽbris corpis: ſ tropice. naꝝ et ista
dicunť de deo in q̃ nil est corporeũ. diues enĩ ille
⁊ lazar⁹ erãt apud inferos in aĩa nõ in corpe. que
cũ sit spũs: nõ hz lingnã vel digitũ corporeũ. Hz
visio ei⁹ cognitio eius: lingua eius reat⁹ maledo/
cutõnis in mũdo. locutio eius ꝓceptus intellectũ
alis vel manifestatio ei⁹. extremũ digiti minimã
opatõnem. sicut ⁊ aq̃ aliq̃ refrigeriuꝝ a pena ſm
Aug. Vñ subdit. Vt refrigeret linguam meam:
Grego. Quid est q̃ in tormẽtis positis linguam
suã refrigerari postulat magis q̃ aliud. nisi quia
in ꝓmuãdo loquacitate offenderat. puta detrahẽ
do. deridẽdo. vana ⁊ turpia loq̃ndo. Jõ i lingua
poti⁹ ardebat. i. ꝓpter peccatum lingue speciali⁹
torquebatur. Crisost. Multa enĩ supba lingua eius
locuta est. vbi peccatũ: ibi et pena. Et quia pluri
mum peccauit: ideo amplius torquetur. Vel ſm
aug. q̃ linguam suam vult refrigerari cum in fla/
ma totus arderet. signat q̃ scriptum est. Mors ⁊
vita in manib⁹ lingue ⁊ q̃ ore ꝓfessio fit ad salutẽ
q̃ ille nõ fecerat. Extremũ digiti vel minimam
opatõnem signat qua p̃ spũm sctũ subuenit. quia
crucior inquit in hac flama. Ignis ille seu flama
materialis cũ sit: nõ agit in aiam que spũs ẽ ⁊ no
bilior naturaliter sed vt instrm diuine iusticie su/
pnaturaliter afflugens eã p modũ detentiõis. ſm
Tho. in. iiij. vel etiam per modum influctõnis ſm
Pe. de palude. excedens ſm omnes penam om/
nem vite p̃sentis ſm aug. di. xxv. §. alis ea. Quia
crucior ⁊c. Basilius. Congruum premiuꝝ reddi/
tur diuiti. Ille ignis ⁊ infernalis pena lingua ar
facta. vice lire sonantis. gemit⁹. vice pot⁹: desi
derũ stille. vice spectaculoꝝ enormiũ: caligo ꝓfun/
da. vice ambit⁹ incessantis: puigil vermis. Crisost.

Non q: diues erat torquebat: ſ quia miser⁹ non
est. Greg. Hic colligendũ est qua pena mulctan/
dus sit q̃ aliena diripit: si inferni damnatõe pu
nitur qui ꝓpria nõ largit. xij. q. ij. Et si illi. Ambr.
Cruciať etiam: q: luxurioso carere delicijs pena
est. aq̃ aũt nõ est refectio aĩe in doloꝛib⁹ ꝓstitute:
sed q: diues nõ fuit misertus (ait Greg.) paupe/
ris iacentis ad ianuã: cum miscõia egeat non ex
audiꝛ. Vñ sequit. Et ait illi abraham. fili recor
dare. Crisost. Aspice patriarche bonitatẽ. vocat il/
lum filiũ. nullũ tñ prebet ei auxiliuꝝ: qui se reme/
dio priuauerat. Recordare ait. i. aduertas p̃teri/
ta: nec obliuiscaris q̃t fuer⁹ oblectat⁹ diuitijs. Re
cepisti bona in vita tua. Crisost. Illa. s. q̃ vera bona
esse putabas ⁊ nõ alia credebas. ⁊ ideo illis amis
sis nõ tibi restant alia bona h̃nda. Et lazar⁹ ma/
la: ſ tu putabas vera mala ſ nõ erãt: tñ mala cor
poꝛi: nõ tñ aĩe. Ambrosius. Mala enĩ nõ sunt: q̃
nec crimine mentẽ implicant: nec ꝓscium ligant.
vñ pauptatem: ignobilitatẽ. egritudinẽ. mortem
nemo sapiens mala dixerit. xv. qõ. j. Illa cauen/
da. Recepisti bona ⁊c. Crisost. Non põt mal⁹ in oi/
bus esse malus: sed habet aliqua bona. s. opera ꝺ
genere bonoꝝ. nec bon⁹ põt in oĩbus eẽ bonus
sed habet aliqua mala. s. peccata. Cum ergo ma/
lus ꝓsperitatem accipit: malo capitis sui est. cum
enĩ ꝓ illis paucis bonis retributõnez hic accipit:
illic amplius punietur. de pe. dis. iij. Quid q̃. Et
cum bonus mala. i. aduersa tolerat: p ea de petis
purgatur. Hũc aũt hic ꝓsolatur. Apls. Si com/
patimur ⁊ conregnabimus: si fuerimus socij pas/
sionum: simul ⁊ ꝓsolationum erimus ⁊ Psalmis.
Scõm multitudinem dolorum meoꝝ ⁊c. Tu vo
cruciaris. Hiero. difficile est immo impossibile vt
p̃sentibus quis ⁊ futuris fruatur bonis. ⁊ de del/
cijs transeat ad delicias. vt in vtroq̃ seculo appa
reat glorioſus. hic implere ventrẽ illic mentẽ. hec
ille. Sed nota verbũ illud fruať. Greg. Quicun
q̃ vos in h̃ seculo bñ habetis cũ vos bona egisse
recolitis. valde de ipis ptimescite. ne ꝓcessa vob
ꝓsperitas eorundem remuneratio sit bonorum.
Et cum quoslibet pauperes nõ nulla reꝑhensibi/
lia ꝓpetrare ꝓspicitis. quia forsasse quos supfluꝝ/
tas tenuissime prauitatis inquinat: camin⁹ pau/
pertatis purgat. Et in his omnibus ⁊c. Crisost.
Post vitam de misericordia dei: sperandum est i
proprijs studijs de salute. Non in nominando p
tes amicos vel primos. Frater enĩ non redimit.
Idem Hiero. xiij. q. ij. In presenti. cum §. seqñt
Chaos magnũ firmatum est. Theophilus. Cha
os magnũ signat iustorum a peccatoꝛibus diffe/
rentiam. Nam sicut affectus eorum varij in vita
fuerat. ita ⁊ mãsiones nõ modicũ differũt. Firma
tum aũt dicit. quia ſm Crisost. dissolui nõ põt agi/
tari vel concuti. Ambrosius. Inter diuitem ergo
et pauperem chaos firmatum est. quia post mor
tem nequeunt merita mutari. Vnde sequitur. vt
hi qui volunt hinc ad vos transire non possunt:
neq̃ inde huc transmeare. Crisosto. quasi dicerꝫ
Videre possumus transire nõ possum⁹. ⁊ nos vi
demus quid fugerimus. ⁊ vos videt⁊ q̃d ꝓdidist

ꝛ nſa gaudia cumulāt tormēta vſa. ꝛ vſa tormēta cumulāt gaudia nſa. Greg. Sicut aūt transire reprobi ad electos cupiūt. i. a supplicioꝝ suoꝝ afflictōne migrare: ita ad afflictos ꝛ in tormētis positos trāsire iustoꝝ est mēte ire p miſcōiam. eoſq; velle liberare. ſ. quodā instinctu nāli. q̄ dicit vo/luntas vt nā. Sz iustoꝝ aīe: q̄uis in nature sue bonitate miſcōiaz hēant. ita tñ auctoꝛi iusticie cōiuncti tanta rectitudine cōstringunt: vt nulla ad reprobos ꝓpassione moueant. Non ḡ transeunt inuisti ad sanctos: q: a dānatōne ꝓpetua nō liberant. Nec iusti ad reprobos: ḋa nullo mō aliqua ex ꝓpassione miſerent. et q̄ dicunt gaudere ō penis damnatoꝝ sancti. intelligendum est nō q̄ de miſeria eoꝝ gaudeant: ſed de impletōne diuine iusticie ꝛ cuaſione ſimilis pene. Theophil⁹. hinc elicias argumetum contra origenem qui dixit cum terminus sit imponendus ſupplicijs: erit tempus quo peccatores congregabunt iustis et deo. cōtra illud etiā est hoc quod xp̄c ait. Ite maledicti in ignem eternum Math. xxv. Et ait. Rogo ḡ te pater. Grego. Poſtq̄ ardenti diuitis ſpes tollit de ſe animus ad ꝓpinquos quos reliquerat incurat. Vnde ait. Rogo ḡ te pater. Criſoſt. Vide puersitatem. Nec ipſis penis continet veritatem: ſi pater est abraham. quō dicis mitte eſi in domū patris mei. Augu. Lazarum petit mitti quia ſenſit ſe indignū qui teſtimoniū phibeat veritati. Et quia nō impetrauerat parum refrigerari multominus credidit ſe posse relaxari ab inferis ad p̄dicatōnem veritatis. Et subdit. Et teſtetur illis ne ꝛ ipſi veniant in hūc locū tormentoꝝ. Vbi notandū q̄ diues ad ꝺ petendū nō mouet: ex charitate fratrū quā nullā hēbat: ſed ex amore ꝓpao. Nam cum frēs ſui abuterent diuitijs: q̄s ille eis indiſcrete reliquerat ex malis operib⁹ eorum in abuſu diuiciarū illarum augebatur pena diuiti in inferno. in q̄tum erat occaſio illis delinquendi. vt ḡ non ſibi augeret pena quotidie. ꝓpterea mitti Lazarum poſtulabat ad corrigēdū illos ne male diuitijs vterentur aut ipm in malis imitarent. Mitte eum in domum patris ꝛc. Grego⁹. Qua in re notandū est ardenti diuiti q̄nta ſupplicia cumulant. Ad penam nanq; ſuā. ꝛ cognitio ei ſeruat. ꝛ memoria. Cognouit eñ ꝛ Lazarum quē deſpexit: ꝛ fratrū ſuoꝝ meminit quos reliquit. Vt eñ peccatores in ſupplicio amplius puniant eoꝝ vident gloriā quos cōtempſerūt. ꝛ de illoꝝ pena torquent: quos inutiliter amauerūt.

Querit etiā ꝺ Aug. Vtruz mortui sciant que hic agunt. quia diues dixit de fratribus vt electi hoc etiam nouerint. quia abraham dixit de vita quā hic tenuit. Lazarus ꝛ diues ꝛ de moyse: ꝛ respondet q̄ eis mortuis potuit Lazaro indicante cognoſcere abraham. ne falſum ſit q̄ ſcriptuz. est Abraham neſciuit nos: poſſunt etiam ꝛ ab angelis qui rebus que agunt hic preſto ſunt audire aliquid mortui: poſſunt etiā aliqua q̄ neceſſarium est eos noſſe. nō ſolum p̄terita ſed etiā futura ſpiritu dei reuelante cognoſcere. Idem aug. ꝛ pleni⁹. xxj. q. ij. Fatendū. Addēs ꝛ q̄ multi ex mortuis ad viuos aliquos venire credunt. Cui Abraham: habent Moyſen ꝛ pphetas audiant illos. Criſ. Non ſunt tibi nūc magis cure fratres tui q̄z deo qui eos creauit ſtatuit doctoꝛes eis q̄ eos ſollicitarent ꝛ cōmonerent. Vocat aūt hic moyſen ꝛ pphetas ſcripta moyſi ꝛ pphetaꝝ. Ambroſius quo loco declarat dominus vetus teſtamentum eſſe fidei. retundens phidiam iudeoꝝ ꝛ nequitiam hereticorū. Gregoꝛius. Sed qui verba dei deſpexerat: hoc audire non poſſe ſuos ſequaces extimauit: vñ ſubiungens ait. Non pater Abraham: ſ ſi quis ex mortuis ierit penitentiaz agent Criſ. Quia eñi audiendo ſcripturas contemnebat ꝛ fabulas eſſe putabat. ex his que paſſus fuerat de fratribus quoq; ipſe diiudicabat. Grego. nizenus. Sed ꝛ aliud quoddā dogma docemur q̄ lazari q̄dem aīa nō ē erga p̄ſentia ſollicita. nec retoꝛquet ſe ad aliq̄ relictoꝝ: at diues ōſi quoddam iuſto etiā poſt mortē a vita detinet carnali. Nam ſi quis oīno carnalis fm mentē fiat. nec p⁹ q̄z corp⁹ exurit a paſſiōib⁹ ei⁹ liberat: ſ mox diuiti veraci ſnia rñdet. Ait eñ ei abrahā. Si moyſen ꝛ pphas nō audiūt: neq; ſi q̄s ex mortuis reſurrexit credēt. Greg. q: qui ꝛba deſpiciūt legis redemptoꝛis p̄cepta q̄ ex mortuis reſurrexit quāto ſubtilioꝛa ſt: tanto difficili⁹ implebūt. Criſoſt. Vt aūt hoc verū ſit. oñdert iudei q̄ nunc q̄dez volebant occidere lazaꝝ: nunc ꝺo inuadebant apl̄os cū tñ a mortuis nōnulli ſurꝛexerint hoꝛa cruc. i. reſurgēte xp̄o. Sz ꝛ illud ꝓſidera: q̄ q̄ſq; mortuꝰ ſeruus ē: ſ̄q̄ dicūt ſcripture dicit dñs. vndez ſi reſurgat mortuꝰ ꝛ celitꝰ deſcenderit angelis oīnibus magis ſunt digne ſcripture. Raz anglos dñs mortuoꝝ ꝛ viuoꝝ eas inſtituit. Si aūt ꝺ ſciret deꝰ q̄ mortui reſurgētes ꝓdeſſent viuētibꝰ. nō ꝺ omiſiſſet: q̄ ꝓ vtilitate nſa ſingla queq; tractat. Sz etſi crebꝛo reſurgerēt mortui: hoc tp̄e ꝓtēnerent: Sz ꝛ dyabolus facile puerſa dogmata introduceret ea p organa ſua fingēs. nō quidē ſuſcitās ꝟe defunctos: ſ quibuſdā fallacijs ſpectantiū fruſtrās intuitū vel ſtudens quoſdaz mortez ſimulare.

Allegoꝛice. Greg. dicit Lazarū ſignare pl̄um gentilem plenū vlceribus peccatoꝝ. cui⁹ canes. i. p̄dicatoꝛes linxerunt vlcera. i. abuerſerunt peccata. qui mortuus peccatis requieſcit in fide abrahe. Diues ſignat pl̄m iudeoꝝ. gl̄ians ſe de lege. ꝛ ꝓtemnens pl̄m gentilem. qui demū ꝓpter infidelitatem reprobatus eſt.

De parabola §. XVII.

villici diffamati de dilapidatōne bonoꝝ dñi ſui. ꝛ aſtutia ei⁹ in puidendo ſibi. Narrat ḡ Lucas ſolus. q̄ teſus dixit diſcipulis ſuis. Hō quidā erat diues. Beda. quia oꝛdo p̄dicandi aptiſſimus est vt poſt penitentiā elemoſyna ſuggerat. ideo poſt eā retulit lucas tres parabolas de penitentib⁹ ex dei immenſa clementia receptis ad gratiam: ſubdit parabolam de elemoſynis dandis dicēs. Homo quidam ꝛc. Hic homo dominū deum ſignat qui eſt diues in oñes qui inuocant eum. cui⁹ ē terra ꝛ plenitudo ei⁹. Hic habebat villicū. Hiero-

nimus: Villicus quippe ville gubernator ẽ. vñ et a villa dr. yconom⁹ inde tã pecunie q̃ frugũ et oi um rerũ dñi dispensator ẽ. hec Hiero. Et q̃ respe ctu patrie t supne ciuitatis nre mũd⁹ iste q̃ a mor talibus inhabitatur villa dici põt: ideo t quilibz mortalis villicus apellari põt. cui a deo bona q̃ dant oñia siue naturalia siue tpalia siue spũalia ad dispensandũ. i. bñ vtendũ ad vtilitatem dñi. i. gloriã nõ sui ꝓmodum collata sunt: t inter alia st diuitie quas dz quis pauperibus dispensare. nõ sibi tenaciter reseruare vel male expendere. Seq̃ tur. Et hic diffamatus ẽ apud illũ quasi dissipas set bona illius. Crisost. Opinio quedam erronea generata a mortalib⁹ auget crimina. p eo q̃ q̃cũ/ q̃ possidemus in vsu vite pñtis: possidem⁹ vt do mini: t isto importune ea apprehẽdim⁹ vt bona p̃ cipua. Sed ꝓtrarium est. Non enĩ vt dñi in vita pñti collocati sumus in ꝓpria domo: sed tã q̃ ho spites t aduene q̃ nolum⁹ ducimur t q̃ tpe nõ pu tamus. Qui nũc locuplex est in breui fit mẽdicus Ergo quicũq; sis noueris te esse dispensatorẽ ali enor t transitorij vsus t breuis tibi iura cõcessa sunt. Abiecto q̃ ab aĩa dominij fastu sumas humi litatem t modestiam villici boni t nõ dissipatoris Nam hic dicitur diffamatus. quia dissipasset tc. Theophilus. Cũ nõ exercemus dispensationem opum ad libitũ dñi: sed ad ꝓprias illecebras abu timur: criminosi villici sum⁹. Enĩ t iste diffama tus est. Ubi etiam oñditur q̃ fama p̃cedente fie ri dz inquisitio criminũ. Extra de accusat. Quali ter t qñ. Et vocauit illum dñs eius. Ista vocatõ dñi non videt intelligenda de vocatõne p mor/ tem. quia tũc ita remouet a dispensatõne rerũ si bi ꝓmissarum. q̃ nõ põt sibi ꝓuidere in alia vita ad salutem. si male dispensauit t in ipsa mala di/ spensata moritur. Sed intelligenduz videtur de vocatõne intrinseca qua deus mentẽ illumiat ad recognoscenduz se t suos defectus: ostendens ei q̃ meretur sibi auferri omnia t priuari etiaz vita. Et ait illi: quid hoc audio de te. non hoc dic tan q̃ p̃se nesciat male facta hominũ etiam occulta. sed ex relatu alior: sed vt ostendat talia esse ope ra aliquor peccator vt q̃ multi sciunt. Redde ra tionẽ villicatõis tue. i. dispensatõis. quõ. s. vs⁹ es bonis tibi a deo ꝓcessis: sbditis tibi ꝓmissis bois obmissis. Jam enĩ nõ poteris villicare: qõ menti peccatoris dicit quando ꝓpungitur deo sibi offẽ dẽte q̃ meretur subtractõnem omniũ bonorũ eti am vite. Cogitat ergo peccator quid sibi agendũ ne fame eterna pereat cum ꝓtinget eum mor. q̃a tunc amouebitur a villicatõne. Et dicit: quid fa ciam. quia dominus meus aufert a me villicatio nem ne scilicet fame postea peream Redde ratio nem villicatõnis tue tc. Crisost. Quotidie talia per effectus nobis exclamat dominus. ostendẽs nobis fruentem in meridie sospitatem p̃uisq̃ ve sperascat exanimẽ. t alium inter prandia expirã tem t diuersimode ab hac villicatõne discedim⁹ Sed fidelis dispensator qui de ꝓpria dispensatõ ne ꝓfidit desiderat cum paulo dissolui t esse cum xp̃o. is autem cui sunt vota. i. amata terrena anti atur in exitu. Fodere nõ valeo mendicare erube sco. i. in alia vita nõ possum mihi ꝓuidere q̃ fossi onem. i. p ꝓtritõnem t ꝓfessionem. q̃ nõ est ibi tẽ pus penitendi. nec p mendicatõnem ab alijs. q̃a nõ est tps miserendi. Et si peterẽ subuentõez mu hi negaret: sicut fatuis ẋginibus accidit. Optet q̃ nũc mihi ꝓuidere t ideo deo spirante ait. Scio quid faciã vt recipiant me in domos suas. in mã siones. s. eternas. que. s. mihi debent vel ratione iniurie recepte: vel ratõne tpalis obligatõnis. cũ tamen tales sint adhuc ꝓnci palius dñi dei debi/ tores q̃ oñia nra sua sunt: remittam eis saltim p parte. q̃ eiusmodi iniuria ꝓximi: est ibi offensio dei inq̃tum ad ip̃m expectat. remittat ꝓximo in eum delinquenti vindictam. s. nõ affectando cuz humilitat se sibi veniã postulando de bonis suis largas elemosynas dando: cum ĩ ex hoc det de bonis dñi sui. Crisost. Quotienscũq; quis exiti suum ꝓpiens leuat beneficio sarcinam delicto/ rum. vel relaxando debita debitoribus vel tribu ens in opibus copiam ea q̃ sunt dñi largiẽs mul tos amicos sibi conciliat ꝓbituros sibi coram iu/ dice testimoniũ bonitatis nõ vocib⁹ sed bonoz operũ ostensione. quinetiã paturos refrigerij mã sionem. Nihil aũt ẽ nr̃m: sed oĩa sunt dictõnis di uine. Et iõ dicit debitorib⁹ dñi sui. Centuz cados olei. Beda: Cados grece latine amphora ẽ. chor ros tritici chor⁹. xxx. modijs ꝓpleb. quantũ aut ꝓtineat modi⁹ ignorat. Et laudauit dñs villicuz iniqtatis. Aug. Nõ debem⁹ oñia scripta ad imi/ tandũ assumere Non enĩ in aliq̃ dño facienda est fraus vt de ipa fraude elymas faciamus. Lauda uit q̃ prudẽter egisset. Orige. Notandũ pruden tiam aliq̃ t ꝓpre tunc sumi p recta rõne agibili um: sm illo. Dñs stabiliuit celos. i. sanctos viros prudentia. Aliq̃ sumitur t impropre in malum id est p astucia t callida inuentõne ad intentum ꝓsequendũ: sm illud. Serpens prudentissimus erat sup oñia aĩantia. i. astutior t callidior. Non q̃ sm verã ꝓmendatõez laudauit sicut t mali ali q̃ laudant de acumie ad mala laudauit dñs vil licum. Aug. Econtrario dicunt iste similitudies vt intelligamus si laudẽ potuit iste a dño repor/ tare qui fraudem faciebat quanto amplius place bunt deo qui sm p̃cepta eius opera faciunt. Vel laudauit: nõ de fraude sibi facta: sed de ꝓuisione sibi ꝓcurata. Quia filij hui⁹ seculi prudentiores filijs lucis in generatõne sua sunt Beda. filij luc t filij hui⁹ seculi hic dicunt: sicut t filij regni t filij pditõnis. Cuius enĩ quisq̃ agit opera: ei⁹ cognos scatur t filius quasi geniti a luce vel seculo. The ophilus. Filios hui⁹ seculi vocat cogitantes t af fectantes sibi ꝓmoda sup terrã. s. principaliter. fi/ lios xo lucis spũales opes tractantes intuitu di/ uini amoris. Inuenimur autem in humanis qui dem administratõnibus prudenter ꝓpria dispo nentes ac sumopere satagẽtes vt si liberemur ab administratõne: habeamus vite refugium. Cum xo dispensare debemus diuina: nõ p̃meditamur

que postmodum nobis sunt ꝓfutura. In generatione sua sunt. Origenes. nō sapientiores dicit: ꝫ prudentiores: nec simpliciter ⁊ absolute dicit prudentiores: ꝫ in generatōne sua. i. in his que sunt. Greg. in mora. vt ꝙ in manu sua quisq; ꝑ mortē quicq; inueniat: añ mortez diuitias suas. s. ꝙ elymas in manib⁹ pauperuz ponat. Ubi subdit dñs. Et ego dico vobis: facite vob amicos de mamona iniquitatis. Aug. Mamona hebraice vel siriace latine diuitie interpretant. Quidā hoc male intelligentes. rapientes aliena ⁊ inde pauperib⁹ largiendo elymas. putant se hoc seruare ꝓceptuz. Sed intellectus iste corrigend⁹ est. De iustis eñ laboribus elyne dande sunt: Nolite ꝙ ait idē vel le facere elemosynas de fenore ⁊ vsuris. xiiij. qōe v. Nam si totum tribuat qs. s. paupib⁹ qō abstulit alijs additur poti⁹ pctm̄ q; minuit. Ait idem Aug⁹. q. e. Forte. Remoto ꝙ isto falso intellectu: vt. s. quis iniuste accipiat vt pauperibus tribuat istud multipliciter pōt exponi ⁊ bñ. Dicunt enim iste diuitie tales diuitie iniquitatis. vel q; iniuste sunt acquisite ita q; ꝓpetat repetitio vel restitutio. ⁊ tunc de eis facim⁹ nobis amicos cum eas restituim⁹ a quib⁹ accepim⁹ nō pauperib⁹: vel etiam cum pauperib⁹ taliter acquisita dant cum scz nesciunt: vel nō reperiuntur: certo tñ mō ⁊ forma debitis: vt ps in scōa parte. Vel etiā dicunt diuitie iniquitatis. ꝙ ex iniquis actib⁹ ⁊ ꝓhibitis acq; runt. vt ꝙ artem magicā. diuinatoriā ꝙ meretricum ludū ⁊ hmōi acquirunt. Et de istis facimus nobis amicos paupes quib⁹ danda sunt talia ita tamen q; imposterū euitent talia opa. Et de hoc xiiij. q. v. Qui habetis. Vel diuitie dicunt iniq; tatis: q; ⁊ si iuste acquisite sunt. tñ cum multo labore ⁊ nimia sollicitudine mentis q̄ nimia anxietas dicit iniquitas ⁊ sic exponit Gratian⁹. xiiij. q v. §. Sed etiam multipliciter Et de hmōi facim⁹ amicos paupes quib⁹ de eis elemosynas damus vel etiam dicunt diuitie iniquitatis ꝫm Aug. ꝙa ista ꝛpalia bona nō reputant. vt diuitie. i. magna bona: nisi ab iniquis habentib⁹ spem suaz et affectum immersum in eis. Nam a iustis diuitie reputantur bona spūalia ⁊ celestia. Vel ꝫm basiliū dicunt diuitie iniquitatis quasi inequitatis. q. s. nō equaliter distribuunt hominib⁹. Nā vni plura dant alij paucioza. iusta tñ dei dispensatōe vel pmissione ⁊ si a nobis ignota. Vel ꝫm amb. dicūtur diuitie iniquitatis non q; in se male sint: ꝫ q; variis illecebris aīas nr̄as eaz temptat affectus vt velim⁹ seruire diuitijs. Uermis eñ diuitū est supbia ait Aug. Vel ꝫm basiliū. Si succesſerī patrimonio in diuitijs: ab iniustis ꝓgregata accepisti. In plurib⁹ eñ ꝓdecessorib⁹ necesse est aliquez reperiri qui iniuste rapuerit aliena Ponat ꝙ nec pater exegerit: ꝫ aurum vñ habeat. Siquidem dicas a me: ignarus es dei nō habens noticiā creatoris. Si vo a deo: dic nobis rōnem ꝓpter quam eas accepisti an nō dñi est terra ⁊ plenitudo eius Ergo si cōis dñi nostra sunt: erunt et ꝓseruorum nostroz. hec ille. Et sic dicunt diuitie iniquitatis q; inique retinent etiā iuste acquisita. cū nō subuenitur ꝙ eas indigentib⁹. Et sic patet. q; septem modis dicunt diuitie iniq̄tatis de quib⁹ facē nob debem⁹ amicos. restituendo q̄ ad primū modum dando paupib⁹ elemosynas q̄ ad alios modos. Ut cū defecerit recipiant vos in eterna tabnacula. Greg. si eorum amicicijs quib⁹ damus eterna tabernacula acquirim⁹. dantes pensare debem⁹: quanta egenis bona largiamur. Vel ꝫm Augu. Qui sunt qui hēbunt eterna tabernacula nisi sācti. Et qui sunt q̄ ab eis accepturi sunt tabernacula eterna. nisi q̄ eoz indigentie deseruiūt. ⁊ quod eis opus est hilariter subministrant. Isti sunt illi minimi xp̄i q̄ omnia sua dimiserunt et secuti sunt cum. Et quicq̄d habuerūt paupib⁹ distribuerūt: vt deo sine sc̄lari ꝓpede expediti fuirēt. Vel aliter ꝫm Amb. Facite vobis amicos de iniq̄ mammona: vt largiendo pauperib⁹: angeloz nobis ceterorumq; sanctoz gratiā ꝓparemus. Crisost. non dixit dñs vt recipiant nos in suis mansionibus sed in eterna tabernacula. q; nō simpliciter sanctorū amicicia nobis patrocinabit nisi opera bona nos comitentur. Ars ergo artium est elemosyna. Mō eñ nobis domos fabricat. s. elyna luteas: ꝫ vitaz phennem impendit.

De tempta/ §. XVIII.

tione xp̄i de qua dicit Matth. iiij. Ductus est ihs in desertum ⁊c̄. Ubi primo notandū q; tres euāgeliste. s. Matheus Marcus ⁊ Lucas de tēptatione xp̄i faciūt mentionē nō autem Joh. Et ratō est ꝫm Origenem. q; iohannes a deo exordiū fecerat sui euangelij dicens. In principio erat verbum. Deus autem nō temptat. In alijs trib⁹ euāgelistis ponitur generatio seu ꝓuersatio xp̄i hois homo autem est qui temptatur: et ideo ipsi de ea faciūt mentionē: diuersimode tamen. Nam marcus solum in genere. s. q; temptabatur a sathana Sed mathe⁹ ⁊ lucas in specie. s. de qb⁹ tēptat⁹ sit ⁊ diuersimode. Nam temptatōnem in pinnaculo. s. de inani gloria seu supbia. matheus ponit in secundo loco: lucas aūt in tercio. ⁊ temptatōnem in monte. s. ō auaricia quā Mathe⁹ ponit in tcio loco: lucas ponit in secūdo. Et vt dicit Augusti. Incertum est nobis quid hoz prius fuerit factū. Nec tamē ex hoc in altero ipso debet reputari falsitas. quia nihil ad rem vtrū prius vel posterius dnmmō ipsa fuerint facta. Pōt etiā dici q; ex mysterio h̄ actum fuerit vt hanc ille pmittat. iste aliā ad signandū q; inanis gloria ⁊ auaricia adinuicem sese gignūt vt ait maximus. vel etiā ꝫm gregoriū. q; lucas tenuerit simpliciter ordinez rei geste: matheus vo posuit ordinē p corrūdentiaz ad temptatōnem primoz parentum. vtrunq; enim dyabolus temptauit: sed primum adam vincēs a secundo deuictus est. s. xp̄o. Temptauit autem Adam vt notat etiam magister in secundo sentētiarum de gula primo dicens. In quacūq; die comederitis ex eo suggerēs comedendū eē. Scōo de supbia cū pmisit eis diuinitatis similitudinez subdens. Eritis sic dij. Tercio de auaricia large sumendo eā put imꝑtat imoderatū affectū habēdi

scientiam vel dominiũ ꝛ diuitias. vnde addidit. Scientes bonũ ꝛ malũ. Et ſm hunc ordinem curauit mathe⁹ ponere ꝓceſſum ordinis temptationis xp̃i. ¶ Scõo eſt aduertendũ ꝙ aliter xp̃c tẽptatus eſt. aliter nos. Nam cum temptatio dyaboli ſit quedã ſuggeſtio ſeu ꝓpoſitio alicui⁹ act⁹ mali. quã menti noſtre offert ſub ſpẽ alicui⁹ boni. ꝛ hoc ꝓtingit fieri ꝑ triplicem ꝓgreſſum. vt notat Grego. di. v. Ad eius. Primo ꝑ ſubitam repreſẽtatõnem alicui⁹ rei fiende. qui dicunt primi motus ꝛ ab alijs primo primi. Et in hoc nullũ ẽ peccatum ſed materia exercicij ꝛ corona ſi reſiſtit meriti. Scõo ꝓgredit talis ſuggeſtio ad ſenſualem cõplacentiam ſed citra ꝓſenſum ꝛ ibi eſt veniale peccatũ. tercio aliqñ ſequit ꝓſenſus ratõnis ad illud deliberate appetendũ qõ ſuggerit malũ: vel moroſe ſe in eodem letandũ ꝛ nõ a mente repellẽdum. ꝛ ibi eſt mortale ſi illud eſt cõtra dei ꝑcepta vel eccleſie. xp̃c igit ꝛ ſi tẽptatus fuit primo modo. ſ. ꝑ ſuggeſtionem: non tamen ꝓceſſit temptatio vlteri⁹: qz nec etiam ad ſenſualem ꝓplacentiã vbi eſt veniale. in quo ſcõo gradu frequenter etiam pfecti peccant. Et hoc eſt quod dicit Gregorius. Nos cum temptamur frequenter vel ꝓſentimus vel ſaltim ſm carnem delectamur. i. illa complacentia ſenſuali. xp̃c autem cũ temptatus fuit: peccati eum delectatio nulla momordit. ¶ Tercio ſciendũ ꝙ temptatio iſta ſm aliquos fuit ſolum ꝑ fantaſiam. ita ꝙ nulla ſpecie viſibili apparente fierent iſte locutõnes. ſed ſoluz fantaſie xp̃i fierent iſte repſentatõnes. ſicut quando nobis occurrũt cogitatõnes circa aliqua agenda. in q̃bus nobiſipſis rñdemus in deliberando facere vl̃ nõ facere qõ menti ꝓponitur. Et ſic qõ dicit. Accedens temptator dixit. Iſte acceſſus fuit nõ localis ſed⁹ a fantaſia ꝑ ſuggeſtionem. Sed glo. dicit ꝓtrarium vt dicit. ꝛ Criſoſto: ꝛ Gregor. Alij vo dicũt ꝙ fuit ꝑ ſpeciem viſibilem. ſumente dyabolo formã hominis formato corpore ex aere. ſic fit in apparitõnibus angelo⁹ bono⁹ vel malo⁹ factis hominib⁹ imaginantes tanq̃ aſſumpſerit formam heremite accedentis ad eum in deſertum q̃ ſi ꝑ modum viſitatõnis ꝛ ſic loquentis ad euz in illa forma. Expreſſe glo. hoc dicit. ſ. ꝙ corporeis ſenſibus hec ſunt opa ꝛ ꝙ dyabolus in ſpecie hominis apparuit. et illa ductio eius in ciuitatez vel in montem potuit eſſe ꝑ modũ ſuaſionis: puta dicendo ei. Eamus ad ciuitatem: ꝛ poſtea in montem. ꝛ xp̃c ſecum iuerit nõ coactus ſed volũtari⁹: vt eũ ſuperaret. ꝛ nos inde ſue merito victorie ꝛ exemplo iuuaret in temptatõnibus noſtris. Vel ſi nõ ꝑ terrã ſed ꝑ aera ꝑmiſit ſe duci: non tñ ꝑmiſit ſe ab alijs videri. vt dicit Criſoſto. nec hoc indignum debet videri nobis ait Greg. ſi ad horam ꝑmiſit ſe a dyabolo duci. qui a membris dyaboli. ſ. Caypha pylato ꝛ iudeis ꝑmiſit ſe capi. deludi ꝛ crucifigi. Hec expoſitio eſt ꝓmunis ꝛ populis ꝑdicando aptior. ¶ Notandũ quarto ꝙ xp̃s poſt baptiſmũ immediate acceſſit ad deſertũ locum ꝑnie dans ſe ieiunio non delicijs. ibiq̃ tẽptatus eſt ꝛ vicit. ad innuendum ſm Criſoſto. ꝙ poſt baptiſmũ vel veram penitentiaz non debet quis ita ꝓfidere de gratia ꝓcepta vt det ſe ocio et delicijs: ſed oportet eum exercere in auſteritatib⁹ corpis ꝛ fugere occaſiones malorum. Solitudini mentis ꝛ meditatõni vacare. et ſic ſe ꝑparare ad temptatiões dyaboli ad reſiſtendũ iuxta illũ Eccleſi. ij. Accedens ad ſeruitutẽ dei ſta in iuſticia ꝛ timore: ꝛ ꝑpara animã tuã ad temptatõez. Quãto eñ quis melioribus ſtudijs inuigilat: tãto hoſtis antiquus magis infeſtat. Cũ leo papa. Nemo de cordis ſui puritate ꝓfidat. Nam quigil ille hoſtis acrioribus pulſat inſidijs. q̃s maxie nouit abſtinere a peccatis. a q̃ eñ malicie ſue inſultus ꝓtineat: qui dñm maieſtatis aggredi auſus ẽ ¶ Quinto aduertenduz ꝙ cum dyabolus ſciret dei filium incarnandũ ꝛ mundũ liberandũ. id ẽ. genus humanũ de manibus ſuis. ſed tempus vl̃ modũ igraret diligẽter obſeruabat ſi forte poſſet hũc agnoſcere ꝛ liberatõnem noſtram impedire. Cũ ꝙ videret aliquos ſanctos viros magna operari: aſpiciebat ne forte ipſi eſſent. Et quia in omnibus ꝓpenderat eſſe defectus ꝛ peccata: nullum prior talem extimauit. Sed videns xp̃m in mũdum veniſſe ꝛ modum ignoraſſe. nam ꝛ ſi virgo ꝓceperat quia ſponſum eam habere videbat ſalicet Joſeph. extimauit de illo eſſe ꝓceptum: ꝛ propterea deſponſatam eam voluit deus eſſe: vt myſterium hoc dyabolo celaret: ꝛ tanta erat ſanctitas virginis. ꝙ dyabolus non potuit cognoſcere quomodo ꝓceperit. Xp̃o autem nato vniq̃ ſathanas audiens angelos decantantes i aere gloria in excelſis deo. ꝛ ſtellam nouaz apparuiſſe magis. ꝛ paſtores euntes ad ipſum adorandũ ꝛ alijs nunciantes mente ꝓſternatus quaſi firmiter arbitrabat ꝛ ſibipſi dicebat hũc eſſe filium dei. Dz cũ attenderet ꝓditõnes pueri nati. quia ſcz vt ceteri infantuli vagiebat. lamentabat. vbera ſugebat. frigebat in tugurio. reſumpta fiducia mentis ſibipſi reſpondebat. quis non rideat deum audire vagientem aut plorantem ꝛ vbera ſugentez: hec hoĩs ſunt nõ dei. ergo homo eſt iſte nõ deus. et ſi magne ſanctitatis indicia ſint iſta. Deinde ꝑpendens adoratõnez magoz ꝛ in templo oblato magna teſtimonia ſymeonis ꝛ anne ſatis trepidauit de eius diuinitate: ſed ꝓſiderans vt puruz hominem ꝓpter timorem herodis ne occideret euz fugiſſe in egyptum: dicebat ſibipſi. Nunquid deus timet homines: non eſt ipſe deus: et veniente ad baptiſmũ audit vocem de celo dicentem. hic ẽ filius meus dilectus. Et dicit ꝓfuſus ſum. quid clarius hoc teſtimonio. Sed cernens cum peccatoribus baptizari ſibipſi reſpondit: Ad quid, iſte baptizaret ſi deus eſſet. deus eñ ſine pctõ eſt. et baptiſmũ dat iohẽs in penitentiã peccatorib⁹. Illa ꝙ vox indicat ꝙ filij⁹ dei eſt ꝑ excellentiã magneſcitatis. nõ ꝙ dei filij⁹ ſit nãlis. Et cũ multa mirecula poſtea faceret ihs maiora ꝛ copioſiora ceteris priorib⁹ nõ depcando ſ impando. clamabant demones nõ ex certificatõne: ſ ex vehemẽti cõiectura. Quia tu es filij⁹ dei. Dz xp̃c occultabat eis ſuã diuinitatẽ addẽdo aliqd qõ erat humanitati

vt comedendo cū alijs famescendo ꝛ hmōi. Cum ꝙ vidisset dyabol⁹ nūc ꝙ in deserto .xl. dieb⁹ fuis/set sine cibo qđ est ꝓtra humanā ꝓditiōez: vrgeri cepit ad suspicandū ne forte deus ipse esset. Sed cū aduerrit eū esurire suspitionē illā abiecit dicēs Deus esurire nō pōt. Nec qđ egit sine cibo tm̄ ꝙ manens solus fecit: nam ꝛ moyses ꝛ helyas puri homines hoc fecerunt. Non igitur deus iste: sed valde sanct⁹ homo vt illi. Sanctissimos aūt homines ego plures decepi ꝛ adam; ꝛ moysen ꝛ dauid diuersis modis. accedam ꝙ ad eū si aliqđ cū eo possem lucrari ad aliqđ pctm̄ inducendo. vel saltem certius agnoscere si dei fili⁹ est. xp̄c aūt sciens eius malicią ad locū accessit temptatōnis scz desertū vt in ipso p̄lio temptatōnis dyabolus debilitarek. ꝛ virtus ei⁹ in temptatōnib⁹ nris et formam nobis traderet eū supandi. Dicit ꝙ euangelista. Ductus est ihs in desertuz ꝛc̄. Tūc dyabol⁹ instat magis ad temptandū: cū viderit solitarios vū in principio mulierē temptauit eaz inueniens sine viro. In desertū glo. hic locus est inter irlm et hiericho vbi morabant latrones: vbi ꝛ homo qui descendebat a irlm ī hiericho incidit in latrones. gerens figurā ade ꝙ a demonib⁹ victus est ꝛ ideo ꝓuenieus fuit vt xp̄c ibi dyabolū superaret: vbi dyabolus hoiem supauit sub figura. A spiritu. nō vtiqz a spiritu maligno sed spū suo. i. rōne instigante ad opa virtuosa. Fuit ꝙ ista ductio p/suasio rōnis: nō violentia ꝓpulsionis. Gre. et al'. Et sic intelligendū qđ dicit Marcus. Expulit eū spūs in desertum. Basili⁹. nō verbo ꝓuocans inimicū: sed ope intrans querit desertū. delectak em̄ dyabolus in deserto: nō patik esse in vbib⁹: ꝓtristat em̄ eum ꝓcordia ciuilis. Non solū aūt christ⁹ ductus est in desertū ait Crisk. sed ꝛ oīs filij dei habentes spm̄sctm̄. Non em̄ ꝓtenti sunt manere ociosi: sed spūssanct⁹ vrget eos aliqđ magnuz opus assumere qđ est in deserto q̄tum ad dyabolū: qa nō est ibi iniusticia q̄ dyabolus delectak. Omne etiā bonū est extra carnem ꝛ mundum. qz non fm voluntatē carnis ꝛ mūdi. Ad tale ꝙ desertū oīs filij dei exeūt vt temptenk ꝓsecutiue intelligendo qz ꝓpter ꝺ faciūt. Sz ꝺ inde sequik: in eis a dyabolo. Ut temptarek a dyabolo. Cirill⁹. Ecce factus est i athletis iubens agones dīs in his q̄ coronank. q̄ coronat sanctoz x̄tices. Origenes Tēptak ibs. xl. dieb⁹ a dyabolo. ꝛ q̄ fuerint temptamenta nescim⁹. s. alia ab his. q̄ forsitan p̄termissa sunt. qz maiora essent q̄s milites crederēt. Et cum ieiunasset. xl. diebus ꝛ. xl. noctibus. Basili⁹. Ieiunauit: noꝺ ostendens ꝙ illi q̄ se vult ad pugnas temptatōnū accingere sobrietas ē necessaria. Sz ne crederek hoc ieiuniū x̄pi simile nris q̄ semel in die naturali comedim⁹: addit lucas. Et nihil māducauit: vt temptarek a dyabolo. Crisost. Quisquis post baptismū maiores sustines temptationes nō turberis. Etem̄ ꝓpter hoc accepisti arma nō vt vaces: sed vt p̄lieris. Ideo aūt deus tēptationem a te nō phibz. primo quidem vt discas qz multoforcior factus es: deinde vt magnitudie donoz nō te extollaris. Tercio vt dyabolus experientia cognoscat ꝙ ꝓfecte ab eo discessisti. Cuz q̄s em̄ tyrann⁹ videt castrū sibi rebellare. oīno oīez adhibet conatū p̄elij ad sibi iterum subijciendū Quarto vt ꝙ hoc forcior reddaris. ꝙ exercitū em̄ in aliqua arte quis magis abilior reddik ad opa illius et forcior. Quinto vt crediti tibi thezauri: thezauri signū accipias Neqz em̄ dyabolus tibi supueniret ad temptandū: nisi te in maiori honore effectū videret. Hilarius. In sanctificatis enim maxime dyaboli temptamenta crassank. quia victoria est ei magis exoptata de sanctis. Et cuz ieiunasset. xl. diebus ꝛ. xl. noctibus. Crisosto. Ieiunauit xp̄c: nō eo indigens sed nos instruens. ꝛ vt quadragesimi nostri ieiunij poneret mensurā tāto tpe ieiunauit. Non aūt vltra q̄s moyses et helyas ꝓcessit ieiunando. xl. diebus. ne incredibilis videretk carnis assumptio. Greg. Ipse aūt auctor hominū. xl. diebus ꝛ noctibus nullū cibum sumpsit: qđ exp̄resse lucas dicit. nos aūt in q̄tum possumus quadragesime tpe carnē nostrā: ꝙ abstinē tiam affligamus. s. ieiunando ꝛ vna ī die comestione ꝓtenn simus: Quadragenario aūt nūero custodi: qz virtus decalogi ꝙ lib⁹ quatuor euangelij implek denarius etiā quater ductus in quadragenariū surgit: qz in hoc mortali corpe ex q̄tuor elementis subsistim⁹. ꝙ cui⁹ voluptatē ꝓceptis dominicis ꝓtra imus: q̄ ꝙ decalogū sunt accepta Quia ꝙ ꝙ carnis desideria decalogi mādata cōtemptim⁹. dignū est vt eandē carnē quaterdecies affligam⁹. Assignank ꝛ alie rōnes ieiunij quadragesimalis q̄ hīk in scda pte. Et de mō ieiunij Et habes etiā de ꝓsec. di. v. Quadragesima. ꝛ c Ieiuniū. Postea esurijt. Hilari⁹. Nō in quadraginta dieb⁹ sed post quadraginta dies esurijt. igitur cum esuriuit dīs nō inedie surrepsit opatōne miraculosa. sed nature sue hoiem dereliquit. Nō erat a deo dyabolus: ꝺ a carne vincendus. Crisk. Sciebat dīs cogitatōnez dyaboli. qz volebat eū temptare. vnde dīs. ꝓcessit ꝓtra eū. nō quasi de⁹. sed quasi hō. magis aūt vt deus ꝛ hō. Nam per quadraginta dies nō esurire nō erat hois. Moyses em̄ ꝛ helyas ieiunātes. xl. diebus. esuriebant: vt puri hoies sed sustinebāt a deo ꝓfortati. ꝺ xp̄s nō esurijt illis diebus qđ est diuine nature. aliqñ aūt esurire nō erat dei. Esuriuit ꝙ ne manifeste cognoscak de⁹: ꝛ sic dyabolo spem temptandi extingueret: suā aūt victoriā impediret. Postq̄z autez dyabolus esurientē sensit spem resumpsit tēptandi. Vñ sequik. Accedens temptator dixit ei Cris. Si ꝙ ieiunaueris ꝛ tempteris. nō dicas qz ꝓdidi fructū ieiunij mei. Nam etsi tibi nō ꝓficit ieiuniū tuū vt nō tempteris: tū ꝓficiet vt a temptatōnib⁹ nō vincaris. Dic ait dyabolus vt lapides isti panes fiant. Ambro. Inde aūt cepit vñ iaz vicerat scz primos pentes. i. a gula. Quid autez sibi vult talis sermonis exordius. nisi qz cognouerat dei filiū esse venturū: sed venisse ꝙ infirmitatē corpo/ris nō putabat. aliud explorantis aliud temptā/tis est: ꝛ deo ꝓfitek se credere et homini conak illudere. Hilarius. Eam ergo in temptando cōditionem operis ꝓposuit ꝙ qnā in deo ex mutatiōe

lapidum in panes virtutem ptātis agnosceret: t in hoīe oblectamento cibi patiam esurientis illu. deret. Hiero. Sed ex duobus ꝓtrarijs teneris: o dyabole. Si eīm per vim eius panes possunt lapi des fieri. ḡ frustra temptas eum q̄ tante potētie ē Si aūt nō pōt facere: frustra filiū dei suspicaris. Crisō. Sicut aūt oīs homines excecabat. sic mo do a xp̄o inuisibiliter excecatus est. vt. s. nec tem= ptatōni eius acquiesceret: nec tū filiū dei euz esse agnosceret quoz saltim alterū intendebat. Sed si querak quō ex his temptauit de gula cū esuri/ re t appetere cibū cum eo eget t comedere sit na turale t de se licitū. Ad qō rīdetur: q̄ licet illō de se sit licitū: tamen alicui⁹ circūstantia potest fieri illicitū. puta si ꝓpter satisfaciendū tali appetitui faceret aliquid indecens: puta si religiosus fame scens nō dicta benedictōne comederet vel añ ho ram debitam t hmōi. Sic cum quis indiget cibo q̄ querat miraculū fieri qui sibi aliter pōt ꝓuide= re: peccatū esset. Cum ḡ xp̄c posset ꝓuidere sue ne cessitati eundo ad loca ꝓxima: supfluum videba tur t vanum vt sine cā vrgente fecisset ꝓuerti lapi des in panes ad comedendū. Rīdens aūt ihūs dixit ei. Greg. Temptat⁹ a dyabolo dīs sacri elo quij p̄cepta rīdit. Et qui temptatorē suuz mergi in abyssum poterat. virtutē sue potentie nō ostē/ dit. quaten⁹ nobis p̄beret exemplū vt q̄tiens a p̄= uis hominis aliq̄d mali patimur. ad doctrinā po tius q̄z ad vindictā excitemur. Ait eīm. Scriptuz est. s. in deutronomio. Raban⁹ ḡ si quis nō vesci= tur verbo dei iste nō viuit. q: sicut corpus huma= num nō viuit sine corpali cibo: ita aīa sine verbo dei. Qō ꝓcedere dicit de ore dei: cū volūtatē suā p̄ scripturaz testimonia reuelat. Et subdit. quod ibi scriptū est ca. vj. Non ī solo pane viuit homo sed in oīi verbo qō ꝓcedit de ore dei. Hiero. p= positū xp̄i erat humilitate vincere: vñ t aduersa= rium vicit testimonijs legis: nō ptāte virtutis: vt hocipso hoīez pl⁹ honorāret t aduersariū pl⁹ puni ret: cū hostis humani gener nō q̄si a deo ſ q̄si ab hoīe vinceret: Crisō. nō dixit non in solo pane vi= uo. sed viuit hō: vt possit dicere dyabol⁹. Si filiꝰ dei est: absondit se ne ostendat q̄ pōt: si homo ē excusat se astute ne ostendat nō posse. t potest se exponi cum hō duplici substantia ꝓstet aīa t cor= pore. t aīa nobilior: magis debet curare de cibo spūali qō est verbū dei obseruatū nō solū auditū Vñ indecens est vt ꝓpter ꝓuidendū de cibo cor porali. aīa p̄iudet cibo suo. s. faciendo ꝓtra verbum dei: in faciendo qō suades. vbi non vrget necessi= tas. Quotidie dyabol⁹ ista dicit mentibus hoīm Si filiꝰ dei es. Si ꝓ q: filius dei p gratiaz. dic vt lapides isti panes fiant. i. tanta abstinentia tan/ ta duricia rigoris: mutek in molliciē sub specie ne cessitatis corpalis. Sed ad testimonia scripturarū recurrendū est. ¶ Cum aut Crisosto. ex ista respō sione xp̄i dyabolus nil certū potuisset accipe vtz deus esset an homo. Assumpsit eū dyabolus. ad aliam temptatōnem dicens apud se. Iste q̄ fame nō morik etsi nō est filius dei: tū sanctus homo ē. Valent sancti homines fame nō vinci sed p̄ va/ nam gloriā aliq̄s cadūt: ad hanc ḡ temptationez se ꝓuertit. Tūc assumpsit eum in sanctā ciuitatez id est in hierusalem. sanctam dictam fm rabanū. quia ibi erat templū dei t sanctasanctoz t cultus veri dei. t postea sanguine xp̄i ꝓsecrata Et fm re migiū ex hoc ostendit: quia dyabolus fidelibus xp̄i etiam in sanctis locis insidiat t statuit eū su= pra pinnaculum templi. Remigius. pinnaculum sedes erat doctoz. templum eīm non habebat cul men erectum tecto. sicut nostre domus: sed pla/ num erat desup more palestinorum. t in ipso tem plo tria tabulata erant. t in quolibet horum erat pinnaculum quasi vt pulpitum vel cathedra ad p̄dicandum vel legendum: vnde doctores legez populo nunciabant. Sup vnum ergo illorū po/ suit altum vnde erat magnum p̄cipitium. Statu it ergo eum supra pinnaculū. glo. Dyabol⁹ sem/ per ad alta ducit eleuando p iactantiam vt p̄ci pitare possit. Quia eīm in tedra doctorum mul/ tos deceperat inanis gloria. ideo putauit istū po/ situm in sede magisterij inani gloria extolli posse vnde dixit ei: si filius dei es mitte te deorsum. cri sosto. p hanc ꝓpositōnem quō poterat cognosce re si filius dei esset an nō. Volare eīm p aera non est ꝓprie opus dei: quia nulli vtile est. si autē ali= quis volauerit ꝓuocatus ꝓpter ostentationem: hoc facit t est potius ex dyabolo q̄z ex deo. Mitte te ait te deorsum. Hiero. hec vox dyaboli q̄ semp homines cadere deorsum desiderat. Sed psua/ dere pōt: p̄cipitare nō pōt. Cogitabat dyabolus in se si iste se p̄cipitet quia sanctus homo est: nil le detur. Sed homines hoc miraculū videntes. ip sum vt sanctum venerabunt t ex hoc honore et laude in vanam gloriā forte labetur. Vel ex ali/ quo si dei filius est cognoscetur. Et quia christus supra induxerat auctoritates scripture. et ipse q̄z ne eius videak ignarus: ad ꝓfirmandū qō suade bat: subdit. Scriptum est eīm in Psalmis. Ange lis suis deus mandauit de te. Ambrosi⁹ Quia eīm dyabolus transfigurat se in angelum lucis. t descripturis diuinis ipsis laqueum fidelibus pa= rat: vtitur testimonijs scripturarū nō vt doceat: sed vt fallat. vnde quod allegat non de xp̄o ſ de viro sancto (inquit Hiero.) ꝓphetia est. Male ḡ dyabolus interp̄tatur scripturas. sic t hereticī fa ciūt cum scripturas ad ꝓfirmandos suos errores inducūt. est ḡ sic exponēda illa auctoritas scp̄tu/ re fm glo. vt de q̄libet bono hoīe. deus mādauit angelis. q̄ in manib⁹ suis. i. auxilijs. s. suis tollāt eū t iuuēt t custodiāt. ne offendat pedem. s. affe= ctū mentis ad lapidē. i. veterē legē scriptā ī tabu lis lapideis. Vel p lapidem pōt intelligi omnis occasio peccati vel ruine. Crisosto. Vere filiꝰ dei angeloz manibus nō portak: sed magis ipse an/ gelos portat. Et si portatur manib⁹ angeloz non hoc ne offendat ad lapidem pedē suū quasi infir mus: sed ꝓpter honorē quasi dīs. Sed o dyabo le quō q̄ filius dei manibus angeloz portatur legisti: t q: sup aspidē t basiliscū calcat nō legisti Sed illud exemplū ꝓfert quasi supbꝰ: istud tacz vt astut⁹, nec qō scriptū ē suadet sep̄m ꝓicere et

ꝑcipitare. Falsas aūt de scripturis dyaboli ſſagit tas ait Hiero. veri scripturaꝝ clipeis frangit: vñ sequit. scriptū est. s. in deutro. Non temptab dñz deū tuū. glo. Nō ait ñ tēptab me: ꝑ dñm deū tuū qđ dicere poterat ois temptat⁹. qñ t q̄ hoiez dei temptat. hoiem tēptat. Aug. Pertinet ad sctām doctrinā qñ hz hō quid faciat: nō temptare dñm deū suū: qđ vtiqz fit. cuz quis pōt ꝓuidere alicui piculo vel necessitati via hūana. t illa obmissa q̄ rit a deo effectum miraculosum: sicut in casu isto. Poterat Xp̄c p scalas descendere de pinnaculo: nec necesse erat se ꝑcipitare. Transit dyabolus ad terciā temptatōez. s. auaricie fm Crisō. Assum pſit eū eū in montē excelsum valde ceteris altiorem: vt inde plura spacia posset videre: t ostēdit illi oīa regna mūdi t gloriā illoꝝ. Crisō. Ib in genere fecit: puta digito ostēdens in tali ꝑte versus orientē est tale regnū t tales ciuitates nobiles in eo. t tante diuitie aurū t argentū t lapides ꝑciosi t hmōi. Et versus occidentē talia regna t ciuitates t res ꝑciose t sic de alijs. Qđ autē dixit vt refert lucas. Omia esse in ptāte sua t tradere cui vellet ea mendaciū dixit. nec mirū q̄ mendax est t pr̄ eius: ꝑ in ditōne dñi cūcta sunt posita. Quō pōt regna dare q̄ nō potuit in porcos nisi licentiatus a xp̄o intrare. nisi dicam⁹ regna mūdi multitudines hoīm in quibus dyabolus dñabat ꝑ diuersa vicia q̄si diuersa regna: vt p superbiaz luxuriam t hmōi. Ondit ei oīa regna. Crisō. nō q̄ dyabolus visum ei⁹ amplificare posset aut aliquid ignotū demonstrare: ꝑ vanitatē pompe mundane quā ipse diligebat q̄si spēosam ac desiderabilem verb oīdens in amorē eoꝝ xp̄m suggerēs venire volebat t ait. Hec oīa tibi dabo. Hiero. Arrogans t superbus de iactātia loquit. Nō oīa regna pōt dare dyabol⁹: cū sctis viris de⁹ dederit regna: ꝑ ea q̄ p iniquitatē fiūt in mūdo: vt puta p furtū t alias iniusticias acquisitas dya⁹ diuitias dat. Remigi⁹. Hirāda ē etiā dyaboli temeritas t demētia. Illi pmittebat dare regna trena: q̄ suis fidelib⁹ dat regna celestia t gl'am mūdi ei: qui est celestis gl'e dñs. Si cadēs in terrā adorauer⁹ me. Ambō: hz ambitio domesticū piculuz. vt em dñet alijs prius seruit. curuat obsequio vt honore doneť. t dum vult esse sublimior fit remissior. Si cadens in terrā adoraueris me. glo. Ecce antiq̄ dyaboli superbia. Sicut em in principio voluit se facere sil̄z deo: ita nūc volebat diuinū cultum sibi vsurpare dicēs. si cadēs adorauer⁹ me. g̃ q̄ adoratur⁹ ē dyabolū: añ corruit. Seqť. Tūc dic ei ihs. Vade sathana. Crisō. in q̄ finē tēptandi dyabolo ponit ne vltra ꝓgrediať. Temptās Hiero. nō vt plerīqz putāt eadē sathanas t petr⁹ ꝓdēnať sīla petro ei dr. vade retro sathana. i. seqre me q̄ ꝛi⁹ es mee volūtati. huic aūt dr. vade sathana. t nō addit retro. vt ſbaudiať in ignē eternū. Remigi. vel fm alia exēplaria. Vade retro. i. remiscere in quantā gl'az ꝓdit⁹es: t in quantā miseriā cecidisti. Et notandū fm Crisō. q̄ cū xp̄c passus ē iniuriā dicēte dyabolo. Si filius dei es mitte te deorsū vel dic vt lapides tē. nō est turbatus nec dyabolum increpauit. Nūc aūt qñ sibi dyabol⁹ dei vsurpauit honorē: exaspatus est t repulit eū dicens. Vade sathana: vt nos discam⁹ illi⁹ exemplo nostras iniurias magnimiť sustinē: dei aūt iniurias nec vsqz ad auditū sufferre. qñ in ꝓpr̄ijs iniurijs esse patientē laudabile est iniurias dei dissimulare nimis impiū. et sequit. Scriptū est. s. in deutr. Dñm deū adorabis t illi soli seruies. Aug. vnus dñs de⁹ noster est ipsa trinitas: cui soli seruitutez pietatis debem⁹. et in li. de ciui. dei. Hoie aūt seruitutis cult⁹ deo debit⁹ intelligiť. Latriaz quippe qđ est grecū nomē. vbicūqz sanctaꝝ scripturaruz positū est. nñi interptati sunt seruitutē. sed ea seruitus quā debem⁹ hoībus fm quā dicit apl's seruos dñis suis eē subditos grece nūcupari solent dulia. Latria xo'sp'aut tāfrequēter vt pene sēp: ea seruit⁹ dr q̄ ptinet ad colendū deū. Crisō. Dyabolus aūt nō q̄si obediēs ꝑcepto recessit: ꝑ diuinitas xp̄i q̄ erat in eo excussit dyabolū. vñ subdiť. Tūc reliquit eū dya⁹. Qđ vt ait Criso. ad nr̄am ꝓficit ꝓsolatōez. q: nō tamdiu hoies dei temptat dya⁹ q̄diu vult: ꝑ q̄diu xp̄c pmittit. t si pmittit paulisper temptare. tñ repellit ꝓpter infirmitatē nr̄am. Post temptatōis victoriā sequit ꝓsolatio Mā sequit. et ecce angeli accesserūt. Crisō. Nō dicit descendētes angeli vt oñdat q: sp ad misteriū ei⁹ erāt in terris. sed ꝑcipiēte dño recessert ab eo vt locus dyabolo dareť aduersus xp̄m: ne fortē; videns angelos circa ip̄m nō ap̄ropinquaret ad euz. Ministrabāt ei. Forte afferētes cibos ad ꝓfortandū esurientē hoiem. Lucas aūt ait. et cō/ summata oi temptatōne. Ambō. non dixit scriptura. omnē temptatōez ꝓsumatā nisi in trib⁹ ꝑmiss esset oīnis materia delictoꝝ q: cause temptationum cause sunt cupiditatuz. s. carnis oblectatio: spes glie: auiditas potētie. Dyabolus recessit ab eo. Athanasi⁹. Accesserat quippe ad eū vt ad hominē: nō inueniēs aūt in eo antiq̄ sui seminis sīg discessit. Discessit ab eo. Ambō. Videes q̄ ip̄m dyabolū nō esse in studio ꝑtinacē. Credere vere solere xtuti. t si inuidere nō desinat: tñ instare formidat q: frequenti⁹ refugit triūphari. Usqz ad tps. Ambro. Postea em nō temptaturus ꝑ aperte pugnaturus aduenit. Vel fm theophilū. q: de voluptate triūphauerat in deserto. recessit ab eo vsqz ad tps crucis in q̄ eum erat de tristicia temptaturns. Vel fm maximū dyabol⁹ in deserto suggesserat ꝑferre mūdi materiā diuini amoris. postea eum facere ꝑuaricatorez dilectōnis ad ꝓximū qñ vicz postea ꝑdicans veritatem: scribe t phari sei ponebant ei insidias t detrahebant. vt sic ꝓuocareť ad odiū ꝓtra eos. Vel vsqz ad tps scilicet passionis. Nam tūc etiā accessit ad euz inquirens si quid suū inueniret in eo. vñ xp̄c dixit. Venit princeps mundi hui⁹. i. dyabolus venit. et in me nō habet. i. habebit quicq̄. Temptabat q̄ dicebat p ora scribaꝝ t phariseoꝝ. Si xp̄c ē. descendat de cruce t credim⁹ ei. q̄si instigans ad descendendū de cruce; ob ꝓuersionē illoꝝ. vt vel impediret liberatio generis humani.

¶ Capitulum.iij.

De doctrina domini Jhesu in redarguendo vicia hoim.

Et precipue auaros ambitiosos vane glorie deditos. Supbos ypocritas t voluptuosos. Cũ cum quidam vt refert lucas dixisset ihu Magister dic fratri meo vt diuidat mecũ hereditatem: t ipse rñdisset. Quis me ꝓstituit iudicem aut diuisorẽ inter vos. Subdidit sciens illũ auaricie deditũ. Attendite vobis ab oñi auaricia: exemplũ adijciens: homis cuiusdã diuitis ait ager vberes fructus attulit. qui ex hoc cepit aĩo estuare quid de illis fructibus agere deberet. Cui cum rñdisset in mente sua cogitatõ auaricie. Destruã horrea mea t maiora faciã t illic oñibus congregatis dicam anime mee. Habes multa bona reposita in annos plurimos: comede quiesce epulare. deinde fuit ei a dño dictũ. Stulte hac nocte aĩam tuã repetũt a te: q̃ autem parasti cui⁹ erunt. Concluditq̃: sic est oñis q̃ ꝓgregat t nõ est in deum diues. Altera vice teste matheo t alijs euãgelistis dixit. Q̃difficile qui diuitias hñt regnũ dei intrabũt. Amen dico vobis. i. vere facilius ẽ camelũ p foramen acus transire q̃ diuitem intrare in regnũ celoꝝ. Et ꝓpter quid nisi ꝓpter auariciam. Nam t abraham diues fuit in possessionibus auri t argenti: t dauid rex: t Job gentilis vt patet in sacra pagina t rex francoꝝ sanct⁹ Lodouicus: t tñ quia liberales nõ auari t paupes spũ intrauerũt ꝓculdubio in regnũ celoꝝ. Loquitur ḡ ihesus de diuite auaro illicite acquirente vt cõmuniter accidit: ꝓpter qõ dicit Hiero. Oñis diues aut iniquus aut heres iniqui: vel de diuite t si iuste acquirẽte tñ tenaciter et auare retinẽte nõ paupibus cũ debet erogante. De quo pulcre ambrosius. di. xlvij. Si is. Vel de diuite finez suum in diuitijs ꝓstituente t inordinate amante. De q̃ Leo. Virũ catholicũ sicut nullo errore: sic nulla cupiditate implicari oportet. dis. xlvij. Exponit illud de camelo alio mõ sm ꝓmesto. Erat enĩ q̃dam porta ierl'em que dicebat acus ꝓpter sui artitudinez. vnde t animalia onerata p eam transire nõ poterãt. nisi depositis sarcinis t ꝑcipue camelus. vult ḡ dicere. q̃ sicut camelus onust⁹ trãsire nõ poterat p illam portã artam nisi deonerat⁹ t tũc transibat: sic diues depositis rebus male acquisitis vel detentis t inordinato affectu earum p artam viam regni coeloꝝ intrare posset: alis non vel camelus dicit funis cui⁹ est vsus in naui. et h vtiq̃ intrare nõ posset p crunam acu integra: sed dissoluta t ad fila simplicia redacta. Sic tẽ.

¶ Supbiam t ambitõez reꝓhendit cum glorianti bus discipulis suis de eo qõ expellerent demones ab obsessis. adducẽs terribile exemplũ punitionis supbie luciferi: ait. Videbam sathanam sicut fulgor de celo cadentez. Nolite ḡ gaudere q̃ spũs vobis subijciunt: sed q̃ noia vestra scripta sunt in celis. Hoc Lucas testat. Et cum intrasset cogitatio ambitõnis in eos tpe passionis ꝓtẽdẽtes quis eorũ esset maior: ꝓpescuit eos. declarãs maiorem in ꝑlatione habere ceteris seruire nõ dominari: vt estimabãt: Sauloante Jacobũ et Johannẽ qui p matrẽ eoꝝ petierãt secũ in regno sedere vn⁹ ad dexterã alius ad sinistrã suã: modeste correxit dicens. Nescitis quid petatis: quia sedere a dextris vel sinistris. i. in maiori vel minus digno gradu glorie nõ est meũ dare vobis scilicz ambitõsis: sed quibus paratũ est a patre meo scz humilibus. iuxta illud. Qui se humiliat exaltabitur. sicut ecõtra qui se exaltat. s. p supbiam humiliabit vsq̃ ad inferos deiectus. Vana gloriosos increpans ait. de scribis t pharisei. Opa sua faciũt vt videant ab hominib⁹. Amant aũt primos accubitus in cenis t cathedras in synagogis: salutatões in foro t vocari ab omnibus rabi. Et dilatant philateria sua t magnificãt fimbrias. hoc matheo recitante. et p Johã. Quõ potestis credere inquit ihesus iudeis. cũ gloriam q̃ est ab oñibus q̃ritis t non q̃ a deo est. Cautos aũt reddidit vt se ab ipsa vana gloria preseruent cũ viciũ sit latenter intrans: dicens sm matheum. Attendite ne iusticiã vestrã faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. alioquin mercedẽ non habebitis. hoc ꝑticulariter explicans de operib⁹ que sunt de genere bonoꝝ. s. ieiunio elemosyna t oratõne: ne. s. fiant in manifesto ꝓpter laudẽ humanã quendã. hoc idem exemplo docuit suos: q̃ miracula faciens mandabat sanitatẽ recipientibus occultari. Q̃ voluptatibus retrahebat dicens sm lucã. Attendite ne grauentur corda vra crapula t ebrietate. Q̃ luxuria q̃z dum ait. Sint lumbi vestri p̃cincti t lucerne ardentes: p̃ngere lumbos sm Greg. est a carnis luxuria se restringere. Ostendẽs insup non solũ ab actib⁹ carnalibus illicitis abstinendũ: sed etiã a cogitatõmbus turpib⁹: ꝑcipue q̃ ad ꝓsensum dũ ait. Qui viderit mlierẽ ad ꝓcupiscẽdũ eã: iã mechat⁹ ẽ eã i corde suo. et de corde exeũt cogitatões male fornicatões. furta adulteria tc̃. t coinq̃nãt hoiez. s. ꝑcis Dic aũt vicia carnalia honestissimis verb̃ reprehẽdit seu cauẽda docuit: ita t ꝓsatõez oĩ suspitione carẽtẽ tenuit ꝓpt̃ qõ iudei t emuli ei⁹ cũ multa mala t si falso de eo loq̃rent vt q̃ eẽt vorax: potator vini. demoniac⁹. incãtator demonũ. violator legis t seductor. nũq̃ tñ ausi sũt detrahẽ honestati ei⁹. tãta erit puritas vite ei⁹: qõ decet p̃dicatores attendẽ.

¶ Ypocrisim acerrie icrepauit freq̃nter ꝑcipue scribaꝝ t pharisecoꝝ t sacerdotũ. q̃ scribe doctores legis erãt. pharisei vo vt nũc religiosi in austeritatib⁹ t ceremonijs ceteris obseruantiores. q̃b⁹ve etne. s. dãnatõis eis p̃nũciat: explicãdo coꝝ ypocrisim i multis: vtz Mat. xxiij. p totũ. p̃mittẽs tñ t docẽs eos p̃sidẽtes t si malos doctores tñ reuerẽdos t obediẽdos cũ licita mãdarẽt: ß vitam eoꝝ cũ ẽ mala nõ imitãdã: vñ dic̃ sup cathedram moysi sederũt scribe t pharisei. i. docẽdi officiũ accepẽrũt: vñ Crisost. sup illd. sup cathedrã tc̃. ait. Vide quõ sedeatis sup cathedrã. Mal⁹ sacerdos ꝺ sacerdotõ suo nõ dignitatẽ ß crimẽ acq̃rit. In iudicio sedes. Nã bñ viuẽdo t bñ docẽdo ꝓfm̃ instruis quõ debeat viuẽ. bñ aũt dicẽdo t male vi-

uendo deū instruis quō te debeat ꝓdēnare. dist. xl. Multi. Sup cathedrā ḡ sederūt ⁊ nūc sedent nīi sacerdotes ⁊ plati ecclie ⁊ ꝓdicatores q̄ succedūt illis. i. docēdi instruēdi ⁊ regēdi ꝙm officiū ⁊ auctem sicut moyses hūit acceperūt: ⁊ ideo oīa q̄cunq; dixerint vob. s. ptinentia ad officiū eoꝝ seruate mēti ⁊ facite ope: ꝑm opa eoꝝ. s. cum sunt mala nolite facere. Idem exēplo docuit mittens ad sacerdotes et si malos lepꝛosus mūdatos ad offerendū sacrificiū ꝑm legē. ypocrisim apellans oīdere sanctitatē exteriꝰ: ꝑ intꝰ hꝭ malignitatez. vū eos assimilat sepulchris dealbatis q̄ abextra vidēt pulcra ⁊ depicta: sed intꝰ sunt plena spurcicia ⁊ mūdicia cadauerū. Item ypocritas asserit i eo q̄ edificabāt sepulchra ꝓphaꝝ q̄s pꝛes eoꝝ occiderāt. Nā in eo q̄ edificabāt ⁊ venerabātur sepulchra ꝓphaꝝ. insinuabāt ꝙ̄o se detestari scelera patrū q̄ eos occiderāt: ⁊ tū imitabantur eos ope q̄rendo occidere dūm ꝓphaꝝ ihm vū ꝓtra se sniam ꝓferebant detestabilis opis sui. ypocritas etiā eos dicit i eo qō decimabāt mentā ⁊ anetū ⁊ oīe olus. q̄si ex hoc oīdere vellēt etiā in mūnis obseruare legē: ⁊ tū grauioꝛa eiꝰ obmittebāt. s. iudiciū rectū ⁊ charitatē. Item i eo qō deuorabant domos viduaꝝ sīlantes longā oꝛonez. Item i eo q̄ tulerāt clauē scie. i. ptātem docendi obseruantiā mandatoꝝ q̄ celū aperitur: ⁊ tū nec ipsi intrabant obseruando ea nec alios sinebat intrare suo malo exemplo vel falsa doctrina. Ult̄ ⁊ alibi xp̄c dicit discipulis. Attēdite a fermēto pharisеoꝝ qō ē ypocrisis. qō postea apli intellexerūt dictum de doctria eoꝝ q̄ videbāt vera ꝑ falsa erat. Item i eo q̄ circuibāt mare ⁊ aridā vt facerēt vnū ꝓselitū. i. gentilē ad iudaismū ꝓuerti: quez postea suo malo exēplo faciebāt ipis peioꝛē. Item i eo q̄ honorabāt deū labijs dicēdo psalmos. coꝛ aūt eoꝝ longe erat a deo i oꝛone. Itē i eo q̄ mūdabant se pe manꝰcatina ⁊ papsidos ⁊ calices q̄si zelatoēs mūdicie ⁊ coꝛda interiꝰ ab iniq̄tate nō purificabāt Itē in eo q̄ festucā. i. puos defectꝰ alioꝝ videbāt ⁊ arguebāt. trabē aūt. i. magn̄ pctā i oc̄lis sue mentis nō videbāt vel curabāt eruere. Itē i eo q̄ faciebāt ꝓsciaz alijs q̄ i die sabbati curarent reputātes sabbatū violari: nō q̄ alia bruta curarēt in sabbato vel de fouea eleuarēt. Item in eo q̄ q̄rebant aliq̄ ab eo tanq̄ vellēt scire veritatē rei: cuz vellēt calūniare: vt de censu dādo cesari. Et vob legisp̄it ve ait q̄ oneratis oneribꝰ q̄ portari nō pūt homies: ⁊ vno digito nō tangitis sarcinas. Ubi Crisꝰ. Tales sunt sacerdotes etiā nūc: q̄ oēz iustitiā ꝙ̄o mandant: ⁊ ipsi nec minimā seruāt: tales sunt q̄ graue pondꝰ veniētibꝰ ad pniaz imponūt. q̄ dicūt ⁊ nō faciūt. ⁊ sic dū pena pūtis pnie fugitur. s. q: grauis incurrit pena futura q̄. s. ē grauissima. Exemplū ponit de iuuene. cui cū imponit i humeris grauis sarcina reiecit. Et addit. Nonne meliꝰ ē reddere rōnem deo ꝓpter miscōiaz: q̄ ꝓpter crudelitatē si ertam modicā pniam imponētes. xxvj. q. vij. Sacrilegos ⁊ symoniacos signatos p emētes ⁊ vendētes in templo: nō soluz vbo castigauit dicēs. Nolite facere domum pris mei domū negociatōnis: ⁊ altera vice ait. Domꝰ mea domꝰ oꝛonis vocabit: vos aūt fecistis illam speluncā latronū: sed ⁊ flagello de tēplo. i. porticu tēpli expulit. de q̄ vide qō hꝭ. xvj. q. vij. hec dixim. ⁊. j. q. j. Qui studet. Cōtra iracūdas ⁊ ḡdus ire punitōez insinuauit dicēs: si q̄s irascitur fratri suo reꝰ erit iudicio tē. Cōtra inuidos scribas ⁊ phariseos q̄ ex inuidia psequebant eum et calūniabant ⁊ miracula et opa sanctitatis eiꝰ ⁊ ad extinguendū famā eiꝰ ⁊ fructū: tradiderūt eū pꝛ lato crucifigendū. Sciebat eīn ait mathe q̄ p inuidiā tradidissent eum: dixit. Relinquet vob domus vra deserta. s. oīm bono tēpali et spūali. Et alibi. Sic erit generatōni huic pessime. s. q̄ spūs immūdꝰ ingrediat in eā cū septē alijs. i. vniuersitate vicioꝝ. Ab vsuris accipiēdis cauere docebat dicēs ꝑm lucā. Aduruū date nihil inde sperantes qō dictū allegat extra de vsuris. Consuluit. Cōtra scādalizātes ait ꝑm matheū. Ue mūdo ab scandalis. Necesse ē vt veniāt scādala nō absolute: sed ꝑm Tho. ꝓsupposita negligentia hoīm circa salutē sui ⁊ pximi. Ue aūt illi subdit xp̄s p quē scandalū venit. De mā scādali habetis diffuse in scda pte. Notandū aūt ꝑm Hiero. q̄ ve iportat dānatōnez eternā: Cōtra accidiosos pꝛetendio nō bñ opantes ait. Seruū pigrū mittite in tenebras exteriores. Et oīs arboꝛ q̄ non facit fructum bonū excidet ⁊ in ignē mittet: ⁊ dormientibus aplis p tedio ait. Uigilate ⁊ orate ne intretis in temptatōez. Cōtra ipenitētes inq̄t nisi pniam egeritis oēs sīr peribitis. Cōtra infideles ait. Qui nō crediderit. s. doctrine euangelice ꝓdēnabit. Quinimo ꝑm Jo. inquit ihs. Jā iudicatꝰ est id est ꝓ dānato habet pseuerans in infidelitate.

De doctrina eiꝰ §. I.

q̄ ad ꝟtutes necessarias saluti. Et de fide quidez ait. Creditis in deū ⁊ in me credite. s. eē nō solum hoīem sed ⁊ deū. In eū aūt credere ē credēdo ad eū bonis opibꝰ accedere. et q̄ p istā fidem viuā p ueniat ad gloriā: oīdit in eo qō subdit. In domo pris mei mansiones multe sunt. i. diuersa pmia p̄ destinata electis ꝑm varietatē meritoꝝ: si q̄ miuꝰ ait. i. nō sic eēt: dixissem vob. q: vado parare vob locū p̄destinādo. Sz nō oīdit q: hoc iam factuz est. Et subdit. Et si abiero ⁊ ꝓpauero vob locum iterū veniā ⁊ accipiā vos ad meipm. i. q̄uis pate sint māsiones pmioꝝ p p̄destinatōez: oꝛ fieri aliā ꝓpatōnem. s. p bonā vram opatōnem q̄ pueniat ad cōsecutōnem mansionis vobis parate. s. p̄destinate. Et hec secūda ꝓparatio. s. p opatiōez. s. p fidem viuam q̄ erit in vobis dum abiero ⁊ nō me videritis ⁊ tū credetis ⁊ ꝑm fidem opando: veniam in morte vestra ⁊ accipiam vos ad meipm. id est in regnum eternum. Sic exponit Aug. de pe. di. iiij. Et alibi teste Marco ait. Habete fidē dei. oīa possibilia sunt credenti. Et oīa quecūq; orantes petitis credite quia accipietis ⁊ fiet vob sez licite petita vobis expedientia. Et post resurrectōnem ait cū misit discipulos ad p̄dicandum. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. s.

fidem formam habendo. Spe ꝓfortabat discipulos in tribulatōnibus dicens. Vos estis q̄ permansistis mecū in temptatōnibus meis: ⁊ ego dispono vobis regnū ait ipse ſm Lucam. Ad cōfidentiā de remissione pctōꝝ inducebat dicēs pal̄tico. ꝓfide filij remittunt tibi pcta tua. Ad ipsam fiduciā hñdaz in tribulatōnib⁹ ⁊ temptatōib⁹ seu spem diuini adiutorij excitabat dicēs. Confidite ego vici mūdm vt refert Jo. Ad charitatē habēdam impabat recolēs antiquū dei p̄ceptū. ſ. diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. ⁊ primuz tuū sic teipm vt matth. scribit. Et ad h̄ implendū in vltimo ſmone discipulis freq̄nter recordabat: dicēs. Mandatū nouū do vob. i. hoiem innouātem spūalem. vt diligat⁹ inuicē sicut dilexi vos. ⁊ in dilectōne ꝓximi impata includit dilectio dei p illā regulā. ꝓpter qđ vnūqđq; ⁊ illud magis: diligend⁹ igit cū sit ꝓxim⁹ ꝓpter deuz. multomagis ipe de⁹. Ad actus interiores charitat⁹ ſ. gaudiuz ⁊ pacē inuitabat dicēs teste Math. Cū vos psecuti fuerint hoies ⁊ dixerint oñe malū aduersuz vos mentiētes ꝓpter me: gaudete et exultate: qa merces vra multa ē in celo ⁊ iterū p lucā. Gaudete q; noīa vra scripta sunt in celis. Pacē seruari p̄cepit dicēs ī marci euāgelio. Habete sal ī vob. i. discretōez ⁊ pacē habete inter vos: ⁊ in vltio sermone ſm Jobem ait. pacē relinq̄ vob. ſ. seruādā pacē meā do vob. i. verā q̄ est in ꝓformādo se voluntati diuine. ⁊ passiones subijcere. rōni ⁊ salutatio ei⁹ erat pax vob. ſ. sit q̄ dicta est. vtz Job. testimonio. Cōmeat⁹ ei⁹ erat. Vade in pace ait Marie magdalene ⁊ alijs. Act⁹ exteriores dilectōnis p̄cipiebat dicēs q̄ ad elynam spūalem. si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eū inter te ⁊ ipm solū ⁊c. vt scribit Math. Expōnem hui⁹ habes in scōa p te tit. de accidia: de elyna corpali ait. Qđ superest date elynam. ſ. de eo: ⁊ oīa mūda sunt vob. i. immundiciā pcti ex haz rerū retentōne nō ꝫhetis. de pe. di. j. Medicamentū. Et de elyna q̄ sit in p̄cepto vel ꝓsilio habes in scōa pte ti. de auaricia. et dic Aug. de pe. di. v. c. j. q; ī iudicio cordis cōferenda est elyna tribuētis: nec iam ꝓsiderandū q̄n tum: sed q̄ mente q̄ affectōne dat qđ pōt. et ponit exemplū de vidua q̄ misit in gazophilaciū tēpli. i. receptoriū elynaz era minuta duo: ⁊ vt referūt lucas ⁊ marc⁹. cū respiceret ihs tūc mittētes munera in gazophilaciū. ⁊ multi magna mūera mitterent. videns viduā illā mittere duos denarios. vocauit ihs discipl'os ⁊ ꝓmendauit seu laudauit viduā sup oīns q̄ miserāt magna mūera. ex eo q; ex magno affectu ⁊ deuotōne dederat totum qđ hūit licet paz: alij ex supabundātia. Prudentiā docet dicēs ſm euāgeliū Math. Estote prudentes sicut serpētes. ⁊ q; prudētia mūdi astucia ⁊ deceptio ē. ideo ab ista reuocat subijciēs ⁊ simplices sicut colūbe: vt. ſ. alijs nō machinent⁹ dolos. De ptib⁹ prudētie q̄ ad memoriā ait. Memē tote vxoris loth. q̄. ſ. q; respexit retro: ꝓuersa ē in statuā salis ad terroꝝ recedentiū a sctō ꝓpositō: Quo ad ꝓuidentiā futuroꝝ ait. facite vob amicos de māmona iniqtatis: vt cū defeceritis recipiant vos in eterna tabnacula. Hoc luca attestāte. id est date elynas pauperib⁹ qui suis meritis ⁊ precibus ꝓcurent vob mansionē in celis: ⁊ b̄ de māmona iniqtatis. ſ. de diuitijs p nimiā sollicitudinem acquisitis. vel ineq̄liter distributis: vel illicita acq̄sita restituēdo cū sciunt⁹ psone q̄b⁹ oportet reddi: vel paupibus erogādo si nesciunt. Quo ad circūspectōez pñtium. Vigilate ait q; nescitis q̄ hora dñs ventur⁹ sit. nam ⁊ pfamilias vigilat cū timet furē ⁊ nō sinit pfodi domū suā. qui furē dya⁹ pfodiēs temptatōib⁹ vicioꝝ vt furet thesaurū vtutū. Solertiā ptem prudētie pmaxie instruxit hñdam in btitudine ⁊ vtutib⁹ acquirēdis dicens. Querite ꝓmū regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹ ⁊ hec oīa adijcient⁹ vobis vt matheus narrat. De actu iusticie inquit ſm Johā. Nolite iudicare ſm faciē. i. ſm acceptatōez psonaz: sed iustū iudiciuz iudicate. De vtutib⁹ annexis iusticie exercendis a nobis quo ad religionē dicit teste luca. Oporz semp orare ⁊ nunq̄ deficere: qđ intelligit etsi nō semp actu saltim aptitudine. vt sp in nob sit⁹ desiderū charitatis vñ pcedit vera ofo. Vl'etiā oportet sp orare. i. in oñi tpe aliq̄n orare. ⁊ ad ptinnationē vel frequētiā ei⁹ ponit exemplum de iudice iniq̄ deū ⁊ hoiem nō timente. q̄ cū viduā interpellantē pluries in cā sua recusasset audire: tandem importunitate victus audiuit. Et alibi eodē asserente ait: petite ⁊ accipietis. Et quid ꝓncipaliter postulandū ipe vt scribit Jo. declarauit dicēs. petite ⁊ accipietis vt gaudiū vr̄m sit plenū. qđ implet in vita btā. filitudinē adiecit ſm lucā ō amico. q̄ accedens ad amicū suū media nocte vt commodaret ei tres panes. ⁊ si p⁹ denegauerit tandem pseuerante⁹ ad pulsandum surrexit ⁊ dedit ei quotq̄t hūit necessarios. Ad opa pietatis exercendos induxit allegās p̄ceptū legis. Hā de⁹ dixit honora pa. ⁊ ma. ⁊c. Ad obediēdū supiorib⁹ deo sc̄z ⁊ hoīb⁹ sollicitauit dicēs vt hr̄ in matth. Tollite iugū meū. ſ. obie sup vos ⁊ inuenietis requiez aīab⁹ vr̄is. Jugū ei meū. ſ. obie suaue ē ⁊ on⁹ meum. ſ. mandatoꝝ. leue rōni quidē: sed ⁊ sensualitati iam assuete. Et iterū. oīa q̄cūq; dixerint vob sc̄z p̄sidentes seruate ⁊ facite. q̄. ſ. nō sint ꝓpria dei p̄cepta. Qui ei vos audit. i. obedit. me audit: ait ihc ſm lucam. ⁊ qui vos spernit. ſ. p̄latos nō obediendo: me spernit. Ad misericordiam exhibendā primis inuitabat inquiēs. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est. Ad penitentiā vocabat que etiam est virtus dicens. Penitentiā agite appropinq̄bit enī regnū dei. q; ad gr̄am disponit q̄ ducit ad gl'iam. Fortes ⁊ ꝓstantes eē voluit dū ait. Nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹ et post hec nō hūt amplius qđ faciāt vt. ſ. ꝓpter timorē desceratis veritatē vel vtutes. ſ timete eū q̄ pōt animaz ⁊ corp⁹ in gehennā ꝓdere. hec mathe⁹ recitat Leram q̄z bonā ex h̄ oñdit. i. vtuosos. q; fructū afferūt hui⁹ impatia. Et narratis tribulatōnib⁹ pluribus electoꝝ ꝓclusit attestante luca. In patia vra possidebitis animas vestras. Perseuerantiā patientem fortitudinis ad coronaz perducere docuit cū ait, nō qui inceperit, sed qui pseuerauerit vsq; in

finem saluus erit. ¶ Sobrietatem et tpantiaz nō reticuit etiā cū sibi adiūctis. Cū eñ dixit ſm Jo. Cum granum frumenti mortuū fuerit multū fructū affert. innuit mortificationē sensuū p ptinentiam fructū meritoriū plurimū pducere abstinentiam exēplo illustrauit. ieiunās. xl. diebus t noctibus. De discipulis aūt ait. Cū auferet eis spōsus. s. p ascensionē subtractus ab eis: tunc ieiunabunt. Sub tanta tñ abstinētia t cū nō ieiunabāt gubernabat vt p̄ fame p sata transeuntes spicas manibus ꝓfricantes grana ederēt. Et de castitate/ cōiugali inquit ſm Mat. Qui reliquerit vxorē suā nisi ob fornicationē facit eā mechari: t q̄ relictā ab alio duxerit mechat t adulteriū ppetrat Virginitatē vō ipse cū matre sua t sponso ei⁹ seruauit: et discipulo eius iohanni suasit vt pfectioris status. suasit nō p̄cepit quā t sp seruauit potissime. Humilitatē impauit dicēs. discite a me q: mitis sum t hūilis corde. mititas iportat māsuetudinē q̄ sicut t hūilitas tpantie amittit. Et alibi Cū feceritis ait oia q̄ mandata sunt vobis: dicite q: serui inutiles sum⁹: et qđ debuim⁹ facere fecimus. Pluries etiam inferens. q̄ se humiliat exaltabit. et iterū. Qui hūiliauerit se sicut puul⁹ iste. quē. s. ad se vocauerat: hic maior est in regno celox. Et sicut ōr in libro sapie. Sobrietatē. i. tpantiā t sapiam. i. prudentiā docet iusticiaz t virtutē. i. fortitudinē. s. diuīa sapia incarnata: quibus nil melius est in vita hoibus.

De doctrina ei⁹ .§.II.

quo ad consilia ad que nullus obligat implēda: cū liber est. sed si p votū ad ea se obligauerit tua re de necitate tenet. Que q̄dē tuata maiorus sūt meriti t inductiua pfectiōis. vñ Hiero. Consilio dñi si vti nolueris minus boni adipisceris. Idez vbi cōsiliū dat offerentis arbitriū est: vbi p̄ceptū necitas obsequentis. xiij. q. j. qđ p̄cipit. Et observatio hoz facit hoiem pfecte xp̄i discipulū qui ea seruauerit. t ponit hoiem ad ipsa obligatū. s. pauptatē. castitatē t obediētiā in pfectiōe statuali nō psonali. i. q̄ sit in statu pfectionis: q: ad ipaz disponūt instrumentaliter: nō q̄ faciāt psonā iaz pfectam. Vñ dñs iesus ait referente Luca. Nisi q̄s renūciauerit oibus q̄ possidet nō pōt me⁹ esse discipul⁹. possidemus q̄dē res tēpales q̄b⁹ abrenunciat p pauptatē. Lox⁹. cui q̄si abrenūciat q̄ ad maxias delectatiōes ei⁹. s. venereas etiā in se licitas. vt in ꝓiugio p castitatē: t aīam cui⁹ potētia q̄si principalis vt alijs impans est volūtas cui renūciat p obiam t in his obfuatis ꝓsistit pfect⁹ xp̄i discipulat⁹. qđ fuauerūt apli t seruāt veri religiosi. Sed oportet in hmōi obfuantia pdurare Unde t xp̄s sōdit exemplū de volente turri edificare q̄ signat altitudinē pfectōnis: pus cogitat sumpt⁹ ad pficiendū alioq̄n nō inchoat: ne inciens t nō pficiens irrideat. Sic q̄ statum talem vult assumere: dz oīno bene examinare si pat⁹ est ad oia pficēda: t postmodū ea pseq̄ si ꝓpositum arreptus est. nā retrocedēdo etiā si habitū gestet t turri pfectiōis nō intendat pficē irridet a cūctis

Ponit aliud exemplū de rege ꝓ quē venit alius ad pugnādū. q: si nō videt se aptū ad resistendū nō suscipit bellū. Qui hmōi discipulatū t statuz capit: hostis antiquus terribilius parat se ad euz temptādū q̄z alios t mille modis. Vñ qui nō est patus ad oia sufferenda vsq̄z ad mortē: t sp viriliter dimicandū: nō intret hmōi bellū. Veruz vt dictum est q̄ nullus ad hoc cogat ſ inuitet vt ad melius: pz ex mō loquendi ipsi⁹ christi de singulis hoz. Nam de pauptate ait in matheo cuidaz adolescenti: si vis pfectus esse: vende oia q̄ hēs: t da paupibus t sequere me. Nō eñ impat ſ i libertate volūtatis dimittit. De castitate vō cū vidisset aliquos se abstinere ab actu venereo a natura. s. ppter frigiditatē aliq̄s a casu. s. abscisi seu castrati ab hoib⁹: alios vō spontanea volūtate: q̄. s. castrauerūt seipos ppter regnum celox. i. ab hmōi cōtinēt ppter deū. Subdidit. Qui pōt capere. s. talē statū capiat. q. d. null⁹ cogit. De obedientia ait. Qui vult venire post me. i. ad statuz pfectionis: abneget seipm. i. ppriā voluntatem t tollat crucē suam mortificando sensus t voluptates: t seq̄t me. Et nota qđ aug. dicit ad Valeriū Simpliciter fateor sup aiam meam. sicut difficile sum expertus meliores q̄z q̄ in monasterijs pfecerunt: ita difficile sum exptus peiores q̄z q̄ in monasterijs defecerunt. di. xl vij. quantumlibet. Et ideo attendant religiosi ad obseruantiā ꝓsilioz.

¶ De cōsilijs patientie de q̄b⁹ dñs ait. Si q̄s te pcusserit in dexterā maxillam p̄be ei t alterā. Et q̄ vult tecū in iudicio ꝓtendere t tunicā tuam tollere dimitte ei et palliū. et q̄ te angariauerit mille passus: vade cum illo tc̄. Dicit Aug. q̄ hec p̄cepta magis sunt intelligenda ad p̄patōnē animi q̄z ad opus quod in aperto fit. vt teneat ī secreto aī patientia cū beniuolētia. In manifesto io fiat qđ eis pdesse videt: quibus benevelle debem⁹. xxiij. q j. Paratus. Quum ḡ ad prepationē aī sunt in p̄cepto. vt. s. homo sit patus ad sufferendu5 etiā maiorē iniuriā seu aliā si faceret idē cū patiētia t sine odio. Sed q̄ hoc ad literam faciat aliextra est sub cōsilio: qñ. s. crederet illud iniurianti pdesse nō malū malo addē. Dat t alia expositio moralis quā omitto. Dare elemosynā cum dñs dic̄. date et dabit vobis in ꝓsilio est: qñ q̄s si habet de supfluo psone et si habeat supfluū nature p se t suis: t cum nō videt extremā necessitatē et si indigentiā. Et siliter date mutuū dūmodo si speret lucrū: q: tunc vsura esset extra de vsur. cōsuluit. Dicente xp̄o. Mutuū date nihil inde sperantes. Benefacere his q̄ oderunt vos t orare p calūniantibus qđ dñs dicit in euanglio. q̄ntū ad beneficia spālia t orōnes speciales que faci mus p amicis hoc agere cadit sub ꝓsilio q̄tū ad beneficia cōia vel in extrema necitate eēt in p̄cepto ſm Tho. Et q: hoies sunt pcliues ad diuitias appetendas t ad voluptates t ad vanaz gloriam seu honores. habent aūt in honore t fugiunt ꝓtraria eis. s. pauptatē infirmitatē corpis. t vilitatē t deiectionē. Ideo dñs iesus nō pabolam sed veram historiam referēte luca poit diuiti

as ⁊ pauperis lazari q̄ diues erat⁊ auarus nō ꝑ-
ueniens mendico ⁊ induebaꝫ purpura ⁊ byſſo ꝓ
pter ſuꝑbiam ⁊ vanam gloriam.⁊ epulabaꝫ q̄ti-
die ſplendide ꝓpter gulā ad quā ſequiꝫ luxuria.
¶ Econtra lazarus mendicus vlceribus plenus ita
deiectus ⁊ vilificatus vt in via maneret plagaꝰ
ab omnibus derelictus. Sed moriens diues cuꝫ
bonis ſuis ſepultus eſt in infernū ⁊ cruciatus in
flama nec guttam aque habere potuit ad refrige
rium. Lazarus defunctus cū ſua miſeria portaꝰ
ab angelis in ſinū abrae nunc in gloria requieſcit
vt hoc exemplo homines retrahantꝫ a mūdanis
⁊ auſteritates ⁊ infirmitates ⁊ alia aduerſa liben
ter ferant.

De reſponſio- .§.III.

nibus ieſu ad inquiſitiones factas a iudeis cauſa
temptandi ⁊ detrahendi de diuerſis materijs et
ſolutione q̄nū. cū matheꝰ apls ꝙuerſus ex pub-
licano fecit ieſu cōuiuiū magnū in domo in q̄ plu
res pc̄tōres inuitauerat vt ⁊ ipſi ꝙuerterentꝫ: inꝭ-
rogauerunt pharisei diſcipulos ieſu. ¶ Quare cuꝫ
publicanis ⁊ peccatoribus mād̄ucat mgr̄ uester?
Rñdit ieſus. Nō eſt opus valentiꝰ medicus ſed
male habentibus. q.d. veni in mūdū vt medicus
vt mederer vt dr̄ in ysaia. ſ. infirmitatiꝰ aīarum.
¶ Sicut g̃ medicū corpoꝛ nō decet vl̄ oportet viſi
tare ſanos ꝑ infirmos: ita me medicū aīaꝝ opor-
tet ꝙuerſari cū pc̄tōribus infirmis vt ſanē eos. vñ
concludit. Non veni vocare iuſtos q̄ nulli erant
¶ Omnes eñ peccauerunt ait apls ad Ro. iij. ſed
pc̄tōres ad pn̄iam hec eſt medicina. ¶ Interro-
gantibus ſcribis ⁊ phariſeis q̄re diſcipuli tui trāſ
grederentꝫ traditiones ſenioꝝ: ex eo q̄ non laua-
rent. manus cū manducarēt? Docebāt eñ ſcribe
plm frequenter manus lauandas cū comedebāt
vt ſic viderentꝫ obſeruare illud a dño dictū p ysa
iam. Lauamini mūdi eſtote. q̄d intelligiꝫ de loti
one mentis ꝙ pn̄iam. diſcipuli chriſti aliq̄ hoc ñ
faciebant. ſ. vt lauarent manus vel ꝓpter inad-
uertentiam: vel quia nō habebant aptitudinem
¶ Quibus ieſus rñdit. Quare ⁊ vos trāſgredimi
mādatū dei ꝓpter traditiones vr̄as. Ex hꝫ oſtē-
dens nō rōnabiliter eos reprehendere. tum quia
ipſi grauiora cōmittebant. Nam peius eſt trans-
gredi mandata dei q̄ hoim. ¶ Cū g̃ ipſi trāſgrede-
rentꝫ mandatū dei vt oſtendit: nō erāt ydonei ad
rep̄hendendū alios de tranſgreſſione traditionū
hoim. Cū etiā qr illud de ſe nō erat pc̄tm̄. ſ. nō la
uare manus añ comeſtionē. ¶ Q̄ aūt tranſgredēn
tur mandatū dei ſcribe ⁊ phariſei: declarat dicēs
Deus dixit honora patrem tuū ⁊c. ⁊ vos dicitis
i. docetis filios dicere parentibus. Quodꝰ q̄cun
q̄ eſt ex me tibi ꝓderit ⁊ nō honorificauerit pfez
ſuum. ¶ Obſcura locutio eſt. Pro cuius declarati-
one ſciēdū q̄ ſcribe ⁊ phariſei ſen ſacerdotes ſua-
debant turbis vt facerent vota domino ſeu tem-
plo de rebus ſuis. et cū vellent ea implere: ſed pa
rentes illis rebus indigentes ꝓtradicerent. ⁊ po-
tius vt ipſis ſuis parentibus ſubuenirent peterēt
docebant filios illis reſpondere. Quodꝰ q̄ eſt
ex me o pater mi. i. quod voui templo ſoluendo:
tibi proderit anime tue ſicut et mihi. Et ſic offerē
do illud templo ⁊ ſi nō honoraret patrē. ſ. in dan
do ei ⁊ ſubueniendo ſue neceſſitati ſufficiebat ad
ſalutē. quod tñ realiter erat ꝓtra mandatū illud
de honoratiōe pentū. Vel ſic interrogatiue expo
nendo. Cū pater peteret ſubſidiū a filio: dicebat.
filius ſm doctrinā eis datam a ſacerdotibus. Q̄
pater munus q̄cunq̄ eſt ex me tibi ꝓderit. q.d.
q̄ ego deuoui munus ſi tibi darē quō poſſet tibi
prodeſſe cū illud debeā deo? Et ſic parētes timē-
tes ne auertendo filios ab oblationibꝰ templi aīe
ſue noceret dimittebāt filios dare illa quibꝰ ipſi
indigebant. Et ꝙ hoc irritū faciebant ſcribe illud
dei mandatū ꝙ doctrinā ſuam: quaſi illud nō ob
ligaret filios. Et q̄ comedere ſine manꝰ lotione ñ
coinquinet hoiem. i. nō ſit pctm̄ declarat. vñ con-
uocatis turbis dixit. Nō q̄ ītrat in os coinq̄nat
hoiem. ſed quod exit de ore: et vult dicere. q̄ ab
de ſe qualiſcūq̄ ſit ⁊ quōcūq̄ ſumaꝫ. ſiue lotꝭ ma
nibus ſiue nō lotis: nō maculat aīam pctō ſed q̄
egrediꝫ de ore corpis quo ad verba. vel cordis q̄
ad deſideriū: hoc maculat ſi ſit malū verbū vl̄ de
ſideriū. Cū eñ q̄s peccat in gula. pctm̄ illud nō ē
ex eo q̄ comedit talē cibū delicatū vel tali die p-
hibitū. Nam alius ſi eem cibū comedit vel eadez
die abſq̄ vicio gule: ꝑ q̄ ex inordinato appetitu
hoc agit: iō peccat. ⁊ illud ꝓcedit ab ore cordis.
¶ Q̄ aūt in lege aliq̄ cibi eſſent ꝓhibiti fuit in figu
ram et ex alia cauſa. nō aūt q̄ de ſe eſſent immun
di. Et cū petrus dixiſſet ex his verbis phiſeos ſcā
dalizatos. Rñdit ieſus. Sinite illos. ceci ſunt et
duces cecoꝝ. docēs de ſcādalo phiſeoꝝ. i. ꝓcedē
tem nō ex ignorantia vel fragilitate ꝑ ex malicia
nō eſſe curandū: ita. ſ. q̄ ꝓpter hoc vitandū bona
opa dimittantꝫ vel vera doctrina. et cū petrus pe
teret: Ediſſere nobis pabolā. ieſus dure locutꝰ eſt
eis more boni magiſtri arguentis diſcipulos de
groſſitie ingenij vt acuat eos. Adhucvos ſine in
tellectu eſtis ait. nō intelligitis q̄ omne q̄ intrat
in os in ventrē vadit ⁊ in ſeceſſum emittiꝫ. i. ō oi
q̄ comediꝫ ps emittiꝫ p feces materia: ſcz groſſi
oꝝ. et ps ſubtilioꝝ in nutrimentū vertiꝫ. et hoc de
ſe non coinquinat. ſ. cibus de ſe: ſed q̄ ꝓcedit ex
ore ⁊ ex corde ꝓuꝫ. Nam cogitatiōes male ⁊ oīa
pctā a corde ꝓcedūt. i. a voluntate. iuxt illꝫ amb.
Nemo nr̄m tenetꝫ ad culpā niſi ꝓpa volūtate de-
flexerit. xv. q. j. nec eſt. ¶ Narrat lucas q̄ altera
vice q̄dā phiſeus vocans ieſū ad prandiū. cepit
in mēte eū arguere q̄re añ prandiū nō fuiſſet bap
tiſatus. i. lotus. cuiꝰ cogitationē xp̄s videns ⁊ in
hoc diuitatē oñdēs rep̄hendit de ſuꝑſtitiōe vana
ſ. q̄ multā diligētiā habebāt de mūdicia exterio-
ri: ⁊ nullā de interiori dicens. Stulte nōne qui fe
cit q̄ deforis: et q̄ intus eſt. i. aīam q̄ ꝓncipalioꝝ
eſt: ⁊ iō magꝭ mūdāda q̄ corpꝰ. Itē cū ibs itine-
rādo trāſiret p ſata. diſcipli eiꝰ fame deuicti cepe
rūt colligē ſpicas ⁊ maibꝰ ꝙfricādo ḡna māduca
re. hꝫ erat i ſabbō. Accedētes g̃ phariſei dixerūt.
Ecce diſcipuli tui faciūt q̄ nō licet in ſabbato. q̄
bus chriſtus rñdit. aſſerens eos inocentes in hoc

quia necessitas in huiusmodi nō habet legez.nec quo ad diē demandatum nec q̄ ad rē alienā.vt ō ꝓse.di.v.discipulos.cum glo. Et ad hoc induxit christus exemplū dauid ⁊ sociorꝫ.q̄ famescentes comederūt panes ꝓpositiōis eis oblatos ab abimelech summo sacerdote:quos ꝑm legem nō licebat laicis comedere. Nec arguit de hoc. Altera vice docente eo in templo cū interrogassent p̄nci pes sacerdotū ⁊ pharisei iesuz in qua potestate illa faceret que faciebat. Respondit eis. Interrogabo vos ⁊ ego vnū sermonez respondete mihi. Baptismus iohānis vnde fuit a deo an ex hoīb⁹ Qui noluerunt ei rūdere ex eo q̄ viderūt se ꝓfundi quicquid rūdissent.nam si dixissent ex deo xp̄c subintulisset.quare ḡ nō credidist ei. Si dixissent ex hoībus timebāt lapidari a populo q̄ habebat iohannē in maxima reuerentia vt ꝓphetam. Dixerūt ḡ se hoc nescire. Et xp̄s eis respondit. Nec ego dico vobis in qua potestate ħ facio. Interrogabāt cā calumniandi ⁊ iō nō rūdit eis.

Item cū iesus §.IIII.

dixisset predicando. Beati oculi qui vident que vos videtis.qō non intelligit de visione corꝑali tm̄ xp̄i: q̄ sic vidit cayphas pilat⁹ ⁊ alij reprobi multi. Nec de visiōe spūali tm̄:q̄ sic videt pfes veteris testamenti. Sed de visione vtraq; simul quā habuerūt apli ⁊ plures alij videntes ⁊ credētes in euz. Erat em̄ quasi quedā fruitio vidē ipm verbū incarnatū vnde nostra beatificatio. Ex ħ quasi ostendens optare beatitudinem interroga uit quidam legisperitus temptans tamē eum .s. si sciret respondere. Magister q̄d faciendo vitaz eternam possidebo:cui rūdit iesus. In lege quid scriptum est.q.d. Si interrogas causa sciendi.cū sis doctor legis:tu debes scire. Tu ḡ dicas: ⁊ cuz respondisset. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊c.et proximū tuum sicut teipm. Cuius expositionem habes plene in quarta pte s̄.ti.de charitate. Respondit iesus. Recte respondisti: hoc fac et vives. vbi ostendit etiam q̄ō aduersarij dicūt veri esse assentiendū. Interrogauit aūt legisperitus. Quis est meus ꝓximus:nō vt doceret:ꝑ ex arrogantia reputans se ita bonū ⁊ petitū vt nullum haberet similem vel ꝓpinquuz sue bonitati. Et ideo dicit euangelista q̄ hec narrat volens iustificare seipm:ita rudis erat vt nō vere intelligeret quis dicat ꝓximus:sed ꝓpinquuz natura vl̄ moribus ⁊ scientia sibi similē ꝓximū extimaret. Sed ꝑ ꝓpabolam dominus iesus declarauit ꝓximū nostrum esse omnē hoīem:qui eget aliquo vl̄ potest alteri subuenire. Et q̄ omnis in vita p̄sti homo indiget multis.⁊ in anima ⁊ in corpore: et potest alterū iuuare in aliquo:ideo oīs homo est ꝓximus noster. Cum aūt ipse iesus ꝓmaxime oībus nobis subuenerit nos a morte eruendo.⁊ iō sup omnes est ꝓximus noster ⁊ a nobis p̄cipue diligendus. Quia ꝺo ꝓpabola eum tangebat descēdentē de celo vt nos ad celum leuaret.ideo vt dicit lucas euangelista.ipe iesus suspexit in celū cū dixit eam. Homo quidam ait:descendebat a hierusalem in hiericho q̄ incidit in latrones ⁊c. Homo iste signat genus humanū qui descendit a statu vere pacis quā in se videbat.interp̄tat em̄ hierusalem visio pacis quando in paradiso terrestri transgressus est p̄ceptū:⁊ venit in hiericho.i.in mundū istum mutatione ⁊ miseria plenū. Interp̄retat em̄ hiericho luna que frequenter mutat. Latrones in quos incidit fuerunt demones q̄ exspoliauerunt ipm genus humanum ꝑ pctm̄ originale ⁊ actualia addita bonis gratuitis virtutum ⁊ vulnerauerunt in naturalibus potentijs ignorantia:malicia fragilitate seu debilitate ad bonū ⁊ cōcupiscentia.i.inclinatiōe ad mala. Non autē fuit ex toto ab eis occisus ħ semiuiuus relictus q̄ ⁊ si morti obnoxius ⁊ multum vicinus:tū sanabilis ꝑ christi redemptionem. Per hanc aūt viā vite p̄sentis vbi iacebat iste vulneribus sauciat⁹. Transiens sacerdos quidam videns eum ptransiit.in nullo eum iuuans.q̄ aaron p̄mus sacerdos cum oībus alijs sacerdotalis ordinis q̄ offerebant ꝓ populo sacrificia ⁊ si intelligeret plagas humani generis:sciebāt nec sibi posse mederi. nedum humano generi. Similiter ⁊ leuites moyses dux populi cū omnibus regibus ⁊ ducibus mundi seu illius populi iuuare ipsuz nō potuit ⁊ si miseriā ei⁹ cognouerit.⁊ hoc est qō dicit. Quia leuita ꝑ viam illam transiēs ⁊ videns similit fecit sic et sacerdos. Samaritan⁹ aūt quidē iter indefaciens vidēs plagatū misericordia mot⁹ est. ħ est dei filius custos nr̄. Interp̄tat em̄ samaritan⁹ custos.qui viā ipsam fecit:qñ ꝑ carnis nr̄e assūptionē viator factus est.⁊ pfecte intelligēs miseriam nr̄am.misericordia mot⁹ approp̄iauit vulneribus sauciato.nō in loco illo vbi iacebat se posuit: ħ ꝓpe:q̄ carnē nobis sil̄z.i.passibilē sumpsit. ħ non culpā nr̄az ⁊ in vulneribus sauciati vinū mordicatiuū posuit ⁊ postea oleū linitiuū:plagas fastijs alligās.q̄ ⁊ iusticiā penā infligentē ꝓ fatisfactōe pctī exhibuit in se:⁊ miscōiaz linitiuam.i. pctā remittentē hūano generi obtulit.haꝫ ꝟtutez. s.sue passiōis.i.sacris reliq̄t.et sic plagas alligauit. Jumentū suū posuit.q̄ vt ait petrus pctā nr̄a. id est penā pctōꝝ ipse ptulit in corpe suo sup lignuz crucis. Altera aūt die.i.post resurrectionē q̄ fuit alt⁹ stat⁹ ab eo cū erat mortalis. vocauit stabularium.i.petrū ⁊ quēlibz successorē ei⁹ ⁊ p̄latū sub nomine e⁹ cōp̄hensum:et ꝓtulit ei duos denarios.i. duo testamēta scp̄ture sacre vel duo p̄cepta charitatis dei ⁊ ꝓximi vel aucte cū vita bona ⁊ doctrina ⁊ dixit ei. Curā illius habe.qñ.s. xp̄s dixit petro. Pasce oues meas. et qōcunqz superogaueris vl̄ q̄ ad mores agēdo vltra q̄z tenearis vl̄ q̄ ad doctrinā.s. vltra duos denarios ve.⁊ no.test. adijciendo.aliqñ dicta gentiliū vt fecit paulus q̄ cū posset licite petere sustentationē a corinthis q̄bus p̄dicabat abstinuit vt in eis faceret fructuz ⁊ manib⁹ suis laborabat ad ꝓuidēdū sibi⁊ suis socijs.qui etiam aliquando allegebat docēdo poetas vl̄ pḥos vt patet in actibus⁊ epl̄is suis. Cū ḡ rediit samaritanus veniens.s.ad iudicium reddidit talibus p̄miū de supererogatis. Hac para/

bola dicta interrogauit iesus legisperitū qs illoꝝ trium. s. sacerdotis: leuite vel samaritani videretur sibi fuisse ꝓximus vulnerato? Quo rñdente: q fecit miscōiam in illū: dixit ei ihs. vade ⁊ tu fac similiter: vt quē videris necessitatem habere: illi sb uenias vt ꝓximo tuo. et q te adiuuat illū etiā ꝓximū estimes ⁊ qz summe te ⁊ alios oēs liberādo me debes vt ꝑcipuū ꝓximum tuuz diligere et nō temptare. Interrogauit ⁊ altera vice alⁱ legisperitus iesum temptans ⁊ dicens. Magister: qđ est mandatū magnū in lege. Cui rñdit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. Hoc est maximum ⁊ primū mandatū: scz dignitate ⁊ prioritate. ex toto corde dicit. qz vt dicat prosp in libro de vita contemplatiua: ex ea parte quis peccat q minus diligit. q si ex toto corde diligam⁹ nihil erit in nobis vñ pctī desideriis seruiamus. Et qđ est deū diligere nisi illū aīo occupare. cōcipere fruende visiōis eⁱ affectū: pctī odiū: mūdi fastidiū. de pe. di. ij. ergo. Et subdidit iesus. Secundū ꝺ similē est huic. s. vtilitate. vnū em̄ includit alterū. naz q vere diligit deū diligit ⁊ ꝓximū qz hoc ꝑcipe mandat ⁊ nobilissima eius res est. Et q vere diligit ꝓximū diligit vtiqz deū. ꝑ illā regulā. ꝓpter quod vnūquodqz: et illud magis ꝓpter deū em̄ ꝓximⁿ a nobis diligendus. qz deus mādat hoc. ⁊ qz ad ipsum consequendū in patria cū eo creatus est. et modus dilectiōis exp̄mit. Diliges ait ꝓximū tuum sicut teip̄m. Et est similitudo in genere. Nō em̄ tantū quantū seip̄m dz quis diligere ꝓximū: sed magis seip̄m ꝓximo. Sed ad illa eadē debet ꝓximū diligere ⁊ illo ordine: sicut et seipsuz: primo scz ad bonos mores ⁊ vitā eternā ꝓsequendā. secundo ꝫtum ad corpus in ꝓuidēdo in eo qđ potest necessitatibus eius vt declarat ꝓsper in dicto cap. ergo. de pe. di. ij. q etiam ibi ait. In ipso amore seruare legitimū modū nos oportet: nec puertere dilectionis ordinē ꝓstitutū. Ordinē dilectionis illi puertunt: q aut mundū q ꝓtemnēdus est: diligunt: aut corpa sua minus diligenda plus diligunt: aut ꝓximos nō sicut seipsos: aut deū plus ꝫ seipsos fortasse nō diligunt. Et ꝝm Tho. scōa scōe. etiā ipse ordo nō soluz dilectio est in p̄cepto. Vñ dicit Cañ. j. Introduxit me rex. s. xp̄s in cellam vinariā in ecclīam. vbi est p̄cipuū vinū charitatis: ⁊ ordinauit in me charitatē. i. nō soluz dedit vinū charitatis: ꝫ ⁊ ordinem eius. In his duobus mandatis vniuersa lex pēdet ⁊ ꝓphe. Primū habet deut. vj. scōm habet Leui. xix. sub his tñ verbis. Diliges amicū tuū sicut teip̄m q amicꝰ ꝫ a xp̄o dicit ꝓximus. Et vt dicit Prosp ⁊ oēs alⁱ doct. ꝓximus intelligendus est nō quē ḡdus sanguinis iuugit. s. solū. ꝫ oēs hoies nature nostre ꝓticipes. de pe. di. ij. ca. ergo. Dia ḡ q̄ tradita sunt nobis in lege ⁊ ꝓphis ad hunc finem scripta sunt: vt ꝑ illa cognoscamus deum ⁊ que addenda sunt a nobis et cognoscendo diligamus deum nos et ꝓximū modo debito. Et ideo bene ait apl's. Omnis lex in vno sermone implet. diliges ꝓximū tuum sicut teip̄m. in qua dilectiōe includit dilectio sui rōnabilis: et multomagis dilectio dei vt dictū est. Cōgregatis aūt illis pharisei ⁊ scribis tunc xp̄s mouit eis vnā qōnē interrogans ⁊ dicens. Quid vobis videt de xp̄o cuⁱ⁹ filius est. s. dei vel hoīs. q rñderūt dauid. Hic ē ergo iudeoꝝ: qz xp̄m seu messiam eis in lege ꝓmissum nō solū nō credūt iam venisse sicuti est: sed ⁊ cum venerit ꝫm ipsos nō credunt eū esse filiū dei naturalem sed purū hoiem ⁊ filiū dei ꝑ adoptiōz ⁊ gratiā ꝑcipuā nō ꝑ naturam. et ideo dicūt nunc dauid q ex stirpe dauid nascet sicut alij homies Sed ihs ꝓfutat errorē illoꝝ ꝑ auctez ipsⁱ⁹ dauid in psal. quā verissimā tenet. vñ dicit iesus. Quō ergo dauid in spū loquens dicit. Dixit dñs domino meo sede a dextris meis ⁊c. Quod si veracit exponit. Dixit dñs pater dño meo. s. christo filio eius: dño. s. ꝑ diuinitatē: meo ꝑ assumptionez ex genere meo carnē. Nam si solū hūisset respectum ad deū creaturaꝝ: nō dixisset meo magis ꝫ nro. Sic et oibⁿ domiat. sede a dextris meis. ꝫm qđ deitatē esto mihi equalis in gloria. ⁊ suū dicere ē facere. sed humanitatem sedere a dextris est quiescere in priori statu glorie sup omnes angelos ⁊ sanctos. Illud aūt. Donec ponā inimicos ⁊c. ponit infinite. q. d. qz semp inimici tui: siue infideles siue demones semp ponent ⁊ erūt sub pedibⁿ tuis. i. subiecti: ideo sp sedebis a dextris. Vel etiaz potest intelligi finite vt notet xp̄s aduentus eius ad iudiciū. Vbi em̄ nunc localiter insituatus i celo empireo. tunc in humanitate gloriosa descendet in aerem ab omnibus bonis ⁊ malis videndus: ⁊ tunc ponet deus omnes inimicos xp̄i sub pedibus eius. i. manifestabit oībus christū vt hominē eē verū dñm ⁊ deū iudicē oīm. qđ infideles mō nō credunt. Cōcludit ergo iesus cōuincendo eos de errore. Si Dauid vocat eū dñm quō filⁱ⁹ eius est. q. d. pater nō ꝓsueuit filiū suū vocare dominū sed subditū. Quia ẋo cognouit in spū dauid iesum xp̄m ita ꝑ humanitatē ab eo descensurum q tñ esset verus deus: ideo vocat eū dñm suum. ex q̄ illi ꝓfusi nō sunt ausi amplⁱ⁹ interrogare iesū. vñ videt q ꝫ fuit ꝓpe tp̄s passionis.

Cum autē qua/ .§.v.

dam vice de monte oliuarum diluculo venisset i templum scribe ⁊ pharisei adduxerunt ante euz quandam adulteram dicētes. Magister hec mulier modo in adulterio deprehensa est. Moyses mandauit in lege huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? et vt dicit Job. ista narrātes interrogationem hanc fecerunt non causa veritatis noscende: sed temptandi ⁊ calumniandi. cogitauerunt em̄ ⁊ condixerant. si iste respondeat adulteram forte lapidandā tunc diffamabim⁹ eū in pplo de crudelitate ⁊ quia non habet misericordiaz ad peccatores et benignitatē. Sed quia se nouit gratum populo ꝓpter misericordiā ⁊ pietatē quam ostendit ad pctōres: ideo hoc cauebit dicere. Si aūt dixerit ei parcendum ⁊ non lapidandaz: tūc accusabimus eum q sit transgressoꝝ legis: seu q dicat ꝓtra legem moysi. Oportet ergo q ad alterum horum respondeat. et quocūq; eū capiemus

in verbo. Nam tacere erubescet ne videat ignorans. ꝙ nō est sapientia nō est ꝯsilium ꝯtra dominū. Jesus aūt audita qōne sibi ꝓpposita. nō subito rndit ꝙ inclinās se digito scribebat in terrā. In hoc instruens iudices nō debere esse precipites i ferendis sententijs. vel in rndendo questionibus Sed vt dicit Greg. iij. q. vij. postulatus. dz digito discretionis ⁊ discussionis in terra cordis examinare causam ⁊ postea ſm legem ferre ſnīaz. Cū aūt scribe starent vt responderet iesus. surrexit ⁊ dixit. qui sine pctō est vestrū ꝓmus in illaz lapidem mittat. q. d. iusticia exigit vt adultera puniatur. Sed etiā hoc dictat vt nō a grauius peccātib⁹ ⁊ peiorib⁹ ea accuset ⁊ ꝯdemnet: quales sūt accusantes istam. Et iterū inclinans scribebat in terrā. quid aūt scriberet nō exprimit euāgelista. ⁊ aliq̄ dē dicunt. Terra terraz accusat. Alij vō q̄ scribebat pctā accusātiū sed taliter q̄ ipsi soli sua legerent. nō aliena legere valerent ne diffamarētur. Quo facto ceperūt scribe ipsi et pharisei recedere vnus post aliū incipientes a seniorib⁹ forte erubescentes de pcis suis que legebant: ⁊ timētes ab alijs illa legi. remanente aūt adultera sola i. sine accusatorib⁹. Nam aderāt discipuli ⁊ turbe. surrexit iesus ⁊ dixit. Ubi sunt q̄ te accusabāt nemo te ꝯdemnauit? At illa inq̄t. Nemo dñe. q. d. tibi soli sum reseruata ad iudiciū q̄ solus es sine pctō. Tu fer ſniam: ꝙ ſm magnā misericordiā tuam. Nam iusticia sola damnat. Et dñs ait. nec ego te ꝯdemnabo. Aug. ideo dñs liberauit peccatrice: q̄ nō erat q̄ iuste ꝓiceret lapidez. Quō em̄ lapidaret q̄ se lapidandū cognosceret? Null⁹ em̄ eor erat sine pctō ⁊ graui. nam venialia remittebant q̄ ceremonias ſm glo. ibi. venialia dicunt ꝙ que vere erant mortalia ꝙ talia q̄ ceremonijs legis remittebant q̄. s. ad euitandā penā tꝑalem legis: non q̄ ad deū nisi q̄ pniam interiorem. Erāt igit illor phariseor crimina ita grauia q̄ q̄ legez morte puniebant: non sacrificijs expiabāt: de peni. di. vj. Qui vult. Utruz aūt peccet in mortali existens iudex in dando ſniam? vide de ꝙ in ſcia parte ti. de iudicibus. Nec etiam ex hoc exemplo pōt q̄libet iudex reū mortis liberare: q̄ nō hz potestātē absolutam quā xp̄s habebat sup omnē legem auctor ois iuris dñs totius creature. Bon⁹ aūt iudex (ait Ambro.) iuxta leges ⁊ iura ꝓnunciat. ij. q. vij. iudicet. Uade subdidit iesus: ⁊ noli ampli⁹ peccare. Nō solū nō pecces actu: sed nec voluntatē habeas peccandi: sed habeas ꝓpositū voluntatis nō peccādi in futuz. Cū aūt eēt iesus i ꝓfinib⁹ iudee trāſ iordanē: accedētes pharisei ad eū interrogauerūt tēptātes: si licz hoi dimittere vxorē q̄cunq̄z ex cā? Qui rndit. Nō legistis q̄ qui fecit hoiem ab initio masculū ⁊ feminaz dixit. s. per adam. ꝓpter hoc relinquet homo patrem et matrē. Et. s. nō ꝯiungāt eis in matrimonio nec filius matri. nec filia pri. Solum iste gradus in principio fuit ꝓhibitus ad contrahendū: nō aūt gradus ꝑmus lateralis. i. inter fratrem et sororē: q̄ alij nō erant. Sed postea ꝓhibiti certi gradus lege naturali ⁊ illi ⁊ alij plures lege mosaica. ⁊ alij additi lege canonica. vtz ex de ꝯsang. et af. ca. vlti. Et adherebit vxori sue. In singulari dicit. q̄ vni nō pluribus. Et erūt duo in carne vna. i. ad ꝓcreandū vnā plez: itaq̄z iā nō sūt duo sed vna caro. i. vnū vinculū indissolubile mr̄imonij q̄ solui nō pōt. s. p cōiunctionē ꝯiugalē cū altero ꝯiuge. Quos ergo deus ꝯiunxit. s. vinculo coniugali ab eo instituto: hō nō sepet ꝓpria auctoritate: aliā ꝯiugem sumendo vel aliū mulier. Nec iudex sua ſnīa vel lege. et de matrimonio cō ſummato certū est q̄ aūcte pape nō pōt dissolui: vel lege humana: cū hoc sit de lege diuina vt dicē Greg. xxvij. q. ij. sunt qui dicūt. et glo. ibi dicē de cōiunctione p copulā: de cōiuctione vō aīoꝝ expressa p verba de pūti vtrū possit dispensari dubiū est apud theologos: tū papa dispensat q̄ tenent canoniste fieri posse. Sz de hac materia habes plene in ſcia ꝑte ti. j. ⁊ in ti. de sacramentis. ⁊ de impedimentis mr̄imoniū. Hinc mouerunt pharisei aliā qōnē dicētes. Quid ꝙ moyses mādauit dari libellū repudij ⁊ dimittere vxorē ⁊ aliam sumere? Quibus rndit. Qm̄ moyses ob duriciā cordis vr̄i ꝑmisit vobis dimittē vxores vestras. Ab initio aūt nō fuit sic. s. institutum a deo Utrū dare libellū repudij esset illis peccatum est questio dubia. ⁊ habet ratiōes ſm theologos ad vtranq̄ partem. Uidetur tamen verius ſm istā literaz q̄ nullo repudio nō excusarent a ꝑccato sed solum a pena legis temporalis: que dabatur adulteris. Et ꝓpterea dicit christus. Moyses ob duriciam cordis vestri ꝑmisit hoc. que fuit cō paratiua ꝑmissio quando. s. ꝑmittē minus malū id est nō punit a lege vt euitet maius. et sic moyses ꝑmisit illud vt vitaret vxoricidiū. Nā si non potuissent dimittē lege ꝓhibente. id est puniente occidissent eas vt alias sumerent. et hoc dicē Ciſo. xxxj. q. j. hac ratione. obscure tamē: sed glosa declarat. Dico aūt vobis ait xp̄s. q̄ q̄cūq̄z dimiserit vxorē suā nisi ob fornicationē ⁊ alterā duxerit: mechat. i. adulteriū cōmittit. et sic in nouo testamēto nullo mō hoc ꝑmittit sed ꝓhibet. xxxj. q. j. §. Sed obijcitur. et humana etiam lege puniretur. Ubi notandum q̄ vxor potest dimitti a viro vel econuerso vir ab vxore triplicit. Uno mō quo ad vinculū. vt scilicet dissoluat: sicut fiebat per libellum repudij ⁊ alteri cōiungat. et hoc nullo modo fieri potest ꝯsummato mr̄imonio nisi matrimoniū ꝓbaret fuisse de facto sed de iure nullū ꝓpter impedimentū dirimens reptū: et tunc ꝓpr̄ie non dimittit q̄ vxor ⁊ maritus nō erant. Si aūt de cōi ꝯsensu intraret monasterium quod fieri potest. xxvij. q. ij. Agathosa: non ꝓpterea dissoluit vinculū illud: sed transit in spūale cōmerciū ꝓpter quodcunq̄z aūt aliud supueniens vero matrimonio consummato siue heresis siue alterius peccati siue maleficij facientis impotentem. siue paupertatis siue infirmitatis incurabilis lepre ⁊ hmōi: dimitti non potest: vt alteri in matrimonio cōiungat vel carnaliter copulet. vt. xxxij. q. v. Puto. et ca. horrendus. Secundo mō dimitti tur cōiunx quo ad cohabitationē et mutuū seruī

tiū. Et istud fieri nō potest. s. dimittere alter alterum nisi ob fornicationem. i. adulterium seu quācunq; cum altera vel altero cōmixtionem ꝓbatā in iudicio vel notoria facto. et fornicationē etiam spiritualem vt ydolatrie heresis: sed etiam de q̄cunq; alio mortali peccato ad quod alter alteruz ꝓcipue vxorem vellet inducere ꝛ nō potest resistere. dicit glo. in ca. Uxor. ꝛ ca. ydolatria. xxviij q. j. q̄ potest dimittere. q; includit sub nomie fornicationis spiritualis anime. Sed ꝓpter fornicationem carnalem etiam semel commissam potest dimittere modo predicto: sed ꝓpter spūalem nō nisi perseueret vt dicit glo. illa. In nullo tamen casu potest alteri in ꝓiugium iungi nisi inter infideles esset contractum: ꝛ vno conuerso alter nollet cohabitare nisi cum contumelia creatoris. vel ꝓcurando reducere ad infidelitatē vel nolēte infidelitate cū eo cohabitare: tunc potest aliam cōiugem sumere. Tercio mō dimittit coniunx quo ad redditionem debiti. Non em̄ potest alteri denegare debitū seruatis debitis circūstantijs: nisi obfornicationem carnalem: qō etiam includit zo domiam non autē molliciem. vt dicit glo. xxxij. q. vj. Omnes accusationes. Tūc potest si cert⁹ ē ꝛ ipse i castitate ꝓmāserit alis nō posset incōtinēs incontinētē repellē denegādo debitum vt. xxxij. q. vj. ca. j. cum sequenti. potest tm̄ castus cōiugem quez scit adulterium perpetrasse. i. sibi reconciliare ꝛ sibi reddere debitum. quod postq̄ fecerit nō potest postea illi denegare nisi recidiuet. Qō cōsulendum et psuadendum sibi est ꝑm ca. non turpis cū duobus sequentibus. et hoc cum videt vl credit illum penituisse. Naz si pseueraret in adulterio quod esset notoriū: tunc debz dimittere. i. debitum denegare. vt dicit. xxxij. q. j. Dixit dns ꝛ al'. o. de his plenius habet in tercia pte ti. ꝓmo: et multum diffuse de ꝓtinentibus ad mrimoniuz

In illo die quo iesus soluit questionē de censu vt infra dicet: accesserunt ad euz saducei q̄ negāt resurrectionē mortuoꝝ. hi erāt vna secta iudeoꝝ falso sentiētes de resurrectiōe ꝛ introgauerūt eū dicētes. Magister. dixit moyses. Si q̄s frater mortuus fuerit non habens filium ducat frater ei⁹ vxorē illi⁹ ꝛ suscitet semen fratri suo. Erant aūt apō nos septem fratres ꝛ primus ducta vxore mortuus est sine liberis: ꝛ relictam eius vxorem accepit frater. Et ipso etiam defuncto nō relinquens filios: tercius eam accepit vxorem. Similiter et alij omnes acceperunt illam in vxorem succesiue poribus mortuis. Demū et illa mulier defuncta est. Quorum ergo cuius de septem in resurrectione erit vxor? Quibus christus respondit. Erratis: nescientes scripturas que asserunt resurrectōnez futuram quam vos negatis. Neq; virtutem dei scilicet scitis. quia resuscitabit corpora illa taliter qō viuant ꝛ agant sicut in vita p̄senti vt vos putatis. Et subdit iesus. In resurrectione enim neq; nubent neq; nubent: sed erūt sicut angeli dei. Resurgent quidem in veris corporibus non aereis in quibus et sexus erit distinctus sine aliqua erubescentia. nudi quia sine vlla concupiscentia remanebit in coniugatis aliquis ornatus sacramenti cōiugij cum debita dilectōne. Sed nullus ibi actus coniugalis cū et incorruptibilia sint corpora illa. Cessante em̄ causa cessabit effect⁹. Causa em̄ prima coniugij fuit multiplicatio generis humani. que tūc cessabit collecto numero saluandorum: ꝛ ideo actus carnalis cessabit qui ad generandum est institutus. Secuuda causa post la psum fuit ob uitandam incontinentiam que nulla ibi esse potest: nec cocupiscentia. Equales em̄ sunt angelis dei de quibus certum est q̄ ab omni corruptione ꝛ commixtione sunt liberi. Unde augustinus. Deus masculum ꝛ feminam ꝓpagandi generis causa nunciali castitate conūxit. ꝛ secundas nuptias q̄ in vnoq; testamento ꝓmittuntur licitas esse monstrauit. Dominus aūt septēni rā nō damnat: nec dicit in resurrectione esse non posse. sed tm̄ neq; nubent neq; nubent. xxxj. q. j. Deus.

Q; aūt resurrectio sit futura. ꝓbat tps ex eo q̄ deus apparens moysi in rubo dixit. Ego sum deus abraā deus ysaac ꝛ deus iacob. Nō est aūt deus mortuoꝝ sed viuentiū. q. d. Deus non dicit deus rerū nō existentiū. Abraaz aūt dic dominē. i. aīaz cū corpe. Si g̃ abraā ꝛ ysaac ꝛ iacob nō resurrecturi essent. nō dixisset deus se esse deū illoꝝ. Et mirati sunt in responsione eius. Saducei isti credebant aīam interire cum corpore. qō si verum esset: nō dixisset deus ego suz: sed ego fui deus abraā. Sed q; viuebāt in anima ꝛ in spe resurrectionis corpoꝝ: ideo dicit ego sum de⁹ abraam ꝛc. Sūt et alie auctoritates in ꝓphetis aplī de resurrectione tractātes. Sed q; saducei isti nō tenebāt ꝓphetas sed tm̄ quinq; libros moysi. iō de illis testimonium induxit. Et q; pharisei erāt ꝓtraric opinionis ꝛ bene ad saduceos: ideo vt refert lucas confutatis saduceis vt rīdere ꝫ nō possent: dixit vn⁹ ex phariseis: mgr bene dixisti.

Postquā aūt lo- §. VI.

cut⁹ fuerat iesus ꝓbolā de vinea ꝓtra eos. Tūc abeuntes pharisei consilium inierunt vt caperēt iesum in sermone ꝛ ex illo possent accusare ꝛ tradere in manib⁹ presidis. Hoc refert Math. marcus et Lucas apertius. Herodiani dicunt milites herodis qui fauebāt iuri imperij. vel etiā quidam ex iudeis q̄ tenebant tributum dandum fore imperatori: cum tamen multi alij tenerent contrariū. q; ipsi iudei dabāt decimas ꝛ ꝓmitias do. Cum istis ergo herodianis mittūt pharisei discipulos suos. noluerūt ipsi pharisei accedere ne deprehenderent de malicia. Jam em̄ frequenter deprehenderat eos fore sibi emulos ꝛ turbis hoc cē notum. et si ipsi discipuli ab eo cōuincerent: ipsis vt simplicibus minus imputaret. Qui discipuli vt magis deciperent ꝛ apertius simpliciter aperiret cor suū. vt ostendentibus beniuoletiā ad eū ceperūt eū laudare de triplici veritate. s. vite cuz dicūt. Magr scim⁹ q; verax es. De vitate doctrie subijciētes. viā dei i vitate doces. De veritate iustitie. nō accipiēdo psonas cū aiūt. nō est tibi cura de aliquo. ꝓ quo alter euāgelista. Nō respicis

in faciem hominis sed viā dei in veritate doces. Licet censum dare cesari an nō? Pro quo Lucas dicit tributū z idē est. Cogitauerāt isti sic intra se z condixerant. Aut tacebit aut respōdebit. Si taceat: dicemus eum ignorantem quia nescit questionibus sibi ꝓpositis respondere. et ideo ne notetur de ignorantia nō tacebit. Si aūt respondeat oportet alterum eum dicere: aut ꝙ danduz ē: aut non est prestandum. Si affirmet dandum: redditur ex hoc exosus populo. z ꝓtra legem loquitur videlicē que mandat decimas dari z oblationes offerre deo. non censum homini. Si aūt dicet nō dandum: erūt presentes herodiani zelantes ꝓ honore z vtilitate imperij romani. qui subito capient eum z tradent presidi. vnde dicit euangelista ꝙ cognita nequicia eoꝝ dixit iesus. Quid me tēptatis ypocrite: ostendite mihi nūmisma census Quibus offerentibus denarium dixit ibs. Cuius est hec imago z supscriptio eius? Quibus dicentibus cesaris: rūdit iesus. Reddite que sunt cesaris cesari. s. tributum seu censum imperatori. et q̄ sunt dei deo. s. decimas sacrificia z oblatões. Nō ꝙ potuerūt capere eum in x̄bo quia nō negauit tributum dandū cesari z decimas et oblatiões deo offerendas dixit. vnde confusi remanserūt // Interrogauit altera vice quidaz adolescens iesum: quē lucas dicit principē. z marcus refert ꝙ accedens in via genuflexit se coꝝ eo z dixit: teste matheo. Magister bone q̄d boni faciam vt habeaz vitam eternam? Cui x̄ps rūdit ſm Lucā. Quid me dicis bonū. nemo bonus nisi solus deus. Si intelligaī de bonitate essentiali seu ꝙ essentiā: sic nemo nō solum homo sed nec angelus est bonus ꝙ essentiā. i. cuius bonitas sit essentia sua nisi deus q. d. Exquo me dicis bonum absolute fateris deum. Si intelligaī de bonitate accidentali qualis est in creatura excludens. s. peccatū sic nemo. id ē nullus z nulla homo bonus si purus homo. nisi deus. i. christus ihs homo z deus. omnes eīm ſm aplm ad Roma. iij. in adam peccauerunt peccato originali ifecti z infecte christo excepto. Et addidit cristus. Si vis ad vitam ingredi serua mādata. et interrogauit iuuenis. Que? forte hoc dixit q: multa sunt in lege veteri mādata vt ceremonialia z alia. sed christus declarauit ꝙ loquebaī de moralibus vnde expressit nō oīa sed quedā per modum exempli de decalogo dicēs. Nō homicidium facies z̄. Cum dixit adolescens. Hec omnia custodiui a iuuentute mea. quod audiens iesus vt testatur Marcus. intuitus cum: dilexit eū: et dixit ei. Adhuc vnū tibi deest. si vis pfect⁹ esse: vade vende omnia que habes z da pauperibus: z habebis thesaurum in celo z veni et sequere me. Paupertas vt instrumentum disponit ad perfectionē: sed perfectio consistit in perfecta x̄pi imitatione ꝙ obedientiam humilitatem z charitatem. Que audiēs iuuenis contristatus est z merens recessit ſm Marcū. Quia diues erat z multas possessiones habebat. Tunc christus ait discipulis. Quam difficile est diuitez intrare in regnū celoꝝm.

Cū facta essent .§.VII.

encenia hierosolymis. id est festum purificatiōis seu reconciliationis templi sub Juda machabeo quod templum fuerat prophanatum ab Antiocho rege quod fiebat de mense decēbris hyems erat. et ambulans iesus in porticu Salomōis circūdat⁹ fuit a iudeis interrogantibus eū nō causa sciēdi veritatē ꝫ calūniādi z accusandi. et iō circūdederunt vt nullus ei aditus pateret ad exeūdū et dixerunt. Quousq̄ animam nostram tollis. id est tenes animū nostrum suspensum non loquendo aperte. Si tu es messias noster. Dicunt ergo. Si tu es christus dic nobis palam. Quibus ipe respondit vt narrat Johannes. Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine patris mei testimonium phibent de me. quasi diceret. non oportet ꝙ dicam aperte. ego sum x̄ps. quia opa scilicet miraculosa que sunt maius z efficacius argumentū q̄ verba ad probandum veritatem fidei z doctrine mee hoc ostendunt. cum illa faciam que prophete ꝓnunciauerunt messiam facturuz et que fieri nō possunt nisi a deo. sed vos nō creditis: q: nō estis ex ouibus meis id est predestinatis z recte viuentibus. Et hoc probat ꝙ ꝓpietatē ouiū suaꝝ quā in se nō hēbāt q̄ sūt tales. Oues mee vocē meā audiūt. i. doctrinā z ei obediūt. Et ego cognosco eas. opera eoꝝ approbando z acceptando. gratiam infundendo. et sequunt̄ me imitando vestigia mea. et ex hoc ꝓmium maximum consequunt̄. Quia ego vitaz eternaz do eis. Et vita ista eis ꝓpetua erit exclusa ab omni pena et miseria. z non erumnis plena sicut vita reproborum in inferno. Unde subdit. Non peribunt ineternum. id est non ibunt ad pditionem eternam. Et huius ratio est: quia sunt ſb ꝓtectione mea. Sed nemo est ita potens quecūq; etiam creatura sit vt rapiat. id est auferat eas de manu mea. i. ptāte. illud eīm quod pater dedit mihi maius oībus est. dedit eīm mihi cē vnū cum eo et habere vnā potētiā cū eo q̄ est maximū oīm. Sicut nemo pōt a patre aliq̄d subtrahere a potestate vel voluntate sua cuz sit oipotens: ita nec a mea cum sit vna cū sua quod exprimit magis dicens. Ego et pater vnū sumus. In eo quod dicit vnū: ostendit vnitatē ſbe. ꝓtra arriū q̄ posuit diuersitatē substantie in psonis diuinis et ideo dānatus ab ecclesia. Q̄ subdit. Sumus. innuit pluralitatē psonarū in diuinis ꝓtra aliū heresiarchā scz sabelliū. q̄ dixit vnā psonā cē pa. z fil. z spūm. Sed aliqñ vno eoꝝ nole aliqñ alio nūcupari. sed iudei lippis oculis tantam lucem veritat̄ nō ferentes. Tulerunt lapides vt iacerent in christū sed ipse benignissimus oīdit eos irrōnabiliē moueri dicens. Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo. i. in nole eius facta quem dicitis deuz vestrum. ꝓpter quod eoꝝ opus me lapidatis. i. vultis me lapidare. q. d. Bona opa nō merent̄ penā ꝫ remunerationē z gr̄am. Cui dixer̄t. de bono ope nō lapidam⁹ te. Non eīm poterāt negare multa bona z miracla eis fecisse cū eēnt palā facta

sed de blasphemia. q; tu homo cum sis: facis te ipm deum. Blaspemia est cū qō dei est ꝓprium creature attribuit. Quia ꝙ iudei credebant vt et nunc credunt fuisse iesum purū hoiem nō dei filium incarnatū: ideo dicebant eū blasphemare cū dicebat se deum ꝓut erat. Sed iesus tpauit fmonem ostendens ex scripturis etiā hoies ꝓpt̄ sanctitatē dici deos. Dicit ꝙ nonne in lege vra scꝝ tā est. i. i pō. Ego dixi dij estis. t si illos dixit deos. s. p adoptionem ad quos sermo dei factus est t nō potest solui scriptura. i. nō pōt nō impleri tverificari. quem pater sanctificauit t misit in mundu; id est sanctum genuit t incarnari cōstituit: supple multomagis potest dici deus. Qō vex est. aliter tñ et aliter. Nam xps deus t filius dei p naturaz et essentiam. sancti hoies p gram. t adoptionez Et subdit. Si nō facio opa patris mei nolite mihi credere. si aūt facio: et si nō vultj credere. s. verbis operibus credite. vt cognoscatis q; pater in me est t ego in patre. i. equalis p omnia sum patri. Et cum quesiuissent eū auprehēdere exiuit de manibus eorum. siue inuisibilem se eis faciens siue potentiam eis ad capiendū retinens.

De doctrina .§. VIII.

christi quo ad responsiones factas iudeis in verbis ꝓtumeliosis t factis. Cū xps dixisset eis. qs ex vobis arguet me de peccato. q.d. Nullus pōt me reprehendere de peccato q; nullū habuit nec originale nec actuale. Ubi dicit Origē. q; nullus hoc verbū dicere potuit nisi ipe dns: et Grego. in omel. Pensate mansuetudinē dñi. Nō dedignatur ex ratione ostendere se peccatorē nō esse. q ex virtute diuinitatis poterat peccatores iustificare Et vt dicit Gratianus. ij. q. vij. §. ecce. post ca. testes. Christus admisit iudeos ad se arguēdū pfectione humilitatis nō iuris seueritate. Nō. n. criminosi et infames quales erant illi iudei de rigore legis sunt admittendi in accusatione religiosarū psonaz. vnde dat exemplū prelatis q; possūt tales admittere si volunt in sui redargutiōe: ꝑ nō tenent. Si veritatem dico vobis quare nō creditis mihi? Veritati quilibet debet credē. sed cum ego dicā vobis veritatē. asserendo me esse filiuz dei. nec possitis in hoc me arguere de mendacio: sicut nec in aliquo pctō. quare nō creditis mihi? hoc nō ꝓcedit nisi q; non estis ex deo. s. nati per gratiā. et si fm naturam ex eo creati. i. ab eo. qui eñ est ex deo verba dei audit. Sicut bonus filius audit verba patris. Grego. in omel. Interroget se vnusquisq; si verba dei aure cordis pcipit t intelliget vnde sit. Nam sunt nōnulli qui precepta dei nec aure corpis pcipere dignant. t sunt nnnnulli q verba dei aure corpis pcipiunt sed nullo cordis desiderio ea cōplectunt. et sunt nonnulli q verba dei libenter suscipiūt ita vt etiā infletib⁹ compungant. ꝑ post lachrymarū tps ad iniqtates reuertunt. hi ꝓfecto verba dei nō audiūt. qa hec exercere in ope ꝓtemnūt. Unde subdit. Propterea vos nō auditis. q; ex deo nō estis. s. p gratiam filij. Ad hec verba rñderūt iudei ꝓtumelio-

se dicentes. Nonne bene dicimus nos q; samaritanus es tu: et demoniū habes. i. cū ista dicimus bene t vere dicimus. Ex quibus oñdit q; pluries dixerant talia verba ꝓtumelioſa. Sed q; dixerit ei als q; esset samaritanus nō habet in euāgelus Ex q̄ oñdit fm Theophilū q; multa fuerunt dicta t facta iesu q̄ nō sunt scripta. Samaritanū vocant quasi hereticū t excōicatū. Nam samaritani in multis errabant. nec credebant futurū seculum t iudiciū futurū vñ iudei nō cōuersabantur cū eis. Q; demoniū haberet dicebant. q; in beelzebub putabāt eijcere demonia. vel q; reuelabat occulta eoz. vel q; loquebat alta supra intellectū Ex duobus aūt sibi obiectis xps vnū negauit. s. q; demoniū nō habet. Alterz tacēdo videt ꝓcessisse. s. q; esset samaritan⁹ ex de pūpt̄. Nōne. Samaritanus aūt erat nō nationē vel moribus fm interpretationē. Nam interpretat samaritanus custos. ipse aūt fm diuinitatem sicut creauit ita custodit. Rñdēs ꝙ iesus ad obiectas ꝓtumelias ait Ego demoniū nō habeo. Ecce ait Grego. inuitas suscipiens xps: nō ꝓtumeliosa verba rñdit. potuisset eñ dicere cis t vere. demoniū habetis vos qō tñ nō egit. Ex q̄ re q̄d aliud nobis innuit nisi vt eo tpe quo a ꝓximis ex falsitate ꝓtumelias accipimus: eoz etiā vera mala taceamus. ne mansueriū iuste correctionis veritat in vindictā furoris. Et attende ait Crisо. q; vbi oportebat docere t superbiā eoz subtrahere asp erat iesus. s. in loquendo. vbi vō oportebat cū exprobratū sufferre multa mansuetudine vtebat. in hoc eruditus nos vt discamus que ad deum vindicare: q̄ aūt ad nos despicere. s. obprobria. Post tale aūt cōuicium hoc solum dixit de gloria sua. Sed honorifico patrē meum. q. d. ne vobis arrogans videar habeo quē honorificem. Honorificant autem patrem ait Theophilus vlciscens eum et nō tolerans eos homicidas t mēdaces se dei filios appellare veraces. Solus autem christus dicit Augustinus verissime honoratus est patrem. Nullⁿ eñ ex his que non honorantur a deo agens honorat deum. Et vos inhonorastis me. quasi diceret. Ego facio quod debeo. sed vos nō facitis q̄ debetis. Et fm Origenem. nō solum illis iudeis sed omnibus iniuste agentibus contra iusticiam contra sapientiam ꝓtra veritatem et huiusmodi congruit hoc. quia christus est iusticia veritas t sapientia. Ego gloriam meam non quero. quasi diceret. Ex honore quem habeo ad patrem hec locutus sum vobis. et vos ꝓpter hoc dehonoratis me vestris contumelijs: sed nulla est mihi cura huius contumelie. Illi noras debetis propter quem hec audio. ideo subdit. Est qui querat t iudicet. Origenes. Querit deus gloriam christi in quolibet suscipientium eum. quam quidem reperiet in operantibus fm insitas vtutis causas. cuz autem non reperit: iudicat. id est punit illos in q̄bus nō reperit gloriam filij. Scōm autem Augustinum. Est. s. pater meus qui querat gloriaz meam t iudicet. i. discernat inter gloriā vestram que vana est: et meam que vera est. discernit etiā glo

riam christi in ēstu⁹ homo de⁹ pater a gloria ho/
minum etiam sanctorum q⁹ incomprehensibiliter
maior est gloria christi. cū aūt maloꝛuꝫ puersitas
crescit. nō solū frangi predicatio nō debet sed au
geri quando. s. aliquibus prodest. di. xliij. scimus
Unde postēꝫ iudei dixerunt christum demonia/
cum predicationis sue beneficia largiꝫ impen
dit dicēs. Amen amen dico vobis. Ubi nota q
amen fm aliquos iuratio est. extra de iureiuran.
et si christus. Scōm alios nō iuratio sed simplex
affirmatio locutionis. Est eñ nomen hebraicum
ꝛ interpꝛetaꝫ ita est. Uel fm Hiero. vere vel fide
liter. Et alij euangeliste cum hanc dictionem po
nunt vtuce ponunt. iohannes autem geminatim
Amen amen. q⁹ alij euangeliste ꝓmuniter tradūt
de christo ꝓtinentia ad humanitatem que sūt ma
gis nota: sed iohannes ꝓtinentia ad diuinitatem
vnde et minus nota. ꝛ ideo exigunt maiorem af
firmationem. quasi diceret. Uere vere. Si q̄s ser
monem meum seruauerit mortem non videbit in
eternum. Si quis. i. si aliquis vbi ostendit rarita
tem. sermonem. i. doctrinam seruauerit firmiter
vsq⁹ in finem impleuerit. non videbit. i. non expe
riet mortem in eternum. i. damnationem eternaꝫ
que vtiq⁹ est vera mors que sp sepat aīam a deo
vita eius. Nam ista temporalis mors potius di
cenda est migratō. Dixerunt ergo iudei. Nūc co
gnouimus quia demoniū habes. Greg. Sicut
boni necesse est vt meliores etiā ꝓ ꝓtumelias exi
stant: ita ꝛ semꝓ reprobi de beneficio peiores fiūt
putabant instinctu demonis dixisse illa intelligē
tes de morte coꝛpali quod ipse dixerat de spiritu
ali. vnde dicūt. Abraam mortuus est ꝛ ꝓphete ꝛ
tu dicis siquis ꝛc̄. Nunquid tu maioꝛ es pfe no/
stro abraam? Rursus exinani gloria ad cognitio
nem cōfugiūt nominantes abraam patrem suū
reputantes eum minorem abraam. Mendacium
aūt dicunt cum aiunt eum habere demonium. ꝛ
cum subdunt abraā ꝛ ꝓphetas mortuos illa mor
te de qua locutus est eis. s. eterna. quia eñ ipi ser
uauerunt ad eos factum verbum dei: ideo semꝓ
viuunt. Quem teipsum facis? inquiunt. q. d. Tu
qui nulla gloria dignus es filius carpentarij: de
galilea tibi subripis gloriam fm Theophil. Uel
fm bedam cuius meriti cui⁹ dignitatis vis credi
Sed vt dicit Origeñ. Secutientium fuit hec ꝓ
latio. quoniam non se fecit iesus id quod est. sed
ex patre recepit. vnde respōdit iesus. Si ego glo
rifico meipm. gloria mea nihil est. Suspicabanꝫ
iudei hoc ipsum dicere ex gloria temporali iō eis
respondit de gloria presenti. Quibus verbis di
cit Beda oñdit nihil esse gloriā vite p̄sentis. Re/
fert aūt iesus gloriam suam ad patrem de quo ē.
vnde subdit. Est pater q̄ glorificat me. Glorifica
uit, aūt pater filiū ait Alchuinus cū tpe baptismi
et in monte in transfiguratione. et tempoꝛe passi
onis appꝛopinquante coram turbis facta est voꝛ
ad eum. et post passionem cum resuscitauit ꝛ col/
locauit ad dexteram suam. Sed et filius glorifi/
cauit patrem eum manifestans. Unde dixit. ego
te clarificaui supꝛ terram. et addidit iesus. Quem
vos dicitis quia dominus noster est. volebat eis
ostendere quoniam non solum eum patrem ne/
sciebant sed neq⁹ deum. Nam si patrē cognosce
rent ꝛ filium eius venerarenꝫ. Deū etiam ꝓtem
nunt dum homicidium in lege eius ꝓhibitū ad
uersus christum tractant. et nō cognouistis eum
Alchuinus. q. d. Clos carnaliter illū deū vestruꝫ
vocatis pꝛo tpalibus ei seruitis ꝛ nō cognouistis
eum sicut intelligendus est. Spūaliter ei seruire
nescitis. et hoc est ꝓtra hereticos quosdaꝫ qui di
cebant patrem xp̄i nō esse deū annūciatū in vete
ri testamento. sed christus dicit patrem suū quez
illi dicebant deū suum. ꝛ ip̄m non cognouerunt.
q⁹ si cognouissent filiū eius recepissent. Ego sub
dit noui eum. Potuit ꝛ b̄ fm Aug. iudicantibus
fm carnem arrogantia videri. sed arrogātia non
ita caueaꝫ vt veritas relinquaꝫ. xxij. q. ij. nō ita.
Et ideo dicit: ego scio eum ꝛ si dixero q⁹ nescio eū
ero similis vobis mendax. q̄. s. dicitis eū nosse: et
nescitis. Maxima demonstratio q⁹ ab illo sit mis
sus est. qō dicit. Sed scio eū. naturaliter ipsi⁹ co
gnitionem obtinēs. qualis. n. ego sum talis ꝛ pf
fm Theophilū. Qm̄ ergo meip̄m cognosco scio
eum. ꝓbet aūt indiciū q⁹ illud cognoscit qō sub
dit: et sermonem eius seruo. i. mandata ei⁹. Qui
dam aūt sic intelligunt. Rationem substantie ei⁹
eadem eñ ratio substantie patris ꝛ filij. Ideoq⁹
patrem cognosco. Nam et ꝓ quoniā sumit. et ē
sensus. Qm̄ sermonē eius seruo. Sermonem eti
am pfis tanq⁹ filius loquebaꝫ ait Aug. ꝛ ipe erat
verbū patris qō hoib⁹ loquebaꝫ. Et q⁹ dixerāt
Nunquid maioꝛ es patre nostro abraam ostēdit
se eo maiorem: in eo quod subdit. Abraā pat ve/
ster exultauit vt videret diem meum. q. d. Diem
meū desiderabilē habuit ꝛ letitie plenū: nō quasi
alicuius minimi aut fortuiti fm theophilum. nō
timuit inquit Aug. sed exultauit videret credēs
vtiq⁹ exultauit spando vt videret intelligendo.
Incertum aūt est vtrū dixerit de die dñi quo vē
turus erat in carnē: vel de die dñi q̄ nescit oꝛtum
nec scit occasum. i. de natiuitate eterna fm deita/
tem. Sed nō dubito abraam totū scisse. ꝛ de īcar
natione quidē cū dixit ꝓcuratoꝛi suo. Pone ma
num sub femoꝛe meo ꝛc̄. Gen. xxiiij. Die aūt dñi
fm diuinitatē vidit fm Greg. qū in figura sūme
trinitatis tres angelos hospitio recepit Gen. xv
iij. Uel fm Criso. quo ad diem passionis in obla
tione arietis. et ysaac Gen. xxij. Uel fm Joh. do
minici in sacrificio abrae de capra vacca ꝛ ariete.
triū annoꝝ ꝛ turture ꝛ colūba Gen. xiij. Uidit ꝛ
gauisus est. Aug. Quale aūt fuit gaudiū cordis
videre verbū manēs splendoꝛē patris refulgen/
tem mentibus hoīm apud patrē manentē deum
et aliq̄ in carne venturū ꝛ de pfis gremio nō re
cessurum. q. d. inenarrabile. Sed carnales men/
tes iudeoꝝ hec audientiū mentē a carne nō sub/
leuant. dum in eo solam carnē sp̄am pensant. vñ
dicunt. Quinquaginta annos nōdum habes et
abraam vidisti. q. dicerēt. multa sunt annoꝝ cur
ricula q̄bus abraā mortuus est. quō q⁹ vidit diez
tuū? Theophil. Quidā querūt cū xp̄s esset tunc

xxxiij.annoꝝ quare non dixerunt.xl. Sed supua cua est ista questio.nã simpliciter qđ eis occurrit dixerũt.vel fm alios ex reuerentia iubilei q̃ erat sub numero illo.vl fm alios quia dñs iesus erat ita abstinens q̃ videbatur antiquioꝝ multũ plus q̃ erat.dixit ḡ eis iesus.Amen amen dico vobis. anteq̃ abraam fieret ego sum.p hoc fm Greg.be nigne redemptoꝝ noster a carnis sue intuitũ sub/ mouet ꝛ ad diuinitatis sue ꝓtemplationẽ trahit. Quia eñ diuinitas p̃teritũ vel futurũ tp̃s nõ hz sed sp esse habet:iõ nõ dicit.anteq̃ abraã fiẽt ego fui.sed ego sum:fm illud.Ego sum q̃ sum.qđ dixit deus moysi.Et qz creatura est abraã.non dixit anteq̃ esset sed anteq̃ fieret abraã. Hec dixit ego factꝰ suz:sed ego sũ. In principio eñ erat ẋbum. Sed sustinere verba ista eternitatis nõ valentes mentes infideliũ que intelligere non poterant:obruere querebant. Vnde dicit. Sustulerũt lapides iudei vt iacerent in eũ. Tanta duricia ait Aug.quo curreret nisi ad lapides sibi similes. et cum lapides nõ essent in tẽplo:satis videt q̃ poꝛ tauerunt illuc:cum a principio viderunt loquentem. Et qz coꝛreptionẽ nõ receperũt deseruit eos Vnde sequit. Jesus aũt abscondit se:nõ sub aliquo pariete vel retro parietem vel domũculaz:ſ fm aug.celica potestate inuisibilem insidiantibꝰ se faciens p mediũ illoꝝ exiuit de templo. Hagi erat cõmendanda patientia q̃ ostendenda potẽtia in occidendo illos solo nutu. Quo exẽplo oñ dit cum resistere possumus iram superbientium humiliter declinemus.

Postquã iesus .§.IX.

absouit adulterãa crimine dicens:nec ego te condemnabo vade ꝛc. Ne alicꝙ dubitarẽt an ille quẽ videbant verũ hoiem posset pctã dimittẽ:dignatur apertius diuinitatis sue potẽtiã demonstrare vt ait Alchuinꝰ dicens. Ego sum lux mũdi.nõ quidem lux naturalis solis vt dixerunt manichei.que quidẽ ab eo fm diuinitatem sicut cetera facta sunt.fm illud.Omnia p ipm verbũ facta sunt sed lux spũalis. Nec dicit vt ait Beda: ego sum lux angeloꝝ vel celi:sed lux mundi: id ẽ hoim in tenebris cõmorantiũ. Sed nec est lux ipa gratie habitus nostri vel glorie:ſ est lux vera que illuminat oẽm hoiem venientẽ in hunc mundũ: sl ue lumine naturali intellectus seu lumine gratie vl glorie:qz nullꝰ aliunde illumiat nisi ab eo omnẽ illuminationem causans. Vel etiã dicitur lux mundi exemplariter qz vita eius p exemplũ doceꝫ omnes pfecte ꝛ rõnabiliter viuere:ex q̃ vita q̃ imitat cõsequenter euadit malũ maximũ ꝛ ꝓsequitur omne bonũ. Vnde subdit. Qui sequitur me: imitando actus meos pedibus affectionũ ꝛ actuonũ:nõ ambulat in tenebris erꝛoꝝ peccatoꝝ ꝛ demũ infernaliũ. Sed habebit lumen vite. Lumen sc̃z glorie vbi est vera vita non deficiens. Ei autẽ rñdentes iudei calumniati sunt de iactantia ꝛ demendacio dicentes. Tu de teipso testimoniũ perhibes. Laudare se ad sui gloriã vtiq̃ ad iactantiã ꝙt vanã gl̃iaz ꝓtinet. Sed laudare ad gloriã dei ꝛ vtilitatẽ ꝓximoꝝ licitũ ꝛ charitatiuũ est:nõ iactura.sicut fecerunt Job dauid Paulus ꝛ alij. Sic deus se laudat vt notis nobis virtutibus eꝰ inde ꝓficiamus in amoꝛem eiꝰ. Testimoniũ tuũ nõ est verum.q.d.tibi credi nõ dz:qz solus es ad testificandũ de te. Cũ tũ vt dicit Alchuinus multos testes ꝑmisisset.s.ꝓphetas anteq̃ i carne appareret q̃ eius sacꝛa ꝑdixerũt ꝛ de eo testificati sẽt plurima: vnde ꝛ iesus euertit quod dicũt rñdẽs hoc eis. Si ego testimoniũ phibeo de meipso.testimoniũ meũ verũ est.hoc fm suspicionẽ eoꝛ dixit estimantiũ esse purũ hoiem. Et cãm subiũgit: qz scio vnde venio ꝛ quo vado.q.d.ex deo sum: et deus dei filius.nõ aũt hoc dicit manifeste qz sp humilia interserit altis:deus aũt ipse sibi fide dignus testis est qui mentiri nõ potest. Augustinꝰ: verum est testimoniũ luminis:siue se ostendat siue alia. Locutus est ꝓpha verũ testimoniũ. Sz vnde hoc haberet nisi de fonte veritatis hauriret ergo ydoneꝰ est ihs q̃ sibi testimoniũ ferat dicẽs. Quia scio vnde venio et quo vado. Augꝰ. patrem volebat intelligi:patri eñ gloriã dabat filiꝰ a q̃ est missus. Quantũ ḡ homo debet glorificare illum a q̃ est creatus? venit aũt cũ est incarnatus.iuit ad patrem cũ passus est ꝛ resurgens ascẽdit in celũ. Istud iter fuit assumpte humanitatis nõ sue diuinitatis que vbiq̃ est: vnde veniendo nõ a patre discessit nec eundo ad patrem nos dereliquit. Vos aũt subdit iesus nescitis vñ venio aut quo vado. Aug.qz.s. videbãt hoiem nec credebant deum. Sicut sol iste faciẽ illustrat videntis ꝛ ceci sed eum videt visum habens nõ cecus. Sic sapiẽtia dei verbũ dei vbiq̃ pñs est etiã infidelibus:q̃ tñ eũ nõ vident ꝓpter cecitatẽ cordis id est nõ cognoscunt: ꝛ fidelibus q̃ vident credẽtes in eũ. Vos fm carnẽ iudicatis. Cũ dicitis.tu de teipso testimoniũ phibes ꝛc.ac si diceret.qm i me carnẽ solam esse putatis ꝛ nõ deũ in carne:iõ fallibiliter iudicatis ꝛ arꝛogans vobis video:de me testimoniũ phibendo. Ego nõ iudico quẽq̃. s.fm carnẽ.i.exterioꝛa tm̃. Sicut.n.viuẽ fm carnem:ita ꝛ iudicare fm carnẽ iniustũ est fm Crisſ iudicat fm rei veritatem. Vel nõ iudico quẽq̃ nunc:nõ ḡ negat iudiciũ p eũ fiendũ:fm̃ nũc differendũ. Et si iudico iudicium meũ veruz est.q.d. Si iudicarem nunc:iuste vos ꝓdemnarem.ſ nũc nõ est tp̃s iudicij.et fiet verũ iudiciũ: qz solus nõ sum ego;sed ego ꝛ qui misit me pater.oñdens q̃ nõ ipse solus ꝓdemnabit:ſ ꝛ pater:hec aũt ad suspitionem illoꝝ loquit. Nõ eñ extimabãt dignũ fide esse filiũ:nisi patris testimoniũ assumpsisset. Judicabit ḡ christus fm diuinitatẽ simul cũ pre et spũsctõ:q̃ꝝ est vna diuinitas:reꝛobos ꝓdemnando:electos remunerando ꝛ glorificãdo. Sz in q̃tũ hõ iudicare dicit solus fm illud Jo. Pat nõ iudicat quemq̃:ſ omne iudiciũ dedit filio.q̃a ipse solus apparens in humanitate assumpta: ab omnibus videbit bonis ꝛ malis. Aug. Erubesce hic sabelliane:qz nõ dixit ego sum pater ꝛ ego fiꝰ ipse filius:sed solus non sum.qz mecum est pater distingue intelligentiam agnosce qz pater ẽ pat.

et filius est filius.alia.ſ.ꝛ alia ꝑſona.Sed noli ꝓdicere.pater maior est filio minor est vt arri⁹. Una enim trium ꝑſonaꝝ ſubſtantia:vna coeternitas: ꝑfecta equalitas.Et q: de iudicio iã dixerat: nũc de teſtimonio ſubdit.Et in lege vra.i.vobis data a deo ſcriptum eſt:q: duoꝝ hoim teſtimonium verũ eſt.i.ꝑ vero habeꝫ in iudicio:ꝺz.n.ij.q.iiij. .§.j. In ore duoꝝ vel triũ teſtiũ ſtabit omne verbum.i.ꝑ vero ꝛ firmo habebiꝫ.Qꝺ poteſt ſic intelligi ſm Alchuinũ.ſi lex veſtra approbat teſtionium duoꝝ q̃ poſſunt decipi ꝛ falſum teſtificare: quia rõne meũ ꝛ patris teſtimoniũ qꝺ ſumma ſtabilitate firmũ eſt: verũ eſſe nõ dicitis? Vel ſm auguſt.cũ duo poſſint mentiri vt patuit in Suſanna:et vniuerſus ꝓl's ſit mentitus coꝝã xp̃o: quomodo g̃ in ore duoꝝ vel triũ ſtabit omne ꝝbum: niſi q: hoc modo ꝑ myſterium trinitas cõmendata eſt:in qua eſt ꝑpetua ſtabilitas veritatis.Ego ſum q̃ teſtimoniũ ꝓhibeo de meipſo.nõ ſoluꝫ per verba dicens.Ego ꝛ pater vnũ ſumus ꝛ in alijs locis:ꝫ ꝛ ꝑ opera miraculoſa vt ipſe ait. Opera q̃ ego facio in nomine patris mei teſtimoniũ ꝓhibent de me Joh.x.et teſtimoniũ ꝓhibet de me q̃ miſit me pater.cũ.ſ.dixit ꝑ ps̃. Dominus dixit ad me filius meus es tu ꝛc̃.Et in baptiſmo ꝛ in trãſfiguratione.Tu es filius meus dilectus.Et dixerunt iudei vbi eſt pater tuus:q.ꝺ.ſolũ te videm⁹ ꝛ tu dicis pater mecũ eſt:hunc nõ videm⁹: oſtende g̃ nobis eũ. Quidã aũt inq̃t Theophilus putant hoc ad improperiũ ꝛ ꝓtumeliã ei dictum:ſet tanq̃ ex fornicatione genito ꝛ ꝓgenitoꝛẽ ignoraãti. Vel ex vili patre ꝛ ignobili.ſ.Ioſeph: vt putabaꝫ nato.q.ꝺ.ignotus es ꝛ ignobilis pater tuus Quid g̃ tãfrequenter nobis inducis:q: g̃ non vt ſcire veritatẽ volentes ꝫ vt temptantes:ideo nõ eis reſpondet ad ꝓpoſitã qõnẽ.Sed dicit.Neq; me ſcitis neq; pfem meũ ſcitis.q.ꝺ.De me nõ q̃ritis ꝫ de patre:quaſi me iã q̃ſi totũ i me hꝫ ſit qꝺ videtis.ſ.ſolam humanitatem. Ergo q: me non noſtis ſcilicet ſm deitatẽ:nec patrẽ vobis oñdo. me quidem purum hoiem putatis ideo ꝛ patrez carnalem queritis meũ. Quia ꝺo aliꝺ ſuz ſm q̃ videtis:aliud ſm qꝺ nõ videtis:patrem aũt meum loq̃r occultum:occultus ꝓpius eſt vt me noueritis ꝛ poſtea patrẽ meuz ſcietis.vñ ſubdit. ſi me ſciretis forſitan et patrem meum ſciretis. Aug⁹. Hoc verbũ forſitan increpatiue dicit:qꝺ tñ videtur eſſe verbũ dubitationis velut ſi indigner ſeruo tuo ꝛ dicas.ꝓtemnis me:cõſidera forſitã ego dñs tuus ſum.ſic dñs dubitando increpat infideles cum dicit.et forſitan patrem meũ ſciretis.orige. Querat hic aliquis quõ veruz ſit hoc. ſi me ſciretis ꝛc̃.q.ꝺ.me neſcitis: ꝛ ideo nec patrẽ meũ ſcitis. Cũ alibi dixerit iudeis.Et me ſcitꝭ Jo.vij. Ad quod dicendũ q̃ ſaluator noſter aliquãꝺo ꝺ ſeipſo vt de homine loq̃tur ꝛ ſic loquebaꝫ cũ dixit alibi ꝛ me ſcitis.ſciebãt enĩ eũ natũ ex maria. Aliquando de ſe loq̃tur ſm naturã diuinaz: et hꝫ modo loquit hic cuz ait.Si me ſciretis. Quid ẽ dicere ſi me ſciretis ꝛc̃.niſi ego ꝛ pater vnũ ſum⁹ Qñ enĩ vides aliquẽ alicui ſillem: quotidiana locutio eſt.ſi hunc vidiſti illum vidiſti ꝓpter ſimilitudinem. Tale dedit hic rñſum dñs.ſi me ſciretis ꝛc̃. Non q: pater eſt filius:ꝫ q: patri ſimilis eſt filius. Erubeſcat hic arrianus. Nã ſi iuxta eũ creatura eſt filius:qualiter q̃ nouit creaturã deũ nouit. Non enim q̃ ſubſtantiã creatã nouit et diuinam nouit. Cum igit ꝛ q̃ filiũ nouit patrẽ nouit. pater:q: ꝓſubſtãtialis eſt patri filius. Vel aliter ſm Origẽ.dicit aliquis coḡſcẽ aliquẽ cũ ꝓiũgit ei.ſic ꝺr̃ de adã q̃ cognouit vxorẽ ſuã cũ ei cõiũctus eſt. Si g̃ q̃ adheret deo vn⁹ ſpũs eſt ꝛ deuz cognoſcit:g̃ phariſei q̃ deo cõiuncti non erant ꝑ grãm:nec patrẽ nec filiũ nouerant. Hec locutus eſt in gazophilatio hꝫ ẽ loc⁹ in templo.i.in porticu templi in q̃ ſeruabanꝫ diuitie.et nemo apphẽdit eũ.q.ꝺ.voluiſſent cape ſed nõ ꝓmiſit: q: nondũ venerat hora eius. Non hora fatalis neceſſitatis ſub quo fato dicũt aliqui natuz xp̃m: ꝫ quõ habet fatum.i.ꝓſtellationẽ cogentẽ ad ſic viuendum ꝛ moriendũ ꝑ quẽ factũ eſt celũ ꝛ ſydera.ne q̃ eñ creator creature ſubijcit. Nõ venerat ergo hora eius nõ q̃ cogereꝫ mori:ꝫ q̃ dignareꝫ occidi.

Quia dixerunt .§.x.

euangeliſte ĩmediate q̃ nemo apprehendit ih̃m: q: nõdũ venerat hora eius. Nunc de paſſiõe ſua loquit ieſus. oñdens q̃ nõ neceſſe ꝫ in eius poteſtate poſita erat. Dixit g̃ eis iterũ ieſus.ego vado.Et vt dicit Beda.q̃ hic narranꝫ potuerũt eẽ eodem tempore ꝛ loco ꝛ etiam diuerſis locis ꝛ tẽporibus.Ego vado.ſ.ad patrem ꝑ mortẽ p⁹ reſurrectionem in celum aſcenſurus ꝛ nõ coact⁹ fato vel ab alijs ꝫ ſponte me offero iuxta illud. Oblatus eſt q: ipſe voluit yſa.liij. Ideo dicit vado. et queritis me. Origeñ. Dupliciter querit ieſus recte ꝛ deſiderio amoris cupientes:ſcz virtutes ꝛ ſalutem.et hi inueniũt et vadũt vbi eſt ipſe.ſ. ad gloriam ꝛ pacem. Alij querunt odio ꝛ actu ꝑſecutionis iniuſte: vt iudei quibus loquebaꝫ.et hi nõ inueniunt.ſ.ſalutem ſed mortem eternam: vñ eis dicit. Moriemini in pctõ veſtro.ſ. pfidie ꝛ obſtinationis.Et q̃ ego vado non poteſtis venire.ad illos loquit q̃s ꝑſciebat ꝑmanſuros in credulitate q̃ vtiq; non potuerũt ire ad gloriã: q: noluerũt illud agere quo puenit.ſ.credere recte.Dicebant ergo iudei:carnaliter intelligentes:nuq̃d interficiet ſemetipm q: dicit. Quo ego vado nõ poteſtis venire. Aug. Stulta verba.ſi enĩ ſe interfeciſſet: nunq̃d nõ ipſi erant morituri aliq̃n et ituri ad aliud ſeculum vbi fuiſſet? Sed Orige. Judei multa habebãt tradita eis de xp̃o vel ex apocriphis vel ex teſtimonijs ꝓphetaꝝ:nõ ſolũ de natiuitate:ſed et de morte q̃ de hoc mũdo tranſire debeꝛet: vnde nõ ſm ſimplicem ſenſum:ꝫ ſm aliquem de chriſto iudeoꝝ traditionem que ad eos deuenerat ignominioſe hoc ꝓferentes ꝛ nõ gloriam dantes.dominus aũt ad eos q̃ terrena ſapiebãt quaſi ad terrenos loquit:dicens. Vos deorſum eſtis.i.terram capitis ꝛ ad terrena coꝛ habetis.ꝛ ideo non mirũ talia vos cogitare vt carnales et nil ſpirituale intelligentes. Ego de ſupnis ſum.i.

ab ipso patre quo nil est superius fm Aug. Vos de hoc mundo estis: ego nō sum de hoc mundo. Quō enī de mundo erat. s. fm diuinitatē p quez factus est mundus. t q ante mundū fuit: illi autē de mundo q; postq̄ factus est mundus: creati sī vel ꝓpter mundanas t carnales cogitatōnes. h dicit quas illi habebant ihs nō habebat. q. d. Cū nil terrenū t mundanū affectem quō ad tantam insaniam deuenire vt me occiderem. Theophil⁹. Sed apollinaris hereticus hoc male intelligēs dixit coꝛp⁹ xpi nō fuisse de hoc mundo: fz de celo attulisse de materia celesti t p virginem vt p fistulam conducti traxisse. Sed sic intelligēdū ē. Nō sum de hoc mundo. i. de numero vestrum q̄ mundana curatis et amatis. Sic etiam christus dixit de discipulis suis Joh. xvij. de mundo non sunt. q. s. non inordinate eum amabant. Quia igit fm Aug. magis dicendus est animus esse vbi amat: q̄z vbi animat. ideo fm Orige. Qui amat terrena suū finem in eis cōstituens est de hoc mundo. t qui amat celestia nō est de hoc mūdo. qō optie et ꝓtinue fecit christus: et ideo dicit se non esse de hoc mūdo. Vel fm Aug. ipse solus de hoc mundo nō fuit q; peccatum nullum ꝓtraxit vel habuit. vel q; in christo inḡtum dei filius est totꝰ mundus vt in sapientia patris in tantum differens a mundo materiali inquantū differt ratio totiꝰ a mūdi ab omni materia denudata a mundo materiali. Anima igit christi dicit. ego nō sum de h mundo: q; ꝓuersatur in illo mūdo. s. continue clare videns. Et q; sciebat iesus q̄ aliqui ex auditoꝛibus conuertendi erant: ideo subdidit. Dixi ḡ vobis q; moꝛemini in peccatis vestris. non quidem simpliciter et absolute: fz cum hac conditioue intelligendo. Si non crediderit q; ego sum moꝛiemini tē. Crisosto. Quia nihil addidit multū est q̄ commēdauit. Sic enī dixit dominus moysi. ego sum qui sum quasi alia nō sint. Sed qualiscunq̄ excellentia sit si mutabilis est: vera nō est. non est enī ibi verum esse: vbi est et non esse. Discute rez mutationem inuenies fuit t erit. cogita deum inuenies est: vbi preteritū t futurū esse non possit. hic ergo nil aliud videt dixisse cui ait. Nisi crediderit q; ego sum. i. ego sum deus. Aug. deo gratias q; dixit. Nisi crediderit q; ego sum: nō dixit. nisi ceperitis. Quis enī hoc capiat. Sic ergo q̄ non credit xpō moꝛit in peccatis suis. Non credit qui opatur ꝓtraria christo: est enī christus sapientia iusticia et quelibet alia virtus. Qui ergo nō opat fm virtutē fm Orige. hic nō credit xpō vnde t moꝛit in peccatis suis. Interꝛogantibus aūt tunc iudeis. Tu qui es ? siue despectiue. q. d. Quanti te facis vt dicas minando nisi credideritis tē. nōne tu es filius ioseph. vel interrogatiue: tu quis es. exquo oportet credere q; es: et nō dixisti quid. Jesus autē sciens aliquos credituros et si non omnes p illis veritatē expꝛessit sue diuinitatis dicens. Principiū q̄ et loquoꝛ vobis principium vnū omniū rerum creataꝛ cū patre t spiritusancto. principiū cum patre spūssancti: q̄a ab vtroq̄ ꝓcedit inquantū deus, et inquatū homo principium exemplare omnis gratie sapiētie et virtutis. Qui incarnatus loquoꝛ vobis in assumpta humanitate ad vestram vtilitatem: quia humilis ꝓpter vos factus ad ista verba descēdi Credite ḡ me esse principiū. q; vt hoc credatis: nō solum sum principiū: sed etiā loquoꝛ vobis. Quaz si principiū vti est maneret apud patrem: nō acciperet formam: sed quō ei crederēt cū infirma coꝛda intelligibile verbū sine voce sensibili audire nō possent. Vel fm Crisosto. considerāda est demētia iudeoꝛum qui post tantum tempus t signa et doctrinam interrogant xpm. tu quis es. Quid ḡ christus respondet. principiū qui t loquoꝛ vobis q. d. Sermones meos indigni estis audire: non solum vt vobis dicam quis ego sum vos enī omnia temptanteꝫ loquimini t hec omnia possez arguere t vos punire. Vnde sequit. Multa habeo de vobis iudicare: iudiciuz non presens sed futurum dicit. ideo in iudicio verus ero: q; filius veracis veritas sum. vñ subdit. qui misit me. s. pat: verax est. Aug. Verax est pater nō ꝓpando fz generando veritatem. Nunquid enī plus dicuri sumus veritas q̄z verax. Si hoc dixerimus: filium incipiemus dicere patre maioꝛem. hec aūt dicit xps fm Crisō. qm̄ tot audiens ex imbecillitate non punit: aut q; eoꝛ cogitationes t ꝓtumelias non nouit. Vel fm Crisō. In hoc me misit ꝑ nō vt iudicē mūdū fz vt saluē mūdū: verax aūt ē pat ꝓsequenter nullū ego nunc iudico: fz hec loq̄r q̄ sunt ad salutē nō ad iudiciū. Unde sequit. Et ego que audiui ab eo h loquoꝛ in mūdo. Alchuinus audisse a patre hoc idē quod esset a patre. q; ab illo hz audientiam a quo habet t essentiā. august. Dat gloriam patri filius equalis ei. tāq̄ dicat. Da gloriā ei cuius sum filius. quō tu ꝙsuꝑbus aduersus es ei: cuius es seruus. Cum aūt diceret verax est qui misit me nō intellexerunt de quo diceret. et ideo subdit euangelista. Et nō cognouerunt q; patrem eius dixit deū. nō enī oculos aptos habebant quibꝰ pris t filij eqlitatē intelligerent. Videbat tñ iesus ibi aliquos esse q̄ post resurrectionē suam in eū crederent. t iō p eis dixit Cū exaltaueritis filiū hois a terra. s. p crucis passionem: tunc cognoscetis q; ego sum. t a meipso facio nihil: plures enī postea cōuersi sūt t cognouerunt eius diuinitatē. Et hoc dicit vt nemo desperaret ait Aug. In quantocūq̄z scelere malesi bi cōscius sit cū eis donatum sit. s. venia t cognitio deitatis qui occiderūt xpm. Vel fm Crisost. alit multa docens t signa faciens xps nō ꝓuerterat: de cruce derelinquo loquit dicēs. Cū exaltaueritis tē. q. d. Vos estimatis q; tūc maxie a me sepati eritis cū me occideritis. ego aūt dico q; tūc maxime scietis t gra signoꝛ et resurrectiōis t captiuitatis vre: qm̄ sum xps filius dei. t non ꝓtrioꝛ ei. ꝓpter quod subdit. A meipso facio nihil. sed sicut docuit me pater sic loquoꝛ. p hoc indifferentiam sbe manifestat t q; nihil extra paternales intelligentias loquit. q. d. fm Aug. Filius de patre est deus a meipso non suz. Incoꝛpaliter locutus est pater filio q; incoꝛpaliter pater genuit filiū

um.nec eum sic docuit quasi indoctum genuerit sed hoc est enī docuisse q genuisse sciētē.si.n.simpliciter est natura veritatis hoc est filio nosse qō esse. Nolite ergo cogitare patrem loq filio sicut duos homines.puta patrem loq filio suo hoī puro. Que enī verba fierent vnico verbo? Sic aūt deus loquit in cordibus nostris sine sono:ita loquit filio suo:quēadmodū g gignendo dedit vt esset:sic dedit ei vt nosset. Et sequitur. Qui misit me mecū est.pīmū minorationis est.s. inquantuz homo factus intātū missus.scōm deitatis.s. mecum est. Et non reliquit me soluz.nō enī quo misit filium.s.in mundū ibi nō erat pater: q ait celū et terrā ego impleo.q: que placita ei sūt facio sp. nō ex quodaz initio sed sine principio z sine fine cum eo facit. Vel ideo hec dicit fm Crisō.q: dicebant eū ex deo non esse q solueret sabbatū. ostēdit hoc eē būplacitū patri:et multi crediderūt in eum hec loquentem. Crediderunt quidē: sed nō vt oportebat simpliciter quasi letantes z requiescentes in humilitate verboz qui suasi non erāt in alta doctrina.

De persuasione .§.xi.

Jesu ad credentes vt pseuerarent z dura increpatione iudeoz pfidoz. Dicebat ergo Jesus(ait iohannes)ad eos q crediderant in eum iudeos. Si manseritis in meo sermōe. Quid est manere in sermone christi seu verbis dñi:nisi nullis temptationibus cedere. Si laboz est ait Aug.attēde premiū. Seqt. Cognoscetis veritatē.q.d.q: nūc credentes estis manendo videntes eritis. Quid est enim fides:nisi credere quod nō vides. Si g pmaneaī in eis qō creditī puenienī ad id qō videaī.vt.s.cōtemplenī ipam veritatē nō p verba sonantia sed p lucē splendētē.veritas incōmutabilis est:panis est mentis:reficit nō deficit. Ipsa aūt veritas verbū dei est:hec veritas carne iduta est.vel fm Crisō.cognoscetis veritatem.i.me: qui sum veritas. Judaica aūt illa oīa.s.legalia typus erant. Et qd sequaī ex hac cognitiōe ostēdit cum subdit. Veritas liberabit vos.q.d.Et si non delectet veritas:delectet libertas.liberari dicaī liberū fieri.i.euadere picula:molestijs carere Aug. Unde veritas liberabit nisi a morte.a corruptione.a mutabilitate. Rñderunt ei iudei.crisost.dicit eos q crediderant ,infrascripta rñdisse. turbari z seuientes ptra eū ista dicentē quasi serui essent. Aug.aūt exponit hoc nō de credentibꝰ sed de alijs iudeis q erant in turba cum eis:q nō credentes dicūt. Semen Abrae sumus z nemini seruiuimus vnq̄.q.dicant eos qui sunt de semie abrae vt nos ingenui sunt:z ideo non oportebat eos seruos vocare. Nunq̄ enī seruiuimꝰ.loq aūt intendebant de seruitute tempali z mendaciū dicunt cū frequēter seruituti additi fuerint. In seruum enī venundatus est ioseph pater eoz: i egypto seruierūt pharaoni. In terza pmissiois multis tyrannis finitimis seruierūt: vt patet in libro iudicū p totum Nabuchodonosoz in babilonem postea ptis et medis. Exinde antiocho regi syrie Et tūc romanis seruiebant. Propter qd enī dabant eis tributa? Sed qz nō ad vanā gloriā erāt que dicebātur a christo sed ad salutē:non voluit dñs ostendere eos seruos hoīm vt potuisset: sed pcti a qua durissima seruitute solus deus eripere potest. Et hoc est qō respondēs dicit. Amē amē dico vobis.q: oīs qui facit pctīm seruus est peccati. Aug. Amen est verbū hebraicuz z interpretat vex.nec tū grecus nec latinus interpres ausus ē interpretationem vt honorē haberet velamento secreti vt nō vt esset ligatū:g ne vilesceret nudatum. Ex geminatione incultat ex hoc dormiētes quodammodo excitat contemni nō vult. Omīs dicit qui facit pctīm siue iudeꝰ siue grecꝰ siue pauper siue diues siue impator: siue seruus. Qui omne dicit nihil excludit.di.xix. Si romanoz. Seruus est pctī q: quisquis se prauo desiderio subjcit iniquitatis dño colla supponit. Sed huic dño contradicimus:cum iniquitati qua nos compat reluctamus:cū consuetudini violenter resistimꝰ cū culpam penitēdo pcutimus,z maculas lachrimis lauamus. Quāto aūt aliqui liberius pagūt puersa que volunt ait Grego.in moral.tanto eiꝰ seruitio obnoxius obrigant. Aug. Solꝰ de peccato liberare pōt qui venit sine peccato: z factus est sacrificiū p pctō:de pse.dist. iiij. Nemo tollit peccata mundi nisi christus qui est agnus tollēs pctā mūdi zc. Et sbdit. Seruꝰ nō manet i domo ieternū:q: peccatoz i seruitute peccati neq; in domo ecclesie militantis moral merito nec triūphātis. Hiero.qui est aliqua sorde peccati pollutus. s.mortalis:de ecclesia dici non potest nec xpō sbjectus:de pe.dist.j.ecclesia. Filius manet ineternum.s.in domo predicta filius.s.xps fm Augus. corpus z caput est. Ipse enī preciū dedit sanguinem suum:iuxta illud apli.empti estis precio magno.et sic nos liberauit.s.virtute. que virtus ;cū remanserit in sacramentis p ea deuote susceptā. a seruitute peccati liberamur p filiū. Unde dicit: Si ergo liberauerit vos filius: vere liberi eritis: nō a barbaris sed a dyabolo:non a corpis captiuitate g ab anime iniquitate. Prima libertas ē carere criminibus z hec impfecta in mūdo: qz caro cōcupiscit aduersus spūm. Secunda z pfecta erit in patria. Et qz iudei se liberos dixerant qz semē abrae erāt ad hoc rñdet. Scio qz filij abrae estis: q.d. Agnosco vos qz filij estis abrae carnis origine nō cordis fide. z ideo subdit. Sed me queritis interficere hoc aūt addit ne dicant pctīm nō habemus.dimittens omnē eoz vitā redarguere g qō pre manibus erat qō adhuc agere volebant iducit in mediū.paulatim enī eos a cognatione illa remouit:erudiens in hoc magna sapere. Sic enī libertas z seruitus est ab operibus ita z cognatō Sed ne dicerent hoc iuste agimus. hoc remouet dicens causam. Quia sermo meus nō capit i vobis.i.nō capit in coz vestrū.qz nō recipiī a corde vestro. Sic est sermo dei fidelibus sīc piscibꝰ habemus. Tūc capit qñ capiī. Altitudinē etiā suoruz dogmatum fm Crisō.in hoc oīdens. Et qz possent dicere. Quid si a teipso loqueris:hoc exclu/

dens subdit. Ego qđ vidi apud patrem loquor. Non enī solum eandem substantiam sed eandez veritatem patris habeo. patrē suū vult deū intelligi. q. d. veritatem vidi. veritatē loquor qz veritas sum. Sic ergo dñs veritatē loquit quā vidit apud patrem. se vidit se loquit qz ipe est veritas patris. Theophilus. Cū audis. quod vidi loqr. nequaq̄ corpalem visionem intelligas sed naturalem noticiam verā z approbatā. Sequit. et vos quod vidistis apud patrē vr̄m facitis. i. dyabolū cuius filij erant: eius acta imitādo. Cui⁹ enī opera quisq̄ facit: eius filius comprobat. imitatione scz nō natura. Gratianus de pe. di. j. Illi aūt itelligentes de patre carnalis cognationis rūderūt. Pater noster abraam est. q. d. quid tu dictur⁹ es contra abraam. Videbat enī eū p̄notare vt aliquid male diceret de abraā z esset eis occasio faciendi quod cogitabant. s. occidendi. Sed hoc p̄m iesus interemit vt falso dictū. vnde respondet. si filij abrae estis: opa abrae facite. nō negat eorum originem q̄ ex semine abrae descenderant: sed facta cōdemnat: et dicit in plurali opa nō opus ad innuendū fm origenem. q̄ non solū opus vnum abrae. s. illud quod dicit de eo q̄ credidit abraaz deo: sed z alia eius opera oportet imitari vt sit verus filius abrae. Nūc aūt queritis me interficere hominem qui veritatē locutus sum vobis. hanc scz veritatem q̄ est patri equalis. ꝓpter hoc enī querebant eū iudei interficere. Et vt ostendat q̄ non sit cōtrari⁹ patri subdit. Quā audiui a deo. Audire aūt nihil aliud est q̄ esse a patre hoiem. dicit nō dei filiū nō verbū: qz non monit verbum hoc abraā nō fecit. q. d. In hoc ꝓbatis vos non esse filios abraam qz facitis opa p̄ria Abrae. orige. et tpe abrae non esset natus christus. Erat tñ aliquis homo q̄ diceret veritatē quam audisset a deo quē abraā nō occidit. Et scias q̄ nullo tempore aduentus iesu spūalis defuit sanctis: vos facitis opa patris vestri ait iesus. Dicē hoc dñs. vt ait Crisost. volens eis auferre supfluam gloriam de cognatione. z suadere eis vt non vltra spez salutis habeant in cognatione naturali: sed in ea q̄ est fm adoptionem. hoc enī eos ꝓhibebat venire ad christū qz extimabant cognationem abrae sibi sufficere ad salutem. Et qz ceperant iudei vtcunq̄ cognoscere. nō de carnis generatione dñi loqui: ꝫ de vite institutione. ideo rūderūt iudei. Nos ex fornicatione non sumus nati. Consuetudo scripturaꝝ ait Crisosto. est fornicationem spiritualiter appellare: cum dijs multis z falsis anima tāq̄ ꝓstituta subijcit. q. d. Nō sum⁹ ydolatre vnū p̄rem habem⁹ deū. s. eū colendo. Sed qđ dicitis ait Criso. vos patrem habere deum: z xp̄m incusatis hoc dicentē vt ꝫ. dictū est. Et q̄uis mīti eoꝝ essent nati ex fornicatione qz illicitas cōmixtiones faciebāt: nō tñ hoc redarguit: sed adhuc instat q̄ nō sunt ex deo dicens. Si deus pat⁹ vester esset diligeretis vtiq̄ me. Hilarius. Nō improbat q̄ deū patrem sibi dicerent q̄ sunt veri filij dei: sed temerariam iudeoꝝ vsurpationem patrem sibi deū p̄sumentiū: q̄ id qđ se nō diligerent obiurgat. Sed cū ab his q̄ sibi deū patrem dicerent idcirco se diligēdū ait qz ex deo exisset: z causam dilectionis ex cā docuit esse nascendi. vñ dicē Ego enī ex deo ꝓcessi z veni. ꝓcessio ei⁹ ptinet ad natiuitatē incorpalē: aduētus ad corpalē ex matre. Dicitis deū patrē: cognoscite me vel fratrem nō esse aūt a se originē sibi docuit cū subdit. Neq̄ a meipso veni sed ille me misit. includit. n. missio ꝓcessionem a patre eternalem z tpalē. Quare loquelam meā nō cognoscitis subdit christus. qz nō potestis audire sermones meos. Aug⁹. Jō audire nō poterant: qz corrigi credendo nolebāt Et qz iam christus excluserat iudeos a cognatione abraam z a cognatiōe seu filiatione diuia nūc ꝓcutit eos apte dicens. Vos ex pfe dyabolo est nō natura sed imitatione. Nō enī erant iudei mali natura quasi ducentes originē de gēte tenebrarum vt dixit hereſiarcha maniche⁹. s. q̄ dyabol⁹ et caro nr̄a haberet originē a q̄dā natura mali et p̄incipe tenebrarū. Gratianus. xxij. q. ij. §. Item opponit. ait. erant filij abrae carne. ꝫ qz nō fuerūt filij imitatione: nō deputant inter filios abrae. ꝫ dicunt a xp̄o filij dyaboli nō nascendo ꝫ imitando. p̄fert ḡ imitatio opis origini carnis. et desideria patris vestri vultis facere. Ecce vnde filij. qz talia desideratis q̄lia dyabol⁹: non qz de illo nati estis: queritis me occidere hoiem q̄ veritatē locutus sum: sicut dyabolus inuidit z occidit primos parentes. Ille ait iesus homicida erat ab initio. vtiq̄ in p̄mo hoie. nō ferro accinctus ait Augus. sed ad hoiem malū verbū seminauit: cū. s. ait eritis sicut dij ⁊c. et occidit. Noli ḡ putare te nō esse homicidam cū fratri tuo male psuades: cū. n. male suades fratri tuo occidis de pe. di. j. Noli. z qz frequenter etiā ip̄i iudei dicebant de christo q̄ nō erat ex deo. ofidit etiā ex hac falsitate eos esse ex dyabolo qz vt subdit in veritate nō stetit. Aug⁹. Dyabolus in veritate stetisse nō in veritate creatus fuisse negat. Fuit enim in veritate conditus sed dū de se supbiēdo p̄sūpsit ab ea alien⁹ fact⁹ ē. Sed in vitate ꝺditus nō fuisset si dilectionez sui ꝺditoris nō hūisset: de pe. di. ij. §. qđ ergo. aū ca. principiū. Aug. xj. de ciui. dei. Dyabol⁹ in veritate nō stetit: et iō nunq̄ cū sanctis angelis beatus fuit. recusans se esse subditū creatori ac q̄ hoc falsus et fallax. qz pia subiectōe noluit tenere qđ nature est. z affectans supbaz elationē simulare qđ nō est. Oportet ḡ intelligere q̄ in veritate nō stetit q̄ fuit in veritate. s. creatus sed nō pmansit in ea. Et qđ Jo. in cañ. ait. Ab initio dyabolus peccat. nō ab initio ex quo creat⁹ est peccare putād⁹ est: sed ab initio peccati. i. q̄ hūit p̄ncipiū petñi eo. nō q̄ malus sit creat⁹ z peccās. Et cur dyabolus veritatē nō colat subdit. Quia nō est veritas in eo fm Origē. eo q̄ vana suspicat z seduct⁹ est ipse a seipso. in hoc deterior q̄ alij illi quidem ab eo fallunt. is sibi p̄dicte deceptionis auctor existerit. Vel veritas dicit nō esse in eo fm origenez qz ꝓticeps xp̄i nō fuit q̄ ait. ego sum veritas. Vel ex hoc patet fm aug. q̄ in veritate nō steterit z si in ea fuerit, qz nō est nūc veritas in eo, esset aūt si

stetisset in ea. cū loquit mendaciū ex ppriis loq/
tur. i. ex se: q3 mendax est 7 pater eius. Nō sic est
istud intelligendū vt manichei heretici. s. q3 dya-
bolus sit mendax 7 pater dyaboli. nō em̄ dyabo-
lus hz patrē aliū q3 deū q̄ p̄ eius est. q3 eum crea
uit 7 bonū: sed effectus est ex se mendax vt dictū
est: 7 pater mendacij. i. inuentor. nam 7 mendaci
um dixit cū criminatus est deū apud homies ad
euam dicens. Quā inuidens vobis deus lignuz
inhibuit. et apud deū criminatus est hoies cū ait
de Job. an gratis colit iob deū 7c̄. Job. j. fm the
ophilū. Cauete inq̄t Ambro. frēs mendaciū. qa
omnes q̄ amant mēdaciū filij sunt dyaboli. Est
aūt mendaciū nō solū in verbis sed in simulatis
etiam opibus. mendaciū est christianū se dicere:
7 opera xp̄i nō facere. xxij. q. v. Cauete. Q3 autē
dicit ex ppriis loquit. s. dyabolus. ostdit in hꝫ fm
Aug. vnūquemq3 nō nisi ppria voluntate pecca
re. ad hoc. xv. q. j. nō est. Ego aūt q̄ veritatē dico
nō creditis mihi. Alchuinus. q3 domin⁹ veritas
est 7 filius veritatis: dei veritatē dicit. Sz iudei
q3 filij erant dyaboli auersi erant a veritate.

Eaqueponit .§.XII.

Job. vij. ca. abbreuiando vbi etiā narrant psecu
tiones 7 ꝓtumelie ꝫ christū dicit q̄ ambulat ihs
in galileā. alteraz. s. puinciā a iudea vbi erat hie
rosolyma. et assignat cāz. Nō. n. volebat in iude
am ambulare. q3 querebant eum iudei interfice/
re. In hoc fm Aug. dans exemplū q̄ cū q̄s que-
rit ad mortem iniuste etiam prelat⁹ pōt et debz
locum mutare vt se p̄seruet. et hoc q̄n sine eo pōt
grex sibi cōmissus saluus cōsistere. de q̄ plen⁹ ha
bes. vij. q. j. §. hoc tunc. 7. c. sciscitari. Et cū eēt in
p̄mo dies festus scenophegie. i. tabernaculoꝝ:
de mense septembris. Dixerunt ei fratres sui. nō
fratres carnales q3 maria cū habuit vnigenitum
fm Aug. et omnes alios fratres. ḡ dicūt hic ꝓsan
guinei q̄s in diuersis gradibus habebat. Transi
hinc 7 vade i iudeā vt 7 discipuli tui videāt opa
que tu facis 7c̄. Non intelligit de. xij. discipulis
qui sp sequebant eū. ꝫ de alijs q̄ ex turbis afficie
bant ad eū 7 doctrinam eius q̄ erāt in iudea. glo
rie aūt tpali eius 7 ipsoꝝ ꝓsulebant. Et q3 hūanā
gloriam querebant ideo in eum non credebāt ait
Aug. et euangelista narrat q̄ nō credebant frēs
isti in eum. xp̄m em̄ vt cōsanguineū potuerūt ha
bere: credere aūt in eū ipsa ꝓpinquitate fastidie-
runt. Adulte aūt amaritudinis fm Crisost. verba
illa erant: q3 et de formidine 7 de amore glorie eū
notāt. 7 de veritate signoꝝ: quasi suspicarent nō
esse vera miracula. Rūdit aūt christus mansuete
docens nos nō indigne ferre si etiam aliqui viles
nobis consilient. Tempus meum ait nōdū adue
nit. s. glorie mee quo veniā in altitudinē. tempus
vestrum semp est patū. i. mūdi gloria quam intē-
ditis. Vel fm Crisost. fortasse isti fratres querebāt
eum p3odere 7 tradere iudeis. 7 ideo dicit tps su
um nōdū aduenisse. s. mortis 7 passionis. Tēpus
eoꝝ dicit patū. s. ad hoc querendū cum iudeis. s.
mortem suam. Et q3 duo videbant impingere ꝫ
eum. s. formidinem 7 inanem gloriam. Contra p/
mum dicit: nō potest mūdus odire vos me odit.
q3 testimoniū phibeo de illo q3 opa eius. i. amato
rū mundi mala sunt. Ex quo patet q3 non formi-
dabat cū reprehenderet vicia: Cōtra scōm dic̄. vos
ascendite ad diem festum. Si em̄ gloriā affectas-
set secū retinuisset: vt cū maiori comitiua ascēde/
ret. ego aūt nō ascendam. s. vobiscū vel palaz vt
suadebant. nā vtiq3 ascendit vt subdit euāglista
sed nō cum eis. Post accessum ḡ eoꝝ ipso occul/
te ascendente ad festū: fiebat de eo murmur mul-
tus. dicentibus. vbi est ille? Et varietas erat lo-
quētiū. q3 quidā dicebāt eū bonū. alij seductorē
Bonum eum dicebant turbe: seductorē xo p̄nci-
pes sacerdotū 7 pharisei. Nemo tñ palam loque
bat de eo. s. eoꝝ qui dicebant eū bonū: ꝓpter me
tum iudeoꝝ. Jam aūt die festo mediante ascē-
dit in templū festū illud scenophegie. vij. diebus
celebrabat. nō ḡ ascēdit in p̄mis diebus ꝫ die fe
sto mediante. i. in medio festi. Ideo aūt tardauit
venire vt auditores attentiores faceret. Nam in
p̄incipio festi magis attendebant ad ea q̄ erant
festi. nec ascendit ipse ad diem festū vt fratres sui
q3 nō ad delicias fruendū festi: ꝫ ad lucē p̄eben/
dam doctrine: vnde subdit. et docebat. Et mira-
bant iudei dicentes. Quō hic lr̄as scit cū non di-
dicerit: tanta erat virtus dicentis. et q3 dixerant
seducit turbas: transmutati mirarent. Hunc q̄
nouerant vbi natus 7 educatus viderant lras di
scentē. 7 tamen audiebant de lege disceptantem
legis testimonia ꝓferentem que nemo posset ꝓ/
ferre nisi didicisset. Ab hac q̄ne ait Crisō. cogno
scere debebant q̄m hec scia nō erat humanit⁹ in
eo sed diuinitus. Et hoc eis dñs reuelauit iesus
dicens. Mea doctrina nō est mea: ꝫ eius q̄ misit
me patris. i. qui incarnari ꝓstituit. Doctrinā quā
docui 7 doceo nō est a me inquantum homo quē
videtis. vel fm Aug. q3 christus inquantū deus
est verbum seu sermo siue doctrina patris: iō dic̄
Mea doctrina nō est mea. q. d. Ego non habeo
esse a me ꝫ a patre vbi vehementer ostendit sui 7
patris vnā esse doctrinaz. Ac si diceret fm Criso
sto. Nihil habeo ꝓ me tñ aut diuersum a patre.
Et ad cognitionē altitudinis huius rei dat mo/
dum subdens. Si quis voluerit voluntatē ei⁹ fa
cere. hoc est facere voluntatē dei patris credē in
eū. cognoscet de doctrina mea vtrū ex deo sit 7c̄.
q3 ꝓueniet ad gloriam vbi p̄fecte cognoscit my/
sterium trinitatis 7 p̄cessus p̄sonarū. Vel fm cri
sosto. auferte. q. d. iram inuidiam odiuz que sine
cā habetis contra me ꝓtra voluntatē dei: 7 nihil
phibebit vos cognoscere q̄n verba dei sunt que
loquor. Qui a semetipso loquit. i. q̄ vult aliquā
ꝓpriam instituere doctrinam ꝓpriaz gloriā que-
rit. i. ꝓpter nihil alind hoc vult q3 vt gloriā ꝓ-
priam acquirat. Qui aūt querit gloriā eius q̄ mi
sit illum: hic verax est 7 iniusticia in eo nō est. q̄si
diceret. Verax sum q3 doctrina ꝓtinet veritatem
Iniusticiam in me nō habeo q3 alteri⁹ gloriā nō
vsurpo. Dñs inq̄t Aug. dedit nobis magnū exē-
plum humilitatis. dū habitu inuentus vt homo

non querit gloriam suam sed patris. Nōne moy ses dedit vobis legez & nemo ex vobis facit legē quid me queritis interficere. Duas criminatiōes inquit Crisost. iudei cōtra xp̄m inducebant. vnā q̄ sabbatum non custodiret. aliam q̄ patrem suū dicebat deum equalem se faciens deo. Hoc igit̄ p̄imo confutauit dum ostendit q̄ nō est deo con trarius sed eadem patri docet: de reliquo ad sab bati solutionem instat dicens. Nonne Moyses dedit vobis legem ⁊c̄. Ac si diceret. lex p̄tinet nō occides: vos aūt vultis occidere. q. d. Si ego sol ui legem sanans in sabbato hoc tū in salutē. vos aūt transgredimini in malū. s. querendo interfi cere me. vnde nō debeo a vobis de transgressio ne legis iudicari. Vel ſm Aug. q̄ si legem facēt id est implerent: xp̄m in ipsis literis inuenirent & p̄sentem nō occiderent. Respondit autē ei tur ba. Nō ptinentia ad ordinem ſ ad turbationem: & ideo turba: demoniū habes. dictum est ei q̄ de moniū haberet q̄ demones expellebat. Quis te querit interficere: negant quod frequenter inten debant. Dñs aūt non turbat⁹: sed in veritate trā quillus: non reddēs maledictū p maledicto trā quille respondit: exemplū nobis patientie tribu ens. vnum opus aut feci & oīes miramini. quid si oīa opera mea videritis. Ipsius. n. oīa opera erant que videbant in mundo qui fecit oīa nō videbant. Miramini ait. i. turbamini tumultuā tes hominem. s. q̄ iacebat in piscina languidū sa nando: de quo Joh. v. ꝓpterea moyses dedit vo bis circumcisionem ⁊c̄. Fuit ꝓpterea data circūcisio: vt signum esset ſm Alchuinuz magne fidei abrae: qui credidit q̄ ex eo antiquissimo christus nasceret. i. ysaac ex quo xp̄s. Item in signum illi⁹ distinctionis nationis ex qua christus erat nasci turus a ceteris nationibus. illud em̄ membruz in quo dabat tale signū: est instrumentū generatio nis. Itē in signū castitatis aie & corporis eorum qui sunt veri filij abrae. & fortitan inquit Augus. ip̄a circumcisio christum significabat. i. expoliati onē carnis vicz carnaliū cupiditatū a corde. non enim sine causa dabat in eo membro p q̄d ꝓcura tur mortaliū generatio: q̄ p vnū hoiem alter. iō vnusquisq̄ cū ꝓpucio nascit q̄ cū vicio ꝓpagi nis nascit: & nō mundat de⁹ a vicio siue originali siue actuali nisi p christū. Cultellus petrinus fie bat & petra christū signat. Intelligite g̃ hoc signi ficare opus bonū q̄d feci sanando totū hominez: q̄ in aia & corpore in sabbato estis ꝓhibiti seruilia opa facere in sabbato: sed nō est op⁹ fuile sana re in sabbato sic̄ nec manducare & bibere ad ꝓser uandū salutem corpis & multomagis aie. Dē au tē circūcisio eē nō a moyse ſ ex p̄rib⁹: q̄ ab abra am habuit initiū q̄ fuit añ moysen. Et q̄ fieri de bebat ſm dei mādatū die octauo a natiuitate pu eri: iō si illa dies octaua fuisset in sabbato: nihilo minus circūcisio fiebat nō extimātib⁹ ꝓpter hoc soluere legem moysi. i. ꝓtra facere tale opus agen do: q̄ ad salutē erat aie. Et hinc arguit xp̄s ꝓ/ bans se nō agere ꝓtra legē cū in sabbato curaret. Si ergo circūcisionē accipit homo in sabbato ⁊c̄

Totum hoiem dicit q̄ aīa a peccatis & corpus ab infirmitate liberauit. de pe. di. iij. Nolite iudicare ſm faciem ſ iustū iudiciū iudicate. i. nō a psonaz dignitate. vt. s. q̄ moyses apud vos i maiori glo ria & honore q̄z ego in eodē opere. s. salutis illum excusetis a pctō me inculpetis. hoc em̄ est iudica re ſm faciē. i. ſm acceptionē psonarū quod est in iustū ſ iudicate iuste. i. ex natura rerū. Nolite iu dicare ſm faciē. Aug. hoc magni laboris est in ſ seculo nō iudicare psonalit. qđ. n. ꝓiosum de ore dñi sonabat: ꝓpter nos scriptū est. Quis ē q̄ nō psonaliter iudicat: qui equaliter diligit: cuz enim hoies p diuersis gradib⁹ honoram⁹ timēdū ē ne psonas accipiamus. nōnū q̄z est iudiciū inter patrem & filiū. Nō equam⁹ filiū patri in honore: ſ p ponimus filiū patri si boni causam hz in veritate Idem pleni⁹. ij. q. vij. Querit. Dicebant ergo q̄ dam ex hierosolymis. Nōne hic est quē querunt iudei interficē ⁊c̄. Signant dicit ex hierosolymis hi. n. magis potiti sunt signis ei⁹: & iō miserabili ores alijs. An nō magnū signū erat insanientes et querentes occidē eū: habere eū in manib⁹ & subi to quiescere. Et q̄d infra dicunt christus cū vene rit nemo scit vñ sit hoc iō dicunt: q̄ de xp̄o dixe rat ysaias. Generationē eius q̄s enarrabit. loq̄ns quidē de ei⁹ diuinitate: nā ſm humanitatē ei⁹ p pheta micheas p̄dixerat q̄ in bethleē nasceret. & alibi. Q̄m nazareus vocabit. Clamat ergo iesus in tēplo sup his dicēs. Et me scitis & vnde sū scitis. loq̄tur ꝺ se ſm humanā natiuitatē. q̄ sciebāt ip̄m filium esse marie & de nazareth: partū tñ virginis ignorabant: ip̄m ſm effigiem sciebāt. A me ipso nō veni. q̄ dei opatione incarnatus est. Sz et verus q̄ misit me. s. deus p̄ a quo sum quē vos nescitis. ignorantiā eoz dicit ſm Crisо. q̄ est per opera de q̄ paulus confitenť se nosse deū: factis aūt negant. Vel ſm Hylariū eū nesciebāt ſm di uinitatē patrē. s. cū & filiū nescirēt aq̄ est. ignora to vno relatiuoz: et aliud nescit. Et infra. Et q̄re bant eū apphendere nemo tñ in eum misit man⁹ eos. s. ppria virtute retinēs. et ratio: q̄ nōdū ve nerat hora eius. s. ab eo volita & p̄ordinata. Non hora fati. non. n. dñs ait Aug. sub fato natus est. hoc nec de te credendū est: q̄tomin⁹ de illo p quē factus es. Multi aūt de turba crediderūt in eum Aug. hūiles & paupes saluos faciebat dñs verū tñ ait criso. neq̄ i his sana fides erat. ſ more mul titudinis vulgaria loquebantur. dicentes. Chri stus cum venerit nūq̄d plura signa faciet q̄z ſ fa cit. hoc enim dicere est non firmiter credere ipsuz esse christum. Audierunt pharisei turbaz mur murantem de eo. vnde et miserūt principes & mi nistros vt eū apphenderent. quib⁹ aduenientib⁹ dixit iesus. Adhuc modicum vobiscū sum. Verba loquit hūilitatis plena. ac si diceret. Quid festinatis me interficere. paruum tempus expecta te. Non aūt simpliciter dicit. sum hic ſ vobiscum q. d. Et si me psequimini: non tamen cessabo do cere & facere que sunt ad salutem vestram. Va/ do ad eū q̄ misit me. Ac si dicat. reuertēs ascēdo ad p̄ēm q̄ me incarnari ꝓmisit. Queritis me. i.

queritis post resurrectōnem ꝓpuncti ad penitentiam vel in excidio hierosolime. ⁊ nō inuenietis fm ꝑsentiam corꝑalem: vel in illa angustia obsidiōis adiutoriū mei nō inuenietis. et vbi ego sum nō potestis venire. Non dixit vbi ero ꝙ vbi sum. Sē per eñ xp̄c erat vnde venerat in gloria: quia continue eius anima gloria deitatis fruebaꝫ. ⁊ ad illam tūc non poterant venire ꝓpter peccata eorū. Dixerūt iudei ⁊c. Nunq̄d in dispersionē gentiuꝫ iturus est ⁊ docturus gentes? prophetauerūt qō nō intellexerunt sicut cayphas. Nam iturus erat xp̄c nō ꝑsentia sua: sed pedibus suis spiritualibꝫ per discipulos suos qui sunt membra sua ad docendum gentes dispersas in diuersas regiones ⁊ ritus. Nouissimo aūt die magno festiuitatis. i. in vltimo. vij. dierū scenophegie. clamabat ihūs ꝓpter tui be multitudinē vt audibilis fieret fm Theophiluꝫ: atq̄ fiduciā largireꝫ q; neminē forꝫmidabat. Siquis sitit veniat ad me et bibat ac si dicat fm Crisosto. Neminē necessitate vel violēꝫtia attraho. Sed si quis habet desideriū multuꝫ hūc voco. Est sitis interioꝫ (ait Aug.) q; ē homo interioꝫ. Si ergo sitimus: veniam⁹ nō pedib⁹: sed affectibus: bibat. Ait Gratianus. aliud ē degustare aliud bibere. Gustat qui aliquate⁹ ꝓmunicat charitati: sed postea ab ea delinquendo recedit. Sed bibit qui in charitate radicē figit. de pe. dis. ij. §. Qō ergo. añ ca. principiū. Et qō de intelleꝫctuali loquaꝫ potu: patet ꝙ hoc qō subdit. Qui credit in me. i. credendo amat me. de ꝓse. dis. ij. sicut dicit scriptura. i. eo modo' quo dicit scriptura: qm̄ rectā oportet habere cognitōnem: opaꝫ nō a signis sicut a scripturis. Vel fm Hiero. quod dicit scriptura pōt referi ad sequentia. s. flumia de ventre eius fluent aque viue: hoc scriptura dicit. Et de puerbijs hoc testimoniū assumptū est: vbi dicit: deriuenꝫ fontes tui foras ⁊ ī plateis aq̄s diuide. Venter interioꝫ hoīs est ꝓscia cordis ei⁹. fons vel flumē qui manat de ventre cordis ē beniuolentia qua vult ꝓsulere ꝓximo. Grego. Cum mente fideliū sancte ꝑdicatōnes defluūt quasi de ventre credentiū aque flumina decurrūt. Vētris viscera quid sunt aliud nisi mentis interna. id est recta intentio: sanctū desideriū: humilis ad deuꝫ pia ad ꝓximū voluntas. Hoc aūt dixit inq̄t euangelista de spū quem accepturi erant credentes in eum. Quid aūt dicit spiritū nisi spiritum sanctuꝫ quē postea acceperūt in linguis igneis post ascēsionem: vñ dicit subdens de hac datōne. Nōduꝫ erat spūs datus: quia nondū erat ihs glorificat⁹ scz q̄ ad corpus exñs adhuc mortalis. fuerat q̄pe spūssanctus datus Johanni baptiste in vtero sanctificatus. Zacharie. Symeoni. Elizabeth. q̄nimo ⁊ omnib⁹ sanctis veteris testamenti: sed non in illa plenitudine ⁊ signo visibili ⁊ effectu singulari. s. locutōnis omniū linguaꝝ sicut fuit p⁹ christi ascensionem. Ex illa hora ait euangelista. Turba cum audisset hos sermones dicebat. Hic est vere ꝓpheta. alij aūt dicebant. hic est christus alij vero. Nunq̄d a galylea xp̄c venit. Nōne scripturā dicit q; ex semine dauid ⁊ de bethleem venit xp̄c. Et sic dissensio de eo facta est in turba. q̄dam autē volebant eum apprehendere: sed nemo misit in eum manus. Et cum ministri reuersi eēnt ad phariseos qui miserāt eos ad capiendū. interrogati quare nō adduxissent captum. Rñderūt. Nunq̄ sic locut⁹ est hō sicut ꝫ loquiť. Qui dixerūt. Nunq̄d ⁊ vos seducti estis. nunq̄d ex ꝓncipibus aliq̄s credidit aut ex phariseis: sed turba ꝫ q̄ nō nouit legē maledicti sunt. Dixit aūt Nicodemus ad eos. Nunq̄d lex nr̄a iudicat hoiem nisi ꝓ us audierit ab ipo⁹ cognouerit q̄d faciat Qui responderūt. Nunq̄d ⁊ tu galyle⁹es. Scrutare scripturas: ⁊ vide q; ꝓpha a galylea nō surgit. Et reuersi sunt vnusq̄sq̄ in domum suam. hec euangelista.

Capitulum quartū.

De doctrina Ihesu

Xp̄i in rñsionibus ei⁹ ad inquisitōnes pias factas discipulis ei⁹ cā sciendi veritatem. Cum hiesus ostendisset difficultatem salutis diuitum interrogauit Petrus narrante matheo. Ecce nos relinquimus omnia ⁊ secuti sum⁹ te scilicꝫ in paupertate. Quid ergo erit nobis. scilicet que merces. quod ꝑmium. omnia dicit scilicꝫ temporalia diuitiarum corporalia voluptatum: internalia ꝓpriarum voluptatū. Qui ei oīa dicit nihil excludit. distin. xix. Si romanoꝝ. predicta omnia possidemus vel possidere vel affectare possumus. Cui rñdit xp̄c. Vos q̄ secuti estis me. Non eñ ꝓfectio ꝓsistit in pauptate sed in sequela ⁊ imitatōne xp̄i. maxime ꝙ charitatem ⁊ patiētiam humilitatem ⁊ aliarum virtutum. In regeneratōne. i. in vltima resurrectōne vbi iterum generaňt. quodammodo homines resurgendo sed ad esse immortale. Cū sederit fili⁹ hominis in maiestate sua. i. cū apparuerit in finali iudicio in gl'ia ⁊ ptāte sua iudicaturus orbem. Sedebitis ⁊ vos sup sedes duodecim. id est mecum eritis q̄si assessores ad iudicandum. vt approbando sententiam quam christus feret quod erit maxime dignitatꝭ. Judicantes. xij. tribus israel: duodenarius nūerus est supabundans. quia eius partes aliquote in se multiplicate trāscēdūt ipm numerū. xij. vnde signat vniuersitatem tam iudicandorum omnium q̄ iudicantium assessorum. Non solū duodecim apostoli erūt cum christo iudices assessoēs sed ⁊ omnes alij qui ꝑfecte munduꝫ deseruerint. vnde subdit. Et omnis qui reliquerit patrē matrem filios sorores ⁊ agros ꝓpter nomen meum: centuplū accipiet ⁊ vitā eternā possidebit. Marcus xo sic refert. Nemo est qui ꝑdicta reliq̄rit ꝓpter me ⁊ ꝓpter euangeliū: qui non recipiat centies tantū in hoc seculo: nūc domos fratres. Sorores aut filios aut matres aut agros cum ꝑsecutōnibus: ⁊ in futuro seculo vitam eternam. Quod quidez sic intelligitur fm Johannē Cass. in collationibus. Qui vere deserit ꝑdicta vt probi religiosi: vtiq̄ ꝙ vno patre ⁊ vna matre quos deserūt: recipiūt in religione centum patres spūales. s. sive ꝑlatos illius religionis ⁊ seniores et mres be-

nefactrices locis illis ⁊ fratres.s.socios ⁊ agros: possessionum ꝙuentuū vel secularīū de quib⁹ dāt eis elemosynas ⁊ domos ꝙuentuū: vel eoꝝ qui recipiūt ad hospitiū.et ponit numer⁹ determinatus ꝑ indeterminato.i.multo plura. Sed cum ꝑsecutōnibus addit scz mundi dyaboli ⁊ carnis: ⁊ in futuro vitam eternam. Aliter intelligitur. centuplum. Nam signat spūalia bona qz ponit talis numer⁹ ſm algozismū in manu dextera q̄ signat spūalia sicut sinistra signat tempalia. Et sinistra ponunt omnes numeri vsq; ad centum. est ergo sensus q ꝑ tempalib⁹ que relinquit: recipiet bona spūalia virtutū ⁊ pfectōnis earum. que excedūt incōparabiliter oīa tempalia que dimittunt. Qd autem pfecte deserentibus mundū pauperibus detur potestas iudiciaria in fine mundi. patet ex auctoritatib⁹ Job. pauperib⁹ tribuit iudicium. Et declarat ꝑ beatum Thomam in.iij.

Cum admonuisset xp̄c de correptōne fraterna interrogauit eum Petrus dicens. Domine quoties peccauerit in me frater meus dimittā ei. vsq; septies. Forte inde motus est ad istum numerum exprimendum: quia numer⁹ est frequentat⁹ i scripturis: ⁊ quia in septem dieb⁹ compleuit de⁹ op⁹ suum quod patrarat. ⁊ ꝑ septennarium ebdomadarum ⁊ etatum transit tempus mundi. vel magis quia salomon dicit in prouer. Septies in die cadit iustus. Ei aūt xp̄c respondit. Non dico tibi vsq; septies.s.tm̄: sed vsq; septuagesies septies. Qd exponit multipliciter: vno modo sicut intelligatur omne peccatū. nam septuagintaseptez resultat ex vndenario septies multiplicato. vndēarius autem est numer⁹ transgressionem signās qz excedit denariū ꝑ quem notat decalogus. ⁊ septenarius signat vniuersitatez. Dimittere ergo delinquenti.lxxvij. vicib⁹ hoc est dicere omnē trās/gressionem quā incurrisset ꝓtra omnia p̄cepta. Alio modo vt intelligat septem vicibus septuaginta que ꝓstituunt. cccxc. id est totiēs quotidie homo peccare potest in aliquem: ⁊ ponitur determinatus ꝑ indeterminato. Tercio mō qz ſm Lucam numerant ab exordio mundi ab Adaz vsq; ad xp̄m.lxxvij. generationes ꝑ quas successiuas xp̄c descendit. q. d. Et si peccata ꝓmitteret tot q̄t omnes ille.lxxvij. generatōnes cōmiserunt. sicut ego omnū veni peccata dimissur⁹: ita ⁊ tu vicarius me⁹ omnia peccata ignosce. cum.s. reuertitur ad veram penitentiā. Et hoc est quod ait Lucas Si septies in die peccauerit in te ⁊ septies in die: ꝓuersus fuerit ad te dicens. penitet me: dimitte ei Quod est intelligendū in foro penitentie: et cum apparet vere penitēs. Et ideo signanter dicit. Cōuersus fuerit. Conuersio enī importat verā penitentiam ꝓut apparet. aliter nō debet sacerdos dimittere. i. absoluere: qz vt regula iuris habet.li. vj. de re.iur. venia nō datur nisi correpto. ⁊ de peni. di.j. Neminē. ⁊ di. v. Fratres. In foro aūt iudiciali quantūcunq; reum peniteat. iudex tamen debet ſm excessus qualitatem punire ⁊ nō dimittetur impunitum. Dum enī vni parcit indigno ait Ambro. ad ꝓlapsionis ꝓtagium ꝓuocat vniuersos. Facilitas enī venie incentiuum prebet delin quēdi.xxiij.q.iij. Est iniusta. In ꝓprijs aūt iniurijs ꝓuata ꝑsona dz dimittere sp.i. nunq̄ odium vel rancorē hꝫe: ⁊ cū veniā petit q̄ in eū peccauit signū rancoris vt ē subtractio loq̄le ⁊ hmōi. Actionē aūt iniuriaz cū satisfacit ꝓpetenter inquātuz pōt. Ut fabian⁹ papa. Sicq; cōtristat⁹ fratri suo noluerit recōciliari. satisfaciente eo q̄ cōtristauit acerrimis maceret iedijs. di.l.xxxxj. glo.j.id ē pena excōicatōnis. Item cum dns ihs discipulis ꝑdiceret qz oporteret eū ire hierosolimā et multa pati ⁊ mori narrante matheo. Petr⁹ apprehēdēs eum puta ꝑ vestimentū retinens ex nimio affectu ad eum ꝓ passione mor⁹: cepit increpare eum dicens. Absit tibi domine nō erit tibi hoc quasi di. nō ibis in hierusalē ne ista patiaris. Non est bonum q̄ tu vadas ad faciendū te occidi. Conuersus aūt ihs. respondit Petro. Vade post me sathana scandalū es mihi qz nō sapis que dei sunt: sed ea q̄ sunt hominū. Sathan interpretat aduersarius seu ꝓtrari⁹. dicit igit Petr⁹ sathan. i. ꝓtrarius xp̄o: sed nō eo mō quo dyabol⁹. Nam dyabolus est ꝓtrari⁹ voluntati xp̄i ⁊ saluti nr̄e ex malignitate. Petr⁹ vō erat ꝓtrari⁹ voluntati christi. qua.s. cupiebat pati ꝑ salute mūdi ex pietate ad xp̄m ignorans mysteriū redemptionis humane. Et iō dyabolo fuit dictū a xp̄o victo i tēptatōne Vade sathana. i. recede a fidelib⁹. s. reprimēdo malicia suā vt nō audeat tm̄ tēptare ⁊ decipere. petro aūt fuit dictū. Vade p⁹ me. i. vt eū imitaret i passione cruc ⁊ qō. s. volebat detinē eū ne iret ad passionē ad quam tēdebat: ⁊ nō sumit ꝑ scādalo qō includit pctm̄: qz nullū tale scādalū fuit in eo: nec actiuū nec passiuū. Nō sapiebat Petr⁹ in hoc dei erat volūtatis. s. pfis sed q̄ hoim dictat natura ⁊ sensualitas. s. vitare mortem. Unde ⁊ consequenter ostendit xp̄c qz ad pfectam sequelam xp̄i ad salutem ꝓsequendam: oportet mortificare sensualitatem ⁊ exponere se morti cum expedit dicēs Si quis vult post me venire abneget semetipm. id est ꝓprias passiones viciorum abdicet: eas ñ sequendo tollat crucem suam. non quidem christi: quia ferre non posset p̄e magnitudine: sed suam. s. tribulationū ⁊ afflictionū q̄ dei volūtate ei parant. Tollat ait nō in verb tm̄ alios hortādo: sed sup se ope sufferēdo ⁊ volūtarie patiēdo. ⁊ sequat me: vitā ꝑpriā cū expedit morti exponēdo et hoc est qō sequit. Qui enī voluerit aīam suam scz rōnalē saluā facere. ꝑdet eā. i. aīam sensualem ⁊ vegetabilē. Est enī ibi relatio simplex cū dicat eam: refert ad nomē idem nō ad totū significatū Nec ex hoc dicunt esse plures animas in homine: sed plures potentie: que in diuersis rebus dicuntur anie. Vel abnegatio sui est ſm Basiliū. recessus a ꝓprijs voluntatibus. vel ſm Orige. Abnegat quis seipsum: dum vitam p̄ius in malicia consuetam alteratōne debita ꝓmutat. vt de lasciuia ad castitatem: de gula ad abstinentiam. Animā suā vult saluā facere q̄ vult ſm pītem vitam viuere ⁊ aīam ꝑpriam in sensibilib⁹ ꝓseruare: ⁊ ꝑdit eam ⁊ occidit spiritualiter. Sed qui perdit

quo ad vitā vicioſam: hic eam ſaluat. ¶ Pᵒ trāſ figuratōnez interzogauerūt ihm quadā die diſci/ puli dicētes. Quiſputas maioꝛ ē in regno celoꝝ. Et aduocans ihs puulū ſtatuit eū in medio eoꝝ. Rñdit. Amen dico voꝭ. Niſi ꝓuerſi fueritis ꝛ effi ciamini ſicut paruuli: nō intrabitis in regnū celo rum. In q̄ oſtendit ꝟtutes neceſſarias ad beatitu dinem. ſ. ꝓuerſionez moꝝ. Cōuerſio eñ dicit coꝛ dis vndiq; verſio. de pe. di. j. §. Scindite poſt. c. facilius. vt. ſ. totus immutet ꝑ pnīaz auertendo ſe ab oñi peccato. ꝛ totū ſe ꝓuertendo ꝛ dirigen/ do ad incōmutabile bonū. efficiat inſup paruul⁹ nō etate vel ignoꝛantia: ſed ꝓpꝛietates ſpūaliter: paruuli obtineat. ſ. ſimplicitatē. hūilitatez. obiaz manſuetudinē. humanitatē. credulitatē ꝛ hmōi. Et q: ꝑ ambitōez aliqualē videnꝫ feciſſe talez in/ terꝛogatōez affectantes maioꝛitatē: ideo xp̄c be/ nigne eos ab ꝫ remouēs ſubdidit. Qui g̃ humili auerit ſe ſicut puul⁹ iſte: ſiue de ſe intelligaꝫ hūili mo: ſiue de illo quē ſtatuit in medio quē quidam dicūt ſctm̄ marcialē fuiſſe. hic maioꝛ eſt in regno celoꝝ eccleſie. ſ. militantis ꝛ triūphantis. vñ mat eius ꝟgo maria humilima fuit ſup oñs. ideo ex/ altata canꝫ ſup chozos angeloꝝ. hic Criſ. Nec vnuſq̄ſq; feſtinet quō alijs maioꝛ appareat ſed q̄/ modo oñib⁹ inferioꝛ videaꝫ. qm̄ nō qui maioꝛ in honoꝛe ille iuſtioꝛ: ſed q̄ iuſtioꝛ ille maioꝛ. diſt. xl. Multi. ¶ Subiecit de mā ſcandali qō admonu/ it ſumme eſſe cauendū. qō vtiq; ſequit cū ſupioꝛi tas pꝛaꝫ. ſ. q. j. pꝛincipatus. Demū oñdens an gelos foꝛe ad cuſtodiaz hoīm deputatos cum ait Angeli eoꝝ in celis ꝛē. ¶ Cum aūt ꝓpe tp̄s paſſi onis de galylea iter faceret vt hieroſolimā aꝑpli/ caret ꝑ ſamariā tranſiens p̄miſit duos ex diſcipu lis. ſ. iacobū ꝛ ioh. fratrē ei⁹: vt parent in hoſpitō neceſſaria ad pꝛandiū. Intrantes aūt quandam ciuitatē ſamaritanoꝝ noluerūt eos recipe q: coḡ uerūt iter eoꝝ directū ad irl̄m. ꝛ ſamaritani nō cō uerſabanꝫ cū iudeis: ſed adinuicē ſe abominabā tur. Dixerūt ergo Joh. ꝛ Jaco. Dñe vis dicimus vt ignis deſcendat de celo ꝛ ꝓſumat illos: ſic̄ he/ lyas fecit. Quos ihs increpauit dicens. Neſcitis cui⁹ ſpūs eſtis. Fili⁹ eñ hoīs nō venit aīas ꝓdere ſed ſaluare. Et abierūt in aliud caſtellū. Ubi am bro. xviij. q. iiij. ſic ait. ¶ Q: xp̄c diſcipulos ſuos in/ crepauit q: ignē deſcendere ſup eos geſtiebant q̄ ipm̄ nō recepant: oſtendit nobis nō ſemp in eos q̄ peccāt iudicandū. q: nō vnq; ampli⁹ ꝓdeſt tibi clementia ad patiam q; lapſo ad coꝛreptōez. De/ niq; ſamaritani citi⁹ crediderūt a quib⁹ ignis aꝛce tur hoc loco. nec diſcipuli peccāt q̄ legē ſecuntur ſciebant eñ ꝛ phinees reputatū fuiſſe ad iuſticiā q̄ ſacrilegos interemerat ꝛ ad p̄ces helye ignē de ſcendiſſe de celo. hec ille. Et ſubdit Gratian⁹ ī. §. ſe. Pōt in hac ꝓhibitōne apl̄oꝝ ꝛ aliud intelligi. Apl̄i nō zelo iuſticie ſed amaritudinis odio ob in iuriā ſue expulſionis vindicandaz ſamaritanos voluerūt igne ꝓſumere. dñs aūt volens eos iniu riam ꝓpꝛie ꝓſone cum patia ꝛ gaudio tolerare i/ iuriam ꝟo diuine ſeruitutis nō inultā relinquere ait. Neſcitis cui⁹ ſpūs eſtis. hec ibi. i. nō intelligi/ tis quo ſpiritu ducimini. naz vobis videꝫ moue/ ri ob diuinam iniuriam ex zelo: ꝛ vos mouemini ob ꝓpꝛiam incōmoditatem ex indignatione.

¶ Iter aūt illud ꝓſequendo verſus hiericho cū p̄nunciaſſet diſcipulis ſuam paſſionem et moꝛtez ꝛ ſequendam die tercia reſurꝛectōnez. Acceſſit ad ihm mater Johā. ꝛ Jaco. dicta maria ſalome ado rans eum ꝛ dicens. Dic vt ſedeāt hi duo filij mei vnus ad dexteram ꝛ alius ad ſiniſtram in regno tuo. Quia eñ ihesus poſt inſinuatōnem ſue paſ/ ſionis p̄dixerat reſurꝛectōnem extimauit cum fi/ lijs ſuis vt reſurgens manifeſtaret exaltationem ſuam in regno. Sed ſciens ihs quia nō ex ſe ꝫ ad inſtigatōnem filioꝝ hoc petierat. ne vicz ſi ipſi peterent ſocios ſcandalizarent quaſi volētes pꝛe ceteris honoꝛari: ꝛ q: ſi indebita foꝛet petitio mi/ nus ipſi ꝓfunderenꝫ petente matre cui vt mulie/ ri minus ꝓſideranti facile indulgeꝫ. Joco nō ma tri ſed filijs Ja. ꝛ Joh. reſpondit dicens. Neſcitis quid petatis. Petitis eñ ſeſſionem in regno meo vt quandā exaltatōnem tꝑalem cuz ſpirituale re gnum ſit. et ideo neſcitis quid petatis. Petit ra/ tione ꝓſanguinitatis qō nō datur niſi ratōne vir tutis. vñ nihil ibi ſiniſtrum. ſed oñia ſunt ibi dex tera. ſ. ꝓſpera ꝛ ſancta. ꝛ ideo neſcitis quid peta. Petitis mercedē ꝛ p̄mium maximū ad quod nō ꝑuenitur niſi ꝑ magnos laboꝛes. quos adhuc nō toleraſtis: ꝛ ideo neſcitis quid pe. Unde ꝛ ſubdi dit. Poteſtis bibere calicem quē ego bibitur⁹ ſuz id eſt paſſionē tolerare quā ſuſtinebo. Si eñ (ait apoſtolus) fuerim⁹ ſocij paſſionū ſimul ꝛ ꝓſulatō nis erimus. et rñdentibus: poſſumus. Quia ita extimabant ꝛ ꝓpoſitum habebant: ſed adhuc ap ti nō erant vt rei ꝓbauit euentus tempe paſſio/ nis quia omnes fugierūt. Reſpondit xp̄c. Calicē quidem meum bibetis. Paſſiones perſecutōnes ꝛ multas afflictōnes ſuſtinendo ꝓo fide chriſti. ꝛ Jacobus quidem decapitatus eſt poſt annum a paſſione domini ſub herode Johan. euangeliſta ſub domiciano in doliū olei feruentis rome imiſ/ ſus licet illeſus euaſit. Sedere autem ad dexterā meam vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis. id eſt humanitatis cui⁹ ratōne eſtis ꝓſanguinei. nō eſt etiā meū dare vobis vt ambitōſis. vñ criſoſt. Qui deſideraverit pꝛimatū in terꝛa: inueniet cō/ fuſionem in celo. Nec inter ſeruos chriſti reputa/ bitur. qui de pꝛimatu tractauerit. diſti. xl. Adulti Sed quibus paratum eſt a patre meo. per pꝛede ſtinatōnē ꝛ rectam humilis operatōnem. et cum alij decem apoſtoli ex illa petitōne Joh. ꝛ Jacobi indignati eſſent: ihesus eos adinuicem reconcili/ auit ꝛ quietauit declarans maioꝛes ſeu pꝛeſiden/ tes debere alijs ſeruire et humiliter ſe habere ex/ emplo ſui.

In ſermone .§.I.

facto a xp̄o in vltima cena quem ſcribit Johā. a xiij. capitulo vſq; ad. xviij. excluſiue. interꝛogan/ tibus aliquibus ex Apoſtolis Chriſtus reſpon/ dit verba profunda et ſapientie plena. Dicente eñ domino ihesu. Si abiero ꝛ preparauero vo/

bis.s.discipulis meis t alijs vere fidelibus:locuz scz gloze:iterū veniam t accipiam vos ad meip sum. Ut vbi ego sum t vos sitis. Et q̄ ego vado scitis t viam scitis. Augu. Quō xp̄c vadit et parat locum si iam mansiones multe sunt. Respondet Augusti. ipsi questioni dicens. Nondū sunt sicut parande sunt Easdem em̄ mansiones quas p̄parauit p̄destinando:p̄parat operando. Jaz ḡ sunt in p̄destinatōne:si quo minus dixissez ibo. t p̄parabo.i.p̄destinabo. Sed quia nondū i operatōne ideo dicit. Si abiero t p̄parauero vobis locum. Parat aūt modo mansionibus p̄parādo mansores domus dei t templū dei sanctuz quod sunt fideles. Hec ergo domus dei adhuc edificatur:adhuc parat. De qua domo dicit. xxiij.q.j. omnibus. Venit ergo xp̄c latendo.i.subtrahēdo p̄tiam vnde t fides. Venit aparendo.s.p gloriam. Sed nisi maneat regendo vt p̄ficiam⁹ beneviuendo:nō parabit locus vbi possimus manere fruendo:subiungit aūt. Quo ego vado scitis scz ad patrem:t viam scitis.s.p meip̄m. Dicit igit Thomas interzogans. Dñe nescimus q̄ vadis. Theophilus. Si iudei separi a xp̄o volētes querebant quo iturus esset:multomagis discipuli vtcunqz ab eo separi volentes hoc dicere cupiebant:t interzogant eū ex multa dilectōe t timore.vñ dicit Tho. Dñe nescimus quo vadis:et q̄modo possumus viam scire? Aug. Utrunqz dominus dixerat illos scire:vtrūqz dixit iste.s. Thomas nescire:sed nescit ille mentiri:ḡ isti sciebant:t se scire nesciebant. Coniūgit ergo eos hoc scire vñ sequit dixit ihs. Ego sum via veritas t vita Tanqz diceret. Qua vis ire:ego sum via. Quo vis ire:ego sum veritas. Ubi vis p̄manere: ego sum vita. Aug. veritatē t vitaz omnis homo capit:sed viā nō oīs homo inuenit. deū esse quādam vitam eternā: veritatem scibilem. euā hui⁹ seculi pbi viderunt. verbum ergo dei apud pfez est veritas t vita:assumendo hoiem factū est via Ambula p̄ hoiem t p̄uenies ad deum. Celi⁹ est in via claudicare q̄z p̄ter viam fortiter ambulare Hylari⁹ de trini. Ego sum via ꝛc. Non em̄ nos i erratica atqz inuia deducit ille qui est via:neqz illudit p falsa qui est veritas:neqz in mortis relinquit errore qui est vita. Theophilus. Cum itaqz actiuā exerces fit tibi xp̄c via:cum autem in contemplatiua p̄seueras:fit tibi xp̄s veritas adiecta aūt vita est actiuo t p̄templatiuo. Decet em̄ ire t p̄dicare p futuro seculo. ego sum via veritas et vita. Greg. di. vij. Si p̄suetudinem fortassis opponas aduertendū est quia dñs nō dixit. ego suz p̄suetudo:sed ego sum veritas. Et vt beati cipriani vtamur sententia q̄libet p̄suetudo quātūuis vetusta. quātumuis vulgata oīno postponenda est veritati:t vsus qui est veritati ptrari⁹ est abolendus. hec ille. Nemo venit ad patrem nisi per me subdit. cum aūt supra dixerit (ait Augu. (Nemo pōt ad me venire nisi pater traxerit eum. nūc dicis quia nullus pōt venire ad patrem nisi p me exequat seip̄m ei qui genuit. Qualiter autem dixerit. Quo ego vado scitis t viam scitis, decla-

rat xp̄c subdens. Si cognouissetis me:et patrem meū vtiqz cognouissetis quasi diceret fm Augu. Si sciretis meā substantiā t dignitatē t eam que patris est sciretis. Nouerant quidē eum sed non vt oportebat:postea aūt spiritus veniens pfectam in eis p̄struxit cognitōnem. Et p̄pter hoc subdit. Ammodo cognoscetis eum: dicit autez eam que fm mentem est cognitōnem. Et vidistis eum scz p me ostendēs q̄m qui videt eum videt t patrem: q̄tum.s.ad diuinitatē: cum vtriusqz sit vna substantia simul cū spiritusancto. Uiderūt autez eum apli tūc non in nuda substantia sed carne indutum:quē tamen deū crediderūt licet imperfecte. Et cum supra xp̄c dixerit. Quo ego vado scitis. Et nunc si cognouissetis me tē. dicat: dat ex his intelligi ait Beda. q̄ quidam eorum sciebant quidam nesciebant quoz vnus erat Thomas.

Cōmouit autem apl̄m Philipū ait Hylari⁹ i li. de trini. nouitas dictoz. homo cernit: dei sc filium p̄fitetur. Cognito se: deū patrem cognoscendum fatet. patrem visum esse dicit. p̄rupit igitur apostolica familiaritas dominum interzogās vt subdit euangelista: dicit ei Philipus. Dñe ostende nobis patrem t sufficit nobis. Non visum negauit sed ostendi sibi rogauit. neqz ostensionē veluti corpalis p̄templatōnis desiderauit: sz demōstratōnem intelligeudi eiusqui visus est postulauit. Filium em̄ in habitu hominis viderat: sed q̄modo per id patrem viderit nescit. Nam vt ostēsio illa intelligendi potius esset demonstratio q̄ videndi subiecit. Et sufficit nobis. Augustinus. Illa em̄ leticia qua nos implebit cum vultu suo: nihil amplius requiret. Quod bene intellexerat Philipus cū dixerat: dñe ostende nobis patrez: t sufficit nobis: sed nondū intellexerat. eo q̄ modo ad ip̄m ih̄m potuisset dicere. dñe ostende nob̄ te: t sufficit nobis. Et em̄ hoc intelligeret respon sum est ei a deo. vñ sequit. dicit ei ihs. Tanto tēpore vobiscū sum t nō cognouistis me. August. Sed quomō hoc dicit cum t quo iret scirēt t viā scirent. nō ob aliud nisi q̄ ipsum scirent: sed facile ista questio soluit si dicamus q̄ aliqui eoz sciebant aliqui nesciebant in quibus erat Philipus Hylarius arguit. ergo apostolū in cognoscendo se ignorantem. Cum ea em̄ que generet p̄pria dō essent calcare vndas. impare ventis. pctā dimittere. vitam mortuis reddere. huic querele oīs p̄questio orta est: q̄ in homine assumpto dei non intellecta natura est. t ideo postulanti vt sibi patrem oīderet ait. Philipe qui videt me videt et patrem Aug. solemus em̄ de similimis duobus ita loqui. Uidisti istum. vidisti illū. Sic ḡ dictu⁹ est. Qui videt me videt t patrem. Non q̄ ipe sit pater t filius: q̄ a patris similitudine in nullo p̄sus discrepet filius. Non enim hic ait Hylarius: de trinitate: visum carnalium oculoz signat. Non enim hoc quod ex partu virginie carnale ē contemplandam in eo dei formam et imaginem proficit: sed intellectus dei filius: prestat vt et intellectus pater sit. dum ita ymago est vt non differat genere sed significet auctoritatem. Non em̄

solitarium sermo significat ⁊ indifferentem cum naturam ꝓfessio docet. Cum eñ dicit: ⁊ patrē exclusa est singularis ⁊ vnici intelligentia. ⁊ q̄d reliquum est: nisi p̄ nature vnicā similitudinez pater p̄ filium visus sit. Sed ideo inquit Aug. dñs discipulū arguebat. quia quod postulauit id. i. cor postulantis videbat tanq̄ melior esset pater q̄ filius ita philippus patrem nosse cupiebat. ⁊ iō nec filium sciebat quo aliquem meliorem esse credebat. Ad hunc ḡ sensum ꝓtingendum dictum est. Non credis q̄ ego in pr̄e ⁊ pater in me est q̄si diceret. Si ad te multū est hoc videre: saltē q̄ō non vides crede Hylari⁹. Que eñ ig̃rādi patrez aut ostendendi ignorantib⁹ necessitas relinquebatur cum pater in filio visus esset ex ꝓpr̄ietate nature dum ex indifferentia vnitatis vnum sint natus ⁊ generans: vt hic sermo domini sequeret. non credis quia ego in patre ⁊ pater in me est. pater in filio ⁊ filius in patre est. non p̄ duplicem generum ꝓiunctōnem neq̄ per insitam capationis substantie naturam. q̄ p̄ corporalem necessitatem exteriora fieri his quibus continentur interiora nō possunt: sed p̄ natiuitatem viuentis nature ex viuente: dum nō aliud ex deo q̄ deus nascitur. Vel aliter totum ſm Criso. Philippus corporeis oculis patrem volebat videre quia ⁊ ipsum filium ita se extimabat vidisse: fortassis a⁹ ꝓphetis audiens: vidi dominū. Et ideo dixit. Domine ostende nobis patrem. Et iudei eum interrogauerant. Vbi est pater tuus. Et Petrus ⁊ Thomas q̄ iret: ⁊ nūs didicit manifeste. Et ḡ non videat esse onerosus Philippus interrogans. ostende nobis patrem: adiungit ⁊ sufficit nobis. i. nihil plus querimus. Dominus aūt non dixit ei impossibile petis sed ostendit quoniam nec ipsum filiū vidit. Naz si illum potuisset videre: et illum vidisset. et ideo dicit. Tanto tpe vobiscū sum ⁊ nō cognouisti me Philipe. Nō dixit nō vidisti me. sed nō cognouisti me. q̄tum. s. ad hoc q̄ filio hoc manēs q̄ p̄. decenter in seipso oñdit eū qui genuit. Deide dividens ypostases ait. Qui videt me videt et patrem. ne quis dicat q̄ ipse est p̄ ipse filio. ostēdit aūt p̄ hoc q̄m neq̄ filiuz visu corporeo vidit. Si aūt aliquis hic visum cognitōnem dicere velit: ñ ꝓtradico. q. d. Qui cognouit me cognouit ⁊ patrem. Sed nō dixit hoc: sed ꝓsubalitatem repñtans volens dixit. qui meā subam vidit: vidit ⁊ eaz que patris. Vñ patet q̄ nō est in creatura. Creaturam eñ videntes deū nesciūt omnes. Philippus etiam subam patris videre querebat. si ergo esset alterius substātie: nō diceret q̄ videt me vidit ⁊ patrem. Sz nec aliquis in argento auri substantiam videre pōt: nō eñ alia p̄ aliā apparet natura. Deinde nō solū ad philippū sed ad oñs pluraliter loquit: dicens. Verba que ego loq̄r a me ipso nō loquor. Quid est hoc. nisi a meipso non sum qui loquor. Ei quippe tribuit q̄ facit. ō quo est ipse qui facit. Unde neq̄ se filium denegauit: nec naturā in se paterne virtutis abscōdit. Nam dum loquit: ipse in suba manēs loquit. dum aūt nō a se loquit. natiuitatē in se dei a deo testatur.

Vide aūt sup vni⁹ substantie abundantez demōstrationem. Nam subditur. Pater aūt in me manens ipse facit opa. q. d. Nequaq̄ aliter facit pater ⁊ aliter ego. A verbis igit incipiens venit ad opa. Conueniens eñ erat dicere. Ipse loquit v̄ba. Sed duo ponit de doctrina ⁊ signis aut quia ⁊ v̄ba opa erāt. Nam ⁊ q̄ primū loquendo edificat: bonū opus opat. Quid est aūt: p̄ in me manens ip̄e facit opa: nisi in me maneo ego q̄ facio. Aug. Sed manere in filio p̄em inquit hylari⁹ nō est singularis atq̄ vnici. opari v̄o filiū p̄ patrem nō est differētis aut exteri. Et q̄ in se p̄em et loq̄ ⁊ opari docuerat: pfecte hui⁹ vnitatis fidem statuit dicens: Credite mihi quia ego in pr̄e ⁊ pater in me est. ne sc̄z p̄ virtutis efficientiam ⁊ nō p̄ nature que ſm natiuitatem est ꝓpr̄ietatem: pater in filio ⁊ opari crederet ⁊ loqui. Sic enim habetur in greco: nr̄a aūt litera sic habet. Non creditis q̄ ego in patre ⁊ p̄ in me est. Si v̄o nō sufficit h̄ ad ostendendū ꝓsubalitatem: saltez ab operib⁹ discite. vnde subdit. Alioquin ꝓpter opa ip̄a credite. Vidistis eñ signa cum auctoritate. ⁊ oñia q̄ dei tatis erant ꝓpria: ⁊ que pater solus opat: peccata soluta ⁊ mortem recedentem ⁊ hmōi. Hoc ḡ ꝓpter opera credite quia ego in patre ⁊ pater ī me est. Neq̄ ei si separati essemus: insepabiliter operari vlla ratōne possem⁹. Et quia dominus dixerat. ꝓpter opa credite. ostendens q̄ nō hoc soluz pōt sed multo maiora: ⁊ q̄ mirabili⁹ est alijs pōt dare: ideo adiūxit. Amē dico vob. Qui credit in me: opa q̄ ego facio ⁊ ipse faciet ⁊ maiora horum faciet. Aug. Sed q̄ sunt ista maiora: an forte quia egros ipsis transeūtibus etiā eor vmbra sanaret Maius est eñ q̄ sanet vmbra q̄ fimbria. Verūtamen q̄ñ ista dicebat. verborū suorū facta ⁊ opa ꝓmendabat. Cum eñ dixit: Pater in me manēs facit opa. Que opa tūc dicebat nisi que loquebatur verba: ⁊ eor verborum fructus erat fides illorum. Verūtamen euangelizantibus discipulis nō tam pauci q̄ illi erant: sed gentes etiā crediderūt. Nōne ab ore illi⁹ tristis ille diues abscessit: et tñ q̄ō ab illo audituz nō fecit vnus: fecerūt multi cum p̄ discipulos loqueret. ecce maiora fecit p̄dicatus a credentibus: q̄ locutus audientib⁹. Verum hoc adhuc mouet q̄ hec maiora p̄ ap̄los fecit. nō aūt ipsos tm̄ significans ait. Qui credit in me. Nunq̄d inter nō credentes in x̄p̄m nō est cōputandus qui nō fecerit maiora opa q̄ x̄p̄c. Dubium est nisi intelligat. Ap̄s dicit credenti in euz. qui iustificat impiū: deputatur fides ad iusticiaz In hoc ope faciemus opa x̄p̄i. q. in̄ credere in x̄p̄m est opus x̄p̄i. hoc opat in nob: nō vtiq̄ sine nobis. Audi ḡ. Qui credit in me: opa q̄ ego facō ⁊ ipse faciet: p⁹ ego facio deinde ipse faciet. quia facio vt faciat. Que opa: nisi vt ex impio iust⁹ fiat. Quod vtiq̄ in illo sed nō sine illo x̄p̄c opatur ꝓrsus maius hoc esse dixerim q̄ creare celū ⁊ terram. Celum eñ ⁊ terra transibunt: p̄destinatorū autem numerus ⁊ iustificatio ꝓmanebit. Sed in celis angeli opera sunt x̄p̄i: nunquid etiā his opibus maiora facit: q̄ cooperat X̄po ad suā iustifi-

catõnem. Judicet qui potest: vtrum maius sit iustos creare q̃ impios iustificare. Certe si equalis sit vtrũ potentie: hoc maioris est miscõie. ꝑ oĩa opa intelligere xp̃i: vbi ait. Maiora hoc faciet: nulla necessitas. cogit horum eĩ fortitan dixit q̃ faciebat illa hora. tunc autez verba fidei faciebat z vtiq; minus est verba iusticie p̃dicare quod facit p̃eter nos: q̃ impios iustificare. quod ita facit in nobis vt faciamus z nos. Magnam autez spem dominus suis ꝓmisit orantibus dicens. qz ego ad patrem vado. hec Augu. hoc ẽ nõ pereo sed in p̃opria manebo dignitate et in celis oro. Vel hoc dicit ac si diceret. Vestrum est decetero miracula facere. ego enim vado. Et ne quisq; hõ sibi tribueret vt etiam illa opera maiora seipsum facere ostenderet adiecit. Et quodcũq; pecieritis patrem in nomine meo hoc faciam. q. d. Ego tuz facturus z tunc maiora ꝓ eos qui credũt in me q̃ nunc ꝓ me quod nõ est defectio sed dignatõ. Dicit autem in noĩe meo: quia in nomine ihesu xp̃i apli dicebant: surge z ambula. Oĩa eĩ signa q̃ fecerant: ipse faciebat z man⁹ dñi erat cũ illis. sed quid est. Quodcunq; petieritis: cũ videam⁹ plerũq; fideles ei⁹ petere z nõ accipe: vt paul⁹ apls de stimulo carnis. Sz audi qd̃ illic positũ ẽ. In nomine meo: qd̃ ẽ xp̃c ihs. Ihs inqt aug. significat saluatorẽ. ac ꝓ hõ qd̃cũq; petim⁹ adiuuus vtilitatẽ salutis nõ petim⁹ i noĩe saluatoris. z tñ ipe saluator ẽ nõ solũ cũ facit qd̃ petim⁹: ꝑ etiã cũ nõ facit. Nouit eĩ medic⁹ qd ꝓ sua qd ꝓtra suã salutẽ postulet egrotus. sane quedã q̃ intra noĩe ei⁹ petam⁹: non tũc qñ petim⁹ facit: sed tñ facit. differt eĩ qd̃ petim⁹ nõ negat vt illud. aduenias regnũ tuum. Et subiungit vt glorificet pater in filio zc. Nullo igit modo sine patre filius facit: quando quidem vt in illo p̃ glorificet ꝓpterea fili⁹ facit. Cũ eĩ ostendat: fili⁹ magna potens. glorificat ille q̃ genuit. Deinde ꝓmisit domin⁹ ihesus discipulis: si eũ diligerent qd̃ in mandatoz suoz obseruatõe ostenderet spũsanctũ dicens. Ego rogo patrem in q̃tum homo: vt minor patre rogat: inquantũ deus vna cum patre p̃stat. Et aliuz paraclitum dabit vobis: paraclitus nomen est grecum z latine interp̃etat ꝓsolator vel aduocatus quia ꝓsolatur in aduersis spe p̃miox: z pecca/ta lugentes fiducia remissionis eorum. Aduocatus aũt dicit: qz ipse spiritus postulat ꝓ nob gemitibus inenarrabilib⁹. i. postulantes. nos facit. Aliũ aũt dicit a se nõ diuersitate subie. sed varietate ꝓsone. Vel ꝑm didimũ spũsanctũ aliũ paraclitum noiauit xp̃c. non iuxta nature sue differentiam: sed iuxta opatõnis diuersitatẽ. cũ eĩ saluator mediatoris z legati ꝓsonam habebat ex q̃ põtifex deprecatur ꝓ peccatis nostris spũsanct⁹ ꝑm aliam significantiã paraclitus ab eo q̃ ꝓsolat in tristicia positos nuncupatus est. Verũ noli ex filij z spũsancti opatõne diuersa varias estimare naturas. Nam z in alio loco paclit⁹ spũsanctus reperit apud patrem legati ꝓsona fungi: z xp̃us ihesus ꝓsolatõnem in cordibus opari vt maneat nobiscum ineternũ: qñ neq; post mortez recedit.

Spũs veritatis vocat eo ꝙ figuras veteris testamenti manifestat: z etiã quia a veritate ꝓcedit. s. filio. z quia veritas a quocũq; dicat a spiritusancto est simul cũ patre z filio quẽ mundus non potest accipe. i. homines dilectores mũdi in hoc ꝓmanentes. nõ ꝑ accipe ꝓpter indispositionem eorum. qz nõ vident eũ. s. certissima cognitõne fidei. Nõ eĩ inuisibiles hz oculos mundana dilectio: ꝓ quos spũssanct⁹ nisi inuisibiliter videri nõ pot. Et post aliqua dicit dñs ihs. In illa die vos cognoscetis ꝓ fidem pfectã vel in glia ꝓ speciem. qz ego in patre meo sum z vos in me z ego in vobis. ꝑm hilariũ de trini. xp̃c in pfe ꝓ natura diuinitatis est: nos econtra in eo ꝓ corpalem eius natiuitatem qua nostram naturaz assumpsit: vt ille rursus in nobis ꝓ sacramenti mysterium credere tur. Ipse eĩ testatus est. Qui edit carnem meaz in me manet z ego in eo. de ꝺ se. di. ij. In xp̃o pat. Demũ concluslit. Qui diligit me diliget a patre meo. z ego diligã eũ z manifestabo ei meipsum.

Ipm q̃ paclitum spũsanctum in ca. xvj. promisit se missurũ eis post recessum ei⁹. qz eo manente cum eis. s. in corpali pñtia eis dare nõ poterat ꝓpter indispositõnem scz eox quia ita afficiebantur ad illam humanitatem ex miraculis doctrina z benignitate: q̃ ad diuinitatẽ eius mentem z affectum non erigebant. Et quid in eis sit spiritus facturus z ꝓ eos ostendit dicens. Cum venerit ille arguet mundũ de peccato. s. incredulitatis qd̃ infideles habent. Et de iusticia scz virtuositatis qz fideles multi carent. Et de iudicio scz seueritatis qd̃ multi nõ cauent. qz cum princeps mũdi. i. peccator dyabolus sit iudicatus z eternaliter cõdemnatus ad ignem: miseri hoies nõ curant euz imitari in malis z suggestõnibus ei⁹ vitiosis adherere. ꝓpter qd̃ z eum secuturi sunt in penis. et inde insinuauit q̃ ipse spũs doceret eos omnẽ veritatẽ. s. vite. doctrine z iusticie. s. necessariã in viuendo in docẽdo in iudicãdo. Ille etiã eũ clarificaret. s. faciẽdo eos intelligere suã deitatẽ: z faciendo ꝓ eos miracula in noĩe ihu. Et oia hec spiritus faceret. nõ ista a se hñdo: sed a pfe z ipso filio a q̃ est. Tũc interrogauit eũ iudas nõ scharioth sed qui alio noĩe dicit thathe⁹. Dñe quid factum est qz manifestaturus es teipm. nobis et nõ mundo. i. diligentib⁹te: z nõ his qui nõ diligunt te sed mundũ ꝓpter qd̃ mund⁹ dicitur a chaisto. Respondit ihesus. Si quis diligit me sermonez meum seruabit. Grego. Probatio enim dilectionis exhibitio est operis. Nunq; enim amor dei ẽ ociosus. opatur enim magna si est. Si operari renuit: amor nõ est. Et pater meus diliget eũ. Dilectio ait Aug. sanctos discernit a mũdo. in qua facit pater z filius mansionem qui donant ipsaz dilectõnem qua eum diligamus. non excluso spiritusancto: qz inseparabilia sunt opera trinitatis. de ꝺ se. di. iij. Omnes opa scz abextra vt dicit glosa quibus dant suam manifestationem interiorẽ scilicet pa. fi. z. s. s. quam impij non nouerũt. Et ad eum inquit xp̃c veniemus z mansionem apud eum faciam⁹. Veniũt ad nos ait Aug. dũ veniem⁹ ad

eos. Venīt subueniendo. Venim⁹ capiendo vt sit nobis eox nō extranea visio ꝙ interna: ⁊ ī nob eox nō transitoria mānsio ꝙ eterna. et mansionem apud eū faciem⁹. In q̄rūdam em̄ corda venit et mansionē nō facit. qz p ꝓpunctōez dei respectum recipiūt: sed tpe temptatōnis q̄ ꝓpuncti fuerant obliuiscunt. ſ. ad pctā redeūtes. Ille autem vere amat cui⁹ mentē delectatio p̄ua per ꝓsensuz non supat. intellige de mortalib⁹ nō venialibus. ⁊ cō/iunctim dū. ſ. dilectōz hz fm illō Aug. Radicata est charitas securus ē nihil mali ꝓducere pōt. de pe. di. ij. Aug. li. de tri. Non est putandū mansionem in dilectore suo facientib⁹ patre ⁊ filio exclusum esse ab hac mānsione spūſctī: cū superius dictum sit de spūsancto in nobis manebit. Et iterū vt maneat vobiscū ineternū. Sed ꝓpter insinuationē trinitatis ꝓsonis singulis noiatis dicuntur nō tū alijs sepatis intelligunt ꝓpter eiusdē trinitatis vnā substantiam. Qui non diligit me sermones meos nō seruat Greg. De dilectōne ꝓditoris. lingua mēs ⁊ vita requirat. Tāto vnusq̄sq̄ a supernō amore diuīgit: q̄nto ī infimis delectat. Et sermonē quē audistis nō ē me⁹ ꝙ ei⁹ q̄ misit me patris Aug. fortasse ꝓpter aliquā distinctōnez vbi suos dixit p̄aliter dixit sermones. vbi aūt nūc fmonē dicit in singl'ari ꝙ est verbū: nō suū eē dixit: ꝙ seipsum pfis intelligi voluit. nō em̄ suū sed pfis ē verbū q̄ nec sua imago sed pfis: nec su⁹ fili⁹ sed pfis. Recte g̱ actoꝛi tribuit qđ facit eccl̄is a q̄ hz hīpm q̄ illi ē indifferēs eccl̄is. Hec locut⁹ sum vob apud vos manēs subdit ibs. Aug. Alia em̄ est mansio quā p̄misit futura. alia quam testat pūtem. Illa spūalis ⁊ mentib⁹ intrinsec⁹ reddit: hec corpalis: q̄ foris exhibet. Et qz eox q̄ dixerat quedā intellexerant, quedā nō intelligebant: ne turbarentur ⁊ facilius eius recessum sustinerent: ꝓmittit. ſ. ſ. q̄ ⁊ ꝓsolaretur eos ⁊ doceret. Non intellecta ab eo: dicta subdens. Paraclitus aūt spūſsanctus quē mittet pater in noīe meo. Quare spūſsanctus paraclitus dicat declaratū est supra. Et de septē nominibus eius designantib⁹ ꝓprietatem eius ⁊ effectus quos opatur in electis: pz in ymno. Veni creator spūs. Quē mittet pater. Beda cū gratia spūſsancti dat hominib⁹: mittit spūs a pfe mittitur ⁊ a filio. qz ꝓcedit a pfe ꝓcedit a filio: quia ei⁹ missio ꝓcessio est: hec ille. Et qz missio includit ꝓcessionē. ⁊ ipe spūs a se nō ꝓcedit sed a patre ⁊ filio: ideo nō dicit mitti a se. ipa tñ infusio gre ī creatura q̄ dicit mitti ꝓcedit etiā a spiritusctō: cū sit opus qđ in creatura. Et q⁹ spūſsanct⁹ mittat a filio: ipe infra dicit. Mittā vob a pfe spīm veritatis. i. a me veritate ꝓcedentē. Vñ ⁊ ꝝ eroꝛē grecoꝝ negantiū spīmsctm̄ a filio ꝓcedere: dicit de ꝓsecr. di. v. de spū ex ꝓcilio ephesino. Omnipotēs appellatus ē veritatis ⁊ veritas xp̄c est. Vñ ⁊ ab ipso sicut a deo pfe ꝓcedit. Item dicim⁹ in ca. vltimo decretoꝝ ait. Saluator q̄ ⁊ veritas: ait. ſ. loquēs de spūsctō. nō em̄ loquet a semetipo. ꝙ ē sine me ⁊ sine meo et sine pfis arbitrio: qz missibilis est a mea ⁊ pfis volūtate: ⁊ amplius qz ex se nō ē ꝙ ex patre, ⁊ a me ē: qz hoc ip̄m qđ subsistit ⁊ loquitur: ex pfe ⁊ me illi est. ipsa aūt locutio sua ē spiratio incordia hominū. Et infra. Spūſsanct⁹ ꝓcedit a filio de⁹ de deo: spūs veritatis ꝓcedens a veritate ꝓsolator manās de ꝓsolatore. ſ. xp̄c. Et qz spūſsanctus noīe filij a patre mittit ait Didim⁹: ostendit q⁹ vnitate sit iunct⁹ ad filiuz. Vñ ⁊ filij dictus est spūs ꝓ adoptōnem suā filios faciens q̄ eum recipere voluissent. Et sequit. Ille vos docebit omnia scz que spūalia sunt ⁊ intellectualia veritatis ⁊ sapie sacramenta. Docebit non sicut q̄ artes aliquas ⁊ sapiaz studio industriaq̄z didicere: ꝙ quā ipse ars atq̄z doctrina ⁊ sapientia spiritus veritatis inuisibiliter menti insinuat sciam diuinoꝛum. Greg. Nisi em̄ spūſsanctus corda assit audientis. ociosus est sermo docentis. Aug. nec sic est intelligendū quasi docente filio verba capiam⁹ ⁊ docente spiritusancto eadem verba intelligamus. Omnes enim dicit ⁊ docet trinitas: sed nisi etiaz sigillatim ꝓmendaretur: nullo modo humana capere vtcunq̄z posset infirmitas. Et suggeret vobis oīa quecūq̄z dixero vobis. Grego. Inuisibilis spiritus suggerere dicit. non q⁹ scientiā nobis ab imo vt ab inferioꝛi inferat: sed ab occulto. Vel fm Augusti. Suggeret. i. ꝓmemoꝛabit vobis. Intelligere em̄ debemus qđ inbemur nō obliuisci saluberrima monita ad gratiam pertinere qua nos ꝓmemoꝛat xp̄c. Theophilus. Spiritus sanctus ⁊ docuit ⁊ suggessit. i. ꝓmemoꝛauit. docuit que eis nō dixerat xp̄c: tanq̄z non valentib⁹ poꝛtare. i. intelligere. Cōmemoꝛauit autem que dominus dixerat: sed que intellectus tarditate commendare memoꝛie nequiuerant. Et qz vt ait Crisosto. hec audiētes turbabant excogitātes odia ⁊ prelia sibi imminere post eius recessum: iō rursus ꝓsolatur eos dicens. Pacem relinquo vobis pacem meam do vobis. Non quō mundus dat: ego do vobis. Vbi notat triplicem pacem internalem. supnalem ⁊ carnalem. Aug. autem sic ait. Pacem nobis relinquit in hoc seculo. in quo manētes hostē. i. dyabolū vincim⁹: ⁊ vt inuicez diligam⁹ pacē suā nobis dabit in futuro scło qñ sine hoste regnabit vbi nūq̄z dissentire possum⁹. Pax aūt ipe nob ē ⁊ eū credim⁹ qz ē ⁊ eū videbim⁹ sicuti ē. Et nota cū dicit pacē relinq̄ vob. nō addit meam. cū aūt dic. pacē do vob: dixit meā. q̄uis eius dici posset q⁹ subintelligit cū ait. Pacē relinq̄ vobis meā: tñ fm Aug. forte ⁊ ꝙ aliq̄d latet. pacē ei suā intelligi voluit qualē ipe hz. in q̄ nullū repugnat oīno pctm̄ quaz in futuro hēbim⁹ reg̱. Sed pax quā nob reliquit in seculo: poti⁹ dicēda ē nra q̄ sua: qz q̄tumcūq̄z pfecti sp hūt cū q̄ pugnent ⁊ vñ dicant. Dimitte nob debita nra. Qđ vo ait. nō quō mund⁹ dat ego do vob. pax ista mundana est eox qui diligūt mūdū. qui ꝓpterea dant sibi pacem vt mūdo pfruant sine molestia. ⁊ qñ iustis dant pacem vt nō eos psequant. pax esse nō pōt vera: vbi nō est vera ꝓcordia. Pax etiā exterioꝛ dicit Crisost. ad malū fit multotiēs: ⁊ eis qui eā hūt nihil pdest. Aug. Non poterit aūt ad hereditatē domini puenire: qui noluerit testm̄ domini ꝓseruare. Cyprian⁹. Inexpiabilis est culpa

dissordie nec passione purgat dixit. ix. Quia vo dixerat. Pacem relinq vobis: qđ erat recedenti. t hoc poterat turbare eos: ideo eos ꝓfortat dicēs Nō turbet cor vrm neq formidet. Aug. hinc turbari t formidare poterat cor eoꝝ. ne forte hoc interuallo cū recederet ab eis q̄uis reuersur⁹ in resurrectōne ad eos: lupus inuaderet pastoris absentia. Vñ sequit. Audistis q: vado t venio ad vos. Vado ad morte p passionē: venio p resurrectionez. vado ad pr̄em p ascensionē: venio per spūsancti missionē t demū ad glificatōez vestri. Vt aūt intelligerent fm id qđ hō erat eū dixisse. Vado t venio ad vos: subiecit. Si diligeretis me gauderetis vtiq; q: pr̄ maior me est. Per qđ ḡ filius nō erat equalis patri p hoc erat iturus ad patrez a q̄t ventur⁹ est iudicare viuos t mortuos. Nā p id qđ est equalis gignenti nunq recedit a pre: q: vnus est cuz pre t spūsancto in essentia: vbiq semp exīs t suos sanctos nunq relinquens: fm igitur suā humanitatē minor est patre xp̄c: maior spūsancto: minor t seipso fm suam deitatē. quia illa humanitas a tota trinitate formata ē de substantia virginis q̄tum ad corpus: aīa a deo in instanti creata t infusa. Vtrunq tñ. s. humanitas t diuinitas nō duo sed vna psona: ne sit quaternitas sed deus trinitas. et ideo dixit. Si diligeretis me gauderetis vtiq. Quia fm Aug. nature humane gratulandū est. eo q sic assumpta est a verbo vnigenito: vt immortalis ꝓstitueretur in celo atq ita fieret terra sublimis: vt incorruptibil' puluis sederet ad dexterā patris. Quis hic nō gaudeat qui hic diligit xp̄m vt etiā iam suā naturaz immortalem gratulet in xp̄o atq hoc ap̄m speret se futurū p xp̄m. sequit. Et nūc hec dixi vob priusq̄ fiant: vt cū factū fuerit credatis. Non scz noua fide sed aucta: aut certe cū mortuus esset defecta: cū resurrexisset foret refecta. Vel credat⁹ me/am diuinitatez ex tot p̄nunciatis t visis impleri et si nō videritis etiā resurgentis nisi humanitatem. Jam nō multa loquar vobiscuz. Jam enim instabat temp⁹ quo ꝓprehenderet t occideretur. Venit em̄ princeps hui⁹ mundi. Augu. Et quis iste nisi dyabolus qui princeps est: nō creature x sed peccatoꝝ muudana diligentiū. Venit. i. veniet scz ad crucem cū pateretur ignorans euz dei filium esse: si forte q̄d pcti reperiret i eo Sed i me ait nō habet quicq scz sui: quia neq cuz peccato venerat deus: nec ei⁹ carnem de peccati ꝓpagine virgo peperat. et tanq ei diceret. Quare ḡ morieris si nō habes peccatū cui debeat mortis suppliciū ꝓtinuo subiungit. Sed vt cognoscat mundus q: diligo patrem. q. d. Ideo me ad mortem offero: t passionē cui⁹ non sum debitor sustinebo Vt cognoscat mundus. id est homines mundi. quia ꝓpter dilectōnem quam habeo ad patrem: hoc facio: que in hoc ostendit per opus: Quia sicut mandatū dedit mihi pater scilicet vt sustineam mortem p redemptione humani generis: sic facio. s. ea sustinendo.

De oratione §.ii.

dñica facta a ihu xp̄o in q̄ nos orare docuit Lucas hoc narrat. postq retulit xp̄m susceptū in hospiciū a martha in cui⁹ domo Maria soror ei⁹ sedebat secus pedes dñi t martha ip̄a minist rabat scz necessaria ad ꝓrandiū. post q̄ immediate subdit. Lucas factū est cū esset in quodā loco orans Et cessauit: dixit ei vnus ex discipulis ei⁹ Domine doce nos orare. sicut Johā. docuit discipulos suos. et ait illis. Cū oratis dicite. Pater sanctificetur nomē tuū tē. Vbi p̄io notandū fm Cirillum q̄ ideo xp̄c orauit. nō vt aliq egeret plen⁹ existens omni vtute: fr vt nob p̄beret exemplū orandi. et fm Bedā. Ideo h̄ fecit et orare docuit post narratōez hystorie de martha t maria suscipientib⁹ xp̄m: adinnuendū q ꝓfectio vite actiue t cōtemplatiue q̄ in illis designant nō nisi oronibus obtineri valet. Hāc aūt oronem dñicā matheus asserit a xp̄o editaz t aplis ipsam traditam in monte vbi eis fecit plixū sermonē absq interrogatōne alicui⁹ ex discipulis. et vbi in ea matheus ponit. vij. petitōnes lucas h̄ exprimit tñ quinq. Vñ ꝓ ꝓcordia hoꝝ dici pōt. q sicut Aug⁹. dic de beatitudinib⁹ q cū mathe⁹ referat a dño exp̄ssas octo. t lucas q̄tuor: q ali⁹ t ali⁹ sermo fuit. Nam in sermone in mōte exp̄ssit ibs octo btitudies vt refert mathe⁹: t in loco cāpestri vt refert lucas ꝓdicando turb̄ insinuauit q̄tuor tñ vt min⁹ capacibus. Sic t de ip̄a oronе dñica dom. q: in mōte septē petitiones exp̄ssit nō interrogat⁹ ab aliq vt narrat mathe⁹. altera vice postea interrogat⁹ ab aliq de oratōnis forma breui⁹ docuit vt refert lucas. et vt dicit etiam Aug. Tercia petitio includitur in primis duabus: t vltima in penultima. Et ideo Lucas breuitati intendens non curauit terciam exp̄sse ponere scz. Fiat voluntas tua: nec vltimam: sed libera nos a malo. Credibile est. q. xp̄m aliquas materias doctrine sue pluries dixisse: t discipulis t turbis aliq̄n plixius aliquādo breuius: sicut t facūt omnes doctores t p̄dicatores. Pater sanctificet. Basili⁹. Duo sunt modi oratōnis. vnus quidē laudis cū humilitate secundus vo remissio: petitōnis. Quonens ḡ orat nō prius ad petendū prorumpas. Sinaūt tuum criminaris affectū: q necessitate coactus supplices deo. Sed cuz incipis supplicare quamlibz dese creaturam visibilem pariter et inuisibilem. Summas autem exordium a laude eius qui cūcta creauit. Vnde dicit. Cum oratis dicite. Pater tē. Aug. de verbis dñi. Primus sermō quante gratie est. Nō audebas oculos ad celū attollere: t subito accipiēs gratiā xp̄i. ex malo seruo factus es bonus filius. ideo p̄summe nō ō tua operatōne sed de gra xp̄i. Non ḡ hic arrogātia est: fides p̄dicare qđ acceperis nō est supbia fr deuotio. Ergo attolle oculos ad patrē qui te lauacro genuit. qui p filiū te redemit. patrē dicas q̄si filio. Sz noli tibi aliq̄d spūaliť vēdicare: soli⁹ ei xp̄i spiritualis est p̄. nobis aūt est pater oib⁹ in cōi. q: illū solū genuit. s. fm deitatez nos creauit. t tō fm math. dr̄ p̄ nr̄. Vbi etiā notandū totā oronez fieri in pl'ali nō in singulari. s. p se solo vel aliq̄ parti

particulari: ad innuendū q nō solū p se sed et p alijs est orandū vt dicit Cypianus. et q2 vt dicit Gratian⁹ de pe. dist. j. Cuius opa quisq; facit: eius filius cōprobat vt patet ex euāgelio. vt vere pater dicat: eū in operib⁹ imitare. Subdit autem fm matheū qō lucas tacuit. Qui es ī celis. theophilus nō aūt hoc dicit tā q; loco circumscribatur: ꝫ ad celos erigit auditorē t a terrenis abstrahit. vel fm Aug. de illis loquit de quib⁹ ps. Celi enarrāt gloriā dei. i. sancti viri. vel in celis dicit esse p manifestatiōz glorie sue scz in celo empireo. Gregori⁹ nisenus. Oim vero bonoz ē exorditū glorificari nomē dei in vita nostra. Unde subdit. Sanctificet nomē tuū. Hec ē prima petitio. Quis em̄ est tā bestialis q; videṡ in credentibus vitā purā nō glorificet nomē inuocatū in tali vita. Hoc ergo orat ista dicens. fiam pater tuo cōcurrente subsidio iust⁹ abstinēs a quolibet malo. Criso. Sicut em̄ cū q; pulcritudinē celi aspicit dicit gloria tibi deus. ita etiā cū aspicit alicui⁹ virtutē. q2 hoīs virtus multo magis q; celū glorificat deū. Uel fm aug. Sanctificet nomē tuū scz in nobis vt ad nos possit ei⁹ sanctificatio puenire. Uel fm Titū. Sanctificet nomē tuū. i. nota sit tua sanctitas toti mūdo. et laudet te decenter. Jussit ergo orare p emundatōe totius mundi. Et q2 in noīe iesu est gloria patris: tūc nomen patris sanctificabit qñ xp̄s erit not⁹. Uel fm origeñ. q2 nomē dei ab errantib⁹ attribuit sculpturis t creaturis. nondū est sanctificatū vt. s. sit separatum a quib⁹ debuit separari. decet q; nos orare vt nomē dei adaptet soli deo. Adueniat regnuz Secunda petitio vt scz fm origeñ. euacuet p̄incipatus potestas t virtus regni mūdi quinetiā t peccatū ne regnet t in nr̄is mortalib⁹ corpibus. vel fm Grego. nisenū. Implorām⁹ etiā a dño liberari a corruptōe: eximi a morte. Uel fm quosdam. Adueniat regnū tuū. i. veniat sup nos spiritussanctus tuus t purificet nos. Aug⁹. tūc em̄ venit regnū dei. qñ eius sumus gratiā cōsecuti. ipe em̄ ait. Regnū dei intra vos est. Uel fm Cirillū Qui hoc dicit scz. Adueniat regnū tuū. videtur optare rursum refulgentē in mūdo oīm saluatorem. Mandauit aūt in oroīne illud petere reuerata ps terrible. vt sciāt q; viuere eos docet. nō lente nō remisse: vt illud ps nō paret eis vindicta et flamā. Et sequit tercia petitio fm matheuz quā tacet lucas scz. fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Criso. q. d. p̄resta nobis dñe cōuersationē imitari celestez q̄tenus q̄cunq; tu vis: nos etiā volumus. Grego. nisenus. Qui vitā humanam post resurrectionē simile dicit esse futurā vite angelice: cōsequens est t vitā mundanā ad vitam q; postmodū sperat disponi vt in carne viuētes nō fm carnē viuamus. Et p hoc q; a volūtate diuina recesseramus. et ꝓpter hoc infirmati a morbo denuo liberet copulatio ad voluntatē diuinā. Ulī dicit. Sicut in celo t in terra. i. sicut ab angelis q; sunt in celo: ita a nobis qui sum⁹ in terra. Uel sicut in celo intellectiue nostre: ita in terra sensitiue seu corpis. Cypianus. q; p̄reposterū q; q; peruersum est vt cū dei voluntatē quotidie fieri postulem⁹. s. dicendo fiat voluntas tua: qñ euocat nos de hoc seculo nō statim volūtatis ei⁹ imperio pareamus obnitimur t reluctam⁹: et p vicariū more seruoz ante conspectū suū adducimur inuiti: exeūtes hinc necessitatis vinculo nō voluntatis obsequio. xiij. q. ij. Ꝓpreposterū. Fiat volūtas tua scz a nobis, nō solū de nobis. Hā de malis hoīb⁹ vtiq; fit volūtas dei fm Greg. in moral. i. illud qō deus disposuit de eis. Juxta illud esaie. Mis volūtas mea fiet. Sz ab eis nō fit voluntas dei: q2 nō cōformant se volūtati dei A bonis aūt fit volūtas dei: q2 volūtarie seruāt dei p̄cepta quib⁹ nobis manifestat voluntas dei Et q2 inqt Aug⁹ nomē dei sanctificat in spiritu. dei aūt regnū in resurrectōe venturū est: ideo lucas p̄termisit istā terciā petitionē: eā intelligi volens in duabus p̄cedentib⁹. Sequit quarta. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. Matheus dicit panē substantialē. Aug. Non est iste panis q; vadit in corpus: sed ille panis vite eterne qui aīe nostre substantiā fulcit. de cōse. dist. ij. quotidianū. Aug⁹. Quotidianū habet latinus si quotidian⁹ est panis. cur illū post annū sumas quemadmodū greci in oriente facere cōsueuerūt Idē de cōse. di. ij. quotidie. Accipe q̄tidie vt quotidie tibi ꝓsit. sic viue et quotidie merearis accipere. Panis est nō venenū: medicina est celeste t venerabile sacm. Uel fm titū. Panis animarū est virtus diuina afferēs futurā vitā phennē: sicut panis ex terra ꝓdiens vitā tpalem cōseruat. Uel fm Cirillū per panē quotidianū p̄t intelligi sustentatio vite corpalis. Sed ex eo q; panē iust⁹ sit q̄rere. i. quotidianū alimentuz: videt q; nihil cōcedat eos habere scz superfluū sed magis honestā colere paupertatē. Crisō. postulāda igitur sunt necessaria vite: nō ciboz diuersitates et vina odorifera t cetera q̄ delectāt guttur: onerāt autē ventrē et mentē pturbant. sed panis q; possit substantiā nostri corpis sustentare. et illū qui nobis sufficiat hodie: vt de crastino nō cogitem⁹. Unā aūt solā petitionē sensibilē q̄rimus vt p̄sentibus nō affigamur. Sequit quinta petitio. Dimitte nobis debita nostra. Tutus hoc aūt additū est necessario p eo q; nullus sine peccato inuenit. ne impediamur a sacra pticipatōne ꝓpter humana peccata Cū em̄ teneamur xp̄o exhibere omnimodam sanctitatē qui spiritūsanctū habitare facit in nobis: redarguendi sumus si nō obseruemus ei templū mundū. Huic aūt defectui subuenitur per dei bonitatē indulgentē humane fragilitati hoc iuste fit a iusto deo: qñ nos q̄si debitorib⁹ relaxamus. his scz q; nobis nocuerūt t debita non exhibuerūt. Unde subdit. Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Crisō. de peni. di. iij. de quotidianis breuibus leuibusq; peccatis sufficit quotidiana oro fidelib⁹ scz pater noster. Siquidē et nos dimittamus et corde debitoribus nostris. fiunt em̄ nobis si sapimus causa indulgētie maxime: et pauca exhibentes plurima reperiemus. Hā et nos multa debemus t magna debita dño

quoꝝ si minimã ptem a nobis vellet exigere iam periissemus. Aug⁹. debitũ quid est nisi peccatuz. Ergo si nõ accepisses alieni fenoris pecuniã: nõ deberes. ⁊ ideo peccatũ tibi imputaꝛ. ¶ Sequiꝛ sexta petitio. Et ne nos inducas in temptationẽ Aug⁹. quã scz ferre nõ possum⁹: sed talẽ vult tẽptationẽ qualẽ ferre possit humana cõditio. Titus a diabolo nõ temptari est impossibile. sed ne a deo derelinquamur in temptatõe hoc deprecamur. Nisi em̃ ꝓhibeat temptatõnis inualescenti am q̃ supra nos est. tũc in temptatõz inducit sed ꝓmittẽdo. Vel fm maximũ. Dãdat dñs vt pe/tamus ne nos inducas in temptatõz. i. nõ ꝓmittas nos voluptuosarũ ⁊ spontanearũ temptationũ expientiã pati. De temptatõib⁹ aũt afflictionũ et laboꝝ dicit Jacob⁹. Oñe gaudiũ extimate frẽs cũ in temptatões varias inciderits. Basilius. Nõ tñ decet nos orãdo petere afflictões corpales vniuersaliter em̃ ꝓcepit orare nõ subire temptatõz: sed postq̃ aliqs subijt expedit a dño petere virtutẽ pferẽdi: vt ꝓsumeꝛ in nobis illud Qui sustinuerit vsqꝝ in finẽ hic salu⁹ erit. ¶ Ultima petitio. Sed libera nos a malo. Aug. Istã lucas nõ posuit vt intelligam⁹ istud ad illud pti nere qõ dictũ ẽ immediate. Et ne nos ⁊c. Tñ nõ dicit. Et libera nos: sed libera nos a malo. tanq̃ vnã petitõz demonstrãs. q. d. Noli hoc sed hoc: vt sciat se vnusq̃sq̃ liberari a malo qõ nõ inducitur intẽptat⁹. i. nõ acquiescit. vel a malo. i. diabolo. l'a malo tribulatõis tpalis nimis affligẽtꝭ.

De pertinẽtibus §. III.

ad finale iudiciũ. ⁊ signis aduent⁹ eius q̃ xp̃s exꝓssit inq̃situs de his ab aplis. Cũ em̃ feria tercia ante passionẽ multa docuisset plñ ꝙ parabolas q̃s scribit mathe⁹ ca. xxij. ⁊ scribas ⁊ pharisẽos increpasset de eoꝝ multiplici ypocrisi vt idem ponit in ca. xxiij. Demũ cũ egrederet de templo vbi docebat: discipuli ostendebãt ei magnificenciam edificij illius tẽpli. dicẽte vno ex eis vt refert marcus. Magister aspice q̃les lapides ⁊ quales structure. Quibus xp̃s rñdit. Amẽ dico vobis. Nõ relinquet lapis sup lapidem q̃ nõ destruaꝛ. Qõ impletũ fuit in obsidione ⁊ captione hierosolyme ꝙ titũ et vespasianũ ꝓncipes romanorũ. Et cũ inde iesus ꝓfectus in montẽ oliueti cũ discipulis suis sedisset: interrogauerũt eũ discipuli fm matheũ ⁊ lucã. sed marcus insinuat q̃ ex discipulis scz petrus iacobus ⁊ iohãnes et andreas: interrogauerũt secreto dicẽtes. Dic nobis q̃n hec erũt. et qõ signũ aduent⁹ tui ⁊ ꝓsumatõis seculi. Qõ xp̃s dixerat de destructõe tẽpli. dubitantes ne talis destructio fieri deberet in breui vel in cõsumatõe seculi: de vtroq̃ interrogant. et xp̃s de vtroq̃ rñdit. aliqñ de vno aliqñ de altero. Nam de solutõe ciuitatis ⁊ templi fienda ꝓdicẽs ait referente luca. Cũ videritis circũdari ab exercitu hierlim: tũc scitote q̃ approꝓinquat desolatio eius. Tunc q̃ in iudea sunt fugiãt in mõtes: et q̃ in medio eius descendãt nec intrent in ea scz q̃rentes se tutiores esse in ciuitatib⁹ vel in hierlim q̃si in loco a deo ꝓtecto. Et dicit hic Aug. ꝙ hec verba dñi ideo lucas hoc loco cõmemorat: vt ostẽdat tunc facta esse abominatione desolatõnis q̃ a daniele ꝓdicta est. de q̃ mathe⁹ ⁊ marcus locuti sunt q̃z expugnata est hierlm. quã desolationẽ notat daniel ca. ix. in fine. vbi et destructõz hierusalẽ prenunciat. dicit Beda ꝙ ecclesiastica narrat historia cunctos q̃ in iudea erãt xp̃ianos imminente hierosolymoꝝ excidio cõmonitos a dño a loco discessisse: et transiozdanẽ habitasse i ciuitate pella dicta: donec desolatio iudee ꝓpleret. Et post pauca subdit dñs iesus. Erit ꝓssura magna sup terrã ⁊ ira ꝓpl'o. hinc et cadẽt i ore gladij: et captiui ducent in oẽs gentes ⁊ hierusalem calcabit a gentib⁹ donec impleant tpa nationũ. Et ꝙ dñs ait Ve ꝓgnantib⁹ et nutriẽtibus tũc fm theophilũ quidã dicũt dñm designasse esum filioruz ꝓpriozꝝ qõ et iosephus narrat. Vel etiã ex eo ꝙ tales p̃grauate nõ possẽt cito discedere a tali obsidione. Talis aũt ꝓssura tũc fuit ⁊ tãta mala eos occupauerũt. vt nulla erũna deinceps posset eorum calamitatib⁹ adequari vt scribit iosephus. Ceciderũt in ore gladij capientib⁹ romanis hierosolymã sed ⁊ fame multi necati sunt. Et primo hoc accidit sub tito ⁊ vespasiano principib⁹. postea sub adriano impatore qñ natale solũ iudeus inaccessibile est factũ ex mandato illi⁹ vt dicit eusebius. Et vt dicit Ambro. mystice abominatio desolatõis antixp̃i est aduentus: eo ꝙ sacrilegijs infanstis mentiũ interiora ꝓtaminet se de⁹ iuxta historiã in templo vt sibi vendicet diuine solium maiestatis: et scripturis disputãs se esse xp̃m ⁊ alius antixp̃s. i. diabolus qui hierusalẽ aiaz. l. pacificam obsidere nitaꝛ sue legionis exercitu. Ergo q̃n in medio tẽpli est diabolus desolatio abominationis est. Est et tercius antixp̃s vt arrius et sabellius. q̃ oẽs nos praua intentõe seducũt. s. a veritate. hec ambro. Et de antixp̃o vero hoc pessimo de q̃ dicit apl's ad Thesalo. ꝙ reueladiꝛ homo ille iniquus filius pditõis q̃ extolliꝛ supra omne qõ colitur aut dicitꝛ deus. ita vt in templo sedeat tanq̃ sit deus. quem iesus interficiet spiritu oris eius. et de quo xp̃s ait iudeis. Ego veni in noie patris mei ⁊ nõ me recepistis: alius veniet in noie suo. i. querens gloriã suã scz antixp̃s illũ accipietis scz in xp̃m ⁊ messiã vestrũ. Hic igitur ventur⁹ est ante finale iudiciũ de q̃ sunt multe ꝓphetie in veteri ⁊ nouo testamẽto. ꝑcipue danielis. vij. et. viij. capitul'. et in apocalipsi. et oẽs doctoꝛes hoc scribunt. ¶ Circa ipm autez finale iudiciũ et ꝓsumationẽ seculi xp̃s multa predicit. et primo signa ꝓcedentia. Secõo picula tunc imminentia. Tercio ad iudicium ipm cõcurrentia. Signa ꝓcedentia insinuat vt ad ꝓparationẽ cõmuniat. q̃ iacula ꝓuisa min⁹ ferũt. et vt ab amore mundi cõpescat: cũ aliqñ defecturus sit in his q̃ viciose amant. Ponit aũt signa futura in sole luna et stellis. vt narrat matheus marcus et lucas scz per obscurationẽ eoꝝ vltra solitũ. Insup pestilentias fames et terremotus frequẽtiores ⁊ maiores regiones et regna bellis cõquassanda.

Cōfusionē sonitus maris & fluctuum: ex quibus malis homines arescent. i. tabescent pre miseria. Pericula vero secūdo imminentia quo ad aiaz erunt errores multi q̄ tunc exurgent p̄cipue ad/uentus antixp̄i q̄ cōtra veros fideles pugnabit subtili et falsa doctrina. reprobans doctrinā euā gelicā: suā cōfirmans miraculis sed falsis vt dicit apl's. cuius aduētus est ſm operationē sathane in oībus ꝓdigijs & signis mendacib⁹. Et hoc xp̄s dicit de p̄dicatorib⁹ eius. Surgent pseudo ꝓphete et dabūt ꝓdigia & signa magna ita vt in errorē inducant si fieri p̄t etiā electi. & si q̄s nō credet in eū: afficiet tormētis exquisitissimis. vñ et xp̄s dicit. q̄ erit tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi vsq̄ tūc. et nisi breuiati fuissent dies illi nō fieret salua oīs caro. Etiam xp̄s excitat fideles ad orationē & abstinendū a curis mundi nimijs & voluptatib⁹ & ad cōstantiā. Demum tercio ad iudiciū cōcurrētia exprimit. quia p̄dictis impletis videbūt emitti filiū hoīs venētem cum potestate magna scz ad iudicandū. Qz prius vt refert matheus mittet angelos suos cū tuba & voce magna ad ꝓgregandū electos suos a q̄tuor ventis q̄ scz separabūt bonos a malis vt dicit math'. xiij. qz virtute diuina fiet resurrectio oīm mortuoꝝ post mundi cōflagrationē p ignez celitus missum vt dicit p̄s. Ignis ante ip̄m p̄cedet. Angelorꝝ ministerio colligent cineres mortuorū. Et veniens christus in forma humana a cunctis videbit. et vt refert matheus. Statuet ipe iesus oues. i. electos a dextris et hedos a sinistris. i. reprobos. et his q̄ a dextris erunt dicet Venite benedicti p̄ris mei possidete regnuz &c. Illis aūt q̄ a sinistris. Discedite a me maledicti in ignē eternū &c. Et cōcludēs ait. Ibunt hi scz q̄ nec sibi nec alijs subuenerūt in illis opib⁹ mie corpaliter & spūaliter intellectis in supplicū eternum: iusti aūt q̄ eas fecerunt in vitaz eternā. Et ideo dñs ipe admonet ad bona ab eo nobis cōcessa spūaliter multiplicāda p parabolā de talētis cōmissis ad negociandū. et ad euitandā gloriam mūdi in bonis opibus p parabolā de decē virginib⁹ quinq̄ fatuis & quinq̄ prudentibus. Insup ad vigilandū expectādo p̄parati aduentum ei⁹ in ꝑticulari iudicio mortis. q̄ sicut est cōmuniter nobis ignot⁹: ita et dies iudicij vniuersalis. Vñ de eo dicit. De illo autē die nemo scit Neq̄ angeli neq̄ filius nisi pater. qō sane intelligendū est. Nam cū sit vna sciētia patris et filij et spiritussancti sicut & vna essentia: filij⁹ dei xp̄s vnq̄ scit inquantū deus sed etiā inquantū homo nouit a verbo. sed nō vt nobis reuelanduz. q̄uis aduent⁹ antixp̄i tpe suo sciatur et vicinus credat ipse finali iudicio: nō tñ p certo cognoscitur a quoq̄ post mortē antixp̄i q̄diu mund⁹ sit pmansurus in ista sua figura. Sed vt dicit ipse xp̄s. Sicut in dieb⁹ noe appropinquante diluuio et si ille annūciaret hoīes nō cedebāt sed dabāt se voluptatib⁹ et vicijs & subito ex insperato superuenit diluuiū oēs necās nisi reseruatos in archa. Sic erit aduentus iudicij subitus in q̄ salui erunt tantū qui in archa ecclesie p vnitatē charitatis erūt. vt. xxiij. q. j. Quia ex sola. Et b̄ xp̄s notat cū ait. Tunc erūt duo in lecto vno: vn⁹ assumetur & alter relinquet. due molentes in mola: vna assumet et alia relinquet. p lectū signat status quietis ꝓtemplatiuoꝝ. p agrū: statū laborantiū platoꝝ. p molā status actiuorū. et de his oībus qui fuerit in charitate & vnitate ecclesie assumet ad regnū: qui vero alter. i. diuersus et diuisus ab hac vnitate: relinquet in terra infernali. Et tūc ꝓdemnabunt duo senes inueterati dierum maloꝝ. i. scribe & pharisei q̄ accusabant susannā castissimā falso. i. ecclesiaz de adulterio. i. de ꝓiunctōe eius cū xp̄o p fidē. et puer qui nat⁹ est nobis daniel. i. iesus cōuincens eos et oībus manifestās eoꝝ falsitatē q̄ scz legitimū sponsuz xp̄m secuta erat nec adherebat alicui errori vt ipi fornicantes & fornicari facientes aias iudeoꝝ cuz eis in falsis dogmatibus ad ignē iudicabunt vt ostēdit gratianus. ij. q. vij. §. Item daniel.

Capitulum quintum.

De clauibus ecclesie a xp̄o collatis petro et potestate eius.

Interrogante xp̄o existente tūc in ptibus cesaree philippi discipulos suos. Quē dicūt esse filiū hoīs. i. se filiū virginis hoīes dicerent. Alij oēs vtriusq̄ sexus sunt filij hominū scz viri et mulieris: solus xp̄s filius. i. virginis tm̄. Respondērūt alij iohannē baptistā. s. resuscitatuz. alij hieremiā aut vnū ex ꝓphetis. Et iesus dixit. vos aūt quē me esse dicitis. Cui rñdens petrus ꝓ oībus ait. Tu es xp̄s filij⁹ dei viui. humanitatē designauit i eo q̄ xp̄s qui interpretat vnctus scz vnctione gratie summe in aia sua: diuinitatē q̄ filius dei. Ambro. Quid est tā altuz q̄s altitudinē diuitiarū videre: scire dei filiū & ꝓfessionē diuine generatōis assumere. quā licet mēs nequeat humana plene rōnis inuestigatōne cōprehendere: fidei tñ plenitudo cōplectit. xxiij. q. j. nō turbat. Petro aūt xp̄s ait. Beatus es symon bariona. i. filius iohanna vel iohānis. bariona em̄ interpretat filius iona. i. iohāna. q: caro et sanguis nō reuelauit tibi. i. purus hō q̄ ex carne cōstat & sanguine nō tibi dedit hāc noticiā diuinitatis mee. vel ratio naturalis hoīs vel cognitio sensualis: sed pater meus q̄ est in celis. dominus ei⁹ dei est: fides diuinitatis xp̄i q̄ viua beatificamur in spe & tandē in re. Et ideo beat'. vñ apl's. Salui facti estis ex fide: & hoc nō ex nobis Donū em̄ dei est. Et ego dico tibi q: tu es petr⁹ derivatus a me petra vt mutato noīe ex symone in petrū muteris: et re pfecte xp̄m imitādo vsq̄ ad mortē crucis. & sic tui successores aliq̄ immutabunt. Et sup hāc petrā. nō te demonstrādo ꝓ me quē cōfessus es deū & hoiem: sup hāc veritatem cōfessam. edificabo ecclesiā meā. Hinc pelagius papa. Quis vniuerse p orbē catholice ecclesie vnus thalamus xp̄i sit: tamē sancta romana ecclesia catholica & apostolica nullis est sinodicis cōstitutis ceteris ecclesijs p̄lata: sed euan/

gelica voce dñi et saluatoris nostri primatū obtinuit. Tu es inquit dñs petrus: et sup hanc petrā edificabo eccliā meā. di. xxj. quis. Itē leo papa. Ita dñs ad oim apostolor officiū ptinere voluit huius muneris sacramentū scz pdicandi et regiminis animarū: vt in beatissimo petro apl'or oim summo principaliter collocaret vt ab ipo qsi quodā capite dona sua velut in oīe corpus scz eccliae diffunderet. vt exorbitē se intelligeret mysterij esse diuini: qui ausus fuisset a petri soliditate recedere. hunc eī incōsortiū indiuidue vnitatis. id qō ipse erat voluit noiari dicendo. Tu es petrus: et sup hanc petrā edificabo eccliā meā vt eterni templi edificatio mirabili munere gratie dei in petri soliditate psisteret. di. xix. ita dñs. Itē Cyprianus. quis aplis oibus post resurrectionē suā parem potestatē tribuat dicēs. Accipite spiritūsanctū quorū remiseritis peccata remissa sunt ꝛc. tñ vt vnitatem manifestaret vnitatis eiusdē originē ab vno incipientē sua auctoritate disposuit. Ad petro soli loquit dicēs. Tu es pe. et sup hāc pe. edi. ec. meā. Sup vnū edificat eccliā. hoc erant vtiq; ceteri apli qō petr⁹ fuit pari cōsortio pdicati et honoris ꝛ potestatis: sed exordiū ab vnitate pficiscit vt eccliā christi vna monstraret. xxiij. q. j. loquit. Glo. dicit q apostoli fuerūt pares petro scz in ordine. qz epi et dignitate cōsecrati: sed nō in administratōis plenitudine seu iurisditione. Itē Grego. in moral. In petra moyses ponit vt dei factē cōtempletur. sic eī dñs ei dixit cū peteret factē eius videre. Sta in petra. q: nisi qsq; soliditatē fidei tenuerit: dei psentiā nō agnoscit. de qua soliditate dñs dicit. Sup hāc petrā edificabo eccliā meā. sola qpe est per quam dñs accipiat sacrificiū libenter. sola que p errantib⁹ intercedat fiducialiter. Sola q intra se positos valida caritatis cōpage custodit. xxiij. q. j. Quia ex sola. Et porte inferi non pualebunt aduersus eā. Porte inferi p quas homines intrāt ad inferos damnator. sunt errores et vicia q nō possunt pualere cōtra eccliā ita vt deficiat. deficere pōt aliq a veritate fidei et a gra sed nō oēs. semp eī aliqui boni remanēt Unde et Hiero. Eccliā est nō habēs maculā scz peccati mortalis neq; rugā scz erroris et duplicitatis. Et ideo quicūq; est aliq sorde peccati pollutus: de eccliā dici nō pt neq; xpo subiectus. de pe. di. j. Hec eccliā ait idē Hiero. est dom⁹ dei q dicit edificari sup firmā petrā. q vnica columba apellat. q sponsa pulcra sine macula et ruga et ortus cōclusus fons signatus. puteus aque viue: paradisus cū pomor fructu. q domus claues accepit. i. potestatē soluēdi atq; ligādi. xxiij. q. j. Omnib⁹. Idē Hiero. Sancta romana eccliā q sp immaculata pmansit. dño puidente et beato petro opem ferente in futuro manebit sine vlla insultatōe hereticor: atq; firma et immobilis omni tpe psistet. xxiij. q. j. Hec est fides. Et xps dixit. Ego p te rogaui petre. vt nō deficiat fides tua scz eccliae. Et tibi ait dñs dabo claues regni celor. In singulari dicit tibi vt insinuet eccliae vnitatē et auctoritatis originē. dabo subdit. vt demōstret muneris largitatē claues addit: vt explicet potestatis pluralitatē. regni celor ꝛcludit vt annūciet effectus hui⁹ fructuositatē. Primo qz dicit tibi nō nobis: ostenditur eccliae vnitas: Ubi gratianus. Cū oibus discipulis parē ligādi atq; soluēdi potestatē dñs daret petro p oibus et p oibus claues regni celor daturū se pmisit dicens. tibi dabo ꝛc. Qui ergo ab vnitate eccliae q p petrū intelligit fuerit alienus: execrare pt cōsecrare nō valet scz nō tenēdo formā eccliae. vel si seruet formā: qtum ad virtutē sacramētor nō qtum ad veritatē excōicationis vel recōciliationis potestatē nō habet. xxiij. q. j. §. ij. Itē anacletus ait. In nouo testamēto post xpm dñm a petro cepit sacerdotalis ordo. qz ipi primo pontificatus in eccliae xpi datus est dicente dño ad eū Tu es petrus ꝛc. Tibi dabo claues regni celor. Hic ergo ligandi atq; soluēdi potestatē primus accepit. primusq; ad fidē populū virtute sue pdicationis adduxit. di. xxj. In nouo. Dabo inquit nō vendaz sed gratis ꝛ liberaliter tribuā. Unde dicit. j. q. j. Quicqd inuisibilis gratie psolatōne tribuit. i. sacramētis q cōtinent gratiā nullis qsti bus vel quibuslibet pmijs venundari debet. dicente dño. Gratis accepistis gratis date. Hinc et Leo papa. j. q. j. ca. j. Gratia si nō gratis dat vel accipit: gratia nō est. Symoniaci aūt nō gratis accipiūt. igitur gratiā que maxime in ecclesiasticis operat ordinib⁹ nō accipiunt. Ubi dicit glo. gratia. i. donū spiritussancti qō habetur in sacramentis vel dignitas ecclesiastica vel ordo. Claues ī plurali dicit. qz si sit vna potestas spiritualis in essentia vel radice q clauis dicit per similitudinē: est tñ duplex in effectu scz potestas ordinis ad cōficiendū corp⁹ christi verū: et potestas iurisditionis ad iudicandū corpus christi mysticum in foro aie. Que potestas secunda integrat ex duob⁹ scz ex potestate discernēdi seu cognoscēdi. nō quidē per scientiā sicut doctor: sed p potētiam officij vt iudex ecclesiasticus ꝛ ex potestate sententiandi scz absoluendo vel ligando. Unde Gratianus di. xx. §. j. ait christus dicturus petro Quodcūq; ligaueris ꝛc. prius dedit sibi. i. pmisit dare claues regni celor in altera dans sibi scientiam discernēdi inter lepā ꝛ lepā. i. potestatē discernēdi: ī altera dans sibi potestatē ejciendi aliquos de eccliae et aliquos recipiendi. Et ad hoc facit ibi glo. Item antheros papa. Absit vt quicq; sinistri de his arbitremur. qui apostolico gradui succedentes xpi corpus sacro ore cōficiunt: p quos nos xpiani sumus. q claues regni celorum habētes ante diem iudicij indicāt. xj. q. j. Absit. Et p istas claues. i. potestatē aperit ꝛ claudit regnū celorum. Unde sequit. Quodcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū ꝛ in celis: et quodcunq; solueris sup terrā erit solutum et in celis. quod intelligendū est claue nō errante seu quādo iudiciū petri. i. prelati sequit et cōformatur iudicio dei. Unde Grego. xj. q. iij. Tūc est vera p̄sidentis absolutio: quādo interni sequitur arbi-

trium iudicis id est dei. Et dat exemplū de lazaro prius a xpo intus suscitato: et postea ab apostolis iussu eius a ligaminibus institum absolu/to. Item leo papa. xxiij. q. j. manet petri priuilegium vbicūq; ex ipius equitate ferē iudiciū. nec nimia seueritas vel remissio: vbi nihil erit ligatum vel solutū nisi qđ beat⁹ petrus ligauerit vel soluerit. i. iuste quo ad deum. Item Aug⁹ sup. j. Quodcūq; ligauerit sup terrā ⁊c. Si hoc petro tm dictū ē: nō ꝺ facit ecclesia. si aūt i ecclesia hoc fit: vtiq; q̄ in terra liganť et i celo: et que in terra soluunť ⁊ in celo soluta erūt. q: cū excōmunicat ecclesia: in celo ligať excōicatus. et cū ecclesia reconciliat scz absoluēdo in celo soluiť reconciliatus Si hoc ergo in ecclesia fit: petrus qñ claues accepit sanctā ecclesiā significauit. et si in persona petri significati sunt in ecclesia boni: in iuda significati sunt in ecclesia mali scz p̄lati. xxiij. q. j. Qđcunq;. qđ verū est. s. q̄ mali p̄lati ita soluūt et ligant sicut et boni: dū toleranť ab ecclesia. Et qđ dicit Aug. j. q. j. Remissionē peccatoꝝ auari nō dant stz p̄lati seu sacra administrātes: intelligiť fm glo. ex merito vite. i. nō sunt digni dare. Dāt tū ex officio et veritatē ⁊ virtutē. i. effectū sacramentoꝝ cū toleranť. si sunt p̄cisi: dant tm̄ veritatem sacramētoꝝ. i. vera sacra que ꝓficiūt sed nō virtutē eoꝝ. i. gratiā si sciunť. Qđ ergo dicit de ligandi ⁊ soluendi potestate: p̄t intelligi qualiter. Uno mō ēxtuz ad excōicationē quas ligať vt nō possit pticipare cū alijs fidelibus in diuinis ⁊ alijs cōmunib⁹ actionibus: et soluiť cū ab ea absoluiť. Et ista potestas est epoꝝ. Uel dicť mucro epalis: vl̄ habentiū iurisditionē ēpalem vt abbatū vl̄ prioꝝ q̄ ad subditos suos et vicarios eoꝝ. Alij inferiores nō habēt nisi cōsuetudo cōtrariū habeat. Et sicut excōicatio fieri p̄t a nō sacerdote sed tū clerico: ita absolutio eius. extra de re. iu. ois res. et si sit iniusta: non ligat quo ad deū. xj. q. iij. Epistl. sed q̄ ad ecclesiā Uel fm Grego. xi. q. iij. Sententia pastoris siue iusta siue iniusta timēda est et seruāda: alś q̄ ad deū ligaret p ꝓtemptū. Et hoc nisi cōtineret intolerabilē erroꝝ q: tūc nō esset seruāda. xi. q. iij. Cui illata: vel cum est lata post appellationē. nec debet ferri nisi p mortali peccato vt habeť. xi. q iij. Nemo epoꝝ vero scz vel p̄sumpto fm tho. in iij. Nec videť habuisse initiū a xpo implicite cū ait petro. Si ecclesiā nō audierit. i. p̄lato ecclesie nō obedierit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus scz postq̄ fuerit excōicatus: qđ facere debet p̄latus qñ est cōtumax et peccatū manifestū. Hā occultoꝝ cognitor et iudex est deus. di. xxxij. Erubescat. Manifestū dico. i. notoriū de iure vel de facto. Uñ ⁊ xps immediate subdidit. Quecūq; ligaueritis sup terrā ⁊c. matth. xviij. Exercitium aūt eius cepit ab aplis p̄cipue a paulo. vt ptz. i. ad Corinth. v. cū ait. hūc tradidi sathane. Uide de hoc. xi. q. iij. Audi. et. ij. q. i. Multi. Qz etiam excōicati vitarenť a fidelibus ordinatuz fuit ab aplis. vnde aplus. ij. ad Corinth. Si quis frater noiatur aut fornicarius aut idolis seruiens aut auarus ⁊c. noiatur. i. excōmunicať vel denūciatur excōicatus. frater dicit. i. xpianus: q: de his qui foris sunt vt oino pagani et iudei ecclesia nō iudicat quo ad sentētias spūales. et cū hmōi scz noiatis excōicatis nec cibū sumere scz licet. vide ij. q. i. Multi. et. xi. q. iij. sicut ipi apli. ⁊ ca. sequē. Secūdo de mō quo ad cōfessionē sacramentalē q̄ fieri nō p̄t nisi a sacerdote q̄ absoluere debet. quē verisimiliter intelligit cōtritū et absoluēdo ligat obligādo eū ad certā pniam seu satisfactionem faciendā fm arbitriū ipi⁹ sacerdotis. xxvi. q. vij. Tempora. et de pe. di. i. mensurā. Quē autem videt impenitentē vt q: nō est cōtrit⁹ de oibus vel nō vult satisfaceree cui teneť et hmōi debet ligare. i. nō absoluere. de pe. di. v. falsas. Et xiiij. q. vi. si res. Et vt dicit Aug⁹. in li. de pnia. Qui vult cōfiteri vt inueniat gratiā. sacerdotē querat scientē soluere ⁊ ligare. ne si circa se negligens fuerit scz ad inquirendū de peccatis suis ⁊ scientē discernere qđ oportet: negligať ab illo. i. reprobeť. q̄ salubriter monet eū vt vitet cecū ne in foueā cadat. de peni. di. vi. Qui vult. Tercio mō intelligiť de indulgentijs quibus soluuntur debita penarū ꝑ peccatis cōmissis. q̄ potestas ē episcoporꝝ et superiorum. Liganť aūt in his inquantū imponiť aliquid faciendū ad cōsequendum eas. Et tūc p̄t dupliciter exponi illud. Qđcunq; solueris ⁊c. videlicet vt illud. Sup terrā ad absoluentē. i. quodcūq; tu p̄latus existens super terrā absolueris. siue viuentē siue defunctuz in gratia: erit solutū. s. ēxtum ad illud qđ ꝓtinet indulgētia. Et sic indulgētie possunt extendi etiam ad mortuos: si hoc intēdat ꝓcedens fm tho. in. iiij. Alio mō vt referať ad absolutū: sic qđcūq; absolueris sup terrā. i. dummodo ille absoluēdus sit sup terrā. Et sic nō extenditur ad defunctos aliqua indulgentia fm alios sed primū cōmunius. et totū intellige q̄ detur rōnabiliter indulgentia: et sit aptus ad recipiendū ei⁹ effectū. vt quia in gratia cōstitutus: faciēs qđ ipa continet. Quarto mō intelligiť de statutis ecclesiasticis que possunt facere p̄lati. que vtiq; ligāt. i. obligant subditos ad seruandū cum fuerint promulgate et moribus vtentiū firmate. di. iij. §. leges. et. §. lex. et si legib⁹. xxv. q. i. violatores. et. c. sunt qui dicunt. Soluunť aūt cum tollunť. vel etiaz quo ad aliq̄s cū in eis dispensať. que dispēsatio fieri nō debet absq; causa rōnali. i. q. vij. §. Ceterum ex canonū. et. c. dispensationes.

De regímine eccle §. I.

sic collato petro a christo in quo ostendit qualis esse debeat rector. Sciendū qđ dñs cum petro ait. Tibi dabo claues. nō tunc ei dedit regnū ecclesie: sed promisit dicens in futurū dabo. Cōcessit et eum oibus prefecit cum post resurrectionē apparēs apostolis petro dixit. pasce oues meas vt dicit glo. di. xxj. In nouo. et extra de elec. significasti. Pro cuius declaratōe diligēter attendenda sunt verba christi. Interrogauit enim christ⁹ petrū dicens. Symon iohannis diligis me plus

his. Symon interpretat obediēs. volens ergo eum pficere alijs obedientez vocat. vt innuat q ad curā aiaz nullus ex ambitōe se dz ingerere vel qrere: sed vocat⁹ demū obedire vt docet Greg. viij. q. j. in scripturis. et Aug. loc⁹ supior sine q populus regi nō pt. z si administret vt decet: indecenter tū appetitur. viij. q. j. Qui epatum. Et addit iohānes. qui interpretat gratia. q fili⁹ gratie. i. habere eū gratiā oportet q preest cure aiaz. alis frequēter peccat mortaliter. Ūñ Crisō. Malus sacerdos de sacerdotio suo crimē nō dignitatem acquirit. di. xl. Multi. vbi dicit Archi. post tho. in. iij. q administrādo sacra vel actus ordinum exercendo mortaliter peccat si est in mortali. et totiēs quotiēs ac etiā pdicando. Et subdit. Diligis me plus his. tribus vicib⁹ de hoc interrogans. vt ostendit ipo sp respondente q amaret: q debet habere dilectionē plus his tpalibus quibuscūq diuitijs honorib⁹ et hmōi. vt oia cū expedit postponat pro xpo et salute gregis sui. viij. q. j. Sunt in ecclesia. Secundo diligat xpm plus his scz cōmodis corporalib⁹. di. xxxv. Ecclesie pncipes. Ubi hiero. cōfusio et ignominia est xpm crucifixū pauperē et esurientē farsis corporibus pdicare: et ieiunioz doctrinā rubentes bucas tumētiaq ora pferre. Si in loco aplor su mus. nō solū eoz imitemur sermonē sed cōuersationē et abstinentiā. Tercio diligat plus his scz vita ppria et speculationibus. vt paratus sit cū oportet p salute gregis sui ponere aiam suā. i. vitā p ouib⁹ suis. vt. vij. q. j. §. Cū aūt. Nec tantū etiā debet vacare speculationi sciētie vt necessaria gregis deserat. Ūñ aug⁹. si imponat sarcina scz regiminis. suscipienda est ppter necessitatez charitatis. Sed nec sic oīmoda delectatio veritatis scz in legēdo et speculādo deserenda est: ne subtrahat illa suauitas et opprimat iusta necessitas. viij. q. j. q epatū. Et intelligit q in exercēdo curā non debet oīno dimitti lectio et speculatio: nec tantū ei vacare q dimittat cura circa necessaria. Et notandū q petrus in tercia vice cōtristatus est. q: difficilius est exponere vitaz ppriā q̄ aliā: nec sine tristicia naturali vel sensuali fieri pt Ūñ et xps prenunciās passiouē petri ait. Cum senueris alius te cinget. i. ligabit et ducet quo tu nō vis scz ad mortē. Ubi aug. Petrus nolēs ad illā mortē est ductus pm iustinctum nature z sensualitatis: sed volēs illā vicit scz patienter ferēs voluntate rōnali. Ambro. Imitare petrū tercio dicentē. dñe tu scis q: amo te. Eteni q: tercio negauit. tercio pfiteat. Sed negauit in nocte cōfitetur in die. vj. q. j. Imitare. i. si cōtingat eū cadere q̄citius surgat et cōfiteat. Christus aūt ter ei dixit. Pasce oues meas vel agnos. q: triplici cibo pascere debet. cibo spūali scz verbi dei: et sacramentoz. di. xliij. sit rector. et. c. dispensatio celestis seminis nobis cōmissa est ve si tacuerimus ve si nō sparserim⁹ ait Nicolaus papa. Secūdo cibo exemplari. Ūñ hiero. Nō solū epi pbyteri dyacones debent magnope ꝓuidere vt cunctuz populū cui psident sermone et ꝓuersatōe peant verū et inferioris gradus et oēs qui domui dei deseruiūt. q: vehemēter ecclesiā dei destruit laycos meliores esse q̄ clericos. viij. q. j. Qualis. Tercio debet pascere inquantū pt cibo corpora/li paupes pm facultatē suam. Ūñ hiero. xij. q. ij. Gloria epi est pauperū opibus ꝓuidere: ppijs studere diuitijs ignominia sacerdotij. et. xvi. q. j. c. Quoniā. Quicqd habent clerici pauperū est. et domus eoz oibus debēt esse cōmunes. Qualis aūt debeat eē pastor ecclesie ipe suo exemplo docet dicēs. Ego sum pastor bonus. bonus vtiq p essentiā pm qō nemo bonus nisi deus. Adeo pastor bonus etiā inqantū homo vt carnē suam in cibū et sanguinē suū in potū dederit ouib⁹ suis qui et animā suam. i. vitā p eis liberandis ad mortē posuit. Ūñ subdit. Bonus pastor aiaz suam dat p ouibus suis. aiam vegetatiuā. i. vitam exponendo p eis cū oportet. et tpalia qbus vita sustentat. Qui nō tribuit tpalia p ouibus suis in elemosynas: nūq̄ dabit vitā. Ambro. Aurum habet ecclesia nō vt seruet sed vt distribuat z ero get pauperib⁹. xij. q. ij. Animā sensituā dat pro ouibus suis. vicz audiendo inquirēdo videndo gesta ouiū suarū. iuxta illud. agnosce vultum pecoris tui. Ac etiā sensus et sensualitatē mortificādo in se in exemplū alioz. Ūñ di. xli. dicit. Epūs vilē supellectilē habeat ac mensam et victū pauperē: et dignitatis sue auctoritatē fide et vite meritis querat. Animā intellectuā ponat scz legendo. docēdo. orando. p ouib⁹ suis. Ūñ hiero. hec sunt duo pontificis opera vt adeo discat legēdo sacras scripturas z sepius meditando aut populum doceat. et aliud opus qō facit moises scz qui fuit pastor illi⁹ antiqui populi q: ad bella nōva/dit sed orat. et dū orat vincit populus. Oret ergo sacerdos ecclesie indesinēter donec vincat populus qui sub eo est hostes inuisibiles amalechitas. i. demones. di. xxxvi. Si q̄s vult. Et subdit xps. Mercennarius aūt et q nō est pastor: videt lupū venientē et fugit. Ubi notandū qō dicit Aug⁹. xxiij. q. iiij. tres psonas dixit dñs et debemus eas inuestigare in euāgelio. pastoris mercēnarij et furis. pastorē dixit aiam suā ponere p ouibus et intrare p ianuam: furem z latronē dixit ascēdere per aliā partē: mercennariū dixit lupū vel furē si viderit fugere: q: nō est ei cura de ouibus. Itaq diligend⁹ est pastor. tolerandus est mercennarius: cauend⁹ est latro. hec ille. Ad insinuandū autē auctoritatē z exercitiū sue iurisditionis. epi qui pcipue dicunt pastores vtunt in loco sue iurisditionis baculo pastorali. nō autem summus pastor. i. papa qui vices xpi tenet in terris. quia eius iurisdictio nō est limitata sed vbiq terrarū. Aliā rationē habes extra de sa. vnct. Cū venissent. in fi. Signat aūt baculus pastoralis tria q̄ debz facere plātus erga oues suas. Ūñ ex pte suprema in qua est recuruus et aduncat⁹. signat q pastor seu plātus debet oues errātes reducere ad viam salutis. Aug⁹. noueris furē advertendis pecoribus pabulū spargere z pastorē flagello etiā ad gregē errantia pecora reuocare.

v.q.v. Non ois. Inquantū aūt baculo appodiamur ad sustentandū vnde infirmi baculo innitūtur: signat q̄ ꝓlatus debet sustētare infirmos et debiles spūaliter ⁊ tpaliter. Aug⁹. in regula. Cō soletur pusillanimes suscipiat infirmos patiens sit ad oēs. Leo papa di. lxxxvi. odio habeantur pctā nō hoies corrigank tumidi tolerank infirmi et qđ seuerius castigare necesse est. nō seuientis plectak aio sed medentis. Ex pte infima bacul⁹ pastoralis est acutus. vt innuak q̄ negligētes debet pungere ⁊ excitare ad bona opa. Ambro. v. q.v. Nō osculak sp pater filiū sed aliqñ castigat. et cū castigak q̄ diligik: tunc circa eū pietas exercetur. hz em̄ amor plagas suas. Hec tria in hoc versu ꝓprehendunk. Collige sustēta. punge vaga morbida lenta. De mercēnario quis sit. et quō fugiat. nota qđ ait Aug. viij. q. i. Sunt i ecclesia quidā ꝓpositi de q̄bus paulus dicit. Sua q̄rentes nō q̄ iesu xp̄i. Quid ē sua q̄rentes. i. non xp̄m gratis diligētes. nō deū ꝓpter deū q̄rentes tpalia ꝓmoda cōsequentes. lucris inhiantes. honores ab hoīb⁹ appetētes. hec qñ amank a ꝓpositis et ꝓpter ista deo seruik: q̄sq̄ talis est mercēnarius est. hec ille. Fugit aūt mercennari⁹ dum ꝓlatus tacēdo nō resistit. Añ Grego. in pastorali. Sepe rectores ip̄rouidi hūanā amictere gr̄az formidātes: loqui libere recta ptimescūt. et iuxta veritatis vocē nequaq̄ iā gregis custodie pastorū studio sed mercennarior̄ vice deseruiūt. q: veniēte lupo fugiūt dū se sub silētio abscondūt. di. xliij. Sit rector. Lupus autē hic dicit diabolus temptatōib⁹ vicior̄ querēs oues dñicas deuorare. vel hereticus veniēs in vestimēto ouiū: ſ in/trinsecus lupus rapax vel tyrann⁹ vel alius iducens alios ad malū q̄bus mercennari⁹ nō resistit Sed vt dicit di. lxxxiij. Error cui nō resistit approbak. veritas cū minime defensak oppr̄imitur. negligere em̄ cū possis pturbare puersos: nihil ē aliud q̄z fouere. nec caret scrupulo societatis occulte q̄ manifesto crimini desinit obuiare. hec Innocen. hic tū mercennarius tolerādus est: dū ab ecclesia tolerak. viij. q. iij. Nōne De fure ⁊ latrone loquit dñs i alio euāgelio cā. eodē vbi ait Ego sum ostium p me si q̄s introierit saluabit. Qui intrat p ostiū pastor est ouiū. Qui ascēdit aliunde: fur est et latro. qui nō venit nisi vt furet mactet et pdat. Qui aūt intrat p ostiū xp̄m: ingredietur ⁊ egredet et pascua inueniet. fur ⁊ latro ē qui suscipit curā alior̄ iniusto titulo. vt p symoniam vel p laicor̄ potentiā vel al's illegitime. Et regula dicit beneficiū ecclesiasticū nō p̄t sine institutione canonica possideri. de re. iu. li. vj. Talis furak fructus ecclesie: q̄s tenek restituere fm Inno. Et quantū in eo est fm hostiē. mactat et occidit oues sibi subditas: cū nō possit absoluē. Excusank tñ oues si hoc nesciūt et al's bene viuunt. Et pdit ducēdo ad pditionē secū suis malis exēplis. Vel etiā fur est diabolus: q̄ furak cū tēptat occidit cū ouis ei assentit. pdit cū ad damnatiōz secū ducit. Vel fur ⁊ latro est q̄libet hereticus et paganus q̄ nō intrat ad ouile p ostiū. i. xp̄m. i. fidem xp̄i sed aliunde. i. per errores. Et hic occidit oues nō pascit. Añ aug⁹. sup iohannē. Fuerunt quidā phi pagani de virtutibus et vicijs multa tractātes subtilia diuidētes diffiniētes rōes acutissimas cōcludentes libros implētes sapiaz suā buccis cōcrepantib⁹ ventilātes. q̄ etiā auderent dicere. nos sequimini si vultis beate viuere. Sz q: p ostiū. i. fidē xp̄i nō intrabāt. mactabāt et pdebant. Nemini em̄ dak bene viuere cui nō dak sp viuere. Nulli aūt spes p̄t esse sp viuēdi nisi intret p ostiū xp̄m q̄ vita est: et vitā beatā cōfert scz credendo. Añ dicit. Qui intrauerit p me. ingredietur scz ad ecclesie ouile et egrediet ad vitā beatā vel ingrediet in seip̄m p bonas cogitatōes et affectōes: egrediet adextra p bonas operatōnes. Vel ingrediet ad se egrediet ad ꝓximū bene cōuersando. vel ingrediet in vita beata videndo deitatē: egrediet ad extra vidēdo humanitatez xp̄i. et pascua inueniet gaudij et fruitōis. Quēs etiam q̄ venerūt ante eū. i. ꝓter eū dicit fuisse latrones. q̄ scz nō attulerūt doctrinā verā fm fidē fm aug. Hec incōueniēs est q̄ xp̄s dicak ostiū: ostiarius: pastor: et ouis. q̄ termini sunt in euangelio isto. nā fm diuersos respectus ista dicunk de eo. ostiū dicit inquantū p eū. i. per fidē ei⁹ et imitationē intrak ad ouile ecclesie militantis ⁊ triumphantis. ostiari⁹ vero: q: ip̄e tribuit gratiā ⁊ virtutes q̄bus intrak ad ip̄m ouile. Pastor autē: q: doctrina sua et sacramētis et alijs modis nos pascit: ouis et agnus: q: tāq̄ ouis ad occisionē ducetur vt dicit Esaie. liij. et agn⁹ qui tollit peccata mūdi Joh. j. de q̄ petr⁹ in canonica. Nō corruptibilib⁹ auri et argenti redēpti estis sed p̄cioso sanguine agni immaculati scz xp̄i. de quo aug⁹. de ꝓse. di. Nemo tollit peccata mūdi nisi xp̄s q̄ est agn⁹ tollēs pctā mundi. Tollit antē et ea q̄ facta fuut vbi ⁊ originale cōtinet et adiuuando ne fiāt et pducēdo ad vitā vbi iā fieri nō possint. Postq̄ aūt xp̄s dixit se pastorē subdidit. Alias oues habeo q̄ non sunt ex hoc ouili. et loquit de gentilib⁹ cōuertendis q̄ nō erāt de ouili. i. genere iudeor̄. Et illas oportet me adducere. ſ. ad fidē et ouile ecc̄e. erāt aūt tūc gentiles oues p̄destinatione seu p̄scientia sed nō fm p̄ntem iusticiā de hoc habes de pe. di. iij. §. finis. et fiet vnū ouile et vnus pastor. i. vna ecclesia ex ouib⁹ ppli iudaici ⁊ gētilibus ꝓuersis ad fidē. De hac vnitate ecclesie pulcre loquit Cyprian⁹ dicēs. Vnā ecclesiam in cantico canticor̄ spūssanctus ex persona xp̄i dñi designat ⁊ dicit. Una est colūba mea scz simplicitate: pfecta mea scz virtutū plenitudine. Una est mr̄is sue electa genitricis sue. glo. Mater ecc̄ie p̄t dici triumphans ecclesia. q: eā fouet et iuuat vt mr̄ filiā. vel mater ei⁹ est genitrix maria et genitor: de⁹. vel mr̄ ei⁹ est synagoga a q̄ p̄cessit. Et subdit Cyprian⁹. hāc ecclesie vnitatem beat⁹ paulus apl's docet ⁊ sacr̄m vnitatis oñdit dicēs. vnū corpus mysticū. vn⁹ spūs gr̄a viuificans. eā vicz spūssanctus. vna spes vocatōis vestre. i. vna res sperata ad quā vocati sum⁹. vnus dñs mundū gubernās ⁊ ei ꝓuidēs p̄cipne ecc̄ie

vna fides.i.cōsimilis vel de vno deo scz t hoiē vnū baptisma scz eiusdē forme t equalis effectꝰ vnus deꝰ nō plures vt pagani tenēt. Quā vnitatē tenere inqt Cyprianꝰ firmiter t vēdicare debemus maxime nos epi: qui in ecclesia dei psidemus: vt epatum qz ipm vnū atqz indiuisum pbemus. epatus vnus est. Ecclesia vna est q in multitudinē latius incremēto fecunditatis extendit quō radij multi sunt: ꝙ vnū lumen. et rami arboris multi sunt t robur vnū tenaci radice fundatū et quō de fonte vno riui multi pfluunt t numerositas licet diffusa videat exundātis copie largitate vnitas tñ seruat in origine. Sic t ecclesia dñi luce pfusa p totū orbē radios suos porrigit: vnū tñ est qd vbiqz diffundit nec vnitas corpis separatur. Auelle radiū solis a corpe. diuisionē vnitas nō capit. Ab arbore frange ramū: fructū germinare nō poterit. A fonte pcinde riuū: pcisus arescit. Ramos suos p vniuersam terrā copia vbertatis extēdit scz ecclesia varias nationes pfluentes riuos largit scz doctrinarū t radios gratiaꝝ latius pandit: vnū tñ caput est: origo vna: t vna mater fecūditatis copiosa. Adulterari nō pt spōsa xpi incorrupta est t pudica. hec ille. xxiij. q. j. loquit. Ex quibꝰ ptz verbū xpi. Fiet vnuz ouile et vnꝰ pastor. i. vna ecclesia t vnus pōtifex summus vicariꝰ iesu xpi. Idē cyprianꝰ. Quisqs post vnū q solꝰ dz esse scz pastor sūmꝰ factus est: iā nō secūdꝰ ꝙ nullꝰ est. vij. q. j. Factus. t loqt de nouatiano q post fabianū creatū papā p scisma fuit factꝰ t ipse nouatianꝰ papa imo antipapa. vt ptz i c. se. qō icipit nouatianꝰ. ad idē facit t i apibꝰ. q. e

De duritia et re §. II.

probatōe iudeoꝝ t cōuersione sequēda gentiū t vtilitate huiꝰ. dicit Job. euāgelista. q cū tanta signa fecisset iesus coram iudeis nō credebāt in eū vt sermo esaie impleret quē dixit. scz ca. liij. Dñe qs credidit auditui nrorē. vbi Aug. ait. Quidā inter se musitāt dicētes. Que culpa fuit iudeorū si necesse erat vt sermo esaie impleret. Quibꝰ respondemꝰ. deū prescīū futuroꝝ p ppheta dixisse infidelitatē iudeoꝝ: nō fecisse. Non em̄ ppterea quēqz deꝰ ad peccandū cogit qz futura hoim peccata nouit: ipoꝝ em̄ pscīuit pcta nō sua. fecerūt ꝙ pcta iudei q facturos esse pdixit quē nihil latet. ad idē optime qō idē dicit. xxiij. q. iij. Nabuchodonosor. Qō ꝙ dicit vt sermo esaie impleret. dicit Criso. ly vt: nō est causale sed euentꝰ. Nō em̄ qz pdixit esaias nō crediderūt: ꝙ qz nō erāt crediturī ppterea dixit esaias. tenet ergo vt cōsecutiue nō causatiue. Quis credidit. importat qs nō negatōz sed raritatē. i. pauci. Auditui nro. i. his qaudiuimꝰ a te: cū ea dicerēmꝰ de filio tuo. t brachiū dñi tui reuelatū ē. q. d. valde pauci. et dicit brachiū dñi filius qz omnia per ipm facta sunt. sicut hō opat p brachiū: ita p similitudinē filius dei dicit brachiū eius. Et sequit in euāgelio. p/pterea nō poterāt credere qz iterū dixit esaias. ꝙ qō peccatū est hoīs si nō facit qō non pt. Augꝰ. nemo peccat in eo qō vitare nō pt. Cui respōdetur. q nō poterāt: dicit qz nō volebāt credē. hoc em̄ (ait Crisᵒ.) in ꝙsuetudine custodit vt qs dicat Nō possum amare illū. vehementiā ꝙ volūtatis potentiā dicit euāgelista. Sed adhuc grauiꝰ est qō sequit pdictū ab esa. Excecauit cor eoꝝ t indurauit cor eoꝝ scz deus. Sed hoc etiā voluntatem eoꝝ meruisse rīdeo. Sic em̄ excecabat deus quo ad intellectū: et obdurabat quo ad voluntatem deserēdo. Neqz em̄ derelinqt nos nisi voluerimus. Excecat igit et indurat deꝰ nō causatiue sed pmissiue. et sequit. Hec dixit esaias cū vidit gloriā dei. Nō quidē p essentiā sed p imaginariā visionē magnificā: cū scz vidit dñm sedentē sup soliū excelsum esaie. vj. ca. Et subdit euāgelista. q multi ex principibꝰ crediderūt in eum sed ppt phariseos nō cōfitebant: vt de synagoga nō ejicerent. Isti nō pfecte credebant: qz nō timuissent displicere phariseis vel ejici cōfitendo xpm. Tū subdit. dilexerunt em̄ magis gloriā hoim qz dei. Ad gloriā dei ptinebat xpm publice cōfiteri. Dz xps cōtra hos timētes cōfiteri loquit. Unde da mauit iesus dicēs. Qui credit in me scz vt debet nō credit in me. i. in eū quē videt tñ scz hoiem q sum purus homo: sed in euz qui misit me quē tñ nō videt scz patrē. Et qui videt me scz fm diuinitatē quā habeo: vidit t eum qui misit me. siue visione fidei siue visione speciei. qz vnus dñs pater et filius cū spiritusancto. Et alibi scz Joh. xv. ait xps. Si nō venissem t locutꝰ eis nō fuissem: peccatū nō haberēt. Nō loquit xps de omni peccato ait Augꝰ. sed de pctō infidelitatis qō excedit quasi oia alia. et iō p excessum dicit peccatū. potuissent vtiqz hre t alia: sed istud nō haberent si nō incarnatus pdicasset eis t signa tāta fecisset. Credebāt em̄ pri iudei xpm venturū. t sic nō habebāt istud peccatū infidelitatis. Dz alie nationes q nō audierūt eū nec signa eiꝰ viderūt: t nō credūt: nō ppterea excusant a pctō infidelitatis sed nō ita graue esset in eis. ¶ Cū aūt in die palmarū intrasset hierosolomā. appropinquāte festo pcipuo iudeoꝝ. s. solēnitate azimoꝝ i q de diuersis regionibꝰ mūdi iudei ꝙueniebāt ad templū. et aliqñ etiā gētiles. Erāt ꝙ vt refert Joh. quidā gentiles q venerāt ad adorandū in illo festo: et hi accesserūt ad philippū t rogabāt dicētes. Dñe volumꝰ iesum videre. Audiuerāt isti de doctrina eius t miraculis. philipꝰ aūt dixit andree. t andreas t philippus simul dixerunt iesu. Ecce ait augꝰ. gentiles volūt iesum videre sed ex iudeis erant qui clamabāt. Benedictus q venit in noīe dñi. Ecce illi ex pputio: isti ex circumcisione. vel duo parietes de diuerso veniētes t in vnā fidez xpi osculo pacis ꝙcurrētes. Audiamꝰ ꝙ vocē lapidis angularis. Sequit em̄. Jesus aūt rīdit dicens. venit hora vt clarificet filius hois. Augꝰ. Videbat iesus gentiles post passionē t resurrectionē suā in oibꝰ gētibꝰ credituros. Ex occasiōe ꝙ istoꝝ gētiliū q eū vidē cupiebāt: annūciat futurā pleitudinē gentiū t pmittit iā adesse horā glorificatōis sue. q fctā i cel gētes crediture erāt fm illō. Exaltare sup celos deꝰ t sup oēz trā glia tua

Sz altitudinē glorificatōis oportuit vt p̄cederet hūilitas passionis. vñ adiūxit. Amē amē dico vobis. Nisi granū frumēti cadēs in terrā mortuum fuerit ip̄m solū manet. aug. Se dicebat granum mortificandū in ifidelitate iudeor̄. z multiplicā/dū in fide pp̄lor̄. s. gentiū q̄uersarū. Beda ip̄e ei xp̄s ex semie p̄archar̄ i agro huius mūdi seminatus. i. incarnatus. vt mortēdo cū multiplicatōne resurgeret. solus mortuus ē z cū multis resurrexit. Si aūt mortuū fuerit multū fructz affert. Unū exp̄imento q̄r mortuū cū fuerit frumentum magis fructū affert. q̄r eñ ait Crisо. Uidet ihūs gentiles p̄silientes ad fidē. oñdit q̄ tp̄us erat q̄ veniret ad crucē in q̄ ipse granū fuit mortificat⁹. Nō aūt p̄ius ihūs ap̄los ad gentes misit donec iudei xp̄um crucifixerūt. Et q̄r p̄uidit discipulos de morte sua p̄tristādos oñdit q̄ nō solū si mortē suā ip̄i nō patienter ferrēt ꝟ etiā si ip̄i discipuli nō morerent mūdo. nullū lucrū eis cēt. ideo subdit. Qui amat aiam suā p̄det eam. i. sine re amat perdit. i. occidit q̄ ad vicia et sensualitates. Uel sic. Qui amat animā suā. s. ꝑm mundū p̄dit. i. occidit gr̄a se p̄iuando. Hanc etiā reprobatōnem iudeor̄ z conuersionē gentiliū xp̄s p̄nūciauit circa p̄incipiū sue p̄dicationis q̄n de centurione gētili orante p̄ro seruo eius paralitico ait. Nō inueni tantā fidem in israel. quāta. s. ostensa fuit in cēturione q̄r minus viderat vel audierat de ihesu. z cū credidit eius diuinitatem vt patz in verbis eius. z signabat magnitudinē fidei gētilitatis cōuertende. Uñ hoc p̄nūcians subdit. Multi venient ab oriente z occidente. Iste due p̄tes sunt magis habitabiles. Nam in aq̄lone z austro magna pars ē inhabitabilis. in aquilone p̄opter intensum frigus. in austro p̄opter excessiuū calorem. z q̄ibi fuerūt monarchie p̄incipales. Uenient a tenebris ad lucem fidei. a vicijs ad virtutes. a diabolo ad xp̄m mediāte penitētia i adultis. vñ Aug. Omnis qui sue ē volūtatis arbiter cōstitut⁹ nouā nō p̄ōt inchoare vitā. nisi eū peniteat veteris vite. Uel moraliter ab oriēte pueritie. z ab occidente senectutis. Uel ab oriente p̄speritatis et ab occidente aduersitatis. Et recūbent cum abraham ysaac z iacob. in regno celorūz. i. in ecclesia militanti z postea triumphanti. In fide z postea visione trinitatis designate in illis tribus. Uel i fide spe z charitate. vel in regno scripture. i. vero intellectu vel p̄fectione virtutū q̄ etiā regnū dicitur. Filij aūt regni q̄bus. s. paratū erat quodlibet p̄dictor̄ regnor̄. i. iudei ejcientur ab ecclesia a vero intellectu scripture. ab omni vera virtute p̄opter suā infidelitatem. in tenebras exteriores p̄ius internales z postea infernales. Et q̄r valde onerosum est q̄ oportet odire animā suā. ideo consolat eos quibus hec dixerat p̄ hoc q̄ dicit i hoc mūdo. ostendēs p̄tem tp̄is. z modicū nō imperpetuū. Ponit z lucrū. q̄r in vitā eternā custodit eam odiendo abstinēdo a mundanis vicijs.

Quid aūt sit vita eterna p̄missa seu in quo cōsistat ipse declarauit in fine sui vltimi sermonis. ad discipulos cū ait. Hec ē aūt vita eterna. vt cognoscant te solū verū deū. z quez misisti ihesum xp̄m. i. in hoc p̄sistit vita vera q̄ eterna ē. Uaz vita p̄ius potius mors dicenda ē q̄z vita. Quotidianus eñ nr̄e corruptōis defectus q̄d est aliud q̄z quedam p̄olixitas mortis. Hec vita eterna vltimus finis nr̄ ē quā naturalit̄ appetimus. q̄r ipsa ē p̄fecta beatitudo. Hec aūt cōsistit in visiōe clara z in manifesta trinitatis sanctissime z xp̄i hūanitatis. ex qua visione sequit̄ necessario fruitio. z hoc ē q̄d dicit vt cognoscāt. s. p̄fecte te. s. p̄fem oñipotentem. z ihesum xp̄m filiū tuū vnigenitū quē misisti. i. incarnari constituisti. q̄ incarnatio attribuit̄ spiritui sancto. q̄r ex amore immenso. q̄ amor dr̄ sp̄ūssanctus. Ut cognoscant ergo te patrē z ih̄m xp̄m filiū z sp̄ūmsanctuz. tūc vnū verū deū z ip̄am xp̄i humanitatē in missione notatam Et vt ait Aug. visio ē tota merces z in tante pulchritudinis tātoq̄ amore dignissima. vt animaz quibuslibet z quātislibet bonis p̄ditam. sine hac plotinus. s. platonicus extimet infelicissimam.

De trāsfigura .§.III.

tione xp̄i dicit venerabilis Franus. Bis xp̄s est transfiguratus cū esset in carne. in vna trāsfiguratione sicut sol apparuit mirabilis. vt fides credentiū augerēt ad contemplandā gloriaz sup se eleuatā. In altera vt pegrinus z incognoscibilis de se dubitantibus ire se lōgius finxit. z ne agnosceretur eor̄ oculos tenuit. Ad quid. nisi vt quia per fidem nō erat in cordibus eor̄. longius se ab eis accedere ostenderet. z quia non credebāt esse quod erat. viderent etiaz eum alium q̄ erat. In vtraq̄ visione erat p̄sentia z veritas. ꝟ in vna exercebatur fides vt magis crederēt. in altera tenebatur incredulitas. ne eum agnoscerent. i. q. i. Dominus in patria. z de ista trāsfiguratōne narrant Math. z Mar. z Lu. Et Lucas quidez sic ait. Factum ē post hec v̄ba fere dies octo. Et loquit̄ de verbis quibus exp̄sserat discipulis passionem suam exhortans ad imitandū z dicēs. Si quis vult post me venire z̄c. alliciens ex p̄mio p̄seq̄ndo tali cui⁹ali q̄ degustatōez dare voluit i ip̄a trāsfiguratōe. z vt fortiores redderet i tribulatōe eor̄ i sua passiōe. z lapsi a fide citi⁹ reuerterēt recordati degustata tāta suauitat refectione vbi āt lu. dicit dies. viij. math. dicit dies sex. quā supficialē p̄rietatē Dama. sic soluit. q̄r luc. in isto nūero p̄putat p̄imū diē q̄ xp̄s illa dixit z vltimū q̄ transfigarat⁹ est. Math. v̄o dies inter medios q̄ sunt sex. Assumpsit petrū. iacobū z iohannem fratrem eius ex duodecim. hos tres secū duxit z talē quidē nūez. q̄r in ore duor̄ vel triū stat oñe v̄bū. ad p̄firmandū p̄ testimoniū veritatē ei⁹ q̄d dr̄ z signandū misteriū. Predictos autē poti⁹ q̄ alios assumpsit p̄m dama. petr̄ quidē assumpsit volēs testimoniū q̄d testat⁹ ei fuerat cū ait. tu es xp̄s filius dei viui. p̄ testimoniū p̄ris p̄firmari z q̄si p̄sidē futurū totius eccl̄ie. Jacobū v̄o tanq̄ moriturū p̄ xp̄o aū oñes discipulos. Jobem v̄o tā q̄ theologie purissimū organū. vt visa gl̄ia filij q̄ nō subiacet tpe. resonet illud. In p̄incipio erat

verbum.ꝛ quia matrē ei cōmendaret. Eleʼ etiam quia ꝑ hos tres signantᷣ tres status ecclesie saluā do ꝛ.ſ.ꝑlatoꝝ.actiuoꝝ ꝛ ꝓtēplatiuoꝝ.vel ꝓiugatoꝝ cōtinentiū ꝛ ꝛginū.q̄ tamē habeāt tres cōdi/tiones q̄ notantᷣ in interꝑtatione nominū eorum vt sit petrus q̄ interꝑtatᷣ discalciatus ꝑ ꝓtemptū terrenoꝝ. iacobus qui interꝑtatᷣ supplātatoꝛ. ſcz temptationū demonū.ꝛ iohannes dilectus q̄ in/terꝑtatᷣ in quo ē ꝯgratia ꝑ amorem diuinoꝝ. Ascē dit in montē excelsum. qꝛ deserenda ē vallis co/gitationis terrenoꝝ. vt ꝯascendatᷣ in montē contē plationis. Seorsum addit matheus in loco soli/tario. nō solū ab homibus ꝙ a fantasijs corꝑaliū. Et vt dicit Luc. Facta est vt oraret species vul/tus eius altera. Dama. Aliter orāt serui aliter do minus. Oratio serui ē per intellectus ascensuz in deū. ꝙ sacer ītellectus xꝑi qui ſm ypostasim erat deo vnitᵒ ē manuducens nos ad ascensuz in deū id ē indncens nos exemplo ad orandū ꝛ deū ve/nerandū ꝛ alliciens tirannū diabolū explorantē si deus esset.ꝛ oꝝo est diuine glorie reuelatio.i. di cit euangelista. Facta ē ſpēs eius altera.ꝓ quo matheus trāsfiguratus ē añ eos. Non q̄ amitte/ret corꝑis formā ſuā.ꝙ quadam gloria splendida supueniente.nō ab extra vt in moyse.ꝙ abintra. Lū em̄ ait Dama.ſm ypostasis vnionē vna ꝛ ea dem sit gloria verbi ꝛ carnis.trāsfiguratᷣ non q̄si accipiēs qꝺ nō erat.ꝙ qꝺ erat manifestās discipu lis.gloria.ſ.anime redūdante ad corpus.vnde ꝛ declarans euāgelista mathꝰ.ait.Et resplenduit fa cies eius vt sol.qꝺ ꝯinsensibilibus sol. hoc in intel ligibilibus deus.ꝛ sicut sol q̄ ē lucis fons defacili videri nō pōt. Lux aūt eius q̄ ad terrā ex eo ꝓ uenit aspicitᷣ.sic facies xꝑi intensius fulget q̄ sol. Vestimēta eius facta sunt alba vt nix. Mar.ad dit.q̄lia fullo non potest facere sup̄ terrā adeo al/ba erāt.illustratio faciei signat fulgorē anime.al/bedo vestimentoꝝ gloriā ꝛ puritatem corꝑoꝝ ꝛre surgentiū sanctoꝝ q̄ ꝑ exercitiū humanū fieri nō possent. Et ecce duo viri loq̄bantur cū illo moy/ses ꝛ helias visi in maiestate. Dama. vt vnᵒ ostē deretur dñs noui ꝛ veteris testamēti.ꝓtra hereti cos astiterūt de vtroq̄ testamēto homines.disci puli.ſ.ꝛ prophete.ꝛ vt ostendatur dñs viuorū ꝛ mortuoꝝ.apparuerūt vnus moyses iam mortuᵒ qui vel corpus resuscitatū assumpsit auuma eius vel melius anima eius de limbo exiens in corꝑe de aere assumpto in effigie eius apparuit. ꝛ hely as adhuc viuus deʼ paradiso terrestri illuc addu ctus tanq̄ famuli dñi assistentes in gloria. Visi ī maiestate.i.in magna gloria. Oportebat em̄ ait Dama.vt videntes cōseruoꝝ gliam et fiduciam mirarentᷣ discipuli pueri dñi condescensionē. ze/larent vero eos q̄ ꝓius laborauerūt visuri ame/nitatem futuroꝝ bonoꝝ ꝛ magis fortificarentᷣ in agonibus. Apparuerūt etiā illi vt ostenderet eū nō esse aduersariū legis ꝛ dei.nā si hoc esset.moy ses legislatoꝛ qui ꝓ gloria dei zelatus ē.ꝛ simili ter helyas non ei astitissent.ꝛ vt ꝛduceret discipu los ad imitandū illos qui multotiēs ꝑ deo moꝛ ti se exposuerūt.vt ī regimine eēnt mites vt moy ses zelantes vt helias. Dicebant aūt vt ait Luc. de exeessu eius quē completurus erat in hieruſa lem.i.excessiuam charitatem quaz ostensurᵒ erat in passione.excessiuam humilitatem quā exhibe/ret in morte. excessiuū dolorem quem pateretᷣ in cruce. Ambro. Tres eligūtur qui ascēdunt in mō tem.quia nemo potest resurrectionis videre glo riam.nisi qui misteriū trinitatis incorrupta fidei sinceritate ꝯtauerit. Trāsfigurauit aūt se ait Be da ꝯvt gloriā future vel sue ꝯvel nostre resurrectio nis ostenderet. Et dicit Lucas.ꝙ petrus ꝛ q̄ cuz eo erant grauati ꝯsomno. Crisost. somnū vocatᷣ in gestum eis nimiū stupozem ex illa visione. Necz em̄ nocturnum tempus erat sed lucis excellentia grauabatᷣ oculoꝝ debilitatem premit em̄ incomꝑ hensibilis splendoꝛ diuinitatis.nostri corꝑis sen sus. Ambrosiᵘˢ. Et fortasse in deo grauati somno erant vt resurrrctionis viderent speciem post q̄/etem. Et vigilantes viderunt maiestatem eiᵘˢ et duos viros qui stabant ꝯcum eo ꝑdictos videlicz Et cum discederēt ab eo.ſ. illi duo ait petrus ad ihesum. Domine bonū est nos hic esse. Extima/bat em̄ petrus diuinū imminere tēpus regni dei. Si vis ait matheus.ideo conditionaliter loqui/tur.quia pluries reprehensi fuerant.absolute pe/tentes. Faciamᵘˢ hic tria tabernacula. Tibi vnū moysi vnū ꝛ helie vnū ipi vero ī tabernaculo xꝑi Et subdit Lucas. Nesciens quid diceret Dam̄. non ꝯest petre bonum tibi q̄ xꝑs ibi morꝛetur.quo/niā si ibi mansisset. nequaq̄ tibi facta ꝓmissio cō sequeretur effectum nec claues obtinuisses regni nec mortis tirannides abolita esset. Nō aūt dñs tabernaculoꝝ ꝙ vniuersitatis ecclesie constructo rem ꝓstituit. verba tua tui discipuli oues tue mā dabūt effectui.xꝑo tabernaculū cōstruentes.hec aūt nō ex intentione petrus ꝓferebat ꝙ inspiratō ne spūs reuelantis futura. Nesciebat petrus qꝺ diceret.nōdū em̄ aderat tempᵒ finis seculi.nec ꝑ ticipande a sanctis ꝓmisse spei.nec xꝑm oporte/bat desistere a mūdi dilectione volentē mori ꝓ eo.nec decebat fructū incarnationis pstringi ad opus existentiū in mōte ꝙ ꝛ diffundi ad oēs cre/dentes qꝺ ꝑ passionē erat ꝓsumandū. Titᵘˢ.igno rabat etiā petrus qꝺ dixerat qꝛ nō oportet tribus tria tabernacula facere nō em̄ cōnumerantᷣ dño famuli nec creature creatoꝛi. Nesciebat qꝺ dice/ret petrus. Quia vt ait Ambro.nō capit huma/na cōditio in hoc corꝛuptibili corꝑe ꝯfacere taber/naculū deo siue in animo siue in corꝑe siue ī alio quolibet loco.vel ſm Crisoſ. audiebat petrus q̄ oportebat eū mori.videbat aūt multā distātiam ꝛ solitudinē vñ ꝓsiderauit q̄ plurimā haberet lo cus tutelā.ꝛ ideo dixit bonū ē nos hic eē. aderat quoq̄ moyses qui nubem intrauit ꝛ helyas qui ī monte ignem deduxit.nec est contrariū quod di/cit Luc.ſ.petrum ista locutum postq̄ moyses et helias discesserunt. Matheus autem ꝛ Marcus ita coniūxerūt petrum hec suggessisse quasi moy ses ꝛ helias adhuc loquerentur cum domino.nō em̄ exꝑresserūt q̄ tunc sed tacuerūt potius quod iste addidit.ſ.q̄ illis discedētibus petrᵘˢ hoc dixit

Theophilus petro dicente. Faciamus tria tabernacula. deo tabernaculū nō manufactū fabricat. vñ subditur. Hec eo loquente. Ecce nubes lucida obumbrauit eos. ideo lucida quia obscuritas legis trāsierat. Basilius sicut fumus ab igne. sic nubes a luce causata est. Vel quia nebula signū tranquillitatis est. quies future mansionis ostenditur p nubis operimentū. Ambro. diuini spūs ē obumbratio que nō caligat affectus hominū sed reuelat occulta. Fuit aūt spūssanctus nubes ista. nō quidem essentialiter vel psonaliter sed repzesentatiue. sicut z colūba in baptismo apparēs dicitur spūssanctus. qz. s. illa columba z nūc ista nubes de nouo formata repsentabat spūmsanctum fm Tho. in. iij. parte. Et vox de nube facta est dicens. hic est filius meus dilectus. Et ista vox ita repsentabat patrez q nō filiū. z colūba vel nubes ita spūmsanctū q nō patrem vel filium. z xps in carne solus filius erat. nō pater vel spūssanctus. q̄uis humanitas illa z colūba vel nubes et vox illa inquātuz creatura fuerint a tota trinitate. de conse. di. iiij. Oñes. nō moyses nō helyas. ꝫ hic qui solus remansit. s. hiesus est filius meus dilectus. Unde z Luc. dicit q cū fieret vox inuētus est hiesus solus. iam eñ moyses z helyas discesserant. Cyrillus. Qualiter ergo oportet euz qui reuera filius est. factum vel causatū estimare deo patre desup intonante. Hic est filius meus. q. d. Non vnus ex filijs sed vere z naturaliter filius est. ad cuius exemplar alij sunt filij adoptiui. Illi ergo iussit obedire cū subdit. ipm audite. z magis q̄ moysen z helyam. quia xpus ē finis legis z prophetarū. Ambro. Tres in principio vidēt vnus in fine: quia pfecte fidei q̄ est trinitatis psonarū in vnitate essentie. Unū sunt illi qui recipiuntur in xpi corpore. qz et nos vnū erimus i xpo hiesu. Aut fortasse quia lex et prophete ex verbo ceperunt. in verbo desinūt. Et nota ait Beda. sicut domino in iordane baptisato. sic etiā z in mōte clarificato. totius trinitatis maiestatē in baptismate cōfitemur in resurrectione videbimus. nec frustra spūssanctus hic in lucida nube apparuit illic in colūba. quia qui nūc fidem simplici corde quā tenet seruat. tunc luce apte visionis q̄ crediderant cōtemplatur. Accedens aūt hiesus retracta illa claritate ad discipulos q̄ in auditu vocis exterriti fuerāt z quasi mortui p timore. dixit. Surgite nolite timere. Et descendens cuz eis de monte. qui dicitur fuisse mons thabor. dixit eis. Nemini dixeritis visionem hanc. donec filius hominis a mortuis resurgat. Quod ideo mādauit vt doceret visiones z occultas illustratōnes non defacili publicandas. Item ne impediret ministeriū redemptionis per crucem. Item ne alij discipuli inuiderent.

De consilio facto. §. iiij.

in concilio iudeox de morte xpi z cena ei exhibita in bethania. Cū resuscitasset hiesus Lazarum quadriduanū quod multū fuit p ceteris diuulgatum miraculū vt magis ad mirādū propter difficiliorem effectum z quia non poterat calūniari a iudeis q̄ fecisset hoc i sabbato sicut de quibusdā alijs faciebant. z fuerat hoc factū in psona notabilis a multis cognita. ideo videntes ex hoc sibi famam crescere ei inuidentes. Collegerunt pontifices z pharisei concilium aduersus hiesum ait Johannes z dicebant. Quid facimus. quasi dicerēt. Cur non prouidemus huic facto. sed recta prouisio fuisset vt videntes tanta signa in eū crediderint. Hic homo multa signa facit hominem purum estimant. qui et verus deus erat. Multa signa facit. nō eñ negare poterāt tanta miracula facta. Ecce causa quā allegāt vt tractent de morte eius. quia signa faciebat. propter quod magis debebant eū reuereri z credere ei. in quo apparet z insipientia z cecitas eoꝝm. insipientia. qz sciuerunt semper eum miracula fecisse hoc testificātes z estimabant se posse aduersus eum emulari. Cecitas apparet. Ad facientem eñ tot miracula ptinebat vt se ab eoꝝm insidijs eximeret. nisi forte crederent ea signa non fieri virtute diuina. Si dimittimus eum sic. q̄ non obuiemus operib⁹ huiusmodi omnes credent in eum. Et quid melius pro salute hominū q̄ credere in eum. Et venient romani z tollent locum nostrū z gentem. q. d. Audientes eum credent. z sequētur eū in magno numero. Quod romani audientes putabāt nos rebellasse; z aliū dīm sumpsisse. z propter hoc venient ꝺ nos in bello z tollēt gentē nr̄am ducētes in seruitutē. z locū. i. ciuitatē z tēplū auferēt destruendo. Sed fictio erat qō plebi ostendebāt. Nam xps nō armigeros secū ducebat. nō equitaturas trahebat. ꝫ pauperes ēē volebat suos discipulos fugientes honores z dīa. sbiectionē supioribus p̄dicabat z census cesari dari. Aug. Tpalia amittere formidarūt. z propter hoc cōtra spūalia egerūt. Ui demū z tempalia z spūalia pdiderunt z ciuitatem z oñem dignitatē regiam z sacerdotalem. z vitā eternā. propter ptinaciam incredulitatis eox. Unus aūt ex ipis cayphas noīe. inuerecūde z cū crudelitate clamauit. cuz esset pontifex anni illius. Augusti. q̄uis dominus constituerit summū sacerdotē per successionez naturalē mortui officio fungi. tū per ambitiones z cōtentōnes inter iudeos postea cōstitutū ē vt plures essent z p ānos singl̄os vicibus ministrarēt. Et forte vnū annū plures administrabant. quibus alio anno alij succedebāt. Alchuinus. De hoc cayphā iosephus refert. q̄ pcio sibi vnius anni sacerdotium emerit. dixit eis. Vos nescitis quicq̄ neq̄ cogitatis. q. d. Vos sedetis z adhuc segni⁹ rē attēditis. si attendatis huius hois salutē p cōmuni republica nō oportere cōtemnere. Expedit vobis vt vnus moriat homo p populo. z nō tota gens pereat. Hoc autem praua intentione ipe dixit. q̄; si volens ostendere q̄ tota gens eoꝝm periret. si christus non occideretur. quia romani vt rebellare volētes si sentirēt multitudinē maximā xpm seq̄ntē eos debellarēt. ꝫ spūssancti gr̄a ex ore ei⁹ vsa ē ad futuri psagiū. vñ subdit euāgelista. hoc aūt a semetipo nō dixit. ꝫ cū eēt pontifex ppbauit

q̄ hiesus moriturus erat pro gente. Aug. Quã-
ta sit dignitas sacerdotalis officij vl' ordis. hinc
aduertamus. dictũ est nequissimo caypha inter-
fectori saluatoris. hoc a semetipo nõ dixit. sed cũ
esset põtifex sacerdotũ anni illius prophetauit. p
qõ ostendit spũssanctus gr̃arum datorem nõ p/
sonã sequi; digni aut indigni. sed ordinẽ tradtio/
nis vt officiũ ministerij exhibeat ordinatus. dei
aũt effectũ tribuere bñdictõnis. i. q. i. dictũ ẽ. Et
loquit de effectu gr̃e in sacramẽtis q̄ etiam p ma
los ꝓfert prophetauit. Origen. Nõ q̄cũq; ꝓphe
tat ẽ ꝓpheta. s. propr̃ie: sicut nõ q̄cũq; ius ꝓsequ-
tur iustus ẽ. Ad ꝓphetam propr̃ie ptinet intelli-
gere q̄ pnunciat. vñ nec pharao dr̃ propheta. q;
vidit t expressit visionẽ de spicis t bobus. sed io
seph qui intellexit prenunciata in illis t exposuit
Expediens aũt fuit. i. necessariũ nobis. i. omnib⁹
saluãdis. vt vnus. i. dei filius vnigenitus pr̃is.
vnus deus cũ patre t spũsancto. t vnus in hũa-
nitate. i. totus vnitus deo in; vnitate psone. cui⁹
anima vnica dr̃. q; semp fruebat deo. Moriatur
in q̄tum homo t verus homo mortuus ẽ. Nam
deus immortalis ẽ t impassibilis pro pplo. s. salu-
uando. q̄tum ad efficatiã precij pro omni populo
mortuus ẽ. q̄tum vo ad efficientiaz solũ pro po-
pulo elector. fructu mortis seipsos reprobis pri-
uantibus. Et nõ tota gens pereat. Aug. Tantũ
erat debitũ nostrũ vt saluari non possumus: nisi
vnigenitus dei q̄ nõ erat debitor mortis. morere
tur pro nobis debitorib⁹ mortis. Et subdit euan
gelista. q̄ nõ tm̃ pro gente moriturus erat ꝑ etiaz
vt filios dei q̄ erãt dispersi cõgregaret in vnum.
vbi Aug. sunt q̄dam filij dei qui nõ sunt nobis. s.
p presentem iusticiã filij dei. t sunt iam deo. s. per
p̄destinationẽ filij. de quibus ait Joh. q̄ ihs mo-
riturus erat nõ tm̃ pro gẽte. ꝑ vt filios dei q̄ erãt
dispsi. s. tunc in varijs locis, t ritibus ydolatrie t
erroribus. cõgregaret in vnum dilectionis. Qõ
vtiq; credendo erãt futuri p' euangelij p̄dicatio-
nem. t tñ anteqū esset factũ iam filij dei erãt i me-
moriali pr̃is sui inconcussa stabilitate conscripti.
de pe. di. iiij. Si ex bono. Ab illo ergo die cogita
uerũt occidere eũ. Hiesus aũt vt subdit euange-
lista. Non iam palaz ambulabat apud iudeos. ꝑ
abijt in regione m iuxta desertũ in ciuitatẽ q̄ dici
tur effrem. Hoc fecit hiesus ait Aug. nõ quasi po
tentia ei defecerit qua posset si vellet in palaz cũ
iudeis cõuersari t in nullo ledi. ꝑ vt daret exem-
plum suis in quo appareret non esse peccatũ si fi
deles eius oculis psequntiũ se subtraherent. et fu-
rorem sceleratorũ latendo potius euitarent q̄ se
ostendendo magis accederent. Dederũt aũt ait
euangelista. pontifices t pharisei mandatũ. vt si
quis cognouerit. vbi sit. s. hiesus indicet vt app̄-
hendant eũ. Ante sex dies pasche. principalis. s.
festi iudeor̃. Venit hiesus in bethaniã. Hec erat
quoddã castrum qõ dicit fuisse Marthez marie
genere nobiliũ. distans a hierosolimis p duo mi
liaria t paulomin⁹ vt patet supra. huc venit sab-
bato añ dominicã in ramis palmarũ. appropin/
quante eĩ passione approprinquare voluit loco
passionis. vt ostẽderet q̄ volũtarie nõ coacte pa
tiebat. Fecerũt aũt ei cenã ibi decima die mensis
primi. quẽ iudei computant ſm menses lunares
vñ aliquãdo est primus mẽsis in martio ſm ꝓpu
tationem nostrã. aliquãdo in aprili. Nam annus
hebreor̃ habet duodecim lunationes aliq̄ñ. xiij.
menses lunares. q̄; superexcrescentia vltra. xij. lu/
nationes in capite triũ annor̃ addit vnũ mẽsem
lunarem. Decima die primi mensis agnum iudei
capiebant immolandũ in festo pasche t tunc eĩ
festiuitatis illius p̄libabant solẽnia. Quapropt
ait Theophilus in die que est nona mensis t pre
cedit sextũ diem ante pascha. epulant iudei splẽ
dide. t exordiũ festi cõstituũt hanc diem. quo fa/
ctum ẽ vt hiesus pgens bethaniã cõuiuaret. Et
martha ministrabat. Attende mulieris fidelita-
tem. nõ eĩ famulabus imponit ministeriũ. ꝑ ipa
in se suscipit Volens aũt euangelista innuere ve
re resurrectionis lazari signũ subdit. Lazar⁹ vn⁹
erat ex discũbentibus. Crisosto. Viuebat loque
batur. epulabat. veritas ostendebat miraculi in
fidelitas iudeor̃ cõfundebatur. Et ſm aliquos
narrabat de penis inferni quas viderat. Maria
vero accepit libram vnguẽti nardi pistici p̄ciosi.
hec soror erat marthe t lazari vt patet supra. Et
ſm Greg. t Alchuinũ qõ cõiter tenet ipa fuit il/
la peccatrix q̄ narrãte solũ luca in pncipio sue cõ
uersionis in domo simonis pharisei lauit lachri-
mis suis pedes ihu t vnxit. licet aliq̄ dicãt illam
fuisse aliã mulierẽ ab ista. accepit ergo ista libraz
vnguẽti. i. vnctõnis facte ex herba q̄ dr̃ nardus
multũ odorifera t medicinalis. pistica dr̃ quod ẽ
grecũ. i. fidelis nõ. s. adulterati mixtura alia. vel
ſm aug. ẽ nomẽ loci vñ erat herba. Et vnxit pe/
des ihu t extersit capillis suis. Matth. t Mar. p
resumptionẽ narrant hanc vnctionẽ factam cuz
iucipiũt passionẽ xp̄i describere. t q̄ nõ solum pe
des ꝑ etiã caput vnxerit xp̄i. Riducia sumpta ex
remissiõe peccator̃ pcepta. qõ iob hic tacuit. Re
ferũt etiam hoc factũ in domo simonis lepr̃osi. i.
q̄ olim fuerat lepr̃osus sed postea emũdatus. po/
tuit esse qõ in dicto castro bethanie t si esset mar-
the. tñ ille simõ haberet ibi domũ notabilẽ i qua
cõuiuatus est xp̃s. t p̄dicte sorores cum Lazaro
adessent. Domus aũt repleta ẽ ex odore vnguen
ti. Alchuinus mistice q̄ ãte sex dies venit hiesus
signat; q̄ ille q̄ sex diebus; omnia fecerat. vi. die ho
minẽ creauerat ipa. vi. etate. feria. vi. hora. vi. re
dimere mũdum venerat. Lena dñica fides est ec
clesie q̄ p dilectõnẽ opatur. Martha ministrat cũ
fidelis anima opera sue deuotionis domino im/
pendit. Lazarus vnus est ex discũbentibus. cuz
hij quia peccator̃ morte resuscitati sunt ad iusti-
ciam. vna cum eis qui in sua iusticia pmanserũt
de p̃tia veritatis exultãt t celestis gr̃e muneri-
bus alũtur. t bñ hec in bethania q̄ interpretatur
domus obedientie. q̄ vtiq; ẽ ecclesia. Unguentũ
quo vnxit maria ihm iusticia ẽ. t ideo libra ẽ. vn
guit pedes ihu. q̄ bñ viuendo dñica sectat vesti-
gia. vngit caput. q̄ deuotõe afficit ad diuinitatẽ
pedes aũt. q̄ ad humanitatem mentẽ t effectum

dirigit. Extergit capillis pedes. qui de supfluis dat paupibus. domus ex hoc replet odore. quia mũdus bona fama ecclesie opibus respergit. dixit aũt vnus ex discipulis iudas scariothis. ąre hoc vnguentũ nõ vendit tricentis denarijs t datum est egenis. q alij euãgeliste dicũt discipulos de hoc murmurasse. ioh. aũt solum iudã. duplicit concordat. q vel ponit pluralis numerus p singulari quia vnus ex discipulis murmurauit. vel q vtrũq fuit. Nam primo iuda murmurante t musitante sine alijs postea induxit alios ad murmurandũ secum. Sed erat differentia. q illi pietate mouebantur ad paupes. iste ex auaricia vt partẽ eoz q sibi dabãtur ad seruandũ furaretur. Vñ ipe euãgelista Joh. subdit. hoc dixit nõ. q de egenis pertinebat ad eũ .i. ex compassione ad pauperes. ꝫ q fur erat t loculos habens. Et ea q mittebantur. i. dabant xpo t discipulis i elemosinã q mittebant in loculos. i. scarcellam que habet diuersas bursas quasi diuersa loca propt varietatẽ monetaz portabat. Alchuinus. portabat ministerio. s. vt bursarius vel procurator. ex portabat furto. Dicit enĩ eũ habuisse vxorez t filios quibus domũ portabat. hinc Augu. xij. q. i. Exemplũ dñi accipite cõuersantis in terra quare loculos habebat cui angeli ministrabant. nisi q ecclesia loculos habitura erat. quare fures admisit. nisi vt eius ecclesia cũ fures patitur tolerat. Criso. dicit. q ideo iude furi existenti loculos cõmisit paupez. vt omnem abscindat occasionez. Non enĩ habebat dicere qm̃ propter pecuniaruz desideriũ hoc fecit. etenĩ sufficiẽtẽ habebat ex loculo cõcupiscentie mitigationẽ. xps aũt hoc sciens ex multa condescensione ad iudã nõ eũ incusauit. ꝫ cõmunẽ intulit excusationẽ dicẽs ſm matheũ. Quid molesti estis huic mulieri. s. murmurantes cõtra eam. opus enĩ bonũ opata ẽ in me. nõ prodigalitatis vt putatis. ꝫ pietatis. Mittẽs enĩ vnguentũ hoc in corpus meũ. ad sepeliendũ me fecit. i. fecit qõ facere curabit p officio sepulture mee. ꝫ nõ poterit. nam trãslato sabbato sancto mane sequenti venit cũ alijs marijs ad sepulchrũ cũ aromatibus vt vngerent corpus iesu. ꝫ nõ inuenerũt. quia iam surrexerat. vñ t Johã. dixit. Sinite illam. s. facere qõ agit. vt i die sepulture mee seruet illud. i. vt obseruet t faciet qõ volet facere p die sepulture ꝫ nõ poterit. Nam pauperes semp habebitis vobiscuz. ſm pñtiam t indigentiã corpalem. me aũt non semp habebitis. sez ſm corpalem t visibilem pñtiã. Nã ſm manifestatem suam. ſm prudentiã (ait Aug) ſm ineffabilẽ t inuisibilem gr̃am. t ſm etiaz sacramenti veritatem in eucharistia impletur illud ab eo dictum. Ecce ego vobiscũ sum vsq ad cõsumationem seculi. Et vt dicit Johã. Turba multa q venerat ad festũ in hierusalem audiens xpm esse bethanie venit illuc. non tm̃ propter eum. ꝫ vt viderent lazarũ resuscitatũ a xpo. put dicebat a multis. propter hoc cogitabãt pharisei lazarũ occidere ad miraculũ occultandũ vel calũniandũ. quia multi illo viso credebãt in iesum. de pe. dixi. i.

Quantuslibet.

De ingressu iesu .§.v.

in die palmarũ cum gloria magna t laude i hierosolimã super asinam t pullũ. De quo narrant oĩes quatuor euãgeliste. inducẽtes testimoniuz prophete sup hoc. dicit ergo Johã. q incrastinũ sez a die p̃dicte cene facte. Turba multa q̃ venerat ad diem festũ. cũ audissent. quia iesus venit in hierosolimã. exierũt obuiã ei cũ ramis palmarũ. dicit Beda. p̃ceptũ legis erat vt decima luna primi mẽsis agnus siue hedus in domo recluderetur vsq ad. xiij. lunã eiusdẽ mẽsis quo ad vesperam immolabat. vñ t verus agnus ex omni grege sine macula electus pro sanctificatõe populi ante. v. dies. i. luna. x. hierosolimã ascendit Alij euangeliste plenius hoc narrãt. dicit enĩ matheus q cũ appropinquasset iesus hierusalem. t venisset bethphage ad montẽ oliueti. bethphage ẽ quedã villa prope hierosolimã in latere mõtis oliueti vbi morabant sacerdotes. Tunc Jesus misit duos ex discipulis dicens eis. Jte in castellũ. Castrũ dicit hierusalẽ cũ tamẽ esset regia ciuitas. quia nõ erat ibi vnitas. ꝫ maxima inhabitãtiũ diuisio. Ro cõtra vos ẽ. Vtiq hierusalem siue etiã mũdus ad quẽ destinati discipuli xpi ad p̃dicandũ. fuit ꝓtra eos ad perseq̃ndũ. Et statim inuenietis asinã t pullũ cũ ea. s. alligatam. Solui te t adducite mihi. Ex pietate ad paupes tenebatur a ciuibus iuxta portam asina q̃dam cõmunis. vt paupes qui a se nõ habebãt animalia illa uterẽtur in suis necessitatibus. t postmodum ad locuz remittebãt. q̃ asina tunc pullũ habebat. Et si q̃s dixerit quare soluitis pullũ. dicite. quia dominus his opus habet t statim dimittet eos. cui obedientes adduxerũt asinã t pullũ. Basili⁹ sic decet nos t infima opa plurimo cũ affectu t studio aggredi scientes quia quicq̃d intuitu dei fit. nõ est paruũ ꝫ dignũ regno celoz. Sed sciendus ſm Aug. q licet alij tres euãgeliste solum faciãt mentionẽ de pullo asine adducto ad ihm. super quẽ nullus hominũ sedit. s. adhuc sup quẽ ihus ascendit. Matth. aũt vt dictũ est refert vtrũq. s. asinam t pullũ adductũ. in hoc tñ non ẽ contrarietas. sed qõ alij tacuerũt de asina. Matth. suppleuit. Et sup vtrũq xps ascendit in pte vie sup asinã. in alia pte sup pullũ. nõ ppter necessitatez q animalia essent fessa. sed propter significatõnẽ Signabat enĩ ibi q in vtroq sexu vel melius q in vtroq populo. s. iudeoz t gentiliũ xps adductos per predicationẽ apostoloz conuersos ad fidem esset mansurus t eos ducturus in supernaz hierusalẽ. Signat enĩ asina populũ iudeoz subditũ iugo legis t domitũ oneribus penaz. Asellus vero seu pullus populũ gentilẽ lasciuientem super quẽ nullus sederat. q ſm Ambro. Nullus preterq̃ xps nationũ populos vocauit ad gr̃am Et quia alij tres euangeliste. euãgeliũ scripserũt gentilibus. ideo eis fuit cura de pullo asine figurante populũ gentilẽ facere mentionẽ. Matheꝰ xo scripsit hebreis conuersis predicauit tamen t

diu gentilibus.s.ethiopibus.ideo de asina ⁊ pullo mentionē fecit. Inducūt aūt math. ⁊ Joh. huius rei geste: pphetā pnūciātē q̄ habeb.s. zacharie.ix. referentes substātiam facti nō propria verba prophete. Nā zacharias ait. exulta satis filia sion.iubila filia hierusalē. ecce rex tuus venit tibi iustus ⁊ saluator. Jpe paup ⁊ ascendēs super asinam ⁊ pullū asine. Johānes aūt sic refert.noli timere filia sion.i.hierusalem q̄ dicit filia sion.ex eo q̄ sion erat fortaliciū hierusalē custodia ⁊ tutela eius.sicut mater custodit filiā.⁊ ideo dicit hierusalem filia sion supple. Sed potius exulta tu hierusalē que es filia sion vt dicit ꝓpheta. Ecce rex tuus venit sedens sup pullū asine.quod fuit in parte vie. Matheus vero dicit. Dicite filie sion.s.hierusalē hoc ē habitatoribus eius. vos.s. predicatores ⁊ doctores legis ad cōfortandū populū,⁊ consolandū in aduentu tui messie. Et humilitate ⁊ mansuetudine eius poteris cognoscere ipm esse: huius rei do tibi signa. ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens sup asinā ⁊ pullum filiū subiugalis.i.asine.ecce in ꝓpinquo est.ideo demonstro. Agnosce dignitatē eius quia rex in temporalitate ꝑtum ad dominiū. q: rex regum ⁊ dns dominantiū.licet vt paup vixerit in spūalitate.ps. ego ait in ps. cōstitutus sum rex ab eo super sion tē.i.ecclesiam in supna felicitate. Cui potestas eius eterna ⁊ regnū eius q̄ non corrūpetur. Tuus p assumptionē humanitatis. Non eīm angelos sed semē abrahe apprehendit.hebr. ij. Tuus per carnis originem. Ro.x. Qui factus est ei ex semine dauid. fm carnem. Tuus per sui largitatem. Nā dedit semeꝑm p nobis ad ephe. In cibū.in preciū.in premiū.venit.i.veniet;cito. vsitatū est in scriptura ponere pns tempus ꝓ futuro.vt illud Joh.iij. Scio ait Samaritana q: xps venit.i. veniet sic intendebat dicere. vel venit dicit pntis tēporis q: fm Hiero. prophete in his q̄ prophetant legūt in libro diuine pscientie. cui oīa sunt presentia. Vel venit ꝓteriti temꝑis dicit quia ad ostendendū infallibilitatem huius aduentus. Sicut eīm impossibile est preteritū q̄ fuit nō fuisse.ita est impossibile q̄ prenūciatū est a deo nō euenire. Tibi.s. ad tuam vtilitatē ad te curandū. Lu.xix. Venit filius hominis saluum facere quod perierat. Ad te illuminandū.ysa.lx. Surge illuminare hierusalē venit lumen tuum. Ad te viuificandū ⁊ de manibus diaboli liberādum. Joh.x. ego veni vt vitā habeāt.⁊.i. Joh. j. Venit filius dei vt dissoluat opera diaboli. Si aūt nō receperis. veniet tibi.i. cōtra te ad condēnandū. Mansuetus,nō iratus vt Nabuchodonosor ad te extruendū armatus. Nō superbus vt antiochus prophan⁹ ad tollendū cultū dei veri. Non pomposus ⁊ elatus vt salomonis filius roboam nimis aggrauās populū in oneribus. Nō vt tirannus;ad dominandu; vt populus romanus. Sed mansuetus.cui⁹ mansuetudinis signū cuidens do tibi. q: sedens nō sup equū superbū. q̄ alonge odorat bellū.ꝑ sup asinam pacis ⁊ simplicitatis amicā. Sit ergo q̄cūq; anima q̄ optat xp̄m sup eam quiescere ⁊ ad supnam hierusalem. adduci vt asellus pacis amator.quia in pace factus est locus eius in ps̄.sit simplex.quia cū simplicibus sermocinatio eius. sit patiens ⁊ oneruz portitor.id est laborum ⁊ afflictionū.ps̄.vt iumē tum factus sum apud te.⁊ ego semp tecū. Eūtes autem discipuli missi a Jhesu fecerunt q̄ eis fuerat imperatum. Et cum soluere vellent asinā ⁊ pullum;prout eis dictum fuerat inuenta inter/rogātibus dominis quare soluerent.⁊ illis respōdentibus quia dominus necessariū habebat dimiserunt. Et adducto vtroq; apostoli vestimenta sua posuerunt super asinam. Quo iter faciēte aliqui vestimēta sua a se exuta sternebant in via. vt asinus transiret sup illa ob deuotionem ad eū Alij cedebāt ramos de arboribus oliuarū ⁊ palmarū ⁊ sternebant in via in figuram victorie habende a xp̄o contra diabolum ⁊ mortem.⁊ vt refert Lucas.cum appropinquarent ad descensuz montis oliuarū ceperunt omnes turbe discipulorum qui sibi venerant de hierusalem obuiā gaudentes laudare deum voce magna super virtutibus quas viderant de eo. Appellantur autem hī discipuli non solum.xij.apostoli vel.lxxij.discipuli eius.sed ⁊ quicūq; alij sequentes eum ob fidem ⁊ deuotionem ad eum. Dicit autem Matheus. Turbe autem que precedebant ⁊ que seq̄bantur.clamabant osanna filio dauid. id est ob/secro salua. Benedictus qui venit in nomine domini osanna in excelsis.Hoc sumptum est ex ps̄. cxvij.addit Lucas. Qui venit. rex i nomine domini.pax in celo ⁊ gloria i excelsis. Theophilus. iudei regem israhel ipsum nūcupabant quasi sensibilem regem somniantes. Expectabant nanq; exurgere quendam in regem maiorem q̄ fm humanam naturam. saluaturū eos a romanorum iurisditione. Marcus vero dicit. Benedictū q̄ venit in regnuz patris nostri dauid. Beda. Rex dicitur eo q̄ mētes regat. easq; ad celestia regna perducat.pax in celo. hoc est fm Theophilū.bellum antiquū quo deo aduersabamur euanuit.⁊ gloria in excelsis. laudantibus.s. angelis deum in tali reconciliatione. Nam hoc ipm quod deus visibiliter habitat in terra inimicoz suoz.signat ipm nobiscū habere cōcordiam. Regnū venerat dauid pfis eoz. Regnū.s. xp̄i,figuratum i regno dauid. Venit aūt in nomine dñi. q: fm Bedam vel in nomine pfis dñi. vel i nomine dñi.i.vt dominus venerat ipse. Sed pharisei murmurātes eo q̄ turba regem;eum vocaret quasi hoc tenderet ad seditionem.⁊ quia laudabant eum vt deū osanna clamantes tanq; blasphemiam reputantes.zelo inuidie moti de tanto honore dixerūt ei. Magister increpa discipulos tuos.s. ne talia dicant. Quibus respondit. Dico vobis.si hȳ tacuerint lapides clamabunt.q.d.fm Theophilum. Non sum causa q̄ homines taliter laudant.ꝑ cōmoniti vtutib⁹ quas viderunt hoc faciūt. Beda. Crucifixo etiam dño notis eius pre timore tacētibus lapides canebāt qñ in morte ei⁹ petre ⁊ saxa scissa sunt.aut fortasse fm Ambr. obmutescētib⁹

iudeis post passionē.i.ex pfidia non ꝓfitentibus
suā diuinitatē.lapides viui ſm ꝑe.i. gentiles q̄
cōuersi erāt hoc clamāt. ¶ Adistice ꝺo de monte
oliuarū.i.altitudine diuine misericoꝛdie. Factuz
est vt xp̄s misericoꝛdie oleo inūct⁹ mitteret apo-
stolos ꝛ alios ecclesie doctoꝛes.duos.i. duabus
rebus p̄ditos.s. vite sanctitate ꝛ doctrine radiosi
tate. vñ Hiero. si in loco apostoloꝛ sumus.nō so
lum sermonē eoꝛ imitemur.s.q̄tum ad doctrinā
sed ꝛ cōuersationē.di.xxxvi. Ecclesie. Idē nō so
lum epi p̄sbiteri diacones ꝛ oēs qui i domo dei
deseruiūt magnopere ꝓuidere debēt vt cūctum
populū cui p̄sident cōuersatione et sermone pꝛe-
eant. verū etiā inferioꝛ gradus ꝛc̄. viij.q.i. Qua
lis.ꝛ ad hoc nō sufficit bona cōscientia. nisi adsit
quātū ex se ē bona fama. Vñ Aug. due res con-
scientia ꝛ fama. Conscientia bona necessaria ē ti-
bi.fama ꝓximo tuo.xij.q.i. Nolo. Secūdū q̄ꝺ
requirit est competens peritia que integratur ex
duobus.s.scientia veteris ꝛ noui testamēti ꝛ no-
ticia canonū. Math.xiij.doctus in regno celoꝛ.
id ē in ecclesia pꝛofert de thesauro suo.s. sapiētie
noua ꝛ vetera. vñ di.xxxviij. in.c.ignorantia di
citur. sciāt sacerdotes sacrā scripturā et canones
ꝛ oēm opus eoꝛ in p̄dicatione ꝛ doctrina ꝓsistat
Adisit aūt hos ad castrū.i. mundū cōtra eos. q̄
persecutus ē eos. q̄m cōtrariabātur veritati quā
docebant; quia vicioseviuebant ſm illud.j. Joh.
ij. Oēm q̄ꝺ est in mūdo aut ē ꝓcupiscētia carnis
aut concupiscentia oculoꝛ aut supbia vite. Sed
serui dei nō sunt de mūdo. Joh.xvij. Adisit aūt
ad solueudū asinā ꝛ pullū ligatos.i. populos iu-
daicū ꝛ gentilē.nexibus ligatos erroꝛ ꝛ viciorū.
ſm id sapientie. vna cathena tenebrarum oēs
erant compediti. Et in primos funes peccatoꝛū
circūplexi sunt me. Qui cūtes in mundū vniuer
sum soluerūt ab illis vinculis assentiētes doctri-
ne sue. ꝛ si aliquibus resistentibus nō. tamē ꝓua-
lentibus. ꝛ adduxerūt ad hiesum.i. fidem ei⁹ ho
mines cōmuniter simplices ꝛ humiles. signatos
per asinū qui dicit sine sensu. Videte ait aposto
lus.i. ad Coꝛinth.i. vocationem vr̄am. nō multi
potentes. non multi sapientes ꝛc̄. ß que infirma
sunt elegit deus ꝛ q̄ stulta. Et imponentes super
eos vestimenta sua.i. exempla opeꝛ suoꝛ imitā-
tes fecerūt xp̄m in eis requiescere qui eos condu
cat in supnam hieruſalē. asinā ꝛ pullū.i. feminaz
ꝛ mares. Sternentes aūt vestimenta sua in via.
vt asinus firmius incederet sunt. q̄ coꝛpoꝛa sua
que sunt vestimenta animarū cōculcarūt ꝛ moꝛ-
tificarūt per martiria ꝛ afflictōes austeritatis vi
te ꝛ tribulationū. que vtiq̄ multum inducūt ad
suauius incedendū in via dei. Qui vero cedunt
ramos de arboꝛibus oliuarū vel palmaruz sunt.
qui diuersas elemosinas impēdūt alijs spūales
ꝛ coꝛpoꝛales. vel diuersas sententias patrum ad
lete procedēdū in via dei. Oēs aūt qui pꝛece-
dūt ꝛ q̄ secūtur clamāt filio dauid xp̄o. Osanna
q; ꝛ patres veteris testamenti q̄ xp̄m p̄cesserunt.
in vita humana ꝛ patres noui testamēti. omnes
expectant ꝛ cupiūt ꝛ oꝛant saluari ꝑ xp̄m. Neq;
eēn est aliud nomē q̄tum.s. ad rem signatam q̄
ipm nomen in quo oꝓteat nos saluos fieri ait.
Petrus actu. Et iterum huic.scilicet christo oēs
prophete testimonium perhibent remissionē pec
catoꝛum accipere per nomen eius. ¶ Sequitur
historia referente solum Luca. vt appꝛopinqua
uit hiesus hieroſolimā. Videns ciuitatem fleuit
super illam. motus compassione futuri quod pꝛe
uidebat exterminij. ꝛ hoc exprimens ait. Si co-
gnouisses ꝛ tu. supple fleres si scires mala tibi vē
tura. Origenes. Cum intellexeris hiesum dicen-
tem talia ꝛ lugētem peccata nostra. aspice simul
ꝛ illud quod scribitur in euangelio. quia videns
ciuitatem fleuit super illam. Et si rationabiliter
fleuit super illam. fleuit super eam ecclesiam ratō
nabilius edificatam factam speluncam latronuz
propter turpia lucra. Et arbitroꝛ conuenire ver-
bum de venditionibus colūbarū eis qui tradūt
ecclesias auaris ꝛ tirannicis ꝛ indisciplinatis et
irreligiosis episcopis p̄sbiteris. xvi.q. vij. ꝛ hec
diximus. ꝛ quidem in hac die tua que ad pacem
tibi id est in p̄senti que nunc habes sunt tibi ad
pacem tempoꝛalem. nunc autez abscondita sunt
ab oculis tuis id est a cognitōe tua mala tibi vē-
tura propter tuam perfidiam. Et ipa breuiter ex
plicans subdit. quia eccevenient dies in te scilicz
inde ad quadraginta ānos. Et circundabunt te
inimici tui vallo. scilicet exercitus romanoꝛuz cū
principibus Tito ꝛ Vespasiano patre eius qui il
luc missi sunt. quia se romanis quibus erant tri-
butarij rebellarant. Et circūdabunt te. ita obsi-
dentes vt nullus posset intrare vel exire. Et co-
angustabūt te vndiq̄ bello. fame ꝛ peste inde se-
cuta a moꝛtuis. Et ad terram pꝛosternent te ꝛ fi-
lios qui in te sunt. Et qui remanserūt venditi fue
runt in seruos et dispersi per oꝛbem. Et non re-
linquent in te lapidem super lapidem qui nō de.
Nam ciuitas illa fuit funditus euersa quia ea q̄
nunc est hieruſalem fuit postea edificata. cui⁹ si-
gnum est: quia caluarie locus erat extra illam ci-
uitatem vt patet ex euangelio ꝛ Hebꝛeis. Ulti-
mo hiesus extra portam passus est. nunc autē di
citur esse in medio ciuitatis que nunc est. Et assi
gnans causaz huius exterminij subdit. Eo q̄ nō
cognoueris tēpus visitationis tue. Venerat enī
christus ad visitādum vt medicus infirmum. vt
magister discipulum vt pꝛelatus subditum. q̄ iu
daicus populus cognoscere noluit. Gꝛegoꝛi⁹ in
omelia. Exponit totum moꝛaliter de anima pec-
catrice. que cum gaudeat mundanis fruens. nō
considerat mala sibi pꝛeparata in exitu suo a coꝛ
poꝛe. ꝛ ideo nō luget ß letat in malis. Quam de-
mū in fine vite exercitus demonū obsidet cū va-
rijs temptationibus ꝛ coangustant ad terram in
fernalē pꝛosternūt ibi vide. ¶ Exinde cū intrasset
ciuitatem vt narrat matheus. cōmota est vniuer
sa ciuitas eoꝛum scilicet qui remanserāt in ea. ex
admiratione tanti honoꝛis ꝛ laudis in christum.
Unde dicebant. Quis est hic. Cui respondebāt
turbe. hic est hiesus pꝛopheta a nazareth galilee
Quod videntes pharisei ꝛ inuidētes dicebāt ad

seipos vt ait Johannes. Videtis q; nihil proficimus. Ecce totus mundus vadit post eum. Augustin⁹. turba turbauit turbam. Quid aut inuidet ceca turba q; post eum vadit mundus. per quem factus est mundus. q.d. Quantumcumq; insidiamini. tanto huic augetur gloria t intenditur. Et ingressus in templū cepit eijcere vendentes t emētes in illo. t numularioz effudit es. et cathedras vendentium columbas euertit. Origenes. Eijcit dns vendentes t emētes de templo ad correptionem populi. vt nō p mundanas festiuitates dnm celebrent. nec emptionibus t venditionibus vacent in loco nō competenti. sed orationibus tm̄. xvi.q.vij. hoc diximus. Quisq; legit dnm tanta severitate aliquod peccatū corripuisse sicut istud expellendo de templo id est porticu templi tales t nō solū verbo sed etiā flagello altera vice. s. in principio sue pdicationis hoc egisse vt patet Joh. ij. Et sicut p colūbarū venditores denotant qui manus impositionē. i. ordinationes vendūt. ita per numularios ecclesiastici bificij venditores signant. j.q.iij. ex multis. t in ca. seqnti dicit gre. vendentes t ementes de templo eliminat xp̄us. q; eos qui pro munere manuū impositionem tribuūt. vel qui donū dei emere nitūtur. s. quodcumq; sacramentū damnat. In templo etiā vendentes sunt. qui hoc qō quibusdā iure cōpetit ad p̄miū largiūtur. Justiciā em̄ vendere ē hanc p p̄cij acceptione seruare hec. Grego. t Beda in ca. sequenti nō solū venditores colūbaz sunt qui sacros ordines largiendo p̄ciū pecunie vel laudis vel honoris inquirūt. sed etiam q̄ gradū vel gratiam spūalem in ecclesia quā dño largiēte perceperūt. nō simplici intentione s cuiuslibet humane eā retributōnis exercent. hec ibi. Possunt ergo intelligi emptores t venditores colūbarū dantes t recipientes sacramēta quibus cōfertur columba. s. donū spūssancti munere pecunie p̄cū vel obsequij. Emptores ouiū t venditores. s. beneficioz ecclesiasticoz q̄ dant lanā t lac. Boum vero qui terrā scindūt emptores t venditores p̄dicationū quibus scinduntur corda terrena peccatoz. Numularij xo sunt mediatores hoz. que omnia ptinēt ad simoniā. j.q.j. Sunt nonnulli. t q.iij. Saluator. t.j.q.j. Reperiūtur. Eijciens aūt xp̄s hos. dixit. Scriptū ē. s. in ysaia. Domꝰ mea domus orationis vocabit. vos aūt fecistis eam spelūcam latronū. Origen. Qui cōsiderat i multis ecclesijs t aliū xp̄ianoz peccata qui arbitrantur questū esse pietatē. t cū debent de euangelio viuere sm q; viuere decet seruos dei hoc non faciūt. s diuitias t multas possessiones acquirunt. Nōne dices sub talibus ecclesiā factam spelūcaz latronū. xvi.q.vij. t hoc diximus. Accedētes autem ad eū cecos t claudos sanauit. Sed pharisei videntes mirabilia ista. t audientes pueros clamantes osanna. indignati ex inuidia tāte laudis dixerūt xp̄o. Nō audis q̄ isti dicūt. q.d. Nō debes p̄mittere istos tantū te laudare in facie. q; bus xp̄s rūdit. vtiq;. Nonne legistis. qō scriptū ē. s. ps. viij. Ex ore infantiū t lactentium p̄fecisti laudem. i. p̄ferre fecisti laudē p̄fectam ex ore simpliciū. t seqtur in ps̄. p̄pter inimicos tuos. s. iudeos scribas pharisēos. vt destruas inimicū. id est cōfundas t cōuincas quēlibet tibi aduersantem. t vltorē. i. qui videbātur ex zelo legē defendere. q.d. Justi faciūt qō p̄dixit p̄pheta erga me faciendū. Marcus tm̄ dicit q; ingressus ihesus in templū ad eijciendū ementes t vendētes. q etiā non sinebat vt quisq; trāsferet vas per templum. fuit secūda feria. i. die lune. Nam p̄cedenti die. s. dominica intrans ciuitatez cū maxima gloria vt dictum est. accessit in templū. Et cū esset hora vespertina circūspectis omnibus forte si aliqs inuitaret eū ad p̄medendū. nullo hoc faciente exiuit ciuitatē t iuit in bethaniā. cum. xij. Et die seqnti. s. feria secūda reuersus in ciuitatē hierusalē. in via maledixit ficulnee nō habēti ficus s folia tm̄ t aruit subbito. Et ingressus i templū eiecit emētes t vendentes in eo. Erāt aūt vt narrat Johannes quidā gentiles qui venerāt ad templū q̄ audita fama de eo cupiebant eū videre cum non cognoscerent. Qō audientes Philippus t Andreas nūciauerūt ihesu. Et tūc ipe ait. Nisi granū frumenti tē. Et qui amat animā suā p̄det eā. scz q̄tum ad vitam mundialē. Et post pauca subdit. Nunc anima mea turbata ē. i. afflicta sm partem sensitiuam considerans passionē cui propinquus erat. Un̄ Crisosto. quia dns discipulos ad passionē hortatus fuerat dicens. Qui amat animam suam p̄det eam. ne dicant q; ipe extra dolores existens humanos. facile de morte philosophatur t nos admonet propter hoc qō ipe ē sine periculo. q; t ipe in agonia sit tamē propter vnitatem mortē nō renuit. Augus. Qui charitatis volūtate turbaris. multos qui in tuo corpe sunt t infirmitatis sue necessitate turbātur. ne desperando pereant cōsolaris. in se ergo caput nostrū suscipit membroz suoz affectū. t ideo nō est ab aliquo turbatus. sed vt supra dictū est seipm turbauit. i. tristicia afflictus ē. Crisosto. Sicut esurire nō ē crimē. ita nec p̄sentez vitam appetere. xp̄s aūt corpus a peccato mundū habebat. nō autez a naturalibus necessitatibus erutū. hoc igit dispensationis est nō deitatis. t quid dicaz aut xp̄s Aug. Veniq; homo q̄ sequi vult audiat q̄ sequātur. Accessit tibi forte hora terribilis. p̄ponit tibi optio aut faciēde iniquitatis aut subeūde passionis. turbat anima infirma. audi ergo q̄d subiūgit. t quid dicā. q.d. sm Bedā. Quid aliud nisi vt vnde in ea instruātur. Pater saluifica me ex hac hora. s. passionis. Aug. Docuit te quē inuocces. cuius volūtatem tue volūtati p̄ponas. Nō tibi videatur ex alto diffidere. q; te vult ab imitio p̄ficere. homis suscepit infirmitatem. vt doceret cōtristatū dicere. Non q; ego volo s quod tu vis. vñ t hic subdit. Sed p̄pterea veni in horaz hanc. pater clarifica nomē tuū. s. in mea passione t resurrectione. q.d. Nō habeo quid dicā erepti onem q̄rens. propterea em̄ veni in hanc horam. ac si diceret. Et si turbemur t tumultū patiamur nō fugiamus mortez. s. cum oportet: q; ego nunc

turbatus non dico vt effugiam. o portet eñ ferre quod supuenit. Non dico eripere me ex hac hora.sed cõtrarium dico.s.clarifica nomẽ tuũ.ostẽdit eñ qñ pro veritate moritur gloriã dei vocãs Et hoc euenit. Futurum eñ erat vt post crucem quereret orbis terrarũ & cognosceret orbis terrarũ dominũ nomẽ & coleret.& nõ solũ patris sed & filij.ꝑ tamẽ hoc silet. Dicit aũt euãgelista Joh. q venit vox de celo dicẽs.& clarificaui et iterum clarificabo. Aug. Hic verbis p angelũ loquitur deus.cum nihil in iamagine ostẽditur. & numirũ de celestibus loq̃ns verba sua q̃ audiri ab hominibus voluit: rationali creatura administrante formauit. Clarificaui aũt dicit añ.s.q̃ facerẽ mũdum.clarificabo cũ resurges a mortuis. Vel aliter.clarificauit cum natus ẽ ex virgine.cuz miracula fecit.cũ spũsancto descendente sup eũ in specie colũbe monstratus ẽ. Item clarificabo cuz resurget a mortuis.cũ exaltabit sup celos deus.et super oñem terram gloria eius. Dicit aũt euangelista.q turba q̃ stabat & audierat dicebat tonitruũ factum esse. Crisosto. Aperta quidem & bene signata erat vox:sed cito ab eis euolauit.q.a grossioribus & carnalibus.& bis sonitũ tñ retulerunt. Alij aũt quoniã articulata erat vox.nouerant.quid aũt significaret nõ.de q̃bus dicit euãgelista. Alij aũt dicebãt q: angelus ei locutus est Respondit aũt xps & ait. Nõ ꝓpter me vox hec venit.vt.s.mihi indicaret aliquid qõ nescirem ꝑ ꝓpter vos.vt indicaret eis quod ignorabãt. vt scirent qñ ex deo erat. Qui eñ glorificat a deo. qualiter nõ ẽ ex deo. Quia vero dictum ẽ & clarificabo.cõsequenter ostẽdit modũ glorie subdẽs. Nũc iudiciũ est mundi. Augusti. Est duplex iudiciũ. vnũ.s.qõ in fine expectat retributionis penarũ & ꝓmioz ꝑm opera hoũm. & de hoc nõ loq̃tur. Sed de iudicio qõ imporat discretõnem & separationẽ.quo.s.redẽpti sui separati sunt. eruti de manu diaboli. Vñ subdit. Nũc princeps mũdi huius eijcietur foras. Aug. Principem mũdi appellat diabolũ.nõ q: dñetur ī mũdo.i.celo & terre & alijs.ꝑ q: dñatur in mentibus peccatoz consencientiũ eius temptationib⁹ q̃ mũdus dicũtur ꝓpter affectũ mundanoz. Eiectus est autez foras de mentibus cõuersoz ad fidẽ.cuius eñ diabolus & post cõuersionẽ hominuz temptet.tamẽ aliud ẽ regnare intro.s.p cõsensum mali aliud foris secus oppugnare.s.temptãdo qõ & nunc facit Sed per hoc nõ regnat intus. Fuit etiam hoc iudiciũ simile huic. Si quis sui debitores in carcerem vinculet.& postea idẽ sua dementia aliũ immittat nil sibi debentem.q̃ sua virtute alios educat.ita fuit in xpo. Et ego si exaltatus fuero a terra.oñia traham ad meipm. Exaltatus fuit ī cruce a terra & postea in resurrectione.exinde in ascẽsione. Traxit aũt omnia ad se ait Augu.i.eos ex quibus diabolus ẽ eiectus. Non aũt dixit oñes q: nõ omniũ ẽ fides.ꝑ omnia qõ ad creature integritatẽ refertur electoz.i.corpus spũm & animã. corpus quo sensibiles sumus.animã qua viuim⁹ spũm quo intelligimus. Aut etiã omnia predestinata traham ad me.s.p virtutem passionis mecũ ad gloriã adducẽdo.aut certe oĩa.s. hoĩm genera ꝑm innumerabiles differẽtias q̃bus inter se distãt.aut ꝑm leonẽ papã. Oñia traxit.s.subtrahendo luminariũ lumẽ ab oñibus hoĩbus. Aut etiã resurgendo oñia traxit q̃ fuerãt separata a se. scz animã corpus sanguinẽ totũ.trahaz dicit ꝑm Crisosto.q̃si a tiranno detẽtos per seipos nequeuntes accedere. Cum aũt intelligerẽt iudei q de sua morte dixisset. mouẽt ei questionem dicẽtes. Nos audiuimus ex lege q xps manet ineternũ. Et quõ tu dicis exaltari oportet filium hominis Quis ẽ iste filius hominis. Frequẽter se appellauerat filiũ hoĩs.qz.s. vnius tñ.i. virginis nõ hominũ q̃uis nũc nõ sic de se loq̃tur. Exaltationez a terra suspicati sunt euz dixisse de morte crucis. Intelligebãt q̃ facere cogitabãt. Non ergo verboz hoz obscuritatez aperuit infusa sapientia. ꝑ instimulata conscientia.& inde ait Crisosto. q̃liter maliciose interrogãt. Nõ eñ dixerũt nos audiuimus ex lege q xps nil patitur. in multis eñ scripture locis & passio & resurrectio xpi ponit simul ꝑ dicũt.qñ manet ineternum. Et hoc vtiqz non erat ꝓtrariũ.immortalitati eñ p passionẽ nõ ẽ factum impedimẽtum. Sed extimauerũt per hoc ostẽdere ipm nõ esse xpm.qñ xpus manet ineternũ. Quis est iste filius hoĩs.q.d. Nõ nouim⁹ de quo dicis. Ipis ergo xps rñdit. Adhuc modicũ lumẽ in vobis est. Crisos.sic exponit. Adhuc modicũ.i.paruo tpe lumẽ.i.ego q̃ lux mundi in vobis ẽ.i. vobiscũ sum.q.d.lux solaris nõ interimitur cũ occũbit.ꝑ parum recedẽs rursus apparet. Sic & ego si paruo tempe moriar. q̃cito resurgã Aug. vo sic. Adhuc modicũ lumẽ.i.parua cognitio & impfecta ẽ in vobis de me.p hoc q intelligitis q xps manet ineternũ.si.s.ita creditis xpi eternitatẽ vt negetis in eo mortis humilitatẽ. Et iõ ambulate dũ lucẽ habetis.i. ꝓficite in luce fidei. dũ vobiscũ ẽ &c. Et post hec ẅba abijt & abscondit se ab eis.non in occulto loco fugiendo. sed se ab eis subtrahendo. Cũ hec facta sunt.s.de gentilibus hiesu cupientibus videre & de voce facta de celo de quo dictũ ẽ. nõ clare põt ꝓcipi vtrum si in dominica in ramis vel in die seq̃nti. Johannes tñ ea cõtinuat ad ea q̃ facta sunt in dominica in ramis. Facta autẽ vespa secũde ferie egressus est hiesus iterũ de ciuitate. & mane seq̃nti.i. feria tercia seu die martis vt refert Marcus.hierosolimam regressus in templo multas parabolas docuit.s.de vinea plantata & locata colonis. q̃ occiderũt filiũ locatoris. Et de rege faciẽte nuptias filio. Questiones soluit de censu dando cesari vl nõ. De muliere septẽuira cuius in resurrectione foret vxor. De mandato maximo legis que narrat Math. Mar. & Lu. et de eis dictum ẽ supra. Ac etiã reprehẽdit scribas & phariseos de multiplici ypocrisi eoz̃ vt narrat math.p totũ.xxiij.c. demũ egressus de ciuitate ī mõte oliueti interrogatus de iudicio mĩta de signis ei⁹ pnũciauit vt narrat math.mar.& lu. Adiciẽs pabolam de talẽtis cõmissis ex acta actione & rõne.& de.x. virginib⁹

T

q̄nq̄ fatuis.ꝛ q̄nq̄ sapientibus.Et demum de discussione in iudicio q̄ scribit Math.ꝛ ꝯ dictū est.

Capitulum.vi.

Passio dominino-

stri ihu xp̄i a principio in primo adā ꝑ thoparēte(ex cuius in obedientia cuz extēdit manus ad lignū vetituz hora sexta sexte ferie gustās suauitatē cibi. ē totū genus hūanuz infirmatū ad mortē)ē figurata. vt medicina morbi ꝙ quā sanaret. qū videlz post lapsum abscondit se i medio ligni paradisi. vt dr̄ gen.iij. significabat enī q ꝙ lignū crucis in q̄ ihūs ex obedientia p̄fis manꝰ extendit innocētes hora.vi.sexte ferie xxv.marcij.gustans amaritudinē fellis.peccatū ipm eēt abscōdēdū a deo.nō q̄dem vt ignoraret ꝭ dimittendū, ne puniret ꝛ sic medelā ferret inde xp̄s.hostis vñ leserat.Hec igit passio sacratissima in p̄iarchis extitit p̄figurata.a ꝓphetis p̄nūciata.ab euāgelistis oībus post factuz enarrata.Circa cuius insinuatōnē aliq̄ qū vnꝰ eoꝝ subticet alter supplet. Ad ostendendū aūt q̄ xp̄s volūtarie sustinuit passionē ipsam nō coactꝰ.ſm illud ysa.liij.Oblatꝰ est qꝛ ipe voluit.ideo pluries p̄nū ciauit discipulis ipam suā passionē. vñ cū p̄sciret eā.poterat euitare ꝛ ad alia loca accedere Nō solū aūt mortē ipam ac genus mortis ꝭ ꝛ diē p̄dixit. Nā vt narrat math.primꝰ euāgelistarū. dixit discipulis suis .Scitis qꝛ post biduū pasca fiet.ꝛ filiꝰ hoīs tradet vt crucifigat. si intelligat de biduo integro.hoc dixit feria tercia añ passionem.si de biduo sumendo ꝓtem ꝙ toto.potuit ꝛ hoc esse feria quarta.pascha fiet.i.ꝓmedet agnꝰ paschalis.q̄ ſm legē erat immolādus ꝛ ꝓmedendus post vesp̄am.vt patz exo.xiij.ob memoriaz b̄ficij recepti a deo tali nocte qñ.ſ. agno īmolato in egipto a filijs israhel interfectis primogenitis oīm egiptioꝝ ab exterminatore.ipsi iudei ille si egressi sunt de seruitute pharaonis.ꝛ in figurā passionis xp̄i agni immaculati q̄ inchoata fuit in tali nocte ꝙ quā israhelite.i.veri fideles liberant de seruitute diaboli occisis vicijs saluiq̄ fiunt. si tñ sanguine agni linite sint postes domꝰ.i. fides passionis habeat in mēte ꝛ ope.Filiꝰ hoīs.i.xp̄s tradet vt crucifigat.Fuit aūt traditꝰ a deo p̄e ipm ad mortē exponēdo ꝛ ꝑmittēdo. ꝓpter nimiā erga nos caritatē.ad Ro.viij.Qui ꝓprio filio suo nō pepcit ꝭ ꝙ nobis tradidit illū. Johā. iij. Sic deus dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret.Traditꝰ ē a seipo ad nr̄i redemptionē.Vñ ad Ephe.Dedit semetipm ꝙ nobis oblationem deo in odorē suauitatis. Traditꝰ ē a iuda scariothis ad auaricie satisfactionē.Lu.xxij. Accepta pecunia q̄rebat opportunitatē.vt eū traderet.ſ. iudeis. Traditus ē a iudeis pilato ob inuidie infectionē.Math.xxv. Sciebat enī q ꝙ inuidiam tradidissent eū iudei.ſ.pilatus. Ad ipam autem passionē ſm historiā explicandā faciemus septē considerationes.

De iudeoꝝ circa hoc consilio ꝛ determinatione.
De xp̄i cum apostolis vltima refectione.
De eius in orto p̄ce ꝛ captione.
De eius ad diuersa iudicia deductione.
De eius cause discussione ꝛ decisione.
De sententie ad crucem executione.
De eius anime a corpe sepatione.

Quantū ad primū .§.i.

dicit matheus. Tunc.ſ. illa die qua xp̄s dixerat illa verba.cōgregati sunt principes sacerdotum ꝛ magistratus quidem.ſ.officiales in atriū principis sacerdotum qui dicebatur cayphas.vbi cōsiliū de captura factum.preciū proditione postulatum.ꝛ pactum circa hoc firmatum. Congregati igitur sunt ad consiliū faciendū ꝛ tractandū vt iesum dolo tenerēt ꝛ occiderēt. Als cayphā dāte consilium decreuerant eū occidendum. Rūc q̄rūt de modo capiendi diligenti ne euaderet. Vñ dicunt. Non in die festo.ſ.hoc faciamus.ſ.capere eum.ꝛ ostendit euāgelista. q̄ hoc non dixerūt ex reuerentia ad festū.sed ne extraheretur de manibus eoꝝ a populo.vnde subditur. Ne forte tumultus fieret in populo.horum consiliū vel potius conspirationem p̄euidēs. Jacob patriarcha detestatus ait. Simeō ꝛ leui vasa iniquitatis bellantia.in consilio eoꝝ non veniat anima mea.ne q̄ in cetu eoꝝ sit gloria mea.ꝛ ratōnem assignās subdit.quia in furore suo occiderūt virum.ꝛ postea maledictus furor eoꝝ quia pertinax.ꝛ indignatio eoꝝ quia dura. Gen.penulti. De tribu leui certum est fuisse sacerdotes.de tribu. Simeon dicitur plurimos ex scribis descēdisse.scribe qui fuerunt principales in consilio de morte xp̄i.quorum mentes fuerunt iniq̄ .bellantes contra xp̄m qui non ex rōne sed furore et inuidia tractauerūt ꝛ procurarūt. virum id est xp̄m totum virtuosuz occidi.furor eoꝝ fuit pertinax. quia cum pilatus vellet liberare vt innocentem.pertinaces erāt in clamando.Crucifigatur. Addūt autē hic euāgeliste. Matheus Marcus ꝛ Lucas. vnctionē factam xp̄o a maria magdalena i cena.ꝛ murmurationem iude per recapitulationem. non q̄ die consilij iudeoꝝ fuerit facta.sed sabbato p̄cedēti vt narrat Johā. ꝛ supra patuit. Sed forte ideo hic annexa est narratio huius .quia illud fuit occasio accepta tamen non data iude ad p̄ditionē faciendam. Nam vt dicit glo.xiij.q.i.§.i. Judas consueuerat furari decimam partem eoꝝ que sibi dabantur seruanda.ꝛ vnguentuz illud effusuz volebat vendi cuius p̄cium erat.ccc.denariorū. horū.x.pars erat triginta. Quia igitur nō potuit furari decimā partem quoniā venditum nō fuit quasi volens recompensare damnū sibi secutū triginta denarijs argenteis fecit proditionez.vñ ipe iudas percipiens sacerdotes cōgregatos ad tractandum de captura xp̄i. intrante in eū sathana(vt dicit Lucas)non quidem per vexationez corporis sed per nouū malicie effectū. accessit ad congregatos in consilio dicens. Quid vultis mihi dare ꝛ ego vobis eum tradam . O vocem temerariam p̄sumptione plenam. Omniū domi num cui omnia tradita sunt a patre eterno,tanꝭ

esset sub sua potestate ꝓmittit se illis traditurū. vnde dicit. Quid vultis ꝛc. O vox omni pena dignissima. dominū ꝛ magistrum suum qui ei tot beneficia contulerat. ad dignitatem summā apostolatus vocauerat. ad p̄dicandum ꝛ faciendum miracula cum alijs miserat. suū procuratorem instituerat. ꝛ nūc eū venditioni exponit. ac vt vile mancipiū. preciū inemptor voluntate proponit dicens. Quid vultis ꝛc. Heccine ē docrina quaz tradidit magister optimus. Ipse te docuit tēporalia contemnere. neminem ledere. proximū prosse iuuare. ꝛ tu nūc pre auaricia innocētissimū prodis ꝛ ad mortez tradis dicens. Quid vultis ꝛc. Ac illi iudei cōgregati hoc audito gauisi sunt dantes ei. xxx. argēteos pro hoc opere. Sicq; impleta est figura que habeꝫ geñ. xxxvij. de ioseph iuuene perfectissimo qui fuit venditus. xxx. argēteis suggerente iuda frare suo. ꝛ traditus in manibus ysmahelitaꝝ ex zelo inuidie ne dominaretur eis. Sed sicut contrarium accidit eis qō intēdebant. quia per hoc ille exaltatus est. adoratus ꝛ vocatus saluator mūdi. Ita ꝛ hiesum per istaz traditionem in manibus gentilium ꝛ passionem deus exaltauit eum. ꝛ dedit ei nomē quod est super omne nomē hiesus qui interptatur saluator. vt in noīe hiesu omne genu flectat. ¶ Et spopondit iudas facere proditionez recepta pecunia. ex inde querens opportunitatem tradendi cū esset sine turbis. In quo opere sceleratissimus iudas perpetrauit non solū proditionem plagiū vendēdo liberum hominē. sed ꝛ sacrilegiū ꝛ simoniam vendendo christū fontem oīs gratie. Ūñ gre. nanzanzenus. Judas omniū redemptorem vendidit. morꝫ laqueo suspensus. tandē grām redēptionis nō obtinuit. ꝛ merito. quia nemo potest retinere quod vendidit. i. q. i. Qui studet. Ubi etiam notandū quod ait Beda sup marcū. multi hodie inde scelus quia dñm ac magistrū deum qꝫ suū pecunia vēdiderit. velut immane ꝛ nephariū scelus horrent. nec tamē cauent. Nam cū pro muneribus falsum contra aliquez testimoniū dicunt. profecto quia veritatē pro pecunia negant deum pecunia vendūt. ipe enī dixit. Ego sum veritas. Et cū societatē fraternitatis aliqua discordie pestē cōmaculant deum pdunt. quia deus caritas est. maxime cū non infirmitate vel ignorātia peccatur. sed in similitudinem iude querunt opportunitatem vt virtutem crimine mutent. xi. q. iij. abijt. Et de cōse. dis. iij. Jeiunia. dicit q feria quarta iudas traditionem domini cogitauit. id est tractauit. Unde antiquitus tali die ieunium seruabat. vt patet in dicto ca. ob reuerentiā passionis nūc aūt loco huius a pluribus tali die carnes nō comedūtur. nō ex p̄cepto ꝫ ex deuotione.

Quantū ad secū .§.ij.

dum de vltima cena christi. Prima autē die azimoꝝ vt dicit Abath. Adar. ꝛ Lucas. i. feria qnta que dicitur prima azimoꝝ. quia insero illo die cū agno comedebant azima non fermentatū. qō postea seruabatur per. vij. alios dies sequentes. qui dicebantur dies azimorū. Accesserūt discipuli ad iesum dicētes. Ubi vis parem tibi ꝓmedere pascha. i. agnuz paschalq; ꝫm legem ab oībus iudeis debebat ꝓmedi. Et quia christus cū apostolis domū ꝓpriam nō habebat. ideo q̄runt de loco determinato. Tūc christus vt narrat Luc. misit Petrū ꝛ Johannē primū vt magis diligētem. secundū vt magis ceteris dilectum. dicens eis ꝛ dans signa. Ecce introeūtibus vobis in ciuitatem. occurret vobis homo amphoram aque baiulans. sequimini eū domū in quā intrat ꝛ dicite pfamilias domus. dicit tibi magister. vbi ē diuersoriū. i. locus secretus vbi māducē paschā cum discipulis meis. i. agnū paschalem. Et ostēdet vobis cenaculū magnū stratū. i. aulam. ꝛ ibi parate. s. necessaria nobis. Voluit aūt christus nominare hominē. nec ꝫm Crisosto. Judas audiens ordinasset eū ibi capi ante horā statutam. Eūtes ergo ꝛ inuenientes oīa parauerūt q̄ oportebat In quo cōuiuio sancto nota tria q̄ christus egit. pedes discipulorꝫ lauit. Sacramentum eucharistie instituit. Sermonē dulcissimū protulit. Primuz narrat solus Johannes dicens. Cena facta id ē preparata in monte sion vbi vespere facto xp̄s erat cū. xij. ꝫm Lu. ait eis. Desiderio desideraui. id ē valde hoc paschā. i. agnū paschalē manducare vobiscū. Nam hic designat meā passionem quā desideraui sustinere pro liberatōne humani generis. Figurat sacram cōmunionez in qua me totum relinquo vobis. Insinuat autem ex opere ipsam humilitatē q̄ est necessaria ad ip̄am ꝛ supnam glorificationem nobis. Ūñ ꝫm Johannem Surgit a cena hiesus. Et cū cepisset lintheū. misit aquam in peluim ꝛ cepit lauare pedes discipulorꝫ ꝛ extergere lintheo quo erat precinctus. Cū ergo venisset ad petrū ꝛ lauaret pedes eius. stupefactus Petrus ad tamprofundā humilitatem ait. Domine tu mihi lauas pedes. q. d. Non ē decens vt tu dominus mihi seruo. tu magister mihi discipulo tu sanctissimꝰ mihi peccatori laues pedes. Cui hiesus. Quod ego facio nescis modo. scies autem postea. Non eñ tunc petrus intelligebat misteriū ibi signatū. Figurabaꝫ eñ in eo quia accedentem ad eucharistiam quā sumere habebant. oportet esse mundū etiam affectuū pedes a pulueribus viciorꝫ. Respondit Petrus non ferens tantam magistri humilitatem. Non lauabis mihi pedes ineternū. Gelasiꝰ papa. Beatus petrus pro affectu diuine reuerentie. qꝛ domino respondit. non lauabis mihi pedes ineternum. Non fefellisse quod absit aut in sua putabitur minime constitisse sententia. qꝛ morꝫ eidē diuine voluntati cesserit. ꝛ qō dixerat se non eē facturū. causis astrictus humane salutis passus ē. pro bona volūtate faciendum. xxij. q. ij. beatus. Cui xp̄s dixit. Si non lauauero te. non habebis partem mecū. s. in regno. Subito petrus acquieuit dicens. Dñe non tm̄ pedes ꝫ manus ꝛ caput. Oportet eñ ad digne cōicandū pedes volitiue lauari ab inordinatis affectionibus. manus executiue a prauis actionibus. ꝛ caput intellectiue a

cūctis erroribus. Lauās ergo hiesus pedes petri dixit. Qui lotus est.i.baptizatus. nō indiget nisi vt pedes lauet.i. affectum ab illicitis desiderijs.q.d. Nō decet itex baptizari. ꝫ per penitentiā emūdari a peccatis postea cōmissis. August. Jpos apostolos baptisatos esse ꝙ hoc nobis innotescere potuit ꝙ baptisato petro apostolo domino ait. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet. de conse.di.iiij.si eos. sequitur. t est mūdꝰ totus. Et vos mūdi estis. sed nō oēs. qō dixit ꝓpt iudā ad ꝓditionē intentū. Post petrū lauit t pedes aliox etiā iude. ḋnimmo aliqui dicūt ꝙ cepit lauare a iuda. vt ex maiore humanitate magis a malo reuocaret. Perfecta ergo lotione resumptis vestibus posuit se in mensa dicens. scitis quid fecerim vobis. Vos vocatis me magister t dñe tē. Si ergo ego laui pedes vestros dominus t magister. t vos debetis alter alteriꝰ lauare pedes .i. obsequia humanitatis impendere etiā inimicis. Exemplū eī dedi vobis. Exin de manducato agno paschali .vt dicit hiero. de cōse.di.ij. Accipite. cū discipulis accepit panem in manus suas t gr̄as agens fregit t dixit. Accipite t manducate hoc ē corpus meū. Similiter t calicem postq̄ cenauit.i. circa finem cene accepit t dixit. Accipite t bibite ex hoc oēs. Hic ē eī calix. tē. Et ꝙ hec verba xp̄s cōuertit panem illū t vinū in substantiā corporis et sanguinis sui. et potestatem dedit apostolis t oīnibus in sacerdotio ordinatis bonis t malis. cōficiendi ꝙ illa verba sacramentū corpis t sanguinis sui. vñ Eusebius nisenus. de cōse. dis.ij. Quia corpꝰ assumptum ablaturus erat hiesus ab oculis fideliuꝫ t ablaturus sideribus: necessariū erat vt die cene sacramentū nobis corporis t sanguinis cōsecraret vt coleretur iugiter per misteriū. qō semel offerebatur in p̄cium. t infra. Jnuisibilis sacerdos. scz xp̄s visibiles creaturas in substantiam sui corporis t sanguinis verbo suo secreta potestate conuertit. hec ille. Facta aūt cōseratione. t ipse sacramentum sumpsit. nō ꝙ egeret vel nouū effectum gr̄atie ex eo suscipet. sed vt exemplū illud accipiendi nobis p̄reberet. vñ hiero. de conse.di.ij. Nō moyses dedit vobis panem verū. sed dñs hiesus ipse cōuiua t cōuiuiū. comedēs t comeditur. Dedit quoq; oīnibus apostolis etiaꝫ iude. vñ aug. i q.i. xp̄us quid fecit vobis. i. quale exemplū dedit. qui tanta patientia sustinuit suū ꝓditorē. vt ei eucharistiā manibus suis cōfectam et proprio ore cōmendatam sicut alijs apostolis daret. subdit aūt hiesus. Dico aūt vobis ꝙ nō bibā de hoc genimine vitis. i. de hoc vino. quousq; bibam illud nouū in regno p̄fis mei. i. nouo. q; post resurrectionē comedēs t bibēs cū eis. Vinū illud nō cōuertebatur in nutrimentum corporis sui sicut cū erat mortalis. Hoc sacrū cōuiuiū p̄nunciauit. Jsaias dicens. Faciet dñs in monte hoc. s. sion. conuiuiū ꝙ excellentiā conuiuiū pinguium t medullatoꝝ. conuiuiū vindemie defecate. t p̄citabit mortē in sempiternū. Conuiuiū. Tho. Quid hoc conuiuio p̄cioslus esse potest. in quo nobis sumendus proponit verus deus. Conuiuiū pinguiū. Gen. xlix. Pinguis panis eius. t p̄bebit delicias regibus. Tho. Quid hoc sacramēto salubrius. in quo remittūtur peccata. virtutes augentur. t omniū carismatū abundantia mēs impinguat. Conuiuiū medullatoꝝ. i. rerum electarum t suauissimaꝝ. Sap. xvi. Panem de celo p̄stitisti eis. habentē oīne delectamentum t oīnem sapozem suauitatis. Vindemie defecate. i. vini purissimi. s. sanguinis xp̄i purissimi. Lañ. v. bibite t inebriamini. nō vino materiali sed sanguine xp̄i feruoze. Vino qō letificat coz hominis in ps. Mortem p̄cipitat hic. quia qui manducat hunc panem viuet ineternū. Joh̄. vi. Vñ t salomon ait. Laudaui qō non esset homini sub sole. id est in p̄senti bonū. s. melius. nisi vt comederet t biberet. s. digne hoc sacramentū t gauderet. s. spū aliter. Eccēs. viij. Quid est melius corpe t sanguine domini. ait hiero. i. q.i. Multi. Hoc etiā cōuiuiū fuit figuratum in conuiuio quod fecit assuerus p̄ncibus suis t alijs tercio anno. id ē in statu gratie. Hester. i. t. ij. Post hec ait hiesus vt refert Lu. licet math. t mar. referāt hoc ante sacramenti institutionē. quod pōt intelligi dictum ab eis per recapitulationē. Amen dico vobis. q; vnus ex vobis me traditurus est. et dicit Joh̄. ꝙ tunc hiesus turbatus est spū. vbi Aug. Pereant argumenta stoycoꝝ qui negāt in sapiente p̄turbationē animoꝝ. qui p̄fecto sicut vanitatem extimant veritatem. sic stupozem deputant sanitatem. Turbet animus xp̄iani. sed non deficiat. Et contristati valde ceperūt singuli dicere. Nūquid ego sum domine. q.d. cuius cōscientia nos non remordeat de cogitatōne tanti sceleris. tu tamen qui nosti occulta cordiū indica vt tantū nephas impediat. Judas aūt ne tacendo se suspectum tenderet. t ipse ait. Nūquid ego sum rabi. Tui xp̄s. tu dixisti. qō nō est intelligendū. q.d. tu dicis veritatē q; tu es ille. sic eī illū manifestaūit alijs. Sed tu dixisti. i. tu hoc dicis. ego non dico ꝙ tu sis. t subdit. Qui intingit mecū manum in parapsidem. hic me tradet. Ve autez homini illi scz eterne damnationis per quē tradar ego. Melius fuisset homini illi si natus non fuisset. quia si mortuus fuisset in vtero matris ad limbū descendisset. sed natus p̄pter hoc flagitiū nō penitēs descendet ad infernū. vel etiā q; esse melius ē cui nō esse. tñ nō esse videt melius cui male esse. quia p̄uari malo habet rōnem boni. ideo meliꝰ ei eēt si natus non fuisset. etiam in vtero. id est si non fuisset. ex his tamen verbis non fuit p̄ditor manifestatus. quia oīnes simul intingebāt in vno catino vbi erat succus lactucaꝝ agrestium vt salsa fm mandatū legis. Jn quo ostēdit cuius peccata occulta nō debeāt alijs intimare. vñ Aug. ij. q.i. ait. Vnus ex vobis me traditurus ē. Vñ dixit ex vobis. nō ex nobis. ex vobis eī ē a q̄bus per iudiciariā ptātem p̄fessus aut cōuictus exclusus nō ē. a me vero. q; nullius egeo argumētis et oīa certissime noui sepat t diuisus ē. Tale ē ac si diceret. t si ego ꝙ occulti iudicij sentētiā damnatū

habeo. vos tñ adhuc illũ ꝑ tolerantiã sustinete. hec ille. petrus aũt zelo mgri scire cupiẽs ꝓdito rem. q; si cognouisset eũ occidisset. ait Crisо. Nõ audens ipe ꝑ se. submittit sociũ. s. Johãnẽ euangelistã vt ꝙrat ab eo de ꝓditore. Cui Johanni q̃ renti ꝙs esset. xps submisse rñdit ita vt alij nõ audirẽt. ille ẽ cui intinctã buccellã dedero. Pe. da. O in cõpabilem virũ. ꝓfert xps verbũ in mediũ tacet totus senatus apl'oꝝ. Johã. solus cõsultor accedit. dr aũt iohã. recubuisse tũc in sinu vel super pectus hiesu. quo ad lram. q; cũ iuxta eũ sta/ret in mensa vel ecõtra inclinauit Johannes caput suũ sup pectus hiesu. vt secretius loq̃rẽ. mistice aũt dabat intelligi ſm Bedã q̃ de dñici pectoris fonte vbi sunt thesauri sapientie dei abscõditi potandus erat quo eructaret illud diuinum misteriũ in principio erat verbũ. Et cũ hiesus intinxisset buccellã iude porrexit. z post buccellam introiuit in euz sathanas. nõ q̃dem de nouo. iam em̃ intrauerat. ſ ꝑ nouũ effectũ malicie. vt q̃ cõceperat. executioni mandaret ꝓditionẽ. Nõ fuit buccella ista sacramentũ. iã em̃ dederat. ſ figura eius q̃ indigne accedit. Aug. de cõse. di. ij. Sicut cũ buccellã tradidit ei xps. nõ malũ accipiendo ſ male accipiẽdo locũ dedit diabolo. sic q̃sq; indigne sumẽs corpus xpi nõ efficit vt q; malus ẽ malũ accipit. aut q; nõ ad salutem accipit nihil accipit. Dixit aũt ei hiesus. Quõ facis fac citius. q.d. Ex q̃ nec mine nec blandicie te a malo ꝓpositо reuocãt. q̃ facis. i. disponis facere ꝓditõnez fac citius. nõ sollicitãs ad malũ. ſ desideriũ ostẽdẽs hũaue redẽptionis. Nemo tñ discipulorꝝ (dicit Johãnes) intellexit ad q̃d illa dixerat. ſ quia loculos habebat iudas putauerũt eum dicere vt emeret necessaria in festo vel egenis aliq̃d daret. vbi Aug. xij. q. i. habebat dñs loculos a fidelib⁹ oblata ꝓseruãs. z suoꝝ necessitatib⁹ z aliꝫ indigentibus tribuebat. Post buccellã egressus ẽ iudas ad exeq̃ndã ꝓditõem iam facta nocte. Hũc ꝓcessum iude ingrediendo z egrediendo ad tractandũ ꝓditionẽ z ipius executionẽ in ps̃. Si in grediebaꝫ. s. in domũ vt videret. s. aptitudinem ad opus. vana loq̃baꝫ. i. mala z falsa murmurãs de effusione vnguẽti. coꝝ ei⁹ cõgregauit iniq̃tatẽ sibi multas iniq̃tates. ꝓponẽdo facere vt sacrilegiũ z alia. Egrediebaꝫ foras ad capiendam opportunitatẽ z loq̃baꝫ in idipm. i. in malũ ꝓficiendũ. Et q̃ edebat panes meos magnificauit super me supplãtationẽ. i. magnã fecit sup me ꝓditionẽ. Et tũc hiesus dixit. Nũc clarificat⁹ ẽ filius hois. z deus clarificatus ẽ in eo. i. iã in ipa passione mea quã iudas exiuit ad tractandũ. ego inq̃ntum hõ glorificatus apparebo debellãs aereas potestates. z q̃ in celis z in terra sunt pacificans. Et ex hoc deus glorificatus est in eo hoie xpo. q; ꝟtute ipius dei hoc fiet q̃ si deus glorificatus est in eo vt dictũ ẽ. cũ sit vna ꝑsona deus z hõ z vna essentia ipe cũ ꝑe. z deus glorificauit eum in semetipo. i. ꝑ se nõ ꝑ alium. Et ꝓtinuo glorificabit eũ. s. in ipa passiõe ꝑ miracula tũc facta. z postea in resurrectione manifestãdo gloriaz diuinitatis eius. Vel ſm Aug. Nũc clarificatus ẽ ꝛc. Quia excluso immũdo iuda. remãserũt soli mũdi cum suo mũdatore. q.d. Hec ẽ figura future glorificationis vniuersalis in qua nullus malus ibi erit z nullus bonus exibit. Et deus clarificat⁹ est in eo id ẽ dei gloria ꝑfecte manifestabit. z hoc ꝑ ꝟtutẽ suã. Deinde fecit ꝓlixũ sermonẽ quẽ solus Joh. describit in q̃tuor caplis. s. a caplo. xiij. vsq; ad xvij. inclusiue. in quo hortat⁹ est eos z p̃cepit fraternã charitatẽ. Proposuit diuinoꝝ et p̃cipue de spũsancto maiestatẽ. demũ terminauit in orõnis hũilitatẽ orãs ꝑ se z ꝑ aplis z pro oĩbus electis.

Quantũ ad terciũ. §. iij.

scz de eius captura dicit math. q̃ post cenam. s. z sermonẽ hymno dicto. s. pro gratiarũactõne nos in hoc docens post comestionez deo gras agere. exierunt in montẽ oliuarũ. z venerũt in villam q̃ dicit gethsemani. trãseũtes ꝑuus quendã torrẽtem q̃ dicebaꝫ cedron. qui erat in mõtis oliuaruz radice. Et ab hoc trãsitu torrẽtis cedron Johãnes incipit narrationẽ passionis. In dicta autez villa erat quidã ortus in quo hiesus solitus erat aliq̃s cõuenire cũ discipulis ad orandũ z docendũ secretiora. q̃ aũt dñs predixit negationẽ Petri. hoc math. z mar. referũt factum postq̃ egressus est de domo in mõtem oliuarũ. Lu. xo z Jo. narrant hoc factũ in domo vbi cenauerãt. quod Aug. ad concordiã reducit dupliciter. Uno mõ q̃ illi duo. s. math. z mar. illa dixerunt per recapitulationez. s. eoꝝ q̃ omiserant facta in domo. ſaut Lucas z Johãnes ꝑ preoccupationẽ. i. narrando ꝓius qõ factũ est postea. qui modus frequẽtatus est ab euangelistis. Alio modo põt dici. q̃ pluries xps p̃dixit negationẽ petri futurã z petri responsionez ꝓsumptuosam. s. in domo de qua Lu. z Joh. z postea iterũ in orto de qua math. z mar. in monte oliuaꝝ. Circa hoc tercium nota petri negationem. quã xpus predixit. orationem quã ter fudit. z multitudinem q̃ ad capiendũ venit. De hac captura eius ꝓphetauit Hieremias dicens. Treñ. iiij. Christus dñs captus est ꝑ peccatis nostris. cui diximus in vmbra tua. i. passione tua obscura viuemus. Egressus igit cũ discipulis. xi. dixit eis. Omnes vos scandalũ patiemini in me in nocte ista. Scandalũ vocat amissionem fidei de eius diuinitate in quẽ inciderũt visa eius captura tam ignominiosa. Alii z fugerũt. Cõfirmat aũt dictum suũ per prophetiam zach. hoc predicentis Zach. xiij. Percute pastorem z dispergentur oues. Loquitur prophetа ad deuz patrez. ꝓcute. i. permitte vt percutiaꝫ pastor. s. xps passiõe a iudeis. z sequetur ex hoc dispersio. id est fuga ouiũ suarũ id est discipulorꝝ. Euãgelista autem videns prophetiam impletam loquitur in ꝑsona patris ad prophetã dicens. Percutiam. id est permittam vt percutiat. z sic dispgentur oues gregis. id est apostoli. Sed confortãs eos subdit. Postq̃ aũt resurrexero. s. die tercia vt p̃dixerat als. inducens figuram Jone qui stetit tribus diebus in ventre ceti. Precedã vos

in galileã. apparens. s. vobis. Cui respondit Petrus. Etsi oñes scandalizati fuerint sed nõ ego. Hiesus aũt ad simonẽ petrũ qui magis videbat de sua virtute confidere ait. Symon ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticũ. i. quesiuit t licentiã a deo accepit alʒ nõ potuisset temptationem habere cõmouendi et separandi vos a tritico electoꝝ dei. Nã ex cõmotione mnlta cribra aliqñ etiam triticũ cũ lolio descendit in terrã Ego aũt (subdit) orani pro te. inquantum homo vt nõ deficiat fides tua. s. finali defectione. Non eñ dixit. Orani vt non neges. non soluz autem xps orauit pro petro. sed pro tota ecclesia petro cõmissa: t non potest nõ fuisse exauditus. Nũq̃ eñ fides ecclesie defecit. q̃uis eñ aliqui decidãt a fide. semp tamẽ aliqui pmanent in ea. Eñ tempore passionis t si in apostolis defecit. remansit tamẽ in virgine matre. Et tu aliquãdo cõuersus subdit cõfirma fratres tuos cõuersus. s. ad penitentiam de lapsu tuo. Et petrus domine paratʒ sum tecum in carcerem t in mortem ire. Cui ihs. Dico tibi petre quia anteq̃ gallus bis vocem dederit in nocte ista vt ait marcus. ter me es negaturus. t petrus. Etiã si oportuerit me mori tecuz nõ te negabo. Non dixit petrus mendaciũ. qz sic tunc proponebat ꝑ nimis ꝓsumptuose loquebat. ignorans suam infirmitatez quã t hiesus cognoscens insinuabat. Similiter t oñes alij dixerunt Ambro. Hec ideo dicta sunt vt sciamus neminez iactare se debere. nam t si petrus lapsus ẽ qui dixit. Et si alij scandalisati fuerint ꝑ non ego. quis alius de se ꝓsumat. vi. q. i. Imitare. Facta est aũt contentio inter eos. quis eoꝝ videret ee maior Luca referente. huius cõtentionis inquit grecus potuit esse causa. quia audierant dominũ migraturũ ab eis. vñ querebant quis post hoc esset gerens vices eius. Sed ad humilitatem eos dominus subito reduxit. ostendens presidentes animarũ nõ debere esse vt principãtes in seculo quierunt dominare subditis. ꝑ qui maior esset ille oñibus ministraret. dans in hoc exempluz sui q̃ dominus existens. eis seruiuerat lauãdo pedes. Deinde vt scribit Lucas solus dixit hiesus discipulis. Quãdo misi vos sine sacculo t pera t calciamentis. nunquid aliquid defuit vobis. qui responderũt. nihil. t ait. Sed nũc qui habet saccum. s. pro pecunia seruanda tollat similiter t peram. s. pro victualibus. t qui non habet vendat tunicam suã t emat gladium. q. d. nun cuiq̃ sine predictoꝝ reseruatõne habuistis abundanter necessaria me presente. Deinceps autem qz ꝓsecutionem patiemini nõ dabũtur vobis ista. t ideo cõcedo vobis vt pro necessitate de his vobis ꝓuideatis. t non solũ de victualibus ad viuendum. sed t de armis ad defendendũ cum oportet. Dixerũt aũt discipuli. Domine ecce duo gladij hic. vnus. s. qui incidat aurem seru t appareat virtʒ domini in sanando. alter qui non euaginetur. vt ostendatur non fuisse factam omẽm defensionez que poterat pro dño. Dixit ergo hiesus. Satis ẽ habet ecclesia vtrũq̃ gladiũ. Exinde igressus in ortuz illum ville gethsemani assumptis ad partem. petro iacobo t iohanne. cepit hiesus tedere. pauere t mestus esse. Ostendẽs ex hac veraz humanitatẽ habere q̃ affligitur ex consideratione penarũ quas sibi paratas videt. vnde t dixit eis. Tristis est anima mea vsq̃ ad mortem. i. tristiciam t afflictionẽ sentio mortalem. Sustinete hic t vigilate mecum. Et quia in ãgustijs nil decentius q̃ per orationẽ ad deũ habere recursum. ideo recedens ab eis quantum iactus est lapidis vt ait Lu. procidit in faciẽ suam orans t dicens. Pater si possibile ẽ trãsfer calicem istum a me. calicem appellat passionẽ. Nõ tripliciter exponit Uno modo petens vt virtus sue passionis transiret a se ad omnes martires t patientes pro tpo afflictionem. vt. s. merito eius daretur illis cõstãtia ad sufferendum sicut t ipe habuit. t hec Aug. Secũdo modo vt quia sciebat populũ illũ iudeorum ꝓ cuius salute tantum laborauerat ex ipsa passione propter perfidiam suam excecandum t damnandũ. ei compatiens rogat nõ vt nõ bibat calicem passionis sed transeat ab illo populo vt per alios ꝓcuretur. hec Ambrosi. Tercõ mõ fm Dioni. Alex. Non hoc petit vt nõ adueniat ei calix. nisi. n. aduenerit trãsferri ñ poterit. ꝑ vt ꝓcepit iam presentem passionem cepit ꝑ affici t tristari t quasi iam propinquãte ea dixit. transfer caliceꝝ istum. leniter ergo inuadentem temptatõnẽ flagitat pelli. Et hoc est non intrare in temptatõnem quod consulit esse orandũ. Uerũtamen nõ mea voluntas sed tua fiat. Athanasius. Geminũ hic velle ostendit alteruz quidem humanũ quod est carnis. i. partis sensitiue. alterũ vero diuinũ. humanitas eñ ob carnis fragilitatem recusat passionem. sed diuinus eius affectus affectanter eam subijt. hec ille. Quod ergo dicit. Non mea voluntas intelligitur fm instinctũ naturalem t sensualem. t quod addit. Sed tua fiat. s. volũtas. que vna est patris t filij t spũssancti. cui omnino semper subdita erat volũtas sua humana. fm instinctũ rõnalem. t vt dicit mgr in. iij. sentẽ. Sciebat xps orationẽ nõ exaudiendam ꝑ nec volebat fm rõnem exaudiri: nec tñ frustra hoc orabat. Unde psal. in eius ꝓsona. Deus meus clamabo p diem t noctem t nõ exaudies. nõ tamẽ ad insipientiã mihi. s. imputabitur. sed ad dandũ nobis formaz q̃ in angustijs possumus petere licite ab eis liberari si illud sit fm volũtatez dei. q̃ si nõ audimur debemus estimare deũ illud nõ velle. t ideo pati enter ferre debemus. Oratõne facta reuersus est ad locũ vbi discipulos dimiserat. t illi tres. petrʒ iacobus t iohannes ad eos accesserat. t inueniens eos dormientes. dixit simoni. qui plenius ꝓmiserat ꝓ eo mori. Simõ dormis. ñ potuisti vna hora vigilare mecũ. Ad oẽs aũt etiã alios. Uigilate t orate ne intretis intẽptationẽ. i. ne succumbatis tẽptationi. Spũs quidez promptus ẽ. i. rõ t feruor ad patiendũ t bñ agendũ. caro aũt infirma. i. sensualitas debilis ad exequẽdũ. qõ dicat rõ t instigat spũs. t eos dimittens iteruz accessit ad locũ vbi prius orauerat. eandẽ orõnẽ fundẽs

ꝛ reuertēs secūdo ad discipulos et inueniēs dor/
mientes ꝑ tristicia eōꝝ et somno grauati erāt ocu
li eorū. dimisit illos et tercō ad locū reuersus eū/
dem sermonē orādo expſsit. et vt dicit Lu. solus.
Apparuit ei angelus de celo cōfortans euꝫ id est
dicens aliqua verba cōsolatoria illi parti sensiti/
ue exterrite ex repſentatōne sibi facta pene immē
se quā iam debebat sustinere. O dñe dñs noster.
passio ista cito trānsibit ꝛ ex ea fructus maximus
seq̄tur. redemptio humani generis qō tantū di/
lexisti. ꝛ restauratio ruine nostre. ꝛ ideo cōfortet
cor vestrū. Et factus in agonia. i. anxietate pro/
lixius orabat. Tantā aūt afflictionez sensit in illa
agonia ꝑ cōsideratione passionis imminentis. q̄
factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decur
rentis in terrā. Et cū venisset postea ad discipu=
los ꝛ dormientes inuenisset. dixit. Dormite iam
ꝛ requiescite. Sufficit. ꝛ vt ostendat se volūtarie
pati depositō omni timore ait. Surgite eam⁹ ver
sus nostros aduersarios. nō dormiuit Judas ad
ꝓsequendaz ꝓditionem. Ecce appropinquabit
qui me tradet. Adhuc eo loquēte. Ecce turba
ꝛ Judas vnus ex. xij. antecedebat eos. Sciebat
eīm iudas locuz dicit Johā. qz frequenter hiesus
illic ueniebat cū discipulis. ꝛ p̄cipue dieb⁹ festis
aliquid sublime docens eos. quos ad capienduz
magis volebat esse semotos a tumultu populoꝝ
ꝛ ideo vt ait Theophilus. Imaginatus ē iudas
q̄ solennitate iam inchoata ibi esset cū discipulis
ad docendū. Nocte eīm hiesus extra ciuitatē ma
nebat sepe. ꝛ ideo nō accessit ad domū vbi eū di=
miserat. Non venit aūt solus. sed vt dicit Johā.
accepit cohortem. s. militū a p̄side ꝛ a pontificib⁹
ꝛ phariseis ministros cū laternis ꝛ facibus. ne. s.
posset occulte fugere. ꝛ armis ad resistendū ꝛ of/
fendendū si forte turbe deuote ad eū vellent illū
de manibus eoꝝ liberare. propterea duxerūt gē/
tiles milites vt magis timerentur pecunia ducti.
Processit ergo hiesus obuiā eis. Et ait vt testat
Johā. solus. Quē q̄ritis. Nō hoc dixit quasi ne
sciens. ſ ostendere volens q̄ ꝛ cū presens esset eū
videre nō poterāt vel ab alijs discernere. ꝛ cum
respondissent. Hiesum nazarenū. Dixit Hiesus.
ego sum. In medio eoꝝ existens ait Crisos. exce/
cauit eoꝝ oculos. Ut aūt dixit hiesus. ego sum.
ad vocem istā oēs ceciderūt retrorsum in terrā
simul cū iuda. Nō ideo fecit hiesus ſm Crisosto.
vt ostenderet q̄ nō solū cōprehendere. ſ nec eum
videre possent nisi ipe concederet. Augu. Quid
iudicaturus faciet qui iudicandus hoc fecit ꝛ nūc
vbiq; p euangeliū dicit xps. ego sum. ꝛ a iudeis
expectatur antixps vt retro redeāt ꝛ in terraz ca
dant. qui deserentes celestia terrena desiderant.
Iterū aūt interrogauit eos. Quē q̄ritis. Crisos.
Ne quis dicat qm ipe iudeos ad hoc induxit vt
eum occiderēt seipm in manibus eoꝝ tradēs ma
nifeste eis ostēdit oia q̄ reuocare eos sufficiebāt.
Sed qꝝ pmanebant in malicia ꝛ nullā habebant
excusationē. tūc in manibus eoꝝ se tradidit. Eū
respondentibus illis secūdo hiesum nazarenum
dixit. dixi vobis qz ego sum. Si ergo me queritis
sinite hos abire. s. discipulos meos. q. d. meipsuz
vobis trado dimittite istos vsq; ad vltimā horā
ait Crisо. ad suos dilectionis cōseruantiā osten/
dens. Tūc vt ait Lu. appropinquauit iudas vt
oscularet eū. Nam referente Marco dederat eis
signū traditor dicens. Quēcunq; osculatus fue=
ro ipe est tenete eum ꝛ ducite caute. Dicit mgr in
historia scolastica. q̄ iacobus minor erat valde si
milis christo in effigie. adeo q̄ qui non habuisset
familiarem cōuersationē cum eis. non sciuisset di
scernere alium ab altero. Judas aūt qui cōuersa
tus erat diu cum eis sciebat discernere. Ne ergo
datis signis alijs de hiesu effigie caperēt iacobū
loco eius. ideo dedit signū osculi. ꝛ addit. Duci/
te caute. ne. s. euaderet de manibus eoꝝ. cum tā
sceleratissimus expertus fuisset q̄ cuz volebat in
medio eoꝝ existentem nemo contingere poterat.
Accedens ergo osculatus est euz dicens. Aue ra
bi. Cui hiesus. amice ad quid venisti. q. d. Cū te
habuerim vt amicum carissimum. quō deueniſti
ad tantā offensaz. Juda osculo filiū hominis tra
dis. vt refert Lu. Osculū est signū amoris ꝛ pa=
cis. et tu hoc signo p̄ditionē facis. Crisо. Non
est discedendū a fratrū admonitione q̄uis nihil
propter nostra verba eueniat. et si non persuase=
ris hodie. persuadebis forsitan cras piscatoꝝ per
totam diem rhetia trahens vacua. sero piscē ca=
pit. Unde et dominus et si sciret iudam nō con/
uertendū. non destitit facere q̄ sua intererat. pro=
priū nomen ponit dicens iuda quod magis dolē
tis erat ꝛ reuocantis q̄z prouocati ad irā. Videntes aūt discipuli quod futurū erat. s. capturā ihu
dicūt ſm Lu. Domine si percutimus in gladio.
scz vt defendamus te. Petrus aūt feruentioꝝ ce=
teris non spectauit rūsum. sed extrahens gladiū
de vagina seruū principis sacerdotū nomie mal
chum. vt dicit Johannes percutiens. amputauit
auriculam eius dextram. Ambro. Cū legit pas=
sio dñi si ad diuinitatē eius referimus infirmita=
tem coꝝ passionis exciditur auricula ꝛ excidi=
tur a petro. q̄ nō ē passus xpum ꝓphetam exti
mari. ſ dei filiū docuit fideli confessione signari.
xxiij. q. i. Si petrus. Iste seruus vt audacioꝝ ce=
teris voluit extendere manus ad capiendū ihm
propter qō petrus intendens ꝑcutere caput de/
clinantis ictū abscidit auriculam. Omnes euāge/
liste abscisionē hanc narrāt. ſ iohan. ꝛ math. ad/
dunt reprehensionem quā hiesus fecit petro dicēs
Conuerte gladiū tuū in vaginam. nō eīm licebit
p̄latis ecclesie vti gladio materiali. sicut licuit in
vete. testa. vt patet in phinees ꝛ alijs. sed gladio
spūali. Calicē quē dedit mihi pr̄ nō vis vt bibaz
illū. i. passionē nō vis vt sustineā. Quis eīm q̄ acci
pit gladiū. s. ꝓpria auctoritate ꝛ nō datum sibi a
deo vel a lege. gladio pibit xpali. si iuste iudicabi
tur. vel saltim gladio diuine sententie in alia vi=
ta si nō penituerit. Aug. xxiij. q. iiij. Ille gladiuz
accipit q̄ nulla superiori ac legitima potestate vel
iubente vel cōcedente in sanguinē alicuius arma
tur. An putas qz nō possum rogare pr̄em meuz.
ꝛ exhibebit mihi. i. ad meā defensionē plusq̄z. xij.

legiones ãgelox. legio est numerus sex milia sex cenia sexaginta sex cõtinens. Et si vnus ãgelus solus de exercitu sennacherib. occidit in vna nocte centũ octogintatria milia q̃d facerent tot milia angelox. Nõ est ergo nũc tempus vindicatõnis ꝫ humiliatõis. Quõ eñ implebũtur scripture tot de passione loquẽtes si nõ ꝓmittam eos inferre. q; sic oportet fieri. cũ deus hoc p̃ordinauit ⁊ prenũciauerit. Lucas aũt scribit solus sanationem huius. Dixit eñ hiesus. Sinite vsq; huc. s. venire ad me. Et cũ tetigisset auriculã eius sanauit eũ. Nõ poterat se continere fons pietatis ab exhibitione beneficiox etiã erga inimicos. Dixit aũt hiesus ad p̃ncipes sacerdotũ et magistratꝰ templi ⁊ seniores. Tanq̃ ad latronẽ existis cum gladijs ⁊ fustibus cõp̃hendere me cũ quotidie apud vos eram ⁊ nõ me tenuistis. q. d. ꝓ experientiam vidistis q; non possetis me apprehendere si nõ vellem. ⁊ ideo nõ erat necesse q; veniretis ad me capiendũ sicut itur ad vnũ latronez. ne possit euadere. Sed hec ẽ hora vestra. i. vobis a me ꝓmissa ad capiendũ. ⁊ ptãs tenebrax cõcessa vob tenebras peccatox detẽtis. Et tũc miecerunt manus in hiesum ⁊ ligauerũt eũ vt captũ ducerent. Quo facto oñes discipuli fugierũt eo relicto.

Quãtũ ad quar .§. IIII.

tũ. s. de eius deductõe ad diuersos iudices. Sciendũ. q; primo fuit añ annã p̃sentatus. secũdo ad cayphã. ⁊ ibi a petro negatus ⁊ falso ꝓtra eũ ꝓtestificatus. tercio ad pylatũ assignatus. Et ergo dicit Joh. p̃ncipes sacerdotũ mgr̃atus templi. ⁊ scribe venientes nõ ꝓ se. vt dicit Aug. ꝫ per suos mĩstros ad ihm demũ ligauerũt eũ vt latronẽ. ⁊ ducebãt eũ captũ vt credibile ẽ cũ multis contumelijs irrisionibus ⁊ clamoribus ⁊ ꝑcussionibus habentibns eũ ꝓ inimico capitali. via erat satis longa. Seq̃batur aũt istos q̃dam adolescẽs. vt refert solus mar. indutus sindone sup nudũ. quẽ ministri arbitrantes discipulũ hiesu tenere curarunt. ꝫ relicta eis sindone nudus aufugit ab eis. dicũt aliqui hũc fuisse Johannem. alij iacobũ minorẽ. ꝫ cõmunior ⁊ verior opinio ẽ. q; nullus illorũ fuit. ꝫ quidã q̃ habebat habitatõnem suam in via ꝓ quã hiesus ducebaꝫ. q̃ cũ iam iuisset dormitũ. audito rumore transeũtiũ surrexit ⁊ vt citius ꝓcipere posset causam clamox sumens vestem lineam sup carnẽ exiuit domũ. ⁊ vidẽs hiesum duci captũ. motus deuotione vel curiositate seq̃batur eos. Duxerũt aũt ministri intrãtes ciuitatez hiesum ad Annam pontificem socerum cayphe. cuz esset pontifex anni illius cõsilium dederat de morte hiesu. Erant eñ plures p̃ncipes sacerdotuz. qui vel sorte vel precio vt cayphas ꝫm iosephũ officiũ exercebãt ad tẽpus summi põtificis. Jdeo primo adduxerũt ad annã qõ refert solus Johã. Vel q; habitatio eius erat in via qua ibatur ad domũ cayphe vt cõplacerent in hoc vtriq;. Erant eñ affines nõ solũ carne ꝫ ⁊ crimine. et vt magis excusareꝫ cayphas consilio etiã senioris si argueret p̃cessisse contra hiesum. Petrus aũt seq̃batur alonge. ⁊ alius discipulus qui creditur fuisse Johãnes. ideo alonge seq̃batur. q; timebat ne putareꝫ eẽ ex discipls ihu. ideo alõge ꝫm Ambro. q; elongabaꝫ iam a xp̃o. mẽte passionis timore ductus. ideo alonge ꝫm Bedam. q; ⁊ si ecclesia signata in petro sequaꝫ xp̃m. in passionibus tũ alonge. q; xp̃i ecclesia patiꝫ ꝓ suis peccatis. xp̃s aũt pro ea. ⁊ quia nimis distat vtraq; passio quantũ inter iniuriã creatoris et creature. Jntrantes ergo atriũ ãne põtificis ministri steterunt hiesum vinctũ añ annã. Jntrauit aũt cum multitudine illa ⁊ Johãnes. q; notus erat pontifici. forte q; añ discipulatũ cũ esset piscator reseruabat sibi. ⁊ ferebat electos pisces petrus aũt nõ ausus ẽ intrare ꝫ socius eius iohãnes accessit ad ancillã ostiariã rogãs vt sineret eũ intrare. quod cũ faceret intuita petrũ. dixit. Nunq̃d ⁊ tu es ex discipulis hois istius. Nota ꝫm doct. q; cã dñice passiõis fuit prima culpa vtriusq; parẽtis. ade. s. ⁊ eue. ad innuendũ q; ꝓ eã passionẽ vterq; sexus liberãdus erat. Jdeo diuina dispensatio ꝓuidit. vt nõ solꝰ sexꝰ virilis. ꝫ ⁊ mulieb̃ris ad eaz opare tur. ⁊ qõ nõ potuit ãcilla agere ĩ ꝑsona xp̃i. q; vilioris ꝯditionis. hoc facere curauit ĩ discipulo ad negandũ instigãdo. vl̃ potiꝰ vt discipulũ eẽ reptũ ad affligendũ capeꝫ. q̃ subito negauit dicens. Mulier nõ noui illũ. Criso. Quid agis o petre. vox tua repẽte mutata est. nõ tibi flagella. nõ dura tibi sunt illata tormẽta. Nullꝰ te ĩterrogat cuiꝰ auctoritatẽ possis formidare. Mulier ẽ q̃ interrogat. ⁊ vilis ãcilla q; ostiaria. Ambi. iõ negauit petrus. q; ꝓmisit incaute. aug. xij. q. iij. nõ solũ abnegat xp̃m q̃ dicit eũ nõ eẽ xp̃m. ꝫ ille etiã q̃ cũ sit negat se eẽ xp̃ianũ. dñs. n. nõ ait petro. discipĩm meũ te eẽ negabis. negauit ꝯ ip̃m cũ se eẽ discipulũ suũ negauit. Quid autẽ isto mõ q̃z se negauit eẽ xp̃ianũ. an petrꝰ nõ negauit xp̃m sicut q̃dã cũ puerso fauore excusare nitiꝫ. q; ab ãcilla interrogatꝰ hoiem se nescire rñdit. hec ille. Ubi ⁊ glo. dicit. q; lz corde credat ĩ xp̃m ⁊ ore neget. nõ excusat eꝫ a mortali. ⁊ idẽ Tho. ĩ sum. Anna vo põtifex cepit ihm interrogare de doctrina sua ⁊ discipls vt scribit Joh. solus. ⁊ hoc nõ cã intelligẽde veritatis. ꝫ occasione calũniãdi. si eẽt doctrina eius ꝫ legẽ. vl̃ q̃re discipulos ꝯgregasset q̃si seditõnẽ q̃rens. Cui xp̃s mitissime rñdit dicẽs. Ego palaz locutꝰ sum mũdo. ego sp̃ docui ĩ tẽplo ⁊ ĩ sinagoga vbi oẽs iudei ꝯueniũt. ⁊ in occulto locutꝰ sum nihil q̃n. s. eẽnt aliq̃ p̃ntes saltim discipuli. quid me interrogas. ĩterroga eos q̃ me audierũt. ecce hij oẽs sciũt. q̃d dixerim ego. nihil etiã ĩ occulto locutꝰ ẽ. q; nõ vt trepidãs ⁊ seditõem cõcitãs vt aliq̃ extimabãt. ĩterroga eos q̃ audierũt ⁊c. q. d. ꝫm Crisꝰ. q̃d me ĩterrogas de meis. ĩterroga inimicos meos q̃ mihi insidiaꝫ. sunt ãt hec vba ꝓfidẽtis de eox q̃ dicta sunt xp̃o tate. hec ẽ. n. xp̃s finaliter cabilis demõstratõ. cũ q̃s ĩmicos inducit ĩ testes. tũc vnꝰ ex mĩstris assistẽs dedit alapã ihu. vt refert Joh. solꝰ. hũc dicit Crisꝰ. fuisse malchũ cui hiesus auriculã abscisam a petro restituerat ⁊ dixit. Sic respõdes põtifici. Cui iesus vt agnus

mansuet⁹ qui portat ad victimā mitissime respō dit dicēs. Si male locutus sum. vel respondens pontifici vel docēs in tēplo: testimoniū phibe de malo. Aug. Quid ista respōsione verius māsue tius t iustius. Qui eñ recepit alapā. nōne vellet eū qui pcussit aut celesti igne consumi. aut terra dehiscente sorberi aut correptū demonio voluta ri: aut pena aliq alia etiā grauiora puniri. Quid horū p potentiā iubere nō poterat. p quē factus est mundus. Nec tñ hor aliqd egit. Cypzianus di. xciij. Dñs iesus rex iudex t dñs noster passio ni subdit⁹. cū alapā accepisset nihil cōtumeliose in psonā pontificis locut⁹ est: sed magis innocē tiam suā tutus est dicēs. Si male locutus sum te stimoniū phibe de malo. q oia humilit facta sunt et patiēter. vt nobis humilitatis t patiētie tribue ret exemplū. Sed nota q dñs nō pbuit alteram maxillā pcutiendā: sed pot⁹ de illata pie repre/ hendēs ait. Si aūt bene qd me cedis. Ubi nota fm aug⁹. q dñs pcutienti se nō pbuit alterā ma/ xillā: sed potius phibuit ne faceret t iniuriā au/ geret. et tñ paratus aduenerat nō solū in faciem pcuti: sed etiā p quib⁹ hoc patiebat crucifix⁹ oc cidi. Ex hoc ostendēs q pcepta q dederat de pa tientia illa. s. si qs te pcusserit in dexterā maxillā pbe illi et alterā tē: sunt in pparatione cordis re/ tinenda magis q ope exequēda. vt in secreto te/ neatur animi patiētia cū beniuolētia. in apto fi/ at id qō eis pdesse videt. xxiij. q. j. parat⁹. De mū misit eū annas ligatū ad socerū suū cayphā vbi accenso igne in medio atrij ppter frigus pe/ trus introgressus cū alijs vt videret finē magi/ stri ne agnosceret eē discipul⁹ iesu. et ipe cū alijs se calefaciebat ad ignē. quia eñ iā ignis charita tis in eo erat extinctus. igne accenso in medio sy/ nagoge vicior ad illū petr⁹ se calefaciebat. In/ tuita aūt eū alia ancilla dixit astantib⁹. et hic de illis discipulis eius est. Cui⁹ verbis moti sūt au dientes ex qbus vn⁹ dixit. Vere t tu ex illis es. petrus aūt secūdo negauit dicēs. O homo non sum. Et q̄uis petrus intēderit dicere q nō esset discipulus iesu. tñ verū dixit fm aliū sensum. qz scz nō habebat esse spūale. Et aduertendū q io/ hannes ponit petri negationē primā factā i do/ mo anne. et tūc primo gallus cantauit. secundā vero t terciā in domo cayphe. et post terciā im/ mediate gallus secūdo cātauit. Sed alij euāge/ liste describūt omnē trinā negationē factā in do/ domo cayphe. Qō dici pt ideo sic narrasse: qz il/ li tres euāgeliste nō curarūt mentionē facere de pūtatione iesu coram anna. qz extraordinaria erat. cū non esset summ⁹ pontifex q haberet discutere causam: sed ad cōplacentiā vtriusq vt affiniū fe cerūt tāq p vno iudicio habētes vel qz ambo si/ mul fuerūt summi pōtifices p illo anno: et si cō/ tra legē. Uñ qlibet habebat causam discutere et p vno tribunali habebat. et ideo in domo cay/ phe vbi terminata fuit. oēm illā negationē refe/ runt factā. Post pusillū aūt qō pusillū quantuz foret lucas expressit dicēs interuallo facto quasi vnius hore cū quidā dicerēt. Vere tu ex illis es: nam t galile⁹ es loqla tua manifestū te facit. nō q diuersum esset ideoma galileoz a iudeis. nam vnū scz hebraicū cōmune eis: sed erat differens mod⁹ pnunciādi: seu accentuandi sicut inter se/ nenses t florentinos. Et cū petrus vellet se excu sare dixit cognatus malchi cui xp̄s auriculā sa/ nauit. Nōne ego te vidi in orto cū illo qñ appre/ hendim⁹ eū. Tūc petr⁹ vt magis sibi crederetur cepit iurare t anathematizare et detestari q non nouisset illū. Et cōtinuo gallus secūdo cantauit. Ubi plura mysteria. Et primo qr ista negatio pe tri signat offensam mortalē cuiuslibet de ecclesia Nā vt dicit Hiero. quotiēs vincimur vicijs atq peccatis: totiēs deū negamus. xj. q. iij. extimāt. Trina negatio signat offensam triphariā cordis oris t opis. Que negatio offense ad instigatiōz ancille t viciorz. i. ad suggestionē vel incitationē sensualitatis t demonū p se vel p suasionē malo rum virorz. Ad cantū galli petr⁹ recognoscit ex/ cessum suū. nō primū sed secundū cantū: qr ad p/ dicationē vel admonitiōz bonorz nō solū ad au/ res sed ad mentē attingentē peccator cōpungit et penitet. Scdo sciendū fm Grego. in omel. q oipotēs deus eū quē cuncte ecclesie pesse dispo/ suerat. ancille vocē ptimescere t se negare pmisit magne vtiq dispensatōe pietatis. vt futurus pa/ stor ecclesie in culpa sua discceret: q̄liter alijs mise reri deberet. dist. l. Cōsiderandū. Conuersus autē dñs ait lucas respexit petrū. q. d. recognosce pec/ catū. vbi et ei⁹ immēsa pietas ostēdit. vt inter il lusiones t torzores posit⁹. q̄si suarū penarz oblit⁹ petri lapsuz dolens respicit vt defleat. Quē tñ re spectū t quersionē aug. magt dicit intelligendū de quersione t respectu spūali diuine miseratōis q̄ orp ppheta. Conuerte dñe t eripe aiaz meā. et illud. Respice i me tc. q̄ de corpali respcū. Et e/ gressus petr⁹ foras fleuit amare. Cū bonis cū di scipulis quersans cōfessus ē xp̄m filiū dei. Inter malos se repiens iudeos ipm negauit. negatōez segregat⁹ a malis fleuit. et nocte illa mīstri iniq/ simi t crudelissimi q tenebāt eū. s. ligatū mltipli/ citer vexauerūt. iuxt illud. Castigatio mea i matu tinis. nā vt dicit lucas. illudebāt ei cedētes t ve lauerūt eū t pcutiebāt faciē ei⁹ dicētes. pphetiza nobis xp̄e qs est q te pcussit. O ineffabilis hūili/ tas t patia iesu xp̄i. O inenarrabilis crudelitas iudaici pli. faciē illā plenā oim gratiarū sputis deturpaē nō verenk: in quā desiderāt āgeli pspi cere. Caput illud gazophilatiū thesauroz sapie et scie dei: pcutiētes affligūt. Oculos dñi lucidio res sole t pietate plenos velis opuerūt. aures q audiūt organa sanctoz t thronos āgeloz: cōtu/ melijs t blasphemijs malignoz plene sūt. Eñ et ipe luc. dicit. et alia mlta blasphemātes dicebāt in eū. Mane aūt facto tēpestiue quenerūt oēs pncipes sacdotū t seniores pleb t scribe i pcilio q̄rētes falsū testim ō ihm. vt eū mōti traderēt. et nō inueniebāt. demū venert duo falsi testes vt ffert mat. t mar. q dixert. nos audiuim⁹ qr h dixit. pos sum ōstruē h tēplū manu fcm t i triduo reedificaē aliud ñ manu fcm. t ñ erāt queniētia testmōia coz

Et merito. quia hoc nunq̃ dixerat: sed dixerat Soluite templũ hoc id est soluetis templũ hoc: et in triduo excitabo illud. Loquens de templo corporis sui: nõ de illo salomonis templo. et surgens princeps sacerdotũ. s. cayphas dixit. Nihil respõdes ad ea q̃ isti testificant cõtra te. iesus autem tacebat. sciens q; nõ causa inueniẽdi veritatem sed calumniãdi interrogabat. et dixerũt quidam alij ex primiorib⁹. Si tu es xp̃s dic nobis. Et xp̃s respõdit vt refert lucas. Si dixero vobis nõ credetis mihi. Si interrogauero nõ respõdebitis mihi neq; dimittetis. ex hoc aũt erit filius hois sedẽs a dextris virtutis dei. q.d. q; iniuste iudico: ex hoc dabit mihi potestas mundũ iudicandi. et q; nõ apte dixerat se esse filiũ dei. Surgens princeps sacerdotũ motu corporis indicãs insaniã mentis ait vt refert matheus et marcus. Adiuro te per deũ viuũ. vt dicas nobis si tu es xp̃s filius dei benedicti. Jesus aũt et si nõ tenebatur rñdere q; supior suus nõ erat. Eli ⁊ grauiter peccauit sic eũ adiurando: tñ ob reuerentiã nois dei inuocati rñdit. Tu dixisti q; filius dei sum ego. Tunc princeps sacerdotũ scidit vestimenta sua dicẽs. Blasphemauit. Quid amplius egemus testibus. ecce oẽs audistis blasphemiaz. q̃d vobis videt. Respondẽrũt oẽs. reus est mortis. et si isti pessimi erãt ⁊ falso mouebant dicẽtes iesum blasphemare cũ diceret se filiũ dei. in q̃ dicebat summam veritatẽ: tñ ita horrebant dei blasphemias q; nõ poterãt patiẽter audire. ꝑ iudicarẽt talẽ reum mortis. et vestimẽta sua scindebãt in signuz detestatõis. In quo etiã figurabat sacerdotũ iudeorum destruendũ. vt dicit Gratianus. ij. q. vij.

Tunc ip̃m iesum cõsputũ ⁊ colaphizatũ vinctum duxerũt ad pylatũ. Judas aũt traditor videns iesum morti adiudicandũ. pnĩa ductus vt refert mathe⁹. retulit triginta argenteos principibus sacerdotũ ⁊ seniorib⁹ dicẽs. Peccaui tradẽs sanguinẽ iustũ. At illi. Quid ad nos: tu videris q.d. Si malũ fecisti tu subeas penã. Aug⁹. Judas q̃ penitẽs iuit ad phariseos relinquẽs aplos nihil inuenit auxilij nisi augmentũ desperatõis. Dixerũt eñ. quid ad nos tu videris. Si peccasti tibi sit. Nõ tibi succurrim⁹: nõ pctã tua charitatiue suscipimus. nec q̃liter deponas onus docem⁹ Quid nobis ⁊ misericordie q̃ nec opa sequimur iusticie. Isset ad fratres. isset ad illos q̃ orauerũt ꝑ socru petri febricitante. q̃ chananeã improbã misericordie obtulerũt. Interrogaret petrũ ꝑ se effundentẽ lachrymas. nõ fugisset mariã ⁊ marthã q̃ vitã lazaro impetrãt. iuit ad diuisos. scz phariseos ⁊ diuisus perijt. de pe. di. vj. c. j. Et ꝑiectis triginta argẽteis in templo abiens laqueo se suspẽdit. et dicit Act. j. suspẽsus crepuit medius: ⁊ diffusa sũt oia viscera ei⁹. et notũ factuz est verbũ istud oĩbus habitantib⁹ hierusalẽ. Hiero. de pe. di. iij. Nihil ꝑfuit iude egisse pnĩam ꝑ quã scel⁹ corrigere nõ potuit. Si eñ frater peccat in fratrẽ vt emẽdare valeat ꝑt ei dimitti. Si opera ꝑmanent frustra assumit pnĩa. hec ille. Jtẽ Leo papa. Sceleratior o iuda oĩbus ⁊ infelicior exitisti. quẽ nõ pnĩa reuocauit ad deũ: ꝑ desperatio traxit ad laqueũ ⁊c. de pe. di. iij. Principes autẽ sacerdotũ sumpt⁊ argẽteis dixerũt. Nõ licet mittere. i. remittere in corbonã id est locum oblationum: quia ꝑcium sanguinis est. Et consilio inito emerũt ex eis agrum figuli in sepulturã pegrinorum. volentes crudelitatẽ sceleris: cooperire sub ope pietatis scz emptionis agri ꝑ sepultura. Scz ne lateret mundũ scelus eorum. factũ est deo dispensante vt ager ille emptus vocatus sit achedemach quod latine sonat ager sanguinis. In q̃ facto ostendit euangelista matheus ꝓphetiam hieremie impletã qua dicitur. Acceperũt scz principes sacerdotũ triginta argenteos ꝑcium appreciati. i. triginta argentei fuerũt ꝑcium christi appreciati. quos apprecianerũt id ẽ ꝑ precio obtulerunt ip̃i iudei. acceperunt autẽ a filijs israhel. i. a iuda qui fuit de filijs israhel. ponitur pluralis ꝑ singulari cum ꝓiecit eos in templũ: et dederunt eos in agrum figuli scz pro emendo agro ꝑ sepultura pegrinorum. Hec ꝓphetia pro parte etiam habetur Zacha. xiij. ca.

Quantũ ad quin §. V.

tum scz de causse ip̃ius corã pylato discussione et decisione. dicit Joh. Adducũt scz ministri iudeorum iesum ad cayphã in ꝓtorium ⁊ ip̃i non intrauerunt in ꝓtorium vt nõ cõtaminarent ꝑ mãducarẽt pasca. Exiuit ergo pylat⁹ ad eos foras. ꝓtorium dicit sedes pretoris. i. locus ad danduz sententiã. ⁊ est locutio obscura. quia cum dicitur q; iudei nõ introierũt in ꝓtorium: videtur loqui de ꝓtorio pylati. in cuius domum quia gentilis erat intrare in illa solennitate extimabãt se cõtaminari. i. immundos fieri. Sed quomodo ꝓius dicitur q; adduxerunt iudei xp̃m in ꝓtorium ad cayphã. Hoc autẽ Aug⁹. sic cõcordat. quia in domo cayphe que lata et spaciosa erat: erat ⁊ ꝓtorium cayphe iudicãtis de quibusdã. Et in alia parte domus erat ⁊ ꝓtorium pylati iudicantis etiam in causa sanguinis. Et sic de vno ꝓtorio scz cayphe ductus fuit ad aliud. s. pylati. Vel q; cayphas dimisso iesu in palatio suo accessit ad domum pylati ꝑ aliqua informatione. qui tñ cum suis noluit introire in ꝓtorium eius q; gentilis. sed pylatus exiuit ad eum ⁊ socios. et demuz reuersus cayphas ad palatium suum misit iesum vinctum ad pylatũ. Exiens ergo pylat⁹ ad eos ait. Quam accusationẽ affertis aduersus hoiem istum. At illi vt refert Joh. Si nõ esset hic malefactor: nõ tibi tradidissemus eum. Quibus pylatus. accipite eum vos: et sm legem vestrã iudicate eum. s. exquo nõ exprimitis mihi maleficiuz suum. Cui responderunt. Nobis nõ licet interficere quẽq̃. Cum enim essent romanis subditi nõ habebant iudei causam sanguinis: sed ꝑses quẽ mittebant illuc romani ad regendũ eos. Et tunc erat pylatus pũtius ꝑses ꝑ romanis. Dixit ergo eis pylatus. quid mali fecit iste. At illi explicauerunt dicentes sm lucam. Hunc inuenim⁹ subuertentẽ gentẽ nr̃az ꝓhibentẽ tributa dari cesari: et

dicentem se christū regem esse. Que omnia falsa erant. nō eñ gentē subuertebat querens sibi gentē ꝯgregare ad seditionē: sed cōuertebat ad salutē inducēs humilitatē ꝛ subiectionē. Nec ꝓhibuit censum vel tributū dari cesari: sed ꝓpositā sibi q̄stione a q̄busdā sup ea re respōderat. Reddite q̄ sunt cesaris cesari. Neq; se regē faciebat: sed cū voluit eū ppl's satiar⁹ ab eo ex quinq; panibus ordeaceis ꝛ duob⁹ piscibus facere regē: fugit. et paup cū pauperib⁹ ꝛ mitibus incedebat. Pylatus ḡ duab⁹ primis obiectōib⁹ obmissis vt fruolas ꝛ falsas reputās. intrans ꝓtoriū q̄siuit a iesu de tercia dicēs. Tu es rex iudeoꝝ. Cui iesus vt refert iohannes ait. A temetipo hoc dicis: an alij tibi dixerūt de me. s. q̄ sim rex iudeorum. Ad quē pylatus. Nunq̄d iude⁹ sum ego. Gens tua et pontifices tui tradiderūt te mihi. q. d. ego nō sum iudeus vt scīā cōuersationē tuā: sed iudei q̄ sciunt facta tua dederūt te in man⁹ meas. q̄d ergo fecisti. ꝓpter quā causam te ita vinctū duxerūt ad me vt reū. tu explica. At iesus ad eū. Regnū meū. vt narrat Joh. solus. nō est de h̄ mundo. q. d. Nō me habeo vt rex tpalis. nec mihi vsurpo dignitatē regalē vt gens mea imposuit: ꝫ vt paup et mendic⁹ ꝛ abiectus incedo. Si eñ regnū meū esset de hoc mundo. ministri vtiq; mei decertarēt vt nō traderer iudeis. pugnarēt eñ ꝓ me ꝛ defenderēt ne ꝑualarēt ꝓtra me. nūc aūt regnum meū nō est hinc. Regnū eñ spūale virtutum q̄ ꝓducit ad regnū eternū erat q̄ nobis q̄rebat et ꝓ quo nobis ꝓferendo patiebaꝝ. Q̄ñ pylatus interrogauit eū. q̄d fecisti. poterat rñdere iesus. Que ego feci in ꝓ'o isto ista sunt. Eduxi patrē eoꝝ abrahā de vr chaldeorū. ego ꝓtector eius et isaac ꝛ iacob fui vbicūq; ambulauerunt. Ego ioseph in egyptū p̄misi ad sustentandū eos tpe famis in egypto. q̄si dñm ꝓstituendo. ego de dura seruitute pharaonis eduxi. flagellatis multipliciter egyptijs ꝛ demū ī mari submersis. ego populū istū vt peculiarē elegi ex cunctis natōnibus dando eis legē meā. ego. xl. annis manna ꝑ desertū cibaui. ego in terrā ꝓmissionis adduxi. expugnatis habitatoꝝ⁹ terre illius ꝛc. Demuꝫ ego ex eis carnē assumēs inter eos hūiliter ꝓversatus sum. Ego oībus beneficia cōtuli. innumeras sanitates pficiēs. Cecis visum. claudis gressum. surdis auditū. loquelā mutis. mundiciā leprosis. vitā mortuis restitui. peccatoꝝ⁹ donaui indulgentiā. mestis leticiā plurimis gratiā. ignorantibus sapiētie doctrinā. Hec sunt pylate q̄ feci. de quibus p̄t me accusare. si digna sunt ista. Tunc dixit ei pylat⁹. ergo rex es tu scz exquo regnum habes ꝛ si nō de hoc mūdo. Cui iesus. tu dicis scz veritatē. q; rex sum ego. et merito. Habeo eñ omne dominiū et sup oīa. cui flectit oñe genu celestiū terrestriū et infernoꝝ. Ego in hoc natus sum. subdit et ad hoc veni in mundū. vt testimoniū phibeā veritati reprehendēdo vicia cōfutando errores. et q; veritas odiū parit. ideo iudei nolētes vicia eoꝝ argui: ex odio mortē ei⁹ ꝓcurarūt. Omis qui ex veritate. i. cui placet veritas seu qui est ex deo ꝑ gratiā genit⁹ qui est veritas. audit vocē meā obseruando meā doctrinā verissimā. Cui pylatus. Quid est veritas. nō expectauit pylatus responsionē anhelās ad liberationē eius. Sciebat eñ. dicit mathe⁹ et marcus q̄ per inuidiā tradidissent eū. Exiuit ḡ ad eos pylatus dicens. ego nullā causaz mortis inuenio in hoīe isto. At illi clamauerūt dicētes. Cōmouit vniuersum populū scz seditiones faciēs et ꝯgregās sibi gentes ad rebellandū. docēs a galilea vsq; huc scz in iudeā. Pylatus audiens galileā noīare vt refert lucas. interrogās ꝛ ꝓcipiēs q̄ galile⁹ esset id est nutritus et cōuersat⁹ in galilea: misit iesum vinctū cū accusatoꝝ⁹ suis ad herodē regem galilee q̄ venerat tunc hierosolymā ad solennitatē illā tanq; ꝑtinentē ad iurisditionē suā ꝛ iudiciuz vt subditū suū. Herodes aūt viso iesu coram eo adducto: gauisus est valde. cupiebat eñ diu eū videre: eo q̄ multa audisset de eo ꝛ sperabat aliquod signū videre fieri ab eo. Stabāt aūt ꝛ p̄incipes sacerdotū ante eū in multis accusantes eū. Interrogauit aūt eū herodes de multis. q̄ ad nihil eoꝝ respōdit. et hoc. q; nō causa veritat⁹ sed curiosit⁹ illa q̄rebat. Q̄ō cernēs herodes spreuit euz cū exercitu suo. et vt insanū indutū veste alba linea remisit illū ad pylatū. Ex hac delatōe honoris quā fecit pylatus herodi facti sunt amici adinuicē herodes et pylatus: q̄ antea inimici erāt. Hec inimicicia cōtracta erat. q; pylatus videbaꝫ ꝓturbasse iurisditionē herodis. ex eo q̄ occidit quendā iudā galileū q̄ multos secū aduna uerat quasi principē se faciens populi iudeorū: dum in monte quodā sacrificijs insisterent. Remisso igitur iesu ad pylatuz. dixit pylatus. Obtulistis mihi hūc hominē quasi subuertentē populum: et ecce coraꝫ vobis interrogans nil inuenio cause in eo. ex his in quibus accusatis eum: sed neq; herodes: nam remisit eum ad nos et ecce nil mortē dignū actū est ei. emendatū ergo illum dimittā. At illi clamabāt dicentes. Crucifige crucifige eum. Pylatus igiꝫ existimās q̄ si faceret iesum flagellare acriter: iudei moti cōpassione nō aliud pene vel punitionis q̄rerent de eo. Apprehendit ergo pylatus iesum ꝛ flagellauit. vt refert Joh. et flagellationē istam fuisse diutinam ostendit ps̄. dicens in eius ꝑsona. Fui flagellatus tota die. i. magna parte diei. et esaie. liij Disciplina pacis nostre sup eum: ꝛ liuore eius. s. ex ꝓcussionibus diris sanati sumus. Flagellatū autem pylatus adducit eum foras dicens. Ecce homo. q. d. nōne videtur vobis sufficienter castigatus. At illi clamabāt. Crucifige crucifige eum Et ille. ego nullam causam mortis inuenio in eo Est autē vobis cōsuetudo vt dimittā vobis vnū ex vinctis scz morte dignū. Hunc enim morē introduxerant iudei vt scilicet in memoriā beneficij recepti a deo. in tali solennitate scz liberationis ip̄ius populi de morte primogenitoꝝ ꝛ de seruitute egyptiaca mortifera: vnus ex malefactoribus captis morte plectendus liber donaretur populo, alij ad mortem iudicarentur. Quem

moꝛem romani ꝑsides eis seruabant. Dixit ergo eis pylatus. Quem vultis ꝑ duobus dimitti. ie/sum qui dicit xps: an barrabā. Hic barrabas latro erat ſm Joh. ſm alios et homicida: qꝛ in sedi tione fecerat homicidiū. At principes sacerdotū ꝑsuaserūt turbis vt peterēt barrabā. Clamaue/runt ergo oēs dicentes. nō hunc sed barrabā. dixit eis pylatus. Quid igit faciā de iesu: qui dicitur xps. At illi. crucifigat. Dixit eis pylatus. Accipite eū vos et crucifigite. ego enī nullā causam inuenio in eo. At illi. Nos legē habemus et ſm legē nostrā debet moꝛi: qꝛ filiū dei se fecit. Videtes q pylatus tendebat ad liberationē eius: dixerunt. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris. Qis enī qui se regē facit: cōtradicit cesari. Pylatus aūt hec audiens magis timuit sed timoꝛe tū mundano: ne sꝛ incurreret indignationē cesaris si accusaret ꝛ dignitate illa ꝓuaret. Iterū ergo introiuit pylatus ꝓtoꝛiū ꝛ interrogauit iesum. Unde tu es. Jesus aūt responsuꝫ nō dedit. Cui pylatus. mihi nō loqueris. Nescis qꝛ potestatē habeo crucifigere te et dimittere te. At iesus ait. potestatē nō haberes in me vllā: nisi tibi datū esset desup. s. deo ꝑmittēte. Propterea q me tradidit tibi maius peccatū habet. q. d. Et si deo ꝑmittente hoc agas: nō tū excusaris a peccato me ꝓdemnando: cū tu ipe dicas. qꝛ habes potestatē dimittendi: et iam cōfessus est publice qꝛ nō inuenisti in me causam moꝛtis: et tū nō dimittis. peccatū tū tuū nō est ita graue cū ex infirmitate ꝓcedat: sicut iudeoꝝ q me tibi tradiderūt ad moꝛtē: cum ꝓcedant ex malicia. Pylatus ergo vidēs qꝛ nihil ꝓficeret sed magis tumultus fiebat vocibus magnus postulantib⁹ vt crucifigeret. dimisso eis barrabā vt postularūt: duxit foꝛas iesum ꝛ sedit ꝑ tribunali in loco q dicit lichostratos. hebꝛaice gabatha. Erat aūt paraſceuen pasce hoꝛa quasi sexta. Marcus aūt dicit q hoꝛa tercia crucifixerunt eū. quā supficialē dissonantiā Aug⁹. de pe. di. j. piculose sic resoluit. qꝛ vicꝫ xps hoꝛa tercia crucifixus est linguis. s. iudeoꝝ hoc petentibus qō scribit marcus: sed actualiter et manib⁹ gentilium hoꝛa sexta crucifixus est ꝓut refert Joh.

Sedente aūt ꝓo §. VI.

tribunali pylato. misit ad eum vxoꝛ sua teste matheo dicēs. Nichil tibi et iusto illi. s. cōmune. q. d. vide ne feras sententiā ꝓtra eū. Nā ꝛ multa passa sum ista nocte ꝑ eū. s. terribiles visiones et cōminationē. Credit q q: diabolus cepit ꝓpendere iesum esse redemptoꝛē humani generis. et virtutē crucis qꝛ sentiebat patres limbi iam exultare ꝓ sua quā expectabāt liberatōe: ideo tēptabat impedire. Et iō in somnis immisit visiones vxoꝛi pylati cōminatorias maloꝝ q pylato euenirēt si xpm ꝓdemnaret. Ut his auditis pylatus se retraheret. sed nō valuit aliqd efficere. Nā pylato dicente. Ecce rex vester quasi deriſoꝛie. clamauerunt illi. Tolle tolle crucifige eū. Quib⁹ pylatus Regē vestrū crucifigā. At illi. Nō habem⁹ regē nisi cesarē. Pylatus ꝑ vt dicit matheus accepta aq̄ coꝛā ꝓplo lauit manus suas dicēs. Innocens ego sum a sanguine iusti hui⁹. q. d. Ego quantū est ex me nō cōdemno eū sciēs esse iustū: sed iꝑportunitas vestra me cogit ad ꝓdemnandū. vos videritis. Sed certe hoc nō excusauit eū qꝛ nūq̄ iudex ꝓpter qōcūq̄ malū vel scandalū euitādum debet innocentē ꝓdemnare ꝫ oꝛdinē ꝛ foꝛmā iuris vt hic accidit. Clamauit aūt populus. Sanguis ei⁹ sup nos ꝛ sup filios nꝛos. q. d. Si tu in hoc peccas: pena huius peccati et vindicta veniat sup nos et filios nostros. Que imprecatio vtiq̄ accidit eis. Nā in punitionē tanti sceleris hieruſalē capta fuit: et innumeris milib⁹ hominū moꝛtuis. ferro. peste. ꝛ fame: q̄ remanserūt venditi sunt in seruos et disperſi per oꝛbē. Data itaq̄ sniа cōtra iesum vt crucifigeret. Milites ꝑsidis cōgregauerūt circa eum vniuersam cohoꝛtē teste matheo. Et exuētes eū vestimētis suis: clamidē coccineā circundederūt ei sꝛ rubei coloris q̄si purpureā vestē. Et plectentes coꝛonā de spinis imposuerūt capiti ei⁹ loco coꝛone. Hec coꝛona seu sertū dicit fuisse de spinis duris ꝛ oblōgis. q̄ ꝓfoꝛabāt caput suū vsq̄ ad cerebꝛū. dederuntq̄ ei arundinē in manū eius et ꝓcutiebāt caput eius. Demū post istas cōtumelias et illusiones exuta clamide coccinea et vestimētis ꝓꝑis indutus ducebat ad locū caluarie. sociat⁹ duobus latronibus cōdemnatis etiā ad crucē ꝓ sceleribus suis. implet ꝓphetia Esaie. liij. cū iniqs deputatus est. Et baiulans sibi crucē ſm figuram isaac q̄ ligna poꝛtauit in humeris sup quib⁹ fuit extentus vt occideret. Et in dicto loco vt dicit Criſo. in quo et iesus crucifixus est ibi nō filiꝫ abꝛahe sed aries habēs caput spinis inhereſ occisus est. qꝛ non filius dei patris sed humanitas duꝛ ecclesie spinis coꝛonata moꝛtua est. Et baiulans sibi crucē. Theophilus hic adimplet illud esaie. Factus est pncipatus sup humerū eius. pncipatus enī iesu cruꝛ est. ꝓpter quā deus exaltauit eum ſm apostolū. Et sicut in signū dignitatis alij poꝛtāt baltheū alij mitrā: sic chriſt⁹ crucem. et si inquiras inuenies nō aliter in nobis regnare iesum nisi ꝑ asperitates. quo sit vt delinoſi inimici sint xpi. Uerū qꝛ debilitatus iesus flagellis et spinis ac vigilijs noctis quibus fuerat afflictus: tarde incedebat cū cruce. timētes iudei ne ista tarditate pylatus quē viderāt quasi inuitum ferre sententiā eā reuocaret et vite donaret: inuenientes in via quendā noīe Symonē cyrenеum venientē de villa patrē alexandri et ruffi. vt referūt matheus ꝛ marcus. hunc angariauerunt poꝛtare crucē iesu: vt citi⁹ ambulare posset. Poꝛtabat aūt symō crucē post iesum. qꝛ ſm Ambꝛo. cōgruū erat vt ꝓius ipe crucis tropheū erigeret postea illud martyribus traderet erigendū. nec iudeus est iste symon sed alienigena et ꝓgrinus qꝛ cyreneus. nec ante sed post iesum poꝛtat crucē gentilis enī populus nō iudaic⁹ sequit crucē: et fert eam. implēs illud. Tollat crucē suā ꝛ sequat me. De villa veniēs crucē amplectit. cū paganis ritib⁹ derelictis ait Beda: vestigia xpi sequitur.

Tulla eñ latine: pagos grece dicit. Unde dicti sunt pagani scz a pagos. Symon interpretatur obediēs. q̄ obedit diuinis p̄ceptis. Sequebat aūt eū multitudo magna mulierū populi que ex deuotōe ei cōpatientes plangebāt et lamentabā tur illū. iesus aūt cōuersus ad eas vt refert solus lucas cōsolatus est eas dicēs. Filie hierusalē no lite flere sup me morituñ. q̄ scz mortē cito resurrectio gloriosa dissoluet et ipa mea mors. mortē ipam et mortis auctorē diaboluz destructura est inq̄t beda. sed sup vosp̄as flete. et sup filios vestros scz ppter mala q̄ ventura sūt vobis. Quoniam ecce veniēt dies in q̄bus dicent. beate steriles et ventres q̄ nō genuerūt et vbera q̄ nō lactauerūt. Q̄ō dicit ppter obsidionē futurā a romanis. i qua ad tantā calamitatē famis deuenerūt: vt matres alique comederēt filios ppios. Tūc inapiēt dicere montib⁹: videntes se in tantis angustijs. Cadite sup nos: et collib⁹ cooperite nos Beda refert eñ iosephus romanis insistentibus iudeos cateruatim petisse montiuz et collium cauernas ad euadendum. Quia si in viridi ligno hoc faciunt. in arido q̄d fiet. i. fm theophilū. Si in me qui sum lignū viride p̄ virtutē faciens fructum romani hoc faciūt: quid faciēt i populo iudeorū arido et infructuoso. Vel fm Bedam. Si ego q̄ sum sine peccato lignū vite appellatus sine igne passionis de hoc mūdo nō exeo: q̄d eis putas eminere tormenti qui sunt fructibus bonorū operū vacui. Et postq̄ venerūt i locū qui caluarie dicit. ibi crucifixerūt eum. Quidaz voluerunt dicere vt hebrei. ideo dictū locū caluarie q̄ ibi erat caluaria. i. caput adā primi hois sepulti. Sed hieronym⁹ reprobat hoc. q̄ in ebron dicit sepulchrū ade esse. sed Beda dicit q̄ fouis portā erant loca vbi truncabant capita damnatorz. iō caluarie locuz illū appellatū. Et sic p̄ oīm salute innoxius quasi noxius inter noxios crucifigitur vt vbi abundauit delictū: supabundet et gratia. Crucifixerūt eum. p̄ius aūt q̄s in cruce figerent dederūt ei vinū mirratū. i. mirra amarissima mixtum. vel vt dicit matheus vinū felle mixtum. Mos erat iudeis qui adhuc seruat apud xp̄ianos in multis locis. vt debilitati rei cū ducunt ad mortē: ex horrore huius p̄fortarent cōfectionib⁹ et optimo vino. loco cui⁹ ad augmentū pene xp̄o dederūt vinū mirratū. Exeuntes aūt eū oībus vestibus vulnera renouauerūt. Nā cum p̄ flagella durissima totū corpus ei⁹ esset dilaceratū seu decorticatū. vestimenta resumpta fortiter inheserant carni. a qua nunc separātes nō sine magno dolore t vulneratōe fieri potuit vt accidit in vulneribus fascijs resolutis. Modū autē crucifixionis nullus euangelistarū explicat. vñ potuit fieri fm aliquos vt cruce in terrā extensa sup eā affigerent corpus iesu manibus t pedib⁹. et postea erigerēt ipam. vel etiā q̄ p̄ius erigētes crucē et in terrā truncū figentes et firmātes. postea in ea corpus cōfixerūt: aliquo corpus sustentante dū cōfigerent manus eius. deinde pedes clauis ferreis satis grossis vt ostendit. Et q̄ ex cōfixione et maximo dolore nerui erant retracti t membra decurtata. q̄ secundā manū affixerunt et pedes etiā fune p̄ violentiā: brachiū aliud t pedes p̄tra xerūt intantū. q̄ oīa ossa corpis dinumerari possent. impleto q̄ō p̄dixerat ps̄. in p̄sona xp̄i. Fode runt manus meas t pedes meos: dinumeraue/runt oīa ossa mea. Nulla hist̄oria docet hoc ī dauid impletū vel alio de q̄lo illo: sed in dño nr̄o. iesu xp̄o. Erat aūt titulus cōtinens causam mortis in quadā tabula qua script⁹ literis grecis latinis t hebreicis. vt ex oi natione q̄ cōuenerāt in die festo legere possent q̄ tabula affixa erat paxillo posito in p̄te superiori crucis in medio. versus quā caput iesu pendebat. Nam crux p̄ se erat ad modū thau. nec habebat aliq̄d sup lignū q̄ō erat p̄ transuersum: sed apposit⁹ fuit paxillus cū tabula vt dictū est. Scriptura aūt tituli hec erat. Iesus nazarenus rex iudeoz. Sed vt refert solus Joh. q̄ locus vbi crucifixus erat ppe ciuitatem extra tñ hierlm: pene oēs de ciuitate ibāt ad videndū. q̄ō fuit ad maximā penā p̄fusionis ipi ie/su. fm illud ps̄. Tota die verecūdia mea p̄tra me est: et cōfusio faciei mee operuit me tē. Pontifices q̄ cū legissent scripturā reputātes hoc esse ad iniuriā suā scz q̄ rex suus crucifix⁹ esset: dixerunt pylato. Noli dicere rex iudeoz. s. q̄ sit: sed q̄ dixit rex sum iudeoz. vt scz appareat q̄ ppter istā arrogantiā et ambitionē q̄ se voluit facere regē sit crucifix⁹. Quib⁹ pylat⁹. Q̄ō scripsi scripsi. i. scripturā illā volo sic p̄manere firmā. hoc disponente deo: q̄ vere est rex iudeoz. ad literā et iudeorū et oīm nationū. moraliter rex iudeoz. i. cōfitentiū. interpretat eñ iudas cōfessio vel p̄fitēs Est eñ speciali mō rex. i. regnans p̄ gratiā et postea p̄ gloriā: eoz q̄ cōfitent. s. fidei articulos credendo. defectos ppios sacerdoti pandendo: et diuinas laudes gratias agendo. Milites autez gentiles qui eū cruci affixerūt lictores pylati diuiserūt sibi adinuicē vestimēta sua p̄ sortē statuētes q̄s quid acciperet. q̄ō narrāt oēs euangeliste sed Joh. plenius. dicit eñ q̄ milites q̄ crucifixerant quatuor fecerūt p̄tes de vestib⁹ vnicuiq̄ suam dantes. Tunicā aūt suā que erat incōsutilis et desup cōtexta p̄ totū. i. facta ad acum: nō diuiserunt dicētes. Nō scindamus eā: sed sortiamur de ea cuius sit. Q̄ō factū inducit Joh. psalmistā hoc p̄nunciasse cum ait in p̄sona xp̄i. partiti sunt seu diuiserūt sibi vestimēta mea scz qui me crucifixerūt: et sup vestē meam miserūt sortē id est sup tunicā incōsutilē. Augustin⁹. Matheus aūt dicendo. diuiserunt vestimenta eius sortem mittē/tes. ad totam vestimentorū diuisionē voluit intelligi etiam illam tunicā p̄tinere de qua sortem miserunt. Tale est etiā quod ait lucas. diuidentes vestimenta eius miserūt sortem. Diuidentes enim venerūt ad tunicam de qua facta est sortitio. dicendo autem sortes pluraliter p̄o singulari posuit. Marcus autem solus videtur intulisse aliquā questionē. dicendo enim mittentes sortē super eis quis quid tolleret tanq̄ super omnibus vestimētis: non super sola tunica sors missa

sit locutus videaꝝ. Sed etiã hec breuitas obscuritatẽ facit. Sic enim dictũ est mittentis sortem super eis ac si diceret. Mittentes sortẽ cũ diuiderentur. Qui aũt dicit q̃s quid tolleret id est q̃s tunicã tolleret tã q̃ si totũ ita diceret. Mittẽtes sortẽ sup eis qui tunicã q̃ ptibus equalib⁹ supfuerat tolleret. Spũaliter vero q̃dripartita vestis dñi nostri iesu xp̃i: q̃dripartitã figurauit eius ecclesiã quatuor scz ptibus in orbẽ diffusaz ⁊ in eisdem equaliter. i. exorditᵒ distributã. Tunica vero illa sortita oim ptiũ significat vnitatẽ. q̃ charitatis vinculo cõtineꝝ. Si autẽ charitas supemi/nentiorẽ viã habet et supeminet scie et super oĩa p̃cepta. est merito vestis q̃ signaꝝ desup cõtexta et addidit p totũ. qz nemo est expers eius q̃ pti/nere inueniꝝ ad totũ: a q̃ tota catholica vocatur ecclesia. Jncõsutilis aũt ne aliqñ discindaꝝ. ⁊ ad vnũ puenit qz oẽs in vnũ colligit. In sorte autẽ dei gr̃a ꝓmendata est. Cũ eñ sors mittit nõ pso/ne cuiuscũq; vel meritis sed occulto iudicio dei cedit. hec Augᵘˢ. Quare aũt potiᵘˢ mortẽ crucis sustinuerit q̃ aliã omitto hic ponere. Et p̃tereuntes turbe inquiũt matheᵘˢ ⁊ marcus. Blasphemabant eũ dicẽtes. Vach q̃ destruis templũ dei et in triduo illud reedificas. Sed ⁊ principes sacerdotum cũ scribis et seniorib⁹ illudebãt dicentes. Alios saluos fecit: seipm nõ p̃t saluũ facere. q. d. Nũc aparet qz nõ vere sanabat infirmos sed in ꝟtute belzebub. si filiᵘˢ dei est: descẽdat nũc de cruce et credimᵘˢ ei. Dixit eñ filiᵘˢ dei sum. Sz ⁊ milites scz pylati illudebãt ei dicẽtes. si tu es rex iudeorũ: saluũ te fac: Jesus aũt in cruce manẽs sustinet tot dolores immẽsos: tot irrisiones ⁊ cõtumelias. primũ quidẽ verbuz dixit in cruce vt refert solus lucas. instruẽs ad dilectionẽ inimicoꝝ dixit eñ. Pater ignosce illis qz nesciũt q̃d faciũt. Cõtra oẽm iusticiã ostendiꝝ qz innocentissimus sine aliq̃ peccato. solus ab his q̃bus sp benefecerat: a populo quẽ in peculiarẽ assumpserat lediꝝ in oĩbus summe. in substãtia ablatis sibi vestib⁹ in fama cõtumelijs ⁊ blasphemijs. in p̃sona morte turpissima ⁊ acerbissima cõdemnatᵘˢ: et tñ p illis orat dicẽs. Pater ignosce ⁊c. Et sic impleta ẽ ꝓphetia Ysaie dicẽtis. liij. p transgressorib⁹ id ẽ cõtra legẽ agentib⁹ orauit ne pirent. Cũ autẽ cũ eo crucifixi essent duo latrones. vnus a dextris: alius a sinistris. dicũt matheᵘˢ et marcus abreuiãdo. q̃ idipm ꝓperabant ei et cõuiciabanꝝ qui cũ eo crucifixi erãt. Sed lucas plenius hoc exprimit. dicit eñ q̃ vnus ex latronib⁹ q̃ scz erat a sinistris blasphemabat eũ dicens. Si tu es xp̃s saluũ fac temetipm et nos. Dicendũ est ergo q̃ vl̃ in eo qõ dicũt matheᵘˢ et mar. de ambobus latronib⁹ cõ/uiciantib⁹ xp̃o ponit ibi pluralis ꝓ singulari: qz vnus eoꝝ fuit tñ ꝓut dicit lucas. vel qz si ambo fuerũt qui cõuiciati sunt xp̃o: hoc fuit in principio. Sed postea q̃ a dextris erat pnia ductus reprehendit sociũ ⁊ xp̃o se recõmendans ait. Memento mei ⁊c. vt dicit Luc. Vñ subdit. Respõdens aũt alter increpabat eũ dicens. Neq; tu times deũ q̃ in eadẽ damnatõe es scz sicut isti pfidi iudei q̃ crucifixerũt hũc tãinnocenter. Et nos quidẽ iuste. s. cõdemnati sumᵘˢ ꝓpter scelera nr̃a nam digna factis recepimus: hic vero nihil mali fecit. Et dicebat ad iesum. Dñe memento mei dũ veneris in regnũ tuũ. et dixit ei iesus. Qõ est secundũ verbũ. Amen dico tibi hodie mecũ eris in paradiso. Qõ vtiq; verũ fuit. Nã mortuo iesu: illa die aĩa sepata a corpore sociata diuinitate. descendit ad limbũ patrũ. et iam huius latronis post mortẽ xp̃i et ipa a corpore sepata descẽdit. nõ ad infernũ dãnatoꝝ vl̃ purgatoriũ sed ad limbũ. vbi clare vidẽs diuinitatẽ xp̃i fuit beata. Et hoc est vere paradisus. locᵘˢ scz qui parat deo visum. Hodie mecũ ⁊c. Hiero. vt paruũ magnᵘˢ aspicias et diues pastor morbidaz nõ cõtemnas ouẽ: christus de cruce in paradisum latronẽ tulit. et ne q̃s seraꝝ aliqñ putaret pnĩam: fecit homicidij penã martyriũ. de pe. di. j. impertuna. hic et Julius papa. Vera cõfessio in vltimo esse põt. sicut latro vnius momẽti pnĩa meruit esse in paradiso in hora vltime cõfessionis. xxvj. q. vj. Si presbyter. Augᵘˢ. Qui prius a peccatis relinquitur q̃ ipse relinq̃t ea: nõ libere sed q̃si necessitate cõdemnat. Licet eñ latro veniã meruisset in fine de oĩ crimine: nõ tñ dedit baptizatis peccãdi et pseuerandi auctoritatẽ. Tunc eñ primũ baptizatus est scz baptismo flaminis: qz tunc primũ in cruce christũ ꝓfessus est. de peni. di. vij. Nullus. Sed vere mirabilis fuit deuotio et fides huius latronis. Nullũ viderat eũ facere miraculũ. non predicantẽ. nõ turbis circundatũ eiᵘˢ doctrinã sitientibus: sed crucifixuz cũ eo. oẽsq; maiores scz principes sacerdotũ et milites et doctores legis eũ subsannantes ⁊ exprobrantes. et sociũ suum idipm facientẽ: et tñ venerat vt deuz sua delicta cõfitens: socium increpans et omnes ei iniurantes. nõ veritus seuiciã iudeoꝝ. secq; ei humiliter recõmendans et dicens. Memento mei ⁊c. Petrus apostolus et ceteri negãt. et populi deridẽt et ipse ipm cõmendat: ipsum regẽ fatetur. se sibi cõmendans. iesus aũt vt oblitus suarũ penaruz ipsum cõfortat de sua cõuersione ⁊ fide. ꝓmittẽs ei premiũ maximũ. Hodie inquit mecũ ⁊c. Et de tanto labore sue passionis q̃ erat sufficiens pãs redemptõis omniũ. nõ solum huius mundi sed et mille si essent: iesus nõ videns nunc sequi fructum nisi cõuersionis vniᵘˢ latronis: nec huncmi nimũ despicit sed et ipm colligit. Stabat autem iuxta crucem mater iesu et soror matris eius maria cleophe et maria magdalene. Quod refert solus iohannes de matre iesu et ipso iobãne. Stabat dolore anxiata. amaritudine vulnerata mente aũt ⁊ intellectu erecta et firmata in dei voluntate. quã sciebat esse vt filius suus pateretur pro redemptõne humani generis. Et cũ omnes discipuli et discipule ceciderãt a fide sue diuinitatis: ipsa sola stabat in fide firma. Et qz sciebat ipum qui patiebaꝝ esse dei filiũ. inde maxime dolebat de tãta offensa deo facta. Et sicut nulla mater vnq̃ tantũ dilexit filiũ suũ. tum nõ solũ quia vnigenitũ: sed qz ex se totũ sine p̃e generatũ: tũ

quia optimū ⁊ sanctissimū: tum q2 verū deum: ita nulla mater vnq3 dolorē tantū habuit de mor te filij. Tunc fuit impleta ꝓphetia symeonis di centis. Tuā ipius aiam ptransibit gladius.ipi⁹ scz passionis. Tū dolores quos alie mulieres su stinent in partu: sibi reseruati fuerūt in passione filij. vt ꝯgruere sibi posset illud ps̄. Ibi dolores vt parturiētis. Nec vnq3 aliqs martyr sustinuit tantā penam in suis tormētis sicut virgo maria iuxta crucē filij. Tū et plusq3 martyr fuit vt ait hieronim⁹. Tū ergo vidisset iesus matrē ne vi deretur eius oblit⁹.in hoc ostendēs pietatē quā debēt filij exhibere parētib⁹ ⁊ ꝓuidere ꝓ posse cū ab eis discedūt. Dixit matri sue. Mulier ecce fili⁹ tu⁹. Dicere noluit mr̄:ne sic nolendo magis vulneraret dolore cordis⁹. Sed mulier expalmēs sexū:nō virginitatis violationē. Ecce fili⁹ tuus q.d.humanitas ista q̄ cernit̄ est filius tuus q̄ pa titur.et q2 dissoluēda est ista humanitas ꝓ mor tem:ne sola remaneas.ecce iohannes erit filius tuus ꝓ me. Ipe virgo et virginē sociabit. Nam tunc credit̄ mortuū fuisse sponsum eius ioseph: alis nō alteri eā cōmendasset q3 sponso suo si vi ueret. vt dicit̄. xxvij. q. ij. Deinde dicit discipu lo scz iohanni.licet nō se noiet sicut nec alibi cū de se loquit̄. Ecce mater tua.i.habeas eā ꝓmen datam vt matrē. Thesaurū maximū quē i terra reliquo:nulli alteri q3 tibi ꝑ ceteris dilecto re linq̄.ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam scz iohannes in suā scz matrē vel curā incōparabilis certe ista ꝓmutatio.qua dat̄ marie discipu lus ꝓ magistro:seruus ꝓ dño: riuulus ꝓ sapiē tie fonte:nepos pro filio:creatura pro creatore. et tñ acquieuit humiliter qđ filius instituit. A sexta aūt hora vsq3 in nonā vt referūt euangeliste oēs.tenebre facte sunt sup vniuersam terram sole scz patiēte eclipsim.qđ naturaliter esse nō potuit. Nā eclipsis naturalis accidit ex interpositione lune inter solē ⁊ nos:cū est sup nostrū emisperium sol ipe in cursu suo. Tunc aūt cū esset luna quintadecima primi mensis:q2 fm legē tunc inchoabat festū azimor̄ directe ex opposito erat luna ad solē. Unde cum tūc sol esset hora sexta diei in medio emisperij nostri:luna erat i medio emisperij qđ est infra nos seu subtus nos. Unde nō poterat naturaliter esse eclipsis. Qđ cernens dionisius ariopagita maximus phs.cum tūc esset in egipto q̄ fācta est ista eclipsis: ꝓpendens nō esse naturalē inq̄t; Aut deus nature patit̄ aut totius mundi machina cito dissolvet̄. secundū aūt nō accidit adhuc sed bene primū impletū est q2 iesus deus verus et homo passus est. Et tūc ab athenienſib⁹ fabricatū est altare in veneratio nē illius q̄ tunc passus est. intitulātes illud altare ignoto deo. Ubi etiā alie eclipsatōes solis nō durant ꝓ horā:hec ꝓmansit per tres horas. Ad literā tanta erat iniquitas ⁊ crudelitas iudeor̄. vt ipse sol quasi nō ferēs tantā iniuriā sui creatoris:subtraheret radios suos ab eis.et q̄si cōpatiens morti ei⁹ tenebris vt nigro indueret. Spiritualiter tantus fuit dolor hui⁹ passionis.vt sol intelligētie nostre eclipset̄ et obscuret̄ ad intelligentiā eius:nec plene capere pōt.et ex immensitate huius doloris clamauit magna voce fm matheū et marcū. Heli heli ⁊c̄.id est deus me⁹ deus meus vt qđ dereliquisti me. Que verba sunt sumpta originaliter ex ps̄. xxj. Ibi dauid loquitur in ꝓsona xp̄i totū illū psalmū de sua passione. Dicit em̄ deus me⁹ respice.quare me dereliquisti lōge a salute mea corpali.s.faciūt me esse verba delictor̄ meor̄. Appellat aūt delicta sua peccata membror̄ suor̄.i.humani generis ꝓ quib⁹ patiebat̄. Dicit aūt se derelictū a deo.nō q2 diuinitas foret separata ab humanitate.q2 nunq3 eā deseruit post̄q3 assumpsit:sed q2 subtraxerat potentiā suā nō impediēdo illos ab illo ope et non liberando eū de manib⁹ eor̄.sed ꝑmittēdo facere q̄ eis placebāt erga ip̄m. vel etiā dicit se derelictū a deo.eo q ps intellectiua que etiā tūc fruebatur deo cū summo gaudio:nil refrigerij et cōsolatōis influebat insensituā. Et cū ex maximis doloribus esset anxiatus ⁊ desiccatus in spiritibus. Dixit quintū verbū vt refert sol⁹ iohannes. Sitio. Sitiebat aūt nō solū corpaliter sed ⁊ mentaliter summe cupiēs fructum sue passionis ad oēs extendi:ac etiā virtutē eius cōicari oib⁹ martyribus ⁊ aduersa patiētibus ꝓ eo. vt merito ipius passionis patiētes et fortes redderent̄. et vt ait apls ad hebr̄. Orans cū lachrymis scz iesus in cruce ex clamore valido exauditus est ꝓ sua reuerētia. Et oēs q̄ deuote suscipiunt sacra in quib⁹ virtus passionis remānsit:salutē ꝓsequātur. Tū autē sic clamasset.quidā q̄ portabat vas plenū vino acetoso qđ dicit̄ velle vel mirra mixto amarissimo:intingēs spongiam impleuit liquore illo amarissimo.et imposita spongia calamo de ysopo apposuit ori eius ad bibendū. Quidam alij ex romanis ministris q̄ nō intelligebāt ydioma hebreū cū audissent iesum prius clamasse.heli heli ⁊c̄.dicebāt illi q̄ offerebat spongiaz ad bibendū.helyā vocat iste. Sine si forte veniat helyas ad deponendū eū. Sed iesus cum gustasset noluit bibere ꝓpter amaritudinē. Et impleta est ꝓphetia dauid dicētis in ꝓsona eius. Dederūt in escā meā fel:et in siti mea potauerūt me aceto. Solebāt iudei q̄ndā aliq̄ illa morte condemnabant̄ portare vas optimi vini ad ꝓfortādum. Sed nūc ad magis affligendū dederūt vinum acetosuz felle mixtū.in q̄ signabāt maliciā suā.ꝓls em̄ ille erat vt spongia vacua virtutib⁹ cauernosa simulationib⁹ plena aceto frigide malicie: vbi prius in patrib⁹ fuerat vinū bonū charitatis.et mixto felle amarissime odij ⁊ inuidie.⁊ ideo iesus noluit bibere.i.incorpari i eccīa sua talem ꝓlm sed abiecit a se. Tū ḡ accepisset acetū nō quidē bibēdo sed gustādo dixit:teste solo iohanne. Cōsummatū ē sextū verbū.i.adimpletū qđ ꝓnunciatū ⁊ figuratū est de mea passione. vt et p̄cedentib⁹ diebus cū p̄dixit passionē suā apostolis dixerat.ecce ascēdim⁹ hierosolymā ⁊ ꝓsumabunt̄ oīa q̄ scripta sūt de filio hois. Tū ergo sciret oīa impleta dixit cōsumatū est. Et oīa illa

sacrificia in lege mãdata et multa alia cerimonialia hanc passionẽ figurabant. ideo illis impletis oia illa cessant z ỽtute caruerũt. et ideo dixit. cõsummatũ est verũ et signatũ sacrificiũ. In oibus alijs sensibus in cruce fuerat afflictus. In tactu manibus et pedibus in quib⁹ maxime viget claꝛuis cõfixis. Visus videndo irrisiones iudeoꝝ et crudelitates. Auditus audiẽdo ꝓtumelias ipoꝝ et blasphemias. odoratus sentiẽdo fetores cadauerũ q̃ in illo loco erãt. Restabat solus gustus ille sus in cruce. Reliquũ corp⁹ totũ erat cruciatũ et fractũ p flagella z coronationẽ. Quia igit̃ primus adã cum mortificauit totũ genus humanũ Visum offendit aspiciẽdo lignũ seu fructum ei⁹ qõ erat pulcrũ visu. et verisimile est qõ odorifeꝝ erat sentiẽs olfatu. Auditui audiẽs verba serpẽtis in iniuriã dei. Tactu ꝙz cũ tulit de pomo vetito. Gustu cũ sentit comedendo suauitatẽ cibi. p quos sensus velut p portas peccatuꝝ intrauit in mundũ: decuit mlitformis ꝓditoris diaboli ars vt artẽ falleret. et medelaꝝ ferret inde: hostis vñ leserat. Ideo gustata amaritudie potus ait. Cõsummatũ est. i. impleta solutio debiti humani generis. Insup et matrimoniũ cõtractũ inter xp̃m et ecclesiã. initiatũ in patriarchis z ꝓphetis. per ꝓmissiones etiã iuratas. ratificatũ in eius incarnatione in cruce per cui⁹ virtutẽ ecclesia munda ta vnita est xp̃o. cõsumatũ est. Et ibi ostensa est maxime plenitudo sue ad nos dilectõis. q̃ est finis oĩs cõsumationis fm ps̃.

Demũ inclinato §. VII

capite dicẽs. Pater in manus tuas ꝓmendo spiritum meũ. qõ fuit septimũ et vltimũ verbuꝝ. vt testat̃ solus lucas. tradidit spm̃. i. animã suã que tunc sepata a coꝛpoꝛe est: z sociata deitate ad limbum patrũ descendit. Cõmendo inqt in manus tue potestatis ad carnẽ reassumendã. In manus tue misericoꝛdie z benignitatis ad visitandũ animas q̃ erãt in penis tenebꝛarũ. In man⁹ tue voluntatis vt sp̃ tibi ab ea deseruiat̃. Et hoc quidẽ verbũ sumptũ est ex ps̃. vbi ait. in man⁹ tuas cõmendo spm̃ meũ: redemisti m. do. de. ve. Qõ sic videt̃ exponendũ. O dñe q̃ es deus auctoꝛ veritatis. tu me redemisti. s. morte tua qua dixisti. in manus tuas cõmendo spm̃ meũ. Et tunc oĩa insensibilia visa sunt cõpati z dolere de morte dñi sui. Mã terra mota est. Petre scisse sunt. Velum templi qõ erat ante sanctasanctoꝝ diuisum est a summo vsqz deoꝛsum. vt paterẽt sanctasanctoꝝ signãs regnũ celeste prius nobis clausum iã reseratum. Tenebꝛe facte sunt sup vniuersam terrã. Monumẽta aperta sunt. Et vt ait matheus per ꝓoccupationẽ tñ. Multa coꝛpoꝛa sanctoꝝ surreꝛexerunt. qõ vtiqz fuit factũ: nõ tunc sed xp̃o resurgente: et venerunt in hierusalẽ z apparuerũt multis: referẽtes vt pie credi p̃t de diuinitate xp̃i z redemptione humani generis facta p eius passionem: et de visitatõe patrũ in limbo. Multi autẽ ex simplicioꝛibus iudeis vel gentilib⁹ videntes hmõi signa cõpuncti sunt: et reuertẽtes ad penitentiã ꝓcutiebãt pectoꝛa sua. cõfitentes. s. peccatum suum quo d̃ cõmiserãt in cooperando passioni xp̃i dicẽtes. Vere hic homo iust⁹ erat. Centurio aũt qui missus fuerat a pylato ad exequendum iustitiã: et ipe cõpunctus dicebat. Vere filius dei erat iste. Cum aũt sero fieret. ne coꝛpoꝛa illa remanerẽt in crucibus die sequẽti sabbati qui erat solẽnioꝛ inter dies illius festi: et sic videretur festũ dehonoꝛari. accesserunt ad pylatũ iudei postulãtes vt possent eos q̃ in cruce erãt crurifragio occidere et inde deponere. Qõ cum cõcessisset eis pylatus: venerũt ministri eius. et cũ adhuc latrones in cruce viuerẽt fregerunt crura eoꝝ. ex qua cõfractione ossium ex vehemẽtia doloꝛis mortui sunt. Ex quibus aia eius qui erat a dextris q̃ vulgariter dicit̃ nuncupatus dismas: descendẽs ad limbũ patrũ fuit subito glorificata ex visione diuine essentie cui vnita erat xp̃i aia. z sic habuit paradisum sibi ꝓmissum. Alter latro dictus gesmas impenitẽs mortuus descendit ad locũ damnatoꝝ. In q̃bus duobus latronibus figurati sunt oẽs homines electi et reꝓbi. Oẽs enim furati fuimus in ꝓmis parentib⁹ fm virtutẽ seminalẽ existẽtes diuinitatẽ quantũ in eis fuit cũ eis dictũ fuit a serpente. Eritis sicut dij. hoc affectantes voluerũt ait Aug⁹. rapere dignitatẽ: et pdiderũt felicitatẽ: Et ꝓpter istã rapinã omnes damnamur ad crucẽ penalitatũ hui⁹ vite z mortem: sed cũ hac differẽtia. q̃ reꝓbi patiunt̃ crucem suarũ penaꝝ sed sine fructu salut̃. q̃ nõ eos penitet nõ se recognoscũt: sed demũ vita sua ꝓblasphemãt et ideo damnant̃. Electi aũt cõfitentes peccata sua z se deo humiliãtes: ad gloriã ꝓueniunt. nõ virtute sua sed misericoꝛdia xp̃i. virtute passionis eius. q̃ vt serpẽs eneus. i. sine veneno peccati sed carnẽ similẽ nobis peccatoꝛib⁹ habẽs suspensus fuit in ligno crucis. ꝓpter debitũ fomitis nostri soluendũ. Juxta illud ps̃. Que nõ rapui inqt iesus. tunc exoluebã. s. in cruce. Vñ apls ad philp. ij. Cũ in forma dei esset sez iesus. i. ver⁹ deus. nõ rapinã arbitratus est esse se equalẽ deo. s. ipe inquantũ homo sicut ꝓmi parẽtes: ꝑ semetipm exinaniuit fact⁹ obediẽs vsq; ad mortẽ: mortem aũt crucis. Cũ aũt venissent ad iesum. videntes eum mortuũ. nõ eius crura fregerũt vt impleta scriptura inqt Joh. q̃ habet Exo. xij. de agno eius figuratiuo. Os nõ cõminuetis ex eo: ꝑ vn⁹ militũ illoꝝ gentiliũ lancea sua directa cõtra latus eius trãsfixit magnũ vuln⁹ infigẽs. z ꝓtinuo ex latere ei⁹ exiuit sanguis et aq̃.. vt testat̃ Joh. solus impleta est illa ꝓphetia Zach. Videbunt in quẽ transfixerũt. Hic dictus est longinus qui postea cõuersus ad fidẽ martyriũ ꝑ xp̃o sustinuit. Dicũt etiã aliqui q̃ cũ esset cecutiẽs. i. parum vel nihil videret: ex stilla sanguinis tangẽte oculos eius subito ꝓfecte vidit. Ex his etiã ostensa est vera humanitas xp̃i nobis silis. Vñ et. j. Jo. v. dicit̃. Tres sunt q̃ testimoniũ dãt i terra. s. de xp̃i hũanitate vera hõ aũt de terra originaliter. Spũs aq̃ z sanguinis. q̃ xp̃s habuerit spiritũ. i. aiaz patet: q̃ inclinato capite vt dictũ ẽ tradidit

spm̄.s.deo ꝓmendās ipsum spm̄ aiaz suā. Aq̄ autem ꝛ sanguis que exierūt de latere. qui sunt duo humozes in cozpoze nostro magis noti ꝛ copiosi ostenderūt cozpus suū verū esse nō fantasticū: qz tale nō hz sanguinē neq; aquaz. Et spūaliter sigt sacra ecclesie. eo q̄ virtutē hūt ex passione christi Nam baptism⁹ qui est primū sacramentoz ꝛ maximū in effectu signaī in aqua. Eucharistia q̄ est vltimū ꝛ finis aliox sacramentoz ꝛ maximum in esse: innuit in sanguine. Unde Crisō. Quia hinc sumūt initiū sacra celestia: vide vt sicut a xpi cōsta bibituꝛus accedas. s. ad ipsa. Quidā autez ex iudeis nobilis decurio ꝛ diues ab Arimathia ciuitate oriundus. i. ramatha. discipulus ihu: qui nō ꝓsenserat actibus ꝛ ꝓsilio iudeoz. de morte ie/su: sed ꝓtradixerat potius. Hic accessit ad pylatū ꝛ petijt sibi dari cozpus ihu. vt. s. deponere posset de cruce ꝛ sepelire. Pylatus aūt miratus q̄ ita cito obisset. accersito centurione qui executoꝛ fuēat iusticie si res ita se haberet: ꝓperto hoc esse dedit illi licentiā deponendi. Uñ veniens cum Nicodemo legisperito qui discipulus occultus erat ihu: ꝛ ad eum nocte venerat ꝓ informatōe sui circa eū Deposuerūt eum de cruce clauis euulsis. Quis aūt habere dubiū pōt quin mater eius cozp⁹ de/positum susceperit in gremio suo in brachijs suis ꝛ nūc caput spinis pforatum: nūc man⁹ sanctissimas q̄z tactu īfirmi sanati fuerāt aspiciēs clauis pfossas: nunc pedes qui quotidie discurebāt ad querendā hominū salutem: nūc latus lancea aptum copiosissimis lachrymis pfundebat. Sed et maria magdalena ad cui⁹ pedes remissionez pec catoꝛum acceperat nō oblita beneficij mgri sui illos lachrymis irrigabat. ꝛ alie marie ꝛ discipule ie/su. Et qō dicit Lucas stabant alonge noti eius ꝛ mulieres ꝛc. priusq̄ in cruce pateret locū habuit A principio quidem stabat iuxta crucez mater ie/su ꝛ Johannes: sed post verbum ad eam. ecce filius tuus ꝛc. multitudine succrescente elongati fuerunt a cruce mater ꝛ alij noti. Demum qz nox appꝛopinquabat. Joseph ꝛ Nicodemus afferen/tes mirre ꝛ aloe mixturas libras centū ad ꝓdien/dum cozpus ihu. qō seruabaī in cozpoꝛibus ho/minū nobiliū ad pseruandum a coꝛruptōne: ūuol uentes cozpus ipsum in syndone munda. i. lithe/aminibus ꝛ sudario posito sup faciem ei⁹ sm mo/rem iudeoz. posuerūt eum in monumento nouo ipsius Joseph in petra excisō in quo nondū quis/q̄ positus fuerat. qō monumentū erat in quadā spelunca cuiusdam orti iuxta montem caluarie: vbi crucifixus fuerat. Qz alij euangeliste narꝛent solū de Joseph nō est ꝓtrarium ei qō dicit Johā. ꝛ de Nicodemo. Sed qō illi tacuerūt iste eyꝓes/sit ait Aug. Et qō alij dicūt de syndone. Joh̄. de lintheis scripsit. Accedentes autem principes sa/cerdotū ꝛ pharisei ad pylatum dixerūt. Domine recordati sumus q̄ seductoꝛ ille adhuc viuēs di/xit. post tres dies resurgaz: iube ergo custodiri se/pulchrū vsq̄ in diem terciū. ne forte veniāt disci/puli eius nocte ꝛ furenī eum: ꝛ dicant plebi surꝛe xit a mortuis: ꝛ erit erroꝛ nouissimus peioꝛ prioꝛe Quibus pylatus: habetis custodiam. Ite et cu/stodite sicut scitis. Illi aūt abeuntes signauerūt lapidem scz cum sigillo. ꝛ dimiserūt ibi custodes: vt custodirent ne quis ipsum raperet. Marie au/tem associantes matrem ihu: postq̄ cozpus eius fuit in sepulchꝛo collocatum qō semp erat deita/ti vnituz: reuerse sunt in ciuitatē. Et illō sero emē tes aromata pciosa. ꝓposuerūt victōnem precio/sam vt vngerent postea cozpus ihū vt hominis sanctissimi ad ipsum ꝓseruandū: nō credētes eū deum esse. Et sabbato quidem sequenti quo coꝛ/pus xpi iacuit in sepulchꝛo siluerunt ꝓpter solen/nitatem sabbati expectantes dñicum diem.

Capitulum. vij.

De resurrectōne do/mini ꝛ eius ad celum ascensione breui/ter sm hystoriā narꝛabimus. sm q̄ om/nes euangeliste describūt. et apli vt dicit in acti/bus apl'oz virtute magna reddebant testimoni/um. s. pdicando resurrectionem ihesu xpi domini nostri. Hanc pnunciauit patriarcha Jacob cum ait Gen̄. penul'. Ad pdam ascendisti fili mi: ascen disti de inferno pdam animaz que erant i limbo a diabolo auferendo. dormiens. s. p mortem ac/cubuisti vt leo ꝛ quasi leena: quis suscitabit illuz q. d. nullus adiutoꝛio: quia virtute ppria sue di/uinitatis sicut leo cum dormit nunq̄ sua lumina claudit. Ita ꝛsi xpc somnū mortis caperet tū lu/mina sue ꝓuidentie nō clausit: sed ꝓtinue lumine intellectus anima deū in eo oīa aspiciebat. pro/phetauit ꝛ de ea sanctus dauid dicens in persōa xpi. Ego dormiui. s. p mortem ꝛ sopoꝛatus suz q̄ si faciens ꝓlixum somnū: qz quadraginta hoꝛaz spacio vt dicit mortuus stetit. Naz nona hoꝛa se/xte ferie expirando remanserūt de die illa sex ho/re. de nocte sequenti cum sabbato fuerūt viginti/quatuoꝛ hoꝛe. de dominica nocte fuerūt decē hoꝛe. qz in auroꝛa surꝛexit. Et subdit psal. Et exurꝛe xi quia dñs suscepit me. qō Aug. in. xviij. de ciui. dei. dicit impletū i xpi resurꝛectōe. Prophia osee diē sue resurꝛectōnis a morte expssit dicens. Uiuificabit nos post duos dies: ꝛ in die tercia susci/tabit nos in ipso eīm qui nostrā naturā moꝛtalem assumpsit inchoauit resurꝛectio nra finalis q̄ ei⁹ resurꝛectio fuit tercia die. Sic ꝛ ipse pdixerat di/scipulis cū ait. Filius hois tradet pncipib⁹ sacerdo tū ꝛc occidēt eū: ꝛ tercia die resurget. Figurauit etiā eā ioseph. qñ educt⁹ de carcere. s. limbi tonso capite. s. moꝛtalitatibus indutus: veste regia glie coꝛpis manifestauit sapiam suā factus dñs egy/pti ꝛ saluatoꝛ nuncupatus. Figurauit ꝛ samson: qñ clausus in ciuitate cū inimici philistei putarēt eum detinere captiuū: in pfundo noctis surgens poꝛtas ꝛ vectes ei⁹ in humeros sumēs i mōte eas poꝛtauit illesus. Et sicut moꝛte sua plurimos phi listeos occidit: ita xpc sua moꝛte demones strauit Alijs aūt testimonijs innūeris obmissis. resurre/ctio xpi ad vitā immoꝛtalē fuit celebꝛata domni/ca die q̄ fuit luna. xvij. ꝛ die. xxvij. Martij. passio eīm fuit ꝛ moꝛs feria sexta. ꝛ die. xxv. Martij. s. ea

die qua ⁊ incarnatus est de virgine: reuolut' postea annis. xxxiij. ab ei⁹ incarnatione. Et ex hō ob reuerentiā dominice resurrectōnis: ominē diē dominicam p̄cipit' celebrari p totū annū. de ꝯsecra. di. iij. pnunciandū: ⁊ vt dicit Leo papa. Quicquid insigne a dño est gestū: in hac die reperit' factum. Nam ⁊ mund⁹ accepit initiū ⁊ moꝛs interitum ⁊ vita accepit p̄ncipiū. di. lxxv. Quod die Cum aūt dicit' xp̄m tercia die surrexisse seu trib⁹ diebus mortuus stetisse. sumitur generali locutōne pars p toto p synodochem. Nam spaciū temporis ab hoꝛa nona qñ expirauit vsq; ad noctem sumit' p una die. nox vō sequens sabbati cuꝫ die artificiali suo fuit sc̄a dies integra ⁊ naturalis. s. xxiij. hoꝛaꝫ. Noctis vō sequens spaciū vsq; ad mediā noctem. vel vt ꝯmunius dicit' vsq; ad auroꝛam cum xp̄c surrexit: sumit' p tercia die. Dicit' aūt dies naturalis spaciū. xxiij. hoꝛaꝫ. quo sol p agit cursum suum p totum gyrum celi. s. nostrum emisperiū. ⁊ qđ est infra nos reuertens ad oꝛientem. Artificialis vō dies dicit' spaciuꝫ quo sol ab oꝛiente in occidentē transit p emisperiū nostrum. Et vt dicit Beda. Mutatus est in ipsa resurrectione oꝛdo dierū quo ad suū initium. Nam a p̄ncipio mūdi vsq; ad ipam resurrectionem dies inchoabat' ab oꝛtu solis ⁊ terminabat' in finem noctis sequentis: vt patet Geñ. j. dies ergo artificialis p̄cedebat ⁊ noꝛ sequebat': ad innuendū q̄ homo a luce gratie casurus erat in noctez culpe. Sꝫ xp̄o resurgente dies naturalis inchoat' a nocte ⁊ terminat' in sero diei artificialis sequentis. ad significandū q̄ per ipam xp̄i resurrectōnez a nocte culpe transiuim⁹ ad lucem gratie. Athanasius. poterat citius suscitare coꝛpus a mortuis: Sed dixisset aliquis eū nequaq̄ fuisse mortuū vel nō plene ei mortē inhesisse. ⁊ fortasse si resurrectio fuisset dilata latuisset incoꝛruptiōis bonoꝛ. Ut igit' christi corpus ostenderet' mortuū: vnius interpollationem diei passus ē: ⁊ tercia die coꝛp⁹ suuꝫ incoꝛruptum demonstrauit. Beda⁊ Greg. Uno etiā die in sepulchꝛo ⁊ duab⁹ noctibus iacuit: qꝛ lucez sue simple mortis tenebꝛis duple nostre mortis. s. anime ⁊ coꝛpis adiunxit. Et sicut canit ecclesia Qui mortem nostrā moriendo destruxit: vitam resurgendo repauit. Surrexit ergo xp̄c a mortuis in auroꝛa dominice diei ꝑm illud Eccles. in hymno. Auroꝛa lucis rutilat celū laudib⁹ intonat ⁊ cet̄a. Tūc em̄ anima xp̄i de limbo egressa. animab⁹ oībus de eo eductis ad coꝛp⁹ suum reuersa clausuꝫ in sepulchꝛo resuscitat⁹ xp̄c exiuit de sepulchꝛo remanente clauso ⁊ sigillato: sicut ⁊ mortalis fact⁹ in sua natiuitate exiuit de vtero virginis saluo ꝯginali signaculo. Eo aūt resurgente terꝛemot⁹ factus est magn⁹. ad quē exterriti sunt custodes sepulchꝛi ⁊ facti sunt velut mortui vt ait matheus: Et angelus dñi descendens de celo reuoluit lapidem ab ostio monumenti. Ad se aūt reuersi dicti custodes: videntes lapidez reuolutū aspicientes introꝛ coꝛpus iēu nō inuenientes regressi sunt in ciuitatem. narꝛantes p̄ncipib⁹ sacerdotū et scribis q̄ gesta erant. At illi ad occultandū mysteriū resurrectōnis dederūt custodibus illis magnam summā pecuniaꝫ referente matheo: vt diuulgarent in populo mendaciū istud. s. q̄ de nocte ipsis doꝛmientib⁹ venerant discipuli eius ⁊ furati fuerant coꝛp⁹ eius. etsi pylatus vellet eos punire de neglectu custodie: ipsi eos securos facerēt excusādo ipsos. Et ita factum est: manifestando i plebe hoc maximū mendaciū vsq; in hodiernū diez p̄manentib⁹ iudeis in hoc erꝛoꝛe. Hanc aūt diez qua resurrexit euangeliste diuersis modis loquēdi manifestant. nam Marcus dicit valde mane vna sabbatoꝝ. Et ioh̄. Una sabbatoꝝ. Mathe⁹ autem dicit. Uespere sabbati que lucesc̄it in prima sabbati. quod est obscurius. Ubi sciendū q̄ apnd hebꝛeos ebdomada terminabat' in sabbatum: que dies erat eis p̄cipua ⁊ festiua. Unde ab eo denominabāt seu dinumerabāt dies oīs ebdomade vt dicerent p̄ma die post sabbatū prima sabbati vel vna sabbati: ⁊ secūda die secūda sabbati. ⁊ sic de alijs. Una ergo sabbatoꝝ vult dicere p̄ma die ebdomadaꝝ que denominatur a sabbato seu numerant' dies eius. Et hec est dies dominica. Qđ autem dicit matheus vespere sabbati: loquit' de vespere. i. sero non diei sed noctis sabbatum sequentis. vnde se declarans ait q̄ lucesc̄it in p̄ma sabbati. i. que hoꝛa vesp̄tina tendit ad lucem p̄me diei sabbati. i. post sabbatum ⁊ hec est dominica dies. i. in auroꝛa domice. Uenit maria magdalena ad monumentū inquit Johan. solam eam noīat. quia vt dicit Aug. Feruētioꝛ ceteris erat ad querendū dñm: nō tamen sola venit: sed vt refert Mar. cum maria iacobi minoꝛis. s. matre ⁊ salome matre. s. iacobi maioꝛis et Johis. que ambe soꝛoꝛes erant virginis Marie. Uenit vt vngerent coꝛpus iēu ⁊ aroꝛ natib⁹ que emerant in sero sexte ferie quibus ꝑfecerant vncti ones p̄seruatiuas a coꝛruptōne. Uenerūt autem ꝑm Mar. oꝛtu iam sole. i. apparentibus signis solis oꝛituri. s. albescente iam aere. Uñ ex hoc non discoꝛdat a Johe dicente q̄ adhuc tenebꝛe erant. qꝛ nondū clara dies erat. Erant vtiq; tenebꝛe spirituales in mentibus istaꝝ. Nam credebant puꝝ hominem fuisse ⁊ si sanctissimū ob cui⁹ deuotiōez hoc pium opus exercere intendebant. Applicantes aūt ad locum ceperūt dicere inter se Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti vt ait Mar. erat quipe magn⁹ valde. Et aspiciētes viderūt lapidē reuolutū a monumēto: ⁊ angelū coopertū stola candida sedentē sup eū. Et addit mathe⁹ q̄ erat aspect⁹ ei⁹. i. vult⁹ ei⁹ sicut fulgur ⁊ vestimēta ei⁹ sicut nix. Mar. ⁊ math̄. narꝛāt de vno angl'o solo viso a marijs: ꝑ luc. ⁊ Jo. de duobus. Cōcoꝛdat Aug. dicēs. q̄ i illō spaciū qō erat ātequ sepulchꝝ saxeū qō erat ad modū spelūce viderūt vnū angelū qō refert math̄. ⁊ mar. ⁊ postea respiciētes int⁹ sepulchꝝ saxeū viderūt duos angl'os ꝑm lucā ⁊ ioh̄. Et obstupuer̄t timoꝛe magno. sed angel⁹ ꝯsolat' eas dicēs. Nolite expauescē: Scio q̄ iēm nazarenū crucifixū q̄ritis. Surrexit: non ē h̄. venite ⁊ videte locū vbi posit⁹ erat dñs. et cito euntes dicite discipulis ei⁹ ⁊ petro qꝛ surrexit: p̄ce-

det vos in galyleam sicut ꝑdixit vob aparendo. Ideo spāliter noīauit petrū: qz in magno dolore erat de pctō negatānis z iō voluit speciali⁹ ꝓsolari. Marie ergo accesserūt vbi sciebāt aplos insimul habitare z nūciauerūt ista. Sz maria magdalena citi⁹ ceteris vt feruentioz. vñ de sola Maria refert Joh. nō tñ excludit alias. Sz vt ait Lucas visa sunt apud eos velut deliramenta. tñ petrus z iohes feruentiores ceteris: ipsi his auditis iuerūt ad sepulchrū currentes simul. Et licet Johannes qz iunioz citi⁹ pueniſſet ad monumentuz. nō tñ fuit ausus intrare. s. in spelunca q̄ ad modū domuncule ꝓtinebat sepulchrū. Petr⁹ vo supueniens introiuit cū eo z aspiciētes in monumentū: viderūt lintheamina posita in quib⁹ fuerat inuolutū corpus ihu: z sudariū qđ fuerat posituz sup faciem ei⁹. corp⁹ eīm nō inuenientes vt refert Lucas. Petrus cui primo dictū est cucurrit. et qz ante Jo. ideo de ipso solo dicit lucas. et aduenies p cumbens vidit lintheamina z discessit paululum Supueniente Johe qui cucurrerat post eū. petr⁹ introiuit in monumentū z post eū iohes vt ipe refert. Beda iuxta intellectū mysticū p hoc qꝺ mulieres valde diluculo venīūt ad monumentū: dat nobis exempluz: discussis viciox tenebris ad dñi corpus accedere. Nam z sepulchr̄ illud figuram dominici habebat altaris. In q̄ corpis xp̄i mysteria nō in serico nō in pallio tincto sed instar syndonis q̄ eum ioseph inuoluit: in lintheo puro debent ꝓsecrari: vt sicut ipe verā terrenā subam ꝓ nob morti obtulit: ita z nos in ꝓmemoratōne ipsius purū de terre germine candidū qz quasi mortificatōnis genere castigatū altari linū imponam⁹ Aromata aūt q̄ mulieres deferūt signāt odorem virtutū z orationū suauitatē quib⁹ apropinquare debem⁹. Reuolutio vo lapidis. s. reuelationez sacrox q̄ tegebant velamine litere legis q̄ in lapide scripta est. Cui⁹ ablato tegmine corp⁹ mortuum nō inuenit: sed viuū euangelizat. Sicut aūt angeli astiterūt sepulchro xp̄i: ita z nunc mysterij corpis z sanguis xp̄i. Exemplo aūt sanctax mulierum quotiens mysterijs xp̄i astamus ꝓpt⁹ angelicam presentiam vel domini cum omni humilitate vultum declinem⁹: recognoscētes nos pulverem z terram.

De apparitōni .§.I.

bus xp̄i resuscitati factis discipulis de quib⁹ narrant euangeliste. Credit tñ licz in euangelio non habeat qꝺ añ oīs primo apparuit Marie mri ei⁹ vt q̄ plus oīb⁹ doluit: citius z magis ꝓsolaret de ei⁹ visione. et qz plus hoc meruit: cuz oīb⁹ alijs deficientib⁹ in fide ei⁹ diuinitatis z resurrectōnis: ipa sola firma in fide pmānsit. et hec pōt eē rō quare ipa cū alijs marijs ad sepulchrū nō accessit. nō solū qz nimis debilitata erat ex dolore mortis filij ſm Bern. sed qz certa erat de ei⁹ resurrectōne illa die fienda. vñ noluit q̄rere viuentē cū mortuis hoc etiā exp̄sse dicit Amb. s. prius apparuisse matri sue. Hoc z tenere videt ecclia eo qꝺ illo māe celebrat papa in sancta maria maiori. Ideo autem euāgeliste nō curarūt de hoc dicere: vel qz vt presupositū z ab oīb⁹ creditū censuerūt. Vel qz vt testes describētes h⁹ resurrectōis ne suspectū haberet testimoniū mris ꝓ filio ꝓ nāli affectōne: nō ipam sz alios quib⁹ apparuit insinuarūt. Apparuit g̣ primo marie magdalene inquit Marc. a q̄ ieciecerat. vij. demonia. i. vicia. Sz modū hui⁹ apparitōnis serioſe describit Joh. Reuersis ei a sepulchro marijs cū alie circa locū manerēt. Magda/lena stabat ad monumentū plorās. Unde Greg. Maria magdalena q̄ fuerat in ciuitate peccatrix amādo veritatē lauerat lachrymis crimina. Cui⁹ mētem magna vis amoris accēderat q̄ a monumento distedentib⁹ discipulis nō recedebat. Amanti semel aspexisse nō sufficit: qz vis amoris intentionē multiplicat inq̄sitōnis. Que sunt eīm pa⁹ z minime inuenit pseuerauit vt q̄reret vñ ꝓtigit qꝺ inueniret. Aliq tñ vt hiero. z theophil⁹ videnī dicere qꝺ ista maria cū xp̄e apparuit nō fuit illa in ciuitate peccatrix. Et aspiciēs vidit duos angl̄os in albis sedētes. vnū ad caput alium ad pedes vbi positū fuerat corp⁹ ihu. Pōt eē qꝺ hi fuerūt illi angeli q̄s pa⁹ viderat cū alijs marijs. Sz alij euangeliste narrātes de vno posuerūt singulare ꝓ plurali: qz ad vnū effectuz apparuerāt. Vel qz primo apparuit vnus angel⁹: postea magdalene z alijs marijs duo isti angeli. Qui interrogātes dixerūt Mulier qđ ploras quē q̄ris. q.d. Noli flere. Que rndit cām sui doloris insinuās. Tulerūt dñm meum. i. corp⁹ dñi z nescio vbi posuerūt eū. In qbus verb z defectū fidei oñdit: qz si deū credidisset: ꝓfecto nō ablatū extimasset. Et amorē intensuz ad eū innuit dicēs. Nescio vbi posuerūt eū. q.d. nescio q̄ q̄ram eū. Et qz plus ardebat ceteris desiderio videndi eū: prima meruit hr̄e gaudia vise ei⁹ resurrectiōis. Tū etiā ad dandā fiduciā pctōrib⁹ vere penitētib⁹: qz vbi abūdauit delictū supabūdat z gr̄a. si vere ꝓuertat peccator. Tū etiā quia mulier in padiso fuit prima nūcia mortis viro: decuit vt mulier eēt prima nūcia vite inchoate i xp̄i resurrectōne. Cōuersa aūt maria ait euangelista. Vidit ihm stantē: nesciēs tñ ipm eē ihm. Sz huius ꝓuersionis assignat Crisp. eo. s. qꝺ cū ipa Maria rndens versa eēt ad angl̄os apparēte ihu. pter tergū ei⁹: ipi angeli figure respectōne motui ostēderūt dñm adesse reuerētiā exhibētes. ꝓpter hoc maria ꝓuersa ē retrorsum vt videret qđ ibi esset. Cui ihs. Mulier qđ ploras. Quē q̄ris. Interrogat cā doloris ait Greg. vt augeat desideriū q̄rētis. q̄ten⁹ cū noīaret quē q̄reret: amore ei⁹ ardēti⁹ estuaret. Illa extimās qz ortolan⁹ eēt. Greg. Forsitan hec mulier nec errādo errauit cū ortolanum extimauit. q̄. s. ad significatuz. An nō spūaliter ei ortolan⁹ nō erat: q̄ in ei⁹ pectore ꝓ amoris sui vim semia virtutū virētia plātabat. Dicit ergo. Dñe si tu sustulisti eū dicito mihi vbi posuisti eū: z ego eū tollā: Sz qđ ē qꝺ cū nondū exp̄sisset qđ q̄reret dicit illi. Dñe si tu sustulisti ꝛc. Nisi qz vis amor̄ agere solet in aīo amantis. vt quem sp ipe cogitat: nllm aliū credit ignorare. Dicito mihi vbi posuisti eū: Theophil⁹ timebat ne iudei etiā corpori

exanimi inuento inseuirēt: ꝛ ideo volebat alio loco incognito trāsportare. Ego eū tollā. Magē ex amore audacia mlieris. Quid ei ait origeñ. si posit⁹ fuisset ī domo cayphe. vel āne inimicoꝝ eius. Ego certe eum tollā: mortē nō timēs nec minas. Vocat āt ihs eā ex noīe dicēs. Maria: ac si diceret. Recogŝce eū a q̄ recogŝceris. Maria aūt conuersa ad eū ait. Rabbaoni qđ interp̄tat mgr: sed quō ꝓuersa ē ad eū. cū ad eū x̄sa cēt qñ dixit. dñe si sustulisti tē. Rñdet Cris. Adhuc q̄ postq̄ maria dixerat illa x̄ba ortolano. ꝛbito ꝓuersa ē iterū faciē suā ad angl'os illos vt interrogaret eos cur fuissent stupefacti. s. in apparitōe ortolani. Vel fm Aug. q: pr⁹ ꝓuersa corde qđ nō erat putauit: nūc ꝓuersa corde qđ erat agnouit. licet aūt ab euāgelista nō dicat q̄d tūc mulier egerit. ex eo tñ innuit qđ audiuit. Dixit eñ ei ihus. Noli me tangē. Ex his x̄bis oñdit ait Greg. q̄ maria amplecti voluit eius vestigia quē recognouit. Sz cur tāgi non ꝑmittit: cā subinfert. Nondū eñ ascēdi ad patrē meū. Cris. volebat hec mulier esse cū x̄po sicut ei añ passionē. ꝛ p̄gaudio nihil magnū excogitabat q̄uis caro x̄pi multo melioꝝ facta fuerit resurgendo: ab hac igit intelligētia cā adducēs dixit. Noli me tangere: vt cū multa reuerentia ei loquatur vñ nec discipulis apparens de reliq̄ cū eis ꝓuersabat. sed ꝓtinue: vt reuerenti⁹ ei intendant. Nondum eñ ascendi ad p̄ez meū: oñdens qñ illuc ꝑperat ꝛ festinat: ꝛ ideo nō optet eū eadē mente videre sicut añ. Vel fm Aug. hoc sic dictū est: vt in illa femīa figurarēt eccl̄ia de gentib⁹ q̄ in x̄pm nō credidit nisi postq̄ ascendit ad p̄em. Aut sic ī se credi voluit ihs: hoc est sic spūaliter tangi q̄ ipse ꝛ p̄ vnū sint: ei⁹ quippe intimis sensib⁹ quodāmō ascendit ad p̄ez: q̄ sic in eo p̄fecerit vt cognoscat patri eq̄lem. quō hec mulier in eū nō credebat: q̄ carnaliter sicut hoīem flebat. Tactus tanq̄ finez facit notōis. Idcoq̄ nolebat in eo esse finē intenti cordis in se vt hoc qđ videbat tantūmō putaret: ꝛ subdidit ihs. Vade ad fratres meos. s. discipulos ꝛ dic eis. Ascendo ad p̄em meū ꝛ p̄em v̄m: deū meū ꝛ deū v̄m. Hylari⁹. ix. de trinita. Dñs in forma dei manēs: formā serui assumpsit. Et cū hec in forma serui ad oñs ihs x̄pc loquitur: ascendo ad p̄em meū ꝛc. nō ambigit quin p̄ sibi vt ceteris sit ex ea p̄te q̄ hō est: ꝛ de⁹ sibi vt cunctis sit ex ea natura q̄ est seruus: deniq̄ ꝛ hūc sermonē cepit dicēs. Vade ad fratres meos: fratres ex carne sunt deo: ceterū vnigenit⁹ de⁹ sine fratribus est. Tūc maria egressa ē de monumēto. i. ab illo loco vbi erat orti spaciū añ lapidū effossuz inuenies q̄ alias marias ꝛ factū narrans: ibat cū ill' ad nunciandū discipulis resurrectōem: sed in via occurrit eis ihs se eis manifestās vt narrat solus Math. ꝛ salutās eas ait auete. At ille accesserunt ꝛ tenuerūt pedes ei⁹: vt pie credi pōt osculantes eos summa deuotōne. ꝛ q: iam fidē sue resurrectionis resūpserāt ꝑmisit se x̄pc tāgi ab eis. Venit ꝑ magdalena cū alijs nuncias discipulis qđ sibi fuerat imp̄atum. Apparuit ihs tercia vice petro: vt p̄z Lucę vlt. Vbi dr surrexit dñs vere ꝛ apparuit Symoni. ꝛ apls. ſ. ad cor. xv. Visus est ꝛ cephe. Sz q̄ñ apparuit vbi vel quō nō claret ex euāgelio. Credit tñ hoc factū ipsa die petro solo existente ꝛ forte accidenti iterū ad monumentum p̄nunciatōez factā a maria. Nam q̄ fuerit añ vlti/mam p̄z ex euāgelio diffuse hystoriaz narās. Sz ꝛ Adar. refert in duob⁹ verb̄ dicēs: post hec. s. de apparitōne quā fecerat ihs magdalene ꝛ alijs duob⁹ discipulis ex eis eūtib⁹ in villā in alia effigie oñsus est eis. Qui venientes nūciauerūt alijs ꝛ ñ crediderūt eis. Sz lucas clare exp̄mit. Et qđ lucas dicit castellū: marcus vocat villā. q: ꝛ castellum villa apellat a plurib⁹. Apparuit q̄rto duobus discipulis euntib⁹ in emaus castrū ꝑpe hierusalem: qđ distat ab ea stadijs. lx. Stadiū autez erat spaciū octauū miliarij. de q̄ apparitōne Luc. testat Luc. vlti. Vnius illoz duoz nomē ponit. scz cleophas q̄ de. lxxij. discipulis x̄pi fuisse phibetur. Alteri⁹ reticet. ꝑpter qđ quidā dicūt fuisse ip̄m lucā: q̄ ex humilitate noluit suū nomē exprimere. Quā opinionē tangit Greg. in ꝓlogo moraliū. Sz hoc nō videt: q: lucas non fuit de discipulis x̄pi. sed discipul⁹ apl'oz ab eis ꝓuersus: vnde ꝛ Amb. dicit aliū fuisse nomē ei⁹ ponēs. s. amaon. Et itinerātes loquebant adinuicē de his oñib⁹ q̄ acciderant. scilicet circa ihesum. nō vere credentes sed admirantes sicut in reb⁹ extraneis. Et factū est dū fabularent ꝛ secū quererent de his. ipe ihs appꝛopinquās ibat cū illis. sicut aliqs viator videns alios viatores añ se sepe associat se cū eis. Qđ quidē egit fm Bedam: ꝛ vt veritatē resurrectōnis mentib⁹ eoz inserat: ꝛ qđ facturū se mortalis exñs ꝑmiserat impleat cum ait. Vbi sunt duo vel tres ꝓgregati in noīe meo. s. ad loquendū de me vel de salute sua: ibi sum in medio eoz. Obtē to aūt iam spūali coꝛpe. s. gloꝛificato ait theophilus: nō obstat loci distantia: quin adesset q̄b⁹ volebat. Hec vlteri⁹ nālibus legib⁹ corp⁹ suuz regebat: sed spūaliter ꝛ supn̄ naturā. vñ ꝛ mar. dicat. q̄ sb alia forma videbat ī q̄ impediebat ei⁹ cognitō vñ ꝛ sequit. Oculi eoz tenebant ne euz agnoscerent: vt. s. totā suā intentōez detegerēt dubiam. ꝛ vuln⁹ reuelantes medicinā recipiāt. Et vt cognoscerent q̄ q̄uis corp⁹ ip̄m qđ passum fuerat resurrexit: nō tñ ampli⁹ tale erat vt esset oīb⁹ visibile sed tñ his a quib⁹ vellet videri. Greg. Cōuenienter etiā eis spēm quā recognoscerāt nō oñdit hoc agens foris in oculis coꝛpis: qđ intus agebatur apud ipos oculis cordis. ipi eñ apd̄ semetipos ꝛ amabāt int⁹ ꝛ dubitabāt. De se ꝑ loq̄ntib⁹ ex amore p̄tiā exhibuit: sed de se dubitātib⁹ cognitōnis sue spēm abscōdit de hmōi. j. q. j. ℌ. dñs. Dixit ergo ad eos. Qui sunt hi sermones q̄s ꝓfertis adinuicē ꝛ estis tristes. Grecus. Cōferebāt quidez inter se q̄si nō ampli⁹ expectātes x̄pm viuētē: ꝛ doloꝛo se pempto saluatoꝛe suo. Cui cleophas. Tu solus pegrin⁹ es in irlm ꝛ nō nosti q̄ facta sunt his diebus in ea. q. d. Tu solus es tam pegrin⁹ habitās extra ꝓfinia irlm: ꝛ expers eoz q̄ facta sunt in medio ei⁹. Beda. pegrinū eñ eū putabāt cui⁹ vultū nō agnoscebāt. Sz reuera pegrin⁹ eis erat: a q̄rū

nature fragilitate pcepta ratōnis gl'a longe dista bat: t aq̄ fide vtpote resurrectōnis ei⁹ nescia ma nebat extraneus. Quō aūt xp̄c habuit ꝓditōnes moraliter pegrini in q̄ oēs electi euz imitanť ſm illud pō. Ego aduena sum et pegrin⁹ apud te: sic̄ oēs pfes mei. Et ad qđ hortať Petr⁹ in pria ca nonica epl'a oēs fideles dicens. Obsecro vos tā q̄ aduenas t pegrinos abstinere a carnalib⁹ desi derijs q̄ militāt aduersus aiam: nō est pītis opis declarare. Rīdit aūt pegrin⁹ ihūs cleophe. Que vtiq̄ cūcta sciebat q: oīa in corpe suo ppessus fu erat. Sz tanq̄ ignoraret interrogat: ad innuēdū q tam ineffabilis ē gl'a t pmiū beatoz p laborib⁹ hic toleratis: q̄ q̄si oīm videbunť obliti p maxio gaudio illi⁹ gl'e ſm illud Greg. exemplum. Sepe tristiū leti memīm⁹. Ad qđ ait ysa. Obliuioni tra dite sunt angustie priores t nō ascendēt vltra in cor. Dicit q̄ cleophas. De ihū nazareno q̄ fuit vir ppheta. Prophām dicit nō dei filiū. vel q: nō cre debant eū dei filiū: vel q: timebāt ne inciderēt in manib⁹ iudeoz psequētiū: cū nō cognoscerēt euz cui loquebanť: potēs in ope t fmone. Theophi. Nullus doctrine sermo approbať: nisi pri⁹ is qui docet se oīdat auctorē. Pcedit eīm opus aspectuz. nam nisi mūdaueris speculū intellect⁹ p opa: non emicat deco: opatus. Ad idem dist. lxxxj. Remo Lorā deo t oīm pl'o. Theophilus. Primo ꝓplacendū est deo. s. p purā intentōem ad eū. Deinde curandū est quantū possibile est ō innocētia apō hoies: vt pcedēte diuio cultu: viuam⁹ sine scāda lo alioz. Et de hoc. xij. qō. j. Nolo. Deinde assigt cām tristicie. s. xp̄i traditōnez t passionem dicens Quō tradiderūt tc̄. Et deinde desperatiōez eoz dicens. Nos sperabam⁹. q. d. nō ampli⁹ speram⁹ q̄ ipse esset redemptur⁹ isrl'. i. sal'uatur⁹ ab ingruē tibus malis. t a seruitute romanoz ip̄mq̄ crede bant terrenū regē fieri. Et nūc sup hec omnia tc̄. Quia q̄ discipuli hi nimia dubietate laborabant ihs redarguit eos dicēs. O stulti t tardi corde ad credendū in oīnibus q̄ locuti sunt pphete. Theo philus. nō sufficit credere quedaz pticulariter de xp̄o: ſ vniuersal'r oīnia q̄ p̄dixerūt pphete. Non solū q̄ dicunť de cruce t ignominia passionis: vt illud foderūt man⁹ meas t pedes meos: ſ t q̄ de resurrectōne t alijs gl'iosis: vt illud. Nō dab⁹ san ctū tuū videre corruptōez. Notas mihi feciſti vi as vite: ex passione eīm ei⁹ ingressus est in gloriā. Ihū subdit. Nōne hec oportuit xp̄m pati t ita intra re in gl'am suaz. Berū. Si xp̄c oportuit sic pati et ita intrare in gl'am suā: quō nos miseri intrabim⁹ in gloriā nō nostrā nisi pri⁹ patiamur. Apl's. si cō patimur t regnabim⁹. ysiō. Etsi optebat xp̄z pa ti. tū qui crucifixerūt rei sunt pene. Non eīm sata gebant pficere qđ deus disponebat. Ihū t eorum execution fuit impia: dei ꝫo dispensatio prudētissi ma: q̄ nequicia eoz in beneficiū generis humani ꝓuertit: q̄ū vtens vipereis carnib⁹ ad antidoti sa lutiferi ꝓfectōez. Et incipiens a moyse. i. a genesi: t oīnibus pphetis interp̄tabať illis in oīnib⁹ scri pturis q̄ erāt de illo. q. d. postq̄ estis tardi ad cre dendū: ego pmptus vos reddā exponēdo scp̄tu ras. plurime sunt pphetie t figure in lege t pphe tis q̄ satis aperte passionē t resurrectiōez xp̄i pre nunciarūt: q̄ oīnia omittimus explicare. Et sic ex ponēdo: approp̄inquauerūt castello q̄ ibāt. et ipse se finxit longi⁹ ire. Aug. Hoc nō ad mendaciū p tinet. Non eīm oīne qđ fingim⁹ mendaciū est: sed q̄ si id fingim⁹ qđ nihil significat: tūc est mendaci um. Cum aūt fictō ꝛka referť ad aliquā significa tionē nō est mendaciū sed figura veritatis: alio quin oīnia q̄ a sapientib⁹ t sanctis viris t ab ipo dño figurate dicta sunt mēdacia deputabunť: q: ſm vsitatū intellectū nō ꝓsistit in talib⁹ verb̄ veri tas. Sicut aūt dicta ita t fingunť facta sine men dacio ad aliquā rem significandā. hec Aug. Nō q̄ dixit xp̄c se velle ire vlteri⁹ q: hoc esset menda cū qđ semp ē petīn. xxij. q. j. Primū. Sz finxit. i. ꝓposuit se faciendū aliquē actū. q. vellet ꝓcedere vlteri⁹: t hoc ad significandū dispositōez mentis illoz q: adhuc longe erāt a vera ei⁹ cognitōe. Et coegerūt illū. s. ad intrandū secū. q̄ exemplo innu itur q̄ pegrini t paupes nō solū sunt inuitandi: ſ t aliq̄n cogendi ad necessaria recipiēda. t dixerť. Mane nobiscū dñe qm̄ aduesperascit tc̄. Et itra uit cū illis. Et pata mensa cū recumberēt t ihs ac cepisset panem t benedictū frangeret porrigēdo eis: apti sunt oculi eoz t cognouerūt eū Grego. Deū quē in expositōne scripture nō cognouerūt in fractōne panis cognoscūt. q: p pia opa mēs il luminať. Cognouerūt eū nō de sensibilib⁹ oculis dictū est sed de sensu mentali. Neq̄ eīm ait: Crisо. clausis oculis ambulabāt: sed inerat aliqđ q̄ non sinerenť agnoscere qđ videbant. qđ. s. caligoz ali quis humoz efficere solet. Non q: dñs nō potue rit transformare carnē suā in aliam effigiem sicut in transfiguratōne: sed nō ita factū est nūc. Non eīm incōgruenter accipim⁹ hoc impedimentuz in oculis eoz a sathana fuisse ne agnoscerent ihm: ſ tm̄ a xp̄o fuisse facta pmissio vsq̄ ad sacrm pas: vt vnitate corpis ei⁹ pticipata: remoueri intelli gatur impedimentū inimici vt xp̄c possit agnosci hec ille. Theophilus. Sed t aliud innuit. q. s. su mentibus sacrū panē aperiunť oculi vt eū agno scant. Magnā eīm t ineffabilē vim habet dñi ca ro. Et ip̄e euanuit ab oculis eoz. i. subtraxit aspe ctuz suū. Est eīm in potestate corpis glorificati vi sibilem se p̄bere suspendēdo claritatē vt a morta libus possit intueri: t aspectū suū subtrahere a p sentibus. Nō tale corpus habebat vt diuti⁹ cum eis cōmorari deberet t vt ex hoc pariter augeret affectū eoz: ideo euanuit. Et dixerūt adinuicem Nōne cor nrm ardens erat in via dū loqueretur: tc̄. Theophilus. Ardebat q̄ cor eorum vel igne verboz domini: quibus intendebat tanq̄ veris: vel quia eo referante scripturis pcellebať intrin secus cor eoz q̄ ille qui differebat dominus esset. Adeo aūt letati sunt vt nullaz moram passi mox reuersi sunt in hierusalem. vnde subditur. Et sur gentes eadem hora regressi sunt in hierusalē. Et inuenerunt ꝓgregatos vndecim t eos qui cū ip sis erant dicentes. Quia surrexit dñs vere t appa ruit Symoni. Illi ad quos ingressi sunt hec dice

bant. Surrexit ꝛc. Beda. Omniũ em̃ viroꝝ ꝓto dñs apparuisse intelligit petro ex his q̃ euãgeliste ꝙtuor et pau. apl's ꝓmẽorauerꝫ ꝛ narrauerꝫ q̃ gesta erant ꝛc. Q; aũt marcus dicit q; ibi annunciauerũt ceteris nec illis crediderũt. referenduz non ad oñs sed aliq̃s vt Tho. vñ ex collegio. xj. ipse Thomas vn⁹ casu aliquo decessit ab alijs. Et tũc quinto apparuit ibs: vt referũt Lu. ꝛ Joh. sed lucas pleni⁹. Crisꝰ. Primo dignioꝛi ꝛ fideliori omnibus petro apparuit. Erat em̃ opus aĩe fidelissime que pri⁹ acciperet hũc aspectũ: vt minime turbaretur visione inopinata. Et ideo primo videatur a petro vt qui primo ꝓfessus est eũ esse xp̃m. ꝑmo resurrectõez videre mereꝫ. i. añ oñs viros. Et etiam q; eũ negauerat prius: sibi voluit apparere cõsolãs eũ ne desperaret. Et amb. dis. l. ait. fidelioꝛ factus est petrus postq̃ fidẽ se ꝓdidisse defleuit: ꝛ ideo maioꝛẽ gratiã q̃ prius accepit. Tanq̃ xp̃i bonus pastoꝛ tuendũ gregem accepit. vt qui sibi añ infirmus fuerat: fieret alijs firmamentum. Et Greg. dicit. q; dispensatõne diuine pietatis ꝓmissuz ẽ petrũ peccare: vt ex sua infirmitate disceret: qualiter alijs infirmis misereri deberet. di. l. Consideranduz. Apparuit ꝛ Jacobo minoꝛi vt dicit apl's. j. ad corinth. xv. De qua tñ apparitõne euãgeliste nullam faciũt mentiõez. nec tñ ꝓpterea nõ est credenda: cum hoc reuelatuz fuerit a xp̃o sibi vt ipse ait. Non em̃ oñia narrant euãgeliste que dñs fecit vt dicit Johannes in fine euãgelij. Q; aũt vel vbi fuerit ista apparitio nescit. Apl's tamẽ eam narrat post eam q̃ fuit in galylea quingentis sil. Et in euãgelio nicodemi (licet illõ sit apocriphum) dicit q; ipse Jacob⁹ moꝛtuo xp̃o votũ vouit se nõ ꝓmesturũ. nisi prius videret ip̃m resurgẽtem. Resurgens aũt ibs sibi apparuit dicẽs. Surge frater mi ꝛ comede: quia filius hois surrexit a moꝛtuis. Sed queri merito põt. Aie ille quas xp̃c de limbo eduxerat: vbi erant seu manebãt anteq̃ xp̃c ascenderet in celum Ante ip̃m em̃ nullus ascendit. cuius em̃ aĩa: quia sp̃us est nõ sit in loco circũscriptiue. qꝛ nõ circũscribit loco. est tñ diffinitiue ita. s. in vno loco q; nõ in alio. Et cuius hoc determinatũ nõ inueniat: ꝓuenienti⁹ tñ pie opiari põt q; xp̃m comitebant videntes ei⁹ diuinitatẽ clare: quã etiã vidissent vbicũq; fuissent. nec tam̃ videbant a quocũq; quia ab oculo coꝛpali aĩma videri nõ põt. Solum q̃ coꝛpus xp̃i resuscitatum discipuli ꝛ alij viderũt cum apparuit: nõ animam eius vel patrũ illoꝝ si cum eo erant. Sed cũ multa coꝛpa sanctoꝝ surrexerũt (vt ait mathe⁹) scilicz in xp̃i resurrectõne ꝛ apparuerũt multis: queri potest de illis quid actũ sit: vtrũ cum xp̃o ascenderẽt Greg. xiij. moral. in fine dicit. q; Job sicut notauit xp̃i passionem cũ ait scio q; redemptoꝛ meus: redemit em̃ p moꝛtem: ita ꝛ resurrectõnem cũ subdit viuit. s. resuscitatus. ꝛ vtiq; ꝑsenti ꝑ futuro. idẽ viuet: ꝓpter certitudinẽ fidei ex infallibilitate ꝑscientie dei in qua vt in libꝛo legũt ꝓphete. Et qꝛ resurrectio xp̃i est causa nostre resurrectõnis: ibo ĩmediate subdidit: ꝛ in nouissimo die de terra surrecturus sum. Et quia in vero ꝛ ꝓprio coꝛpe: ibo addit. et in carne mea videbo deũ saluatoꝛẽ meũ. Et aũt nõ videreꝫ impossibile alicui vt redacta in puluerẽ resurgant: ideo xp̃o resurgente multa coꝛpa sanctoꝝ surrexerũt ꝛ apparuerũt multis. et ibi multa exempla de resurrectõne fienda. Circa hoc aũt vtrum ascenderit cum xp̃o coꝛpa illa sanctoꝝ: vel reuersa sint in puluerem vt pri⁹ sunt due opi. Aliqui em̃ dicunt ipsos cum xp̃o ascendisse glorificati in anima ꝛ coꝛpe simul. quaz opinionem tangit hiero. in sermone de assumptõne in principio: sed dimittit indeterminatam. ꝛ propterea dicunt aliqui vt notat glo. xiij. q. ij. §. Itẽ ioseph. Joseph ꝛ alij mandauerũt de coꝛpib⁹ suis vt non in egypto sed in terra ꝓmissionis sepelirẽtur. Cognoscentes in sp̃ũ q; xp̃o resurgente multi in illis ptibus sepulti resurgerent: vt illi cẽnt ex ipsis. et ad hoc etiam inducũt verbum petri apostoli dicentis in actibus apl'oꝝ de dauid. Sepulchrum eius apud nos est. q. vellet dicere. non coꝛpus: qꝛ vnus fuerat ex resurgentibus cum xp̃o et ascendentib⁹ in celum. ꝛ ideo nõ coꝛpus eius ibi erat: sed tñ sepulchrum. Alij autẽ dicũt ip̃os qui surrexerũt post officium eoꝝ. i. apparitõnem et locutõnem alijs factam: reuersos in cinerem quo ad coꝛpa. ꝛ ad istam vt rõnabiliorem videtur declinare Aug. ꝛ Tho. in. iij. parte. et ex auctoꝛitate petri inducta põt etiam hoc ꝓbari. Nam cum ad ꝓbandum xp̃i resurrectõnem Petrus induxisset auctoꝛitatem ps̃. s. Non dabis sanctum tuum videre coꝛruptõnem: volens Petrus ostendere q; dauid nõ est locutus illa de se sed de xp̃o: ideo dicit sepulchrum eius apud nos est. q. d. Ipse dauid vidit corruptõnem. cum in sepulchro ei⁹ qđ ẽ apud nos: sint ossa eius ꝛ cineres. ꝛ sic pateat de coꝛruptõne eius. Dubia q̃ questio remanet. Sed si immoꝛtales manserũt: cum xp̃m apparentẽ locarũt. nõ videbantur ab alijs: quia in potestate ẽ: coꝛpis glorificati ꝓmittere se videri vel nõ. De quinta apparitõne dicit Jo. Cum sero esset die illa vna sabbatoꝝ et fores essent clause. vbi erãt discipuli ꝙgregati ꝓpter metum iudeoꝝ. quia scilicet timebant ne caperent eos cum fuissent discipuli ibu. et vt dic Lu. dum hec loquerent scilicet quomodo apparuerat christus iam pluribus: venit ihesus ꝛ stetit in medio discipuloꝝ apparẽs ꝛ se visibilem ostendens. Thomas tamen tũc nõ erat cum eis: quia recesserat ab eis ex aliqua incidenti causa nobis ignota. Aug. Nonnulli de hac re ita mouentur vt pene periclitent. afferẽtes cõtra miracula diuina ratiocinatõnum argumenta sua. Si em̃ coꝛpus erat: si hoc coꝛpus surrexit de sepulchro quod pependit in ligno quomodo per ostia clausa intrare potuit. si comprehendis modum: non est miraculum. vbi deficit ratio: ibi est fidei edificatio. Nolí quidem coꝛporis vbi diuinitas erat: ostia clausa non obsistebant Ille quippe non eis apertis intrare potuit: quo nascente virginitas matris inuiolata permansit. hec ille. Cuz igit̃ non possit nec de virtute nature nec de virtute coꝛporis glorificati inquantum glorificatuz sine alia virtute ynum coꝛpus esse simul in eodem

instanti cum alio corpore. nec possit vnum corp⁹ trāsire per aliud nisi pcessionem ꝛ apparitōnem seu fractōnem: sicut cum corp⁹ hominis ambulat aer ei cedit: ꝛ sic de aqua cum quis natat. ideo cū xp̄c in corpe resurgens exiuit de sepulchro. vel nunc intrauit ad discipulos clausis ianuis fuit hoc per speciale miraculuz virtutis diuine ꝓtra ꝓsuetum cursum: vel vim nature. Stetit in medio discipulorum. Ideo in medio vt ab omnibus videretur ꝛ nullū ꝓtemnens: ne videret acceptator ꝓsonaꝝ si magis iuxta vnum q̄ alium cerneret. Et vt in virtutibus habitare ostenderetur que ꝓsistunt in medio. Dixit eis pax vobis. Grecus. Pudeat ergo nos pacis munus deserere: quam nobis Xp̄s hinc discedens relinquit. Pax ꝛ res ꝛ nomē dulce: quoniā ꝛ dei esse accepimus. Juxta illud: pax dei. Et eius esse deum: iuxta illud. deus pacis. Et ipsam esse deum: iuxta illud. Ipse est pax nostra. Pax bonum ꝓmendatum ab omnibus: obseruatum a paucis. Que aūt est causa: fortasse ambitō dominij aut facultatum aut luuor aut odium aut ꝓtemptus: aut aliquid hmōi ex his que dei ignaros videm⁹ incurrere. dei quippe p̄cipue pax est q̄ ꝓfederat omnia: cui⁹ nihil est a deo ꝑpr̄ium sicut vnitas nature ꝛ pacificus stat⁹. Transūmit vero ab angelis ꝛ diuinis potestatib⁹ que ad deū ꝛ ad inuicem pacifice se habent. Diffundit xo p totaz creaturam cui⁹ est decor ꝛ tranquillitas. in nobis autem manet. fm animā quidē p inuestigatōem virtutū ꝛ ꝓmunicatōnem: fm corpus xo. s. in mēbroꝝ ꝛ elemētoꝝ ꝓmēsuratōe: q̄ꝝ altez pulchritudo altez sanitas nūcupat. ꝟ ille. ꝛ sbdit. Ego sū. scz vester magister: vester dominus: immo et vester deus cui⁹ nomen est ego sum ꝑpr̄issimum: qz solus. s. immutabilis fm deitatem. Nolite timere Conturbati xo ꝛ cōterriti discipuli estimabant se spiritū videre. i. aliquod corpus fantasticuz ꝛ aereum. Turbari poterant ex eo q̄ ianuis clausis intraverat. Et quia p verbū pacis nō est sedat⁹ turbo in animab⁹ eorum: aliunde ostendit se esse filium dei qui mentis cognoscebat archana. vnō dixit eis. Qui turbati estis ꝛ cogitatōnes ascēdūt i corda vestra? Cogitatōnes bone vtiq; descēdūt in cor: quia a deo desup immittunt vt bona semina: sed cogitatōnes male ꝛ false ascendūt: quia a dyabolo vel sensualitate abinfra in cor ascendūt. vt male herbe e terra. ꝛ quia falsum erat quod extimabant. s. corpus xp̄i esse fantasticuz: ideo dicit ascendere hmōi cogitatōnes. Et cum hec dixisset ostdit eis man⁹ ꝛ pedes. i. signa clauorum: ꝓbans deuictam esse mortem: ꝛ humanā naturam iam in eo coruptōnez exuisse: ꝛ in eodem ipo suo corpore quod fuerat clauis ꝓfossum vere resurrexisse. Adiungit q̄z ꝛ aliud. s. palpationem dicēs. Palpate ꝛ videte. i. noscite. quia spiritus carnem ꝛ ossa nō habet. i. fantasma sicut plures defunctorum circa sepulchra videri sunt soliti: nō tamē habent carnem ꝛ ossa: sicut me videtis habere. ꝟ Gre. in moralibus. Non enim in illa resurrectōnis glia corpus nostrum erit impalpabile ꝛ ventis aereq; subtilius vt dixit Eutitius hereticus: sed subtile ꝑ effectum spūalis potentie: palpabile aūt p veritatem nature. Et cū h̄ dixisset: ostendit eis man⁹ ꝛ pedes ac etiam latus fm Jo. quib⁹. s. indita clauorum vestigia claruere ꝛ lancee. vt. s. ostēsa vulnerum cicatrice: dubietatis eor vulnus sanaret. Solent hic gentiles calumnia instruere ꝙ nō valuerit dūs vulnera sibi inflicta curare. Sed consequens est vt quia maiora fecisse ꝓbatur. s. resurgere: potuit ꝛ minora. s. signa mortis destruere vt cicatrices. Sed sibi ea reseruauit quintuplici ratione. ꝑut nota. in. iij. parte beati Tho. Exinde vt ait Jo. gauisi sunt discipuli viso domino. ꝛ sic impletur quod ante mortem p̄dixerat scz. Iterū vidēbo vos: ꝛ gaudebit cor vestrum. Aug. xxij. de ciui. dei. Claritas qua iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum vt ait xp̄c: in eius corpe cum resurrexit ab oculis discipuloꝝ potius abscondita fuisse q̄z defuisse credenda est. Non enim ferret eam humanus atq; infirmus aspect⁹. q̄ ille a suis deberet attendi vt possit agnosci. Quia xo vt ait Crisosto. ꝑlium inexpugnabile habebāt ad iudeos: rursus eis pacem annunciat dicens. Pax vobis. Beda. iteratio pacis: ꝓfirmatio est. Siue ideo repetit: quia gemina est virtus charitat⁹: vl quia ipse est qui fecit vtraq; vnum. Crisosto. Simulq; demonstrat crucis efficaciam ꝙ quam solvit omnia tristia ꝛ cōtulit omnia bona. et hec est pax. Et quia omnia ꝑhibentia sunt destructa: iō subdit. Sicut misit me pater. Grego. misit pater filium cum hunc p redemptōne humani generis incarnari constituit. Ita ꝛ ego mitto vos. Greg. id est ea charitate. vos diligo cum inter scandala ꝓsecutorum mitto. qua me pater charitate dilexit que me ad tolerandas passiones venire fecit. Augustin⁹. Equalem filium patri nouimus: sed hic verba mediatoris agnoscimus. Mediam quippe se ostendit dicendo. Ille me: ꝛ ego vos. Et vt oñdat eis. ait Crisosto. suam dignitatem ꝛ potestatem: sua auctoritate dat eis virtutem. vnde sequitur. Hec cum dixisset insufflauit in eos: dicēs. Accipite spm̄sctm̄. Crisos. Flat⁹ ille corpe⁹ sba spūs sancti nō fuit ꝟ demōstratō p ꝓgruā significatōez nō tm̄ a p̄se: ꝟ etiā a filio ꝑcedentē. s. s. Quis ei dem̄tissim⁹ diceret ait aug. aliū fuisse spm̄ quē insufflans dedit ꝛ aliū quē p⁹ ascensionē misit. Greg. Cur aūt p̄⁹ i ꝛra discipl̄is dat postea de celo mittit: nisi q; duo sūt p̄cepta charitat⁹. dilectō. s. dei ꝛ ꝑximi. In ꝛra dat spūs vt diligat ꝑxim⁹: ō celo xo vt diligat de⁹: p̄⁹a ꝓsistente dño i terra dat: postea de celo mittit: q; in ꝑximi dilectōne discit q̄liter pueniri debeat ad amorē dei. Quoꝝ remiseritis pctā remittunt eis ꝛc. Crisos. Nequaq; q̄s peccabit dicēs tūc eos suscepisse q̄ndā ptātez spiritualis gr̄e vt nō mortuos suscitent ꝛ vt miracla faciāt sicut i die penthe. ꝟ vt pctā dimittāt. Greg Sciendū ꝙ hi q̄ p⁹. s. s. hūerūt vt innocētes viuerēt ꝛ i p̄dicatōe q̄busdā ꝑdessent: idcirco p⁹ resurrectōez dñi patēter accepert vt ꝑdesse nō paucis ꝟ plib⁹ possent. Et hi vocati ñ solū ō semetipis securi sūt ꝟ etiā p̄ncipatū supni iudicij sortiūt vt vice dei q̄busdā pctā retineāt. s. ū absoluēdo. q̄bus/

dam relaxarent debite absoluendo Crisosto. Sacerdos si propriam bene dispensauerit vitam aliorum ꝺo non cum diligenti cura habuerit cum pnitiosis in gehennam vadit. Non autem iustum est ab his qui in principatu subijciunt iudicari: t si vita eorum fuerit valde detractabilis in nullo ledens in his q̄ sunt data a deo. Nō.n.sacerdos sed nec angelus neq; archangelus operari aliq̄d potest in his que sunt data a deo: ꝑ pater et filius t spiritussanctus omnia dispensant. sacerdos autem suā linguā t manū tribuit. h̄ ille. Et ad idem facit qꝺ ait amb. de pe. di. j. Verbum dei pctā dimittit. s. cū pfe t. s. s. t sacerdos est iudex. Sacerdos quidē officiū suū exhibet t nulli⁹ ptātis iura exercet. Que oīa intelligēda sūt vt cā pncipalis: t effectiua. Nā h̄ solū opat de⁹: vt de pse. dis. iiij. Nemo. Nā vt cā instrālis opatur minister sacri: nec p malū ministrū maculat virt⁹ sacri: vtz. j. q. j. Si fuerit. Sequit. Thomas aūt nō erat tūc cū eis. Adhuc aūt discipulis q̄ xp̄m videbāt (vt ait lucas) mirātib⁹ p̄ gaudio t aliquib⁹ nec pfecte credentib⁹. dixit ih̄s. Hētis aliq̄d qꝺ manducet. At illi obtulerūt ei ptem piscis assi t fauī mell. Qui assumēs comedit coram eis. Ubi notandū: q̄ xp̄us aliter comedebat mortal: aliter resuscitat⁹ īmortalis. Nā passibilis exīs cū comedebat vere comedebat digerēs cibū t in nutrimētū ptem ꝓuertēs vt alij hoies. Resuscitat⁹ ꝺo nō comedebat vt cibo egēs: sicut nec etiaz alia corpa glīficata comedent. qz nō egebūt. possent tñ si vellēt: ꝑ qz nollēt qz nō egebūt. Comedit xp̄c resurgēs ad oñdēduz plurimis modis veritatē resurrectōis ī corpe suo Et vere masticabat t deglutiebat ꝑ nō digerebat qz nutrimēto nō indigebat t inalterabile erat. resoluebat igit cib⁹ ī deglutiēdo in mām pīacentez seu ī vapores aereos. Dat exemplū Beda dicēs Aliter absorbet terra aquā sitiēs qz ꝓuertit in ipsam: aliter solis radi⁹ calēs. ille indigētia: iste potentia. nec aq̄ ꝓuertit in radiū solis vel vapor ille: ꝑ vtute ei⁹ in aerē resoluit. Partē piscis assi tē p piscē assum fm theophilū dēsignat vita actiua ꝓsumēs nr̄am hūanitatē. i. cupiditatē laborꝫ pueinis. Cōtemplatiua p fauū mellis ꝓpter dulcedinē eloquiorꝫ. Comestio ḡ vtriusq; ē incorporatō vite vtriusq; ī se. Et sumens reliquias dedit eis: fm Greg. t Bedaz signat piscis assus xp̄i hūanitatē. Ipe eñ latere dignat⁹ ē in aqs hūani generis capi voluit laqueo mortis: t assari igne passionis. Fau⁹ mellis. i. mel ī cera t diuinitas ī hūanitate. Hec offert suis comedēda p meditatōez. s. eorum mysteriorꝫ. Et dixit ad illos. Hec sunt v̄ba q̄ locutus sum vob tē. qm̄ necesse ē impleri oīa q̄ scpta sunt de me ī lege moysi ꝓphis t psalmis. Et tunc aperuit illis sensum: vt intelligerēt scpturas aug. illud attendāt q̄ magicis artib⁹ xp̄m tanta posuisse t nomen suum ad apostolos in se ꝓuertendos arte ipsa consecrasse delirant. Utrum potuit magicis artibus ꝓphetas diuino spiritu in terra anteq̄ nasceretur implere. Neq; enim si magicis fecit vt coleretur mortuus: magus erat anteq̄ natus cui ꝓphetando ventura gens yna ꝺeputata erat

Quoniam sic scriptum est ait tē. Et paulo post p̄dicari in nomine eius penitentiam t remissionem peccatorum in omnes gentes. Eusebius dictum ei erat. postula a me t dabo tibi gentes hereditatem tuam. Oportebat autem ꝓuersos ex gentib⁹ expiari a quolibet contagio t macula p ipsi⁹ virtutem: quasi ꝓaminatos ab errore demonum et vita execrabili t impudica. Post hec refert lucas q̄ eduxit discipulos suos ihesus foras ciuitatem hierusalem in bethaniam que erat in latere montis oliueti. Quibus apparens scilicet in die ascensionis eleuatis manibus ferebatur in celum benedicens eos. Qua pacta scilicz eius ascensione reuersi sunt apostoli in hierusalem. Et erant in templo benedicentes deuz. Sicq; lucas termīat euāgelium suum.

Octauo aūt die §. II.

sue resurrectōnis. vt refert Johes solus cum discipuli essent congregati. x. apostoli t Thomas qui t vndecimus esset cum eis. Nam in die resurrectionis cum sero apparuit Ihesus discipulis: Thomas non erat cum eis. Quo reuerso cum alij socij eius sibi retulissent quia viderant dominuz resuscitatum. Respondit eis. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum et mittaz manū meam in latus eius: non credam. Ubi primo notandum. q̄ ideo non vidit Thomas ihesum quia nō erat cum eis quando venit. In quo arguitur talcite vicium singularitatis. Unde Bernhardus: ait. Quid dicis tu amator singularitatis: cōmunia loca. ꝓmunem vitam. ꝓmunes obseruantias: quid fastidis. Christus nascēs ponitur in medio duorum animalium: quia non erat ei locus in diuersorio. Resurgens stetit in medio discipulorum vt persona cōmunis: non diligens angulum duplicitatis vel singularitatis sed medium communitatis. Secundo considerandum est fm Grego. in Omelia. t. xxvij. questōne. ij. vbi dicitur. Sic quippe discipulum suum post resurrectōnem suaz dubitare permisit. nec in dubitatōne perseuerare voluit: sicut ante natiuitatem suam habere Mariam sponsum voluit: qui tamen ad eius nuptias non peruenit. Nam sicut factus est discipul⁹ dubitans et palpans testis vere resurrectōnis. Sic sponsus fuerat matris custos integerime virginitatis. plus enim Thome infidelitas ad fidez q̄ fides discipulorum credentium profuit. quia duz ille ad fidem palpando reducitur nostra mēs omni dubitatōne postposita in fide solidatur. t mittam manum meam in latus eius. Crisosto. Alijs Thomas grossior existens: eam que est p sensum grossissimū scilicet tactum querebat fidem. Unde dicit. Et mittam manum vel digituz meum in locum clauorum. Veniens ergo Ihesus post dies octo ad discipulos ianuis clausis: post salutationem pacis dicit Thome. Infer digitum tuū huc et vide manus meas. Crisosto. Considera clemētiam dominatoris: qualiter et pro vna anima ostendit seipsum vulnera habentem: et accedit vt saluet vnum, t nimirū discipuli nūciantes digni-

erant fide ⁊ ipse ꝓmittens. Sed tamē q; pl⁹ thomas quesiuit: neq; hoc eū prauauit iesus. Nō autem statim apparet sz post octo dies: vt in medio a discipulis admonitus magis accedaꝯ ad mai⁹ desideriū ⁊ fidelio; in futurū ꝓmaneat: stetit iesus ⁊ nō expectat a thoma interrogari: sed vt oīdat cū loquebaꝯ ad ꝯdiscipulos q̄ aderat: eiusdē verbis vsus est.. ⁊ ꝓmo increpat vel improperat dicens. Infer digitū tuū. scōo erudit subdens: noli esse incredulus sed fidelis. Infer digituz tuū ⁊c. Aug. posset dns si vellet de corpe suscitato ⁊ glorificato omnē maculā cuiuslibet cicatricis abstergere sed sciebat q̄re cicatrices reseruaret: sicut eīm demonstrauit thome nō credenti nisi tangeret et videret: ita et inimicis suis mōstraturus est in fine: vt cōuincēs eos veritas dicat. Ecce homiem quem crucifixistis. agnoscitis latus qō pupugistis. qm̄ p vos ⁊ ꝓpter vos apertū est: nec tū intrare voluistis. Questio hic fit a modernis vtrū illa signa vulnerū que in christi corpore suscito remanserunt. sint cū carnis discōtinuatiōe seu aptura. Quibusdā dicentib⁹ q nō: alijs q sic. nec tū ex hoc sequiꝯ aliqua deformitas in corpore sed magnus decor ⁊ indiciuz virtutis. que opinio videꝯ magis fm lrām euangelij cū dicit. mitte manū tuam in latus meū. s. in apturā: vt dicit Tho. in tercia parte. Rndit Thomas ⁊ dixit. dns me⁹ ⁊ de⁹ meus. Aug. Videbat ⁊ tangebat hominez ⁊ ꝓfitebaꝯ deū quē nō videbat nec tangebat. sed p illud quod tangebat ꝓfitebaꝯ remota dubitatione quod nō videbat. vnde fm Theophil. q̄ paulus infidelis erat: post lateris tactuz optimū ſtheologum se ostendit. Nā duplicē naturā vnitamq; hypostasim xpi dixerat. Nam dicendo. Dns meus humanā naturā: subdēdo. deus me⁹. diuinaz confessus est: ⁊ vnū ⁊ eundē deū ⁊ hoiem. Dui iesus. Quia vidisti me. Aug. Quis dici posset nō ausum fuisse discipulū eū tāgere cuius se offerret tangendū: ⁊ ideo dixit ei. Quia vidisti nō q; tetigisti: tū hoc nō obstat intelligi q̄n etiā tangē poterit: vt palpando efficaci⁹ testificari valeret de veritate carnis resuscitate. Nā generalis q̄dāmodo sensus ē visus. i. q; ꝑncipalio; ⁊ acutio;: sumitur p qualibet sensatione fm vsum cōem loquendi. Et sic ḧ q; vidisti. i. q; tetigisti: credidisti. Grego. Cū fides sit de rebus non visis: quō thomas videns credidit. cum visio oꝑonaꝯ fidei. Rndit Tho. ⁊ si vidit humanitatē ꝓfessus est etiā diuinitatē quā videre nō poterat: ⁊ hanc credidit. Letificat aūt nos qō seqꝯ ait Greg. s. Beati q̄ nō viderunt scilicet etiam humanitatem et crediderūt s. vtrunq;. Quod inteligiꝯ si fidem nostram operibus seqmur. Ille eīm vere credit q̄ credendo exercet quod credit. Crisо. Et quia Johannes euāgelista ceteris euangelistis paucioza dixerat ideo subdidit. Multa ⁊ alia signa fecit iesus in conspectu discipulozum suoz que non sunt scripta in libro hoc. Sed nec alij euangeliste omnia scripserunt: sed que erant sufficientia attrahere ad fidez audientes. Nihi tamē videꝯ hoc dicere que fecerat signa post resurrectionem, ⁊ ideo subdit: in cō spectu discipulozum: cum quibus solis post resurrectionem cōuersatus est. Deinde vt discas quia non solum discipulozum gratia signa fiebant sed et nobis hec credere vtile ē. ideo subdit. Hec scripta sūt vt credatis qm̄ ihs ē filiꝰ dei. ⁊ vt credētes vitā habeatis in noīe eiꝰ. i. p ipm ipe eīm est vita.

Describit Johā §. III.

nes solus ⁊ aliam apparitionē xpi quo ad locum sed tempus non designat. Dicit eīm. Manifestauit se iterum ihs ad mare tyberiadis. dicit autem manifestauit se. q; fm Crisо. nō videreꝯ nisi condescenderet. s. suspendendo claritatem corporis sui glorificati. De domo iam exierant ⁊ in galileā ierant: piculum declinantes iudaicum. Quia ꝺo ait Crisо. neq; dominus cum eis ꝓtinue erat nec spiritus adhuc datus erat. s. copiose in pentechostes: neq; aliquid habebant. quia. s. omnia reliq̄rant artem piscatoziam tractabant. Existentib⁹ q̄ simul petro thoma Nathanaele filijs zebedei: id est iohanne ⁊ iacobo maioz ⁊ alijs duobus q̄ruz nomina reticenꝯ: dixit petrus. Vado piscari. cui illi. venimus et nos tecum. Cum eo exierūt ergo ad piscandū. Greg. in omel. Queri potest cur petrus q̄ ante conuersionem piscator fuit post resurrectionē ad piscationem redijt: cuz veritas dicat. Nemo mittens manū suam ad aratrū ⁊ aspiciēs retro: aptus est regno dei. Cui questiōi ipe respōdet de pe. dist. v. Negocium quod ante conuersionem sine peccato extitit: hoc repetere post cōuersionē culpa non fuit. Sunt eīm pleraq; negocia que sine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possunt. Que ergo ad peccatum implicant: ad hec necesse est vt post conuersionem animus non recurrat. Hec ille. Et est intelligenduz ꝺ peccato mortali: vnde Matheus thelonearius post conuersionem ad theloneum non est reuersus. q; ars scilicet illicita: piscatoria licita. Illa autez nocte piscantes nihil prendiderunt. Mane autē facto stetit iesus in littore. sed non cognouerunt ꝺm̄ videntes. Qui ad interrogationem eius dicentes se nil prendidisse: iussit vt in dexteraz nauigij mitterent rhete. Quo facto comprehenderūt piscium multitudinem copiosam vt non possent rethe trahere pre multitudine eoz. Ex quo actu iohannes recognoscens dominum esse qui iusserat. dixit petro. Dominus est. Quod audiēs vt feruentio; sumpta veste quia nudus erat: vel q̄a non omnibus suis vestib⁹ indut⁹ misit se in aquā vt natando citius veniret ad iesum. Alij ꝺo venerunt in naui trahentes secū rethe. erat eīm ꝓpe litt⁹. Ascēdens q̄ petrus traxit rethe in terrā plenū magnis piscib⁹ centum q̄nquagintatrib⁹. nec ex tanta multitudine est scissum rhete. Descēdentes aūt viderunt prunas in terra ⁊ piscē suppositū ⁊ panē. que iesus miraculose sine p̄sciēti materia tunc fecerat vt deus. Augustinus. Mystice in captura piscium commendaꝯ ecclesie sacramentum. qualis futura est in vltima ratione mortuorum. Q; aūt septem discipuli fuerunt in illa piscatiōe suo septenario numero finem tpis significa-

cat vniuersum. Septem quippe diebus ꝛcuoluit tempus. Piscatores presidentes doctores ⁊ p̄dicatores sunt. Cum autem nox erat ante solis id ē xp̄i presentiam nihil ceperunt prophete. quia etsi vitam nationis israel corrigere conarent: illa tamen frequenter in ydolatriā labebat. ait Theophilus. Jesus in littore stetit. Aug⁹. littus finis ē maris ⁊ ideo finez significat seculi. sicut eñ hoc i loco qualiter in fine seculi futura sit: ita dñs alia piscatione significauit ecclesiam qualiter nunc sit vnde ibi iesus nō stabat in littore sed ascendēs in vnam nauim que erat symonis rogauit euz a terra reducere pusillū vt habet Luc. v. q̄ tunc mortalis erat. vnde in mari hic immortalis factus ex resurrectione ⁊ ideo in littore frmo nō in mari fluido. In illa piscatione nō mittunt rhetia in dexteram ne solos significent bonos: nec in sinistraz: ne malos tm̄: sed indifferēter ait laxate rhetia vestra in capturam. vt pmixtos intelligamus bonos ⁊ malos. hic aūt in dexteram mittit rhete vt significent qui ad dexteram ponendi sunt. s. soli boni. Illud fecit initio sue predicationis. hoc pt⁹ resurrectionem. signans illa piscatione quos nūc habebit ineternū completa in fine seculi mortuorum resurrectione. Illi qui ptinent ad resurrectionem vite. i. ad dexteram ⁊ inter christiani nominis rhetia doctrinam. s. euangelicā defigunt. nō nisi in littore. id est in fine seculi cum resurrexerit: apparebunt. Ideo nō valuerūt sic trahere rhetia vt in nauem refunderent quos ceperant pisces: quia nō sunt noti p̄ti ecclesie electi. habet autem istos dextros ecclesia post finem vite hui⁹ in somno pacis velut in ꝓfundo latentes: donec ad littus rethe ꝓueniat. Et quod in prima piscatione duabus nauiculis hoc isto loco ducentis cubitis tm̄ centum. ⁊ centum extimo figuratū ꝓpter vtriusq; generis electos circumcisionis ⁊ prepucij vl̄ fm Bedam p cubitos ducentos gemina charitatis virtuti exprimit. p dilectionē eñ dei ⁊ ꝓximi xp̄o appropinquam⁹. Piscis aūt assus est christ⁹ passus q̄ latere dignatus est in aquis humani generis ⁊ capi voluit laqueo mortis. Et qui factus est nobis piscis humanitate: extitit nobis panis reficiens ex sua diuinitate. quod totuz notatur p piscem assum ⁊ panem quem viderunt discipuli. apposita. Grego. Petro aūt sancta ecclesia est cōmissa. ipsi enim specialiter dictuz est. Pasce oues meas. Qō ergo postmoduz aperit in voce. hoc nunc significat in opere. Ipse eñ pisces ad solidi tatem pertrahit: quia ad stabilitatem eterne patrie fidelibus ostendit. Hoc egit verbis: hoc egit epistolis. hoc agit quotidie miraculorum signis. Et subditur. Plenum scilicet rhete magnis piscibus centum quinquagintatribus. Augustin⁹. In alia piscatiōe numer⁹ non exp̄mit tanq̄ illud ibi fiat qō p̄dictū est p ꝓphetā. Nūciaui mulipli cati sunt sup numerū. hic xo certus est numerus cuius reddenda est rō. nūerus eñ q̄ legē signat. x. est ꝓpter decalogum. cū aūt accedit ad legem gratie. i. ad lfam spūs quodāmodo denario additur septenarius. Septenario quippe numero signat spūssanctus ꝓpt. vij. dona ei⁹ ad quē sanctificatio ꝓpe ptinet. p̄mū. n. in lege sonuit sanctificatio in die septimo ysaias etiā eū cōmēdat ope vel mūere septenario. Cū itaq; legis denario spiritussanctus p septenariū numerum accedit fūt x. et septem. qui numerus ab vno vsq; ad seip̄m computatis omnibus crescēs ad centum. liij. puenit. Grego. Ducamus etiā p trigonū decem ⁊ septem ⁊ veniunt quinquaginta vnū. in quinquagesimo aūt anno cunctus ꝓpls quiescebat ab omni opatione. Ꝟ vera requies in vnitate est. Ubi vero scissura diuisionis est: ibi vera requies non est. Aug. Omnes ḡ ad gratiam spūssancti pertinentes hoc numero signant ad vitā resurrecturi eternam. Qui etiā numerus ter habet q̄nquagenarium numez: ⁊ iusup ipsa tria ꝓpter mysteriū trinitatis. q̄nquagenarius aūt multiplicatis septez p septem ⁊ vnius adiectione complet. Unus autē addit vt eos esse vnum sciamus. Non autē frustra dictū est q̄ erant magni. cū eñ dixisset dominus. Non veni legem soluere Ꝟ adimplere: daturus vtiq; spūm p quem lex posset impleri paucis xp̄is interpositis ait. Qui fecerit ⁊ docuerit sic homines magnus vocabit in regno celoz. In p̄ma piscatione rhete ꝓpter significata scismata rūpebat: hic xo q̄ in illa summa pace sanctoruz nulla erunt scismata. ptinuit ad euangelistaz dicere cū tanti essent. i. tam magni nō est scissū rhete. Parata piscatiōe dñs ad prandiū vocat dicens. venite ⁊ prandete. Aug. Piscis assus est christ⁹ passus. ipse est ⁊ panis qui de celo descendit. huic in corpora t ecclesia ad ꝓcipandū beatitudinē sempiternā. ꝓpter hoc dictū est. Afferte de piscib⁹ q̄s prendidistis nunc: vt oñs qui hāc spem gerim⁹: intelligamur. Grego. Et p hoc etiam q̄ septez discipulis vltimū ꝓuiuium p̄pat. eos tm̄ qui septiformi gratia spūssancti pleni sunt: futuros secum in eterna refectione denunciat. Septē q̄ppe diebus omne hoc tp̄s voluit ⁊ septenario numero p fectio designat. Refectio ḡ illa in futura resurrectione erit in pane diuinitatis. in pisce humanitatis xp̄i in piscibus hic captis. i. ex glia beatoꝝ et societate. et nemo audebat introgare discūbentū. tu q̄s es. scientes q̄ dñs est. Nulla eñ dubitatio vel ignorātia Ꝟ clara scia in supna patria. vel fm Crisō. hoc dicit iō. q̄ de reliquo nō similiē cōfidebant ei loqui vt prius: Ꝟ cuz silentio ⁊ reuerentia multa sedebant attendentes in eum. ⁊ formā quidem alteratā videntes ⁊ multa admiratōne plenam valde stupefacti volebāt interrogare Ꝟ formido in hoc q̄ sciebāt q̄ dñs est detinebat introgationē: ⁊ solū comedebāt q̄ eis dabat. Qō sūt dicit euangelista. Hoc tercio manifestat⁹ est iesus cū surrexisz. vt ait aug. nō refert ad ip̄as demonstratiōes: Ꝟ ad dies. nā ꝑma die. s. resurrectōis q̄n quies appuit. in octaua die itez exīte thoma cuz alijs. x. aplis. Tercio aūt. i. vna alia die istis piscātibus. Post hoc aūt prandiū dñs iesus instituit petrum rectorem ecclesie cū ait. pasce oues meas: de quo supra. exinde p̄dixit ei martyriū suuz. De iohāne aūt ipō. cuz petrus interrogasset. hic

autem quid respondit. Sic cū volo manere do/
nec veniam, ꝓpter qđ exit sermo iste int frēs. id ē
aplos q discipul⁹ ille nō morit. ſ hoc nō ē expo/
nenduz ad pſns. Sicqz termiat iohannes euāge/
gelista euāgeliū suū dicēs. Sunt multa alia q̄ fe
cit iesus q̄ si scribant p singula nec ipum arbitroz
mundū cape eos q̄ scribēdi sūt libros. qđ nō spa/
cio locoz̄ ait aug. credendum est mundū capere
non posse: sed capacitate legentiū comꝑhendi nō
posse. Vel ſm crisō. hoc referenduz est ad eius q̄
faciebat virtutem. sicut eñ facile est nobis loqui
ita et illi t multo facilius facere que volebat.

Octauā appari .§.III.

tionem describit solus matheus licet eñ ipse di/
cat de vndecim discipulis q iuerunt in galileam
que. ſ. erat altera ꝓuincia a iudea: tamen t plu/
res alij fuerunt. Nam ſm eusebiū. hec est eadem
aparitio de q̄ dic paul⁹. j. ad Corint. xv. q visus
est plusqz quingentis fratribus simul. inter q̄s et
principales erant vndecim apostoli. Et dicit ma
theus q iuerunt in galileam in montē quem con
stituerat illis iesus. id est in montem thaboz. Hec
est illa apparitio quā eis ꝓmiserat ante passionē
cum ait. Postqz aūt resurrexero precedaz vos in
galyleā. hoc etiam cum resuscitatus aparuit mu
lieribus in via euntibus nūciare discipulis resur
rectionem dixit. Nunciāte fratribus meis vt eāt
in galileam. Hoc t angelus cū ad monumentum
aparuit marijs dixit. Ecce p̄cedet vos in galile/
am ibi eum videbitis sicut predixit vobis. Ubi
Ambro. Hoc ꝙuenientius arbitroz qđ domin⁹ q̄/
dem mandauit discipulis vt in galilea eum vide
rent sed illis ob metum intra cōclaue residentib⁹
primum se obtulit. Grecus. Nec hoc est promissi
transgressio sed potius festinata ex benignitate ī/
pletio ꝓpter pusillanimitatē discipuloz̄. Postea
vo ꝙfirmatis discipuloz̄ animis vndecim eos in
galileam petisse. Q̄ q̄ lucas t iohannes solū vn/
decim scribant iesum aparuisse in hierusalē. Alij
duo in galileam ꝓperare t vniuersis discipulis t
fratribus apparere ſm Eusebiū. verioz in hoc so
lutio est. q̄ postqz in hierusalem latitantib⁹ semel
mel aut bis visus est ad eoz̄ consolationem: in
galilea vo non clam aut semel aut bis sed cū mul
ta potestate ostensionem sui fecit. prebens se eis
viuentē p⁹ passionē i signis multis vt luc. testat
i act. aplo. Vel ſm Aug. qđ ab angelo dictuz
est: precedat vos in galileam. prophetice accipiē/
dū est. galilea eñ interpretat trāsmigratio. In ga
lilea ergo ſm transmigrationis significationē in/
telligendū occurit: quia de populo israel trāsmi
graturi essent ad gentes. quibus apostoli predi/
cantes non crederent: nisi ipse dominus viam in
cordibus hoim prepararet. et hoc intelligit p̄ce/
dere eos in galileam. Scōm autem illud q̄ gali/
lea interpretatur reuelatio: non iam in forma ser/
ui intelligendum est: sed in qua est equalis patri.
quam promisit dilectoribus suis. Illa enim reue
latio tanqz galilea erit. cum videbimus eum sicu/
ti est. Ipsa etiam erit beatioz trāsmigratio ex isto
seculo in illam eternitatem. Unde ad nos veni/
ens non recessit et quo nos precedens non dese/
ruit. Eis ergo aparendo in galileam dicit Ma/
theus q adoꝛauerunt scilicet vt veruz deū t do/
minum eoz̄. quidam autem dubitauerunt. sci/
licet de veritate sue resurrectionis. Quod vt di/
cit Gregoꝛius. non tam ascribendū est in culpam
eoz̄ tarditati q̄z nostre future vtilitati. Minus
enim mihi pſtitit maria magdalene que cito cre/
didit q̄z Thomas qui diu dubitauit. quia dū du
bitans tetigit vulnus coꝛporis id est aperturam
lateris: a nobis abstulit dubietatez seu incredu/
litatem mentis. Ipsis autem apparens ait chri/
stus. Data est mihi omnis potestas in celo et in
terra. Non q̄ tunc in resurretōne fuerit sibi de no
uo collata omnimoda potestas sed ab initio con/
ceptionis sue. sed in resurrectione dicit sibi dataz
quia in ea et post eā manifestata est ista potestas
t dominium sibi omnium datum in celo et in ter/
ra. ſm morem scripturarum que dicūt aliquid fi/
ri cum illud manifestat fieri: vt dicit magister in
tercio sententiarum. Et sequitur. Euntes scilicz p
mundum discurrendo quod refertur ad tempus
post aduentum spiritussancti. docete omnes gen
tes. i. omne genus gentiū baptizantes eos in no/
mine patris t filij t spūssancti. id est dicētes. ego
baptizo te in nomine patris t filij t spirituſſancti
docentes eos seruare que mandaui vobis. i. ne/
cessaria ad salutem. ecce ego vobiscum sum vsq̄
ad consummationem secul. Vobiscum. ſ. ꝓ grati/
am vel ꝓ sacramētū eucharistie nō p pūtiā corꝑa
lē. et in hoc matheus finit euangelium suuz.

Nonam appari §.IIII.

tionem t decimā die ascensionis factas: narrant
marcus t lucas. ſ nonā marcus diffuse factā. ſ. in
cenaculo. dicit eñ. Recūbentibus. xj. discipulis.
ſ. in illo cenaculo vbi simul manebāt tūc posit⁹ iā
ad mensam cā comedendi t hoza erat infra terci/
am t sextā apuit illis ihs et exꝓbrauit incre/
dulitatem eoz̄ t duriciam coꝛdis. ſ. preteritam
vt thome t aliquoz̄ alioz̄: q̄ hic qui vide/
rant eum resurrexisse nō crediderāt vt patuit su/
pra de thoma. et ꝙuescens. ſ. cum eis vt verū coꝛ
pus suum oñderet t sic in fide resurrectiōis stabi
liret vt dicit lucas. in ꝓncipio actuū aplo. prece
pit eis a hieroſolymis ne discederent. ſ. post ascē/
sionē a hier'lem sed expectarent ꝓmissionē patris
quam audistis inquit per os meum tē. qđ etiā tā
git lucas in fine euangelij sui. et p⁹ prandiū factū
cū eis dixit vt refert marcus. euntes in mundum
vniuersum. ſ. post aduentū spūssancti tpe suo. p/
dicate euangelium oñis creature. i. omni natio/
ni hominum. vel ſm Gregoꝛiū. ho mini quia pti/
cipat de natura omis creature aliq uo modo. naz
esse habet cōe cum lapidibus: vegetari cum plā/
tis: sentire cū brutis: intelligere cum angelis. ıō
dī oīs creatura. Qui crediderit. ſ. vere habendo
opa eius. t baptizat⁹ fuerit actu vel ꝓposito: sal
uus erit. hic ꝓ grām t in futuro ꝓ gloriā. q̄ vo nō
crediderit ꝙdēnabit. ſ. ad mortē eternaz. nec a'iq̄

ignorantia potest excusare hominem quin pere/
at si nō credit que credenda sunt ⁊ fm eam fidem
viuat. parvuli aūt ⁊ si nō credāt actu ꝓpter defe/
ctum vsus rōnis. tamen habent fidē habitu rece/
ptam in baptismo sicut ⁊ gratiā ⁊ omnes v̄tutes
⁊ ideo saluant. extra de bapt. maiores. ¶ Signa
aūt eos qui crediderint subdit dns iesus: hec se/
quent. demonia ejicient. linguis loquent nouis.
serpentes tollent: ⁊ si mortiferum q̄d biberint nō
eos nocebit. sup egros man⁹ imponēt ⁊ bene ha/
bebūt. Hec signa seu miracla ad lr̄az sūt facta ab
aplis ⁊ multis alijs sanctis ad ꝓfirmationem fi/
dei quam p̄dicabant. Cum em̄ fm Tho. scōa se/
cunde fides sit de rebus que sunt supra lumē na/
turale intellectus. melius ꝓbari nō potuit q̄z per
opa supnaturalia que natura agere nō pōt sed so
lum virtus diuina: cuiusmodi sunt opa miraculo
sa. Hec em̄ aplī et alij sancti miracula faciebāt in
ꝓpria virtute sed dei. Ad literam. Omnes apo/
stoli ⁊ plures alij locuti sūt varijs lingnis ⁊ sic no
uis. i. insolitis: vt patet Act. ij. demonia eiecerūt:
vt ptz in legenda bartholomei ⁊ alijs multis. ser/
pentes abstulerunt vt symon ⁊ iudas quos ma/
gi adduxerant. Venenū iohannes euāgelista si/
bi ꝓpinatum ab aristodemo bibit: ⁊ nullam lesio
nem sensit. sup egros man⁹ imponentes: sanabāt
eos. Quinimmo ad vmbram petri transeūtis p
viam infirmi tacti ipsa vmbra sanabant: ⁊ mor/
tui plures ab eo ⁊ alijs resuscitati sunt. ¶ Signa
aūt ista; miracula nūc nō fiunt: etiam a sanctis ⁊
pfectis viris vel ita copiose ab omnib⁹ sanctis q̄/
uis nullo tpe in ecclesia defuerint in varijs locis:
q̄ vera ⁊ magna miracula fecerunt. Verū ex hoc
q̄ non fiant miracula a fidelibus: nō pōt inde ar/
gui eos nō vere credere. Nam miracula corpora
lia nēce fuit eo tpe copiose agi quo infideles ex eis
visis traherent ad fidem veram. sed postq̄z firma
ta est fides ⁊ multiplicit roborata miraculis plu/
rimis doctrinis sanctor exemplis pfectionis to/
lerantia martyrū: non est necesse ipsam amplius
ꝓbare. Et ponit Grego. exemplum de plantula:
que indiget irrigari cum paruula est vt radicet ⁊
cum fuerit bene radicata ⁊ augmētata nō vlteri⁹
irrigat q: immobilis extimat. Tamen miracula
ista spiritualiter adhuc a veris fidelibus fiunt. q̄
vtiq̄z sunt anime magis salubria facientis q̄z illa
materialiter facta. Verus em̄ christicola ejcit de
monia a se ⁊ ab alijs resistendo temptationib⁹ o/
bus ⁊ a primis orationibus ⁊ documentis ꝓpul
sando. Loquunt nouis linguis nō antiqs. i. ver/
ba ꝓferunt ad ꝓfitendum peccata sua non ad ex
cusandum: ad laudandum deum non seipos. ad
instructionem non ad malam suasionem. Serpē
tes tollunt dū mortiferas doctrinas heresim reji/
ciunt. venenū bibitum non eis nocet: q: malis ex
emplis que vident nō inficiunt vt illa sequant.
Sanant egros dum in necessitatibus spūalibus
vel corporalibus subleuant. Vtilius ergo est fa/
cere miracula spūaliter q̄z temporalit. Vñ aug⁹.
j. q. j. Teneamus vnitatem fratres. p̄ter vnitatez
scz charitatis etiā qui faciat miracula nihil est, et
post hec subdit de decima apparitione sed eā nō
explicat: sed dicit. Postq̄z locutus est hec: assum/
ptus est iesus in celū ⁊c. et sic terminat marcus su
um euangelium dicens. Illi predicauerūt vbiq̄z:
domino cooperante ⁊ sermonem cōfirmante sequē
tibus signis. ¶ Decimam ergo latius scribit Lu
cas Act. j. cap. ⁊ tangit circa finem euāgelij sui di
cens. q̄ eduxit eos iesus foras. s. hierusalez in be
thaniam. s. in montem oliueti. Vbi congregatis
apostolis ⁊ marijs ⁊ alijs discipulis apparuit. Be
da sup hunc passum ait. prime diei resurrectōis
eius coniūgit euangelista tacite nouissimum di/
em quo ascendit in celum dicens. Eduxit eos ⁊c.
⁊c. Primo quidem ꝓpter nomen ciuitatis q̄ do/
mus obedientie dicit. s. bethania. Qui. n. ꝓpter
inobedientiā puerson descendit ꝓpter obediēā
puerson ascēdit. Deinde ꝓpter sitū eiusdez ville:
que in latere montis oliuarū esse narrat. q: videli/
cet obedientis ecclesie dom⁹ in ipsius sūmi mon
tis xp̄i latere fidei spei dilectiōisq̄z sue fundamen
ta locauit. in hoc signat q: in celū cū xp̄o ascēdit
ex obedientia et pfectione v̄tutū oliueti mōte p̄i
pue miscōie ⁊ palmis victorie ꝫ tēptamēta. ⁊ in
be humilitatis. Et q̄ puenerāt illuc inqt Luc. j.
interrogabāt eū dicētes. Dne si in tpe hoc restitu
es regnū isrl. Quib⁹ rndit. Nō est vr̄m nosse tpa
vel momēta q̄ pr̄ posuit in sua ptāte. Vbi notan
dum q̄ triplex intelligit regnū isrl. s. temporale spi/
rituale ⁊ supnale. Et temporale quidem. i. dignitas
regalis tpalis in israel populo. s. iudeor inchoa/
ta est in saul de tribu beniamin. fm ꝓpter inobedi/
entiam suam translata adhuc eo viuente in Da/
uid q̄ erat de tribu iuda. In ea tribu pmanens re
gnū vsq̄z ad sedechiam vltimū regē de iuda. Li/
cet tpe roboam regnū totius populi iudeor sit
diuisum in duo regna. regnum. s. iuda quod cōti/
nebat duas tribus tm̄. s. iudam ⁊ beniamin: ⁊ ist̄
erat notabilius. q: apud eos summū sacerdotiz
⁊ templū hierlm ⁊ regnū q̄ dictū est in isrl ꝓtinēt
⁊. reliquas tribus q̄ ductū ē in captiuitatē regn
te Osee vltimo rege isrl a salmanasser rege assyri
orū: ꝓpter scelera eorum p̄cipue ydolatriam. nec
vnq̄z eductū de illa captiuitate. Regnū aūt iuda
ꝓpter iniqtates etiā suas ductū est i captiuitatē
a nabuchodonosor rege chaldeorū. nobiliores. s.
illius tribus iuda cū rege suo sedechia excecato.
⁊ vinculato in babilonē. ex q̄ ablatū seu interpo/
latum fuit regnū ipm isrl. i. ꝓli iudeorū. Reuersi
aūt iudeis a captiuitate babilonica in hierlm p li
cētiā cyri regis psarū tpe machabeorū. paulop⁹
iudas machabe⁹ sūpsit ducatū illi⁹ ꝓli. et multo
magis fratres eius Jonathas ⁊ symō. ducatu sit
et summo sacerdotio fungētes: cū essent de tribu
leuitica que frequenter mrimonia cōtrahebat cū
tribu iuda. Ex q̄b⁹. s. symone descendēs Alexād
ianeus regalē dignitatē i illo ꝓlo sibi assumpsit.
Sz paulop⁹ herodes alienigēa ipm regnū iudee
ab octauiano ipatore obtinuit. ⁊ demū ob rebelli
onē ad romanū ipiū cui tpe passiōis xp̄i tributa/
rij erāt i vltionē mortis christi innūeris mortuis
ex eis gladio peste fame q̄ residui fuerunt dispsi

sunt per orbem sed nunc in regnum ꝓsurrexerūt
Credunt tñ ipsi iudei messiam quem expectant
antichristum ꝙ christo suscipiētes q ipe sit eis re-
gnum temporale restituturus cui adherebunt. et
q discipuli christi credebant ⁊ vere ipm esse mes-
siam in lege ꝓmissum ⁊ ipe pluries eis locut⁹ erat
de regno suo: vt illud. Ego dispono vobis ⁊c. vt
edatis ⁊ bibatis in regno meo. qō intelligebāt sa
tis materialiter. ꝓpter qō et mater iohannis ⁊ ia
cobi eū rogauerāt vt sederēt secū in regno vn⁹ a
dextris ali⁹ a sinistris. Et ꝓpheta micheas dixe-
rat de messia. Ex te. s. bethleē exiet dux qui regat
ꝓplm meū isrl. ideo nūc isti interrogāt si debeat re
stituere regnū tale ꝓplo israel ⁊ sic liberare a ser-
uitute romanor. Et q hoc futurū est circa finem
mundi in aduentu antixpi a q nimis distabāt cuz
iā transierint mille. cccclvij. anni ab incarnatōne
xpi: ideo dixit eis. Nō est vestrū nosse tēpa vl' mo
menta q pater posuit in sua ptāte. Regnū spi-
rituale est virtus infusa seu gra q mediante deus
regnat in mentibus hoim. De q apls ad Ro. Re
gnū dei est iusticia. pax ⁊ gaudiū in spūsctō. i. que
habent ex gra spūssancti. Regnū istud hūit ꝑnci
piū in illo ꝓplo in abraā patre eius. vñ ⁊ dicebant
christo. Pater noster abraā est Jo. viij. a q denō-
minati sunt hebrei q̄si hic dicit pr fidei: q declī-
nantib⁹ ceteris cōsanguineis ei⁹ ⁊ cūctis nationi-
bus mūdi ad ydolatriā: in ipso solo ⁊ domo sua:
remansit fides ⁊ cultus vni⁹ veri dei. q etiā credi
dit ex se etsi centenario ⁊ sterili vxore filiū nascitu
rum. in q benedicerent oīs gentes. i. de semine
suo qō est christus. Credidit abraā deo ⁊ reputa-
tū est ei ad iusticiā vt dicit Ysa. xvij. i. ad iustifi-
cationē. Et fidē veram ex opibus ostendit in oībus
mādatis ei⁹ etiā durissimis vt de interfectiōe filij
obediendo deo: ex c⁹ filio. s. ysaac ort⁹ est iacob q
et isrl ab angelo nūcupat⁹ est. ⁊ ab eo noīe ꝓpls iu
deor dictus est isrl. qui dei cult⁹ ⁊ fides satis au-
ctus est tpe moysi. lege data vt ptz in ceremonia-
libus eius. Amplificat⁹ q̄z est cultus diuin⁹ in illo
ꝓplo tpe dauid ⁊ salomonis edificato magnifico
tēplo hierosolymis qō succensuz a chaldeis re-
patū fuit a zorobabel ⁊ neemia ⁊ alijs. ꝫ et postea
ꝓphanatū ab antiocho rege syrie: emundatum ⁊
purgatū fuit a iuda machabeo cū fratribus suis.
Hoc igit regnū spūale cū debuisset pfici xpo ad-
ueniente eis in lege ꝓmisso: cui omnes ꝓphe testi
moniū phibent inqt petrus in actib⁹: in eis defi-
cit hoc regnū. Nō discipulis xpi ⁊ fidelib⁹ eccle
primitiue exceptis: deciderūt a fide ⁊ vero cultu
dei ⁊ omni virtute. propter qō non regnat in eis
deus p grām sed dyabol⁹ p maliciā. Nec ꝓsurgēt
ad istud regnū spūale nisi post mortē antichristi.
Nam tunc videntes se deceptos ab ipso antixpo
puertent ad vesperam. i. in fine mundi ad veraz
fidem: ⁊ famem patientur vt canes. s. audiēdi ve
ritatem fidei ⁊ circuibunt ciuitatē ecclesie: ait ps.
Quia igit ⁊ istud erat distantius primo regno si
de hoc intellexissent regno spūali cū interrogarūt
dñe si in tpe hoc restitues regnuz israel. cōgrue re
sponsum est. Non est vestrū nosse tē. i. tale temp⁹

Tercium regnū est supernale in quo scilicz san
cti regnabunt cum christo: nō solū in anima sed i
corpore glorificati. Et tunc cantabunt omnes il-
lud Apoca. Redemisti nos domine deus noster
in sanguine tuo ⁊ fecisti nos deo nostro regnū et
sacerdotes. i. reges ⁊ regnabimus. Quod regnū
inchoatū est in xpi resurrectiōe glorificato corpo
re ei⁹. cuius resurrectio cā est affectiua ⁊ exēplaris
nostre resurrectionis que erit in fine mundi omni
isrl. Talis restitutio regni a nobis amissi in ꝑuari
catione ꝓmor⁹ parentū. Omni dico israeli non
carnali ꝫ spūali ꝝm interpretationē: interptat em
isrl videns deū. s. p fidē verā cū opibus. vt. s. imite
mur christū resurgentē moraliter quēadmoduz ait
apls. Sicut xps surrexit a mortuis p gloriā pris
in corpe. s. glorificato cū dotib⁹ claritatis. s. agilita
tis: impassibilitatis ⁊ subtilitatis: ita ⁊ nos fide-
les in nouitate vite ambulemus: habentes. s. cla-
ritatem sapientie: agilitatem obedientie: impassi
bilitatem ꝓstantie: subtilitatem ꝓscientie seu tem-
perantie. Si ergo intellexissent de hoc regno int-
rogare cum dixerūt. dñe si in tpe hoc ⁊c. ꝓgrue re
spōdit. nō est vr̄m nosse ⁊c. s. de fine mūdi seu vl-
tima resurrectiōe. q vt ait ihs: de illa die ⁊ hora
nemo scit neq angeli celor neq filius hois. s. vt
vobis reuelandū. Sicut em sol⁹ de⁹ nouit in sapi
entia sua initiū mundi ⁊ sua omnipotentia crea-
uit: ita ⁊ sibi soli reseruauit sapientie ⁊ potētie sue
mundi terminū. Et ꝓpterea inqt Tho. in. iiij. sen
tentiarū. Omnes q voluerunt determinate de fine
mūdi loq tps pfigendo falsi repti sunt ⁊ repient i
futur q hoc ꝓnūciāt. Postq aūt dixit. nō e vr̄m
⁊c. subdidit. Sz accipietis vtutē spūssancti sup-
uenient in vos ⁊ eritis mihi testes. s. passiōis resur
rectionis ⁊ mee diuinitatis. ⁊ hoc nō solū ꝑdican
do ꝫ ⁊ virtuose ꝓuersando. vñ Hiero. q̄tiens ali-
q̄d boni agimus totiēs deū cōfitemur. Et h̄ e illa
cōfessio de q discipulis ait. Eritis mihi testes i iu
dea ⁊ hierlm ⁊ vsq ad vltimū terre. xj. q. iij. Esti
māt. et vt dicit Luc. in fine euangelij. Eleuatis ma
nib⁹ beñedixit eis. Theophil⁹. Fortitan in h̄ vim
conseruatiuā influens eis vsq ad aduētū spūssci
⁊ fortassis instruens nos vt quotiens recedimus
benedictionib⁹ subditos deo cōmendem⁹. Orig.
Qui eleuatis manib⁹ bñd xit eis. sigt q decerat be
nedicētē quēcz ornatū esse varijs opib⁹ ⁊ arduis
respectu alior. sic. n. man⁹ tēdūt in altū. Criso. at
tēde h̄ q brauia repromissa aspectu subijcit. ꝓmi
serat q̄dē corpor resurrectionē a mortuis ipe sur
rexit ⁊ p. xl. dies discipl⁹ certificat. ꝓmittit etiā
q in nubib⁹ rapiemur i aera ⁊ h̄ ipe patefacit per
opa. vñ dic Lucas q ferebat i celū. ⁊ i actib⁹. vi-
dentib⁹ illi eleuat⁹ e. s. a tra sursuz ascēdēs in aerē
videntes aūt fuerūt nō solū apli ꝫ ⁊ alij discipuli
⁊ mariet ꝓmaxie mr ihu. eis. n. credēdū e q fuit p
nūciat⁹ dies ⁊ hora ascēsiōis. s. hora. vj. theophi.
Helyas q̄dē videbat q̄si assumi i celū: ꝫ saluator
ipe ꝑcursor oīm ascēdit i celū. appitur⁹ diuio con
spectui i sacro corpe suo. ⁊ iaz nra nā honorat in
xpo a q̄libet virtute angelica. Criso. Sed dices
quid inter est mea. q et tu in nubibus suscipieris

similiter. Nam corpus tuū cōnaturale est illi cor
pori. erit igit̄ t corp⁹ tuū tāagile q̄ possit transire
p aera. nā sicut caput ita t corpus. sicut principi
um ita et finis. et nubes suscepit eū in celū. non q̄
egeret auxilio nubis ꝑ vt oñdit̄ omis creatura ei
obsequi. Paulatim aūt ascendit p aera ꝑ cuz fuit
ita elcuatus a terra vt oculi eoz ampli⁹ videre ñ
possent: subito trāscendens omnes celos materi
ales absq̄ aptura vel scissura eoz miraculo diui
no. omesq̄ celos intellectuales id est ordines an
geloz omesq̄ celos ratōnalees aiaz seu creatu
rarū rōnabiliū iuxta illud ephe. iiij. Qui descen
dit ipse est q̄ ascendit sup omes celos. et pō. Ascē
dit sup cherubin t volauit: volauit sup pennas
ventoz. i. subtilitatē t sublimitatē aiarū. Assum
ptus est in celū inq̄t marcus t sedet a dextris dei
i. inequalitate patris requiescit fm suā diuinita
tem. fm vo humanitatē sedet a dextris. i. in poti
oribus gloie summū gradū ei⁹ tenēs. Sicq̄ ter
minat marcus euangeliū dicēs. qz illi. s. discipuli
p̄dicauer̄t vbiq̄. s. p⁹ aduētū spūssti dño coopan
tes fmonē cōfirmāte seq̄ntib⁹ signis. Postq̄ autē
ascendit ihs vt ait lucas in act. j. ca. ecce duo viri
i. duo angeli in forma viroz astiterunt iuxt̄ eos in
vestibus albis ad insinuandū festiuitatē etiā eor
rū. q̄ t dixerūt. Viri galilei q̄d statis aspicientes
in celū. q. d. nō expectetis q̄ nūc reuertat̄ ad vos
sed hic ihesus q̄ assumpt⁹ est a vobis sic veniet ad
iudicandū quēadmodū vidistis eū ascendentez
in celum.

Demū quātū .§.V.

ad passionē xp̄i de eius nc̄itate qz oportuit xp̄m
pati Luce vlt. t eius q̄litate qz i cruce ꝓpter mul
tas rōnes. qz sicut moyses exaltauit fpentē in de
serto: ita exaltari oportet filiū hoīs. ait ipe Jo. iij
t doloris xp̄i imensitate t multiplicitate iuxt̄ illō
Treñ. iij. O vos oēs q̄ transitis p viā attendite t
videte si est dolor sicut dolor me⁹. et ps̄. Reple
ta est malis aīa mea q̄tū ad ptē sensitiuā malis.
s. penaz ꝓ malis culparū nostrarū: t vita mea i
inferno appropinquauit. Et de eiusdē passionis
vtilitate seu virtute. ps̄. Exaltare dñe in virtute
tua. i. in cruce eleuare in vtute. i. fortitudie vl̄ mi
sericordia: t cātabim⁹ oze laudādo: psallem⁹ ope
imitando vtutes tuas inde in nobis secutas ex
ea: nō est hui⁹ opis explicare. Siliter q̄tuz ad
resurrectionē xp̄i quō resurrexit oportunabiliter
qz oportuit resurgē die tercia ait ipe luc. vlti. i. q̄/
mō fuit necessariū necessitate ꝓueniētie. t die ter
cia non aū vl̄ postea. t de hora dicit ps̄. Exurge
gloria mea. i. diuinitas que videbat̄ dormitasse i
passione nō defendēdo. exurge psalteriū. i. corp⁹
vbi sunt. x. corde. id ē organa decē potētiaz sen
sitiuaz exterioz t interioz: exurge cythara id est
anima. t respondet. exurgam diluculo: id est i au
rora profunda. Quomodo surrexit veraciter: qz
surrexit dñs vere t apparuit Symoni Luce vlti.
hoc ꝓbauit in multis argumentis apparens eis
ꝓ quadraginta dies: ostendēs se viuū testimoio
angeloz̄ testimonio hominum inimicoz custo
dientium sepulcrum. vt patet Mat. vltimo. mor
tuoz̄ q̄ resuscitati venerunt in sanctam ciuitatez
t apparuerunt multis: discipulozum suoz quibus
apparuit decies vt dictum ē supra. Testimoio eti
am gestoz eius: nam q̄ habēt idē corpus ostēdit
p signa plagarum crucis. q̄ haberet aiam veraz
cum potentijs: innuit q̄tum ad vegetatiuaz per
esum cum eis: q̄tum ad sensitiuā p visum audi
tum t tactum. q̄tū ad intellectiuam p expositio
nem scripturarū. Diuinitatē ostendit intrādo ad
discipulos ianuis clausis ꝓ speciale miraculū sue
diuinitatis. Quō surrexit integraliter: iuxta illd
Job. xij. Cum exaltatus fuero a terra. s. suscitar⁹
omnia trahā ad meip̄m: animas. s. de limbo edu
cendo: corpus de sepulcro viuificatum clauso ex
trahendo: sanguinem effusum in diuersis locis:
totū resumendo ad me. Aperturam tñ plagaruz
retinendo quintuplici ex causa: non ex impoten
tia: t cum magno decore t decētia. Quō surrexit
socialiter quo ad corpus t quo ad aiam. Naz vt
dicit Matth. xxvij. multa corpora sanctoz̄ surre
xerunt. s. christo resurgente: ipe enī dicit in Apo
calip. primogenitus mortuoz̄. s. resurgētiū: quo
ad animā qz omnes animas de limbo patrū ani
ma sua exeunte eduxit: Juxta illud Zacha. Tu
q̄z in sanguine testamēti tui. s. ꝯfirmatione eduxi
sti eos de lacu in quo nō erat aqua in limbo pa
trum. Quomodo surrexit virtualiter qz propria
virtute. s. deitatis sue. j. ad Corinth. xv. Crucifi
xus est ex infirmitate: sed viuit scz suscitat⁹ ex vir
tute dei. Virtualiter etiam quia ad vitaz immor
talem. ad roma. vj. Christus resurgens ex mor
tuis iam non moritur. Et cum dotibus corporis
gloriosi. s. cum claritate: agilitate impassibilitate
t subtilitate. Eccs. j. Orit̄ sol iusticie scz christus
deus noster in natiuitate: occidit in passione: ad
locū suū reuertit̄ in resurrectione: ibiq̄ renascēs
in ascensione: gyrat p meridiem in spūssancti im
missione. flectit̄ ad aquilonem in finali iudicij di
scussione. Sol autem habet claritatem t agilita
tem: quia velocissimus in motu suo: materie im
passibilitatem t subtilitatem: quia radius ei⁹ pe
netrat vitrum. Quomodo surrexit vtiliter: quia
cā nostre resurrectionis. vnde ait marthe Jo. xj.
ego sum resurrectio t vita. i. causa resurrectionis
Et Job. xiij. Scio q̄ redemptor meus. s. p passi
onem viuit. id est viuet per resurrectionem. t in
nouissimo die de terra surrecturus sum. s. ex vir
tute sue resurrectionis t exemplo. ad philip. Sal
uatorem expectamus dominum nostrum iesum
christum: qui reformabit corpus humilitatis no
stre configuratum corpori claritatis sue. Quo
modo surrexit moraliter. id est ad informandum
vitam nostram immortaliter. Surgēs enī tercia
die. ostēdit q̄ nō ante diem ꝓtritionis diē ꝓfessio
nis diē satisfactionis. diē dico. i. in luce gfe factaſ
nō resurgimus a morte aie. Surgens ad vitam
imortalez innuit q̄ nō debem⁹ recidiuare ad mor
talia. Surgens cū dotibus insinuat vt fiē resur
rexit a mortuis ꝓ gloriā pris. i. cū gliosis dotib⁹
ita ait apl⁹ t nos i nouitate vite ābulem⁹. s. i clari

tate sapientie vel prudentie.in agilitate obedien tie vel iusticie.in impassibilitate pstantie vel pati entie.in subtilitate temperātie. Itē qr nō ptinue conuersabaf cū discipulis sed se subtrahebat.do cens non sp morari in turbis vel cū socijs ꝫ soli/ tarios aliquando esse vt recolligamus meliº nos ipsos r nobis vacemus. Et cū discipulis appare bat suspendebat suam claritatē vt instrueret oc cultare nō ex vanitate ostentare clara opera no/ stra. Itē aliquando eos psolatus est. aliquando reprehēdit vt de incredulitate r stulticia r sicrē. Omniū hoꝝ declarationē abbreuiatā omitto.qr nō ptinet ad tractatū istum:ꝫ diffuse habes i ter cia parte beati thome. Similiter et de ascēsio ne christi quō fuit cū magna iocūditate.pſ. Ascē dit deus in iubilo.s.angeloꝝ r aiarū cū maxima virtuositate.pſ. Ascendisti in altū cepisti captiui tatem.patres qs acceperat a dyabolo: de limbo educens r secum in celum adducens. Cū pfectus nostri multiplici vtilitate. Ad eph.q descēdit ipe est et qui ascendit sup omnes celos: vt adimplēt oia.s.hominis intellectum fide: volūtatē chari tate.mentem spe.omnes ruinas angeloꝝ supplē/ do p animas hoīm. Eusebius in histo. ecclesiasti ca li.j.refert Josephum historiographum iudeo rum r in iudaismo defunctū testimoniū de chri/ sto ferre.qui vt ipse iosephus de se testaf fuit filiº mathatie ex hierosolymis sacerdos.hic nō soluz apud pprios ciues suos iudeos:sed etiam apud romanos habitus fuit nobilissimus:ita vt litera rum merito in vrbe roma statua donaref et libri eius bibliothece traderenf. Conscripsit nāqz an/ tiquitatū historiā.xx.libris. Belli qz iudaici cuz romanis habiti.vij. voluminibus cōprehendit. r de iudeoꝝ vetustate duo volumina. Et in eo li bro que volumina apud hebreos in aucte haben tur fm traditionē maioꝝ edocet p hec verba.nec innumera apud nos habenf volumina inter iui cem discordantia:sed duo tm et viginti sunt libri qui oim temporꝝ seriem ptinent.q r iuste credun tur diuinitus cōscripti. Ex quibus.v.sunt moysi cōtinentes leges vite r pditionis humane succes sionis p sapientia vsqz ad ipsius moysi terminū tendentē q paulominus ad tria milia annoꝝ cō tinentiā gerūt. A morte vō moysi vsqz ad tarsen sem qui post xersem regnauit apud psas que ge/ sta sunt. pphete qui que p ea tpa tredecim volu/ minibus pscripserunt. Reliqui vō quatuor libri hymnos in deū vitas institutaac monita morta libus tradunt. Ab artaxerse vō vsqz ad tps no/ strum scripta quidē sunt oia fide tñ: nō eadē que prius habenf digna dicūf. p eo q non ita extite rit pphaꝝ iugis r explorata successio.rebº autez ipsis constat qz veneraliter nos vtamur scriptu ris nostris. Nam cū tot secula intercesserint neqz addere qs vnqz aut auferre aut pmutare qd au/ sus est:ꝫ in oibus gentis nostre hominibus insi/ ta hec quodammodo r ingenita fides est crede/ re.hec dei esse psulta r his iugiter inherere: ac p ipsis si ipa res poposcerit libenter r aiam ponere ꝫ Josephus. Et impator titus vt idē Josephus refert intantū ex istis debere libris ad oēs hoies rerum gestarum notitiā puenire: vt manu sua sb scriberet ppie publice ab omnibus eos legi de/ bere.s.libros iosephi. Tpe.n.tyti ipatoris q hie/ rosolymā exterminauit fuit iosephus. De xpo igif talia scribit in libro antiqtatū Fuit his tpib9 iesus sapiens vir.si tū eū noīare virū fas est.erat eīm mirabiliū operū effector.docterqz hoīm eorū q libenter q vera sunt audiunt.et multos qdē iu deoꝝ multos etiā ex gentibus sibi adiunxit. xps hic erat.hunc accusatione primoꝝ nostre gentis viroꝝ cum pylatus in crucem eum agendum cē decreuisset:non deseruerunt q ab initio eū dilexe rant. Apparuit eīm eis tercia die iterum viuus fm q diuinitus inspirati pphete vel hec vel alia de eo innumerabilia miracula futura esse pdixerant Sed et in hodiernū diem christianoꝝ qui ab ipo nuncupati sunt r nomen pseueratr gen9.hec io/ sephus. Qui etiam refert r iohannē baptistā iu stissimū sup omnes.r doctrinā eius salutiferam r baptismum.demū ab herode decapitatū.tū quia arguebat eū de incestu:tū qr timebat ne populus eius doctrine adherens a regno suo r dño disce deret. Et subdit eusebius.q vltra effugiū.q excu satio impudentibus r pfidis remanebit quo mi/ nus de falsitate gestoꝝ que postmodū pfinxerūt scz iudei aptissime quincanf.

Idem Eusebi9 .§.VI.

libro.ij.ait. Interea cum p omnē iam locū de re/ surrectione r mirabilib9 dñi nostri iesu christi r ō ascensione eius ad celum felix fama loqueref. ac p oīm aures beati huius rumoris volueref opi nio:et quoniam antiqui moris erat apud roma nos vt puinciarum iudices si quid forte noui in his quas regebant puincijs accidisset: vel princi pi vel senatui nunciarent. vti ne ex his que gere/ banf ignorare aliquid viderenf. de resurrectōne a mortuis dñi r saluatoris nostri iesu christi que iam in omnē locum fuerat pmulgata pylatus ty berio principi refert. Sed r de ceteris mirabilib9 eius r vt post mortē eū resurrexisse a qplurimis iam deū esse crederef. Tyberius que cōperat re/ tulit ad senatum.senatº aūt sprenisse dicif. pro eo q sibi prius huius rei indiciū delatum fuerit:sed auctem suam puenerit vulgi sentētia. Lex enim erat antiquitus designata.ne quis apud roma nos deus haberef nisi senatus decretoꝝ a senatu cōfirmatus esset.porro aūt pro vero hoc erat qō agebaf:ne diuina virtus hūanis putaref asserto/ ribus indigere. Cūqz ea q supra dixim9 rennuis/ set senatº. Tyberiº tñ tenuit sniam suā ne qs ad uersus doctrinā xpi ꝛria moliref. Hec tertulianº vir et legū r institutionū romanoꝝ pitissimus:et inter nostros scriptores admodū clarus. in apo logetico suo quem aduersus gentē p nostra fide scripsit retulit dicens. Tyberiº cuiº tpe nomē chri stianū in seculum intrauit.annūciata sibi q ex sy ria palestina illic vitate istiº diuinitatis.s.xpi reue lauerāt detulit ad senatū. Et cū prerogatiua suf fragij sui senatº qr nō ipse pmouerat respuit cesar

in sententia mansit cõminatus piculũ accusatoribus christianox. hec tertullianus. Quod subdit eusebius. Profecto diuina sapientia ita tũc cesaris sensibus ingessit vt absq; vllo obstaculo i ipis dũtaxat inuitis euangelij sermo vsq; quaq; discurreret: vna etiã ex sibillis gentilibus longe añ xpi aduentũ plura de christo pnunciauit vt refert augu. de ciuita. dei. post Lactãtiũ. t inter cetera p' miracula eius narrata ait. post hec pueniẽt sacerdotes hebreox ptra xpm quia multa signa faciet t cõprehendent eũ t dabunt deo alapas incestis manibus t impuro ore venenatos sputos. Dabit xo ad verbera sanctũ dorsum t colaphos accipiens tacebit: ne qs agnoscat qõ verbũ t vnde venit. Et corona spinea coronabit. Ad cibuz fel. ad sitim acetum dabunt: t suspendent eum in ligno et occident. Ipsa añt insipiens tuũ dñm nõ intellexisti ludentẽ mortaliũ sensibus: t in medio die nox erit tenebrosa in tribus horis t sortẽ mortis sumet in tribus diebus somno suscepto. t tũc ab inferis regressus ad lucem veniet primus. resurrectionis principiũ mortalibus ostendet quia tercia die resurget t ostendet se discipulis suis. et ipsis videntibus ascendet in celum t regni ei' nõ erit finis. Reperit eutropius in annalibus romanox hanc epl'am scriptã fuisse senatoribus rome. p Lentulũ romanũ se reperientẽ in partibus iudee. Itẽ tpibus octauiani cesaris cũ ex diuersis mundi partibus illi q̃ erant p̃uincijs scriberent senatoribus q̃ rome erant nouitates q̃ p mũdi climata occurrebant. Quidã noie lentul' habens officiũ in partibus iudee herodis regis: scripsit senatoribus sic. Apparuit tpibus istis t adhuc est homo magne vtutis noiatus xps ieſus q̃ dicit a gentibus ppha virtutis: quẽ ei' discipuli vocant filiũ dei. suscitãs mortuos t sanãs oĩes languores. homo quidẽ stature, pceris mediocris t spectabilis. vultũ habens venerabilẽ: quẽ intuentes possunt diligere t formidare. capillos hñs coloris nucis auellane pmature t planos fere vsq; ad aures. Ab auric' xo cincinnos crispos aliquantulũ ceruliores t fulgentiores. ab humeris ventilantes. discrines habens in medio capitis iuxta morem nazareox. frontẽ planã t serenissimaz cũ facie sine ruga t macula aliqua: quã rubor moderatus venustat. nasi t oris nulla pfus est reprehensio. barbam habens copiosam t impuberem capillis p̃colorẽ nõ longam. sed in medio bifurcatam. aspectum habens simplicẽ t maturũ. oculis glaucis varijs t claris existentib' in increpatione terribilis. in admonitione blandus t amabilis. hilaris seruata grauitate. Qui nunq; visus est ridere flere añt sic. In statura corporis ppagatus rectus manus habens t brachia visu delectabilia. In colloquio grauis rarus t modestus speciosus inter filios hominum.

Capitulũ VIII

Discipulus ille quẽ diligebat ieſus iohãnes attendẽs matheũ marcũ t lucã in suis euãgelijs de humanitate christi tractasse. t gesta p eũ in terris miranda nõ oia q: miracula eius fm criso. sũt pelagus immensum: sed que spũssanctus eos edocuit cõgruere hominibus enarrasse. ac doctrinaz eius p̃abolicam vt populis aptiorẽ. Ipse vt aq̃la grandis magnarũ alarũ ad altissimã libani cedrũ sanctissimã trinitatẽ candorẽ glorie feliciter euolauit. Et quod audierat. quod viderat. quod manibus attentauerat de verbo vite liquidi' cõtemplatus vnicã angelox t hoim escaz medullaz cedri quasi in medio ꝓsistentẽ patris t spũs almi nõ situaliter sed numeraliter (vt ita dixerim) inõ attulit nobis quedam etiã mira p illos omissa vt illuminationẽ ceci nati: reuiuiscentiã lazari: supplendo disputatiões cũ iudeis. plures t exhortatiões adijciens: necnon sermonẽ mellifluum i vltima cena plenum fraterna dilectione t sacris misterijs diuinox. Et ita alte euangeliũ ipm inchoauit. In p̃ncipio inq̃ens erat x̃bũ. vt si alti' intonasset: totus mũdus ait Origen. eũ capere nõ posset. Demũ post volatũ sublimẽ ad solẽ vsq; iusticie veluti aq̃la ad cadauer nostre mortalitatis p eũ assumpte se inclinauit dicens. Verbũ caro factum est: t habitauit in nobis. Scripsit añt iohãnes euãgeliũ iã nonagenarius vel circa post reũsionem in cuesum ab insula pathmos: vbi scripserat apocalipsim. t hoc ad p̃ces fideliuz: t papue cum iam insurrexissent plures hereses ꝺ xpm ei' diuinitatẽ negantes vel blasphemantes. Et in illis verbis potest notari triplex xpi natiuitas que repsentat in tribus missis die natalis celebratis. Prima natiuitas eterna t diuinalis. x̃bum. sc̃da natiuitas humana t tpalis. Caro factum. tercia natiuitas interna t spũalis. habitauit in nob. Et de prima agit in principio euangelij. de secunda in medio ibi. Lux in tenebris. de tercia in fine ibi In ppria venit. Unde et introitus p̃me misse apte loquit' ō natiuitate eterna. dicit' eĩ illō ps. dominus dixit ad me filius meus es tu. Loquit' filius de patre cuius dicere ad eũ est ipsum verbum generare: que natiuitas est eterna. Et ideo dicit. Ego hodie. id est eternaliter. eternitati eĩ oia st̃ presentia t perfecta. et ideo genui. subdit tpis ꝑteriti pfecti. Introitus secunde satis videt esse seu agere de interna t spũali qua christus habitat in nobis. et ppterea natus est tpaliter vt ad spũalẽ nos duceret. vñ dicit'. Lux fulgebit hodie super nos tẽ. et cantat' vel legit' in aurora qñ tenebris abeuntibus incipiũt signa lucis apparere sed nõ clara lux. Ita et natiuitas que est p lucẽ gr̃e spiritualis q̃ sit in nobis per aliqua signa p̃cturas potest deprehendi a se t ab alijs sed nõ certe sciri Introitus tercie loquit' de tẽporali. illud. s. ysaie Puer natus est nobis. que cantat' clarissima die luce. q: manifesta fuit. Nam oĩes potuerũt oculis corporeis inturei carnẽ eius. et sic intelligit illud. Videbit omnis caro salutare dei. Prima autem missa dicit' in obscurissimo noctis. Quia ilཬ eterna natiuitas est nobis viatoribus omnino ignota. Et quia istud euangelium seu pars t inchoatõ euangelij Johãnis vsq; ad illud plenã

gratia et veritatis. Quotidie dicit in fine misse. et literis aureis dixit quidã pbus platonic⁹ audiens in ecclesia legi in valuis ecclesiax ipm scribendum. platonẽ quoqz pncipiũ eius in suis libris notasse: nõ tñ q intellexerit verbũ diuinũ psonaliter distinctũ a patre. Hã vt ait hiero. hoc doctus plato nescuit: hoc demostenes eloquẽs ignorauit. ideo ipm diffuse exponit Et in pma pte de ipo verbo nato pñt quatuor notari. Primo eius sublissimaz maiestatẽ. In pncipio tẽ. vsqz oia p ipm. secũdo eius vniuersalissimã virtuositatẽ: oia p ipm. vsqz. qõ factũ est. tercio ei⁹ illustrissimã sapientialitatẽ. Qõ factũ est in ipo vita erat. quartũ est eius ad nos ardentissimam charitatẽ. ibi. et vita erat lux hominũ. Pma ps habet quatuor clausulas quatuor modis maiestatem suã innuẽs. pma essentie spiritualitas. In pncipio tẽ. scõa psone eius diuersitas. Et verbũ. tercia substãtie identitas. et deus. quarta pmanẽtie eternitas. hoc erat. Essentie filij dei spiritualitas notat in noie verbi. verbũ enĩ de q̃ loquimur nou est quid corporale nec vocale: sed mentale. vnde t spirituale fm illud ps̃. Eructauit cor meũ ait deus. id est mens mea verbũ bonum. Diligẽter aũt videnda sunt iste tres dictiones. s. verbũ. et erat. et in pncipio. Pro declaratione primi dicit beat⁹ tho. in postilla sup Joh. Sciendũ q ea q̃ sunt in voce. fm põm sunt signa earũ que sunt in anima passionũ. Cõsuetũ est autem q res signate in sacris scripturis sortiant vocabula signox et ecõuerso. vt illud. petra autem erat xps̃. De necessitate ergo oportet q illud intrinsecũ aie nostre qõ signat exterior verbo nostro verbũ vocetur. planũ est q id qõ voce signatur interius in aia existens. prius est qz ipm verbum voce prolatum exterior: vtpote causa eius existens. Si ergo volum⁹ scire quid sit verbum interi⁹ in aia nostra: videamus q̃d significet verbum exterior voce platũ. In intellectu autẽ nostro tria sunt scz ipa potentia intellectus: species rei intellecte q̃ est forma eius se habẽs ad ipm intellectũ sicut species coloris ad pupillã oculi. et terciũ est ipsa opatio q̃ est intelligere. Nullũ aũt istorũ signat verbo exterior voce platũ. Nam hoc nomen lapis nõ signat substantiã intellect⁹: qz nõ intẽdit hoc dicere nominãs ipm. nec signat speciẽ q̃ est quo intellectus intelligit. cum etiam hoc nõ sit intentio noiantis. nec signat ipm intelligere: cũ intelligere nõ sit actus exteri⁹ sed interius pmanens. Intelligẽte illud ergo pprie dicitur verbũ interius: qõ intelligendo intelligens formal. Intellectus aũt duo formal fm duas ei⁹ operatões. Nam fm operationẽ illã q̃ dicit inuisibiliũ: intelligẽtia formal diffinitionẽ. Scõm vero operationẽ suã qua cõponit t diuidit formal enunciationẽ vel aliquid hmõi. et ideo istud sic formatũ interius t p operationẽ intellectus expressum diffinitẽtis vel enunciãtis exterior voce signatur. Unde t pbs dicit q ratio signat nomẽ et diffinitio. Illud ergo sic expressum sic formatum in anima dicit verbũ interius. et ideo cõparatur ad intellectũ. nõ sicut quo intellectus intelligit. sed sicut in quo intellectus intelligit. Quia in isto sic expresso et formato videt naturam rei intellecte. Et sic patet quid significetur per verbum. et quod est quid spirituale in anima Ex dictis aũt duo pcipere possum⁹ de verbo. primũ q verbũ semper est verũ aliquid pcedẽs ab intellectu in actu existente. secundũ est qõ verbum est ratio t similitudo rei intellecte. Et si quidẽ eadem res sit intelligens t intellecta: tunc verbum est ratio et similitudo intellectus a quo pcedit. si autẽ sit aliud intelligẽs et intellectũ: tunc verbum nõ est ratio et similitudo intelligẽtis sed rei intellecte. Sicut cõceptio quã quis de lapide in mẽte habet est similitudo lapidis tm̃. sed quãdo intellectus intelligit se: tũc hmõi verbũ est ratio et similitudo intellectus. Et ideo aug⁹. ponit similitudinẽ trinitatis in aia fm q mens intelligit seipam: nõ autẽ fm q intelligit alia. Patet ergo q in qualibet natura intellectuali cui cõpetit intelligere: necesse est ponere verbuz. De rõne enĩ intelligendi est q intelligẽdo intellectus aliquid formet. Huius aũt formatio dicit verbũ: et ideo in oĩi intelligẽte oportet ponere verbũ. Sciẽdum autẽ fm tho. vbi supra. q verbũ de quo loquitur Johannes hic. et ecci. j. fons sapiẽtie verbum dei in excelsis. habet triplicẽ differentiã ad verbũ nostrũ. Prima est fm augustinũ. q: verbum nostrũ prius est formabile qz formatũ. Hã cum volo cõcipere rõnem lapidis: oportet q ad ipam ratiocinando pueniam. et sic in omnibus alijs que a nobis intelliguntur. nisi forte in primis pncipijs q̃ cum sint nobis naturaliter nota: absqz discursu rõnis statim intelliguntur. Quãdiu ergo intellectus ratiocinando discurrit hac illacqz iactatur: necdũ formatio perfecta est nisi quãdo ipam rationẽ rei pfecte cõceperit: et tunc primo habet rationẽ verbi. Et inde est q in aia nostra est et cogitatio p quã significat ipe discursus inquisitionis. t verbũ qõ est iam formatũ pfecta cõtemplatio veritatis. Et sic verbũ nostrũ prius ẽ in potentia qz in actu: sed verbum dei semp est in actu. vnde nomẽ cogitatõis ppie verbo dei nõ cõuenit. Et ideo dicit aug⁹. in. xv. de trini. q ita dicitur illud verbũ dei vt cogitatio nõ dicat: ne aliquid quasi volubile in deo credat Secunda differẽtia verbi diuini ad nostrũ est. quia verbum nostrũ est impfectũ: verbũ aũt dei pfectissimum. Quia enĩ nos possumus omnia q̃ sunt in anima nostra vno verbo exprimere. ideo oportet q sint plura verba imperfecta p que diuisim exprimam⁹ omnia que sunt in sciẽtia nostra. In deo autẽ sic nõ est: cum ipse intelligat et seipm et quicquid aliud p essentiã suam vno actu. et ideo vnicum verbũ diuinũ est expressiuũ totius quod est in deo. nõ solũ patris: sed etiã creaturarũ. al's esset imperfectũ. Et ideo dicit Augustin⁹. Si aliquid minus esset in verbo qz in scientia dicẽtis. verbũ esset imperfectũ. sed est pfectissimũ. ergo vnũ tñ. Job. xxxiij. Semel loquit deus. Tercia differẽtia est quia verbũ nostrũ nõ est eiusdẽ

nature nobiscum: sed verbum diuinū est eiusdē nature cum deo: et fm aliquid subsistens in natura diuina. Nam ratio intellecta de aliqua re qua intellectus noster formar habet esse in anima nostra intelligibile tm. Intelligere aūt anime nō est idem quod esse naturale aie: q; anima nō est ipa sua operatio. et ideo verbū qō intellectus noster formar nō est de essentia: sed est accidens ei. In deo aūt est idem intelligere et esse. et ideo verbū intellectus diuini nō est aliquid accidēs. sed ptinens ad naturā eius. Unde oportet q; sit subsistens. quia omne quod est in natura dei est deus Ex pmissis ergo tenendū est. q; ꝓprie loquendo verbū semper accipit psonaliter in diuinis. cum nō importet nisi quid expressum ab intelligente. Item cum verbū in diuinis sit similitudo eius a quo ꝓcedit: oportet q; sit coeternū ei a quo ꝓcedit. cum nō prius fuerit formabile q̄ formatum: sed semp in actu. Et q; sit coequale patri. cum sit pfectū et totius esse patris expressiuū. et q; sit coessentiale et cōsubstantiale cū sit subsistens in natura eius. Patet etiā q; cum in naturalib⁹ id qō procedit habēs naturā t similitudinē eius a quo ꝓcedit vocetur filius. et hoc verbū ꝓcedit in similitudinē nature eius a quo ꝓcedit: dicit filius hoc verbū. et ꝓductio eius dicit generatio. t sic patet primū scz quid sit hoc quod dicit verbū: t quia spirituale quid est. Et hec rō fm Criso. quare iohannes loquēs de filio dei nō dixit. In principio erat filius. ne scz audiēdo generationē sub noie filij in diuinis: putarem⁹ illā qualis est in humanis talē esse. s. materialē et passibilē. Et ideo nō dixit filius sed verbū: quod importat intelligibilē ꝓcessum. vt nō intelligas materialē et passibilē illaz generationē sed spiritualē. Jo. iij. Spiritus est deus. et eiusdē. iij. Quod natū est ex spiritu spirit⁹ est. Vel ideo dicit iohānes verbum et nō filius. quia filius dicit solū respectum ad patrē. sed verbū dicit cōparationē ad dicentē et ad id qō per verbuz dicitur: et ad vocē quam induit: et ad doctrinā quā per verbum influit. et ideo nullū nomē ita ꝓprie decuit poni q̄ verbū. Et quia importat cōparationē ad patrem a quo procedit sicut et nomen patris. et ad creaturas quas verbū fecit. et ad carnē quam induit. et ad doctrinā quam pbuit: dicturus enim erat de eo inquantū venerat ad manifestandū patrē. q̄ manifestatio fit potissime per verbū: et ideo aptissime sub noie verbi describit. Mouet Criso. et aliam questionē quare scz iohannes patrē dimittens statim cepit a filio dicēs. In principio erat verbum. Ad quod ipse respondet. q; pater erat innotuerat omnib⁹ in veteri testamēto. nō tamē in rōne patris: sed vt deus. dei filius aūt ignorabatur: et ideo in nouo testamento in quo agit de cognitione verbi incepit a filio. Tum etiaz quia per filiū inducunt hoies in noticiā patris fm illud Joh. xvij. Pater manifestaui nomen tuum hominibus. et ideo cōgruenter euangeliū inchoauit a filio dicēs. In principio rē. Tercia q̄stio est Augustini querētis. Quare cum in greco habeatur logos vbi nos dicim⁹ verbū. et logos latine significat rationē et verbū: quare potius dictum est verbū q̄ ratio. Respōdet q; ratio ꝓprie importat cōceptum mentis fm qō est in ipa mente et si quid per illā exterius fiat: sed verbū aliqd ad exteriora cōparatū. Et ideo quia euangelista p hoc qō dixit logos nō solū intendebat significare respectū et existentiā filij in patre. sed etiā operatiuam potentiā filij in patre. quia oia per ipm facta sunt. Ideo antiqui nostri magis transtulerūt logos in verbū q̄ in rationē. quia verbū importat respectū ad exteriora aut tm cōceptuz denunciat. Quartā questionē mouet Origen. s. cuz in multis locis scripture vbi fit mentio de verbo addatur dei. i. verbū dei. vt apoc. xix. Nomē eius verbum dei. et esaias. Verbū dñi manet in eternum. Quare iohannes hic absolute ponit verbum sine additione aliqua. Respondet idē. q; licet sint multe veritates ꝓticipatiue. tm vna est veritas absoluta que p essentiā suā est sapientia absoluta supra oēs eleuata. scz sapiētia diuina per cuius participationē oia sapiētia sunt. Ita est etiā vnum verbū absolutū per cuius pticipationem oēs habentes verbū dicuntur esse: dicētes q; est verbū diuinum qō p scipm est verbum super oia eleuatū verba. Ut ergo euangelista hanc supeminentiā verbi insinuaret. ipm verbum absq; aliqua additōe nobis absolute ꝓponit.

Super illo verbo .§.I.

Erat. Cum preteritū imperfectū repugnet eternitati in qua nulla est ꝑteritio: videtur q; nō congrue describatur verbū dei per erat. Sed respōdetur q; cum esse verbi hic notet vt permanens et immutabile t omnia antecedēs. et hec tria importat hoc verbum erat. ideo cōgrue dixit erat. Cum enī sit mediū inter presens et preteritum. et mediū sapiat naturam extremoz. a ꝑsenti enim habet permanentiā. a ꝑterito immutabilitatē. et a seipo antecessionē et ordinē. s. eternitatis ad tēpus. ideo cōuenientissime dixit erat. Unde dicit Tho. in postilla sua q; verbū tpis ꝑteriti imperfecti maxime videtur cōpetere ad significandū eterna. si attendamus ad modum eoz que temporaliter sunt. Nam futurum nō ponitur esse in actu presens autem ponitur esse in actu sed non designatur fuisse. Preteritum autem perfectum designat aliquid extitisse sed iā terminatū et desijsse. sed preteritū imperfectū designat aliqd extitisse: sed nondum terminatū esse nec desijsse sed adhuc remanere. et ideo signāter Johānes vbicunq; aliqd eternū ponit: dicit erat. vbi aliquid tpale: dicit fuit. Sed q̄tum ad rationē presentis maxime cōuenit ad designandū eternitatē ꝑs. quia signat aliquid esse in actu qō semp cōuenit eternis. Unde Exo. iij. dicit. Ego sum qui sum. Et Aug⁹. dicit q; ille solus vere est: cuius esse nō nouit preteritū nec futurū. Est etiā cōsiderandum fm glo. q; hoc verbū erat. nō sumit hic fm q; significat tpales motus more aliox verboꝝ: sed fm q; significat rei existentiā vnde et verbuz

substantiuū dicit. Sed pōt hic aliquis quererē. Cum verbū istud sit genitus a patre. quō possit esse ei coeternū. cum filius genitus a patre sit posterior eo in humanis. Ad qō dicendū fm Tho. vbi supra. q principiū originis inuenit cē prius durationē eo qō est ex principio ꝓpter tria. Primo quidē q principiū originis alicuius rei p̄cedit tempore actionē p quā ꝓducit rem cuius est principiū. sicut nō statim qñ est homo incipit scribere: et ideo homo tpe p̄cedit scripturā. Secūdo ꝓpter hoc q actio habet successionē. et ideo et simul incipiat cum agēte. tū termin⁹ actōis ē post ipm agentē. sicut cum simul generatus est ignis in ifis inferioꝝb⁹ incipit sursum tendere: prius tū est ignis q̄ sursum tendere. q motus quo sursum tendit quodaꝫ tpe mensurat. Tercio mō ex eo q voluntate determinat initiū durationis ab eo qui est principiū sicut ex volūtate dei determinatur initiū durationis creature. Vñ prius fuit deus q̄ creatura. Vel aūt horū trium in generatione diuini verbi reperitur. Nō eñ prius fuit de⁹ q̄ inciperet generare verbū. Cum enī generatio verbi nihil aliud sit q̄ ei⁹ intellectualis ꝯceptio: sequeret q deus prius in potētia esset intellect⁹ q̄ in actu. qō est impossibile. Similiter nō p̄t esse q ipa generatio verbi sit successiua. nam sic p̄⁹ esset diuinū verbum informe q̄ formatū. sicut accidit in nobis qui prius cogitādo formamus verba qō est falsuꝫ. Similiter nō p̄t dici q pater sua voluntate initiū durationis filio p̄stituerit. q de⁹ pater nō generat suū filium volūtate. vt arriani dixerūt heretici: sed naturaliter. deus enī pater eū naturaliter seipm intelligēdo cōcepit. et ideo nō ante fuit deus pater q̄ filius. sicut q̄cito fuit ignis habuit lucē a qua ꝓcedit splendor nō successiue sed subito: nō voluntate sed naturaliter. et ideo q̄cito est ignis est splendor ei⁹. Unde si esset ignis eternus esset splēdor coeternus. ppt qō filius dicit splendor patris. ad Hebre. j. Qui cum sit splēdor glorie. sed in hac similitudine deficit cōnaturalitas. t ideo noīamus eū filiū. cum tā in filijs qui sunt apud nos deficit coeternitas. Oportet eñ ex multis similitudinib⁹ sensibiliū in diuinā cognitionē deuenire: q vna nō sufficit Noīamus ergo dei filiū diuersis noībus: ad exprimendū diuersimode p̄fectionē eius q̄ vno nomine exprimi nō p̄t. Ut enī ostendat cōnaturalitas patri: dicit filius. vt ostēdat omnino similis dicit imago. vt ostendat coeternus: dicit splendor. vt ostendat immaterialiter genitus t quid spirituale: dicitur verbum.

Super illo verbo §.II.

In principio. dicit Tho. vbi supra. Sciendū q principiū multis modis dicit. Principiū enī importat ordinē quendā ad alia. et ideo in oīb⁹ in quibus inuenit ordo: inuenit et rō principij. Inuenitur enī ordo et in quantitatibus. et sic in numeris principiū est vnitas: et longitudinis punctus principium linea: et linee punctus. Et in tpe inuenit ordo: et sic principiū dicit tpis vel durationis. In disciplinis q̄ est ordo et principiū duplex. q vel fm naturā vel quo ad nos. et hoc modo in disciplina xp̄iana initiū t principiū sapiētie nostre est xp̄s: inquantū est sapiētia et verbū dei. i. fm dignitatē. Quo ad nos vero est principiū ipe xp̄s inquantū verbū caro factū est. i. fm incarnatiōz Inuenit etiā ordo in ꝓductōe rei. t fm hoc principiū dicit: vel ex pte generati. s. ipa prima pars generati vel facti: et sic fundamentū dicit principium domus: vel ex pte faciētis: et sic est triplex principiū. s. intentionis qō est finis q̄ mouet agētem: rōnis qō est ipa forma in mente artificis: et executionis quod est potētia operādi. Iste ergo modis cum dicat principiū. videndū est quomō hic sumat principiuꝫ cum dicitur. In principio.

Ubi attendendū q tripliciter p̄t sumi. Uno mō fm q suponit ꝓ ꝑsona filij qui est principiū creaturarū. et fm q est principiū virtutis actiue et per verbū sapie que est ratio eor q̄ fiunt. Vñ dicit. j. ad Corinth. j. Xp̄m dei virtutē et dei sapientiā. et dñs de se dicit Joh. viij. Ego principiū q t loquor vobis. Sic ergo intelligēdo principium: exponendū est qō dicit. In principio erat verbū. ac si diceret. In filio erat verbū. vt sit sensus ipm verbū erat principiū. eo modo loquēdi quo etiā dicit vita esse in deo. q̄ vita nō est aliud q̄ ipe deus. et sic exponit Origeñ. Et Criso. dicit. vt ostendat euāgelista statim in principio xp̄i dignitatē ait. In principio erat t̄c. q fm extimationē oīm honorabilissimū est principiū. Secundo p̄t accipi principiū ꝓut suponit ꝓ ꝑsona patris. qui est principiū nō solū creaturarū ꝫ etiā filij. et sic accipit principiuꝫ in ps. cū dicit. Tecū principiū in die virtutis tue t̄c. Sic accipit cum dicit. In principio erat verbum. ac si diceret. in patre erat filius. et sic exponit Origeñ. et aug⁹. Dicit aūt filius esse in patre: q est eiusdē essentie cum p̄re. Cū enī filius sit essentia sua. in quocunq̄ est essentia filij: est filius. q ergo in p̄re est essentia filij ꝓ cōsubstantialitatē: ꝑsequēs est q filius sit in patre. Unde et Joh. xiiij. Ego in patre t pater in me est. Tercio mō p̄t accipi principiū ꝓ principio durationis. vt sit sensus. In principio erat verbū. i. verbū erat ante oīa. vt exponit augusti. et designat ꝓ hoc verbi eternitas fm Basilium et hylariū. per hoc eñ ostendit q quodcūq̄ durationis principiū aliq̄s accepit siue tpis rex corporalis siue seculi rerū eternarū. siue etatis totius mundi. siue qōcūq̄ imaginatū principiū durationis: in illo principio iā ante erat verbū. Et hoc ē qō dicit puer. viij. Dñs possedit me initio viarū suarū antеq̄ quicq̄ faceret a principio. qō aūt est ante principiū durationis est eternū. et sic ꝓ primā expositionē asserit verbi causalitas: ꝓ secundā ad p̄fez ꝑsubstātialitas: ꝓ terciā eternitas

Quantū ad secū §.III.

dam clausulā. illud. s. et verbū erat apud deum. Tho. vbi supra. Cōsideranda est significatio diuinor verbor q̄ nō sunt posita in prima clausula. et hec sunt duo. s. deū et apud. Sciendū igit

q̄tum ad primā dictionē. s. deum q hoc nomen deus significat deitatē ꝛ suppositō et cōcreto: sed hoc nomē deitas signat deitatē abstracte ꝛ absolute. et ideo hoc nomen deitas ex naturali virtute et nō ex mō significandi p̄t supponere ꝑ psona diuina sed ꝑ natura tm̄. sed hoc nomē deꝰ naturaliter ꝛ ex mō significādi oportet q̄ supponat ꝑ quacūq; psona. sicut hoc nomen homo supponit ꝑ psona humanitatis. et quotiēscūq; veritas locutionis p̄dicati exigit vt hoc nomē deus supponat ꝑ psona: tunc supponit ꝑ persona. vt cū dicit deus generat deū. et ita cū hic dicit. Apud deū. q̄ apud est p̄positio significās distinctionē ipi⁹ verbi. qō tū nō est distinguendū a natura patris apud quem est: sed a psona prima tm̄ per relationem originis. et ideo oportet q̄ deus hic supponat ꝑ persona patris. Signat ergo euangelista cū dicit. apud deū personā patris. Circa secundum scz apud ꝛē. Sciendū q̄ hec p̄positio apud quandā ꝯiunctionē significat per rectū. ad rē significatā ꝑ obliquū importat sicut et hec alia p̄positio in: sed differēter. q̄ hec p̄positio in: importat ꝯiunctionē intrinsecā: hec aūt p̄positio apud dicit cōiunctionē extrinsecā quodammō. et ideo vtrūq; in diuinis dicimus. s. filiū esse in p̄re et apud patrē. et intrinsecū quidem in diuinis ad cō substantialitatē pertinet: extrinsecū verū vt sic liceat loqui in diuinis. cū nō ꝑprie dicat extrinsecum. nisi ad distinctionē personarū referr̄: cū filius nō distinguat a patre nisi psonaliter: et ideo per vtrūq; istoꝝ ꝛ cōsubstantialitas in natura et distinctio in personis designat. Cōsubstantialitas quidē inquantū importat ꝯiunctionē. distinctio vero personarū inq̄tū distinctōz quandā signat. Et q̄ hec p̄positio in: principaliter cōsubstantialitatē designat inq̄tū importat ꝯiunctōz intrinsecā. et ex ꝯsequenti distinctionē ꝑsonaꝝ inq̄tum ois p̄positio est trāsitiua. hec vero p̄positio apud ꝯiunctionē quidē designat: sed distinctionē ꝑsonaꝝ principaliter inq̄tū ꝯiunctionē quodammō extrinsecā. et ideo euāgelista specialius in hoc loco hac p̄positōne apud vsus est. vt psonalē distinctiōz filij a patre insinuaret dicēs. Et verbū erat apud deū. i. filius apud patrē vt alia persona a p̄re apud patrē. Sciendū autē q̄ per hanc p̄positionē apud: q̄tuor designant̄: p q̄ quatuor obiectōes excludūt̄. significat em̄ hec p̄positio apud subsistentiā i recto. Nō enī ꝑprie dicit̄. albedo est apud corpus. cū albedo non sit subsistēs. sed homo q̄ est aliq̄d subsistens ꝑprie dicit̄ apud hoiez. Scōo significat auctoritatē in obliquo. Nō enī dicit̄ esse dñs apud seruū vl̄ rex apud militē suū. sed ecōtra dicit̄ seruus eē apud dñm: et miles apud regē. Tercio signat distinctionem. Nō em̄ dicit̄ vnus homo esse apud seip̄m sed apud aliū hominē. Quarto signat ꝯiunctōz et societatē quandā. Cū em̄ dico: talis est apud talē: quandā socialē ꝯiunctionē insinuo. Scōm igit̄ has quatuor ꝯditōes in hac p̄positōe apud importatas: cōuenienter euāgelista hāc clausulā Et verbū erat apud deū. subiunxit prime clausule scz. in principio erat verbū. Scōm em̄ q̄ principiū sumit̄ ꝑ eo qō est ante oīa. vel etiā fm̄ q̄ sumitur ꝑ patre: insurgūt quatuor obiectōes mote ab hereticis. sed q̄ illas quatuor ꝯditōes huius p̄positionis apud supradictas excludi p̄t. Harū igit̄ obiectionū prima est talis. Tu dicis q̄ verbū erat in principio. i. ante oīa fm̄ illā expositionē supradictā. vbi ergo verbū erat: si ante oīa erat. hec obiectio ꝓcedit fm̄ imaginationē illoꝝ qui ponūt oīa q̄ sunt alicubi et in loco esse. q̄ quidem obiectio excludit̄ a iobe cū dicit. Apud deū vt ly apud designet cōiunctionē fm̄ vltimā eius coditionē supradictā. vt sit sensus fm̄ basilium. quasi si q̄s quereret a iohāne. Vbi ergo erat verbum si ante oīa. Respōdet q̄ apud deū. q̄si diceret. Nō in loco: cū incircumscriptibile sit q̄ apud patrē qui neq; loco neq; aliqua circūscriptōe cōtinetur. Secūda questio est talis. Tu dicis q̄ verbum erat in principio. i. ante oīa. sed ea que sunt ante oīa videnť nō ex aliquo ꝓcedere: nō igitur hoc verbū est ab aliquo ꝓcedens. Sed hec obiectio excludit̄ cum dicit iohannes. Et verbum erat apud deū. vt ly apud accipit̄ fm̄ secundā acceptionē fm̄ quā importat auctoritatē vt sit sensus fm̄ hilariū. cum dicis. A quo est verbū si ante oīa est. Respōdit iohānes. Est apud deū: q̄si diceret. licet careat initio duratōis nō tm̄ caret auctoritate originis. erat em̄ apud patrem vt apud auctorē. Tercia q̄stio est ad aliā expositionē de principio ꝓut. s. signat patrē ꝛ est talis. Tu dicis in principio erat verbū. i. filiꝰ in patre. Sed qō est in aliquo nō videt̄ esse subsistens. sicut nec albedo quā dicimꝰ esse in corꝑe nō vniq; subsistit. ergo verbū nō est subsistēs ypostasis. sed hec obiectio tollitur ꝑ hoc qō dicit̄. Et verbū erat apud deū. vt ly apud sumat̄ ꝓut importat distinctionē quandā. vt sit sensus fm̄ alchuinū et bedā. verbū ita erat i principio. i. in patre ꝑ substantialitatē nature: quod tm̄ est apud deum patrem per distinctionē psone Et sic ex ista clausula habes cōiunctionem verbi ad patrē in natura fm̄ basiliū. distinctionē in psona fm̄ alchumū et bedā: subsistentiā verbi in natura diuina. fm̄ Criso. auctoritatem originis patris ad verbū fm̄ hilarium.

Tercia clausula §. IIII.

est. Deus erat verbum. Hec fm̄ ordinē doctrine cōgruentissime sequit̄ fm̄ Tho. vbi supra. Quaerebam Johannes dixerat de verbo quādo erat. et in quo erat: restabat querere quid erat. ad quod respondet Johannes dicens. Deus erat verbū. id est verbum erat deus. vt ly verbum ponatur

er parte suppositi ꝛ deus
cum querendum sit de re
vi quādo sit: quare Joh
finus hoc. s. quid sit ver
q̄ aliter dicit̄ verbuz de
pud hoies. Nam apud
eos: quia per verbū dei
pbetans. Unde Sapic.
Amicos dei et ꝓphetas
mine sapiāne. Apud ver
verbū quasi pater pficiat
sic verbū est apud deum q
ret a deo vt sit deus. Et q
sit deus. ꝑ hoc qō est apud
accellarū fuit primo ostens
patrem apud patrē q̄ ꝑ v
dum etiam q̄ ꝑ hanc clau
responderi potest duabu
dictis insurgūt. quarū v
talis. Tu dicis q̄ verbū
deum. sed cōstat q̄ verb
quendi signat vocē aliq
gationū et manifestation
subsistunt. quomō ergo
bannes dicat. Sed hec qu
sup iohannē. nam cū dicit
bum. sans ostendit qō nō
tione. quia cum locutio sit
potest dici q̄ erat in princ
verbū erat apud deū. idem
patet em̄ q̄ aliud est in esse
em̄ nostrū cuz nō subsistat
verbum dei cum sit subsis
gnanter ostendit euang
erat apud deū. Sed vt
auferat̄ nomen et esse v
us erat verbū. Alia q
dixerat verbum apud de
cat distinctionem posset
apud deum patrem. s. ab
Et ideo ad hoc excludend
us erat verbum. q.d. Verb
tura diuina: sed verbū est
etiam iste modus loquēd
deus. Absolute enim po
eo mō esse verbum deū
in sacra scriptura: sed fm
verbū deuz. Cum em̄ de
sit deus. semp hoc manife
nem sicut est illud exodi.
nus. ad designandū q̄ nō
verbi dei sed q̄ sit datus
mendā: liberandū filios
dixi dijs estis. q.d. fm̄ me
veritate. Unde est em̄ dic
Verbū ergo dei absolute
sentiam sua deus: nō fm̄
angeli. Sciendū etiā q
nere verbum omnu natur
intelligendi: est q̄ intell
net aliquid: alia formati

ex parte suppositi ⁊ deus ex parte predicati. Sed cum querendum sit de re prius quid est q̄ vbi sit vel quādo sit: quare Johan. eo. cōtra posuit posterius. hoc. s. quid sit verbū. Respondet Origen. q̄ aliter dicit verbum dei esse apud deū. aliter apud hoies. Nam apud homines est vt proficiens eos: quia per verbū dei homo efficit sapiēs et prophetans. Unde Sapie. vij. dicitur de sapiētia. Amicos dei et pphetas cōstituit illustrans. s. lumine sapiētie. Apud vero deum nō ita dicit esse verbū quasi pater proficiatur ⁊ illustret ab eo: sed sic verbū est apud deum q̄ accipit verbū et obtinet a deo vt sit deus. Et quia verbū habet quod sit deus. p hoc q̄ō est apud deum et in deo: ideo necessariū fuit primo ostendere q̄ verbum erat in patre apud patrē q̄ q̄ verbū erat de⁹. Sciēdum etiam q̄ p hanc clausulā. deus erat verbū: responderi potest duabus questionib⁹ que ex prēdictis insurgūt. quarū vna est ex noīe verbi ⁊ est talis. Tu dicis q̄ verbū erat in principio ⁊ apud deum. sed cōstat q̄ verbū sm cōmunē vsum loquendi signat vocē aliquam et enunciationē negotiorū et manifestationē. sed ista transeūt ⁊ nō subsistunt. quomō ergo credi pt de verbo q̄ō iohannes dicit. Sed hec questio soluit sm Aug⁹. sup iohannē. nam cū dicit. In principio erat verbum. satis ostendit q̄ō nō accipit verbū pro locutione. quia cum locutio sit in motu ⁊ transeat: nō potest dici q̄ erat in principio. Item cū subdit. ⁊ verbū erat apud deū. idem satis datur intelligi. patet enī q̄ aliud est in esse aliud ad esse. verbum enī nostrū cuⁱ nō subsistat nō adest sed inest. sed verbum dei cum sit subsistēs. ideo adest. quod signanter ostendit euangelista dicens. et verbum erat apud deū. Sed vt obiectōis causa totaliter auferat. nomen et esse verbi expressit dicēs. et deus erat verbū. ¶ Alia questio est. q⁹ per hoc q̄ō dixerat verbum apud deum. nam cum apud dicat distinctionem posset credi q̄ verbuⁱ ita esset apud deum patrem. s. ab eo in natura distinctū. Et ideo ad hoc excludendū statim subdit. et deus erat verbum. q. d. Verbū nō est sepatum a natura diuina: sed verbū est deus ipe. Notand⁹ est etiam iste modus loquēdi cum dicit. verbū erat deus. Absolute enim ponit deū. vt ostendat nō eo mō esse verbum deū quo creature dicunt de⁹ in sacra scriptura: sed simpliciter ⁊ absolute dicit verbū deuⁱ. Cum enī de creatura aliqua dicit q̄ sit deus. semp hoc manifestat per aliquā additionem. sicut est illud exodi. Cōstitui te deū pharaonis. ad designandū q̄ nō simpliciter est de⁹ sicut verbū dei: sed q̄ sit datus deus pharaoni ad puniendū ⁊ liberandū filios israel. et illud ps̄. Ego dixi dij estis. q. d. sm meā reputationē nō sm rei veritatē. Aliud est enī dici deū: aliud esse deum. Verbū ergo dei absolute dicit deus. q⁹ est sm essentiam suā deus: nō sm pticipationē vt hoies ⁊ angeli. ¶ Sciendū etiā q̄ cum necessariū sit ponere verbū in omni natura intellectuali. de rōne intelligendi enī est q̄ intellectus intelligēdo formet aliquid: et illa formatio dicit verbum. Ideo sicut triplex est natura intellectualis: ita triplex est verbū. Est enim natura intellectualis humana. angelica et diuina. sic est verbū humanū. ps̄. Dixit insipiens in corde suo ⁊c. Verbū angelicū zach. j. dixit angelus qui loquebat ⁊c. Verbū diuinū. Genē. j. Dixit deus fiat lux ⁊c. Cū aūt euangelista loquit de verbo cōstat q̄ nō intelligit de verbo hūano vel angelico. q⁹ vtrūq̄ est factuⁱ et nō p̄cedit dicentē. Homo aūt et angelus habent principiū suū ⁊ causam. Item verbuⁱ humanū est tripliciter. s. mentale. ps̄. Eructauit cor meū verbum bonū. prout loquit dauid de se. Verbū vocale. Math. viij. dixit centurio xp̄o. Cīn dic verbo et sanabit puer meus. Verbū manuale opis vel scripture. vñ dauid interrogauit. Quō est verbū qō factū est. Precipue tū sermo ⁊ scriptura dei dicitur verbū p excellentiā quasi verbum boans. i. intonans. Aug⁹. Nō est minus verbū dei. scⁱ qō p̄dicat: q̄ corpus xp̄i. j. q. j. Interrogo. Hic etiā notandū q̄ Origen. turpiter errauit dicēs q̄ verbum nō esset deus p essentiā. et si sit verbū essentialiter: sed est deus p participationē. et solus pater est deus p essentiā. et sic ponit filiū minorē patre. Sed cū apl's ad Roma. ix. dicat ex quib⁹ est xp̄s qui est sup oia deus. et prime Jo. vlt. de xp̄o dicit: Hic est verus deus et vita eterna. ideo qō fingit Origen. est falsum et hereticū. Cū igit verbum dicat hic ⁊ sit deus: et pater sit deus. nō aūt sit nisi vna deitas. patet q̄ est cōsubstantialis patri et vnus deus cum eo.

Quarta clausu/ §. V.

la est. Hoc erat in principio apud deū. Hec introducitur ppter clausulā p̄cedentē. Ex hoc enī q̄ euangelista p̄miserat q̄ verbū erat deus. duplex falsus intellectus elici poterat a nō recte sentientibus. Unus a gentilib⁹ et manicheis. Gentiles enī ponūt deos multitudinē ⁊ deorū diuersitatē cōtra quos dns dixit Exod. xx. Audi israel dns deus tuus vnus est. ponūt etiā p̄trariā voluntatem deos. sicut illi q̄ fabulant iouē cum saturno pugnasse. Et manichei qui duo principia prima cōtraria fingūt. Quia ergo euangelista dixerat. Verbū erat apud deū ⁊ de⁹ erat verbū. possent isti in fulcimentū sui erroris hoc inducere intelligentes aliū deū esse siue cōtrariū qō est cōtra legem euāgelij. Et ideo ad hoc excludendū dicit. Hoc erat in principio apud deum. q. d. sm hylarium. Ita verbum est deus quod tamē nō habet diuisam diuinitatem. sed est apud deum. id est in vna natura in qua ipe est. Item per hoc quod dixit. verbum erat deus: ne intelligatur habere cōtrariam voluntatē addidit hoc verbum erat in principio apud deum sc̄ patrē. nō ab eo diuisuⁱ nō cōtrarium sed habens cum ipo vnitatē nature. et cōcordiam voluntatis. que quidem vnio fit per cōiunctionem diuine nature in tribus personis. et per nexum amoris patris ⁊ filij qui nexus amoris dicitur et est spiritussanctus. Est enī sm Hiero. spiritussanctus nō pater nec filius. sed amor patris in filium et filij in patrē. non quidem

amor accidentalis vt est amor noster vel angeli et verbū eor. sed subsistens ꝛ ꝑsona tercia in trinitate ꝛ vnus deus sicut ꝛ verbū cū eo et patre. ℔m illud ꝑme Jo. v. Tres sunt qui testimonium dant in celo. s. trinitatis. pater verbū et spiritus/ sanctus. et hi tres vnū sunt. s. in essentia. Sicut em̄ sol ꝓducit splendorem immediate. et ipe per splendorē reuerberando sup terrā calorē: ita pater filium et pater et filius spiritūsanctū. Sed in isto euāgelio Jo. nil expresse de spiritusancto dicit. quia nō erat ꝓpositū suū tractare nūc nisi de ꝟbo: sed infra multa exꝑsse dicit de eo. i ca. xiij. et. xvj. Arriani vero filiū minorē patre dicunt ꝓpter illud qō christus ait Joh. xiij. Pater maior me est. cum tū ℔m Aug. ibi loquerē christus de se ℔m humanitatē: ℔m quā vtiq; minor est patre quia creatura: sed ℔m deitatē equalis est patri. Dicunt aūt dicti arriani filiū minorem patre: et q̄tum ad eternitatē et q̄tum ad nature diuinitatem. Sed hec excludunt ꝑ ea que subduntur. Dicunt em̄ ꝓpria esse magni dei quē patrē vocant hec duo. s. eternitas et omnipotētia. et in q̄ ista duo inueniātur: dicūt esse illum magnū deū. Sed euangelista ostendit hec duo esse in verbo. eternitatē quidem cum dicit. Hoc erat in principio apud deum. i. ab eterno hoc verbū nō a principio creaturarū vt exponunt arriani. Omnipotentiā vero in eo qō subdit. omnia per ipm facta sunt. ergo ipm verbū est magnus deus et nō minor patre. Si quis vero recte cōsideret dictas quatuor clausulas. euidenter inueniet destrui hereticor et philosop hor errores. Quidā em̄ hereticī vt ebion et cherintus errantes dicebant xp̄m nō fuisse ante virginē mariā: sed ab ea duratōis sumpsisse initium. eum purū hominē dicentes. et postmodū diuinitatē habuisse per bona merita. quem errorē et fotinus ꝛ paulus samositanus secuti sunt. Horū error excluditur dum hic dicitur a iohanne. In principio erat verbū. i. ab eterno in patre ꝛ ante oia nō ergo sumpsit initiū ex virgine. Sabellius quidē fatebat xp̄m nō sumpsisse initium a virgine: sed fuisse ab eterno dicebat tū q̄ nō erat alia ꝑsona patris qui fuit ab eterno et filij qui sumpsit carnē ex virgine: sed eadem ꝑsona patris ꝛ filij et spiritussancti. et sic ponebat in trinitate cōfusionē. Cōtra qō dicit euangeliū. et verbū erat apud deum. i. filius apud patrem vt alius apud aliū. Eunomius posuit filiū omnino esse dissimilē patri. sed hoc excludit euangelista dicens. Et deus erat verbum. Si enim verbum dicimus deum et patrē deū. et filius est deus: ergo filius est similis patri. Arrius dixit q̄ filius erat minor patre. Sed hoc excludit cum dicitur. hoc erat tē. vt expositū est. Excludunt etiam per hec falsе opiniones ꝓhor. Quidam em̄ philosophi naturales ponebāt mundū nō ex aliquo intellectu nec per aliquā rationē sed causa fuisse. et ideo nō posuerūt in principio aliquē intellectum vel rationē causam rerū: sed solum materiā fluitatem vtpote athomos. sicut democritus posuit et alia principia materialia sicut alij posuerunt.

Cōtra hos igitur est qō ait Jo. In principio erat verbū. a quo scz res sumpserūt principiū et nō a casu. Plato autē posuit omniū rerū factarū rationes subsistentes separatas a propriis materijs. ꝑ quarū ꝓticipationē res materiales essent puta per rationē hominis separatā quā dicebat per se hominē: haberēt homines q̄ sint homines Ne ergo hanc rationē ꝑ quā oia facta sunt intelligas sepatam a deo vt plato ponebat: addidit euāgelista. et verbū erat apud deū. Non ꝙ ydea sed verbū. Alij etiā platonici (vt Crisf. refert) ponebāt deū patrē eminentissimū ꝛ primū. sub q̄ ponebāt mentē quandā in qua dicebāt esse similitudines ꝛ ydeas oīm rerū Ne ergo intelligas q̄ verbū erat apud patrē vt sub eo et minore eo. subdit euāgelista. et deus erat verbū. Aristotiles nō posuit in deo rōnes oīm rerū. et q̄ est idē intellectus intelligēs ꝛ intellectū: sed posuit mūdum deo coeternū. Cōtra hoc dicit euangelista. hoc. s. verbū solū. erat in principio apud deū: ita q̄ ly hoc nō excludit aliā ꝑsonā sed aliā naturaz sibi coeternaz. Notatur ergo in hoc coeternitas verbi cum patre.

Omnia per .§.VI.

ipm facta sunt. Post descriptionē maiestatis verbi. hic ponit eius virtuositatē generalissimā. aug. sup Joh. ꝑ quē factus est angelus: factus est vermiculus. et ꝑ quē factus est homo: factus ē lapis Et ꝑ quē factū est celū: facta est terra. q̄ oia per ipm facta sunt. Per istā clausulā ostenduntur tria de verbo dei. Et primo ℔m Crisf. eius equalitatē ad patrē. Sicut em̄ ꝑ hoc qō dixerat ioh. hoc erat in principio apud deū. excluserat errorē arrij ostendēs coeternitatē filij quā et ille negabat: sic hic excludit aliū errorē arrij ostendēs oipotentiā filij quā et ille negabat. et ideo dicit. Oia ꝑ ipm facta sunt. Esse em̄ principiū oīm factor ꝓprius est dei magni oipotentis ℔m illud ps. Oia q̄cunq; voluit dns fecit tē. Verbum igitur per qō oia facta sunt: est magnus deus et eqlis patri. Secundo ostendit coeternitas filij ad patrē ℔m hilarium. q̄ em̄ ꝑ hoc qō dixerat. in principio erat verbū. posset aliquis dicere eū fuisse in principio creaturaruz. et fuisse tū aliqō tps ante creaturas in quo verbū nō erat. ideo hoc excludēs Jo. ait. Oia ꝑ ipm facta sunt. Si oia: ergo et ipm tempus Ex quo sic argumentat. Si omne tps ab ipo factum est. ergo nullū tps fuit ante ipm: nec ipe in aliquo tpe fuit: siue in aliquo seculo esse cepit: q̄ tps incepit cum creatura fuit. ergo coeternū patri ab eterno. Tercio innuit cōsubstantialitas verbi ad patrē ℔m Aug⁹. sup Jo. Si em̄ oia per verbū facta sunt: nō ꝑt dici q̄ ipm verbū sit factū Quō em̄ dicit aug⁹. ꝑt fieri vt verbū dei factum sit: cū deus per verbū fecit oia. Si et verbū ipm factū est: ꝑ qō aliud verbū est. Si dicis q̄ hoc est verbū dei ꝑ qō factū est idipm: dico ergo vnigenitū filiū dei cōcedo nō factū verbū per qō facta oia sunt. Itē aug⁹. de trini. Si factū nō est: creatura nō est: si aūt creatura nō est: ꝙ eiusdē substā-

tie cum patre est. Omnis eñ substātia que deus nō est creatura est. et q̄ creatura nō est: deus est.

Idem circa ista verba cauendi sunt tres errores aliquoꝝ circa hoc. Oīa p ipm facta sunt. Primus error est. q verbū dederit causaz creatori q mundus crearet. Secundꝰ est q spūssanctus sit factus p verbū vt creatura. Tercius est q pater operatꝰ sit mundū creando p verbū vt instrumētum suū seu ministrū inferiorē eo. Inchoando a secūdo errore q̄ fuit origeñ. dicebat ipe origeñ. cū oīa simpliciter dicat. et q̄ oīa dicit nihil excludit. sequit q spūssanctus q̄ est aliq̄d sit factus p verbum. Sed si ista esset sufficiēs rō: sequeret q etiā pater cū sit aliq̄d esset factū p verbū: quo nil absurdius dici pt. Si eñ spūssanctꝰ esset factus: sequeret q esset creatura t minor patre t filio t nō deus: cū dicat Jo. iiij. Spūs est deus. et eiusdē substātie cū patre t filio t dignitatis. j. Jo. v. Pater et filius et spiritussanctꝰ hi tres vnū sunt. Hereticū est ergo qđ ait origeñ. q spūssanctus nō factus nec creatus p verbū. Vñ cū euangelista dicit. Oīa p ipm facta sunt: ly oīa nō ponit simpliciter t absolute: ꝙ est distributio accōmodata includens oīa q̄ sunt in genere factoꝝ. i. creaturaꝝ et exponit oīa eoꝝ. s. q̄ facta sunt. p ipm verbū facta sunt. Oīs tribulatio et afflictio hoīs inq̄tum est in penaz a verbo facta t inflicta est. q: inq̄tū hmōi iusta est. deus autē auctor est oīs rei iuste. Vñ amos pphēta. Nō est malū in ciuitate. s. pene qđ deus nō fecerit. Inq̄tum aūt pena t afflictio iniuste infert. i. a creatura. ex malicia eiꝰ. Deus etsi sit causa actōis inq̄tū actio sicut t oīs motus. nō tñ est causa defectus rōnis in illo q̄ male agit. Vñ augꝰ. Nō te psequit creatura quā fecit deus. s. homo vel aīa eiꝰ: sed malicia quā fecit homo. Et ideo oīa patiēter ferenda aduersa. q: nūq̄ hoc accidit nisi iusto dei iudicio etsi nobis occulto. Et nota ait Crisō. q oīa q̄ moises p multa capitula enumerat dicēs. Dixit deꝰ fiat lux. t firmamentū ⁊c. hec oīa vno verbo excedens expримit dicēs. Oīa p ipm facta sunt. Cuius rō est. q: moises intendebat tradere emanationē creaturarum a deo. et ideo eas enumerat. Johannes vero ad altiorē materiā in hoc libro intēdit nos inducere. vicz in cognitionē creatoris earū.

Notandū p cōfutatione primi t tercij erroris predictoꝝ. q hec ppositio p. importat causalitatē t operationē in obliquo aliq̄ mō: sed diuersimode. Cum eñ opatio sit media inter operantē et rem operatā. opatio ipa pt dupliciter ꝓsiderari. Uno mō fm q exijt ab operāte. Alio mō fm q determinat ad operatū. Quicq̄ igit hec ppositio p: significat causam operatōis fm q exijt ab operā/te: qñq̄ fm q terminat ad operatū. Causaz quidem operatōis fm q exijt ab operāte significat: qñ id qđ significat p obliquū fit causa opanti q operet vel efficiēs vel formalis. Formalis sicut cū ignis dicit calefacere p calorē: calor est causa formal ignis q: ignis calefacit calore. Causa aūt mouēs vel efficiēs est vt cū dicit q baliuus opatur p regē: rex est causa baliuo q operet. Causalitatem vero operatōis fm q terminat ad operatum significat hec ppositio p. sicut cū dicimus q carpentariꝰ facit scamnū p securim. securis nō est causa carpētario q operet. sed potiꝰ est causa q scamnū fiet ab operante. Modo ad ppositū. cū dicit. Oīa p ipm facta sunt. Si ly p. denotat causam mouentē seu efficientē patrē ad operandum: tūc pater nihil operat p filiū: sed p seipm operat oīa. Falsum ergo sensit valentinꝰ hereticus oīa facta p verbū. q: verbū fuisset cā cōditori q mūdum faceret. Falsuz est etiā qđ alij dixerūt exponentes illud. Oīa p ipm facta sunt. q:. s. verbum fuit cā creatori pstans ei ad mundū faciendū materiā. qđ si esset: dixisset. oīa a verbo facta sunt p creatorē. sed nō sic immo oīa per ipm facta sunt. Sed si hec ppositio p. dicit cām formalez: sic oīa p verbū facta sunt. q: scz oīa facta sunt p sapiam suā. s. dei sicut t p essentiā. Quia eñ sapia t virtus patris attribuit filio iuxta illud. j. ad coꝝ. j. xpm dei virtutē et dei sapiam. iō per istū modum appropriatōis dicimus oīa. patrē opari p filiū q: per sapiam suā. Si vero ppositio p. denotat causalitatē ex pte operati. tūc hoc qđ dicimꝰ patrem oīa facere p filiū: nō est appropriatū ꝙ ppriū verbo. q: hoc q verbū sit causa creaturaꝝ: habet ab alio. s. a patre a q̄ habet vt sit. Nec tñ p hoc sequitur q sit verbū instrumentū patris: licet oñe q ē ab alio motū ad operandū aliq̄d rationē vniuersaliter habeat q̄si instrumēti. q: istud hz veritatē qñ illud qđ significat per ipam causalitatē nō est cā operāti q operet: sed est causa operatōis fm q terminat ad operatū. Cū eñ dicit aliq̄d opari per virtutē ab alio acceptā. hoc pt esse dupliciter. Uno mō ita q sit vno t eadē numero virtus dantis t accipiētis. et hoc mō q̄ operat p virtutē acceptā ab alio eadē nō est minor: sed equalis ei a quo accepit. q: ergo pater eandē virtutez quā habet dat filio p quā filius operat cū dicit pater opari p filiū: ꝓpter hoc filius nō est dicendꝰ minor patre nec instm eius vt dixerūt aliq̄ heretici. q: hoc sequit in illis qui nō eandē virtutē recipiunt ab alio: sed aliā t causatā. Et hic est alius modus q̄ accipiēs virtutē ab alio est minor eo a quo accipit. sicut baliuus opari dicit p regē. s. ex virtute sibi data a rege q̄ est minor virtute regis et sic minor baliuus rege. Cōcludēdo dicta ly p. pt notare causam formalē efficientē. et etiaz licet impropriae finalē. et sic diuersimode exponit fm causam formalē sic. p ipm facta sunt. i. per sapiaz suā q̄ filio attribuit. Quicūq̄ eñ aliq̄d facit oportet q illud pcōcipiat i sua sapia. alioquin nūq̄ aliq̄s faceret nisi pexistat actualis ꝓceptio sue sapie q̄ sit forma et rō rei facte. sicut forma arche id ē mēte artificis pconcepta est rō arche faciēde Sic ꝙ deus nihil operat nisi p ꝓceptū sui intellectus q̄ est sapia ab eterno cōcepta. s. dei verbū. et dei filius. et ideo impossibile est q aliq̄d fiat nisi per verbū. Vñ augꝰ. dicit. Uerbū dei ē ars plena oīm rationū viuentiū. Scōm causam efficientem vero. Oīa per ipm facta sunt. s. per virtutē actiuā equalē patri t eandē quā accepit a patre.

et non vt per instrumentū et virtutē inferiorem. Scom causam finalē licz improprie facta sūt oia p verbū.q: ad hūc finē ad manifestandū sapiaz et pulchritudinē dei fm illud ꝓuer.xvj. Oia ꝓpter semetipm.scz manifestandū opatus est de⁹.

Et sine ipso factū §.VII

est nihil. Qđ ꝓt exponi vt sit magis expressiuum eius qđ dixit oia p ipm facta sunt.q.d.ita vniuersaliter oia vt ex creatis nullū sit qđ p ipm non sit factū. Potest et aliter exponi et tripliciter. Uno mō vt notet causa in nobis esse ab eo z virt⁹ nostre operatōis.vt sicut ab eo habem⁹ esse q: oia zc.ita et operādi virtutē q: sine eo.i.nisi eo mouente factū oīe.est nihil.i.nulli⁹ virtutis operādi aliq̄d.fm illud Jo.xv. Sine me ait nihil potestis facere. Alio mō vt signet in nobis ab eo esse causa z influxus nostre sustentatōis.et sic sine eo scz cōtinue influente z sustentāte factū oīe est nihil.i.ad nihilū deueniret. Sicut enī creatura est ex nihilo ita ex se habet vt tendat in nihilū. Ūñ Grego.in moza. Oia in nihilū redigerent:nisi ea manus oipotentis.i.virtus dei sustentaret. Tercio mō vt insinuet a nobis solū:nō ab eo esse causa nre inquinatōis.et sic exponit sine ipo.i.eo nō agēte. Factū est.i.operatū a creatura nihil.i.peccatū sic exponit Aug⁹.sup Jo. Dicit aūt peccatum nihil.q: nō est aliqua natura sed defect⁹ rōnis:sicut tenebra importat priuatōz lucis nō naturā. Et nihil fiunt hoies cū faciūt peccatū.i.merentur ex eo annihilari.et nihil sunt in esse spūali. Qz ergo q̄s peccatū faciat:ex se est nō ex deo. iuxta illud Osee. Perditio tua ex te israel. Ubi etiam notandū fm tho.vbi supra.q̄ quidā exposuerūt istud nihil affirmatiue.q.d. euāgelista. Ita oia dixi facta p verbū q̄ p eum nō est factū nihil: tāq̄ nihil aliq̄d existens importet. Ex qua falsa acceptōe insurrexit triplex error. Primus est valentini q̄ dicebat quedā principia ꝑcessisse verbū istud z triginta ex eis secula.et ista principia z secula q̄ fuisse ante verbuz dicit et appellat nihil ex eo q̄ sint supra rationē nostrā z nō possint ab intellectu nostro ꝓprehendi. Iste valentinus vt dicit aug.de tri.ponebat multa principia z ex illis xxx.secula. Primo ponit duo principia q̄ noīat ꝓfundum z silentiū. Profundū dicens patrē.ex his duob⁹ dicit ꝓcessisse decē secula. Itē ex fundo et silentio dicit ꝓcessisse duo alia principia scz intellectū z veritatē ex q̄bus ꝓcesserūt octo secula.ex intellectu et veritate dicit esse duo alia principia.s.vitā et verbū:ex q̄bus ꝓcesserūt.xij. alia secula.et sic sunt.xxx.secula. Ex verbo aūt z vita dicit q̄ ꝓcessit homo xp̄s et ecclesia.et sic valentinus ponebat ista ante verbū. Et ꝓpterea dicit talia sine eo facta:id est ante eū. Sed fatua sunt ista et heretica. Secund⁹ error circa hoc fuit manicheoz ponentiū duo principia. vnum incorruptibiliū:aliud corruptibiliū. Dicit ergo iste hereticus.q̄ cū Jo.dicat de verbo q̄ oia p ipm facta sunt.ne q̄s intelligeret nō solū incorruptibilia:ꝫ etiā corruptibilia facta p verbū.cū corruptibilia fm eum sint a cōtrario principio.i.diabolo.ideo subdit euāgelista.sine ipo factū est nihil.i.corruptibilia.q.d. Omne qđ cōuertitur in nihil:factū est sine eo. Tercius error fuit eoz qui dixerunt q̄ p nihil intelligit diabol⁹ fm illō Job.xviij. Habitet i tabernaculo q̄ nō est.i.diabolus. Et exponūt ita oia facta sunt p verbū q̄ nō est factū per eū nihil.i.diabolus. Pēs iste hereses sunt exorte ex hoc q̄ intelligunt affirmatiue qđ negatiue intelligitur vt supra expositū est. Et vt dicit Crisō. q̄uis Johānes dixerit oia zc.nō supflue addit sine ipso factū est nihil. Quia enī moises enumerando creaturas ab initio factas ponit tm̄ visibilia.ne quis crederet cū Johā.dicit oia intelligeret de visibilibus tm̄.ideo addit sine ipo factum est nihil.ad ostendendū q̄ nihil est creatū siue visibile siue inuisibile qđ nō sit per verbū factū.vel etiā fm Crisō. Sic nō solū facta p xp̄m de q̄bus narrant euangeliste sunt facta per verbuz:sed et oia alia que sunt. Et sic ista clausula sine ipo zc. ponit quasi cōpletiua prime particule.oia zc.ad ostendendā totā causalitatē in eo et omnipotenti am. Vel fm hilariū nō ostendit ex hoc patrem nō excludi ab operatōe omniū. Ūñ sine eo scz eo operante.id est nō a patre sed etiā a filio cū patre nō est aliquid qđ nō sit factū.fm illud ꝓuer.Cū eo eram cuncta cōponens.eo scilicet patre ego sapientia.

Quod factū est §.VIII.

in ipo vita erat. Hic notatur verbi summa sapiētia et bonitas.quia quicquid est factū: habet rationem in sapientia sua que ipe est.sicut ratio artificiatoꝝ est in sapientia artificis. Et cum multa bona reperiant in istis inferiorib⁹ pulcra.suauia lucida.preciosa.scientifica:que trahunt hominē ad sui amorē:et omnia ista sunt in verbo diuino sicut effectus in causa sua.et perfectius in eo sint q̄s in seipis:ex hoc immensa bonitas et sapientia eius debent rapere affectuz nostrū ad ipm. vnde et cōmentator dicit.q̄ ꝑfectiones omniuz rerum sunt in deo:sed sine mixtura defectus que est in creaturis. Unde et moisi dictum fuit exo. Veni ad me et ostendā tibi omne bonum.s.meipm. Et quia indeficiētia sunt bona in eo:ideo dicitur in ipo vita erat. Exponitur autem hoc. Quod factum est zc.et punctatur multipliciter. Et Origenes in omel. exponit sic. Quod factum est in ipo.id est per ipsum.sic enim aliquando in p per ponitur in scriptura. Ut illud ad Coll.j. In ipo cōdita sunt zc.id ē p ipsum. Hoc vita erat.nō in seipo sed in causa sua. In omnibus enim creatis hoc cōmune est.q̄ effectus siue per naturam siue per intellectum producti sunt in causis suis.non scom proprium esse.sed fm virtutem propriae cause.sicut effectus inferiores sunt in sole vt in causa. Non fm suuz esse:sed fm virtutē solis. Quia ergo deus est causa effectiua omniū ꝓductoꝝ q: est vita quedā et ars plena oim rationū viuentium.ideo omne qđ factū est in ipo.id est per ipm.

vita erat in sua causa.s.ipo deo. Aug.aūt sic legit pūctando.qō factū est distingue in ipo verbo vita erat. Res eñ dupliciter pūt ꝯsiderari. Uno mō fm q̄ sunt in semetipis.alio mō fm q̄ sunt in verbo. Si aūt ꝯsiderenť fm q̄ sunt in semetipis. sic nō oīes res sunt vita.nec viuētes.ꝫ aliq̄ sunt viuentes aliq̄ carēt vita. Nam terra ⁊ metalla et hmōi facta sunt q̄ nec sunt vita nec viuūt. Facta sunt ⁊ animalia ⁊ hoīes q̄ ⁊ si viuūt.nō tñ sunt vita ꝫ fm q̄ sunt in semetipis viuūt solū. Manicheus aūt male intellexit exponēs ⁊ pūctans sic. quod factū est in ipo.i.q ipm verbū.erat vita.i. viuens dicens oīa habere vitā lapidē ⁊ lignū.⁊ alia etiā in seipis ꝯsiderata.qō falsuz esse ꝥexperientia docet Si vo res ꝯsiderenť fm q̄ sunt i verbo.sic qōcūq̄ factū in ipo verbo nō solū est viuū ꝫ ⁊ vita.nā ⁊ rōnes in sapientia dei existentes spūaliter q̄b⁹ res facte sunt.ab ipo verbo sunt vita.sicut archa quidē facta p artificem in se nō viuit nec est vita. Ratio vo artis q̄ precessit in mēte artificis. viuit quodammō inq̄ntū habet esse intelligibile in mēte artificis.nō tamē est vita. q: ipe intellectus artificis nō est sua essentia nec suū esse. In deo autē suū intelligere.ē sua essentia ⁊ sua vita.⁊ ideo q̄c quid ē in deo. ē sua essentia. Eñ creatura in deo est creatrix essentia. Si ergo ꝯsiderenť res fm q̄ sunt in verbo.sic sunt vita. Origenes aūt aliter legit sic pūctando. Qō factum ē in ipo. ⁊ postea vita erat. Ubi notanduz fm Tho.vbi.ꝫ. q̄ de filio dei dī aliquid tripliciter. uno mō fm se.⁊ sic dicť filius dei.deus omnipotens ⁊ hmōi. Aliquid vo dicť de eo p compationez ad nos .sicut saluator ⁊ redemptor. Tercō mō dicť aliquid de eo.utroq̄ mō.s.fm se ⁊ quo ad nos. In oīibus aūt q̄ absolute dicūtur de filio dei fm se.nō dicť q̄ sit factus sic nō dicť filius dei factus deus nec factus omnipotēs ꝫ in his q̄ dicūtur in ꝓpatione ad nos vel etiā utroq̄ mō. potest addi adiūctio facti vt dicať factus.sicut.1.ad Corin.i.dicit apl's de xpo q̄ factus ē nobis a deo sapiētia ⁊ iusticia. ⁊c. Et licet in se semp fuerit iusticia ⁊ sapiētia, tñ de nouo potest dici q̄ factus ē iusticia ⁊ sapientia nobis.⁊ sic fm Origeñ.licet dei filius sit fm se vita.tamē factus ē nobis vita inq̄ntum nos viuificauit.fm illud ad Ro.v. In xpo omnes viuificabūtur.⁊ ideo dicť.q̄ verbū qō factuz ē nobis.in ipso vita erat. Ut q̄q̄ nobis fieret vita.uū ⁊ sōdit. Et vita ⁊c. Hylarius aliter pūctat ⁊ exponit sbtiliter. Coniūgit eñ illud qō factū ē in ipso. cū precedenti clausula.s.sine eo factuz est nihil.⁊ dicit sine eo.s. verbo operante cū patre nihil ē factum.quod factū est in ipo.i.per ipm deū.⁊ quasi rōnem assignās sbdit. vita erat.s.ipm verbum. Cū ergo filius ab eterno fuerit vita pfecta quam habuit a patre.fm illud Joh.v. Sicut pater habet vitam in semeipo.ita dedit ⁊ filio vitaz habere.ideo sine eo factū ē nihil. Crisosto.aliū modū exponēdi ponit ⁊ pūctat sic cū precedēti clausula coniūgens. Sine ipo verbo factum est nihil quod factum est.per qō excludit spūmsantuz qui non ē factus a verbo.ꝫ ꝓcedens. et postea dicit. In ipso vita erat.quod propter duo introducit. vt scilicet post productionem omniū rerum ostē/datur indeficientia influentie ⁊ causalitatis. non solum ad res productas sed etiam producēdas. quasi diceret. In ipso vita erat qua non solū oīa producere potuit.sed etiam que habet indeficientem defluxum et causalitatem absq̄ mutationis dispendio ad res continue producendas.utpote fons viuus qui ex continuo fluxu non minoratť. Psal. Apud te est fons vite. Item vt ostendatur gubernatio rerum esse per verbum. quia enim in ipso est vita ostendit q̄ non producit res per necessitatem nature. sed per voluntatem et intellectum ex quo res productas gubernat. Et q: Crisostomus. Apud grecos est tante auctoritatis in expositionibus scripturarum.q̄ ubi ipse exponit nullam expositionem admittant nisi suam. Hinc est q̄ in omnibus libris grecis non inuenitur aliter pūctatum nisi sicut ipe pūctat. Elegantius omnibus exponit Augustinus dicens q̄ cum dicitur. Quod factum est in ipo vita erat.quia scilicet in ipo habebat exemplar et rationem viuentē omniū factorum. Que ratio dicitur viuens.quia spiritualis non materialis. quia intransmutabilis non variabilis. quia eterna non temporalis. ⁊ hec est ratio vite. vita enim est actus spiritualis continuus ab ente quieto ⁊ sempiterno fluens

Et vita erat .§.IX.

lux hominū. Hic potest notari de verbo dei eius ad homines effectuosissimam caritatem. Tantū enim bonum habet vnaquecz creatura.quantuz deus eam amat. Amor enim dei dat esse et omne bonum creaturis.⁊ cui plura dat magis ostendit illam diligere. Cum igitur creaturis quibus dederit esse. vt elemētis ⁊ celis et planetis alijs esse ⁊ viuere. vt plantis quod maius est.alijs esse viuere ⁊ sentire. vt brutis. Homini autem dedit et cum angelis ⁊ deo intelligere. Et per hoc dicitur esse ad imaginem dei. Genesis primo. Et ista intelligentia notatur cum dicitur. Et vita erat lux hominum.id est ipsum verbum qui est vita.ē lux hominuz prebens.scilicet eis lucem rationis qua possint deum cognoscere quod alie creature irrationales non habent. Et q̄uis etiam sit lux angelorum. quia deum per lumen intellectus cognoscunt. dicit tamen Johannes lux hominuz.quia ratio importatur in nomine hominis cum sit animal rationale. ⁊ per ratōnem dicitur lux.⁊ p ra/tionem naturalem inuestigando philosophi cognouerunt deum ⁊ probauerunt. Roma.primo. quod notum est dei. manifestum est in illis ⁊c.et sic ostēditur intensa eius ad nos dilectio cū plus alijs dederit. Ubi notandū fm aug.⁊ plures alios. Nomē lucis ꝓprie magis dī spūalibus q̄ in sensibilibus. Ambro. tñ vult.q̄ splendor methaphorice dicať de deo.ꝫ in hoc fm Tho.nō est facienda magna vis.nā de quocūq̄ nomē lucis dicať.ad manifestatōem referť.siue illa manifestatō

sit in intelligibilibus siue sensibilibus. si ergo cō/
pareť manifestatō intelligibilibus ꝛ sensibilibus
nomē lucis ꝑ prius fm naturā inueniť in intelli-
gibilibus q̄ visibilibus. ꝫ si attendamus ad no-
minis impositōem est ecōuerso. Ad euidentiā
aūt huius qō hic dicitur. Vita erat lux hominū.
Sciendū q̄ multiplex ē gradus vite. Nam q̄daz
viuūt ꝫ absq̄ luce. qz nullam cognitionis manife
stationē habēt. sicut plante. Alī vita eoꝝ non est
lux. Quedam viuūt ꝛ cognoscūt. sed tamē cum
eoꝝ cognitio sit sensibilis tm̄. non est nisi particu
lariū ꝛ immaterialiū. sicut est in brutis. ꝛ ista vitā
habent ꝛ lucē. non aūt lucē habēt hominū. Que
dam aūt ꝛ viuūt ꝛ cognoscūt. non solū ipsa vera
ꝫ ꝛ veritatis rōnem. sicut sunt creature rōnales.
quibus nō solū manifestať hoc vel illud. ꝫ ꝛ ipsa
veris q̄ manifestabilis ē. et manifestatiua omniū
reꝝ. ꝛ ideo euangelista de verbo loquens ipsum
esse vitam ꝫ etiā cognitionē asserit. et ne suspice/
ris cognitionē qualis ē in brutis. addit hominū.
Et q̄uis etiā sit lux angeloꝝ. qz Johannes intē-
debat tradere nobis noticiā de verbo fm quod ē
ordinatū ad salutem hominū. ideo dixit lux ho-
minū. i. totius rōnalis creature. Importatur
etiam pfectio ꝛ dignitas huius vite. quia. ſ. est in
tellectualis vel rōnalis. Illa dicūtur viuere que
se aliquo mō mouent. Habere aūt seipm ꝛ pro/
prie in creaturis inferioribus est solius hominis.
Illa dicūtur perfectā vitā habere. q̄ seipsa perfe
cte mouēt. Homo igiť cū sit dñs suoꝝ actuū libe
re seipm mouet ad q̄ vult. nō aūt bruta. Vita er/
go verbi q̄ est lux rōnalis creature ē perfecta. Et
dicť lux hominū verbū dupliciter. Uno mō per
modū obiecti. quasi solis homibus cōspicabilis.
qz ipam solā creatura rōnalis cōspicere pōt. quo-
niā ipa sola ē capaꝝ diuine visionis. Alio mō di-
citur lux hominū vt lux participata. verbum enī
dei ꝛ ipam lucē nūq̄ possemus pspicere nisi p ei⁹
participatōnē que est in homine. ſ. pars superioꝝ
anime. i. lux intellectiua. Ex predictis accipe
breuem epilogū de natiuitate verbi eterna. Naz
primo ponit maiestatis eius sublimitas. Alī ipm
verbū est spūale qz in principio. i. in patre q̄ dicť
principiū quoniā nō solū creaturaꝝ. ꝫ ꝛ ipius ver
bi est principiū ꝛ spūssanctus. erat verbū. i. filius
non materialiter genitus vt in humanis ꝫ spūali
ter vt verbū generatur in mente. qō tamē verbū
diuinū differt a nostro verbo mētali in tribus. vt
scz patet in prima clausula. Secūdo ostēdit ver-
bum de patre natum esse subsistens et in pſona a
patre distinctū. quia verbū ipm erat apud deum
Non aūt accidens dicť esse apud subiectū. ꝫ q̄d
subsistens apud aliud. nec vna pſona dicť apud
seipam esse. ꝫ apud aliā distinctam ab eo. Tercio
ostenditur verbū illud nō humanū nec angelicū
verbū ꝫ diuinū. quia deus erat verbū. vnde cuz
nō sit nisi vnus deus essentialiter. ꝛ pater sit deꝰ.
ꝛ verbū filius deus. sequitur q̄ sit vna substātia
ꝛ essentia cum patre. Quarto quod verbuz illud
est eternū. quia hoc erat in principio apud deum
a principio id est ante omnia secula ꝛ tēpora. pz̄.
Ineternū domine permanet verbum tuū. Se
cundo notatur ipius verbi virtuositas in operā/
rū q̄ sunt facta. i. creata. Unde nō spūssanctus. si
cut nec pater. Et ipa omnia cōseruat ꝛ gubernat
quia sine ipso. ſ. influente ꝛ gubernante quod est
factum nihil. ſ. est. Tercio signatur eius sapiēcia
infinita ꝛ bonitas. cum rationes omniū factoꝝ
ꝛ bonitas sunt in eo. quia quod factum est in ipo
vt in sapientia ꝛ causa. vita erat. id est viua ꝛ p/
fectissima. Quarto verbi ipius ad nos maxima
caritas in hoc q̄ hominibus dedit. non solum vi
tam ꝫ ꝛ lucē rōnis ꝑ quā cognoscere potes deū.

De secūda na/ §.X.

tiuitate verbi seu xp̄i per quā verbū habitauit in
nobis. intus. scilicet per lucem gratie prosequen-
do dicit Johannes. Lux in tenebris lucet. ꝛ tene
bre eam non cōprehenderunt ꝛc. De qua natiui-
tate spūali in mente dicitur Malach. iij. Timen-
tibus nomen domini orietur sol iusticie qui scili-
cet est xp̄us. ꝛ qui fecerit voluntatem patris mei
ait christus. mater mea est cōcipiendo me in mē-
te per fidez viuā. fm illud apostoli. habitare chri
stum per fidem in cordibus vestris. ꝛ pariendo ꝑ
opera meritoria. Ubi notandum q̄ fm magīm
sententiarū in primo. ꝛ Thomas super eo. in scri
pto. sicut spūssanctus mittitur ad creaturam rō-
nalem dupliciter. ita et filius. scilicet visibiliter et
inuisibiliter. ꝛ missione visibili missus est spūssan
ctus in igne vel colūba vel nube apparendo. nō
tamen q̄ persona spūssancti sit vnita colūbe vel
nubi in vnitate persone. sed illa species ignis vel
alia de nouo formata paulopost resoluta est in p̄
iacentem materiam. Filius autem missus est vi
sibiliter cum assumpsit carnem seu nostram hūa-
nitatem in vnitate persone. nec vnq̄ eam deser/
uit vt dicit Damascenus. Inuisibiliter autē mit-
titur simul filius ꝛ spūssanctus. cum gratia crea-
ture infunditur ad eam sanctificādam ꝛ deo gra-
tificandaz. vnde ista missio a principio fuit facta
ꝛ angelis ꝛ primis parentibus. ꝛ cuilibet fit in ve
teri ꝛ nouo testamēto cū iustificať. Et qz sanctifi-
catio hmōi ē opus in creatura et inseparabilia sunt
opera trinitatis. ideo ad sanctificandam creatu/
ram per gr̄am opatur. ꝛ venit p̄ fm illud ad euz
veniem⁹ ait xp̄s io. xiij. ego. ſ. ꝛ p̄. ꝫ nō dr̄ mum
p̄ sicut fili⁹. ꝛ. ſ. ſ. ex eo q̄ missio importat q̄daz
ꝓcessionē missi a mittēte aliq̄. ꝛ qz p̄ a nullo pce-
dit. ideo nō cōgrue dr̄ q̄ p̄ mittať in iustificatōe
ergo creature seu collatōe gr̄e gratūfaciētis dr̄ fi
lius mitti. qz ē sapia inq̄tum mēs iustificata illu
minať lumine veritatis ad cognoscēdū deū. vt bo
nū optimū oīmbus p̄ponendū. ꝛ simul etiā invi/
sibiliter mittiť. ſ. ſ. q̄ est amoꝝ ad inflamandū affe
ctū. ad amandū deū ꝛ bñ opandū. Hāc missionē
postulabat Dauid dicēs. emitte lucē tuā. ſ. xp̄uz
tuū ꝑ gr̄am suā. ꝛ veritatē tuā. ſ. fidei viue ab ea
procedentis. per que deducitur hō de vno bono
ope ad aliud. ꝛ demū adducť i mōtē glie. de hac
igiť natiuitate spūali in mēte nr̄a x̄pa dei ex p̄e

deo ⁊ matre ecclesia dicit Johannes. Lux in tenebris lucet. Circa quā quatuor notanda. Primo q̄ habet in cūctis incertitudinē ⁊ incōprehensionem. Lux ⁊c. ⁊ tenebre ⁊c. Secundo q̄ habet in multis aptitudinē ⁊ p̄parationez. Ibi fuit homo missus a deo ⁊c. Tercio q̄ habet in se ⁊ in electis latitudinē ⁊ diffusionē. ibi. Erat lux vera q̄ illuminat ⁊c. Quarto habet in malis ingratitudinē ⁊ recusationem. ibi. In mūdo erat ⁊ mundus ⁊c.

Quātū ad primū sciendum. q̄ tenebra importat defectū: q̄ dicit̄ priuatio lucis. ⁊ q̄ in oīi creatura est aliquis defectus saltim mutabilitatis. ideo omnis creatura p̄cipue respectu dei p̄t dici tenebra. vñ Grego. dicit in moral'. q̄ omnis creatura quantūcūq̄ pulcra ⁊ iusta ⁊ p̄manēs sit. cōparata deo neq̄ pulcra neq̄ iusta ē. ⁊ ideo Joh. in prima cano. ait. Deus lux ē. ⁊ tenebre in eo nō sunt vlle. i. aliquis defectus. Lux ergo verbū dei lucet. nascendo p̄ gratiā vel glorīā: in tenebris. i. creaturis viatoribus vel comp̄hensoribus etiam angelis. Sed tenebre. i. ipse creature etiam beate nō eā cōprehenderūt. i. includere nō potuerunt. fm Tho. Illud em̄ p̄prie dr̄ comprehēdi. cui⁹ fines cōcludūtur ⁊ ꝓspiciūtur. qđ de deo fieri nō potest p̄ creatnrā etiā beatam. hiere. iij. Magn⁹ consilio deus ⁊ incomp̄hensibilis cogitatu. ⁊ augustinus. Attingere mēte deo magna beatitudo est. cōprehendere vō ipm impossibile. et qđ apl's ait. i. Corin. x. Sic currite vt cōprehendatis. Illud sumit̄ large p̄ro attingentia et apprehensiōe p̄ beatam visionē dei. Claram tñ ⁊ certam ac perfectam cognitionē habēt beati de deo ⁊ gloria eorū. sed in via tenebris inuoluimur ait Job. quia nos habere lucem gratie nec scire p̄ certitudinez valeamus. Consequēter Job. iij. Viro qui absc̄ dita ē lux. ⁊ circūdedit eū deus tenebris. Lux ergo verbū dei in tenebris. id ē bonis viris in tenebris vite p̄sentis existentibus. et tenebre ipi tales eam non comprehenderūt. q̄ nesciūt certitudia/liter si in eis est lux' gratie. fm illō ecclesiastes. ix. Sunt iusti atq̄ sapiētes in consp̄ectu dei. ⁊ tñ ne sit homo vtrū odio vel amore dignus sit. Tenebre etiā dicūtur et plenius tenebrosi peccatores. p̄pter tenebras peccator̄. ad Ro. xiij. Abiiciamus opera tenebrarū. i. peccata que mentez obscurant. Licet aūt peccatores sint tenebrosi. s. sapida dei sapiētia priuati. nulla tñ mens est adeo. tenebrosa quin participet aliquid huius lucis. s. per cognitionem alicuius veritatis. quia q̄cquid veritatis a quocūq̄ cognoscit̄. p̄ticipatio q̄dam est huius lucis. p̄pter quod dicit Ambro. Vere a quocūq̄ dicatur ore vel mente. a spūsancto est. Lux ergo verbi. in tenebris lucet. i. in peccatoribus fm naturalē influxum. saltim in cognoscendo aliquā veritatē. Sed tenebre. i. hmōi peccatores. eam nō cōprehenderūt. p̄ p̄ticipationem lucis gratie. Unde Job. in manibus. i. supbis abscondit lucez. Potest ⁊ istud fm Tho. exponi de verbo incarnato. vt lux verbū sit. tenebre vō sint caro assumpta rōne' penalitatū quas assumpsit. Nam defectus huius penarū dicuntur tenebre. ps̄. Sicut tenebre eius. id est aduersitates. ita et lumen eius. id est p̄speritates. Lux ergo in tenebris lucet. quando verbum caro factum est. sic em̄ lux verbum circūuelatum tenebris carnis luxit in tenebris mundi. fm illud ezech. Solē nube tegam. sed tenebre. scilicet alicuius ignorantie vl' peccati non comprehenderūt. quia speculuz sine macula. Unde in libro sapientie. Impeccabilis em̄ erat dominus hiesus. ait Damasce. Vel sic. Lux verbum lucendo in tenebris. carnis per doctrinam ⁊ miracula ⁊ opera sancta. Tenebre id est demones qui dicuntur rectores tenebrarum harum non comprehenderunt eam vt certe cognoscerent ipsum esse dei filium. Unde Paulus ad Corinthios. si cognouissent. nūq̄ dominū glorie crucifixissent. id est nunq̄ instigassent iudeos ad crucifigendum. Vel sic. Tenebre sunt ignorātie ⁊ errores quibus totus mūdus erat deditus. fm illud ysaie. ix. Ecce tenebre operient terram. Et sapientie. Una cathena tenebrarum omnes tenebātur. Lux ergo lucet in tenebris. inter peccatores tenebrosos conuersando. et tenebre eam non comprehenderunt. id est non vicerunt. quia quātumcūq̄ homines tenebrosi inuidia excecati. supbia obstinati. malicia aggrauati. conati fuerint extinguere istam lucem. perdere famaz eius ⁊ fidem per contumelias obp̄robria ⁊ martiria. i ipo ⁊ suis non potuerūt eaz obscurare. quin claritas eius per totam orbem diffusa sit.

Quātum ad se/ .§.XI.

cūdum. s. p̄paratōnem huius lucis nobis oriū/de. sequitur. Fuit homo missus a deo ⁊c. Qui fecit te sine te ait Augustinus. non iustificabit te sine te. id est sine tua p̄paratione. per quā iustificationem oritur nobis lux verbum. ps̄. Lux orta ē iusto. ⁊ ideo dr̄ Ozee. Prepara te in occursum dei tui. ⁊ ad hoc fuit missus iohā. baptista vt p̄pararet viam isti luci. vñ Math. xi. ipsa lux ait. Hic ē. s. Jo. de quo scriptū ē Malach. s. iij. Ecce ego mitto angelū meū q̄ p̄pabit viā añ faciem meā. ⁊ ipse iohā. interrogatus q̄d esset ait. Vox clamantis in deserto parate viam domini. Preparauit autem iohannes viam luci isti. vt recip̄etur ab hominibus. vt a vicijs abstinerent. vt a delicijs se arcerent verbo ⁊ exemplo. vt elemosinis insisterent. vt baptismū recip̄ent. qui ⁊ si non erat purgatiuus culparum. erat tñ dispositiuus ad bonū ⁊ p̄figuratiuus nostri qui est ianua sacramentoz. Per hec igit̄ homo se disponit ad lucem gratie in eo oriendā. cū. s. non cōtinuat peccata. sed se refrenat. vitam penitentie ⁊ austerita tis tenet elemosinas facit. ad sacramenta se deuote disponit. de deo loquit̄ ⁊ audit. Unde ⁊ iohānes interp̄retatur in quo est gratia. de ipso ergo Johā. loquens ait. Fuit homo missus a deo ⁊c.

Ubi notandum. q̄ vbi supra euangelista loquens de eternis vsus fuit verbo p̄teriti imperfecti dicens. erat. hic de tp̄alibus loquens vtitur p̄terito p̄fecto dicēs. fuit. ad innuendum q̄ tp̄alia sic p̄tereūt q̄ terminātur. homo dicit ad

excludendū errorem quorūdam qui dixerūt Johannem angelum. quia xp̄us vocauit eum angelum vt dictum est. Dicit ergo. Fuit homo nō angelus. Conuenienter autem homo ad homines mittitur. per quem homines magis alliciātur ad preparandum se vt per sibi similem. cuius autem Johannes non fuerit natura angelus. fuit tamē officio t ideo dicitur missus a deo. proprium eñ est officiū angelorum q mittātur a deo t sint amici dei. q autem aliquis perhibeat testimoniū de deo. oportet q mittatur a deo. Roma. x. Quomodo predicabūt nisi mittantur. ideo dicit missus a deo. vt intelligas non nisi diuina nunciare. non humana. non seipm. Ubi nota. q tripliciter mittitur quis a domino. per internam inspirationem. Ysa. xlviij. Abe misit dominus t spūs eius t sic missus Johannes fuit. per apertam et expsam visionem corporalem vel imaginariam. t sic fuit missus ysaias. ysaie. vi. Quem mittaz ait dominus tc̄. per prelati iniūctionem qui in hoc tenent locum dei. t sic fuerunt missi a Paulo Barnabas. t Thimotheus. Fuit autem missus ad p̄dicandum t baptisandum. Cui nomen erat Johannes. Erat dicit. q ex dei preordinatione eterna fuit sibi impositum illud nomen. quod etiam designat ydoneitatem officij ex interptatione ei⁹ Interpretatur eñ in quo est gratia. que facit hominem ydoneū ministrum dei. Officium autem ad quod missus dicitur subdit. Hic venit in testimoniū tc̄. Ubi notādum fm Thomā. vbi supra q deus t homines t omnia facit propter seipm. non vt aliquid ei accrescat ex factis quia bonorū nostrorum non indiget. sed vt eius bonitas manifestetur in omnibus a se factis. t sic triplex testimoniū creatura deo prestat. vno modo naturaliter. inquantū scilicet per ea que facta sunt intellecta conspiciūtur sempiterna virtus eius t diuinitas. Roma. i. Fit ergo creatura quelibet testimoniū dei. inquantū ex sua bonitate est testimoniuz diuine bonitatis ex sua magnitudine t virtute. ē testimoniū diuine virtutis t omnipotentie: ex pulcritudine sue sapientie. Secūdo modo creatura testimoniū reddit deo inq̄tum per sua bona opera deus gloriosus ostenditur apud homines. cū bona opera a deo procedant. t sic p̄s. Glorioſus deus in sanctis suis. t math. v. Sic luceat luxvestra coram hominibus. vt videant opera vestra bona. t glorificent patrez vestrū tc̄. Et sic oñes boni dicūtur testes dei. Tercio modo per gratiā specialem quam quidam recipiunt a deo ad diffundendū ad alios docendo. admonendo t alia dei dona alijs cōmunicando. t isto modo Johānes venit in testimonium. Christus etiam dicit̄ venisse in testimonium. Johannis. xix. Ego ait in hunc mundū veni. vt testimoniū perhibeā veritati. Et ysaie. lv. Ecce testem populis dedi eū. Sed aliter Johannes venit in testimoniū. aliter christus. nā christus reddidit testimoniū vt ipm lumen comprehendens t ipsum existens lumen. Johannes autem vt participans lumen. Fuit ergo magnum officium Johannis t ex participatione ipius luminis et ex similitudine ad christū. Ut testimoniū perhiberet de lumie. Sed si istud lumen est sufficiens per se omnia manifestare nō solum seipsum. ergo non indigebat testificāte. ergo non sunt nececessaria testimonia Johannis t prophetarū de christo. Johannis. v. Ego ait ipe testimoninm ab hominibus non accipio. Respōdit Thomas vbi supra. q hec erat obiectio manicheorum. qui volebant destruere predicta. sed a sanctis assignatur multiplex ratio. quare xp̄us voluit habere testimonia prophetarum. Quagines assignat tres. quaruz prima est. q deus vult habere aliquos testes. non vt ipse eorum testimonio indigeat. sed vt eos nobilitet quos constituit testes. sicut etiam videmus in ordine vniuersi q deus producit aliquos effectus per causas medias. non q ipse sit impotens ad producendum eos immediate. sed quia ad nobilitandas ipsas causas medias eis causalitatis dignitatem ꝛmunicare dignatur. Sic in proposito. Et si de⁹ potuerit omnes homines illuminare per se et in cognitionem suam inducere. vt tamen debitus ordo seruetur in rebus. t vt aliquos homines nobilitaret. voluit diuinam cognitionem ad homies per alios homines deuenire. ysaie. Vos estis testes mei. Secūda ratio quia christus illuxit mūdo per miracula. que quidez quia facta sunt in tēpore. temporaliter transierunt nec peruenerunt ad omnes. Uerba vero prophetarum commendata scripture poterant non solum ad presentes sed ad futuros peruenire. Uoluit ergo deus ad cognitōnem eius homines deuenire per testimonium prophetarum. vt non solum presentes sed t futuri de ipsa illuminarentur. Unde subdit. vt omnes crederent in eum. non solum presentes. ſ t futuri. Tercia ratio est. quia homines sunt diuerse conditionis. t diuersimode ad veritatis cognitionem perducūtur. Quidaz attrahūtur magis per signa. quidam magis per sapientiam. i. ad Corin. i. Judei signa petunt. Greci sapientiā querūt. vt ergo dominus omnibus panderet viam salutis. miracula t testimonia scripturarū dedit. vt qui non perducitur ad viam salutis p miracula in veteri t nouo testamento facta. perducatur per testimonia scripturarum t prophetarū Quarta ratio est Crisostomi. scilicet quia homines cum veritatem t cognitionem dei in seipo cognoscere non possent. voluit deus eis condescendere illuminando quosdam homines de diuinis p̄ alijs. vt ab eis humano modo de ipsis diuinis cognitionē acciperēt. q̄z cognitionez in seipis accipe nō valebāt. vt oēs crederēt p illū. ſ. p ioh. in xp̄m. q. d. nō venit i testimoniū tā q̄z pre dubia t incerta. cū ipm sit lumē oia manifestans. ſ ppter duriciā t tarditatē ad credendū. vt. ſ. oēs crederēt. ſ ꝫ. q: nō oñes credūt i eū ꝯ frustra venit. cū nō sit ꝓsecut⁹ finis. Rñdit tho. q̄ntū ē ex pte dei mittētis t Jo. veniētis. sufficiēs mod⁹ ē adhibit⁹ oībus ueniendi ad fidē. ſ ex pte eoz qui statuerūt oculos suos declinare in terrā t noluerunt videre ipm lumen. defectus fuit q nō oēs crederēt.

Quis aūt Jo. missus sit a deo. z magn⁹ fuerit tamen aduentus eius non fuit sufficiens ad salutem. quia salus hominis in hoc consistit. q perci piet ipam lucem. Sed Johanes non erat lux vñ subdit. non erat ille lux. cōtra epheſcos .v. Nūc autem estis lux in domino. z. Apat. v. Nos estis lux mundi. ergo z Johan. lux. Rñdeo. verbum ē lux absolute q: per eēntiā. ſ Jo. z alij sancti de quibus ait apostolus. sunt lux non absolute. sed per participationem.

Erat lux vera .§.XII.

q illuminat oīem hoīem veniētē i hūc mūdū. ex his oīdit q xp̄ū lux p natiuitatē spūalē irradiādo z p gr̄am hz diffusionē vbiq. quia illuminat omnē hominē tē. Job. penult. Si scis p quā viā spargit lux. q. d. nō successiue ſ subito longe lateq; diffundit. Eccī. Sol illuminās p oīa respexit sic sol iusticie illuminat oīem hoīem vt lux vera Vbi tria videnda sunt ſm Tho. Primo quō lux vera. Secūdo quō omnē hoīem illuminat. Tercio veniētem in hūc mūdū. De primo dicit. q verbuz in scripturis tribus opponit. ſ. falsitati. figurali. z pticipanti. Aliqñ em̄ verū diuidit ꝓtra falsum: vt illud ephe. iiij. Deponētes mēdacium loq̄min veritatem. Aliqñ diuidit ꝓtra figurale. ſm illud Joh. i. Lex p moysen data ē. gr̄a z veritas per ihesum christū facta est. q: veritas figurarū legis facta ē et impleta p xp̄m. Aliqñ diuiditur cōtra pticipantes. ſm illud. i. Joh. vlti. vt simus in vero filio eius z tē. q. ſ. nō est filius p participationē vt nos. Siq̄dez anteq; verbū veniret in mūdum. erat q̄dam lux cognitionis. quā philosophi se habere iactabāt. sed hec falsa erat. ad Roma. i. Qui cū cognouissent deū tē. Fuit z q̄dam alia lux quā se gloriabātur habere iudei ex doctrina. scz legis. ſ hec erat figuralis. heb. x. vmbram habēs lex futuroz bonoz tē. erat et in angelis z sanctis lux quedā increatum spāliori modo deū cognoscebāt p gratiā. Job. xxxv. Sup quē nō splendet lumē eius. q. d. lucidi in tantū lucent inquātū participāt lumē dei. Sed istud verbum dei nō erat lux falsa nec figuralis. nec participata. ſ erat lux vera. ſ. p essentiā. erat dicit. ſ. ab eterno. nō solū ante virginē. ſ z ante oīa. Dixit em̄ Fotinus z in hoc hereticus xp̄m sumpsisse initiū ex virgine maria. Lux vera per essentiā vt verus deus. nō p participationē vt dixit hertice arri⁹ z Origenes. Deus em̄ erat verbū. z deus lux est i. ioh. i. Efficacia aūt huius verbi ad illuminādū ostendit in eo q illumtat omnē hominē. oīe em̄ qđ per participationē deriuat est p essentiam tale: sicut omne ignitū est tale p participationem ignis p suā naturā. Quia ergo verbū est lux vera. i. per essentiam suā. oportet q oīe lucens luceat p ipsuz. z sic illuminet omnē hominē. quod triplr potest exponi. Uno modo de lumine naturalis cognitionis. ſ. per rōnem. et sic oīis homo illuminat. q: oīis habet cognitionē naturalem intellectus alicuius verbi. z hoc ē per participationē lucis verbi. Pſ. Signatum est sup nos lumen vultus tui. Secūdo mō vt intelligat de illuminatōne p gr̄am vel gloriā. z sic ſm Augusti. ly omnē ē distributio nō simpliciter. ſ accomodata distribuens p his qui illuminātur. nō p alijs. nō em̄ oīes homines illuminātur gratia. sed qui illuminātur nō aliūde illuminātur nisi a verbo luce. sicut exponit etiā illud .i. ad thi. i. vult oīes homines saluos fieri. Tercō mō intelligit q verbum illuminat omnē quantū est ex pte sui. q: nulli se subtrahit p actus. oīes illumiuare oībus exhibens documēta z sacramenta salutis. vel est distributio nō p̄o singulis generum. ſ p̄o generibus singulox. de omni em̄ genere aliqui illuminantur z mares z femine. parui z magni. liberi z serui. z de omni tribu. lingua populo et natione. Uenientem in hūc mundū. dicitur tripliciter mundus. Uno modo p̄o mundo creationis. id est p̄o mundo sensibili. ſm illud Johannis. xvij. Ihij scilicet discipuli mei in mundo sunt. Uenire autem dicitur in hunc mundum cum quis nascitur. nō q de alio mūdo veniat in istū/ vel q anima omnis hominis fuerit creata a principio z veniat in mundum istum cum corpus eius conceptum formatum est. quod fuit error Origenis. ſ tunc de nouo creatur anima z infunditur corpori formato z venit in mundum. Illuminatur autem modo predicto per naturam gratiaz vel gloriam. Secundo modo dicitur mundus ecclesia. ſm illud. Deus erat in ipo. scilicet christus mundum reconcilians sibi. Uenit autem quis in hūc mundum spiritualiter per fidem z illuminatur p gratiam. Tercio modo dicitur mundus omnis malus amatoz mundi ſm illud. p̄me Johannis ij. Totus mundus in maligno positus est. Et q: talis mundus est plenus tenebris errorum z viciozum ideo veniens in hunc mundum. id est cōuersans indiget illumīari ne obscurere⁊ ab alijs. z a verbo illuminatur quantum in se est.

In mundo .§.XIII.

erat z mūdus p ipsum factus est. et mundus eux non cognouit. Quia immediate ostenderat euāgelista efficatiam verbi diuini. cum sufficiens sit ad omnes illuminandos vt lux vera. q multi nō illuminentur gratia eius. Ostendit hoc non esse ex remotione sua vel absentia. vel occultatione sui. sed hoc p̄cedere ex defectu hominis. Ideo dicit. In mundo erat tē. quasi diceret euangelista. Uerbum diuinū z efficax est z p̄sens omnibus ad illuminandum. quia in mundo erat. Act. xvij. Non longe est ab vnoquoq; nostrū. In ipo viuimus mouemur z sumus. Sed notanduz ſm Thomā vbi supra. q aliquid dicit esse in mūdo tripliciter. Uno modo per continentiā. sicut locatū in loco. vñ paulus ad Cox. Dū sumus in mūdo. peregrinamur a dño. Scō mō vt ps in toto. sicut q̄libet pars mūdi dr̄ ee in mūdo etiam si nō sint locales. sicut substantie intellectuales. q: si localiter nō sint in mūdo. sunt tñ i mūdo vt ptes ei⁹. pſ. Qui fecit celū z terrā. tē. neutro aūt

istoꝝ modoꝝ verbū erat in mūdo. quia nec localiter. nec vt pars vniuersi. immo quodāmodo vt ita dici liceat totū vniuersuꝫ ē pars eius. bonitatem eius ptīculariter ptīcipans. erat ergo in mūdo tercio modo. s. vt causa ⁊ cōseruans. ꝑm illud Hiere. xxiij. Celuꝫ ⁊ terram ego impleo. Sed tñ aliter est de verbo dei agēte ⁊ causante oīa. aliter de alijs agentibus. Nam alia agentia operātur vt extrinsecus existentia. cum non agant nisi mouendo ⁊ alterando aliquo mō quātum ad ea q̄ sunt extrinseca rei vt extrinseca operanť. Deꝰ vo opatur in oībus rebus vt interius agens. quia agit creando. creare aūt ē dare esse rei create cuꝫ ergo esse sit initiū cuiuslibet rei. deus q̄ operādo dat esse opať in rebus vt interius agens. In mūdo ergo erat. vt dans esse mūdo. Cōsuetū est autem dici qō etiā ponit magister in. i. sen. Deū esse in omnibus p potentiā pñtiam ⁊ essentiam. Pro cuius declaratione sciendū. q̄ p potentiam quis esse dicať in oībus. q̄ subdūtur eius potentie. ⁊ sic rex dicať esse in toto regno sibi subiecto. nōstñ est ibi p pñtiam nec p essentiā. Per pñtiā dicať esse in oībus rebus. que sunt in cōspectu eius. ⁊ sic rex dicať esse p pñtiā in domo. Per essentiaꝫ vo dicitur eē in illis rebus. in quibus ē substātia sua sicut rex ⁊ in vno loco determinato. In mundo ergo erat verbū. p potentiā. q̄ oīa potestati eius subdūtur. ps. Si ascendero in celū tu illic es. ⁊c. Per pñtiaꝫ. quia oia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. Hebre. iiij. Per essentiā vo q̄ eēntia sua intima ē oībus rebus. Oportet eīm q̄ oīe agens inquātum agens ꝓiugatur effectu suo immediate. cuꝫ mouēs ⁊ motū oporteat esse simul. deus aūt est creator ⁊ conseruator omniū ꝑm esse vnuscuiuslibet rei. Cūm cū esse rei sit intimū in qua cūq̄ re. manifestū est q̄ deus p essentiam suā per quā omnia creat sit in oībus rebus. ⁊ signāter dicit euāgelista. erat in mūdo verbū. Ostendēs ab initio creaturaꝫ semp in mūdo fuisse creans ⁊ cōseruans oīa. q̄ si ad momentū deus subtraheret virtutē suā ⁊ influxum a rebus creatis. oīa in nihilū redigerenť ⁊ deficerēt. ad hoc declarādum Origen. Utitur satis congruo exemplo dicens. q̄ sicut se habet vox sensibilis ad verbū nostrum. ita tota creatura ad verbū diuinū. Nam sicut vox ē effectus verbi nostri in corde concepti. ita tota creatura ē effectus verbi diuina mēte cōcepti. Dixit eīm ⁊ facta sunt. ps. vñ sicut videmꝰ q̄ statim deficiente verbo nostro in mente concepto vox sensibilis deficit. ita si virtus verbi diuini subtrahitur a rebus. statim res omnes in momento deficerēt. Nō est ergo defectus dei cognitionis ī nobis ex absentia verbi. q̄ in mūdo erat. Sed nec etiā ex inuisibilitate vel occultatōne. q̄ opus fecit. ex quo similitudo sua euidenter relucet. s. mūdum. Sap. xiij. A magnitudine speciei ⁊ creature verisi milit poterit cognosci factor earum. Et ad Roman. i. inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt cōspiciūtur. vnde subiūgit. Et mundus per ipm factus ē. vt. s. in ipo lux ipa manifestareť. sicut in artificiato manifestať ars artificis. Sicut ei nihil ē aliud artificiati forma q̄ similitudo artis artificis. ita totus mūdus nihil ē aliud q̄ representatio diuine sapientie in mente patris concepte. Subsequenter ostendit euangelista. q̄ iste defectus est ex homine. Cūm subdit. Et mūdus eū nō cognouit. ponit aūt hic mūdus p homine. Angeli eīm cognouerūt intelligendo. elemēta cognouerūt mō suo obediendo. sed mundus. i. habitator mūdi homo nō cognouit. Et potest hic defectus cognitionis dei referri ad hominē ⁊ quo ad naturā ⁊ quo ad culpā. Quo ad naturā q̄dez. q̄ q̄uis data sint ista auxilia homini ad inducēdū in cognitionem dei. ratio tamē humana in se deficiens est ad hmōi cognitionē. vñ Job. vnusq̄sq̄ intuetur eū procul. Et si aliqui eū cognouerūt hoc fuit in q̄tum nō fuerūt de mūdo vel in mundo. Cūm Augustinus. Cū aliquid eternū mēte cōcipimus. iam in hoc mūdo nō sumus. Si vo referatur mūdus ad culpā tūc dicť mūdus inordinatus amatoꝛ mūdi. ꝑm illud. Oīne q̄d ē in mūdo aut ē concupiscentia carnis. aut oculorū. aut superbia vite. Et talis mundus. i. peccator vtiq̄ non cognouit eū. Isti ergo vt ingrati designati per mūdū propter inordinatuꝫ amorem eius. nō cognouerūt verbū nec recipiūt lucem gratie propter vicia sua. Colligе ex dictis q̄ natiuitas spiritualis verbi. s. p gratiā vel gloriam. habet incertitudinem quo ad gratiā ⁊ incōprehensionē quo ad gloriam. ibi. Lux in tenebris ⁊c. Habet congruā pparationē ibi. Fuit homo ⁊c. Habet lataꝫ diffusionem. ibi. Erat lux vera. Habet in malis recusatōnem. ibi. In mūdo erat. ⁊c.

Tercia christi .§. xiiii.

natiuitas est in tpe ex virgine matre sine patre. De qua seq̄tur in propria venit. s. verbū diuinū. Uenit aūt non deserendo celuꝫ. nō mutando locū. sed vniendo sibi assumptū. id est humanitatē nostram assumendo in qua visibilis mūdo appareret. Ista ergo natiuitas verbi temporalis. vel in vtero Marie facta. id est conceptio. ꝑm illud Math. i. Quod in ea natum est de spiritusancto est vel ex vtero marie virginis de qua angelus. Natus est nobis hodie saluator. Luce. ij. qua venit in propria multum a patribus prenunciata ⁊ optata. Unde Jacob Geneſis penultimo. Non auferetur sceptrum de iuda ⁊c. donec veniat qui mittēdus ē. Et Dauid in psalmis. Excita potentiam tuam ⁊ veni vt saluos facias nos. ⁊ ysaias Dominꝰ ipse veniet ⁊ saluabit nos. Et aggeus. Ueniet desideratus cunctis gentibus. Et Malachias. Statim veniet ad templū sanctū suū dominator quem vos queritis. Que omnia ꝓmissa ⁊ vota impleta sunt. quando in propria venit. Johan. xvij. exiui a patre (ait christus) ⁊ veni in mundum. Qui aduētus. i. incarnatio fuit multipliciter figuratus. s. in virga aaron ⁊ eiꝰ flore. in vellē gedeōis ī area ⁊ eiꝰ rore. ī archa dñi impūtrescibili deaurata. legē māna ⁊ xp̄ā cōtinēte. in porta ꝑm Ezech. in domo dñi clausa ⁊ solo dño ingrediente ⁊ egrediente. ī lapide ꝑm Danielem.

exalso sine manibus de monte.in virgine pnūcia ta aperte fm ysa.emanuelem cōcipiente ⁊ partu riente. Ex ista aūt natiuitate tempali q̄tuor notā tur. Primū nostre humanitatis in eo veritas.in propria ⁊c. Eius natiuitatis fructuositas. quot/ quot ⁊c. Eius nobiscū cōuersabilitas. verbū ⁊c. ⁊ habitauit. Quartū cōsecuta in nobis pfecta fe/ licitas. Vidimus gloriā eius. Quantū ad pri mū istud pōt exponi triplicit. Uno mō sic. venit in propria.i.in ea q̄ erant sua q⁹ ipse fecit oia ⁊ in eis erat seu venit in mundū.in quo quidem ⁊ si prius erat p gubernationē.nō tū prius ibi erat p carnis assumptionē. Hiero. Intra illas secreti vē tris angustias manus dei oīpotētis semp ope/ ratur idem creator corpis pariter ⁊ anime. ipe est dei virtus ⁊ sapientia q̄ in vtero virginis edifica uit sibi domū.dis.lvi. Nasci. Et sui eū nō receper/ rūt.sui sunt hoies oīes q⁹ ab eo formati. non re ceperūt.s.in eū credendo.⁊ ei adherendo p ma/ iori parte hominū. Secūdo mō sic.in propria ve nit.i.incarnatus est ex populo iudeor q̄ erat p/ prius populus dei ab eo in peculiarem pceteris electus. Deutro. xxvi. Elegit te dns.vt sis ei po pulus peculiaris. Dicūtur ⁊ pprij iudei q⁹ cōsū/ ci fm carnē. qm̄ mater eius maria ex illo popl̄o orta.tū etā q⁹ multis beneficijs pceteris exaltati Isa.i. Filios enutriui ⁊ exaltaui.⁊ sui eū nō rece/ perūt in messiā suū ⁊ saluatorē credendo in eum Joh.ego veni in nomine pris mei ait ipe iudeis. ⁊ non me recepistis. Tercō mō in propria venit. assumendo.s. oīes proprietates nature humā/ ne ⁊ mortalitatē ⁊ penalitates ⁊ passiones oīes ⁊ alia propria ⁊ cōia hoibus.excepta ignorantia ⁊ peccato. Ad hebre. Decuit p oīa fratrib⁹ assi/ mulari. Sed sui eū nō receperūt.i.heretici sui per baptismū.ꝫ nō receperūt vt verā humanitatē ha bentem.immo vnus dixit verbū cōuersum i car/ nez.alius nō habuisse animā.alius alia fatua vl̄ falsa vt dicetur infra.

Quotquot au/ .§.XV.

tem receperūt eū ⁊c. Hic ostēdit fructus hui⁹ na/ tiuitatis tempalis xpi q̄ est maxima dignitas.scz filiatio diuina. Quia dedit eis potestatem filios dei fieri.ad Gala.iiij. Misit deus filiū suū factuz ex muliere ⁊c. vt adoptionē filior dei recipem⁹. Ulū ⁊ ipe xp̄us ait magdalene. Vade ad fratres meos ⁊ dic eis. Ascendo ad patrē meū ⁊ patrem vestrū. Johan.xx. Ulū ⁊ Leo papa in sermone. Agnosce o xp̄iane dignitatē tuam.⁊ diuine con/ sors factus nature.noli in veterem vitā degeneri cōuersatione redire.⁊ hoc satis cōgruit. Ut q̄ su mus filij dei per hoc q⁹ assimilamur filio.reform/ mur p filiū. Ulū dedit eis.s.xp̄m ipsum filios dei. Roma.viij. pdestinauit.s.deus electos pformes fieri ymagini filij sui.vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.eis dedit.dicit quibuscūq̄ .s.re cipientibus eū per fidem. iudeis vel gentilibus. maribus vel feminis.seruis vel liberis. Ubi no tandū. q⁹ homines dicūtur filij dei p assimilatio/ nem ad deū. ꝫ hec assimilatio potest esse triplex. ⁊ sic etiam tripliciter homo potest esse filius dei. Gala.iiij. Quoniā estis filij dei.s. gratia habita. Secundo assimilamur deo p opex pfectionē.mat. v. Diligite inimicos vr̄os.vt sitis filij patris vr̄i qui solem suū oriri facit sup bonos ⁊ malos. Ter cio p glorie adeptionē q̄tum ad animā p lumen glorie.i. Johā.iij. Cum apparuerit similes ei eri mus. Et q̄tum ad corpus. Philip.iij. Reforma/ bit corpus nostrū configuratū corpori claritatis sue.⁊.i. Jo.iij. Uidete qualem caritatē deus pa/ ter dedit nobis vt filij dei nominemur et simus. Et ista filiatio cōprehendit virtutes ad quas p/ mouemur per natiuitatē christi. De fide dicit Au gustin⁹ in de ciuitate dei. Ut homo fidētius am bularet ad veritatem fidei.ipa veritas dei filius homine assumpto nō deo cōsumpto veniēs stabi liuit fidē. De spe idem Aug. Quid tantū mētes nostras erigit ⁊ a desperatōe immortalitatis eri/ pit. q̄ q⁹ vnigenitus dei nostrū dignatus est imi/ re cōsortium. ⁊ mala nostra sufferre. De caritate idem que maior causa aduētus sui ad nos. q̄ vt ostenderet dilectionē suā ad nos.vt si amare pi/ get.reamare non pigeat. A malis reuocat pecca/ torē. Luce.xix. Uenit filius hominis saluare qđ perierat. Si ergo accipiatur istud. dedit potesta/ tem eis.filios dei fieri. q̄tum ad operū pfectionē vel glorie adoptionē.tūc illud dictū nullā habet difficultatē.q⁹ tunc intelligit de potestate gratie gratum facientis.qua habita homo potest facere opera pfectionis ⁊ adipisci gloriā. Rom.vi. gra/ tia dei vita eterna. Dz si intelligat ista potestas de gratie infusione.tūc habet dubitatōnem illud Dedit eis potestatē filios ⁊c. q⁹ sic nō est in pote/ state nostra filios dei fieri.qm̄ non est in potesta/ te nostra gratiā habere. Si intelligatur de pote/ state nature.nō est verū quia supra naturam no/ strā est infusio gratie. Si de potestate gratie.tūc hoc ipm gratiaz habere est quod habere potesta/ tem filios dei fieri.⁊ eis nō dedit potestatē filios dei fieri.ꝫ esse. Ad qđ dicendū fm Tho.vbi.s.q⁹ in datōne gratie requiritur in homine adulto ad iustificationē suā cōsensus p motū liberi arbitrij. Unde quia est in potestate hominis. vt consen/ tiat vel non consentiat.ideo dicit. Dedit eis po/ testatem hanc.s.potestatem.s.suscipiendi gratiā hominibus dupliciter. Primo quidem gratiam preparando ⁊ hominibus pponendo.sicut eñ q̄ facit verbum ⁊ proponit homini ad legendū illū dicitur dare homini potestatez ad legendū.ita ⁊ xp̄s per quē gratia facta ē. Joh.i.⁊ qui operat⁹ ē salutem in medio terre.in ps. Dedit potestatē fi/ lios dei per gratie susceptionem. Secundo quia hoc non sufficit cum liberum arbitrium indigeat ad hoc q⁹ promoueatur ad gratie susceptionē.au xilio gratie diuine.non quidem habitualis ꝫ mo nentis.ideo dat potestatem monendo liberū ar/ bitrium hominis vt cōsentiat ad gratie susceptō nem.iuxta illud. Conuerte nos dñe ad te.monē/ do.s.liberū arbitriū ad amorem tui.⁊ conuertemur ⁊c. Treno.vlti.⁊ hec motio vocatur interior vo catio. Roma.viij. Quos vocauit. scilz interius

voluntatē instigando ad consensum gratie. hos ꝛ iustificauit gratiā infundendo. ¶Quia vero per hanc gratiā habet homo potestatē conseruandi se in diuina filiatione. ideo potest ꝛ aliter dici. dedit eis potestatē filios dei fieri. i. gratiā p quam sunt potentes cōseruari se in diuina filiatione. j. Johā. vlti. Oñe quod natū est ex deo nō peccat sed generatio dei cōseruat eum. ¶Et sic dedit eis potestatem filios dei fieri. p gratiā gratūfacientē per opeꝛ perfectionē. per glorie cōsecutionem. ꝛ hoc pꝛeparando monendo ꝛ cōseruando gratiā. ¶Quibus aūt cōferatur fructus hmōi lucis oꝛte subdit. His qui credūt in nomīe eius. q. d. hoc est recipere eū. credere in eū. Vel sic fm Origen. Dedit eis potestatem filios dei fieri. his qui recepe rint eū p fidem. ꝛ credunt in nomine eis. i. illis qui nomē xpi integrū seruant vt nihil de diuinitate vel humanitate diminuāt falso credendo vt heretici. Vel sic. His q credūt in nomine eius. i. habentibus fidem formatā facientibus opa salutis. Nomē eīm eius salutem importat. ¶Ne quis aūt audiendo hunc fructuz. s. filiationis extimet generationem istā ꝛ carnalem. ideo subdit. Qui nō ex sanguinibus. In carnali generatione. duo cōcurrūt. s. causa materialis. ꝛ causa motiua. materialis causa est sanguis. per hoc igitur qđ dicit ex sanguinibus. intelligitur quicquid ex sanguine generatur concurrēs vt materia ad carnalem generationē. Semen aūt fm pḥum ē supfluitas vltimi cibi sanguinei. Vñ siue semen viri siue mē struū mulieris intelligit p sanguines. ¶Causa x̄o motiua ad generationē est voluntas carnalis se cōmiscentiū. s. maris ꝛ femine. qꝛ licet actus virtutis generatiue inq̄tum hmōi non sit subditus voluntati. pꝛeambula tñ ad ipm volūtati subijcitur. ꝛ ideo dicitur. neq̄ ex volūtate carnis. i. mulieris. neq̄ ex volūtate viri vt ex causa efficienti. sed ex deo nati sunt. i. nō carnaliter sed spūaliter sunt filij dei tales. Vel etiā potest dici. q̄ duplex est motiuū ad generationem carnalem. Vn̄o ex parte appetitus intellectiui q̄ est voluntas. ꝛ hic dicit vir. Alius ex parte appetitus sensitiui q̄ est concupiscentia. ꝛ hic dicitur caro.

Verbū caro .§.xvi.

factum ē ꝛ habitauit in nobis. Istud potest cōtinuari ad pcedentia tripliciter. Uno mō ad illud qđ dixerat. in pꝛopꝛia venit. q. d. Ne credas venisse mutando locū ita dixi venit. Quia verbuz caro factū est. fm Crisos. x̄o refertur ad id quod dixerat. Dedit eis potestatē filios dei fieri. quasi q̄reretur ab aliquo. vñ habuit vero hāc potestatem. Respondēs subdit. Et verbū caro factū est q. d. per hoc ipm q̄ verbū caro factū est. dedit potestatē vt fieri possumus filij dei. Aug. x̄o continuat ad illud quod immediate dictū erat. ex deo nati sunt. dicens. Quia durū videbat vt homines ex deo nascerent. ideo quasi in argumentuz huius dicti vt verū esse credat. subdit illud de q̄ mirū videt. Et verbū caro factū est. q. d. Ne mireris homines ex deo nasci. qꝛ verbū caro factuz est. i. deus factus est homo. vñ Aug. Deus factus est homo. vt homo fieret deus. Bernh. Tres mirxturas seu tria opa fecit deus ita mirabiliter singularia ꝛ ita singulariter mirabilia. vt nec pꝛius facta sint nec postea fienda. ¶Coniūctura quippe sunt inuicem deus ꝛ homo. mater ꝛ virgo. fides ꝛ coꝛ humanū. s. ista credendo. Dicit aūt verbuz caro factū est. i. conceptū de virgine maria. ꝛ de spiritusancto. Sed de virgine maria. quia caro eius de substantia eius. ꝛ de purissimis eius sanguinibus formata est. q̄ x̄o dicit cōceptus de spiritusancto. nō sic est intelligendū vt tanq̄ de substantia spūssancti sit factus sicut cultellus de ferro. sed qꝛ ope spūssancti nō humano facta est illa cōceptio. Nec tñ ibi solus spūssanctus opatus ē ad formandū illam carnē ꝛ creandā illā animā ꝛ faciendā illā vnionem. ꝑ simul pater filius ꝛ spiritussanctus trinitas vnus deus. Attribuit tamen magis spūisancto. qꝛ ex solo amoꝛe dei ꝛ gr̄a sine meritis nostris verbū caro factū est. Amoꝛ autez in diuinis attribuit spūisancto. Nō tamē pson patris vel spūssancti ꝑ pson verbi carnē assumpsit. ꝛ habitauit in nobis. i. cōuersatus ē inter homines. Baruth. iij. Post hec in terris visus ē. et cū hominibus quersatus ē. dans nobis formā viuendi doctrina ꝛ exemplo. vñ Aug. in sermone. Homo sequēdus non erat qui videri poterat. qꝛ scz peccatoꝛ deus seq̄ndus erat q̄ videri nō poterat. vt ergo homini exhiberetur q̄ ab homīe videretur quē homo imitaret deus factus ē homo quia verbum caro factū est. ꝛ habitauit in nobis Math. ij. Veniens habitauit nazareth. Bernh. O bone hiesu q̄dulciter cū hominibus cōuersatus es. quāta eis bona largitus es. quanta p eis passus es. dura verba. durioza verbera. durissima crucis tozmenta. Grego. in moral. Studebāt superbi homines ex adam stirpe generati pꝛospera huiꝰ mūdi appetere. aduersa deuitare. obpꝛobria fugere gloziam sequi. Venit inter eos incarnatus dñs. aduersa appetēs. pꝛospa spernēs. obpꝛobria ampleetens. gloziam fugiēs. Et a pꝛincipio sue natiuitatis oñdit vitā virtutū tenendam scz. humilitatis caritatis ꝛ austeritatis. qꝛ paruulus natus ē nobis. ꝛ in magna pauptate ꝛ caritate. Hier. xxxi. In caritate ppetua dilexi te. ꝛ dyonisius ait. His diebus deus passus ē extasim. id ē excessum amoꝛis. q̄ verbū caro factū ē cē. quidam male intelligētes dicta verba sumpserūt sibi inde occasionē erroꝛis. ꝛ diuersimode. nā Eutices cū sequacibus dixit. verbū ita carnē factuz ac si aliquid eius sit cōuersum in carnē sicut farina fit panis ꝛ aer ignis. Vñ ponebat deī ꝛ hominis vnā naturā. qđ hereticū ē. di. xv. ca. j. Et impossibile. Nā supꝛadictū ē. verbū erat deus. sed deus est immutabilis. Malach. iij. Ego deus ꝛ nō mutoꝛ. vñ esse nō pōt q̄ cōuertatur in aliā naturā. intelligit ergo verbū factū ē caro. j. carnem assumpsit. nō q̄ sit cōuersum in carnē. Alij heretici dixerūt. Verbū nō q̄dem cōuersum in carnē. ꝑ carnē assumpsisse sine aīma. ꝛ ideo Joh. dixit. Verbum caro factū est. Nā si sumpsisset animaz

Verbū caro factū est c
rum dixit xp̄m nō ha
fidē loco anime in illa
fidēlitas patet ex euāge
Tristis est anima mea.
in verbo possunt esse ne
qꝛ deus nō potest esse
terea caro nō sortitur sp
nam recedēte anima ca
dicatur caro nisi equiuo
linaris dixerūt verbū v
mā animā ꝑ sensitiuā nō
intellectiue dicūt fuisse v
talium ex sacra scriptura.
q̄ nec in deitate nec in car
ua sola possunt reperiri.
hiesus dicit admiratus
rea fm qꝛ aut Dama.
batur vel repabatur.
mā intellectiuā. nō eam
gendū ē istud. Verbū
sit carnē animatā ani
papa in sermone. Verē
hominē ab eterna mort
Et tanto fedare naturā
frioꝛem sumeret gloꝛifi
eret assumptio. Salua ig
nature ꝛ in vnā coēunte p
iestate humilitas. a virtu
tate mortalitas. Ex qua e
tur opinio heretica nesto
as psonas ꝛ duos filios.
alii filiū virginis. Et fm
factus est hō. q̄ tamen e
Verbū caro factū est. q
singularū q̄ sunt diuer
cretur de alio. Vñ si ess
sona verbi alia pson ve
esset verū qđ dicit. Verb
ter ergo euangelista dicit
assumpsit. vt ostendat q
est talis qualis fuit assum
assumebāt in vnionem su
ticū tñ. ꝑ est talis q̄ homi
minē. i. q̄ deus esset hom
intelligētes modū incar
nationem pdictā ad vnit
cōsentes in xp̄o vnā p
men dicebāt in xp̄o duas
posita. Vnū humane n
ne nature increatū. q̄ opi
dit. vñ. Sed hoc ē heretic
n hoc qđ deus factus est
citur. Si enim direxit in
duas pꝛopꝛietates anthem
excludendi offecta assum
persone nō terminat. vñ
¶Quare aūt euangelista
anima ꝑ tñ de carne dicer
vbi. ē. assignat quatuoꝛ rō
ondā veritatē incarnatōn

dixisset caro factū est cū anima. Hic fuit error arrij qui dixit xpm nō habuisse animā. ꝙ verbū dei fuisse loco anime in illa carne. Sz huius erroris falsitas patet ex euāgelio. Math. xxvi. ait ipse. Tristis est anima mea. Sed hmōi passiones nec in verbo possunt esse nec in carne sola. tum etiam q; deus nō potest esse forma alicuius corpis. pre terea caro nō sortitur speciē carnis nisi p animā. nam recedēte anima caro hominis vel bouis nō dicitur caro nisi equiuoce. Alij heretici vt appollinaris dixerūt verbū vtiq; assumpsisse carnem ⁊ etiā animā ꝙ sensitiuā nō intellectiuā. Nam loco intellectiue dicūt fuisse verbū. Sed hoc apparet falsum ex sacra scriptura. nā q̄dā dicūtur de xpo q̄ nec in deitate nec in carne nec in anima sensitiua sola possunt reperiri. vt admiratō. Mat. viij. Ihesus dicit admiratus fidē centurionis. Prete rea fm q; ait Dama. Quod assumebat hoc curabatur vel repabatur. Si ergo nō sumpsisset animā intellectiuā. nō eam curasset. Sic ergo intelligendū ē istud. Verbū caro factū ē. i. xbū assumpsit carnē animatā anima intellectiua. Vñ Leo papa in sermone. Verbuz dei deus filius dei. vt hominē ab eterna morte redimeret. factus ē hō. Et tanto federe naturā vtrāq; cōseruat vt nec inferiorem ꝓsumeret glorificatio nec supiorē minueret assumptio. Salua igitur vtriusq; ꝓprietate nature ⁊ in vnā coeūte psonam. suscipitur a maiestate humilitas. a virtute infirmitas. ab eternitate mortalitas. Ex qua etiā auctoritate reprobatur opinio heretica nestorij dicentis in xpo eē duas psonas ⁊ duos filios. di. xv. c. i. Vnū filiū dei aliū filiū virginis. Et fm istos dici nō posset de⁹ factus est hō. q̄ tamen est vera expositio huius. Verbū caro factū est. q; impossibile ē q; duorum singulariū q̄ sunt diuersa fm suppositū vnū p̄dicaretur de alio. Vñ si esset aliud suppositū seu p/sona verbi alia psona vel suppositū hominis nō esset verū qd dicit. Verbū caro factū ē. Signanter ergo euangelista dicit. factum est. ⁊ non dixit assumpsit. vt ostendat q; vnio verbi ad carnē nō est talis qualis fuit assumptio ꝓphetarū. qui nō assumebāt in vnionem suppositi ꝙ ad actū ꝓphetici tm. ꝙ est talis q; hominē faceret deū ⁊ deū hominē. i. q; deus esset homo. Fuerūt ⁊ alij qui non intelligētes modū incarnatōnis posuerūt assumptionem p̄dictā ad vnitatem psone terminatam cōfitentes in xpo vnā psonā dei ⁊ hominis. ꝙ tamen dicebāt in xpo duas esse ypostases seu suppositā. Vnū humane nature creatū. aliud diuine nature increatū. q̄ opinio ponitur in. iij. sentē. dis. vi. Sed hoc ē hereticū q; sic non posset saluari hoc qd deus factus est homo. Vñ in cōcilio dicitur. Si quis dixerit in dño ihesu vnā psonaz ⁊ duas ypostases anathema sit. vñ euangelista ad excludendū omem assumptionez q̄ ad vnitatem persone nō terminat. vtitur hoc verbo factum ē

¶ Quare aūt euangelista nō facit mentionē de anima ꝙ tm de carne dicens. Caro factū est. tho. vbi. s. assignat quatuor rōnes. Prima ē adinstruendā veritatē incarnatōnis. cōtra manicheos. q̄ dicebant nō assumpsisse verā carnem ꝙ fantasticam tm. cū non esset cōueniens dicebāt ipi q; boni dei verbū assumerēt carne quā dicebant a dyabolo factā. Et ideo ad hoc excludendum Johan. tm nominauit carnē dicens. Caro factū est. Secunda ratio est ad demonstrandaz dei erga nos benignitatem. Constat em q; aia rōnalis magis conformis ē deo q̄z caro. equidem magnū pietatis sacramentū fuisset. si deus assumpsisset aiam humanā vtpote magis conformē. Sed assumere etiaz carnem elongatam a simplicitate diuine nature. fuit multo maioris. immo inestimabilis pietatis indiciū. i. ad Thi. iij. Magnuz pietatis sacramentū quod manifestatuz ē in carne. ⁊ ideo euangelista fecit mentionem de carne. Tercō ad demonstrandū veritatē ⁊ singularitatē vnionis in xpo. aliter quidem hominibus sanctis vnitur deus q̄tum ad animā. Sapien. vij. In animas sanctas se transfert ⁊ amicos dei constituit. Vnīri aūt carni. hoc est singulare in xpo fm illud ps. singulariter sum ego. ⁊ Job. xxviij. Non equabitur ei aurū ⁊c. Hāc singularē vnionem volens ostendere Joh. ideo dixit. Caro factū est. Quarta ē ad insinuandū cōgruitatem humane reparationis. homo em ꝙ carnē infirmabat. ideo euangelista annūcians aduentū xpi congruū verbuz assumpsit. nostre reparationi mentionē de carne faciens ostendendo q; caro infirma ꝙ carnē verbi reparata ē. quā ratōnem tangit apostolus ad Roma. viij. dicens. Nam qd impossibile erat legi in quo infirmabatur ꝙ carnē ⁊c. ¶ Si xo q̄ritur quō verbū est homo. dicenduz fm Tho. vbi supra. q; eo modo quo sortes ē homo habēs humanam naturā. nō q; verbū sit ipa natura humana. nec hoc q; factum est homo ponit mutationē in xpo ex parte verbi. ꝙ ex parte carnis assumpte de nouo in vnitate psone. Dicitur em verbū caro propter vnionē. vnio aūt q̄dam relatio ē. relationes autez de nouo dicte de deo in respectu ad creaturas nō important mutationez ex pte dei. ꝙ ex pte creature ad deū nouo modo se habentis.

¶ Qd sequitur habitauit in nobis. i. i natura nostra manēs i sua natura distinctū fm Crisost. ⁊ hylariū. ideo hoc dixit euāgelista ad excludendum errorē dicentiū ex hoc qd dictū ē verbum caro factum ē. ne credat ex hoc vnā naturā ꝓiunctā factam ex verbo et carne. ideo subdit habitauit in nobis. Illud em qd in aliud ꝓuertitur nō manet distinctū. qd aūt nō distinguitur ab aliquo. nō i/habitat illud. ꝙ xbū habitauit in nra natura. ergo q̄tum ad suā naturā ē distinctū ab ea. Et intelligendū ē habitauit in nobis. i. natura xbi inhabitauit nrām nō ypostasim vl psonā. q̄ ē eadē vtriusq; nature in xpo. vl sic habitauit in nobis. id ē ꝓuersatus ē in nobis sicut vnus ex nobis. et sic de eo multa vidimus ⁊ audiuimus dicta ⁊ facta in nostri informationem ⁊ directionem.

Et vidimus §.XVII.

gloriā ei⁹. gl'iam q̄si vnigeniti a pfe. plenū gfe ⁊ veritatis. Istud pōt ꝓtinuari ad p̄cedētia tripl'r.

ono mō sic ſm Auguſt. vt referat ad bñficiū gſe. Oculi eñ hoim deficiebant a cognitione diuine lucis. Nō solū naturaliter ꝑ etiā ex peccato. ſm illud. Supcecidit ignis. ſ. cōcupiſcentie. ⁊ nō videbāt solez. ſ. iuſticie. vt ergo posset a nobis videri ipsa lux diuina. fecit deus collirium de carne sua sanans oculos nostros. vt sic oculos nr̄is carnis cōcupiſcētia corruptos. verbū sua carne sanaret ⁊ ideo dicto verbū caro factū ē. ſtatim subdit. Et vidimus qđ signatū fuit Joh. ix. qñ hieſus lutū factū ex puluere ⁊ ex ſputo liniuit oculos ceci nati. ⁊ lauans eos vidit clare. Sputū ex capite deſcendens. ē verbū a pr̄e ꝓcedens. cū puluere nostre mortalitatis fuit vnitū qñ verbū caro factus ē. Et hoc miſteriū incarnationis ſuſceptū ꝑ fidez ab oculis mentis aqua baptiſmi addita actu vel ꝓpoſito illuminat quisq; ꝑ gr̄am. qua gr̄a fuit plenū verbū ipm incarnatū inquātū verbū ipam gr̄am cōferēs. inq̄tū caro. i. hō gr̄am omnē gratiſdatā ⁊ gratūfacientē ab initio ꝓceptionis ſine menſura recipiens. vt non poſſet in ea creſcere. ⁊ inquātū caput eccleſie in alios oīes exēplo deriuans. Joh. i. de plenitudine eius recepimus gr̄az q̄ gr̄a nobis applicat ꝑ baptiſmuz ⁊ alia ſacra ab eo inſtituta. vt ipius gr̄e ꝓtentiua ⁊ virtutē habē tia ab ipo verbo incarnato. vñ ad ipm repſentan dū ꝓstat ipsa ſacra ex verbis vt forma. ⁊ re viſibili vt materia. pē. Miſit verbū ſuū ⁊ ſanauit eos ⁊c. ſ. ꝑ ſacra vt dr̄ in principio quarti ſen. Plenū etiā fuit verbū incarnatū veritatis. i. omni ſapiētia quā cōmunicauit ſua doctrina. Aliter ⁊ ſecūdo sic pōt cōtinuari iſtud. vidimus ⁊c. vt sit q̄ſi argumentū eius qđ dixerat. Verbū caro factū ē. q. d. ex hoc habeo ⁊ ſcio q̄ verbū dei ē incarnatū. q; ego cū aliis aplis gl̄iam eius vidimus. id ē claritatē. importat eñ gloria q̄ndam manifeſtationē alicuius excellentie. ⁊ moyſes q̄daz deſiderans hanc gloriam dicebat dño. exo. xxxiij. Oñe oſtende mihi gloriā tuā. ſed nō meruit eā videre. qm̄ ſibi dictū fuit. poſteriora mea videbis. id eſt vmbras ⁊ figuras eius nō ipam. Apli ẋo ipſam vrderunt clare. i. verbū incarnatū vñ. ij. ad cor. iij. Nos (ait aplus) reuelata facie gl̄iam dñi ſpeculantes. i. abſq; figuris. vñ ⁊ xp̄s dixit eis Lu. x. Beati oculi qui vident q̄ vos videtis. multi eñ ꝓphete ⁊ reges ⁊c. erat eñ q̄ſi q̄dam beatitudo ⁊ fruitio videre ⁊ cognoſcere fide verbū incarnatū. Gl̄iam q̄ſi vnigeniti a pr̄e. iſtud q̄ſi ſm Greg. nō ē ſimilitudinis ſ exp̄ſſio veritatis. i. gl̄iam ei⁹ q̄ eſt vnigenitus pr̄is. Attēditur aūt ſingularitas huius gl̄ie viſe ab aplis ex q̄tuor. Primo ex pr̄is teſtimonio qđ reddidit filio in trāſfiguratione. cui pr̄is fuit ipe ioh. euāgeliſta. De hac gloria dr̄. ij. pet. i. Accepit hieſus a deo pr̄e honorem ⁊ gloriā voce dilapſa de celo. ſ. hic ē filius me⁹. ⁊c. Secūdo quātū ad angelos miniſteriū. Nam aſi incarnationē hoies erāt āgelis ſubiecti. vñ pmittebant ſe adorari veneratōne tñ dulie ſed poſtea xp̄o ſubiecti miniſtrauerūt. Mat. iiij. accesſerunt angeli ⁊ miniſtrabant ei. Nec angelus q̄ oſtēdit Johānī miſteria apocalipſ. Voluit ab eo adorari. Apocal. penulti. Tercio q̄tum ad nature obſequiū. Tota eñ natura xp̄o obediēs obſeq̄bat ad nutū. vtpote ab ipo inſtituta in q̄tū verbū qđ nec homini nec nature āgelice conceſſum ē. vñ ⁊ Math. viij. dicebāt apli. Qualis ē hic q; venti et mare obediūt ei. Quarto q̄tū ad docendi ⁊ operandi modū. Moyſes eñ ⁊ ꝓphete alij non ꝓpria auctoritate dabāt ſ dei dicendo hec dicit dñs. xp̄s aūt tanq̄ dñs ⁊ poteſtatē hns ꝓpria auctoritate vñ dicebat math. v. ego aūt dico vobis. Item alij ſancti operabant miracula virtute nō ſua ſ dei. xp̄s autē virtute ꝓpria. Sic ergo viderūt gl̄iam verbi nō q̄ viderēt eſſentiā diuinā q̄ erat in xp̄o. ſ ex p̄dictis intellexerūt ipſuz quē videbant ita gloriosum eſſe deū incarnatū.

Tercio ſic ꝓtinuat illud vidimus ⁊c. ad p̄cedētia ſm Criſo. vt ſit exp̄ſſiuū multiplicati beneficij q. d. nō ſolū recepimus ꝑ iſtā incarnationē diuinam filiationē vt dictū ē. ſ etiā q̄ vidimus gl̄iaz eius. ⁊ ideo ſubdit vidimus ⁊c. ⁊ iſta vltima expoſitio ē ad ꝓpoſitū ꝑ vltimo ex q̄tuor notatis. circa xp̄i natiuitatez tpalem. vñ ⁊ ipi angeli cecinerūt. Gloria in altiſſimis deo Luce. ij. ſ. manifeſtabit q̄ nūc vſq; fuit occulta eis. ⁊ pax recōciliationis hominibus bone volūtatis. yſaias. Reuelabitur gloria dñi. ⁊ videbit oīs caro ſalutare dei id ē videre poterit deū ſaluatorē. vñ in feſtis cantatur ille ymnus ad repſentandū gloriā celeſtem vñ Greg. in omel. Quid ē q̄ naſcituro dño mundus deſcribitur. niſi q; ille apparebat in carne. q̄ ſuos deſcriberet in eternitate. ſ. dando eis gloriā ſupnā. Oculi debiles ⁊ infirmi lucē ſolis in ſeipa aſpicere nō valent. ſ eā videre pūt in aliq̄ corpore opaco. qñ in eo reſplendet. Vñ incarnationem igitur oculi mentiū hoim erāt inualidi ad intuēdam lucem q̄ illuminat omnē hominē. ⁊ ideo vt eius viſionis gaudio nō ꝓuarent ipa lux. verbū carnē induit voluit vt a nobis videret iuxta illud figure exo. xvi. viderūt gloriā dñi in nube. i. verbū dei in carne. ⁊ demū videbimus gloriā dei apte in patria. Sed cōtra. Infra dr̄ deū nemo vidit vnq̄. exod. xxxiij. nō videbit me hō ⁊ viuet. Circa q̄ nota. q̄ triplr̄ pōt de⁹ videri ſm q̄ triplr̄ ē viſio. Prima ē viſio naturalis ⁊ pp̄ria. Secūda ē viſio ſupnaturalis ⁊ viatoris. Tercia ē viſio ſupnalis ⁊ cōpheſoris. videt gl̄ia dei. i. maieſtas ei⁹ ⁊ ipm eē glorioſum naturaliter in q̄tū. ſ. ꝑ aliquā ſpēm intelligibilē a ſenſibus abſtractaz. ab his q̄ ꝑ cōſiderationē magnitudis creaturaz ꝑ intellectū intuentur magnitudinē creatoris. ſm illud a magnitudine ſpeciei ⁊ creature ⁊c. Sap. xiij. ⁊ illud. Inuiſibilia dei a creatura mundi ⁊c. ⁊ videmus gl̄iam dei. i. deū eē. ⁊ q̄d glioſum ſup oīa ex cauſatōe effectuū. ex rex motione. ⁊ ea ꝓpatōe. ex cauſatōe. Oīs effect⁹ hz cām ſuā. vñ iob. Nihil ſine cā fit. multos aūt effect⁹ videm⁹ q̄ vnū ē cā alteri⁹. ⁊ cū nō ſit ꝓceſſus i infinitū. oportz deuenire ad aliquā cām primā q̄ ē cā cauſans oīa ⁊ nō cātum ab aliq̄. ⁊ hec ē de⁹ glioſus. q̄tū ad motū. Oñe qđ mouet ab alio mouet. Mouet hō corꝑaliter ad motū celi. Celū mouet ab angelo.

Angelus a deo virtual
nr̄ poſt multū diſcurr
motorē q̄ nō mouet ab
ſas ſtabiliſq; manēs o
q̄tum ad ꝓpationē. P
nūs p reſpectū ad optim
tatis repūtur in rebus
q; pfectior eſt planta la
planta q; viuit ⁊ ſentit.
ſpēs altera vt equus me
bilior hō oībus brutis.
lior ⁊ ſapiētior ⁊ pulcrior
in natura āgelus hoīe q;
ficior natura ⁊ gr̄a vnus
do oportet deuenire ad v
mi rōne cuius aliq̄d dic a
magis pricipat de bonit
deus glorioſus. Tā pbu
q̄ ē eternus ⁊ infinite no
da viſio ē pfectior q; ſup
deo collata. de q̄ apls. I
ſiz deū ⁊ diuina p ſpeci
r figuratū. q̄ viſio ⁊ ſi n
antior et ſ. opinionē et d
nā ꝑ demōſtrationē. ⁊ ē
nalā. p pphetie varie ſcā
De prima viſione pē. Vi
ſalutare dei nr̄i. i. ſaluatorē
bus gentibus vſq; ad fine
exp̄dicatione aplor. de q̄
gloriā dei. ⁊ in omnē terrā
tap caritatē pfectus videt
laā pē. Suſtate ⁊ videte
tus etiā q̄ credendo in x
tit. Vñ ſimeon dixit vi
nalā. lumē ad reuelationē
Nō eñ excluſa fuit fides
gne maria ex hoc q̄ vide
ti carnē videbāt nō verbu
xp̄o. Jo. penul. Quia vidi
ſti deitatē. De ſecūda viſio
mus Gen. xv. Ego viſiones
nibus pphetaz aſſimilatus
figuratus videtes dicebā
nō videbāt. ſ. dei miſteria
pphetice viſionis. vna cor
ſcia intellectualis. Corpa
creaturā viſui corꝑali ꝓpo
dñe xp̄i. vidit ⁊ gauiſus
nos ſibi occurrētes ⁊ vnū a
q̄ in illis hoīs paus hoies re
credidit. in eos recognoſcēs
vna eſſentia vtrunq; ſub
ne ⁊ carnis vna ꝓſona. ⁊ n
dere ⁊ nō oculis intelligēs
q̄ē ſpiritū mortalitatis
viſio ē q̄ſ. q̄ſi ſubiectā creatur
nationi. ⁊ ſi nō erāt exterior
ē. ſicut vidit filias dñm ſe
dam ⁊ eleuatū. ⁊ plena era
tuas ⁊c. ꝓ. n. Hoc dixit ꝓ

Angelus a deo virtualiter. Oportet ergo deue/
nire post multū discursum mouentiū ad primuz
motorē q̄ nō mouet ab alio. z hic est deus glorio
sus stabilisq̄z manēs dās cūcta moueri ait boeti⁹
q̄tum ad ꝓpationē. Bonū z melius nō dicūtur
nisi p respectū ad optimū. ꝫ diuersi gradus boni
tatis repiūtur in rebus q̄bus vna ē melioz altera
q; pfectioz est planta lapide z pfectioz brutū aial
planta q; viuit z sentit. z in aīalibus melioz vna
spēs altera vt equus melioz asino. z hmōi. ꝫ no-
bilioz hō oīibus brutis. q̄ intelligit. z in ipis me
lioz z sapiētioz z pulcrioz vnus altero pfectioz q̄z
in natura āgelus hoīe q; puri spūs. z in āgelis p
fectioz natura z gr̄a vnus altero. Et sic discurrē
do oportet deuenire ad vnū supmū optimū bo-
nū rōne cuius aliq̄d dicat melius altero. in q̄tuz
magis pticipat de bonitate illius optimi. z hic ē
deus gloriosus. Vñ pb⁹. vn⁹ est ergo princeps
q̄ ē eternus z infinite nobilitatis ait idē. Secū
da visio ē pfectioz q; supnaturalē cognitōnem a
deo collata. de q̄ apl's. i. ad .C. of .xij. videm⁹ nūc
scz deū z diuina p speculm. s. creaturarū z enigma
te figuratū. q̄ visio z si nō sit clarioz scia nr̄a. ē tñ
certioz et ꝫ opinionē et dubitationē et infra scien
tiā p demōstrationē. z ē triplex. p fidei cōem no-
tiā. p ꝓphetie varie sciam. p raptus excellentiā
De prima visione ps̄. Viderūt oīes fines terre
salutare dei nr̄i. i. saluatorem deū nr̄m. q; de oīni
bus gentibus vsq̄z ad fine mūdi crediderūt aliq̄
exp̄dicatione apl'oz. de q̄bus ps̄. Celi enarrant
gloriā dei. z in omnē terrā ꝛc̄. Et si fides ē forma
ta p caritatē pfectus videt q; p gustū etiā fm il/
lud ps̄. Gustate z videte q̄m suauis ē dn̄s. Et al-
tius etiā q̄ credendo in xp̄m cū incarnatum vide
rūt. Vñ simeon dixit viderūt oculi mei salutare
tuū. lumē ad reuelationē ꝛc̄. z gl̄iam plebis tue.
Nō em̄ exclusa fuit fides ab aplis. nec etiā a vir-
gine maria ex hoc q; viderūt verbū incarnatum.
nā carnē videbāt nō verbum. z ideo thome dixit
xp̄s. Jo. penul. Quia vidisti me. s. carnē credidi
sti deitatē. De secūda visione. s. ꝓphetica dr̄ mi-
nus Osee. xij. Ego visiones multiplicaui z i ma
nibus ꝓphetaz assimilatus sum. vñ ꝓphete an-
tiquitus videtes dicebāt nr̄ q; videbāt q̄ populi
nō videbāt. s. dei misteria. est autē triplex genus
ꝓpheticevisionis. vna corpalis. alia imaginaria
tercia intellectualis. Corpalis ē cū de⁹ p subiectā
creaturā visui corpali ꝓponit. Sicut abrahā vi-
dit diē xp̄i. vidit z gauisus ē. Jo. viij. qñ. s. vidit
tres sibi occurrētes z vnū adorauit. Gene. xviij.
q; in illis q̄s p̄uus hoīes reputauit post angelos
credidit. in eis recognoscēs misteriū trinitatis in
vna essentia vl trinitatis substātiaz in xp̄o. i. x̄bi
aie z carnis i vna psona. z moyses vidit rubū ar
dere z nō cōsumi intelligēs in hoc significari deū
igne spineto nr̄e mortalitatis vniri. Imaginaria
visio ē q̄n p subiectā creaturā repr̄sentatam imagi-
nationi. z si nō sensu exteriori pceptā deus reue/
lat. sicut vidit ysaias dn̄m sedentem sup soliū ex
celsum z eleuatū. z plena erat oīs terra maiesta-
te eius ꝛc̄. ysa. vi. Hec dixit ysaias cū vidit glori-
am dei. s. imaginarie. z Jacob vidit i somnis do
minū innixū scale tangenti celū ꝛc̄. Gene. xxvij.
Visio intellectualis est cuz p aliq̄s lumē seu spēs
intelligibilis a deo mētibus sanctis infusas nō a
fantasmatibus abstractas deus vel aliq̄d diuinū
reuelat. sicut ē ꝓphia in ps̄. Dauid plena miste/
rijs incarnatōnis. De visione p raptū si loqua
mur de raptu pauli de q̄ augu. Jhm videbat qñ
cetera nō videbat. cōiter tenet q̄ viderit tūc deū
p eēntiā. Sed ad horā nō ꝓpetualiter. z ideo nō
fuit simplr̄ beatus. et idē dr̄ de moyse. Vtrū aūt
fuerit tūc in corpe vel extra corpus dicit se nesci/
re. Poterat tñ aīa eē in corpe z deū videre intel/
lectu vt beati. dūmō eēt oīno alienatus a sensib⁹
Istam talē visionē p raptū ponimus inter visio
nes dei a viatoribus. q; z si sit p eēntiā tñ nō per/
manet. z etiam fit a viuēte dū ē viator. lz ꝓtūc sit
alienatus a sensu z imaginatōe. z qd̄ paulus di/
cit. Audiui archana dei exponit Hico. de lyra. i.
vidi archana ꝛc̄. Qd̄ aūt vidit stephanus in ce/
lū intuēs gl̄iam dei vt dr̄ Actu. vi. magis ptinet
ad visionē imaginariā vel sensibilē q̄z ad visionē
beatificā. Per nullā aūt ꝓdictaz visionū puenit
ad visionē diuine eēntie nisi i raptu pauli z moy
si. q̄ tñ non ꝑmansit. Nulla em̄ spēs creata. siue q̄
informat sensus exterioz. siue q̄ informat imagi/
natio siue q̄ informat intellectus ē repñtatiua di
uine eēntie vt ē. Illud aūt hō cognoscit p essen-
tiā. qd̄ spēs quā habet intellectu se in sensu repr̄e
sentat vt est. ꝫ p nullā spēm creatā pōt repr̄sentari
diuina eēntia vt ē. z hoc patet ex eo q̄ nullū fini
tū pōt repñtare infinitū vt ē. Quis aūt spēs crea-
ta ē finita. vñ cū deus hoc qd̄ ē sit infinitū. nō po
test repñtari p spēm creatā. vñ Job. xxxvi. Oēs
hoies videt eū. s. deuz aliq̄. s. dictoz modoz. sed
vnusq̄sq̄z intuet eū ꝓcul. q; s. p oēs alias cogni/
tiones q̄z p eēntiam nō cognoscit de deo q̄d sit.
ꝫ q̄d nō ē. vñ vt dicit Dyo. i li. de mistica theolo/
gia. potissimū ad qd̄ homo p spēs creatas pueni
re pōt in cognitionē dei ē p remotionē. s. remouē
do a deo ea q̄ sunt in creaturis q̄tū ad eū modū
q̄ ē in creaturis. ē em̄ bonitas et sapientia et alia
hmōi in creaturis q̄ nō eo mō sunt in deo. q; non
vt accidētia. ꝫ oīa sunt sua essentia. Est tercia
visio facialis de q̄ apl's. i. coz. xiij. Tūc. s. in pria
facie ad faciē videbimus. q; vt dr̄ ysaie. Regē in
decore suo videbūt. Fuerūt tñ aliq̄ q̄ dicerent di
uinā eēntiā nunq̄z ab aliq̄ intellectu creato vide/
ri posse. ꝫ q̄ ab angelis z animabus beatis videt
solū claritas dei nō aūt eēntia. ꝫ hoc esse erroneū
ꝓbat triplr̄. primo q; repugnat aucti scripture. i.
Jo. i. videbimus inq̄t eū sicuti ē. scdo q; claritas
dei nō ē aliud q̄z sua eēntia. nō em̄ ē lucēs p ptici
pationē lumis ꝫ p seipam. tercio q; impossibile ē
q̄ ipam btitudinez q̄s ꝓseqūtur nisi i visione ipi⁹
dine eēntie. nullus ei btūs pfecte eē pōt nisi oīno
q̄tet ei⁹ naturale desideriū. Naturaliter aūt inest
naturali creature q̄ si q̄s alicui⁹ effect⁹ visū igno/
ret cām. admiret et desideret de ea scire. non solū
an sit. ꝫ etiā q̄d sit. vñ fm ꝓbum hoc nouit hoies
ad philosophādu. Si g̃ intellect⁹ creat⁹ videret

omnia creata. cõstat q̄ nisi sciret cām. admiraret̄ t naturaliter eā scire desideraret. Causa aūt oīm rex ē ipe de⁹. Quicq̄d ḡ de creaturis intellectus creatus intelligeret. nō q̄etaret̄ ei⁹ naturale desi derīū. nisi ipam diuinā eēntiā videat et cog̃scat. t̄ nō auferre hoīb⁹ visionē dine eēntie. est auferre eis btītudinē necesse ē ḡ ad btītudinē itellect⁹ cre ati q̄ dina eēntia videat̄. vñ dñs mat. v. Bti mū do corde qm̄ ipi deū videbūt. hec āt visio clara ē tota merces fm aug. Jo. xvij. Hec ē vita eīna di xit dñs ihs. vt cog̃scant te solū deū et quē misisti ihm xp̄m. et ē hec visio tante pulcritudis tantoq̄ amore dignissima. vt quibuslibet et q̄ntislibet bo nis p̄dictaz aīam sine hac extimet infelicissimam plotin⁹ p̄bs vt refert aug. de ciui. dei. videt ergo sancti et āgeli diuinā eēntiā nō p aliquā speciem creatā intelligibilē. ꝫ p lumē glorie irradiatū in tellectui eoz. fm illud p̄s. Apud te ē fons vite. et in lumine tuo videbim⁹ lumē. i. in lumīe glie lu mē diuine eēntie. aug. p̄r et fili⁹ et spūsctūs vnū sunt lumē. Et istud lumē glie ē q̄d creatū. nō qui dem obiectū visionis ꝫ ꝓfortās et eleuās intelle ctū ad videndū ipam diuinā eēntiā. q̄ et si tō vi deat q̄ in se infinita ē. tñ a creatura q̄ finite x̄tutis ē. nō infinite vt tōliter videat. i. vt tō ꝓhendat ꝫ q̄si finite. t solus deus se infinite videt q: se ꝓ̄ hendit. Nullus tñ sanct⁹ vl creatura aliq̄ ita vi det deū vt cōp̄hendat deū. t sic ad lām vez ē q̄ nemo vidit deū. s. ꝓhendendo. Nā cū ois intel lectus creat⁹ sit finite x̄tutis. t de⁹ infinit⁹. totuz eū cognoscere nō p̄t q̄tū. s. ē cognoscibilis. ꝫ so lus de⁹ se videt ꝓhēsiue. t sic itelligit̄. nemo no uit filiū nisi p̄r nec p̄rem nisi fili⁹. s. ꝓhensiue. nō inde excluso spūsancto. q: vn⁹ cū eis ē de⁹. t hoc ē qđ ait apl's. Qui habitat lucē inaccessibilē quā nemo videre p̄t. Videt tñ sancti deū p eēntiam vt dictū ē. vñ satiab̄ sine fastidio desideriū eoruz fm illud p̄s. Satiabor cū apparuerit glia tua. Et licet vn⁹ sanct⁹ limpidi⁹ diuinā eēntiā altero ꝓtē plet̄. sicut t corpaliter t intellectualiter acuti⁹ vi det aliq̄s rem vn⁹. q̄s alter propt̄ corpis vl intelle ctus meliorē dispositōem qđ p̄cedit ex maiori ca ritate hic habita. nō tñ aliq̄s videre p̄t diuinam eēntiā oculo corpali etiā glificato vl imaginatōe materiali. q: de⁹ ē spūs. t iō p̄cipi nō p̄t ab ocu lo materiali. propter impropoztōem potentie ad obiectū. Et sic p̄t etiā intelligi illud. Non vide bit me hō t viuet. Et deū nemo vidit vnq̄. s. ocu lo corpali vl imaginatōe q̄ ē de reb⁹ tñ materia libus. Sz videt̄ p̄t oculus corpis glificati x̄pi hu manitatē gliosam. sicut t corpa alioz̄ sctōz̄. Sz aīa x̄pi habuit ab initio ꝓceptōis t hz cōtinue vi sionē dine eēntie lōge eminēti⁹ sup oēs angelos t sanctos. vñ sapiēs. Oculi dñi lucidiores sole. t nil sub sole nouū. s. ihu x̄po. Habuit em̄ t hz visi onē seu noticiaz oīm q̄ fuerūt vnq̄. sunt t erūt in actu. ad heb. iiij. Oia nuda t apta sunt oculi ei⁹. Multa tñ videt de⁹ q̄ facē p̄t q̄uis nūq̄ sit fa cturus. t talia aīa x̄pi nō videt. vñ nec ipsa aīma x̄pi ꝓhendit tōliter diuinā essentiā. t hoc notat p̄s. in ꝑsona x̄pi dicēs. Mirabilis facta ē sciēcia tua. s. de⁹ ex me. ꝓfortata ē t nō potero ad eā. scz puenire ꝓhendēdo. videt ḡ aīa x̄pi a principio sue creatōis in v̄bo oīa q̄ actu fuerūt sunt vl erūt t dr̄ scia visionis q̄ sola ē dei. Sz nō videt oīa q̄ deus p̄t facē q̄ nō faciet. t dr̄ scia simplicis intelli gentie. Nemo tñ puenit ad illaz dei visionē t vi uit vt hō. i. sensualiter. vidim⁹ ḡ gl̄iam ei⁹ inquā tū p v̄bū incarnatū. puisum ē nobis vt videam⁹ gloriā diuine essentie si volumus.

Titulus sext⁹ de ecclesia militante.

Capitulum primū.

IPsum. s. christū dedit caput ecclesie. s. deus ait apl's. oīes em̄ sumus vnū corpus i x̄po. scz ecclesia cuius caput ē x̄ps. Cum igit̄ dictum sit de capite. s. verbo incarnato dño ihu x̄po quo ad cōuersationē eius oīm pfectione plenissimā. t quo ad doctrinā mirabilem ac mira cula eius gloriosa. passionem quoq̄ t rationem. de diuinitate quoq̄ eius breuissime. sed profun dissime a Johā. insinuata. Jam accedamus ad tractandū de ipa ecclesia cuius primi duces t pa stores fuerūt apostoli. que militans in mūdo isto extat vsq̄ ad finē mūdi. tūc autē transiet in trū phantem tota etiaz in corporibus. s. glorificatis. Jp̄m aūt decursum ecclesie per varios status in diuersis tempibus vsq̄ in finem reuelauit domi nus hiesus Johāni. sed multū obscure p visiōes imaginarias que a paucissimis intelligūtur. vn de ad litterā prophetando vel diuinādo exponū tur. put notauit Rico. de lyra. Beatissim⁹ igi tur Johānes apostolus t euāgelista t propheta Apostolus in epl̄is. Euangelista in euāgelio suo propheta in apocalipsi. ob insupabilem euāgeli sandi constantiā a domiciano impatore relegat⁹ est in insulam pathmos in qua destitutus huma ne cōsolationis cōsortio diuine meruit allocutio nis cōsolationibus releuari. Una em̄ dominica die apparuit sibi angelus x̄pm repsentans. q̄ sta tus ecclesie militantis in no. testa. per discursum diuersoz̄ tempoz̄ sibi reuelauit in visionib⁹ ima ginarijs diuersaz̄ rez̄ q̄s ab eo tūc habuit. de q̄ bus librū apocalipsim scripsit qđ interp̄tar̄ reue latio. In cuius libri cōmendationē Hiero. dicit. q̄ apocalipsis tot habet sacramēta quot verba t in cōmendationē voluminis. oīm laus inferior est. Designat aūt sed obscurissime persecutiones t afflictōnes quas passura est ecclesia a tyrannis gentilibus impatoribus t hereticis. ac etiam ma lis fidelibus. t consolatōnes diuinas hic t in fu turo p̄cipiendas t iudicia t penas maloz̄. vt ia cula p̄uisa minus feriāt. et spe diuini adiutorij et future remuneratōnis eoz̄ ac punitōne maloruz efficatius in aduersis roborent̄. t sub septenario numero multa miseria describit. Nam salutatio nem in principio ponit post deū a septem spirit⁹ bus qui in cōspectu sunt diuini throni. Angelū x̄pm repūtantē in medio vidit. septē candelabro rum aureoz̄. habentem in manu. septem stellas.